PROMPTVARIVM STATVTORVM OMNIVM Et Constitutionum REGNI POLONIAE

Per PAVLVM SCZERBIC Secretarium S.R.M. conscriptũ

CVM INDICE

Rerum et Verborum copiosissimo singulari, eiusdem PAVLI SCZERBIC studio, & diligentia confecto

CVM GRATIA. & PRIVILEGIO S.R.M.

Ex Libr: F. Soldadini C.C. A°: 1722:

IVSTITIA

OBEDIENTIA

BRVNSBERGAE.
Typis Georgij Schönfels
ANNO. DOMINI. M.DC. XV.

B.T.F.

ILLVSTRISSIMO DOMINO
DOMINO

IOANNI ZAMOISKI DE ZAMOSCIE R.P. SVPREMO CANCELLARIO

LARIO ET EXERCITVVM DVCI BELZEN. Mariæburgen. Derpaten. Miedzyrecen. &c. Capitaneo, &c. &c. Domino & fautori suo colendissimo.

CVM TVO BENEFICIO ILLVstrissime Domine, Serenissimo olim & pientissimo Regi nostro STEPHANO commendatus, & in Secretariorum Regiorum numerum cooptatus, annum iam primũ & vigesimũ, iudicijs Regijs consiliarius assideam, nihil mihi toto hoc tempore fuit antiquius, quã vt primum quidem DEVS nihil in me desideret, deinde verò prudentissimi illius Principis & tuæ ipsius de me conceptæ expectationi satisfacerem. Hinc est vt ad eam qualemcunq; quam mihi iam olim comparauεram, & Ciuilis, & nostri iuris cognitionem, repetita lectione, commentandi etiã & scri-

bendi curã adiunxerim, & ea quę à me concepta erant in compendium redegerim, quod antea quoq; adoleſcens, gratia exercendi ingenij, in transferendo iure Saxonico, eodemque magnis ſumptibus, ijſq; meis proprijs, promulgando præſtiteram.

Et primum quidem Oeconomiam iuris Ciuilis ſequutus, (vti & ab alijs factitatum animaduerteram) in ſex partes totum opus diſtribuendum putaui, quarum primam iuri perſonarum dedi, in qua ea omnia continentur, quæcunq; ad munus principis, officia dignitariorum, & officialium, deniq; ad perſonas aliorum quorumuis hominũ pertinent. Secundam rebus, cum publicis, tum priuatis aſſignaui. Ad tertiam omnia contuli, quæcunque ad iudiciorum normam pertinent. In quarta de delictis & criminibus. In quinta de bello & re militari. In vltima de Ducatibus Regni tractaui. In legibus vero ipſis, illud præcipuè obſeruaui, vt non quidem ipſum verborum contextum, ſed ſenſum legum exprimerem, ita tamẽ ne

quid ad intellectum totius legis desiderari posse videretur. Quoniam autem opusculum hoc tale esse volui, vt repertorij potiùs, quàm solidi aut perfecti alicuius voluminis formam habeat, ideo ad quamlibet legem, ex vna parte Reges & annos posui. In altera verò, editionum Lascij, Prylusij, Herborti, & Constitutionum Regni, à tempore SIGISMVNDI I. Regis, ad tempora vsque Serenissimi Regis nostri SIGISMVNDI III. qui nobis fœlicissimè & sanctisimè imperat, folia connotaui, ita vt si quis ex ipsis fontibus haurire maluerit, statim ad manum habeat, quo loco id quod vult reperire debeat. Cùm itaq; hi mei labores, voluntate Serenissimi Regis mei in lucem prodeunt, eos tibi nominiq́; tuo maximo dedicandos censui, cuius rei causas me habuisse iustissimas existimo. Primùm quidem quod vir sis in Republica nostra princeps, patriæq; nostræ pater, taceo hic egregia tua facta, æterna posteritatis memoria dignissima, immortalem gloriam, infinitas victorias. Non enim ea à me dignè ac

 suffici-

ſufficienter recenſeri poſſunt, cum neq; huius libelli ſint, neq; mearum virium. Deinde quod ſis legum omnium noſtrarum, libertatumq́; Regni, cuſtos vigilantiſsimus, & præ alijs fideliter in pectore condita geras, ita vt meritò omnes, quicunq; in concinnandis legibus noſtris laborant, tibi earum prudentiſsimo moderatori, operas ſuas ſub cenſuram exhibere debere videantur. Præterea, quod ſciam te in animum induxiſſe, vt aliquando cura operaq́; tua, ius noſtrũ in bonum aliquẽ ordinẽ redigatur, hac ergo mea opella tuam volui operã iuuare, laborisq́; aliquantulum pro virili leuare. Hoc ſi præſtitero fœlices labores meos exiſtimabo, ſin minùs, ſufficiet mihi animi in te mei & gratitudinis teſtificatio. Patiêris itaque benignus, vt ſub tuis auſpicijs, & ſub tuo patrocinio tutũ ſit, quicquid minerua rudior, memoria attrita, oculi diurna nocturnaq́; lectione fracti, ætas ad decrepitam inclinans, in his aſſiduis & grauiſſimis occupationibus meis facere potuerunt, me verò meoſq́; ea-

dem gratia, & fauore proſequi non deſinas quo hucuſque proſequutus es. Deus verò qui docuit manus tuas ad prælium, & digitos tuos ad bellum, tibi adſit in omnibus conſilijs tuis, vt noſtri patriæque diutiſſimè curam geras incolumis. Cracouiæ diebus Iulij. Anno 1603.

Illuſtriſſimæ D. Tuæ

Obſequentiſsimus

Paulus Sczerbitz S. R. M. Secretarius.

IN PROMPTVARIVM
ADMODVM REVERENDI
DOMINI PAVLI SCZERBICII
SECRETARII REGII.

PHALEVCION.

LEges Iuraq́; Conſtitutiones,
Si ſint perſpicuæ, breueſq́; factæ,
Traditæ methodoq́; congruente,
Hoc cognouimus omnibus placere.
Hoc ſi quenquam alium benigne Lector,
Præſt tiſſe putas, putato noſtrum
Præſtitiſſe: nec illa præſtitiſſe
Tantum: quin quoque Conſtitutiones
Aptatæ ſtudijs vt eſſent,
Ornatæq́; venuſtiore veſte.
Latina, facit autor ille noſter.
Hoc noſtri Sary Ducis ſupremi,
Hoc eſt iudicium meum virorum
SCERBICII decus eruditorum:
Quin tu perfice Conſtitutionum
Quicquid eſt reliquum, ſed abſoluta
Et perfecta magis magiſq́; laudem
Perfectam pariunt & abſolutam.

Ergò

Ergò tam faciliq́; commodaq́;
Via perfice Constitutionum
Quicquid est reliquum. Tibi virorum
SCZERBITII decus eruditorum,
Debebunt Patrij tui penates,
Debedunt magis vsq; dictitantes,
Polonos Litauosq́; iuris omnis
Expertes sine iure & vsq́; & vsque
Vagari. Vigil esto Lechiana
Soboles, & inæstimabile aurum
Libertatis ama & tuere? Quæris
Teuto, si tua non sit hic auita
Libertas preciosior vel auro?

DAVID HILCHEN S. R. M.
Secret. & Not. Terr. Venden.

IDEM.

QVuicquid ab ordinibus Regni Magniq́; Ducatus
Lithuaniæ scitum est, legibus innumeris
Transtulit in methodum patrio ex sermone Latinam
Quid grauius? quiduam doctius & melius?
Author honorandus SCZERBICZ dignissimus omni
Laude, patrocinio, sorte, loco, & præmio?

HVIVS

❧✠❧

HVIVS OPERIS PARTES SVNT SEX.

Pars	I. De Iure perſonarum.
	II. De Rebus pub. & priuatis.
	III. De Iudicijs.
	IV. De Delictis.
	V. De Bello, & re militari.
	VI. De Ducatibus Regni.

PRIMÆ

PRIMÆ PARTIS CAPITA.

SECVN-

SECVNDÆ PARTIS CAPITA.

TERTIÆ

TERTIÆ PARTIS CAPITA.

QVARTÆ

QVARTÆ PARTIS CAPITA.

QVINTÆ

QVINTÆ PARTIS CAPVT.

SEXTÆ PARTIS CAPITA.

NOTARVM AD MARGINES

POSITARVM EXPLICATIO

L. Statutum Ioannis Laski.
S. Statutum Sigiſmundi primi.
P. Statutum Iacobi Priluſij.
HL. Statutum Ioannis Herborti Latinũ
HP. Statutum eiuſdem Polonicum.
C. Conſtitutiones Regni.

PROMPTVA-

PROMPTVARII

STATVTORVM OMNIVM ET CONSTITVTIONVM REGNI POLONIÆ,

per

PAVLVM SCZERBICZ

Secretarium Sac. R. Maiest.

conscripti;

PARS PRIMA, De Iure personarum.

CAPVT PRIMVM. DE REGE.

Kasi. Wis. 1368. Insuper statuim9:

QVI CORAM REGE EXtracto gladio aliquem vulnerat, sine gratia puniatur. Si absq; vulnere gladium extrahit, in gratia Regis consistat. Idem fiet si id coram Capitaneo factum fuerit.

L. 39. P. 22. HL. 303. HP. 9.

Ibidem.

In Curia Regis res minutas furatus, auris periculo subsit.

L. 39. P. 22. HL. 103. HP. 10.

Kasi. Wieś. 1454. Item pollicemur:

Rex terras aliquas ingrediens, cum Capitaneis ius dicat.

L. 93. P. 207. HL. 223. HP. 31.

Kasi. Wieś. 1454. Inprimis igitur.

Rex neminem captiuabit, nec cuiquam bona recipiet, nisi sit iure victus.

L. 92. 48. P. 456. HL. 223. HP. 240.

Rex

Kas. 3. in Nieß. 1454. Item promittim9. Alex. Petr. 1504. Nos de innato.

Rex differentias omnes inter Status Spiritualem & Secularem componat.

L. 93. P. 78. HL. 252.

Regia Diademata, Thesaurarius Regni Cracouiæ asseruet: Idq; sub clauibus Castellani Cracouiensis, Palatinorum Cracouień. Posnanień. Wilneń. Sandomirień. Calissień. Troceń. qui eas non aperiant, nisi omnium Ordinum consensu. Absens ex iusta causa clauem mittat, defuncti verò sigillum & claustrũ per reliquos aperiatur.

P. 22. L. 7.

Steph. Crac. 1576. Koroná Krolewska.

C. 149.

Sig. Crac. 1539. Crimen læsæ Maiestatis.

Crimen læsæ Maiestatis, non nisi in persona Regia committitur.

P. 21. HL. 70. HP. 9.

Sig. 3. Crac. 1588. De crimine.

Hoc est: machinatione, conspiratione, violento conatu, facto ipso in vitam Regiam. Cuius criminis suspectus vir Nobilis, debet ab Instigatore, cum scitu Regni supremi Marschalci, ad Conuentum citari. Citatio debet sex septimanis ante terminum poni. Relatio eius positionis, in acta Castrensia loci illius inscribatur, in quam citatio ipsa inseratur, atq; eadem Citato in Conuentu particulari illius districtus innotescat, & per Ministerialem publicetur. Citatus peremptoriè compareat. Rex post auditam causam ipse è Senatu secedat, eamq; Senatoribus & Nuncijs iudicandam relinquat, qui vbi concordes in vnam sententiam iuerint, feratur decretum; Rege præsente, ex scripto, per Marschalcum. Si verò concordes non fuerint, maior pars concludat. Ad hoc iudicium pertinere debent Nuncij numero octo, qui iurati sententias dicant, & sententiæ illorum, Senatorum sententijs pares sint. Delator Instigatori adsit, qui & Plebeius esse potest. Quod si probationes manifestæ & notoriæ non fuerint, vel sententiæ numero pares fuerint, citatus propior sit ad euadendum: complex eiusdem criminis, vbi contra illum sufficienter probatum fuerit, ad similem pœnam condẽnetur. Citato non nisi viginti personæ, tàm in Comitijs quàm in Iudicio assistant, inter quos & amici & serui computentur. Procurator Citato detur, si eo opus habuerit, cui dilatio ad delibarandum & respondendum ad diem tertiam concedatur, si eam petierit. Quod si Citatus iniustè accusetur, delator Nobilis pœna calumniatorum

C. 22.

torum iuxta Constitution. Anni 1565. Plebeius verò pœna capitis puniatur. Vbi autem citatus per iuramentum euadit, pœnæ isti non subiacebit delator. Tales causæ non protrahantur per Instigatorē, alioquin citatus in euasione condemnabitur, nisi ipse citatus dilatione veræ infirmitatis negotium differat, quæ sola in ijs causis admittatur. Prouocari etiam ad scrutinium poterit si opus fuerit. Idem processus seruetur contra perduelles, & cōtra eos, qui in Rempub. peccant, in quibus causis ipse Rex Senatui assidebit, & maiori parti sentētiarum adhęrebit. Quod si in causis perduellionis, delator non reperiatur, ipse Instigator, cum scitu Marschalci agat, documenta tamen sufficientia habeat.

Aug. Petr. 1550. A naprzod.

Rex non nisi liberè electus coronetur. P. 17. C. 2.

Et Casi. 3. 1451. Quantum ad Coronationes.

Idq; ab Archiepiscopo & Episcopis qui ad ea pertinēt. P. 22. C. 2. HP. 8.

Aug. Petr. 1550. Win przesądznych. Iag. 1422. & 1433.

Pœnas pecuniarias iudicialiter iniunctas, Rex nemini conferat. C. 2. HL. 180. HP. 508. L. 48. 52. P. 242.

Casi. Wisl. 1368. Vt itaq;.

Pœna 14. Marcarum Regi debetur, in casibus incendij, dispercussionis viæ, si quis in expurgatione sui defecerit, extractionis gladij coram Iudicio, & denegatæ cautionis.

Steph. Crac. 1576 Rády Koronne.

Rex titulo hæredis non vtatur. C. 147.

Inter dissidentes de religione pacem conseruet.

Absq; Senatu in negotijs Reipub. personam, & dignitatem Regiam, legationes, bella, expeditiones concerneñ. nihil statuat, saluis ijs, quæ ad Conuentum pertinent. Legationes tamen, quæ Rempublicam non tangunt poterit cum Senatoribus Regni expedire. C. 159.

Expeditionem bellicam absq; Comitijs non indicat.

Nobilitatem neq; precario, neq; solutione quinque marcarum super hastam, extra fines Regni ducat, nisi ex laudo communi. Quod si quando acciderit, extunc Nobilitas diutius vltra duas septimanas in loco expeditioni

aſsignato non detineatur. Si verò Rex vltra fines Regni eam duxerit, quinque marcas cuilibet Nobili, tàm equiti quàm pediti, numeret, pro quibus non vltra vnum quartuale bellum, ſeruiant.

Tempore belli tormenta, puluerem, pixidarios, globos, & cuſtodiam omnem, ſuo ſumptu prouideat.

Fines Regni ſuo ſumptu defendat, Salua Quarta. Ibidem.

Vota Senatorum conciliet, & ei parti adhæreat, quæ ad leges & libertates Regni proximè accedit. C. 160.

Senatores ſedecim præſentes ſemper habeat.

Comitia nō niſi biennio indicat, neq; ea diutiùs, quàm ſex ſeptimanis celebret, particularibus Conuentibus præmiſsis.

Sigillo annulari in cauſis Reipub. non vtatur. Ibidem.

Officia & dignitates non minuat, neq; impediat.

Fundorum hæreditariorum vſum, etiam fodinas minerarum, non impediat.

Allegationes iuris externi non admittat, quibus probari debeat, donationes antiquas hæreditarias feudum eſſe, niſi fortè in literis id expreſſum ſit. Ibidem.

Iudicia vltimæ inſtantiæ Tribunalis Regni conſeruet, & ſi Nobilitati aliquando placuerit, rurſus Iudicia ſuſcipiat.

Contributiones extra Comitia non inſtituat.

Neq; coniugia abſq; Senatu, neq; diuortia abſq; iuſtis cauſis, quærat.

Steph. Crac. 1576. Articuli de obedientia.

Articulus de non præſtanda Regi obedientia, vbi contra leges peccaret, ita intelligi debet, vt id tum demū fiat, cum Rex temerè, ſciens, volens peccauerit, neq; Senatus admonitionibus ſuis quidquam proficeret. C. 161.

Sig. Crac. 1588. De pactis.

Rex pacta & fœdera cum externis renouet, neq; de ijs tum & de legationibꝰ audiendis & expediendis, abſq; Senatoribus in Curia præſentibus, quicquam ſtatuat. C. 24.

Sig. Warſ. 1589. Tranſactio.

Tranſactio cum Auſtriacis Archiducibus facta, approbatur, & ad confirmandam eandem iuramento, perſonæ ex toto Reipub. corpore deputantur. C. 4.

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

De Interregno.

Ex Priuilegio Præl. Lit. 1401.

SI REX SINE PROLE DECESSerit, Poloni ſine Lithuanis Regem ne eligant, & è conuerſo.

L. 126. 129. 131. P. 17. HL. 89. HP. 8.

Sig. Crac. 1507. Quoniam ea.

Sub Interregno ex Theſauro nihil rapiatur, ſub pœna fraudis & peculatus.

P. 18. HL. 122. S. 3. HP. 8.

In Radomokie 1382.

Poſt mortem Ludouici Regis, Confœderatione, dicta Kaptur, cautum eſt, ne quis Iura Regni labefactaret, ſed vt ea omnes defendant, nec minùs Eccleſias & bona Eccleſiaſtica.

P. 6. 18. HL. 85. 122.

Crac. 1572.

Poſt mortem Regis Auguſti, itidem cautum eſt, ne quis cuiquam ſit iniurius, alioquin in eius deſtructionem omnes conſurgere debent, iuxta Confœderationem Anni 1438. contra hæreticos factam, de qua infrà parte 4. Capite 15. de Hæreticis.

C. 119.

Varſ. 1573.

Tandem alia Confœderatione, eiuſdem Interregni cautum eſt, vt Rex ſine diſmembratione eligatur, electus ante omnia iura & libertates iuramento approbet, & ſpecialiter iuret, quòd inter diſsidentes de religione pacem conſeruabit, neq; Nobilitatem extra fines Regni, etiam ſolutione quinque marcarum ſuper haſtam educet, ne quis priuatim electiones indicat, vel factæ contraueniat, ne quiſquam propter religionem quicquam patiatur, ſaluis Magiſtratibus. Compoſitio inter ſtatus, vt finem ſortiatur in Conuentu. Iudicia vt fiant, ad inſcriptionem citatus reſpondeat. Inſcriptiones & reſignationes valeāt, bona liberè redimantur. Euntes ad Electionem ſecuri ſint.

C. 120.

Steph. Crac. 1576 interregni.

Acta eius Interregni, approbata & confirmata ſunt.

C. 165.

Anno 1586.

Post mortem Regis Stephani, iterum ad similes Confœderationes recurritur, & iudicia vltimæ instantiæ in singulis Palatinatibus instituuntur, de quibus postea in Conuocatione Warssouień. leges latæ, & multa alia pro temporis ratione sancita sunt: succeſsit deinde Electionis Cōuentus, quem subsequitur Conuentus ad Wiſliciam, vbi Electio Regis SIGISMVNDI Tertij confirmatur, de quibus omnibus extant literæ vniuersales, partim typis excusæ, partim manu scriptæ, & ad singulorum Palatinatuum, & Terrarum Acta Castrensia relatæ.

Sig. 3. Warſ. 1590. — C. 3.

Electio Archiducis Maximiliani, tanquam à paucis, illegitimè, & non suo ordine facta abrogatur, ita vt in posterum seu viuente seu decedente Rege, nemo illi fauere, nemo literas accipere, nemo illum proponere, nominare, eiq; patrocinari audeat, sub pœnis criminis læsæ Maiestatis & perduellionis. Quo nomine Instigator, seu alius quilibet, in Conuentu agere poterit: sub Interregno verò, omnes contra talem consurgere in eius ruinam debent.

Sig. 3. Warſ. 1590. Vmiártkowánie. — C. 39.

Processus iuris contra adhęrentes Archiducis Maximiliani, ratione damnorum, in contumaciam super absentibus vel detentis obtenti, tolluntur, & causæ in integrum restituuntur, ita vt iure victi, ad Tribunal proximum citati, peremptoriè super originalem citationem, non obstantibus fatalibus, respondeant; quibus integrum erit, vel ad scrutinium prouocare, aut per iuramentum euadere, quod etiam ad causas inchoatas, in quibus perlucra non intercesserunt, extendi debet. Si citati coram Tribunali non comparuerint, extunc actores veterem processum prosequantur. In causis tamen nondum intentatis, fatalibus locus esto.

Sig. 3. Warſ. 1591. Restitutia. — C. 10.

Exules omnes qui partes Archiducis Maximiliani sequuti erant, reuocantur, & in pristinum statum restituuntur: abrogatis proceſsibus, accessus ad regnū illis permittitur, modò iuramento fidem suam testentur.

Sig. 3. Warſ. 1593. — C. 4.

Rex in Sueciam, Regnum suum hæreditarium, feliciter con-

ter consensu omniũ Ordinum discessurus, data acceptaq; fide, bonum Regimen in Regno Poloniæ, ita prouidet.

Idem ibidem. Et primum, Si quis cuicunq; hominum, ad Regnum Regi eripiendum patrocinatus fuerit, talis ad instantiam Instigatoris, ex delatione, vel ad instantiam solius delatoris, genere Nobilis, poterit ad Comitia Regni citari, tãquam perduellis; sub pręsentẽ verò discessum Regium, ad Tribunal, contra quem ita procedi debet: Primò Citatio sex septimanis ante terminum insinuari debet. Relatio eius positionis in Actis Castrensibus illius districtus, in quo citatus residet, fiat. Impossessionato vbiq; Citatio in manus tradatur, vel in Parochia ponatur; coram officio tamen Castrensi, sub quo citatio tradita est, publicetur. Processus & pœna contra citatum talis obseruetur, qualis descriptus est in causis criminis læsę Maiestatis: Capitanei ex remissione Tribunalis exequutionem faciant, tàm in bonis, quàm in personis, sub pœna trecentarum marcarum, cum motione Nobilitatis, tanquam contra bannitũ, per literas vniuersales Capitaneales, etiam absq; mandatis Regijs, sub absentia Regis. Capitaneus eo nomine inculpatus, & conuictus, simili processui subiacebit, quem vicinior Capitaneus exequi debet, ex decreto Tribunalis. c. 4.

Idem ibidem. Wolność Elekciey. Ne liberæ Electioni Regis aliquid decedat, neq; Rex ipse Successorem Regni deligat, neq; Regno cuiquam cedat, alioquin irritum & inane futurum est. Tum & pręensiones quarumcunq; personarũ, ex quibuscũq; causis, atq; cessiones, valere nihil debẽt. Quod si quis tàm internus, quàm externus, siue viuente, siue decedente Rege, quocunq; prætextu, vltra liberam electionem, Regnum vsurpauerit, etiamsi per vim coronatus fuerit, talis pro hoste patriæ haberi debet, & omnes illum adiuuantes, pro perduellibus; contra quos omnia iura, naturalia, & positiua, pœnæ, & processus, Confœderationes, in hostes patriæ & perduelles sancitæ, in exequutionẽ deduci debent. Quod temporib⁹ perpetuis sanctissimè & incorruptè seruari debet. Hanc legem si quis in dubium vocauerit, pro hoste patriæ haberi & puniri debet. c. 5.

Sub

Idem ibidem. O Postach. c. 5.

Sub absentiam Regis, si Nuncius Turcicus, Moscouiticus, aut Tartaricus venerit, debet Capitaneus confinio proximus, statim de aduentu illius Archiepiscopo, & Thesaurario significare, & alium famulum Nuncio addere, qui videat ne cum quopiam tractatus habeat, eumq; Warssouiam deducat. Archiepiscopus verò, accepta de Nuncio eiusmodi notitia, Senatores vtriusq; gentis conuocet: qui congregati, habebunt facultatem, literas aperiendi, legationem audiendi, & Legatis ex mutuo consilio, Reiq; publicæ vsu respondendi. Sumptus in Nuncios, Cubicularios, & Legatos, suppeditari debent ex Thesauro, tàm Regni, quàm Lithuanico; non tamen ex Zuppis, neq; ex Capitaneatu Brestensi. Legatus Moscouiticus similiter Wilnam deducatur, & per Senatores, communicato vtriusq; gentis consilio audiatur, & remittatur.

Idem ibidem. O Sądziech. c. 6.

Iudicia Castrensia, limitum, tàm Succamerarij, quàm Commissariorum, reuisiones, & alia omnia subsellia, nec non Iudicia Tribunalis Regni, non obstante absentia Regis, non secùs celebrentur, quàm Rege præsente. De retentis prouentibus mensæ Regiæ, & contributionum, de retentis Quartæ tàm antiquis quàm recẽtibus, exemptiones bonorum Regalium, cognitio summarum in bonis vacantibus, de bonis Iuris caduci, tàm in principali, quàm in exequutione rei iudicatæ, Tribunal iudicabit, donec Rex redeat, pro hac vice. Exceptis summis nouis, Quingentorum millium, & actionibus Quartæ, ex Tribunali Lublineñ. & Wilneñ. ad Comitia remissis, excepta quoque Quarta Palatinatus Wolhijneñ. ex bonis non reuisis, & antiquis summis oneratis, quæ iudicio Conuentus reseruantur. Qui quidem prouentus omnes, in Thesaurũ tàm Regni quàm Ducatus Lithuaniæ inferri debent, sub pœna in Constitutione Anni 1591. sancita. Idem processus (sed de prouentibus mensæ Regiæ tantum) seruari quoq; debet in Lithuania. Nobili quoq;, qui in prouentibus Regalibus, vel in Quarta, bona terrestria dimisit, licebit ad exemptionem agere coram Tribunali, inter caussas officij. Simili processu pro bonis Regalibus agere

gere poterit, si cui per vim adempta sunt, quæ caussæ, tàm ex citationibus, quàm ex appellationibus, ab exequutione incidentes, iudicari debent in Iudicio Tribunalis, in sex septimanis à tempore appellationis, inter caussas officij; vbi etiam iudicari debent appellationes, de denegata possessione bonorũ Regalium. Si quis quietationem de toto processu iuris, & de ipsa bannitione, à parte obtinuerit, debet habere locum standi, etiamsi relaxationem nõ habuerit, coràm omnibus subsellijs, ad duodecem vsque septimanas post reditum Regis. Redeunte verò Rege omnia ad priorem statum & forum proprium, restitui debent. Hæc autem Lex quoad Iudicium retentorum prouentuum, & Quartæ, nec non cognitionis summarum, ad Ducatum Lithuaniæ sese extendere non debet.

Sig. 3. Warsz. 1593. O Tumultech.

C. 7.

Statutum Torunense de violentijs, extendi debet ad quosuis tumultus, quicunq; sub discessum Regium, ex quacunq; occasione, in omnibus Ciuitatibus & locis acciderint. Vbi tumultuantes per officium Ciuile & Capitaneale coërceri & detineri atq; per vtrumq; officium iudicari & ex concordi sententia puniri debent, etiam cum refusione damnorũ, salua appellatione (Nobili tantum) ad Tribunal. Si officia in sententijs dissenserint, informationem apud Tribunal petant. Si quid in aliquo officialium desideratum fuerit, citari debet ad Tribunal, & reus peractus, ad pœnam trecentarum marcarum, damnorumq; refusionem iniuriam passo condemnari. Propior tamen esse debet ad euadendum patrator tumultus, si manus officij euaserit, vel carcerem effregerit. Nobilis potest ex bonis vel ex persona, in officio Capitaneali fori sui conueniri. Quod si sanguis effusus fuerit, capite puniri debet, & nihilominus ex bonis eius damna resarciantur. Plebeius verò, vbicunq; deprehensus, capi & per officium tàm Ciuile quàm Capitaneale puniri poterit. Si quis in reprimendis tumultibus, officijs restiterit, & interim occidatur, vel vulneretur, eo nomine illi actio non dabitur, tàm contra officium, quàm contra eorum famulos, & adiutores. Hæc lex Terras Prussiæ non afficiat, sed

Sig. Warß. 1596. O Cumlćiech. — C. 18.

tàm ad Regnum quàm ad Ducatum Lithuaniæ referri debet, & durare ad reditum Regis ex Suecia. Hæc Constitutio prorogatur ad futura Comitia. Appellatione ad Cōuentum salua, quæ appellationes prima septimana Comitiorum proponantur. Informationes quoq; Rex absq; mora expediat.

Sig. Warß. 1593. O pospolitym ruszeniu. — C. 8.

Si potens hostis immineret, cum Reipub. periculo, sub Regis absentiam, expeditio publica fiat, ad quam primæ restium litteræ pro tertijs valere debent, quę hoc modo publicabuntur. Primum Duces exercituum, de periculo Archiepiscopo significent, is Senatores quamprimũ Warssouiam conuocet, ibi communicatis consilijs, literæ per Senatores publicentur, quibus omnes pareant, sub pœna expeditionis bellicæ.

Idem ibidem. Obrona z Quarty. — C. 8.

Milites Quartenses, per omnia sese gerant, iuxta Constitutionē Anni 1591. Et insuper Rothmagistri & commilitones iurent, quod Regi fidem seruabunt, & nullis priuatis negotijs, vel tumultibus sese admiscebũt. Iidem per hyemem in bonis Regalibus, propè fines Regni hibernabunt, citra cuiusquam præiudiciũ. Quod animaduertet Campiductor, non derogando iuribus Capitanei generalis. Per æstatem verò miles sit in Castris, victualia in oppidis bonisq; Regalibus soluat, iuxta æstimationem per Regem subscriptam. Castra ingressuri, pecuniam pro duobus Quartualibus à Rothmagistris accipient, Rothmagistri videant, vt commilitones in Castris, de victualibus sibi prouideant, iuxta articulos bellicos sese cōseruent, Rothmagistri turmis suis semper adsint præsentes, neq; discedant absq; literis Ducis, sub pœna infamiæ. Turmatim per Regnum non eant, sed quilibet seorsim, tanquam priuati veniant ad conscribendum, sub pœna Centum Marcarum, coram Tribunali repetenda. Capitaneus generalis de militibus ius dicat. Si iniuriam passus, decreto Capitanei nō acquieuerit, licebit ei Rothmagistrum coram Tribunali conuenire, iuxta Constitutionem Anni superioris.

Pro de-

Sig. 3. Warß. 1593. Opátrzenie Miast.

C. 9.

Pro defensa Ciuitatum & Arcium, Cracouiæ, Lubovvla, Rabstin, Osvvieczim, Camenecıæ, Posnaniæ, Kiouiæ, Braczlauiæ, Rex autoritate Conuentus militem relinquit, qui Capitaneis subesse debet: Rothmagistri tamen iurent, quod loca sibi commissa fideliter custodient, & ad tempus vsq; assignatum asseruabunt. Seditionibus & contentionibus priuatorum sese non misceant, Ciuitates & Castra sibi commissa, circa Capitaneos defendant, tumultus in Ciuitatibus exortos ex mandato Capitaneorum compescant, fidem & subiectionem per omnia integram seruent.

Idem ibidem. Declárátia.

C. 19.

Constitutio Anni 1591. de disciplina militari, sic declaratur. Quod Generali Capitaneo, in Iudicijs militaribus, integrũ esse debet, auditis sententijs Rothmagistrorum, & Commilitonum, iuxta quod illi conscientia dictauerit, ex disciplina militari, insolentes & inobedientes punire. Quod si quid tale repentè acciderit, quod in pugna damnum, vel moram aliquam inducat, hoc etiam absq; Rothmagistris & Commilitonibus punire poterit. Milites verò in retinenda fide & obedientia, constantes, atq; in defendendo Regno meritos, pręcipuè & ipse Dux obseruabit, & Regi commendabit, salua per omnia Cõstitutione prædicta, & cautione de retinenda fide & subiectione Regi, per ordines data, iuramento militari confirmañ. Ad fluuium Dniepr certus numerus militum suscipiatur, qui prohibeat, ne per aquam hostes insolentes, in ditiones vicinas irruant, ijs ex publico stipendia soluantur. Capitanei, qui victualia ex antiquo in Arcem Cameneceñ. conferre tenentur, id sine mora faciant, alioquin per Instigatorem conueniantur, tanquam pro prouentibus Regijs. Quæ quidem victualia ad manus Dispensatoris, per Regem assignati reddantur. Oeconomiam Samborieñ. hoc non afficiat. Ciues Cameneceñ. liberè mercaturam exerceant, saluis iuribus aliarum Ciuitatum.

Sig. 3. Warß. 1598.

C. 3.

Regi discessus secundo in Sueciam ad certum tempus permittitur, data vtrinq; cautione.

Idem ibidem. Reassumptio.

Constitiones Anni 1593. quæ perpetuæ sunt, in robore conseruantur. Temporaneæ autem, propter Regium discessum sancitæ, reassumuntur, & prorogantur ad reditum Regis. Præsertim Constitutiones de Iudicijs, de expeditione bellica, de exemptis à iudicijs, & de prouisione Arcium, Cracouień. Lublovvień. & Cameneceń. Ad legem de iudicijs id additur, vt illi quoq;, qui post decessum tenutarij, bona Regalia ad manus Thesaurarij Regni non deoccupauerint, in Iudicio Tribunalis Regni inter causas officij conueniantur. Lex quoq; de Tumultibus, per omnia approbatur, cum ea declaratione, quod pro tumultu censeri debet, si quis alium violenter inuaserit, occiderit, vulnerauerit, vim mulieri intulerit, in domum, curiam vel hospitium alicuius in Ciuitate irruerit. Quæ declaratio Ducatum Lithuaniæ non afficiat, stipendia militi Cracouień. pro hac vice ex Quarta soluantur.

C. 4.

CAPVT TERTIVM.

De Comitijs Regni.

Ex Priuilegio Iag. & VVitold. in Hrod. 1413. Sig. Crac. 1507. Quamuis in Constitutionibus.

POloni cum Lithuanis, Lublini vel Parczouij, Conuentus celebrent.

L. 127. P. 24. HL. 51. HP. 11.

Ad Conuentus & Iudicia, si quis cum armis seditionem præseferentibus veniat, tanquam communis pacis violator, pœna capitis plectatur; si fugerit, bona confiscentur. Hæc autem lex, cum ad omnes, tum vel maximè ad Capitaneos pertineat.

P. 611. HL. 127. S. 5. HP. 454.

Sig. Crac. 1510. Prouidentes.

Cancellaria informari debet, de præstituendis locis, & temporibus Cōuentuum particularium, & præsertim, vt Conuentus Sredeń. quindena ante Coleń. tandem verò Petricouień. in Octaua celebretur.

S. 8. P. 289. HL. 51. HP. 11.

Sig. Petr. 1518. Decreuim⁹ etiam.

Senatores, nisi ad Conuentus particulares veniant, vel se in eisdem Cōuentibus iustè excusent, Episcopi 40. Palatini

S. 8. P. 290. HL. 52. HP. 258.

latini & maiores Castellani 20. minores verò Castellani 10. Marcis, Fisco Regio mulctentur.

Sig. Crac. 1510. Petitioni Terrarum.

Terræ Bresteñ. & Iunivvladislauieñ. vnum Conuentum particularem Radzieiouij celebrent.

S. 9. P. 289. HL. 51. HP. 257.

Sig. Crac. 1510. Item contra eos.

Senatores, Legatos, Commissarios, aliosq; officiales, dum officia sua obeunt, dum ad Conuentus eunt & redeunt, quatuor septimanis, ante & post Conuentus violans, pœna criminis læsæ Maiestatis puniatur.

S. 13. P. 611. HL. 171. HP. 77.

Antiquata hæc lex est; nam crimen læsæ Maiestatis non nisi in persona Regia committitur. Vt supra Cap. 1.

Sig. Petr. 1519. Vnus duntaxat.

In Terra Sandomirieñ. vnus duntaxat Cõuentus particularis celebretur, Conuentu Skrzynnensi abrogato.

S. 23. P. 289. HL. 51. HP. 257.

Sig. Bidg. 1520. Statuto hoc præsenti.

Qui turbat Conuentum sine vulnere, pœna viginti marcarum; cum vulnere, pœna Statuti; cum homicidio, pœna capitis, puniatur. Tales autem violatores, Capitanei inquirant, & puniant, sub pœna Centum marcarum. Si fugerint, proscribantur & infames sint.

S. 26. P 612. HL. 51. HP. 259.

Sig. Crac. 1532. Celebrationes.

Conuentus particularis Vrzedouieñ. Lublinum transfertur.

S. 6. ꝗ.

Sig. Crac. 1540. Cum grauatim. 1543. Assentimur.

Comitia Regni, Petricouiæ celebrentur, nisi quid obstet.

P. 24. HL. 51. HP. 10.

Sig. Crac. 1540. Cum cerneremus.

Ad Comitia Regni, non plures Nuncij eligantur, quàm vt olim eligi consueuerunt, & tales, quibus lites iudiciariæ in Conuentu non intercedant.

P. 24. HL. 171. HP. 259.

Aug. Petr. 1550. Aby ża ßczęsnego.

Comitia & Conuentus particulares, temporibus & locis in Statuto descriptis instituantur & indicantur.

P. 24. HL. 51. HP. 11. C. 2.

Seymik Powiátowy. Aug. V Varß. 1563 Steph. 1581. Seymik Háliczki.

Conuentus particularis Haliciæ institutus, octo diebus ante Wisnensem celebretur.

HP. 257. C. 23. C. 214.

Aug. Pet. 1565. Seymiki Powiátowe. — Senatores Regni, tàm Spirituales quàm Sæculares, in Conuentibus particularibus adsint, postulata districtuum vnà cum Nobilitate connotent, atq; ad Conuentus generales, in qualibet Regni parte celebrari solitos, referant, vt ibidem à Nobilitate correcta, tandem in Comitijs Regni ritè proponantur. — HP. 257. C. 45.

Aug. Petr. 1565. Rozdawánie gospod. — In conuentibus particularibus, & iudicijs, Capitaneus hospicia pro cuiusq; dignitate distribuat. — HP. 260. C. 25.

Aug. Petr. 1567. Seymik Dobrzynski. — Conuentus Terræ Dobrzyneñ. in Lipno celebrari solitus approbatur. — HP. 258. C. 76.

Aug. Lublini 1569. Mieysce Seymom. — Comitia Warssouiæ celebrenturni, si quid obstet. Cōuentus verò particulares ita per Capitaneos publicentur, vt duabus vel tribus septimanis, ante tempus præfixum, ad noticiam hominum perueniant. — HP. 11. C. 104.

Ibidem. Seymik Powiátowy. — Conuentus particularis instituitur Rauæ. — HP. 258. C. 109.

Ibidem. Seymik tez. — Conuentus in Proßovvicze, quatriduo ante Korczyneñ. celebretur. — C. 110.

Steph. 1576. Seymiki Gostinskie. — Conuentus particulares Gostineñ. & Sochaczonieñ. instituti. — C. 163.

Steph. 1576. Seym Wálny. — Comitia, non nisi biennio indicantur, nisi necessitas secus suadeat, neq; diutius sex septimanis celebrentur. Conuentus verò districtuum generales, sicut in Regno in Kolo & Korczyn, ita in Lithuania in Wolkovvisko, præmittantur, in quibus Rex ea proponat, de quibus cōsultationem habere vult. — C. 148.

Steph. Warß. 1578. Scrutinium. — Comitia Regni ipso die in literis specificato, à propositione incipiant. — C. 186.

Sig. Crac. 1588. O Niestánowieniu. — In Conuocationibus nihil statuatur, quod ad Comitia pertineat, sub vitio nullitatis. — C. 24.

Sig. Warß. 1589. Zawánie. — Nuncij Terrestres, in Conuentu electionis deputatorum, Nobilitati referant, quid in Comitijs actum est. — C. 19.

Sig. 3. Warß. 1591. O Seymie. — Comitia incipere debent ea ipsa die, qua literis Vniuersalibus indicta fuerint; determinari autem, eadem die in sex septimanis. In dies autem Dominicos & festos indici non debent. — C. 7.

Conuen-

Sig. 3. Warsz. 1591. Zieze-nie ziazdow.

C. 9.

Conuentus particulares indicuntur, octo septimanis post determinationem Comitiorum, ad reddendas rationes legationis Nobilitati, & ad eligendos exactores & dispensatores, iuxta Constitutiones Conuentus præsentis. Excepto Palatinatu Masouiæ, & alijs, ex quibus iam sunt electi. Saluo iure Magni Ducatus Lithuaniæ. Securitati eorum Conuentuum ita cauetur, sicut aliorum, pro hac vice.

CAPVT QVARTVM.

De Statutis & Constitutionibus.

Casim. Visl. 1368. In procemio.

Statuta Regni Casimirus Magnus condidit & promulgauit primus.

L. 7. 8. P. 39.

Idem Casim. Visl. 1368. Cum omnis.

Statuta & Constitutiones nouæ, non prętерita sed pręsentia tantum & futura respiciãt.

L. 8. P. 24. HL. 61. HP. 23.

Casim. in Niesz. 1454. Item pollicemur.
Alex. Rad. 1505. Quoniam iura.
Sig. Petr. 1538. Cõstitutiones nouas
Cra. 1539. 1540.

Constitutiones non nisi in Conuentu, idq; cum communi omnium consensu fiant.

L. 95. P. 40. HL. 61. HP. 24. L. 115. S. 61. P. 42. 44. HL. 61. HP. 24.

Alex. Rad. 1505. Ne verò per ignorantiam.
Sig. Crac. 1507. In exordio.

Constitutiones nouæ, neminem afficiant, nisi publicentur.

S. 1. L. 115. P. 45. HL. 61. HP. 24.

Sig. Bidg. 1520. Diuersitas Constitut. Crac. 1532. Etsi iam antea.

Statuta Regni conferant & corrigant certæ personæ, per Regem & per Nobilitatem, ex singulis Palatinatibus designandæ. Ad quam correcturam, Palatini consuetudines suarum terrarum conferant.

S. 25. P. 38. 591. S. A. 2. HL. 263. 264.

Correcturæ istius extant aliquot exemplaria typis excusa, sed suscepta non est.

Statu-

Sig. Crac. 1543. Statuta posteriora.

Statuta Regni posteriora obseruentur donec conciliatio & correctura Statutorum perficiatur. P. 592. HL. 264.

De qua supra.

Aug. Petr. 1550. Czyniąc dosyć.

Statuta Anni 1543. in robore reseruantur, ad proximum Conuentum, donec de iure communi, aliquid melius Respub. decernat. C. 4.

Originales istius Statuti in fine id expresse habent, quod omnes istius Anni 1543. Constitutiones Annales duntaxat erant. Ideoq; etiamsi hac constitutione Anni 1550. satis ambiguis verbis aliqua ex parte prorogatæ sunt, & postea nihil eo nomine actum, cautumue sit, per hanc tamen cōditionem illis appositam antiquatæ esse videntur.

Státut Polski. Aug. Petr. 1562. O Polskich Státutach.

Statuta Regni Polonicè conscribantur. C. 16.

Aug. Warß. 1563. Przełożenie Státutu.

Ad transferenda Statuta Regni in Polonicum, designãtur: Castellanus Lublineñ., Kiovvski Canonicus Cracouiensis, & Ioannes Herbortus. C. 20.

Aug. Petr. 1565. Státut Polski.

Tandem solus Ioannes Herbortus, ad idem perficiendum designatur. C. 48.

Steph. 1576. Także obiecuiemy.

Allegationes legum externarum non admittãtur, quibus donationes perpetuæ in dubium vocari debeant. C. 148.

De quo supra.

Sig. Crac. 1588. O Constitutiach.

Constitutiones Regni, in Comitijs factæ, per Senatores & Nuncios subscribantur, in præsentia Regia legantur, & cum omnium consensu expresso sigillentur. C. 24.

Sig. Warß. 1589. Correctura.

Ad correctionem iuris Terrestris, institutionem breuioris processus, ad inscriptiones, qui exceptiones & dilationes superfluas excluderet, nec non ad conscribendum modum exequutionis rei iudicatæ, deputentur certæ personæ, tàm Spirituales quàm Sæculares, ex singulis Palatinatibus, qui ad festum Sancti Martini proximum, Lublinum conueniant, salaria verò illis Nobilitas de suo in Cõuenti- C. 16.

uentibus electionis Deputatorum Tribunalis Regni prouideat.

Sed hoc effectum suum sortitum non est.

CAPVT QVINTVM.

De Spiritualibus & Decimis.

Casi. VVis. 1368. Insuper statuim9. CORAM Archiepiscopo, si quis gladium strinxerit, siue vulnerauerit siue non, quatuordecim; si verò turpia verba dixerit, trium marcarum pœna puniatur. L. 39. P. 98. HL. 252. HP. 128.

Casi. VVis. 1369. Cum excitata. Iaroslaus Archiepiscopus Gnæsneñ. differentias inter Regem Casimirum & Bodzentam Episcopū Cracouieñ. ita arbitrario iudicio composuit. L. 53. P. 113. 112. HL. 72. HP. 139.

Pro raptu. Vt raptor decimæ prædialis, monitione præmissa excommunicetur, & eius villæ subditi, vbi dominus per sex menses excommunicationem tolerauerit. Vxor quoq; absente marito decimam rapiens, excommunicationibus ad satisfaciendum compellatur. Ibidem.

Præterea. Propter Præsbyterum captum, vulneratum, vel occisum, Ecclesia interdicto subijciatur, donec malefactor Episcopo presentetur; vel incolæ iurent, se illum comprehendere non potuisse, tunc verò interdicto sublato, malefactor proscribatur, & excommunicetur. L. 54. P. 98. HL. 252. HP. 160.

Item Quicunq;. Dominus villæ, si decimam emere vult, id faciat ante festum Sancti Iacobi. L. 54. P. 113. HL. 73. HP. 140.

Vbicunq;. In campis & hortis, vbicunq; aratum fuerit, decima soluatur, exceptis rapis, cepis, papauere, caulib9, allio, &c. In hortis verò, vbi quis ligonisandò plantauerit, ad decimam non tenetur. Ibidem.

Pro decima. Canapi ratione integri agri quatuor, ratione medij duo manipuli, decimæ nomine exigantur, qui autem non arat à decima liber esto. Ibidem.

Super interdictio. Interdictum Ciuitati Cracouiensi factum, non afficit Casimiriam, & è conuerso. L. 54. P. 133. HL. 122. HP. 163.

Statuimus. Excommunicato veniente in Ecclesiam, cessatur à diuinis, quæ eo recedente reassumantur. *Ibidem &* L. 58.

Inter cætera. Interdictum triduanum, quod propter aduentum excommunicati, alias seruabatur, abrogatur. Sententiæ tamen Sedis Apostolicæ, vbi ea interuenerit, iuxta suum tenorem satisfiat. *Ibidem &* L. 58.

1369. Bodzenta quoq; Episcopus Cracouiensis, eodem anno, de differentijs, inter Spirituales & Sæculares ita constituit. L. 55. P. 114. HL. 73. HP. 141.

In nomine Domini. Terræ Lublineñ. Sieciechouieñ. & Lukouiensis, liberantur à decimis, propter insultus Tartarorum ad 30. Annos, saluis iuribus Monasteriorum.

Cæterum mandamus. Decimæ iuxta morem antiquum exigantur, & soluãtur: Sculteti de quatuor mansis, proprio labore excultis, per quatuor Scotos Pragenses, decimæ nomine soluant. Si verò quid vltra quatuor mansos possident, vel si eosdẽ cuipiam locauerint, vendiderintúe, decimam instar aliorum pendant.

Et ne labores. Decimator in octaua Sancti Iacobi, decimas recipiat, alioquin in campo relinquantur.

In noualibus. De noualibus circa fines Russiæ & Vngariæ, ratione singulorum mansorum, vnus ferto soluatur, Sculteti à quatuor mansis noualium, per se excultis, per tres Scotos. Si verò eos vendiderint locauerintúe per vnum fertonem soluant. L. 56.

Verum quia. De agris circa Dlugiepole & Czorstyn, versus Mislimicze, tres Scoti de quolibet manso soluantur. L. 56.

Quam pecuniam. Vtramq; hanc pecuniam Sculteti colligant, & ad Episcopum deferant. L. 56.

Item decreuimus. Cmethonem si quis remouerit, & ipse agrum eius coluerit, decimam soluat. L. 56.

Præterea. In petitione decimæ, si intercedet quæstio de Nobilitate, eam Iudex Spiritualis non iudicet, sed ad Iudicium Sæculare remittat.

Demum statuimus. De agris recens extirpatis, decima ei debetur, qui eam de antiquis agris recipiebat. Colum-

Insuper volumus. Columbationes abrogantur, sed quod vltrò offertur accipiatur. L. 57. HL. 47.

Prohibemus. Archidiaconus & alij Prælati, dum visitant, modum euectionum non excedant, neq; subditos depactent. Rectores quoq; Ecclesiarum, pro Sacramentis nihil exigant, alioquin puniendi. L. 57. P. 124. HL. 253.

Item Bodzanta. Et vt diuinus. Clerici de bonis paternis, ad expeditionem bellicam eant. L. 57. 10. P. 867. HP. 560.

Et Cas. Wis. 1368. Cum iure suo. Aut bona resignent, alioquin confiscabuntur.

Sig. Petr. 1538. Visum est. Aug. Petr. 1550. Iz gdzieludzi. Probent tamen in Côuentu, libertatem ab expeditione suorum Sculterorum. S. C. 1. P. 867. HL. 249. HP. 343. C. 3.

Aug. Petr. 1562. O služeniu woyny. Quod tamen negotium reiectum est ad Reuisionem literarum. HP. 344. C. 16.

Vbi eo nomine factum est nihil.

Idem Bodzanta. Et vt diuinus. Ecclesiam per Patronum prouisam & dotatam, Episcopus confirmabit & fundabit. L. 57. P. 122. HL. 279.

Bodz. Quod etiam. Contributio pro fabrica Ecclesiæ Cracouiensis, Spiritualibus remittitur. L. 57. P. 108.

Idem. Item etiam. Parochia propter vnum excommunicatum, non debet mulctari. L. 58. P. 134. HL. 255.

Statuimus. Tabelliones, non nisi à Priuilegio per sex grossos Pragenses, pro citationibus vnum grossum, pro contumacia duos, pro aggrauationib⁹ sex grossos itidem Pragẽses exigant, sub pœna Excommunicationis. L. 58. P. 134. HL. 255.

De raptu decimæ, idem quod suprà in arbitratione Iaroslai. Itidem & de Præsbytericidio, & de tempore decimæ emendæ, de decimisq; hortorum & canapi, & de interdictis. L. 57.

Ex Priuilegijs. Scholam Cracouiensem Rex Iagello erigit. P. 154. HP. 380.

Papa Vrbanus confirmat, Theologiam tamen doceri vetat. HL. 244.

Quam postea Bonifacius permittit.

Synodus Petricouiensis decernit, vt Episcopi per 100. florenos in vsum Academię cõferant. Magistrãdi & Baccalaureandi ne depactentur, Scholares vagi pellantur.

Ex Priuilegio Iag. 1401.

Scholares ab omnibus pensionibus liberantur. Coram nemine præter Rectorem respondeant. Campsorem Iudæum vnum habeant, qui illis super pignora pecuniam det, vsuræq; nomine vnum grossum à singulis marcis quolibet mense exigat.

P. 162. HL. 244. HP. 380.

Domus pro Collegio designatur.

Iag. in sedl. 1433. Primo quidem.

Templa & dignitates, tàm Ecclesiasticæ quàm sæculares, circa iura & libertates suas conseruantur. Non nisi Nobilibus indigenis conferantur, Expectatiuæ non dabuntur.

L. 50. P. 83. HL. 279. HP. 126.

Ex Priuilegio Iag. Crac. 1458.

Raptor, inuasor, occupator, & detentor decimarum, & bonorum Ecclesiasticorum, pœnis & censuris Ecclesiasticis, subijciatur. Quod si excommunicationes vltra annum sustinuerit, bona ipsius Capitaneus apprehēdat, donec iniuriam passo satisfiat. Capitanei verò in præmissis negligentes, itidem censuris Ecclesiasticis feriantur.

L. 66. P. 129. HL. 75. HP. 145.

Cas. Pet. 1451. Ex Priuilegio.

Ecclesia Gnæsnensis præponitur Cracouiensi. Cardinalatus & Legationes ne ambiantur, sine consensu Regis & Consiliariorum. Cardinalis tamen pro illa vice, alternatim cum Archiepiscopo vocati in Senatum veniebant.

P. 84. HL. 35. HP. 127.

Cas. Nieß. 1454. Item promittim⁹. Cōfœderatio Anni 1573. A iż to do pokoiu. Steph. 1576. A iż wyżey. Idem 1578. Jáko sądźić máią. Idem 1581. O Dźieśięćinách.

Differentias inter Status Spiritualem & Sæcularē Rex componat.

L. 93. P. 78. HL. 252. HP. 10. C. 120. 159. 185. 216.

Ex Priuilegio. 1460.

Conuentus Lublineñ. Abbatem electum Regi præsentet, neq; Episcopus Posnaniensis, ad eum consecrandum procedat, antequam Rex in eum consenserit.

L. 74. 75. P. 145. HL. 1. HP. 150.

Alb. Petr. 1496. Item quamuis. Verum ne quid. Alex. Rad. 1505. Ad Ecclesias. Sig. Crac. 1510. Ad tollendas. Sig. Petr. 1538. Aug. Petr. 1550. Pęnieważ.

Ad maiores Ecclesias, Nobiles ex vtroq; parente Nobili nati, recipiantur. Ex plebeis verò, non nisi Doctores, vnus Iurisprudentiæ, alter Theologus, tertius Medicus, suscipiantur, vbi talis est fundatio: vbi verò non, suscipi debent duo Iuristæ, duo Theologi, quintus Medicus.

L. 100. P. 86. HL. 84. HP. 130. S. 14. b 1. C. 3.

Idem

Steph. Crac. 1576. Tez vstáwiamy.

Idem de Ecclesijs Rusſiæ.

C. 163.

Alb. Petr. 1496. Et ſimiliter. Alex. Rad. 1505. Fit nonnunquam.

Beneficia iurispatronatus Regij, & incolarum Regni, per reſeruationes in vita, vel penſiones, nemo impetret, aliâs pœna confiſcationis bonorum & proſcriptionis, & ipſe & amici conſanguineiq; punientur.

L. 101. 117. 118. P. 96. HL. 140. HP. 138.

Alb. Petr. 1496. Item riam.

Inhibitiones Spiritualiũ ad Sæcularia iudicia non dentur, datæ nullius ſint valoris, niſi in cauſis merè Spiritualibus.

L. 108. P. 125. HL. 114.

Statutum Domini Ioannis.

Iuxta Statutum Lutkonis Epiſcopi Cracouieñ. quilibet beneficiatus, ſiue curatus, ſiue non; ſi primis tribus menſibus anni deceſſerit, quarta; ſi ſecundis, media; ſi tertijs, tertia (relicta ſeminatione) pars prouentuum ad illum pertinebit. Si verò id vltimis tribus menſibus contigerit, omnes prouentus anni illius integrè illi debebuntur.

L. 58. P. 118. HL. 9. HP. 149.

Alex Rad. 1505. Quamuis. Sig. Crac. 1510. Concordiam. Petr. 1519. Vt ordo debitus.

Spirituales, ne vocent Sæculares ad Iudicium Spirituale, in cauſis illi Iudicio non competentibus.

L. 57. 117. P. 125. 603. S. 11. 21. HL. 91. 253. HP. 447.

Alex. Rad. 1505. Spirituales.

Cauſæ Spiritualium pro limitibus, Cmethone fugitiuo, cæde, vulneribus, in Iudicio Terreſtri iudicentur.

L. 117. P. 125. HL. 253. HP. 59.

Sig. Crac. 1510.

Ius patronatus, niſi expreſſè inſcribatur, iuri Regio reſeruatum eſſe cenſetur.

P. 96. S. 15. HL. 140. HP. 138.

Sig. Petr. 1511. Item iniquum. Crac. 1539. De Abbatibus.

Ad Monaſteria Regni, etiam Poloni, non tantum Germani ſuſcipiantur, niſi obſtent Priuilegia ſpecialia.

P. 146. 147. S. 19. HL. 2. HP. 152. 153.

Sig. Petr. 1519. Præſcriptio.

Moniales intra viginti annos, bona hæreditaria repetant.

S. 23. P. 150. HL. 161. HP. 155.

Sig. Crac. 1527. Statuimus etiam.

Moniales in bona paterna & materna ita ſuccedant, vt ea alienare non poſſint, atq; dimidio cenſuum, à conſanguineis ſint contentæ, quoad vixerint. Quod ſi fuerint bona exigua, & ſine vllis prouentibus, Epiſcopus penſionem conſtituat. Propinquus verò ſi penſionem Monialis retinuerit, atq; eo nomine per tres menſes excõmunicationem ſuſtinuerit, vſumfructum bonorum amittat.

S. 45. P. 149. HL. 161. HP. 154.

Sig. Crac. 1532. Cum magna pars.

Lociordinarij in conferendis beneficijs, ſex menſes liberos, viciſsim cum Sede Apoſtolica habeant, in quibus nullæ reſeruationes, acceſſus, regreſſus, & coadiutoriæ in Curia Romana impetrentur. Si verò quis contra hoc Priuilegium quidquam procurauerit, ſuſceperitúe, confiſcationis & priuationis omnium bonorum & beneficiorum, nec non proſcriptionis pœna puniatur.

Sb. iij. P. 92. HL. 250. HP. 132.

Sig. Petr. 1538. Statuta. Quod ſi. Cæterum quia.

Statuta de plebeis, ad Eccleſias Cathedrales non ſuſcipiendis, & de Corteſanis, exequutioni tradãtur. Corteſanus, negotium alicui exhibens, niſi in termino liti ceſſerit, & expenſas ſoluerit, pœna proſcriptionis, infamiæ & confiſcationis bonorum puniatur. Omnes verò Corteſani ſub pœna exilij ad Sacerdotia redeant.

Sb. i. b. ij. P. 94. HL. 186. HP. 135.

Sig. Crac. 1540. Ad petitionem.

Redire autem debent infra ſex menſes ſub eiſdem pœnis.

P. 94. HL. 69. HP. 136.

Sig. Crac. 1588. O Biſkupſtwách.

Statuta de Corteſanis approbantur, & in vim perpetuæ legis cauetur, ne quis Epiſcopatus in derogationem iuris Regij impetret, alioquin impetratio irrita ſit & inanis.

C. 40.

Sig. 1538. Frequentibus. Aug. 1550. Aby nádánia.

Abbates & Præpoſiti ex Nobilibus creentur, in defectu verò Nobilium Plebeij eligantur, modò ſint Poloni.

S a. 4. P. 147. HL. 2. HP. 152. C. 5.

Sig. Crac. 1588. O Opáctwách.

Poſt mortem Abbatis vel Præpoſiti regularis, Loci ordinarij bonum ordinem Monaſteriorum curent, prouentibus in poteſtate Monachorum relictis. Electionem verò, Epiſcopi, morte Abbatis defuncti Regi ſignificatâ, quamprimum indicant, de eoq́; cum Rege communicent, & conſuetudinem veterem obſeruent: Electum competenter Regi ſignificent, eumq́; à Rege præſentatum, inſtituant. Quod ſi quis in contrarium Abbatiam inuadat, pœnis in Corteſanos, Conſtitutionibus annorum 1538. & 1540. ſancitis ſubijciatur, idq́; in Cõuentione generali ad cuiuſcunq; inſtantiam.

C. 40.

Sig. Petr. 1538. Petitionibus.

Spirituales ne ſe negotijs Sæcularibus immiſceãt, neúe officia Notariorum & Vicenotariorum gerant, Caſtrenſes tamen Notarij eſſe, & in Regis præſentia ſententiam dicere poſſunt.

S b. 4. P. 56. HL. 252. HP. 30.

Anna-

Sig. Crac. 1543. Dosyć czy-niąc.

Annatæ ne dentur amplius Romam, ſed in defenſionem Reipub. conuertantur. P. 109.

Lex Annalis.

Aug. Petr. 1569. Annaty. Steph. 1576. Annaty.

Atq; in Theſaurum inferantur ſub pœna duplicis annatæ. C. 75. 105. 153.

Sig. Crac. 1543. Rosnice.

Ex Eccleſijs & Cœnobijs, capiendi ſunt nocturni ſegetum, fundorum vel agrorum damnidatores, viarum obſeſſores, prædones, & Eccleſiarum violatores. P. 108.

Lex Annalis.

Sig. Crac. 1543. Roznice.

Ad Iudicium Spirituale pertinent cauſæ fidei, Hæreſes, Schiſmata, Blaſphemiæ, Apoſtaſiæ, pro decimis, de Sacramentis, beneficijs, Sacrilegijs, Symonia, fœnoribus, Præsbytericidijs, de ijs qui ad Eccleſias confugiunt. Exceptis tamen nocturnis damnidatoribus, in ſegetibus, fundis, vel agris, ſicarijs, diſpercuſſoribus itineris, furibus publicè proclamatis, vel ter notatis, incẽdiarijs, & violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis, tum de Incantationibus, magijs, cenſibus Eccleſiaſticis, perpetuis & temporalibus, reemptionibus Eccleſiarum, dotationibus Posvviatne dictis. Deinde ad Iudicium Spirituale pertinent perſonæ miſeræ, & derelictæ, cauſæ illegittimitatis, ex inſcriptionibus in iure Spirituali factis, Iurispatronatuum, Plebanatuum, Altarium, Præbendarum, Sacerdotiorum, diuortiorum & dotium inter perſonas ſæparatas. P. 126. HL. 153. HP. 156.

Lex Annalis.

Aug. Petr. 1550. A iz wiele.

Expectatiuæ, ſolida, iura patronatus, penitus abrogantur. P. 84. HL. 92. HP. 138. C. 3.

Aug. Petr. 1550. A ponieważ.

Abbates, Scholas Nobilium puerorum, in ſuis Monaſterijs inſtituant. P. 148. HL. 2. HP. 153. C. 5.

Aug. Warß. 1557 Aby ſkarby.

Theſauros Eccleſiarum Epiſcopi, in bonis Regalibus cum Capitaneis ſeu Tenutarijs, in bonis verò Nobilium cum collatoribus conſcribant. HL. 279. P. 149. C. 6.

Aug. Petr 1562. O Niedopuſzczeniu.

Abuſus in non admittendis excommunicatis ad Iudicia, tollantur. HP. 174. C. 17.

Aug. 1562. O Szkolách.

Rex admonebit Spirituâles, vt Scholas Cracouienſem, Poſnanienſem & Pultouienſem, reforment & reſtituant. HP. 386. C. 17.

Propter

Confœderatio Nobilitatis Poloniæ sub interregno 1573. Warß. A iż w Rzeczypospolitey. Steph. Crac. 1576 A iż wyższey.

Propter diuersitatem Religionis, nemo seditiones excitet, alterumue in bonis, honore, carceribus, exilio mulctet, quod si quis id facere præsumat, reliqui omnes id prohibeant, etiamsi id prætextu alicuius decreti aut processus faciat. C. 120. 159.

Steph. Warß. 1578. Iáko sądźić máią.

Negotium de decimis, ex bonis hæreditarijs Nobilium, (iure cuiuslibet in eo statu prout nunc est permaneñ.) transfertur ad compositionem, in proximo Conuentu perficiendam. C. 185.

Steph. Warß. 1581. O Dźieśięćinach.

Exequutio decretorum de Decimis ex bonis hæreditarijs, suspenditur ad Conuentum proximè futurum, in quo compositio perfici debet. C. 218.

Sig. Crac. 1588. O dobrách Kośćielnych.

Bona Ecclesiastica tàm Romani quàm Græci ritus, ne alienentur, & alienationes nihil valeant, quæ in Priuilegijs causas iustas & conditiones Ecclesiæ illi vtiles probabiliter, specificè, & authenticè expressas non habent, & in quas cõsensus quorum interest non accessit. Alioquin bona recuperari semper per successores possunt, quo nomine Iudicio Terrestri agendum est. Possessores tamen ad vitã suam vsumfructuum cõcedere possunt, citra prę iudicium Ecclesię, & onerum de iure illis incumbentium, derogationem. C. 41.

Sig. Warß. 1589. Wolnośći.

Bona hæreditaria per Nicolaum Christophorum Radzivvil Castellanum Troceñ. Collegio Societatis IESV Niesvviezensi collata, cum villis ad id pertinentibus, à Contributionibus & stationibus militum liberantur, & libertatibus Ecclesiasticis asscribuntur. C. 36.

Sig. 3. Warß. 1590. Incorporátia.

Præpositura Sancti Floriani Vniuersitati Cracouiensi incorporatur. C. 40.

Sig. 3. Warß. 1598. Approbátia.

Molendinum Wolski, Conuentui Sancti Dominici Brestensi incorporatur. C. 23.

Sig. 3. Warß. 1598. Wymierzenie.

Monasterijs Plocensibus, Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & Sancti Dominici, certæ areæ, ex fundis Regalibus cõceduntur, quas Reuisor Regius, cum scitu Episcopi & Capitanei Plocensis assignabit. C. 3.

CAPVT

CAPVT SEXTVM.

De Dignitarijs Senatoribusq́; Regni, & Officialibus Curiæ, puta Palatinis, Castellanis, Cancellarijs, Marschalcis, Thesaurarijs, Secretarijs, Referendarijs.

Lod. Caſ. 1374. Item promittim9.

MAgiſtratus, Dignitates, Officia, Caſtra, & Ciuitates cum iurisdictione, non niſi terrigenis conferantur. Alia verò liceat Regi conferre cui voluerit.

L. 41. 92. P. 174. HL. 78. HP. 165.

Ex Priuilegio Iag. in Iedl. 1433. Caſ. Nieſ. 1454. Item cũ indigenæ. Aug. 1550. Doſtoieństw.

Dignitates Eccleſiaſticæ Politicæ Regni, circa iura, prouentus, libertates, conſeruentur, nec augeantur, neq; minuantur, neq; cuiquam extraneo, præter Nobilem in illa terra poſſeſsionatum conferantur.

L. 50. P. 175. HL. 77. HP. 166. C. 2.

Aug. Petr. 1550. A iż wiele. Steph. Crac. 1576. Urzędy.

Literæ expectatiuæ, ſuper dignitates non dentur, poſſeſsiones, cenſus, & ſalaria earum non ſuffocentur. Nulli Duci vel ex Ducali genere deſcendenti Caſtra, Fortalitia, & Ciuitates, committantur.

C. 2.

Iag. 1433. Nam ſpondemus.

Iuſtitionarius, nullibi in Regno conſtituatur, neq́; ſurrogetur.

L. 51. P. 183. HL. 140. HP. 589.

Prælati Pet. 1503. Vnanimi Dominorũ. Alex. Rad. 1505. Innitentes. Sig. Crac. 1510. Cum nouæ & antiquæ. Sig. Petr. 1519. Capitanei. Sig. Petr. 1538. Præterea.

Dignitates & Officia, indigenis poſſeſsionatis conferantur, alioquin inueſtito non pareatur, & Rex contra iuramentum facturus eſt.

L. 111. 118. S. 6. 22. E. 2. P. 175. HL. 78. HP. 167. 169.

Alex. Rad. 1505. Cum eſſent.

Dignitarij & Officiales ſint poſſeſsionati, & ſatisfaciant officijs, ſub pœna priuationis.

L. 119. P. 177. HL. 80. HP. 172.

Sig. Crac. 1510. Æquitatem.

Impoſſeſsionato ſi dignitas pro meritis data fuerit, infra dimidium annum poſſeſsionem acquirat, ſub pœna priuationis.

S. 10. P. 177. HL. 79. HP. 169.

Sig. Crac. 1532. Vtcunq;. Sig Crac. 1507. Licet vniuersi.

Prouentus omnes, dignitarijs & officialibus exoluantur. S. b 1.

Sig. Crac. 1532. In petitione.

Rex admoneat dignitarios & officiales, vt officijs suis satisfaciant. S. a 3.

Sig. Petr. 1538. In collatione. Crac. 1543. Satisfaciendo.

Dignitates & Capitaneatus eiusdem loci, sunt incompatibilia, neq; extraneis conferantur, sed indigenis, veram & hæreditariam possesionem ibidem habentibus, alioquin talis in Conuentione monitus, nisi officium resignauerit, infamis esto. S. b 2. P. 178. HL. 79. HP. 168.

Sig. Petr. 1538. Nulli deinceps. Quod dignitates.

Alienigenæ à dignitatibus excludantur, neq; eas ambiant, sub pœna confiscationis & infamiæ. S. b 3. b 4. P. 179. HL. 79. HP. 194.

Sig. Petr. 1538. Ad euitandas.

Dignitarij & Officiales, veras non fictas habeant possessiones. S. b 2. P. 179. HL. 79. HP. 168.

Aug. Petr. 1562. O osiádlości Dignitarzow.

Statutum de possessione Dignitariorum, ita intelligi debet, vt quilibet Dignitarius, sit saltem in illo Palatinatu possessionatus, non in Districtu. Exceptis Palatinatibus Russiæ, Masouiæ, Rauen. & Terra Wielunensi, vbi officiales in districtu debent esse possessionati, excepto Palatino, quem sufficit in quocunq; Districtu sui Palatinatus esse possessionatum. HP. 168. C. 13.

Aug. Warsf. 1563 O osiádłości Dignitarzow.

Dignitarij & Officiales, possessiones veras in illa terra vel districtu habeant, antequam dignitas sit vacua; & talem, in qua ante residebant, non quæ recens inscripta sit, alioquin ad quodcunq; Iudicium seu Officium, totiens quotiens citatus fuerit, pœnam ducentarum marcarum luat, sine appellatione, & officium deserat. HP. 168. C. 20.

Idem ibidem. O dwoygu Stárostw.

Duos Capitaneatus, cum iurisdictione, nemo ambiat, sub pœna confiscationis omnium bonorum, & 200. marcarum, exceptis modernis possessoribus. HP. 170. C. 13.

Idem Petr. 1565. O negliencicy. &c.

Negligentes dignitarij & officiales, tunc præsentes absoluuntur, reliqui Citati in Conuentu respondeant. HP. 172. C. 44.

Steph. 1576. Cʒęſto ſię tęʒ.

In quibuslibet Comitijs, sedecem Senatores deputentur, qui semper Regi adsint, quolibet dimidio anni quatuor, vnus ex Episcopis, vnus ex Palatinis, duo Castellani. Senatores Russiæ, dum Regi adsunt, quingentis florenis contententur. C. 148. 159.

Sig. Crac. 1588. O poprawie. — C. 40.

Senatores iuramento suo addant, quod in Iudicio iustè sententiam sunt dicturi.

Sig. 3. Wars. 1593 Miteysce. — C. 20.

Episcopus Vendensis, locum habeat in Senatu, ad latus Episcopi Camenecensis.

Cas. Nieß. 1454. Item cum singula. — L. 92. P. 178. HL. 177. HP. 170

Palatini & Castellani, in Capitaneos eligi nõ possunt, præter Capitaneum Cracouiensem.

Aug. Pet. 1562. O ostádiosćé dignitarzow. Goys kázde. — HP 168. C. 14.

Neq; Palatinus, neq; Castellanus, potest simul gerere Capitaneatum, & officium Terrestre, illius districtus, cuius est Palatinus, aut Castellanus, excepto Castellanatu & Capitaneatu Cracouiensi.

Sig. Crac. 1510. Querelis. — S. 9. P. 187. HL. 176. HP. 174.

Palatini officijs suis satisfaciant, sub pœna 100. marcarum, & videant ne iudicia intermittantur.

De Palatinis precia rebus imposituris, vide infrà Cap. 12. de Ciuitatibus.

Cas. Wis. 1368. Quia plerunq;. — L. 12. P. 193. HL. 35. HP. 183.

Castellanus Cracouiensis, Sandomiriensis, & alij, in certis locis iudicia celebrent, sub pœna nullitatis.

Cas. Wis. 1368. Prætereà quicũq;. — L. 14. P. 193. HL. 36. HP. 184.

Castellani eorumq; Iudices, sine certo Actore non iudicent, neq; Citationes dent.

Sig. Crac. 1510. Quodam abusu. Bidg. 1520. Statuimus. Petr. 1523. Item vt expeditio. Crac. 1532. De militibus. — S. 9. 25. 29. b 2. P. 898. HL. 36 HP. 185.

Castellani, in bello milites ordinẽt, & sine damno ducant, atq; precia rebus imponant.

Aug. Pet. 1562. De incõpatibilib9 — HP. 171. C. 12.

Castellanus, in Burgrabium Cracouiensem eligi non debet.

Cas. Nieß. 1454. Item pollicemur. — L. 93. P. 181. HL. 153. HP. 187.

Marschalcatus, Cancellariatus, & Vicecancellariatus, de quibuscunq; Terris hominibus, conferatur.

Alex. Pet. 1504. Officia Regni. — L. 112. P. 197. HP. 187. HL. 153.

Marschalci, sint Cæremoniarum & Curiæ Magistri, Aulicos conscribant, soluant, diligentes & negligentes sciant, & arceant, hospites excipiant, malos puniant, foralia exigant, precia rebus imponant. Absente verò Marschalco supremo, Marschalcus Curiæ officium administret.

Aug. Pet. 1565. O spolnosćé Vrzedow. — HP. 171. C. 44.

Marschalcus & Thesaurarius, dignitates & officia simul non teneant, exceptis modernis.

Alex. Petr. 1504. Cancellarij autem. — L. 113. P. 193. HL. 31. HP. 193.

Cancellarius & Vicecancellarius, Archiepiscopatus, Episcopatus, Prælaturas, Dignitates, & beneficia expectent.

Idem ibidem. Item Cancellari⁹. Cancellarius & Vicecancellarius, adepto Episcopatu Gnæsnensi, Cracouiensi, Wladislauiensi, Posnaniensi, Varmiensi, Plocensi: vel Sæcularis Palatinatu, aut Castellanatu aliquo, cedere officio Cancellariatus tenetur. *ibidem.*

Sig. Crac. 1507. Petitionibus. In Cancellariatu & Vicecancellariatu Regni, alter sit Spiritualis, alter Sæcularis. S. 4. P. 181. HL. 32. HP. 194.

Sig. Petr. 1507. Item in Statuto. Petr. 1538. Officia. Cancellarium, Vicecancellarium, & Secretarium maiorem, Rex promoueat, pro meritorum cuiusq; ratione. S. b 1. 2. P. 182. HL. 31. HP. 193.

Alex. Petr. 1504. Cancellarij. Cancellarij literas Iuri contrarias ne dent. Iuri autem contrariæ censentur: Inhibitiones, (absq; necessitate Reipublicæ datæ) Commissiones, (nisi granicierum, diuisionis inter fratres, vel de consensu partium) & libertationes ab expeditione bellica. L. 113. P. 201. HL. 31. HP. 194.

Aug. Pet. 1562. Opozwełeniu czwartey część. Cancellarius & Vicecancellarius, literas alienationis bonorum Regalium ne extradat, sub priuatione officij. HP. 53. C. 13.

Alex. Pet. 1504. Antiquis Regni. Thesaurarius, Coronas & Thesauros Regni asseruet, sententiam dicat, accepti & expensi rationes teneat. Magister Monetarum sit, expeditiones & rationes stipendiariorum Curiensium, aliorumq; Regi seruientium, & debita Regia notet. In absentia Thesaurarij supremi, Vicethesaurarius munus eius obeat. L. 114. P. 199. HL. 278. HP. 190

Aug. Petr. 1562. O Podskárbiem. Thesaurarius, post mortem tenutarij, bona Regalia prouideat, & cui concessa fuerint, ab eo rationes exigat, iuxta inuentarios per Reuisores factos. Rex gratiam alicui facturus, ex suo id faciat, salua Quarta. Thesaurarius quoq; in Conuentu rationem reddat. HP. 190. C. 13.

Aug. Warss. 1563. Skarb Koronny. Thesaurus nouo Thesaurario, per quatuor Dignitarios tradatur, qui Regestrum eius conscribant, atq; vnum Regi, alterum Thesaurario dent, tertium ipsi asseruent. HP. 191. C. 21.

Alex. Pet. 1504. Propter multiplicationem. Secretarius maior vnus sit, qui ad secretas expeditiones admittatur, & Prælaturas, Dignitates, beneficia expectet, atq; Cancellarijs succedat. L. 113. P. 181. HL. 239. HP. 32.

Sig. Crac. 1507. Pro clariori. In Curia sint duo Iurisperiti, alter Spiritualis, alter Sęcularis, qui querelas ac preces supplicum audiant, officialibusq; Cancellariæ, arbitrio Regis, (iure tamen) deciden- S. 5. P. 57. HL. 221. HP. 32.

decidendas referant, eorum verò officia, ab officijs Iudicum Terrestrium, diuersa sunto.

Sig. Petr. 1538. Referendarij.

Referendarij Iudicum officia ne inuadant, sed tantùm circa Regem causas audiant.

S. b 3. P. 58. HL. 221. HP. 32.

Aug. Petr. 1550. Iż tez prawem. Iż w Niemieckich.

Referendarij causas Teutonicas audiant, easq; cum Cancellarijs referant.

P. 58. HL. 222. HP. 32. C. 4.

CAPVT SEPTIMVM.

De Officialibus Terrarum, puta Succamerarijs, Tribunis, & Burgrabijs.

Cas. 1368. Item statuimus.

SVccamerario Cracouiensi, dum Zupparium visitat, debetur Stamen panni Machlinensis, aut decem marcæ, is autem Zuppas nunquam intret, sed ad hospitium descendat, cui sectores vnam mensuram auenæ, octo pullos, sexagenam panis, medium quartale carnium bouinarum, & potum offerant. Nullum tamen in Zuppis manentem iudicet, equum quoq; nullum præter Camerarij in Zuppis constituat; Consules verò Wielicienses & Bochnenses eligat, & iuxta eorum iura iudicet.

L. 81. P. 40. HL. 234. HP. 107.

Aug. 1565. Pod. kom: Rożań. skie.

Succamerarius Terræ Rozanensi detur.

HP. 234. C. 57.

Aug. Lub. 1569. Podkomorzowie.

Succamerarius ad officium suum non iuret, siquidem fide, honore, & conscientia est oneratus, Camerarius tamen & iuratus sit, & possessionatus.

HP. 234. C. 109.

Sig. 3. War. 1593. Podkomorstwo.

Succamerarius Terræ Czernensis, officium suum per omnia administret, instar aliorum Succamerariorum.

C. 20.

Sig. Crac. 1588. Obieránie sądu.

Iudicij Terrestris Officiales antiquo more eligantur. Electioni post cessum vel decessum eorum, in sex septimanis, Palatinus Conuentum indicat, hoc negligente

C. 28.

Palatino, faciat Castellanus. Eodem modo Succamerarij eligantur, qui ex nunc (possessoribus modernis exceptis) iurati esse debent. Conuentus verò eiusmodi tàm securi sint, sicut Conuentus in Electione Iudicum Tribunalis Regni.

Sig. Crac. 1588. Nieuwoletnie. — Terris, Nurensi, Ostrouiensi, & Camenecensi, Succamerarius ex electione detur, post cessum vel decessum moderni. — C. 53.

Sig. 3. Wars. 1589 Podkomorzowie. — Succamerarij, Liuensis & Nurensis, adæquantur prærogatiuis Succamerariorum Regni. — C. 28.

Succamerarius quid iuris habet in limitibus constituendis, habes Parte 2. Capite 17. infrà.

Sig. Petr. 1538. Decernimus. — Tribunatus noui, post mortem modernorum possessorum abrogantur, antiqui verò benemeritis conferantur. — P. 183. S. 63. HL. 284. HP. 234.

Aug. Petr. 1550. A iż też. — Tribunatus omnes, post annum 1538. instituti, & ij qui castris carent, abrogantur, antiqui verò, & qui castra habent, benemeritis, iuxta Statutum tribuantur. — HL. 284. HP. 234.

Lod. Kas. 1374. Decernentes statuimus. — Burgrabij & tenutarij Castrorum, eorumq; homines, in Iudicijs Terrestribus & Castrensibus respondeant, exceptis causis sanguinis. — L. 41. P. 383. HL. 30. HP. 235.

Alb. Petr. 1496. Item quoniam. Alex. Rad. 1505. Capitanei. Aug. 1550. Chcąc vstrzedz. — Neq; Capitanei, neq; Burgrabij, ab intromissione quidquam accipiant. — L. 109. 116. P. 239. HL. 123. C. 4.

Sig. Crac. 1507. Cum nouæ. — Burgrabij & Iudices Castrenses, sint possessionati, & itinerantes defendant. — S. 6. P. 207. 215. HL. 29. HP. 235.

Aug. Wars. 1563 Inne rzeczy. — Sicut Castellani, ita & Officiales Terrestres, Burgrabiatum Cracouiensem non ambiant, neq; portitores sint. — HP. 236. C. 20.

Idem 1565. Burgrabiowie Krakowscy. — Burgrabij Cracouienses, in Arce assidui sint, ita tamẽ, vt singulis quartualibus anni, tribus septimanis, vel integro anno, duodecim septimanis, eis abesse, cum scitu Capitanei, liceat, quopiam in locum suum substituto. — HP. 236. C. 47.

Aug. Lub. 1569. Trzy ziemi. — Vexilliferum habeat terra Braczlauiensis. — C. 109.

Sig. 3. Wars. 1593. O przysiędze. — Officiales Terrestres Masouiæ, in absentia Palatini aut Castellani, iurent super officia, coram officialibus, & Nobilitate illius terræ, in terminis terrestribus. — C. 21.

Sig. 3. Warſ. 1598. O przyśięgach. — Officiales quoq; terreſtres Regni, puta Succamerarius, Iudex, Subiudex, Notarius, poſſunt ſuper officia ſua iurare, abſente Palatino & Caſtellano, coram alijs officialibus Terreſtribus, & Nobilitate, in terminis terreſtribus, vel poſitione actorum illius Palatinatus vel Terræ. — C. 12.

De Iudicibus, Subiudicibus, & Notarijs Terreſtribus, habes infrà Parte Tertia Cap: de Iudicijs Terreſtribus.

CAPVT OCTAVVM.

De Capitaneis.

Caſ. Wisl. 1368. Inſuper ſtatuim⁹. — CORAM Capitaneo, ſi quis alium vulnerauerit, æquè punitur, ac ſi id coram Rege feciſſet. — L. 39. P. 206. HL. 303. HP. 197.

Lod. Caſ. 1374. Decernimus. — Capitanei, & bonorum Regalium tenutarij, in Iudicijs Terreſtribus & Caſtrenſibus reſpondeant, exceptis cauſis ſanguinis. — L. 41. P. 383. HL. 29. HP. 235.

Iag. in Czerm. 1422. Item cum. Kaſ. Nieſʒ. 1454. Item cum. — Nullus Iudex Terreſtris, poteſt eſſe Capitaneus, illius terræ, quam iudicat. — L. 48. P. 178. HL. 125. HP. 394.

Sig Petr. 1538. In collatione. Aug. Petr. 1562. O osiadłości Dignitarſtw. — Palatinus & Caſtellanus, in Capitaneum non eligantur, præter Capitaneum Cracouienſem. — S. b 2. P. 178. L. 92. HL. 79. 175. HP. 170.

Kaſi. Nieſʒ. 1454. Item pollicemur. — Rex Terras & diſtrictus ingrediens, iuſtitiam de Capitaneis faciat. — L. 93. P. 207. HL. 223.

Alex. Rad. 1505. Cum eſſent. Sig. Petr. 1519. Capitanei. Sig. Crac. 1543. Satisfaciendo. — Capitanei, ſicut & reliqui officiales, ſint poſſeſsionati, & niſi officijs ſuis ter moniti ſatisfecerint, officijs priuentur. — L. 119. S. 22. P. 177. HL. 32. HP. 197.

Sig. Crac. 1507. Vt Officiales. — Pœna negligentium Capitaneorum, ea eſt: Si Capitaneatum obligatum poſsidet, 100. marcarum. Si liberum, priuationis. — S. 3. P. 206. HL. 32. HP. 197.

Lod. Kaſ. 1374. — In Capitaneum, non niſi Polonus præficiatur. — L. 41.

Iudices

Sig. Pet. 1519. Iudices Terreſtres. Crac. 1532. Iudices Caſtrenſes.

Iudices Caſtrenſes, in primis terminis, coram Capitaneis ſeu Vicecapitaneis iurent, ſub pœna priuationis.

S. 24. b 1. P. 208 HL. 126. HP. 392.

Sig. Crac. 1532. In eo quod.

Rex admoneat Capitaneos, vt malefactores diligentius coërceant.

S. a 3.

Sig. Pet. 1538. Petitionibus.

Notarius Caſtrenſis Spiritualis eſſe poteſt.

S. b 4. P. 208. L. 252. HP. 399.

Aug. Petr. 1550. Iz kázdy.

Iudex, Notarius Caſtrenſis, & Vicecapitaneus, ex Iudice vel Notario Terreſtri ne ſint, & ſint poſſeſsionati.

HL. 125. HP. 394. C. 4.

Aug. Warſ. 1557 Konie ktore.

Capitanei videant, ne equi extra Regnum ducantur, ſub pœna 200. marcarum.

HL. 90. HP. 541. C. 7.

Aug. Petr. 1562. O dwoygu Stároſtw.

Duos Capitaneatus cum iuriſdiictone nemo ambiat.

HP. 171. C. 13.

Aug. Petr. 1562. O Stároſtwách.

Capitanei ſine Iuriſdictione eſſe poſſunt, etiam impoſſeſsionati, tamen pro iniurijs, in Iudicijs Terreſtribus & Caſtrenſibus reſpondeant: per lucra verò, bona Regalia non afficiant, ſed pro exequutione, ad locum poſſeſsionis ipſorum remittantur, citationes quoq; contra eos in reſidentia ponantur.

HP. 173. C. 14.

Idem. 1563. Stároſtowie nie Sądowi.

Idem exiſtimandum eſt, de Articulis Caſtrenſibus, pro quibus Capitanei abſq; iuriſdictione, in iudicijs Caſtrenſibus, reſpondere debent & tenentur.

C. 21.

Steph. Warſ. 1581 Pozywánie.

Capitaneus Braczlauienſis, apud viciniorem Capitaneum, pro Cmethonibus fugitiuis conueniatur.

C. 215.

Sig. Crac. 1588. O Commiſsiách.

Capitanei, in bonorum Regalium defenſione, eum modum obſeruent, ne labores proprios, & ſegetes conculcent, vel ædificia diruant, ea præſertim, quæ per vnum annum, ſine eius contradictione ſteterunt, ſed tantùm vſum ſuum continuent, vel Iure Terreſtri agant. Quod ſi Capitaneus iniurioſus ſit, damnum vel alicui dederit, eo nomine in Iudicio Terreſtri, vbi bona illa ſunt ſita, reſpondeat. Si in illo diſtrictu poſſeſsionatus non ſit, exequutio fiat in bonis, vbicunq; ea habuerit, iuxta Conſtitution. Anni 1562. Quod ſi nuſquam ſit poſſeſsionatus, procedatur contra eum iuxta Conſtitutionem Anni 1588. de proceſſu contra impoſſeſsionatos. Si ſummam in bonis Regalibus habeat, in ea exequutio fiat. Integrũ quoq; ſit Ca-

C. 26.

ſit Capitaneis, pro damnis & iniurijs, tàm in Regalibus quàm Capitanealibus prouentibus illatis, iure Terreſtri contra iniurioſos agere, vbi & iurare, tàm pro ſe quàm pro Rege poterint, ſalua appellatione ad Tribunal, vbi ſine vlla remiſsione, tales actiones decidantur. Subditi ex villis Regijs, iniurias ſuas, iure cum Capitanei aſsiſtẽtia proſequãtur, Ciues tamen, ſine aſsiſtentia, more ſolito agere poſſunt. Vbi limites non ſunt, decerni debet vt Nobilis Cõmiſſarios educat ſine intermiſsione. Quodſi poſt factos limites Nobilis vicinus fundum Regium adimat, citari debet ad Iudicium Terreſtre, vbi vel ipſum Iudicium exire, vel iuratos Camerarios mittere debet, ad fundum, & re oculis ſubiecta, recompenſa iuxta liquidationem iniuriam paſsi decernatur.

Sig. Wars. 1539. Stároſtwá.

Capitaneatus cum Iuriſdictione, & Arces in confinijs ſitæ, non pueris, ſed viris idoneis, & de Repub. meritis conferantur, quod ſi quis contra eam Conſtitutionem, quidpiam poſtea impetrauerit, collato officio priuetur. C. 36.

Sig. 3. Wars. 1593. Spráwy.

Capitaneus Lomzeñ. Colnæ quærelas officijq́; cauſas, ſemper in duabus ſeptimanis iudicet, aliaq́; iudicia Capitanealia ibidem celebret, ſicut & Lomzæ. Et Vicecapitaneus ibidem ſemper præſens ſit. C. 18.

Sig. 3. Wars. 1593. Grod Kámieniecki.

In Kamieniec Maſouiæ, officium Caſtrenſe inſtituitur, cauſas officij iudicare debet Capitaneus Nurenſis, qui terminos Caſtrenſes quater in anno obſeruare debet. C. 21.

Sig. Wars. 1596. Surrogátia.

Surrogatio Capitaneatus Plocenſis, ad vnum annum, approbatur. C. 11.

Sig. 3. Wars. 1598. Sądy.

Capitaneus Nurenſis, iudicia Caſtrenſia in Kamieniec, in Curia Regali, diebus Lunæ celebret, iuxta Cõſtitution. Anni 1593. C. 28.

Reliqua de Capitaneorum Iudicijs & Actis, habes infrà Par: 3. ſuis Capitibus.

CAPVT NONVM.

De Nobilibus.

Cas. Wis. 1368. Quia filij.

NObilium filij, viuentibus patribus, sigillo proprio non vtantur, sed paterno.

L. 9. P. 268. HL. 243. HP. 238

Idem ibidem. Nobilitatis.

Nobilitas sex testibus probatur, quorum duo ex eadem stirpe, duo ex secunda, duo ex tertia genealogia esse debent.

L. 16. P. 267. HL. 167. HP. 237.

Idem ibidem. Cum omnis.

Nobilis Nobilem asserens esse filium meretricis, si non reuocat statim, aut negat, probatúe, sexaginta marcis, & reuocationis pœna puniatur.

L. 27. P. 268. HL. 167. HP. 238.

Iag. Crac. 1423. Si quis Nobilis.

Qui Nobilem vituperat, si vituperator impar sit, & negat, iuret se non dixisse.

L. 46. P. 269. HL. 167. HP. 239.

Idem ibidem. Cmetho verò.

Cmetho, vituperio suo, Nobilem non infamat, bellum seruientem, & Iudicio Terrestri subiectum, nisi ab alio Nobili audiuerit, idem illi fuisse obiectum, & is crimen non diluit. Nobiles tamen in Ciuitatibus, cereuisiam propinantes, & vagi atq; impossesionati, etiam Cmethoni ignobilitatem obijcienti sese expurgent.

Ibidem.

Iag. in ledl. 1433. Cæterum. Kas. Nieß. 1454. Inprimis.

Nobilis nullus capi debet, nisi fuerit iure victus.

L. 51. 92. P. 270. HL. 167. HP. 240

Iag. in ledl. 1433. Illo tamen.

Fur tamen, latro, incendiarius, homicida, raptor, villarum populator, prædo, vbiq; detinetur, & qui cautionem dare non vult.

L. 51. P. 271. HL. 103. HP. 240

Alex. Rad. 1505. Volentes. Et quoniam.

Nobilis dignitatum Ecclesiasticarum capax est, qui vtroq; parente, ex Familia Nobili nascitur, & iuxta morem patriæ inter Nobiles viuit, nec minus Nobilis est, qui patre Nobili, quamuis matre Plebeia natus est, modo viuat instar Nobilium, & artibus mæchanicis abstineat.

L. 117. P. 267. HL. 167. HP. 238.

Aug. Pet. 1550. Wrudzy Stáchectwem.

Ciuis Nobilitate ornatus, non alias iure Nobilitatis gaudeat, quàm vt abstineat à negotijs, quæ statum militarem non decent.

P. 268. HL. 46. HP. 304. C. 3.

Nobilis

Sig. Crac. 1540. Ita postulantibus. Aug. Petr. 1550. Slubem zaden.

Nobilis obligari ſponſione fidei non poteſt, niſi aut ſit iure victus, aut militet, aut ſeruiat, negotiaúe gerat, vel ſubditus ſit, aut ſi Reipublicæ cauſa ſit accuſandus. P. 271. HL. 260. HP. 241. C. 3.

Steph. Wars. 1578. Plebeiorum Nobilitatio.

Nobilitatio, non niſi in Conuentu fiat, cum ſcitu Senatorum, vel in bello. C. 189.

Idem ibidem. O Slachcie.

Nobiles qui bonis venditis, in Ciuitatibus reſidēt, bellum ſeruiant, ex ſummis, ſub pœna priuationis omnium bonorum. Ibidem.

Sig. Crac. 1588. Indigenatus.

Andreas Cardinalis, & Balthaſar Bathorei, pro indigenis ſuſcipiuntur, & ad libertates Regni admittuntur, ita vt vterq; fidelitatem Regno iuret: Andreas verò Archiepiſcopatum Gnæſnenſem non ambiat, neq; Regis inaugurationem vſurpet, ſententiam quoq; tanquam Epiſcopus dicat. C. 64.

Sig. Wars. 1589. O Slachectwie.

Si quis ſe Nobilem aſſerat, nec ſit, bona ſua omnia amittat, quorum dimidia pars ad prouentus quartæ partis, dimidia ad delatorem pertineat. Huic verò actioni forum in Tribunali, inter cauſas officij. Impoſſeſsionatus verò conuictus in Turri ſedeat, per dimidium annum, ſaluo iure eorum, qui legitimè creati ſunt. Is verò qui hoc nomine aliquem criminatus fuerit, pœnis Statutorum ſubiaceat, de quibus ibidem cognitio fiat, vbi cauſa inſtituta eſt. C. 18.

Sig. 3. Wars. 1593. Declaratia.

Wladiſlaus & Gabriel Bekeſij, pro indigenis tàm Regni quàm Ducatus Lithuaniæ ſuſcipiuntur, & habiles ad omnes dignitates, Spirituales & Sæculares declarantur, ita tamen, vt fidelitatē, tàm Regno quàm Ducatui Lithuanię iurent, ex quibus vnus Wladiſlaus in eodem Conuentu iurauit, Gabriel in proximo Conuentu iurare debet. C. 13.

Sig. 3. Wars. 1593. Indigenatus.

Lucas Stroicz & Hieremias Mogila Valachi, pro indigenis Nobilibus ſuſcipiuntur, modo fidelitatem iurent. C. 14.

Sig. 3. Wars. 1596. Indigenatus.

Georgius Mohila, Metropolita Valachiæ, Simeon Mohila, & Simeon Stroicz Valachi, pro indigenis Nobilibus Regni ſuſcipiuntur. C. 11.

Sig. 3. Mars. 1598. Przyiezdznie.

Nobiles Sadursczij, Iurisdictioni Terrestri & Castrēsi Lublinensi incorporantur, saluis inscriptionibus, in Castro Kazimiriensi factis. C. 25.

De violentijs, vulneribus, cæde Nobilium, vide infrà Parte 4. De Iniurijs.

CAPVT DECIMVM.

De Ciuitatibus.

Cas. Wis. 1368. Cum Actor.

IN Ciuitatibus, ius reconuentionale non seruetur, sed Actor sequatur forum Rei. L. 23. P. 294. HL. 4. HP. 448.

Idem ibidem. Finem litibus.

Mercatores, si quid Nobilibus mutuò dant, citra literalem obligationem, probēt idipsum per testes, alias negans citatus, per iuramentum euadet. L. 16. P. 310. HL. 166. HP. 308.

Idem ibidem. Abusiua.

Bona Ciuium & villanorum, sterilìter decedentium, ad propinquos, non ad Dominos, deuoluantur. L. 21. P. 306. HL. 145. HP. 305.

Kas. Crac. 1356.

Ius Supremum Magdeburgense Cracouiæ fundatur, appellationibus quæ Magdeburgum deferri consueuerāt abrogatis. L. 157. P. 294. HP. 295.

Iag. Crac. 1422. Ad præcludend.

Fraternitates abrogantur, Palatini verò cum Capitaneis, alijsq; dignitarijs, mensuras frumentorum & pannorum constituant; Fraternitas verò reperta, 70. Marcis Regi mulctetur. L. 47. P. 315. HL. 99. HP. 307.

Sig. Crac. 1532. De Communitatibus.

Fraternitates permissæ, modo Palatinus cum alijs dignitarijs & officialibus, precia mæchanicis constituat. S. a 4. P. 319. HL. 100. HP. 307.

Sig. Petr. 1538. Frequentibus.

Sed iterum sunt omninò abrogatæ. S. c 3. P. 321. HL. 100. HP. 307

Idem Crac. 1543. Quandoquidem.

Cautumq; ne amplius obseruentur, sub pœna Centum Marcarum, per Palatinum exigenda, quod Capitaneus exequi debet, sub priuatione officij. Ibidem.

Aug. Petr. 1550. Czechy iz.

Ordine tantùm Ecclesiastico illis relicto. Ibidem & C. 4.

Ciuis

Iag. in Ield. 1433. De Ciuitatibus. Ciuis in Ciuitate residens, fumalia non soluit, suburbanus soluat. L. 51. P. 444. HL. 47. HP. 304.

Cas. in Korcz. 1451. Item plerumq; Nieß. 1454. Item volumus. Palatinus, rerum venditiones moderetur, contrauenientes suæ moderationi puniat, mensurasq; & modos vendendi, in Ciuitatibus constituat, idq; singulis annis, sub pœna Regali. L. 88. 95. P. 316. HL. 175. HP. 176.

Alb. Petr. 1496. Item. Quemadmodum. Palatini, frumentis alijsq; rebus per Kmethones ad forum ductis, precia imponant, Fraternitates tollant, Palatinus verò negligens, equum ambulatorem Regi mulctæ nomine det. L. 105. P. 315. HL. 175. HP. 177.

Præl: Petr 1503. Dignitarij. Capitanei Constitutiones Palatinales exequantur, sub pœna priuationis officij, aut Centum Marcarum, si obligatum Capitaneatum tenent. L. 111. P. 317. HL. 175. HP. 181.

Alex. Rad. 1505. Quamuis de precio. Palatini, precia rebus imponant, iuxta quod apud externos emptæ fuerint, contemptores verò Constitutionũ Palatinalium, priuentur mercibus. L. 118. P. 317. HL. 176. HP. 177.

Sig. Petr. 1507. Ne Consules. Palatino precia rebus imponenti, Consules adsint, & Constitutiones exequantur, sub pœna 100. Marcarum, cuius tertia pars Palatino, duæ Regi debentur. S. 4. P. 317. HL. 176. HP. 180.

Sig. Crac. 1507. Quia posset. Pannos strictiores, vel breuiores, quàm esse debent, nemo vendat, sub amissione eorum. S. 4. P. 318. HL. 177. HP. 113.

Aug. Pet. 1565. Sukná ztem-stie. Longi autem esse debent vlnis triginta, lati duabus. HP. 313. C. 51.

Sig. Crac. 1588. Strychowánie. Panni externi, per Palatinos non censeantur, sed ea cẽsura ad domesticos tantùm pannos referatur, quæ tamen vnà cum impositione precij merciũ fieri debet, prima die nundinarum; ita vt altera die liberè omnia vendantur. C. 69.

Sig. Crac. 1507. Licet Priuilegia. In Nundinis vt omnia per talenta & vlnas liberè vendantur, Palatini videant, non obstantibus Priuilegijs Posnaniensis Ciuitatis. S. 6. & 6. P. 314. HL. 172. HP. 312.

Sig. Petr. 1538. Licet Priuilegia. Idem de reliquis omnibus Ciuitatibus, sub pœna 100. Marcarum.

Sig. Crac. 1510. Querelis. Palatini suis officijs in constituendis rerum precijs satisfaciant, transgressores Constitutionum Palatinalium quatuordecem Marcarum; Consules verò, in eos non animaduertentes Centum Marcarum pœna, & negligens itidem Palatinus puniatur. S. 9. P. 318. HL. 176. HP. 175.

Sig. Petr. 1511. Item ne subditi. — Vt mensura à mercatoribus, & Constitutiones Palatinales obseruētur, Palatini cum Capitaneis animaduertant. — S. 17. P. 318. HL. 156. HP. 314.

Sig. Petr. 1523. Quia mercatores. — Palatini, in constituendis rerum venalium precijs, officijs suis satisfaciant, præsertim ingruente belli necessitate, quos Capitanei, non tantùm non impediant, sed etiam adiuuent. — S. 28. P. 319. HL. 176. HP. 177.

Sig. Petr. 1538. Consentientibus. Crac. 1543. Domini Palatini. — Palatini, officia sua in constituendis rerum venalium precijs exerceant, sub pœna 100. marcarum; cuius medietas fisco, alia parti Instiganti cedet: Ciues verò negligētes, & Nobiles, subditos suos ad seruandas Cōstitutiones Palatinales, non cogentes, pœna 14. Marcarum puniantur. — S. 45. P. 319. HL. 177. HP. 181.

Aug. Petr. 1562. O Vrzędzie. — Palatini cum Capitaneis in imponendis rerum precijs, officijs satis faciant, sub pœnis in Statutis descriptis. — HP. 178. C. 16.

Aug. Petr. 1565. Powinowáctwo Woiewodzie. — Palatinus ad minus bis in anno, cum Capitaneo, vel Vicecapitaneo, Consulibus, Scabinis, & Senioribus artificū, precia rebus, tàm domesticis (excepto frumento) quàm externis imponat, idq; in Prætorio Ciuitatis primariæ, sui Palatinatus, Constitutiones eiusmodi publicētur: Transgressor earum ad Procunsulem citetur peremptoriè, & pœna 14. marcarum puniatur, cuius medietas Palatino, alia parti Instiganti cedet, negans per iuramentum euadat; Negligens Proconsul per Palatinale officium, ad Prætorium peremptoriè vocatus, quotiescunq; negligentiæ cōuictus fuerit, toties pœnam 100. Marcarum luat, cuius duæ partes Regi, tertia Palatino cedat, salua tamen appellatione. Rem hoc nomine iudicatam exequatur Capitaneus, sub pœna Centum Marcarum. Proconsules Nobilium, coram dominis conueniantur, & negligentiæ rei, 14. marcarum pœna mulctentur, inter dominum & actorem per medium diuidenda. Palatinus negligens itidem pœna Centum Marcarum puniatur; Nobiles verò ex suis Proconsulibus iustitiam denegantes, ad Iudicium Terrestre citati, pœna 14. Marcarum puniantur, cuius mediatas Iudicio, alia Actori debetur, salua appellatione. — HP. 179. 182. C. 51. 52.

Steph. Wars. 1578. Okolo vstaw Woiewodzich. — Peccans contra Constitutiones Palatinales, deferatur ad officium Palatinale, quod cum iniuriam passo agat, contra — C. 192.

contra iniuriantem, in abſentia verò officij Palatinalis, exequutionem faciat Magiſtratus Ciuilis.

Idem ibidem 1581. O vſtáwách Woiewodzych.

Proconſul non exequens Conſtitutiones Palatinales, coram officio Palatini & Capitanei accuſetur, vbi verò vtrumq; officium idem ſenſerit, tranſeat in rem iudicatam, ſi diſſenſerit, ad Regem ſumptibus Ciuitatis remittatur, quæ ſi infrà duodecim ſeptimanas in Regno, octodecem extra Regnum finita non fuerit, ſententia Palatini obtineat. C. 217.

Kaſ. Nieß. 1454. Item quoniam.

Ciues in foro neminem prohibeant, quo minus tardiuſúe vendat, aut emat, ſub pœna trium marcarum, per Capitaneum exigenda. L. 95. P. 314. HL. 95. HP. 306.

Idem ibidem. Item ſtatuimus.

In Ciuitatibus, pro vulneribus & homicidijs Nobilium, eorumq; ſubditorum iure Polonico iudicetur. L. 95. P. 274. HL. 303. HP. 244.

Sig. Petr. 1538. Conſentientibus.

Sub pœna quatuordecem marcarum, Iudicio Terreſtri peremptoriè exigenda. S. a 5. P. 274. HL. 304. HP. 244.

Alb. Petr. 1496. Item ſtatuimus.

Ciues bona terreſtria, neq; hæreditario, neq; obligatorio modo poſsideãt, quæ habent diuendãt, neq; ampl.[9] ea emant, ſub pœnis arbitrio Regis & Palatini imponendis. L. 105. P. 456. HL. 46. HP. 302.

Alex. Rad. 1505. Cum mercatores.

Ciues bona terreſtria poſsidentes militent. L. 118. P. 457. HL. 46. HP. 302.

Sig. Petr. 1538. Antiquis Conſtitution. Crac. 1543. De Ciuibus. Aug. Petr. 1550. Nießczánie.

Ciues bona terreſtria hæreditaria amplius non emant, neq; ad Inſcriptiones admittantur, ſub pœna in admittẽtes 100. marcarum, empta verò infrà quadriennium vendant, ſub amiſsione illorum. Propinquiores Nobilis vẽditoris, bona vendita iure retractus ab emptore Ciue vendicent. Ciuitates tamẽ & Communitates hac lege non tenentur. S. b 1. P. 457. HL. 46. HP. 303. C. 3.

Conſ. Crac. 1505. Item ſi aliquis.

Negans mutuum, niſi Inſcriptione conuincatur, iuramento euadat. L. 123. P. 310. HL. 166. HP. 308.

Sig. Crac. 1507. Prouidere.

Per villas vlnatim & talentis nemo mercetur, ſub amiſsione mercium, exceptis pecoribus, pecudibus, & frumentis. S. 7. P. 313. HL. 95. HP. 315.

Sig. Crac. 1538. Item cum Chriſtianis.

Multò minus id Iudæis liceat. S. b 1. P. 314. HL. 95.

Sig. Petr. 1523. Quia plæriq;.

Medici tecas Aromatarias quotannis reuideant. S. 31. P. 322. HL. 12. HP. 338.

Precia

Sig. Crac. 1524. Considerantes. — Ibidem. HL. 11.

Precia autem Aromatum sint iuxta Statuta.

Sig Crac. 1524. — P. 312. HL. 171. HP. 310.

In locum Nundinarum Germaniæ, propter boues, Nundinę in Maiori Polonia in Srzem, in Minori in Krzepice constituuntur ad decennium.

Sig. Crac. 1507. Vt æqualitas. — S. 7. P 315. HL. 182. HP. 306.

Mensura & pondus Cracouieñ. & Posnanieñ. sint perpetuò æqualia. Pondus & vlna Leopoliensis cum Lublinensi, sibi correspondeant.

Sig. Crac. 1532. Libram & pond⁹. — S. b 2. P. 315. HL. 182. HP. 306.

Pondus Plocense adæquatur Posnaniensi.

Aug. Petr. 1565. Vstáwá ná Wági. — HP. 314. C. 50.

Pondus per totum Regnum tale sit, vt 32. vnciæ libram, triginta duæ libræ lapidem, quinq; lapides Centenarium constituant. Vlna sit vna Cracouiensis, per totum Regnum. Modius in quolibet Palatinatu, in Terris verò Russiæ & Masouiæ, in quolibet districtu, vnus sit, & æqualis. Quarta instar Cracouiensis sit vbiq; vna, quatuor ollam, vigintiquatuor ollæ Barilam, septuaginta duæ verò ollæ, vas Cereuisiæ constituant. Mensuræ & pondera eiusmodi per Palatinum consignentur, & Capitaneis reddantur, in Prætorijs Ciuitatum asseruanda.

Sig. Crac. 1588. Miárá. — C. 69.

Huic Constitutioni vt satisfiat & Mensuræ, vasa, vlnæ, pondera, æquales sint, in Palatinatibus, hoc Palatini efficiant ante dimidium annum.

Sig. 3. Wars. 1598. Miárá. — C. 36.

Mensuræ, modij, libræ, vlnæ, vasa Cereuisiæ, Quartæ, in Palatinatu Cracouiẽsi in omnibus oppidis tales sint quales Cracouiæ. Vas tamen integrum Cracouiense, ollas sexaginta duas continere debet.

Aug. Petr. 1562. O Kupcach. — HP. 309. C. 16.

Mercatores extranei non aliter in Regno mercentur, nisi sint possessionati, & ius Ciuile habeant.

Idem Petr. 1565. Kupcy cudzoziemscy. — HP. 309. C. 52.

Quod vt fiat, Capitanei & Magistratus Ciuiles videant: possessionati verò aduenæ mercatores iurati sint, onera ferant, & bona in Regno parta non efferant, sub pœna confiscationis.

Aug. Petr. 1565. Rozdawánie gospod. — HP. 260. C. 45.

In Conuentibus & Iudicijs, hospitia distribuat Capitaneus.

Ciues

Aug.Petr. 1565. Oprawa miast. Lub. 1566. Poprawa miast. Petr. 1567. Poprawa miast.

HP. 304. C. 55. 70. 74.

Ciues Ciuitates suas muniant, rationeq́; de prouentibus coram Capitaneo & Commissarijs ab Anno 1562. faciant, sub pœna confiscationis bonorum.

Sig. Crac. 1540. Statutum de Regestris.

P. 310. HL. 156. HP. 309.

Mercatores debita in Regestris suis annotata, à Nobilibus ante triennium repetant, alioquin reum iure communi in foro competenti conueniant.

Idem ibidem. Et quoniam.

P. 420. HL. 156. HP. 337.

Mercatores, si cum mercibus extra Regnum proficiscantur, iurent non esse suas proprias.

Idem Crac. 1543. Quanquam. Steph. War. 1581 Solne składy.

P. 321. HL. 89. C. 214.

Emporia Ciuitatum in robore conseruantur.

Aug. Petr. 1550. O Składy. Idem 1562. O skłądziech. Aug. Petr. 1565.

P. 322. HL. 89. HP. 320. C. 59.

Ciues super Emporia literas in Comitijs reponant, & iudicio Reipub. subijciant.

HP. 320. C. 59.

Ciuitates, literas super Emporia in Conuentu produxerunt, quæ illis approbatæ sunt.

Idem ibidem. Vstawa na składy.

HP. 316. C. 48.

Emporia, non nisi mercatores afficiant, Capitanei ea defendant, & manu teneant, iuxta Priuilegia Ciuitatum, ad hæc Emporia, omnes mercatores vijs solitis & circumscriptis eant.

Quoniam autem boues, in depositorijs & Emporijs detineri, iniquum est; ideo Nundinæ per Maiorem & Minorem Poloniam, pro bobus, modo infrà scripto constitutæ sunt.

In Maiori Polonia, Prima dies forensis maior, Feria quinta ante Dominicam Palmarum, Calissij, Wielunij & Wschovvæ. Secunda pro festo Sanctæ Sophiæ, itidem Calissij, Wschovvæ & Miedzyrzeczy. Deinde nundinæ, primæ in Wielun & Baranovv, feria quinta ante Pentecostes. In Kobylin, Kozmin, & Poniecz, feria secunda Pentecostes. In Wschovva, Zbaszyn, Miedzyrzecz. Czarnkovv, pro festo Sanctissimæ Trinitatis. Secundæ Nundinæ pro festo S. Alexij, in Wielun & Baranovv, deinde tertia die post festum S. Alexij in Kobylin & Poniecz. Die Sacti Petri ad vincula in Wschovva, Zbaszyn,

Miedzy-

Miedzyrzecz, Czarnkovv. Tertiæ nundinæ pro festo Sancti Egidij in Wielun, Baranovv, Kobylin, Poniecz: deinde tertia die post Natiuitatem Beatæ Mariæ Virginis in Wschovva, Zbaßyn, Miedzyrzecz, Czarnkovv. Quartæ Nundinæ, pro festo S. Francisci, in Wielun & Baranovv; pro festo Sancti Galli in Wschovva, Miedzyrzecz, & Zbaßyn.

In Minori verò Polonia in Osvvieczym, Primæ Nundinæ pro Dominica Lætare, Secundæ pro festo Sancti Petri ad vincula, tertiæ die S. Egidij, quartæ die S. Francisci, quintæ die S. Martini. In Bendzin, primæ feria quinta ante Pentecostes, secundæ die S. Kiliani, tertiæ septem diebus ante Sancti Michaëlis, quartæ die Sancti Francisci, quintæ die S. Elisabethæ. In Krzepice, primæ post Lætare, secundæ feria secunda antè Pentecostes, tertiæ die S. Alexij, quartæ die S. Egidij, quintæ die S. Francisci.

Vbi cameræ Teloneorum instituantur, & cuilibet integrum erit boues appellere. Extranei verò mercatores, boues non nisi in eisdem nundinis, aut in domibus Nobilium emant. Nobiles verò boues per hyemem seruatos, saginatos, vel à subditis exactos, liberè vel extra fines ipsi pellant, vel domi cui voluerint vendant, absq; vllo Teloneo pellendos, iuxta Constitutionem Anni 1550. de nõ soluendis Teloneis sancitam. Capitanei animaduertãt, ne mercatores domestici, vllas merces è Regno efferant, sub earum amissione, sed id extraneis facere, sit integrum, soluto Teloneo. Quod si Capitanei remissiores sint vel idipsum conniueant, per quemcunq; delati & conuicti, tantam summam mulctæ nomine in Thesaurum inferant, quanti merces illorum conniuentiâ elatæ constabant; cuius summæ quarta pars ad delatorem pertineat. Mercatores tamen domestici, ad festum Natiuitatis Domini Anni illius, liberè Regno exeant, debita emonituri & merces allaturi, ad futurum Conuentum, plumbo excepto, quod liberè cultores & mercatores efferant, modò merces non alias pro illo adferant, quàm argentum vel cuprum. Gedanum non nisi frumenta, farinæ & operæ syluestres demittantur.

In nun-

Ibidem. Spráwiedliwośći.

In nundinis & Ciuitatibus, quæ Emporia habent, de extraneis mercatoribus, ius dicat Capitaneus. C. 50.

Sig. Crac. 1588. Skład Poznáński.

Emporium Ciuitatis Posnaniensis approbatur. C. 68.

Aug. Petr. 1550. Aby Slachtá.

Nobiles possunt habere domos in Ciuitate, modò iurisdictionem agnoscant, & onera ferant. P. 304. HL. 168. HP. 305. C. 4.

Idem ibidem. Studzy Sláchectwem.

Ciuis victum instar aliorum Ciuium quæritans, Nobilitatis literis sese tutari non potest. P. 458. HL. 46. HP. 304. C. 3.

Idem ibidem. Iż niemáłá.

Modij publici in Prætorio sint, quibus venditor, non emptor, sine vllis fastigijs, ad amussim, aliâs pod Strych, mensuret. P. 320. HL. 160. HP. 113. C. 4.

Aug. Petr. 1565. Miástá Pruskie.

Reuisio literarum Ciuitatum Prussiæ, transfertur ad proximum Conuentum. C. 52.

Idem ibidem. Sludzy Krolewscy.

Mercatores qui sub patrocinio Regis aut Nobilium mercantur, ad proximum Conuentum, pro mercibus extra Regnum eant, nullas tamen è Regno efferant. C. 52.

Aug. Lub. 1566. Miástá Pruskie.

Ciuitates Prussiæ, propter non reposita Priuilegia, citari dedent ad Conuentum. C. 69.

Aug. Petr. 1567. Pruskie miástá.

Eædem condemnantur quoad bona exequutioni obnoxia. C. 73.

Aug. Petr. 1565. Towáry.

Mercatura omnis generis mercimoniorum cuilibet sit libera. C. 73.

Steph. Crac. 1576. Osobliwie etc.

Monopolia nemo exerceat, sub pœna peculatûs, & literis hoc nomine impetratis, nulla præstetur obedientia. C. 161.

Sig. Crac. 1588. O Legerach.

Mercatores extranei, ius Ciuile & possessionem non habẽtes, in Ciuitatibus verò mercimonia intercipiẽtes, & ad arbitrium suum vendentes, infrà duos menses expellantur. C. 68.

Aug Lub. 1566. Iármárki.

Nundinæ iuxta Constitutiones obseruentur, merces è Regno non efferantur, quod Capitanei & tenutarij cum Teloneatoribus videant, sub pœnis: pro mercibus tamen eatur extra Regnum ad proximum Conuentum. C. 70.

Aug. Petr. 1567. O Miedzi.

Cuprum liberè Gedanum demittatur, exolutis Teloneis. C. 73.

Aug. Lub. 1569. O Podláskiey ziemi.

Mensura per Podlachiã vna sit, talis, qualis est Warssouiæ: quod Palatinus perficiat & constituat. C. 100.

Steph. Wars. 1578. O Piwo Wrocławskie.

Cereuiſiam Wratiſlauienſem nemo in Regnum inferat, vel propinet, ſub pœna 14. Marcarum, per Capitaneum exigenda, non obſtantibus literis Regijs. C. 190.

Idem ibidem. O pokoiu/ ꝛc.

In Ciuitatibus nihil vi recipiatur, alioquin citatus ad officium Caſtrenſe, peremptoriè ſatisfaciat. Lex autem hæc ad proximum Conuentum duratura erat, quæ tamen poſtea Anno 1589. reaſſumpta eſt, de quo infrà eodem Capite. C. 189.

Idem ibidem. O przekupniach.

Mercatores pro equis & vino in Vngariam non eant, ſub amiſsione eorum, quod Capitanei & Teloneatores animaduertant, ſub pœna 14. marcarum, per officium Caſtrenſe vicinum exigenda. C. 190.

Sig. Wars. 1593. O Winá.

Hæc Conſtitutio non debet concernere vina Eidemburgenſia, Auſtriaca, S. Georgij, & alia, quæ liberè cuilibet emere etiam extra Regnum liceat. C. 16.

Sig. 3. Wars. 1593. Skłády.

Nullus extraneus, in Regnum vina quælibet, Maluatica quoq; & Muſcatæ, falſificata inferat, neq; vllum eorum monopolium exerceat, neq; ea ad cellaria, neq; ad domos quas Vngari in Ciuitatibus pleriſq; poſsident, (quas tamen ſine conſenſu Regio emere non debent) deponant, ſed ea in foro in depoſitorijs vendant, ſub amiſſione vini. Quod attendere debent Capitanei, in bonis Regalibus, in bonis verò hæreditarijs Domini, ſub pœna Centum marcarum, apud Tribunal per quemlibet Nobilem repetenda. Quod ſi vina ſua, intra tres ſeptimanas in depoſitorio non vendiderint, extunc ea vbicunq; in Regno ducant & vendant. Oenopolæ non carius vina vendant, quàm optimum groſsis quinq;, mediocre groſsis quatuor, muſtum groſsis tribus, maluaticũ groſsis quinq;. Quod vt à feſto S. Michaëlis incipiat Palatini videant. C. 19.

Steph. Wars. 1581. Kráków.

Ciues Cracouienſes, qui officio Conſulari & Scabinali, etiam iuris Supremi præſunt, pro iniurijs agant tanquam Nobiles, vbi violator capi non poteſt. Idem de Ciuibus Poſnanieñ. C. 214.

Sig. Crac. 1588. Porownánie.

Huic Conſtitutioni, aſcribuntur quoq; Ciuitates Leopolienſis & Warſſouienſis. C. 67.

Statu-

Sig. Crac. 1588. O niedániu gleytu. Statutum Anni 1543. de non dandis Salui Conductus literis, seruis & subditis contra dominos, & Ciuibus contra Nobiles, eorumq; subditos, approbatur, dentur tamen Ciuibus & subditis, contra Capitaneos & tenutarios, vadia quoq; Nobili contra Nobilem, & Ciui contra Nobilem (modo de nomine specificetur) dari possunt, ratione verò vadij, forum in Iudicio Terrestri, salua appellatione ad Tribunal Regni, Literæ deniq; moratoriæ, Ciuibus & Iudæis, contra Nobiles non dentur, inter Ciues verò, ex iustis in iure descriptis rationib⁹ concedãtur. C. 25.

Sig. Crac. 1588. Popráwá. In reparationem Ciuitatis Posnaniensis, contributio ducillaris ad decennium conceditur, non obstante Cõtributione Regni, eam verò reparationem, Generalis Maioris Poloniæ & Succamerarius Posnaniensis reuideant, rationes ad festum Sancti Martini audiant, & ea ad Conuẽtus particulares referant. C. 68.

Sig. 3. Wars. 1598. Popráwá. Ciues Posnanienses de exactione decennali, in reparationem Ciuitatis concessa, coram Commissarijs rationẽ faciant, qua facta, munitiones Ciuitatis, ex arbitrio eorũdem Commissariorum reparent, de ijsq; omnibus Commissarij Regi relationem faciant. C. 32.

Sig. Wars. 1589. Bespieczeństwo. Mercatori siue suo, siue externo, si quis merces vi receperit, Theloneumúe iniustum ab eo extorserit, citari potest ad quodcunq; officium, tanquam in causa iniusti telonei, vbi citatus in primo termino, coram quocunq; officio Capitaneali comparere, & pœnam de Teloneis, in Statutis descriptam reponere, Teloneumq; exactum restituere; quod si merces interceptæ sunt, eas reddere tenebitur, cum pœna ducentarum marcarum, toties quoties citatus fuerit, nec recepta restituerit. C. 25.

Sig. 3. Wars. 1590. Dziesiąta. Mercatores externi eorũq; successores, si bona in Regno acquisita extra Regnum efferant, decimam partem relinquant in Ciuitatibus Cracouiensi, Posnaniensi, Leopoliensi, & Vilnensi. C. 42.

Sig. Wars. 1589. Ordinácia. Ciuitas Zamoscie iuxta libertates eidem concessas, iura & ordinem quem nunc retinet, vel quem ibidem Ioannes Zamoscius fecerit constitueritq;, conseruatur perpetuò. C. 33.

Sig. Wars. 1589. Przemyśl.

Ciuitas Præmiſlieñ. adæquatur Ciuitatibus Cracouienſi, Poſnanienſi, & Leopolienſi, tàm in proſequendis iniurijs, hominibus in officio conſtitutis illatis, quàm in libertate à Poduodis. C. 44.

Sig. Wars. 1589. Inkorporátia.

Incorporatio Aduocatiæ Croſnenſis, ad alium Conuentum reijcitur, vbi concedetur, ſi non ſit cum detrimẽto Reipub. Eadem Ciuitas æquiparatur alijs Ciuitatibus, quoad proſequendas iniurias, perſonarum in officio cõſtitutarum. C. 45.

Sig. Wars. 1589. Inkorporátia.

Aduocatiæ, Lublinenſis, Lancicienſis, Wſchovvenſis & Sredenſis, eiſdem Ciuitatibus incorporantur, ita tamen vt prouentus earum, in vſus publicos Ciuitatum cõuertantur, ſaluo ſeruitio bellico. C. 46.

Sig. Wars. 1589. Młyny.

Molẽdina Poſnanienſia Ciuitati conferuntur, ita vt ex ijs Regi ſingulis annis, tritici quinq; maldratæ, ſiliginis verò vigintiduæ, ad arcem Poſnanienſem pendantur, habita ratione legalium impedimentorum, & caſuum fortuitorum. Moderni tamen poſſeſſores, ſi aduitalitates non habent, iure inde eximantur. Quarta quoq; ex eiſdem molendinis non ſoluetur, ſiquidem antea ſoluta non eſt. C. 46.

Sig. Wars. 1589. Miásto.

Ciuitati Zakroczimenſi pro reparatione Catarrhactæ ſex banci ſalis ſingulis annis ex Camera Regia aſsignãtur. C. 47.

Sig. Wars. 1589. De iuribus.

Iura Ciuitatum confirmantur, ita ſicut in Coronatione confirmata ſunt. C. 47.

Sig. 3. Wars. 1598. Exequutia.

Decretum Sigiſmundi Auguſti Regis, inter Ciues & Palatinum Poſnanienſem de limitibus villę Rataie latum approbatur, & ad exequutionem deducatur, ſaluo iure moderni poſſeſſoris. C. 24.

Sig. 3. Wars. 1598. Opráwá.

Pro reparatione riparum, Ciuitati Caſimirienſi certa penſio conceditur, à quolibet nauigio mercatorum per vnum florenum. C. 33.

Sig. 3. Wars. 1598. Approbátia.

Oppida omnia nouiter fundata ab omnibus exactionibus ad annos octo libera ſunto. C. 31.

Sig. Crac. 1595. Approbátia.

Priuilegium Regis Stephani Ciuitati Niesvvieſs datum, & per Regem modernum confirmatum, per omnia approbatur. C. 5.

CAPVT

CAPVT XI.

De Sculletis.

Cas. Wis. 1368. Cum officium.

NEmo militum aut personarum illustrium acquirat sculterias citra consensum villæ possessoris, aut domini, aut patroni, alioquin emptio nulla.

L. 30. P. 333. HL. 249. HP. 341.

Iag. Crac. 1423. Cum autem.

Scultetus vel Cmetho profugus, nisi quater in Iudicio vocatus redierit, dominus alium loco illius suscipiat, quod si profugus possessori minetur, dominus ad quem fugerit, cum illo ius Polonicum dicat sub pœna XV. quæ est trium marcarum.

L. 46. P. 335. HL. 249. HP. 342.

Iag. Crac. 1423. Inutilem.

Inutili & rebelli sculteto, potest dominus villæ præcipere, vt Sultetiam vendat: si emptorem non habuerit, dominus iuxta taxam Sculetiam redimet.

L. 46. P. 333. HL. 249. HP. 342.

Sig. Crac. 1511. Errorem.

Hæc lex corrigitur vt pro verbo recipere ponatur præcipere.

S. 18. P. 334. HL. 249. HP. 342.

Sig. Crac. 1507. Sæpenumero.

Sculteti, Aduocati, Molitores, scultetias & molendina non vendant absq; consensu domini, sub amissione summæ, domino vel Regi applicandæ. Petẽtibus tamen, cõsensus ad oppignorãdum non negabitur, à quo à singulis centenis florenorũ Cancellariæ debentur grossi 15.

Kas. Wis. 1368. Quia onus.

Sculteti omnes tàm Spiritualium quàm Sæcularium militent.

L. 10. P. 867. HP. 343. HL. 249.

Sig. Petr. 1538. Visum est.

Nisi Priuilegijs sint expressè liberati, quæ tamen in Conuentu produci debent.

S. c 1. P. 867. HL. 249. HP. 343.

Aug. Petr. 1550. Iż gdźie ludźi.

Ex Scultetijs & Aduocatijs, tàm ijs quæ per Scultetos possidentur, quàm ijs quæ exemptæ sunt militetur. Spirituales tamen docere debent in proximo Conuentu, iuxta Statutum Anni 1538. quod Sculteti illorum, bellum seruire non teneantur, quòd nisi probauerint, seruient.

P. 868. HL. 250. HP. 343. C. 3.

Aug. Petr. 1562. O służentu woyny.

De Scultetis Spiritualium, vtrum bellum seruire teneantur, cognitio reiecta ad Reuisionem literarum.

HP. 344. C. 16.

Scul-

Aug. Wars. 1563. Woytowstwá.

Scultetiæ, Aduocatiæ, Mineræ seu Conflatoria, tàm ferraria quàm vitrearia, molendina exemptioni obnoxia sunto, vbi aduitalitas non intercesserit.

HP. 343. C. 22.

Sig. 3. Wars. 1598. Incorporátia.

Ciuitati Wislicienſi Aduocatia in villa Kobylniki, & Aduocatia Crosnensis Ciuitati Crosnensi incorporantur. Saluo seruitio bellico & ratione de prouentibus.

C. 24.

Step. Wars. 1581. Woytowstwo Wieluńskie. Sig. Wars. 1589. Incorporátia.

Aduocatiæ, Wielunensis, Lublinensis, Lanciciensis, Wschouensis, & Sredensis, eisdem Ciuitatibus incorporantur, ita tamen vt prouētus earum in vsus publicos Ciuitatum conuertantur, saluo seruitio bellico.

C. 214. 46.

CAPVT XII.

De Cmethonibus & Subditis.

Kas. Wis. 1368. Franciscus.

MOlendinatorem ad plures Dominos pertinentem, si vnus pro sua iniuria iudicat, alter contradicere non potest.

L. 21. P. 335. HL. 160. HP. 344

Idem ibidem. Aubusiua.

Cmethonum sine prole decedentium bona, non ad Dominos, sed ad proximiores deuoluantur, calix tamen vnius cum media marcæ, ex illis ad Ecclesiam Parochialem loci illius detur.

L. 21. P. 332. HL. 145. HP. 345.

Idem ibidem. Cum secundum.

Nobiles, qui villas iure Teutonico fundatas habent, si eodem iure abusi, Polonicum introduxerunt, ampliùs Teutonico non gaudeant.

L. 23 P. 327. HL. 139.

Idem ibidem. Cum ex separatione.

Cmetho non nisi vnus aut duo, de vna villa ad alias transeat, præter Domini voluntatem: omnes tamen abire possunt, si propter excessum domini deprædentur, vel si Dominus filiam vxoremúe Cmethonis oppresserit, vel si sententiam Excommunicationis per annum sustinuerit.

L. 24. P. 337. HL. 141. HP. 350.

Idem ibidem. Præterea.

Cmethoni fugitiuo nihil iuris accedit, quamdiu Domino de loco mansionis ipsius non constiterit, post acceptam

L. 36. P. 338. HL. 142. HP. 348.

ptam verò notitiam, dominus agat infrà annum, alioquin præscribet. Quod si Cmetho iure lucratus, ad dominum redire timuerit, solutis domino tribus marcis, & censu annuo, liberetur, in iure Teutonico; secus non liberatur, nisi hæreditate vendita, & alio æquè diuite in suum locum relicto, hyemalibusq; conseminatis, aut agro extirpato, si nocte fugerit, res omnes relictæ domino debentur, & nihilominus restitui debet cum pœna XV. Quod si libertatem habuit, tot annis iure Polonico seruiat, quot liber fuit; iure verò Teutonico, censum tot annorum soluat quot libertate vsus est.

Kas. Wis. 1368. Ex iure. — L. 39. P. 332. HL. 145. HP. 348.

Cmetho vel subditus, pro pœna, obligatione, aut cautione domini, ne pignoretur.

Iag. Crac. 1423. Quia libertas. — L. 46. HL. 141. P. 336. HP. 347.

Cmetho libertatem in cruda radice suscipiens, discedere non potest, nisi agro extirpato: quo facto, id quod Ius Terrestre, vel illius hæreditatis suaserit, repetat.

Idem ibidem. Mellificia. — L. 46. P. 336. HL. 9. HP. 539.

Apes si Cmetho in fundo alterius Domini habeat, nomine tributi, per Dominum sub quo apes habet, pignorari & iudicari potest, quod Dominus Cmethonis impedire non debet, instar communis molendinatoris.

Kas. Korcz. 1451. Item volumus. — L. 88. 98. P. 343. 344. HL. 144. HP. 352.

Cmetho profugus, iudicio Castrēsi olim repetebatur.

Alb. Petr. 1496. Pro fugitiuis.

Sed deinceps id fieri Iudicio Terrestri vel in positione Actorum, cautum est, primo termino peremptorio.

Alb. Petr. 1496. Item statuimus. — L. 95. P. 339. HL 142. HP. 349.

Cmetho profugus, ab omnibus restituatur, cum pœna trium marcarum, parti & Iudicio totidem.

Idem ibidem. Item de missione. — L. 98. P. 339. HL. 142. HP. 349.

De dimittendis Cmethonibus, consuetudo cuiuslibet terræ obseruetur.

Idem ibidem. Item prouiden. — L. 99. P. 340. HL. 143. HP. 351.

Cmetho, si plures filios habeat, vnum duntaxat ad seruitia, studia, vel artificia mittat, idq; non sine literis Capitanei, vel Domini. Si vnum tantùm habuerit, maneat in agro paterno. Si fugerit, Domino vndecunq; restituatur, sub pœna 14. marcarum, & nihilominus solutâ pœnâ, detentor profugum extradat.

Idem ibidem. Item propter. — L. 99. P. 311. HL. 11. HP. 355.

Cmethones in Ciuitatibus non arestentur, sub pœna trium marcarum, parti & Iudicio totidem, per Capitaneum

neum loci exigenda, sed de eis iustitia apud dominum petatur, quæ si negata fuerit, dominus iure competenti conueniatur.

Idem ibidem. Item innitendo. Vnus tantùm Cmetho de vna villa, annis singulis transeat, & non detineatur, sub pœna consueta. L. 103. P. 339. HL. 142. HP. 350

Alb. Petr. 1496. Item licentiam. Cmetho fugiẽs, vbiq; Iure Polonico, in primo peremptorio termino, repetatur, sine dilatione, nisi vera infirmitas reum excuset. Capitaneis quoq; Rex mandabit, vt profugos restituant, sub pœnis non recedendo à Iudicio soluendis, vel fideiubendis, alioquin maiori pœna 14. marcarum puniendi. L. 108. HL. 144. P. 344. HP. 353.

Sig. Crac. 1507. Ad supplicationẽ. De fugitiuis, etiam in Terris Russiæ obseruari debent leges Alberti Regis, quæ superius expressæ sunt. S. 7. P. 339. HL. 142. HP. 351.

Præl. Petr. 1503. Item quod. Sig. Petr. 1510. Statutum quod. Vt concordia. Cmethonũ filij, ante 12. annum, ad studia, vel qualibet ætate ad artificia exeant, idq; cum scitu Dominorũ, alioquin sortem patrimonij perdent, & restitui debebunt. S. 9. L. 111. P. 341. HL. 143. HP. 352.

Consuetudo. Quando Nobilis. Cmetho pro rebus in loco controuerso receptis, agere non potest, sed dominus, quia actio est hæreditaria. P. 623. HL. 145.

Sig. Crac. 1510. Vt concordia. Fugitiui, tàm per Capitaneos, quàm per Ciues, sub pœnis Regalibus restituantur, vel ad agros à se desertos, alios possessores substituant, præter inquilinos, qui sine cuiusquam iniuria resident. S. 9. P. 340. HL. 143. HP. 354.

Sig. Petr. 1511. Item moderatione de filiabus. Eadem Lex ad futurum Conuentum prorogatur. De nubẽtibus verò subditis statuitur, vt impossessionati, possessionatas vxores sequantur, possessionatis verò vxores tradantur. S. 20. P. 341. HL. 143. HP. 352.

Sig. Torun. 1520. Itẽ cõmoditatib⁹. Idem Bidg. eodem anno. Statuimus & ordinauimus. Cmethones, qui antea nullos labores sustinebant, vnum diem ex quolibet laneo, septimanatim dominis laborent, exceptis ijs, qui labores redimere, vel ijs qui ratione suarum possessionum, plus laborare solent. S. 26. P. 336. HL. 141. HP. 347.

Sig. Bidg. 1520. Quoniam. Cmetho propter bellum Prussicum profugus, iudicio Castrensi repetatur. S. 26. P. 345. HL. 145. HP. 354.

Lex annalis.

Sig. Petr. 1523. Item pro Cmethonibus. Cmethones fugitiui Ministeriali & Nobilibus arestẽtur, & Iudicio Terrestri vel Castrensi repetantur. S. 39. P. 345. HL. 145. HP. 355.

Cmetho-

Sig. Crac. 1532. Consulen. — Cmethones eorumq; filij, hortulani, & quiuis subditi fugitiui in Ciuitatibus capiātur, laboribus applicentur, & tandem duodecim grosis receptis dominis restituantur. S. a 3. P. 343. HL. 144. HP. 362.

Sig. Crac. 1532. Arestandi. — Cmethones & coloni fugitiui in Rusia, arestentur, donec iura corrigantur. S. b 1.

Sig. Petr. 1538. Statuta. — Abrogatur hæc lex. Statuta verò antiqua de repetendis Cmethonibus fugitiuis reassumuntur, quæ etiam ad filios colonorum, & famulos fugitiuos extendi debent. S. a 6. P. 345. HL. 145. HP. 355.

Sig. Crac. 1543. Si quis alicui. — Cmetho profugus non redimatur, sed restituatur sub pœna, vbi verò per decretum restituitur, id fiat cum pœna: Si moriatur, res nihilominus omnes cum vxore & liberis cum pœna restituantur. P. 340. HL. 143.

Lex annalis.

Aug. Wars. 1557. Záchowywuiac. Steph. Crac. 1576. O Stárośćie Kámień. Aug. Petr. 1567. Karánie. — Nobilitas Podoliæ, subditos furti Walachici accusatos, coram Capitaneo Camenecensi constituat. HL. 104. HP. 356. C. 7. 163. 76.

Sublata est hæc lex, de quo infrà.

Aug. Wars. 1563. Rękoiemstwo Poddanych. — Fideiussoria subditorum in Palatinatu Plocensi abrogatur. HP. 528. C. 23.

Aug. Pet 1565. Rękoiemstwo poddánych. — Idem de Terra Sochaczouiensi. HP. 528. C. 57.

Aug. Lub. 1569. Stárostowie. — Subditos ad labores Valachicos Capitanei è Regno non mittant. C. 109.

Steph. Wars. 1581. Spráwiedliwość. — De Cmethonibus coram Capitaneo Camenecensi statuendis, sublata Constitutione anni 1567. modus repetendæ & administrandæ de subditis, per Podoliam iustitiæ est institutus, sed non nisi ad alium Conuentum. De quo plura habes Parte Sexta de Terris Rusiæ, &c. C. 218.

Consuetudo. — Nomine subditi quoq; citare non licet, pro retibus alijsq; instrumentis, in communi flumine receptis, tum & pro transgresione limitum, violatione syluarū, aliorūq; locorum in differentia positorum, & non limitatorum. P. 623.

Sig. Crac. 1588. Száćunek. — Cmethones fugitiui, cum vxoribus, liberis, & omni suppellectili, vltra quingentas marcas non æstimentur, sub pœna nullitatis totius actus; extradi autem debent post diffinitiuam sententiam, in officio Castrensi proprij districtus. Palatinatu Belzensi iuxta antiquam consuetudinem manente. C. 70.

CAPVT XIII.

De Seruis.

Kaſ. Wiſ. 1368. Item ſi famulus.

PRO ſeruo golota, dominus in damnis & iniurijs vicinis illatis ſatisfaciat. L. 28. P. 349. HL. 105. HP. 360.

Idem ibidem. Præterea.

Seruus aut villicus, à Domino accuſatus, iuramento cum ſex teſtibus euadat, nec domino iuramentum deferat. L. 30. P. 567. HL. 291. HP. 359.

Idem ibidem. Item ſtatuimus.

Seruus pro domino, aliquem in contentione vulnerans non culpetur. L. 38. P. 278. HL. 242. HP. 356

Iag. Crac. 1423. In lege imperiali.

Seruos illiberos & fugitiuos, ſi quis detineat, neq; illos in proxima Curia Regali denunciat, luat pœnam Trium Marcarum. L. 47. P. 350. HL. 243. HP. 357.

Alex. Petr. 1496. Cum verò.

Cum ſeruo, violētæ inuaſionis domus, atq; necis ibidem patratæ accuſato, dominꝰ ius dicat, dum apud ipſum areſtatus fuerit, alioquin ipſe pro accuſato reſpondeat. L. 107. P. 218. HL. 242. HP. 357.

Ibidem. Talis autem.

Quod ſi ante Areſtum fugerit, dominus iuret cum duobus teſtibus, facinus citra ſuum conſenſum, mandatum, ſcientiam, & voluntatem patratum eſſe, & quod anſam fugæ ſeruilis non præbuit.

Alex. Rad. 1505. Cum hac tempeſtate.

Serui niſi furem, & malefactorem iuſſi inſequantur, perpetuò ſint infames, quod ſi quis inſequenti infamiam obijciat, ipſe eandem incurrat. L. 116. P. 567. HL. 243. HP. 358.

Idem ibidem. Quicūq; ſeruien.

Serui ſex ſeptimanis ante bellum, veniam abeundi petant. L. 116. P. 869. HL. 243. HP. 358.

Sig. Crac. 1507. Tum in illa conſtitutione.

Tandem conſtitutum eſt, vt id decem ſeptimanis ante bellum faciant. S. 2. P. HL. HP. ibidem.

Sig. Crac. 1533. Crebrò iam.

Nobilis inculpatus, quod de eius voluntate, ſcientia, mandato, per ſeruos ipſius iniuria vel damnum factum eſt, tenetur iuſtitiam cum ſeruis miniſtrare, ſi apud ipſum areſta- S. a 2. P. 349. HL. 242. HP. 358.

areſtati fuerint, ſi verò areſtati non fuerint, extunc non amplius reſpondebit, quam de ijs quæ ad violationis domus, perſonæ inuaſionem, vel Nobilis alicuius necem aut vulnera attinent. De alijs verò iniurijs, puta percuſsione, aut vulneratione Plebeij, frugum depaſtione, conculcatione, & ſimilibus, dominus quidem de areſtatis ius dicat, de poſſeſsionatis tamen Iudicium competēs quæratur.

Sig. Crac. 1540. Ita poſtulantibus. Aug. Petr. 1550. Slubem zwodne. — P. 350. HL. 242. HP. 359. C. 3.

Seruus, factor, adminiſtrator, miles, ſubditus, Reipub. cauſam agens, & iure victus, ſponſione fidei obligari poteſt, præterea nemo.

Aug. Petr. 1565. Zeby Chrześćanin. — C. 53.

Chriſtianus Iudæo ne ſeruiat, ſub pœna Turris. Iudęus verò Chriſtianum ſeruum habens, pœna 100. marcarū puniatur.

Steph. Wars. 1578. O Slugi. — C. 189.

Seruum plebeium abſq; teſtimonio nemo ſuſcipiat, neq; foueat ſub pœna 14. marcarum, Iure Terreſtri exigēda, & nihilominus ſeruum repetenti extradat, quod ſi ſeruus veniam petens, literas à domino non impetrat, coram Iudicio Terreſtri vel Caſtrenſi proteſtetur, ſecus tamen de innatis ſubditis, qui non niſi à ſuis dominis literas petere debent.

Sig. 3. Warſ. 1593. O Hultáiach. — C. 14.

Serui vagi & ſubditi, à Dominis profugi, vtriuſq; ſexus qui annuum ſeruitium in certò loco non habent, per Capitaneos eorumq; vices gerentes, nec minus per Magiſtratus Ciuitatum, & Villarum, capiantur, compedibuſq; iniectis, ad labores cogantur, donec dominus de eis notitiam habuerit, cui extradi debent, duodecim groſsis pro contentatione receptis. Hoſpites in Ciuitatibus aduenas denuncient Magiſtratibus. Negligentes officiales pœna duplicis 14. marcarum puniātur, apud officium Caſtrenſe repetenda. Hæc Conſtitutio non niſi Palatinatus Poſnanienſem & Caliſsienſem afficiat.

Sig. Wars. 1596. O Slugách. — C. 11.

Seruum plebeium ſuſcipiens abſq; literis teſtimonialibus, pœna Centum Marcarum puniatur, in officio Caſtrenſi repetenda.

CAPVT XIIII.

De Vagis, Mendicis, & Philistæis.

Kas. Wis. 1368. Sunt nonnulli.

IS qui bonis suis consumptis vagatur, & ad malas artes atq; rapinas transit, & si gratiam Regis inuenerit nihilominus infamis sit.

L. 22. P. 562. HL. 285. HP. 360.

Alb. Petr. 1496. Item quoniam.

Laici dietim, horatim, vel septimanatim seruientes, vel sine literis testimonialib⁹ venientes, in Ciuitatibus nõ foueantur, siquidem inquilini seruitijs septimanalibus sufficient.

L. 99. P. 307. HL. 258. HP. 361.

Idem ibidem. Quoniam plures.

Rustici tempore messis extra Regnum laboratum euntes, per Capitaneos capiantur, & laboribus Regnicolarũ applicentur.

L. 103. P. 342. HL. 286. HP. 361.

Præl. Petr. 1503. Item ne Rustici.

Quin & quilibet alius potest eos detinere, & post vnum mensem dimittere.

L. 112. P. 342. HL. 286. HP. 362.

Alb. Petr. 1496. Item cum viderentur.

Mendici ab officio Ciuili vel à Plebanis consignentur, absq; signis mendicantes capiantur. Domini tamen possunt eos, quos emeritos habent, & laborare non valent, literis suis commendare.

L. 103. P. 353. HL. 155. HP. 363.

Sig. Petr. 1519. Rustici vagi.

Vagos per triduum in Ciuitate absq; seruitio vel artificio manẽtes, officium Ciuile capiat, & aggerib⁹ fossisq; extruendis applicet.

S. 24. P. 343. HL. 286. HP. 362.

Sig. Petr. 1523. Item ad continuan. Sig. Crac. 1532. In petitione.

Vagabundos & ociosos Capitanei comprehendant, quod & Nobiles in bonis suis non prohibeant, alioquin citati eosdem statuere tenebuntur.

S. 29. P. 343. HL. 286. HL. 362.

Aug. Petr. 1562. O hultáiách.

Statuta de vagis & golotis, per Capitaneos exequutioni mandentur.

C. 16.

Eadem

Sig. Crac. 1588. Zebracy.

Eadem Constitutio vnà cum Statuto Ioannis Alberti, de Mendicis exequutioni dentur, sub pœna Centum marcarum, tàm contra Capitaneum, quàm contra officium Ciuile extendenda. C. 70.

Sig. Petr. 1538. Volumus.

Fugientes ad Silesiam vel Vngariam Capitanei contineant & arceant. S. c1. P. 342. HL. 286.

Aug. Wars. 1557. Cygáni. Idem Petr. 1565. Cygáni áby.

Philistæi seu Cingani & homines nullius frugi è Regno proscribantur, nec amplius suscipiantur. C. 7. 53.

Steph. Wars. 1578. Cygáni.

Philistæos si quis excipiat, puniatur tanquam complex banniti. C. 190.

CAPVT XV.

De Iudæis.

Notãdum est articulos infrascriptos Priuilegio Ducis Boleslai cõtentos, non habere vim Legis vel Statutorum, siquidem Alexander Rex de eis expressè ita scribit: Quod Nos Alexander Rex, non confirmando Confirmatione speciali, sed ad cautelam defensionis contra Iudæos Priuilegijs Regni in istum codicem congestis, ascribi mandauimus.

Ex Priuilegio Ducis Boleslai Calißij 1264. & Caſ. I. Crac. 1334.

CHristianus ad testimonium contra Iudęum non admittatur, nisi cum Iudæo & Christiano. L. 164. P. 357. HL. 130. HP. 365.

Iudæus negans se pignus recepisse iuramento euadat. Si verò Christianus asserit in minore summa res suas obligatas esse, Iudæus verò maiorem petit, Iudæi iuramento stetur.

Iudæus si pro mutuo impetit Christianum, Christianus iuramento euadat.

Iudæus in pignus omnia recipiat, præter res sacras, & sanguine madefactas.

Iudæus

Iudæus pro re furtiua accuſatus, iuret ſe neſciuiſſe quòd furtiua vel rapta fuerit.

Iudæus, ſi pignus cum ſuis rebus amiſit, iuret, & abſoluitur.

Iudæos inter ſe non Iudex Ciuitatis, ſed ipſe Princeps aut Palatinus, eiuſúe Iudex iudicet: pro reatu verò perſonæ, ſolus Princeps iudicabit.

Pro vulnere Iudęi pœna debetur Principi aut Palatino, ac læſo ſatisfactio.

Bona Iudæicidæ confiſcentur.

Pro plaga Iudæi non ſanguinolenta, pœna debetur Palatino, & læſo ſatisfactio.

Iudæi liberum tranſitum per Regnum habeant, à mercibus non amplius Telonei nomine ſoluant, quàm Ciuis illius Ciuitatis, in qua Iudæus reſidet, ſoluturus eſſet.

A Iudæis funus ducentibus, nihil exigatur, alioquin exactor tanquam prædo puniatur.

Si quis Cæmiterium Iudaicum diſsipet, aut inuadat, grauiter puniatur, & bona confiſcentur.

Iactans ſuper Scholam Iudæorum, duobus lapidibus piperis puniatur.

Pœna iudiciaria Iudæorum, lapis piperis.

Iudæus pro contumacia pœnam ſolitam luat.

Iudæus Iudæum vulnerans, pœnam conſuetam iudici ſoluat.

Iudæi ſuper Rodale non iurent, niſi pro ſumma, quæ 50. marcas argenti continet, pro minori verò duntaxat ad aſpam iurent.

Pro occulta Iudæi interfectione, Rex cōtra ſuſpectū, patrocinium iure mediante non denegabit.

Violentus percuſſor Iudæi iure communi puniatur.

Iudex non niſi per querimoniam inuitatus, cauſam Iudaicam in Iudicium deducat, eoſq; circa Scholam, vel vbi ipſi locum iudicijs elegerint, iudicet.

Menſe

Menſe exacto, poſt non ſolutam vſuram, liberato pignore, accreſcat vſura vſuræ.

Hoſpicium nemo apud Iudæum quærat.

Iudæus ſi ſuper poſſeſsiones, aut literas pecuniam dederit, amittet pignus.

Puerum Iudaicum, ſi quis abduxerit, vt fur puniatur.

Pignus per anni decurſum non redemptum, Iudici oſtendatur, ac tandem vendatur.

Iudæi ſuis diebus ligatis non iudicentur.

Si quis pignus Iudæo per vim abſtulerit, vt violator Cameræ Principis puniatur.

Iudæus non niſi in loco conſueto, iudicetur, niſi ad Principem vel ad Palatinum vocetur, tunc enim præſentiam Principis vel Palatini ſequatur.

Iudæus cædis pueri Chriſtiani accuſatus, tribus Chriſtianis & totidem Iudæis conuincatur, alioquin pro vſu humani ſanguinis non culpetur, deficienti verò actori in probatione pœna talionis irrogetur.

Iudæo idem reddatur quod ab eo acceptum eſt cum vſuris.

Iudæi equos diurno tempore in pignus recipiant, inculpati quod furtiuos recepiſſent, per iuramentum euadant.

Iudæos Monetarij, nomine falſæ monetæ abſq; nuncio Principis vel Palatini non capiant.

Vicinus Chriſtianus, niſi Iudæo noctu violentiam acclamanti accurrat 30. ſolidis mulctetur.

Iudæi victualia liberè emant, neq; impediantur ſub pœna Palatini.

Caſ. Wis. 1368. Cum in vſurarũ. Porro cum.

Iudæi ſeptimanatim vſuras exigant, quod ſi ad literas pecuniam dederint, debitor per biennium non monitus, ad vſuras non tenetur.

L. 26. P. 364. HL. 134. HP. 373.

Idem. Vt noxius.

Parentes filiorum contractibus cum Iudæis factis non obligantur.

L. 25. P. 364. HL. 134. HP. 529

Cas. Wis. 1368. Porro cum. Iag. Crac. 1423. Peruerſa.

Iudæi pecuniam ſuper literas ne dent, abſq; pignore, alioquin & obligatio nulla, & debitor ad ſolutionem nõ tenetur.

L. 36. P. 365. L. 45. HL. 134. HP. 373.

Caſ. Nieß. 1454. Item cum.

Iudæi triennio præſcribunt, ſuper bona nihil dent, libertatibus quoq; poſt Coronationem Caſimiri tertij cõceſsis, priuentur.

L. 95. P. 365. HL. 134. HP. 374.

Sig. Crac. 1511. Item ne prædicti.

Iudæi ad arbitrium Cancellariæ literas ſoluant.

S. 16. P. 366. HL. 135. HP. 374.

Sig. Crac. 1532. De conſpiciendis. Idem Petr. 1538. Cæterum.

Pignora non per Seniores conſpiciantur, ſed inſcribantur.

S. b 1. P. 375. HL. 135. HP. 374.

Sig. Petr. 1538. Quoniam.

Iudæus ſi in re furtiua non ſiſtit Euictorem, ſuſpendatur.

S. a 6. P. 366. HL. 135. HP. 374.

Idem ibidem. Statuimus.

Iudæi neq; Teloneis, neq; vllis officijs præſint.

S. a 6. P. 366. HL. 135. HP. 374.

Sig. Petr. 1538. Volum. præterea. Et quoniam.

Modum mercãdi iuxta ordinationem Regiam Iudæi exerceant, & pacta cum Ciuitatibus inita obſeruent.

S. a 6. P. 367. HL. 135. HP. 375.

Ibidem. Quod etiam.

Glaucis mitris ſub pœna vnius floreni prodeant, niſi fortè iter faciant.

S. a 6. P. 367. HL. 136. HP. 375.

Ibidem. Item cum Chriſtianis.

Vadia propter ſecuritatem Iudæis data, non ad ſingulas perſonas ſed ad Communitates referantur. In villis verò Iudæi ne mercentur.

S. b 1. P. 368. HL. 130. HP. 378.

Sig. Crac. 1539. Idem ibidem. Qui Nobiles.

Nobilium Iudæi, in Regia defenſione nihil ſibi promittant.

P. 368. HL. 135. HP. 377.

Aug. Petr. 1550. Konie.

Equos Iudæi extra Regnum ne ducant.

P. 422. C. 3. HP. 376.

Wars. 1557. Aby Konie.

Neq; eiſdem mercentur, alioquin & equos amittant & ſuſpendantur.

HL. 90. C. 7.

Aug. Petr. 1562. O Zydziech.

Iudæi iuxta Statutum Anni 1538. ſeſe conſeruent, Zuppas, Telonea, & alia id genus ne teneant.

HP. 378. C. 16.

Aug. Petr. 1565. O kupiectwie Zydowſkim.

Iudicium de pactis Iudaicis Ciuitatum ſaluis pactis, differtur ad Conuentum proxime futurum.

HP. 378. C. 53.

Idem ibidem. A iż też.

Chriſtianus Iudæo ne ſeruiat ſub pœna Turris, Iudæus verò Seruum Chriſtianum tenens, pœna Centum marcarum puniatur.

HP. 379. C. 53.

Idem ibidem. Opátruiemy.

Iudæis Palatini prohibeant, ne Telonea & alia id genus teneant, ſub pœna 100. marcarum.

Ibidem.

Aug. Petr. 1567. O Zydziech.

Iudæi pacta quæ cum Ciuitatibus habent non excedãt, Telonea, Zuppas, Tabernas, &c. non teneant, ſub pœnis Sta-

HP. 379. C. 73.

nis Statutorum, iustitiam de ipsis Palatini, vel Domini ministrent sub pœna ducentarum marcarum, non obstãtibus vllis testimonijs & literis.

Sig. Crac. 1588. Zydowie. — C. 70.

Iudæi merces & victualia non intercipiãt, neq; in suburbijs coëmant, exceptis nundinis, sub amissione mercium & victualium, probatione præmissa.

Sig. 3. Warʃ. 1596. O Obrenie. — C. 4.

Iudæis Contributio capitalis imponitur.

Alexander. — L. 163. P. 369. HL. 136. HP. 376.

Formula Iuramẽti Iudaici hæc est. Quod Iudæus debet cõuerti contra Solem seorsum, & stare nudipes super vnam sedem indut⁹ pallio aut chlamyde, & pileum Iudaicũ debet in capite habere: & si lapsus fuerit ter totidem amittit fertones. Si quarto manet reus in causa, tunc dicat is qui sibi iuramentum narrare debet seu prædicere.

HElia Iudæe ego te moneo per has tres literas, per hanc Legem quam Dominus dedit Moysi in Tabula lapidea in monte Synai, quod liber iste, aut Rodale hoc, verum & iustum sit, super quod tu Iudæe iurare debes huic vero Christiano pro tali culpa siue causa pro qua duxit te ad Iudicium. Et prædicetur illi iuramentum sic: Quod tu in hac causa non es reus pro qua hic Christianus te culpat, ita te DEVS adiuuet, ille, & idem, qui Cœlum & Terram fecit, aërem, & rorem, montes cum vallibus, flores & gramina: & si tu reus sis, quod te lepra & venenum inuadat, quæ precibus Helisæi Naaman Syrum dimisit, & Giezi inuasit: & si tu reus sis, quod te ignis cœlestis comburat, & morbus inuadat caducus, & fluxus sanguinis; & si tu reus fueris quod tu pereas in anima tua, & in tuo corpore, & in tuis rebus, & vt tibi accidat sicut vxori Loth accidit, quæ mutata fuit in Statuam salis, quando Sodoma & Gomorrha perijt, fiat & tibi. Et si tu reus es vt nunquam ad sinum Abrahæ venires, vbi Christiani, Iudæi, & Gentiles ante Creatorem omnium rerum resurgent: & si tu reus es, quod te Lex Moysi deleat in Monte Synai quam DOMINVS dedit Moysi, quam solus DEVS digito suo scripsit in Tabula Lapidea: Et si tu reus es quod te confundat omnis Scriptura quæ scripta est in quinq; libris Moysi: Et si tuum iuramentum non est iustum, nec mundum, atq; verum, quod te Adonai deleat suæ Diuinitatis potentia, & te suscipiant Diaboli, & deducant te in æternam damnationem in sæcula sæculorum,

AMEN.

CAPVT XVI.

De Iuramentis Dignitariorum.

QVoniam Iuramenta Principum, Senatorum, & Officialium Regni ad iura personarum pertinent, ea verò vno loco congesta in Statutis habentur. Ideò formulas eorum hic addere placuit.

Iuramentum electi Regis.

Alex. 1505. L. 161. HL. 137.

EGO A. Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithuaniæ, Rusſiæ, Prusſiæ, &c. Dominus & hæres, Iuro, ſpondeo, & promitto, ad hæc S. Dei Euangelia, quod omnia iura, libertates, Priuilegia, literas, immunitates, Regni mei Poloniæ, Eccleſiaſticas & Sæculares, Eccleſijs, Regno quoq; Poloniæ, eiuſdemq́; Prælatis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Ciuibus, Incolis, & quibusſlibet perſonis, cuiuſcunq; ſtatus & conditionis exiſtentibus, per Diuos prædeceſſores meos, Principes, Reges, & quoſcunq; dominos ac hæredes Regni Poloniæ, præſertim verò per Diuos, Caſimirum antiquum, Loiſch, Wladiſlaum auum, Wladiſlaum patruum, Caſimirum patrem, & Ioannem Albertum germanum, meos, Reges Poloniæ, iuſtè & legitimè donatas, manu tenebo, ſeruabo, cuſtodiam & attendam: in omnibus conditionibus atq; punctis: & omnia illicitè ab eodem Regno alienata, aut diſtracta, pro poſſe meo, ad proprietatem eiuſdem Regni mei allegabo, terminos etiam Regni mei Poloniæ, non minuam: ſed pro poſſe meo defendam & dilatabo. Sic me Deus adiuuet & hæc Sancta Dei Euangelia.

Iuramentum Conſiliariorū Regni.

L. 161. HL. 137.

Ego I. iuro: quia Sereniſsimo Principi & Domino, domino A. Regi Poloniæ, fidelis ero: pro eiuſq́; Maieſtate, & Rei-

& Reipub. Regni sui fideliter consulam: Secreta quæ mihi per suam Maiestatē, & Consiliarios eius dicentur, contingētia vel Maiestatē Regiam, vel Rempub. aut vtrumq;, nemini in iacturam Regiam, & Reipub. pandam: & pro posse meo vtilitates suæ Maiestatis Regiæ, Regni, & Reipub. augmentabo. Quidquid verò sciuero, intellexero, aut sensero, suæ Magestati Regiæ, & Regno, & Reipub. nocibile & damnosum pręcustodiam, & ne fiat, me opponam: & illud auertam. Sic me Deus adiuuet, & hoc sacrum Euangelium, aut hæc S. Crux.

Iuramentum Magistri Prussiæ.

L. 162. HL. 137.

Ego L. Magister generalis Ordinis Sanctæ Marię Virginis, Theutonicorum Princeps, & Cōsiliarius Regni Poloniæ, Iuro, quod ab hac hora, & deinceps fidelis ero, Serenissimo Principi Domino K. Regi, & Successorib⁹ suis Regibus & Regno Poloniæ; & profectum illorum fideliter procurabo: & negotijs Regis, & Regni fideliter consulam: & secreta quæ mihi qualitercunq; cōmunicata fuerint, in eorum detrimentū nulli pandam: pacem insuper perpetuam, in omnibus suis conditionibus, & articulis, obseruabo & custodiam. Sic me Deus adiuuet & hæc S. Crux.

Iuramentum Consiliariorum Terrarum Prussiæ.

L. 162. HL. 137.

Iuro, quod nunquam scienter ero in consilio, auxilio, aut facto, in tuam læsionem, iniuriam, aut contumeliā, aut honorē, quem habes aut habiturus es: & si contra aliquādo aliquid audiuero: pro posse meo, vt non fiat, impedimentū præstabo: aut tibi quanto citius potero, nunciabo. Secreta mihi manifestata, sine tua licencia nemini pandam: vel per quod pandatur faciam. Similiter tibi & Reipub. consulam: prout videbitur magis expedire, & nnnquam ex persona mea aliquid faciam scienter: quod pertinet ad tuam, & Reipub. contumeliam vel iacturam.

Consiliarij Terrarum Prussiæ in medio consilij sic iurant.

Ego A. iuro: Serenissimo Domino, Domino Regi Poloniæ, &c. & Successoribus suis fideliter consulere: pro honore & statu suo Regali, ac prouentibus suæ Maiestatis: ac pro communi bono Terrarum Prussię, & Regni Poloniæ: consilium suum secretè retinere: & eum in omnibus præcustodire. Sic me Deus adiuuet, & hæc S. Crux.

L. 162. HL. 137.

Iuramentum Ministerialium quando tonduntur per Palatinum.

Ego B. ex nunc, & in antea, fidelis ero Serenissimo Domino meo Regi, &c. negotia Iudiciorum mihi commissa, & credita, & citationes fideliter faciam: super quibuscunq; negotijs, postquam in testimonio requisitus fuero, fideliter recognoscam: non amore, odio, precio, vel fauore: sed pro Deo & iusticia. Nec ero consentiens cuiquam malitiæ: quæ posset quoquo modo opprimere veritatem, obediens etiam ero Iudicio Regali, omnia mihi commissa per Dominos Palatinos, aut alios Officiales Iudicij Terrestris, fideliter recognoscam, nec promouebo falsam causam: & omnia mihi commissa, fideliter, absq; dolo & fraude promouebo. Ita me Deus adiuuet, & omnes Sancti.

L. 163. HL. 137.

Consules Ciuitatum earundem, & Terrarum, ac Nobilium Cõmunitas, in solio Maiestatis iurabunt forma infrascripta.

Ego N. iuro: quia Serenissimo Principi & Domino, Domino A. Regi Poloniæ, &c. & suis legittimis Successoribus

ſoribus Regibus, primoq; coronatis, fidelis ero: ſuæq; Serenitatis honorem, ſtatum Regium, & commodum Reipub. Coronæ, & Terrarum Pruſsiæ, pro poſſe meo procurabo, ſuam Serenitatem de omnibus damnis, quæ ſciuero, auiſabo, & ea manifeſtabo fideliter. Sic me Deus adiuuet, &c.

Iuramentum Iudicis & Subiudicis.

Ego A. iuro: quia iuſtè, ſecundum Deum, Ius ſcriptum, æquitatem, & partium cõtrouerſias iudicabo: Recognitionesq; ſuſcipiam, diuitis & pauperis, amici & inimici, Ciuis & peregrini, diſcrimine ſublato, & neq; fauorem, neq; odium, neq; præmium, neq; pœnas mihi propoſita curabo: ſed in iudicando ſolum Deum, & Ius ſcriptum, æquitatem, partium controuerſias, & recognitiones, in hiſq; omnibus conſcientiæ meæ iudiciũ ſequar & audiam: aliaq; negotia mihi incumbentia, fideliter, & pro poſſe meo faciam. Sic me DEVS adiuuet & Sancta Crux Chriſti.

Iuramentum Notarij.

Ego A. iuro: quia iuſtè, & ſecundum Deum, Ius ſcriptum, æquitatem, & partium controuerſias iudicabo: cõſulam Iudici: fideliterq; partium recognitiones, controuerſias, affectationes, ſeu poſtulationes iuridicas, vel iudicis decreta, in librum Actorum Terreſtrium inſcribam, & inſcribi curabo: diuitis & pauperis, amici & inimici, Ciuis & peregrini diſcrimine ſublato, & neq; fauorem, neq; odium, neq; præmium, neq; pœnam, mihi propoſita curabo: ſed in iudicando, conſulendo, & ſcribendo, ſolum Deum, & iuſtitiam ſanctam, & æquitatem, partium recognitiones, controuerſias ac Iudicis ſententias, in hiſq; omnibus conſcientiæ meæ iudicium ſequar, & audiam: aliaq; negotia mihi incumbentia fideliter & pro poſſe meo peragã. Sic me Deus adiuuet & Sancta Crux Chriſti.

Capita-

Capitanei & tenutarij Castrorum Prussiæ sic iurant.

Ego B. iuro: quia fidelis ero, in Castro tenutæ meæ, illudq; seruabo fideliter, Serenissimo Principi & Domino, domino, &c. Regi Poloniæ, & suis legittimis successoribus Regibus Poloniæ, tranquillitatem & securitatem viarum, & iustitiam tuebor: & generali seu supremo terrarum Prussiæ Officiali obediens ero. Sic me Deus adiuuet & hæc S. Crux.

Iuramentum Burgrabij Gedanensis.

Ego N. iuro: quia fideliter ius Regium tuebor, & quidquid ad ius & personam Maiestatis Regiæ pertinet, attendam, & attentabo, agam & procurabo: vt æquè bene pauperi, sicut diuiti, iustitia ministretur. Sic me Deus adiuuet & hæc S. Crux.

Iuramentum Notarij Exercitus.

Ego N. iuro: quia Serenissimo Domino Regi, & Regno Poloniæ, fideliter seruiam: omnia damna in exercitibus, & stipendiarijs equitibus, & peditibus, suæ Maiestati, & Regno Poloniæ imminentia, diligenter prouidebo, & custodiam: omnes equos tàm perdamnificatos, quàm ad stipendium seruitij conductos, & conducendos, veraciter conscribam. Et hæc omnia diligenter & fideliter faciam: nec eadem negligam, vel omittam, causa timoris, odij, amoris, fauoris, vel lucri, vel damnorum gratia: sed omnia damna Maiestatis Regiæ & Regni, diligenter custodiam: & ea Maiestati Regiæ vel domino Capitaneo Exercituum Regni, fideliter reuelabo. Sic me DEVS adiuet & Sancta CHRISTI Crux.

Iura-

Iuramentum quod Valachi præstare consueuerunt Regi & Regno Poloniæ.

Nos Barones Vasalli, & tota Terra Moldauiæ, præstamus omagium, nostro & totius Communitatis terræ Moldauiæ nomine, Serenissimo Principi Domino Casimiro & Successoribus Regibus Poloniæ, & Coronæ Regni Poloniæ: promittimusq; & iuramus, omnem fidelitatem, subiectionem, & obedientiam, in perpetuum Serenitati suæ, Regno & Regibus Poloniæ. Ita nos Deus adiuuet & Sancta Crux.

Iuramentum Palatini Moldauiæ, quod olim Stephanus VVoyvvoda, Casimiro Regi, & Regno Poloniæ, in loco campestri circa Coloniam feria quinta in crastino Exaltationis S. Crucis Anno Domini 1485. præstitit.

Gratiosissime Rex, ego omagium præsto, & iuro, ac etiam promitto fideliter sine dolo & fraude, vestræ Serenitati, Successoribusq; Serenitatis vestræ, Regibus, & Sacræ Coronæ Regni Poloniæ, cum omnibus terris, Baronibus, & hominibus meis, fidelitatem: esseq; fidelis & obediens Serenitati vestræ, Successoribus, & Coronæ Poloniæ Regni. Sic me Deus adiuuet & S. Crux.

Iuramentum Ducis Zatoriensis.

Ego Dux Zatorienſis, iuro: quod fidelis & obediens ero, cum omnibus Subditis Ducatus mei, & cum Ducatu meo, Sereniſsimo Principi, domino A. &c. Regi Poloniæ, &c. gratioſiſsimo, & ipſius Succeſſoribus Regibus, & Regno, ac Coronæ Poloniæ: pro bono ſtatu Maieſtatis Regiæ & Reipub. Regni Poloniæ: & pro vtilitate Maieſtatis Regiæ & Regni conſulam: & quæ ſentio Maieſtati Regiæ, Succeſſoribus & Regno Poloniæ nocitura, percuſtodiam & pro poſſe meo auertam: ac omnia fideliter ad partem Maieſtatis Regiæ & Regni Poloniæ agam: fideliter & obedienter mandatis Maieſtatis Regiæ & Succeſſorum ſuorum parebo: & ea implebo. Literas meas iuxta contractum per olim Sereniſsimum Dominum Ioannem Albertum inter me & Regnum factum, ſub meo & ſubditorum meorum ſigillis dabo Maieſtati Regiæ ad Theſaurum Regni: ſubditoſq; vniuerſos meos, ad iuſiurandum iuxta contractum inducam: & iurari, aliaq; quæ ex condictamine debeo facere, faciam. Sic me Deus adiuuet & hæc S. Crux.

Iuramentum terrigenarum Ducatus Zatorienſis.

Ego P. iuro: quod fidelis ero Sereniſsimo Principi, & Domino, Domino Alexandro, Dei gratia, &c. gratioſiſsimo, & Regno ac Coronæ Poloniæ: & poſt mortem Ducis Ianuſij Zatorienſis, Domini mei gratioſi, neminem alium quàm ipſum Dominum Alexandrum Regem, & Succeſſores Poloniæ, pro Domino ſuſcipiam: & me ſibi ſubijciam: ac pro poſſe meo procurabo omne bonum: & auertam omne malum, quod ſciuero imminere Regiæ Maieſtati, & ſuo Regno Poloniæ: omniaq; faciam fideliter, obedienter, & diligenter: quæ ad ſubditum bonum & fidelem pertinent. Sic me Deus adiuuet & hæc Sancta Crux.

Iuramen-

Iuramentum Capitaneorum.

Ego B.iuro : quia fidelis ero in Castro A.B. illudq; seruabo fideliter, Serenissimo Principi & Domino, Domino Regi SIGISMVNDO Poloniæ: & Successoribus suis legittimis Regibus Poloniæ : tranquillitatem, securitatem, ac iustitiam tuebor: aliaq; munia, mihi, seu Capitaneali Officio incumbentia, sine dolo & fraude exequar. Sic me DEVS adiuuet & CHRISTI IESV Sancta Crux.

Iuramentum deputatorum Tribunalis Regni.

Steph. Wars. 1578. Przyśięgá Sędziow.

Iudices deputati ad Iudicium generale Tribunalis Regni, iurent iuxta formulam iuramenti Iudicum Terrestrium in Statutis descriptam, eo addito. Quod in nullis causis cointelligentiam sunt habituri, neque quenquam præcustodituri, neque consilium cuiquam daturi, neq; munera accepturi. Tum quod citra omne eorum studium sint ad hoc officium electi. C. 185.

Iuramentum Succamerarij.

Sig 3. Crac. 1588. Obieránie.

Ego N. iuro Deo Omnipotenti, quod iustè secundum Deum, ius scriptum, iustitiam & controuersias partium iudicabo, easdemq; cõtrouersias diligenter audiam & suscipiã, signa granicialia & eorum possibilitates considerabo, eaq; fideliter circumscribam. Acta mea & antecessorum meorum fideliter asseruabo, & conscribam. Et in iudicio meo respectum nullum personarum habebo tàm amici quàm inimici, diuitis & pauperis, hospitis & Ciuis. Neminiq; in Iudicio meo fauorem vel odium ostendam, neq; munera respectu Iudicij mei à quoquam suscipiam. Ita me Deus adiuuet & hoc S. Euangelium. C. 28.

Iuramentum Exactorum.

Sig. Warſ. 1591. Wárunek.

Ego N. iuro, quod in exigenda ſupraſcripta exactione fidelis ero Domino, Domino Sigiſmundo Tertio, DEI gratia Regi Poloniæ, Magnoque Duci Lithuaniæ, Ruſſiæ, &c. & Reipub. Et volo, obligatusq; ero omni ſtudio, labore, fide, & diligentia, Exactionem iuxta literas vniuerſales in Comitijs Regni proximè præteritis laudatam & conſtitutam fideliter exigere & colligere. Nulli hominum cuiuſcunq; ſtatus, ſexus, & vocationis, propter amorem, aut fauorem, aut recompenſam, parcendo. Primum ex bonis Regalibus & Spiritualibus, deinde ex bonis omnium Nobilium perſonarum, citra præiudicium libertatum & immunitatum, quacunq; authoritate cuicunq; conceſſarum, eos qui hanc Exactionem retinuerint Capitaneo loci deferam. Exactam pecuniam in vſus meos proprios eam non conuertendo, neq; propter fauorem, quietationesúe minores munera recipiendo, ad manus eorum ad quos ſupraſcriptum eſt, fideliter & integrè reddam. Ita me Deus adiuuet & S. Euangelium.

PROMPTVARII

STATVTORVM OMNIVM ET CONSTITVTIONVM REGNI POLONIÆ,

PARS SECVNDA:

De rebus tàm publicis quàm priuatis.

CAPVT PRIMVM.

De rebus Fisci, & bonis Regalibus.

Ex Priuilegio Cas. Petr. 1452.

THESAVROS REX COLligat, vt in Rempub. posit esse liberalis.

L. 76. P. 374. HL. 278. HP. 34.

Steph. Crac. 1576 Korona Krolewska.

C. 149. 160.

Corona seu Diadema Regni, in Thesauro Cracouiæ asseruetur, idq; sub clauibus, Castellani Cracouiēsis, nec non Cracouiensis, Posnaniensis, Vilnensis, Sandomiriensis, Calisiensis, & Trocensis Palatinorum, qui illam absq; communi Senatorum & Ordinum consensu, non aperiant, absentia vnius impedire non debet, quo minus aperiatur, cum fuerit necesse.

Sig. Crac. 1507. Quoniam ea. — S. 3. HL. 278. HP. 190.

Pecuniarum publicarum, quidquid in Thesaurum relatum fuerit, arbitrio Regio ex consilio Senatorum circa Regem præsentium, nec non Dominorum Terræ, necessitate laborantis, pro vsu Reipub. dispensetur, reliquum in Thesauro seruetur, vnde si quispiam sustulerit, aut ad vsus priuatos transtulerit quidpiam, fraudis & peculatus reus esto.

Ex Priuileg. Lod. Kas. 1374. — L. 40. P. 376. HL. 190. HP. 34.

Terras Regni Rex non minuat, imo augeat.

Cas. Nieß. 1454. item cum. — L. 93. P. 378. HL. 28. HP. 38.

Super Terras & Castra principalia si quis pecuniam dederit eam perdat.

Aug. Petr. 1562. Wars. 1563. O Státućie Kázimierzowym. — HP. 39. C. 9. 18.

Hoc Statutum ita intelligi debet, vt sese ad integras Terras, Districtus & Castra cum iurisdictione extendat, donationes verò & obligationes, oppidorum & villarum minutiorum, & talium quæ pro castris principalibus non censentur, ante Statutum Regis Alexandri factæ valent. Post Statutum verò Alexandrinum neq; Castrorum principalium, neque aliorum quorumcunq; bonorum Regalium donationes possunt subsistere. Quod si in diuisione hæreditaria, alicui quidpiam bonorum eiusmodi cessit, quæ postea exequutionis iudicio, ad Rempublicam redierunt, integrum sit illi actionem familiæ herciscundæ cohæredibus instituere, præscriptione & vadijs quibuscunque nihil obstantibus. Porro de prouentibus ex vtris bonis maiores minoresúe percepti sunt, arbitri iudicent, quorum sententiæ si stare nolit is, qui ampliores fructus ex bonis Regalibus percepit, iuret alter super expensas in meliorationem bonorum hæreditariorum erogatas, & illas pro rata portione obtinebit. Si etiam bonorum hæreditariorum aliquid cum bonis Regalibus in diuisione acceptum est, denuò ad diuisionem conferatur. Quod si quis in bonis hæreditarijs Oppidum locauit, Castrumúe extruxit, illud retineat, modo alteri tantum soli concedat, quantum occupauit. In quo si conuenire non poterint, stent arbitrio amicorum.

Si quis in renouatione literarum, summarumúe coniunctione, post Statutum Regis Casimiri facta, vel in translatione summarum ex vnis bonis in alia, probauerit priores literas vel Regem accepisse, vel in Cancellaria relictas esse, etiamsi de tempore datarum nihil expressum sit in nouis literis, summis eiusmodi hoc nomine nihil noceat. Quod si quis partem summæ ante Statutum Alexādrinum inscriptæ, ex certa causa remisit, eiusq; quantitas in literis expressa non est, iuramento remittentis declaretur, & talis summa illi restituatur.

Ex Priuilegio Cas. Petr. 1478. — L. 85. P. 376. HL. 27. HP. 36.

Terra Sandomiriensis, per Ioannem de Rytvviany Regno restituta, amplius ne obligetur. Et si quis super illam partemúe illius, pecuniam dederit, reus criminis læsæ Maiestatis esto, & pro hoste patriæ habeatur.

Ex Priuileg. Lod. Casm. 1374. — L. 41. P. 864. HL. 191. HP. 580.

Castra tempore pacis per Tenutarios reparentur, tempore autem belli ea quæ sunt in confinio, per homines illius Districtus adiuuentur. Quod si in reparationem Castri Ordines consentiant, reparationem adiuuent, alias si Rex absq; illorum consensu ædificat, suo sumptu id faciat.

Ibidem & Iag. in Iedl. 1422. — L. 50. HL. 192. HP. 580.

Castra nulla committantur, ex Ducali genere descendentibus.

Lod. Kas. 1374. — L. 41. HL. 191. HP. 581.

Castra & Ciuitates Cracouia, Biecz, Sandecz, Wislica, Woynicz, Zavvichost, Lublin, Sieciechovv, Lukovv, Radom, Lanczyca, Sieradz, Piotrkovv, Brzescie, Krusvvica, Wloczlavv, Miedzyrzecz, Zbasyn, Kalis, Naklo, Konin, Pyzdry, non nisi Polonis Rex conferat, reliqua cui voluerit.

Aug. Pet. 1550. Ponieważ. — C. 4.

Castra & tenutæ nō nisi Nobilibus Polonis possesionatis conferantur.

Ex Priuilegio. Lod. Kas. 1374. — L. 91. P. 383. HL. 29. HP. 70.

Bonorum Regalium Præfecti, eorumq; subditi, coram Capitaneis, Iudicibus & Subiudicibus Regni, pareant & respondeant, exceptis causis sanguinis.

Ex Priuileg. Iagi ad Czerwien. 1422. — L. 48. P. 385. HL. 149. HP. 72.

Dislimitationem bonorum Regalium, Rex non differat, neq; deneget, modo id vi non exprimatur.

Bona

Vladisl. Crac. 1440.

Bona Magnæ Procurationis Cracouienſis, non alienentur, neq; obligentur.

L. 84. P. 875. HL. 27. HP. 35.

Aug. Petr. 1562. Wars. 1563. O Statucie Wład.

Hoc Statutum ita intelligi debet; vt illi qui ante Statutum Regis Alexandri Anni 1504. pecuniam ſuper bona Magnæ Procurationis dederunt, ſaluam habeant, ij verò qui poſt Statutum Alexandrinum vel ſummas inſcriptas vel donatum quidpiam in bonis Magnæ Procurationis habent, nihil iuris ſibi promittant. Caſtra tamen cum Iurisdictione ſi quæ ſunt in bonis Magnæ Procurationis, etiam ante Statutum Alexandrinum, poſt Statutum Regis Caſimiri, nulliter ſunt obligata. Aduitalitates deniq; in bonis Magnæ Procurationis dari non poſſunt, niſi quis ſummam habeat ante Statutum Regis Vladiſlai inſcriptam.

HP. 35. C. 9. 18.

Kaſ. Nieß. 1454. Item ſtatuimus.

Tenutarij bonorum Regalium, pro iniurijs Iure Terreſtri reſpondeant, pecora abacta, ad cautionem dimittant, ſi ſecus fecerint, pœnas inſtar Nobilium luant, quæ ex ſummis illorum peti poſſunt.

L. 94. P. 383. HL. 26. HP. 70.

Alex. Petr. 1504. Quoniam.

Bona Regalia non niſi communi Ordinum conſenſu, in Conuentione Regni pro Reipub. neceſsitate alienentur, idq; cum extenuatione, alioquin ſi quiſpiam citra extenuationem pecuniam ſuper bona Regalia dederit, ipſo facto & pecuniam perdat & honorem.

L. 114. P. 378. HL. 28. HP. 41.

Aug. 1562. O Státucie Alexándrowym.

Statutum hoc Regis Alexandri de non alienandis bonis Regalibus, ita intelligi debet, prout in ſe ſonat, idcirco omnes donationes perpetuæ, conceſsiones, feuda, vẽditiones bonorum Regalium, poſt latam legem Alexandrinam factæ, deniq; & fundationes Eccleſiarum in omnibus Terris & Ducatibus Regni, nec non Pruſsiæ, Zatorienſi & Osvviecimenſi caſſantur & abrogantur. Feudis Ducum Pruſsiæ & Pomeraniæ ſaluis.

HP. 41. C. 10.

Ducatus tamen Maſouiæ ab eo duntaxat tempore exequutioni ſubiaceat, quo Priuilegia à Rege Sigiſmundo accepit.

Alex. Petr. 1504. Qui literas.

Literas ſuper bona Regalia ſi quis amiſerit, coram Capitaneo & Palatino loci illius, infra vnius anni decurſum pro-

L. 115. P. 380. HL. 150. HP. 67.

ſum proteſtetur, alioquin ad renouationem perpetuò non admittetur, probatio tamen amiſsionis coram Rege fiat.

Sig. Crac. 1507. Ad tollenda.

In redemptione bonorum Regalium, literæ & inſcriptiones diligenter conſiderentur, de quibus Rex cum Conſiliarijs cognitionem faciat, grauato liceat prouocare ad Conuentum.

S. 3. P. 381. HL. 26. HP. 68.

Sig. Crac. 1510. Ambiguitatem.

In redemptione bonorum Regalium, literæ ita intelligantur, vt quidquid ſpecificatum eſt illud teneat, quod ſi generalitas aliqua ſpeciem ſequitur, ad ſpeciem duntaxat referatur: vbi verò in Priuilegio ſpecialis mentio facta non eſt Thelonei, Currus bellici, fumalium, ſtationis, iuriſpatronatus, iuri Regio reſeruantur. Generales autem inſcriptiones omnia complectuntur.

S. 15. ibidem.

Sig. Petr. 1523. Quoniam.

Tenutarij bonorum Regalium, pro limitum iniurijs, coram Rege reſpondeant, Rex verò ad faciendos limites, Commiſſarios det, ſed poſt factos limites, neq; Commiſſarios neq; Reuiſores mittat.

S. 30. P. 383. HL. 26. HP. 71.

Sig. Petr. 1532. Capitanei.

Si quis ex Capitaneis, ratione limitum cuipiam præiudicauerit, coram Rege ex officio reſpondeat, alioquin vt priuatus in foro competenti conueniatur. Quod ſi in bonis alicuius iniuriam fecerit, quę poſtea in diſlimitatione appareat Regalia non fuiſſe, ipſe damnum reſarciat.

S. b 2. ibidem.

Sig. Crac. 1532. Querela. Petr. 1538. Ad literas.

Nobiles literas ſuper bona ſua proferre non tenentur, niſi omnino appareat ea eſſe Regalia, alioquin res dubia & perplexa ad Conuentum remittatur.

S. b 2. 64. P. 384. HL. 151. HP. 69.

Sig. Petr. 1538. Quoniam.

In redemptione bonorum Regalium, homini poſſeſſionato, vel impoſſeſsionato fideiuſſores danti, pecunia non areſtetur, ſed Iure Terreſtri cõtra ipſum agatur. Rumationis tempus ſex ſeptimanarum ad res proprias exportandas habeat exemptus. Quod ſi quiſpiam præter Regem bona redimit, exemptio in diſtrictu fiat, terminus verò redimendorum bonorum Regalium, ſit à poſitione citationis ſex ſeptimanarum.

Sig. Petr. 1538. Priuilegia.

Priuilegia publica & priuata, in alium ſenſum quàm in ſe ſonant, non trahantur.

S. c 1. P. 382. HL. 151. HP. 69.

Sig. Crac. 1539. Constituimus.

Ad limites cum bonis Regalibus faciendos, non Tenutarij sed Nobiles Commissiones impetrent, interea tamē Tenutarij, bona Regalia defendant.

P. 385. HL. 27. HP. 71.

Quis autem sit modus eius defensionis, habes supra ex Constitutione Anni 1588. sub titulo de Capitaneis Parte 1, Cap. 8.

Sig. Crac. 1539. Idem 1540. Plurimū interest.

Bona Regalia Reginæ Bonæ obligata, Nobiles in illis locis possessionati teneant, defuncta Regina cedant, vel Regi vel Nobilitati redimere cum consensu Regio volenti, summæ verò filiabus Reginæ debebuntur, quas elocatæ recipiant.

P. 379. HL. 25. HP. 66.

Aug. Petr. 1550. A iż wiele.

Consensus super bona Regalia dati, in robore conseruantur, modo iuri non sint contrarij.

P. 381. HL. 60. HP. 67. C. 3.

Aug. Petr. 1562. O Złączeniu summy.

Si quis literas super bona Regalia renouauit, summasúe coniunxit, etiamsi priores literæ non inserantur, neq; Reges nominētur, literæ renouatæ, pro bonis & antiquis censeri debent, nisi manifestè appareat, summas eiusmodi post Statutum Alexandrinum inscriptas esse, quod tamen non metrica sed literis ipsis probari debet.

HP. 45. C. 10.

Idem ibidem. O Przysiędze.

Si quis ipse, non antecessor, in suspitionem veniat, quod summam auctam habeat, iuramento probet, quod nihil in fraudem Reipub. egit. De summis post Statutum Regis Alexandri inscriptis in diuisione acceptis, Cōstitutio eiusdem Anni de Statuto Regis Casimiri sancita obseruetur, quæ etiam ad donationes in diuisione acceptas, referatur.

HP. 48. C. 10.

Idem ibidem. O sądzeniu stárych listow.

Si quis donationem bonorum Regalium, post Statutum Alexandrinum habeat, & iudicio exequutionis succumbat, tandem verò literas reperiat, quib⁹ probet ea bona non Regalia, sed hæreditaria fuisse, talis quæstio in Comitijs decidatur, quod si pro petitore iudicatum fuerit, bona eidem restituantur.

HP. 46. C. 14.

Idem ibidem.

Bona alicuius si cōfiscata, tandemq; ei restituta fuerint, talis restitutio, pro iuri contraria, censeri non debet.

Ibidem.

Aug. Petr. 1562. O summach.

Summæ ſuper bonis Regalibus, etiam cum extenuatione, poſt Statutum Alexandrinum inſcriptæ, nullæ ſunt. De Summis autem per Sigiſmundum Regem propter neceſsitatem belli Pruſsici inſcriptis, ſpeciale iudicium in Comitijs fiat.

HP. 49. C. 10.

Aug. Petr. 1562. O Zaſtempſtwy.

Bona Regalia ſi quis contra leges impetrauit, & tandem pro hæreditarijs alteri vendidit, alienauit, commutauit, vel obligauit, Rex poſſeſsionem ſuam à poſſeſſore recuperabit, bonaq; ſua ab illo ex præſcripto Conſtitutionum vendicabit, ille verò Euictorem ſuum, poſt Curiam termino peremptorio conueniat, vbi conuentus reſpondere & non recedendo ſatisfacere, atq; emptorem ſuum omninò indemnem reddere & ſummam pro bonis acceptam eidem reſtituere tenebitur. Rex quoq; in bonorum illorum poſſeſsione poſſeſſorem ferat, donec ei ab Euictore ſatisfiat. Nec prohibetur Victus vlterius cum ſuo Euictore, ſi quem habet, eadem formula proceſſus agere. Vbi autem ſumma ſpecificata non fuerit, ſed donationis titulo bona inſcripta ſint, poſſeſſor iuret, quãti illa bona acquiſiuit, vel quantam pecuniam numerauit. De commutationibus idem cenſendum.

HP. 49. C. 11.

Aug. Petr. 1562. O karaniu wyſtępnych. Dobrá ná Krolá.

Bona Nobilium, ex commiſſo vel iuris Caduco, ad Regem deuoluta, Rex alijs Nobilibus conferat, ne quid ſeruitijs bellicis decedat. Fiſci nomine nemo citetur, niſi qui ex bonis Regijs non ſatisfecerit. Quod ſi quis Regi quidpiam inſcripſerit, id Rex in Comitijs, non alio iure repetet, quàm inſcripto. Id tamen de futuris, non de præteritis exiſtimari debet.

HP. 52. C. 14.

Aug. Petr. 1562. Státut okolo wſypánia gránic.

Limites inter bona Regalia factos, atq; per Capitaneos diſiectos, Capitanei reſtituant ſub pœna priuationis, Ab Inſtigatore eo nomine citati abſoluuntur.

HP. 77. C. 15.

Idem. O czwartey części Státut Krolá.

Literas quæ alienationem bonorum Regalium, donationes, obligationes, venditiones, feuda, in ſe cõtinerent, Cancellarij non extradant, ſub priuatione officij.

HP. 53. C. 13.

Aug. Warſ. 1563 Zátáione liſty. — HP. 48. C. 22.

Literas ſuper bona Regalia ſi quis ſuppreſſerit, in Cõuentu deferatur, & in Iudicium vocetur.

Aug. Lub. 1569. Conſtitutio. — HP. 48. C. 107.

Eadem lex abrogatur, Citati hoc nomine liberantur, Rex tamen pro bonis ſuis ſemper iure agat.

Aug. Warſ 1563 Zoſtáwienie dzierżaw. Petr. 1565. O dobrách Exekutiey podległych. — HP. 606. C. 21. 54.

Tenutarij bonorũ Regalium quocunq; nomine poſſideant, non moueantur poſſeſsione donec in Conuentu de exequutione Statutorum Regni in toto concludatur, Rationem tamen de prouentibus facturi.

Aug. Warſ. 1563 O Státucie Alexándrowym. — HP. 40. C. 18.

Decreta omnia, in Iudicio Exequutionis, de literis Statutis Regni cõtrarijs lata approbantur, quod ſi quis vigore Conſtitutionis Anni Milleſimi Quingenteſimi Sexageſimi Secundi, pro Euictione citatus eſt, terminum in futuris Comitijs habeat, ſi verò interea poſt Curiam quidpiam hoc nomine obtentum ſit, nullitatis vitio ſubiaceat.

Aug. Petr. 1565. O Státucie Alexándrowym. — HP. 43. C. 47.

Vigore Statuti Alexandrini, bona Regalia in hæreditatem aut feudum nunquam conferantur. Quod ſi ea in ſummis obligari contigerit, id fiat in Cõuentione Regni generali, propter grauem Reipub. neceſsitatem, cum conſenſu Senatorum, atq; Ordinum Regni, idq; ad extenuationem; Tum vt inter Conſtitutiones illius Conuentus, idipſum referatur, cum declaratione cauſæ ex qua illa obligatio naſcitur, exceptis tamen Caſtris principalibus, bonis Magnæ Procurationis, & Terra Sandomirienſi, quæ neq; ſic obligari poſſunt. Bona verò, quæ ad Regem vel ex commiſſo, vel ex legato, vel iure Caduco pertinent, Regis arbitrio relinquuntur.

Aug. Petr. 1565. Rzeczy zápiſane. — C. 48.

Si quis bona ſua Regi dedit donauitúe, de ijs ſtetur Cõſtitutioni Anni 1562. de qua ſupra. Idem verò in poſterum quoq; liceat, & donata Rex in Cõuentu competenter repetat, modo illa bona litigioſa non ſint.

Aug. Petr. 1565. Nábycie Pieniędzy. — HP. 94. C. 58.

Rex ſuper bona Regalia, communi ordinum conſenſu acquirat, Quingenta millia florenorum, modo bona ſua hominibus ex Ducali genere oriundis non obliget, neque Caſtra principalia, Aduitalitates quoq; ſuper ſummis eiuſmodi non dentur.

Ad ra-

Idem Petr. 1567. O Zastáwie. — Ad rationem eius summæ Rex contributionem accepit, rationem de ea facturus, modo Exactores quoq; rationem faciant. — C. 74.

Aug. Pet. 1565. Sądzenie stárych listow. — Cognitio de literis Leonis & Svvidrigeli Ducum, prorogatur ad futurum Conuentum. — HP. 46. C. 48.

Aug. Lub. 1566. Listy Lwá/ Swidrigałá. — Literas super bona sua si quis habet, à Ducibus Leone, Svvidrigelo, & alijs, modo se in eorundem bonorum possessione fuisse probet, perpetuò in eis relinquatur. — HP. 47. C. 69.

Sig. Crac. 1588. Wiecznośći. — Bona per Duces Semouitum, Wladislaum, & Casimirum, incolis Palatinatus Belzensis inscripta, in dubium non vocentur, pro hæreditatibus censeantur, & liberè sine consensu Regio alienentur. — C. 53.

Aug. Lub. 1566. Liquidácie. — Liquidationes de summis antiquis, in bonis Regalib9 inscriptis, in Conuentu fiant, si in Iudicijs competentibus per eos quibus ex Decretis id incumbebat, factę non sunt. — C. 69.

Aug. Lub. 1567. Merita. — Dignitates, officia, & aduitalitates super bona Regalia benemeritis conferantur. — C. 73.

Aug. Lub. 1567. Fiscus. — Fisci nomine post Curiam, non nisi ij cõueniantur, qui ex bonis Regalib9 satis non faciunt, idq; iuxta Cõstitutionem Anni 1562. alioquin omnes citati absoluuntur. — C. 75.

Idem ibidem. Gránice. — Limites inter bona Regalia factos, Capitanei obseruent, sub pœna 100. marcarum. — C. 75.

Steph. Crac. 1576 Tákże obiecu temy. — Bona Iure hæreditario collata, pro feudalibus non cēseantur, nisi Priuilegio expressum fuerit, ea Iure feudali esse collata, qua in re allegationes Iuris externi non admittantur. — C. 148. 160.

Idem ibidem. O debrách Iuris caduci. — Bona & Vacātię, quocūq; nomine ad Regem deuolutę, Nobilibus conferantur semper in principio Conuentionis, exceptis bonis Ciuilibus, Iure Caduco deuolutis, quæ Rex dabit cui velit. Dubietas de Iure Regio in Cōuentu decidatur. — C. 162.

Sig. Crac. 1588. O Kádukách. — Constitutio hæc de conferendis bonis ad Regem deuolutis, cum ea declaratione approbatur, ne bona Nobilitaria hærede vacua censeantur, quam diu successor ad octauum vsq; gradū inclusiuè, probari legittimè ex vtraq; — C. 25.

linea poteſt, cuius rei iudicium ad Comitia pertineat. Si verò in bonis iure optimo ad Regem deuolutis, debitum ſit inſcriptum, illud in primis exoluatur. De bonis tamen Ciuilibus Rex poſt Curiam ex iuris Ciuilis præſcripto iudicabit. In bonis hæreditarijs Nobilium bona iure Caduco non ad Regem, ſed ad dominos pertinent, iure propinquorum ſaluo. Si quis ius Caducū tàm in bonis Terreſtribus quàm in Ciuilibus impetrat, & in probando deficit, hæredibus quos inquietauit, damna refundat, quo nomine plebeius in foro fori, Nobilis in Iudicio Tribunalis, actione officij conueniatur. Quod ſi & ortum legittimum alicuius Nobilis diffamauit, nec probauit, diffamator ſeu delator, reuocationis pœna ibidem per Iudicium Tribunalis mulctetur.

Sig. Crac. 1588. O Vacántiách.

Vacantia officia, Rex ad maximum infrà dimidium anni diſtribuat. Quæ verò ante ipſa Comitia vacare contigerit, ea conferri debent, infrà vnam ſeptimanam ab inceptione Comitiorum. Quod vrgere debent Terreſtres Nuncij. C. 40.

Steph. Crac. 1576 Feuda.

Feuda in Terris Ruſsiæ & Podoliæ, non alia exequutioni ſubiaceant, niſi ea quæ poſt Statutum Alexandrinum collata ſunt. C. 163.

Steph. Warſ. 1578. Donatio Szárawki.

Bona Regalia Szaravvka hæreditario iure donata Iacobo Pretficz. C. 192.

Steph. Warſ. 1581. Feuda.

Feuda in Terris Ruſsiæ & Podoliæ, ante Statutum Alexandrinum collata, pro donationibus perpetuis & hæreditarijs reputentur. C. 216. 217.

Sig. Crac. 1588. Zámknienie.

Exequutione Statutorum Regis Alexandri in Terris Ruſsiæ & Podoliæ, ex nunc nemo inquietetur. Exceptis ijs cum quibus lis pendet indeciſa. C. 24.

Idem. Oprawá.

Reginæ Annæ ſuper bonis Regalibus, in Ducatu Maſouiæ, reformantur triginta millia florenorum, & in Ducatu Lithuaniæ itidem triginta millia. C. 219. 220.

Sig. 3. Warſ. 1593. Oprawá.

Bona Regalia pro reformatione iunioris Reginæ aſſignantur, Bielsk, Raygrod, Grudziandz, Tuchola, C. 11.

Svviecie,

Svviecie, Lomza, Luboml, Vscie, Iunbork, cum Novvavvola, & venatura, Vpita cum omnibus prædijs, cum iuribus patronatus in eisdem bonis. Super his (saluo iure Senioris Reginæ & modernorum possessorum) Reginali Maiestati modernæ Rex reformat, quinquaginta millia florenorum Polonicalium dotis, & totidem dotalitij. Pręterea donum nuptiale more solito, aureorum duorum millium Vngaricalium. Quæ reformatio tum valeat, si Rex ex Suecia rediens, ad finem vsq; vitæ suæ nobis imperauerit. Castra tamen reformationi subiecta, Nobilibus illorum districtuum conferantur, quorum iurisdictionem reformatio afficere non debet.

Steph. Warſ. 1581. Dánina Rozynſkiemu.

Bona Kotelina dantur Kiriko Rozynski. C. 220.

Ibidem. Dánina Táránowſkiemu.

In bonis Regalibus, villæ Bratkovvice, Andreæ Taranovvski, summa decem millium florenorum inscribitur, centum annis extenuanda.

Ibidem. Dánina Swiſłoći.

Bona Svvislocz, Alexandro & Carolo Chodkevvicijs dantur.

Ibidem. Dánina Czápli.

Tres Mansi Maximo Czapla conferuntur.

Ibidem.

Viginti Mansi Valentino Polotynski donantur.

Ibidem.

Hobievvieczyce, Cieple, Lubany, seruitia duodecim, Niemiræ dantur.

Sig. Crac. 1588. Dánina.

Tenutæ Krzeszovv & Zamech, Ioanni Zamoyski Exercituum Duci pro egregijs in Rempub. meritis in hęreditatem conferuntur. C. 64.

Sig. Crac. 1588. Potwierdzenie.

Donatio duarũ possesionũ Vlder & Wavvenkul, Prokopio Pieniazek per Regem Stephanũ facta confirmatur. C. 66.

Sig. Crac. 1588. Potwierdzenie.

Donatio arcis Karkhuzensis, Georgio Farensbach per Regem Stephanum facta approbatur, ea lege, vt is iuramentum fidelitatis Regno præstet. C. 66.

Aug. Petr. 1562. O Pozwoleniu czwartey częśći.

Quartam partem omnium prouentuum Mensæ suæ, REX in defensam finium REGNI concedit, ita vt ex singulorum bonorum prouentibus, primum certa pars pro sustentatione Tenutarij asignetur, reliquum in qua- HP. 52. C. 12.

in quatuor partes diuidatur, quarum tribus Rex pro ordinarijs sumptibus nec non restauratione atq; munitione Castrorum contentus sit, quarta in milites cedat. Rex tamen ipse ex Thesauro quartam partem ex eis bonis exoluet, vbi prouentus Regij per arendam aduitalem alicui concessi sunt, modo arendatores quoq; arendam augeant.

Idem. O Podskárbiem. O wiſzczeniu Podskárbiego.

Thesaurarius rationem à tenutarijs exigat, & diligenter videat, ne Quarta aliò quàm in defensam conuertatur. Rex si cui gratiam est facturus, id ex suis tribus partibus faciat. Rationem verò in Conuentu Thesaurarius faciat, sub pœna priuationis officij; In ratione autem non alijs quietationibus vtatur quàm militaribus. HP. 790. C. 13.

Aug. Petr. 1565. Száffunek.

Nuncij Terrestres, vnà cum Senatoribus deliberent, de modo dispensationis Quartæ partis. HP. 61. C. 48.

Aug. Lub. 1566. Dobrá Exequutiey.

Quartam partem tenutarij ad proximum Conuentum conferant sub priuatione. C. 70.

Aug. Petr. 1567. Wychowánie Stárostw.

Ex prouentibus Mensæ Regiæ, quinta pars eorundem prouentuum pro sustentatione Capitanei assignatur, quæ tribus partibus Regijs adiungatur. Rex tamen pro dignitate cuiuscunq; tenutarij sustentationem ipsius cōstituat, salua & intacta Quarta parte. HP. 225. C. 71.

Ibidem. Arendy.

Auctio arendarum Regalium, ita fiat, vt in bonis nudę aduitalitatis, quinta pars prouentuum per Reuisores cōnotatorum accedat, vbi verò tenutarij arendas aduitales habent, soluta arenda residui quinta pars pro auctione censeatur. Quæ omnia ad Thesaurum inferantur sub pœna prioribus Constitutionibus sancita. HP. 45. C. 72.

Aug. Petr. 1567. Oddawánie czwartey częśći.

Quartam partem prouentuum, tenutarij omnes bonorum Regalium, in eisdem Comitijs conferant, ad manus Thesaurarij, & Commissariorum ad id deputatorū, quod nisi fecerint, Rex in bona illa sese intromittet, & nihilominus Tenutarius ratione Quartæ in Comitijs conueniatur. Si quis possessionem Regiam non admiserit, in Comitijs contra illum, tanquam iuri communi inobedientem C. 72.

dientem procedatur, in quo Rex(ſi remiſsior fuerit)per Nuncios Terreſtres admoneatur: Bona tamē exequutioni ſubiecta, ad Regem integrè redeant, quorum prouentus Rex in defenſam Regni conuertet, donec vnio cum Lithuanis perficiatur, ſaluis aduitalitatibus.

Ibidem. Wárunek y ßáfunek Czwartey cżęści.

Ibidem.

Deliberatio de diſpenſatione vlteriori Quartæ partis, ad proximum Conuentum reiecta eſt,ita tamen, vt Quarta pars anni Sexageſimi Sexti, iuxta inuentaria Reuiſorum in eiſdem Comitijs conferatur; Reſiduorum annorum, in proximo Conuentu ſub pœna ſuperius expreſſa, donec de loco & tempore, conferendæ eiuſdem Quartæ partis concludatur.

Aug. Lub. 1569. Dnátec my.

HP. 62. C. 105.

De Quarta parte,ſaluo per omnia iure & officio Theſaurarij ita finaliter cōcluſum eſt: Primum vt omnes prouentus bonorum, ex quibus Quarta conceſſa eſt, ad manus Theſaurarij reddantur, qui eos ex arbitrio Regis diſpenſabit.

Commiſſarij ſiue Coadiutores quatuor, duo ex Senatu, duo ex Ordine Equeſtri, Theſaurario adduntur, non vt ſint ſocij muneris, cum æquali poteſtate, ſed vt duntaxat illum in exigenda, percipienda, & diſpenſanda Quarta parte adiuuent, idq́; propter mortem eius, ſaluo eius honore & officio. Quartam quilibet Tenutarius reddat, ſub amiſsione tenutæ. Teloneatores, Zupparij, (qui poſſeſsionati & Chriſtiani eſſe debent) ex prouentibus itidem Quartam reddant, ſub priuatione muneris, & nihilominus ex bonis hæreditarijs Quarta exoluatur.

Idem & de metallis cenſendum eſt.

Defuncto Tenutario, Theſaurarius ex Mandato Regio poſſeſsionem apprehendat, donec bona illa vacantia alicui conferantur, ne Quartæ quid decedat, alioquin de ſuo Theſaurarius refundet, ſub officij priuatione.

Annatas ibidem quilibet deferat,ſub pœna dupli.

Locus exactionis Quartæ, Caſtrum Rauenſe, tempus, Penthecoſtes.

Quietationes dentur ſub ſigillo Theſaurarij cum ſubſcriptione Deputatorū, qui conuenire debent ad locum deſignatum, pro tempore præſcripto, ſub pœna ſalario ſimili.

Regeſtra quilibet habeat ſua, ſubſcripta Collegarum manibus. Liber ſit vnus, in quem quietationes inſerantur, cuius exemplum ſit penes prouentus, aliud ad Conuentum adferatur.

Si famulus alicuius, Quartam ferens, in itinere moritur, vel illum caſus aliquis impediat, ille qui pecuniam miſit, facta proteſtatione in proximo Caſtrenſi officio, bona non amittet, ſed ad futurum congreſſum Deputatorum ſatisfaciat; & caſum illum proteſtatione,atq; iuramento coram Deputatis probet.

Non niſi in defenſam atq; milites Quarta cedat, cum ſcitu Regis & Senatorum. Ita vt Theſaurarius primum ſtipendia dimidij anni, per vnum ex deputatis Leopolim mittat, qui eà Notario Campeſtri præſentet, Notarius tandem pro vno Quartuali ſtipendia exoluat, cum ſcitu Capitanei Exercitus, reliquum in Prætorio aſſeruetur,ſub Sigillis, Notarij,Capitanei, vel Vicecapitanei,Proconſulis & Ciuitatis, neq; eam pecuniam attingat, niſi pro exolutione ſtipendiorum, adueniente alio Quartuali. Hoc idem fiet alio ſemeſtri.

Si alibi quam in Ruſsia milites ſint, deferatur pecunia in locum tutiorem & exercitui proximum, reliquum in loco aſsignato, ſub clauibus & ſigillis Theſaurarij & Deputatorum aſſeruetur.

Pro alio medio anni, denuò Deputati conueniant, pro Circumciſione Domini, & pecuniam militibus mittant, vnus ex Deputatis pecuniam primæ rathæ Leopolim ferat, alter alteram, atq; cum ſcitu Ducis Exercituum, Notario reddat, ſumptus magnos non faciat, & expenſas cōnotet, tandemq; rationem eorum faciat.

Abſentia Theſaurarij, vel ex Deputatis alicuius, ſi ſit ex iuſta cauſa, non impediat perceptionem Quartæ, modo Nobilem poſſeſsionatum,& honeſtum cum ſufficienti man-

ti mandato, clauibus, & sigillo suo substituat. Quod si vnus ex illis decesserit, reliqui munus obeant, Rege de morte illius certiore facto. In Conuentu nihil prius agatur, quam rationem Thesaurarius cum Deputatis coram Rege, Senatu & Ordinibus faciant, idq; quietationibus non nisi stipendiorum nomine factis. Deputati ab vno Conuentu ad alium constituantur, tandem alij succedant per Regem electi, quibus priores omnia præsente Thesaurario reddant. Si Thesaurarius vel vnus ex Deputatis naturæ ante Conuentum concesserit, superstites rationem perficiant.

* Si quis Quartam partem non soluerit, per Deputatos ad Thesaurarium deferatur. Rex verò possessionem bonorum apprehendet, & nihilominus ille ad Conuentum ex bonis hæreditarijs citabitur.

Si Tenutarius ante terminum sui anni moriatur, hæredes non nisi id quod ex facto calculo prouenerit, soluant, reliquum successor nouus exoluat. Quidquid rerum supra inuentarium repertum fuerit, successores recipiant, & debita emoneant, quod Thesaurarius non impediet.

Sub Interregno, Thesaurari⁹ cum Deputatis hæc omnia cum scitu Senatorum perficiat, sub pœna peculatus, qua pœna puniantur etiam ij, qui Thesaurariũ & Deputatos in officijs illorum impedirent. Deputati sint iurati, quod officio satisfacient & sub Interregno, nõ nisi de scitu Senatorum, Quartam dispensent. Capitaneus Rauen̄. iuret, quod etiam sub Interregno Deputatos & Thesaurarium in Castrum excipiet, pecuniamq; publicam propter fures custodiet. Si quando pestis Rauæ vigeret, alius locus per Regem asignabitur. Salarium Thesaurarij mille floreni, Deputatis ex Senatu singulis trecenti floreni, reliquis singulis ducenti floreni.

Steph. Warś. 1578. Czwárta Część.

Causæ Quartæ partis duobus diebus post Comitia pro illa vice tantum iudicatæ, & Commissarij ad eam exigẽdam deputati. C. 192.

Sig. Crac. 1588. Chowánie Quárty.

Capitaneus Rauensis adsit Thesaurario Regni & Deputatis, in exigenda Quarta parte, vt sciat quid in Ærario relinquatur, siquidem eorum custodia ad eum pertinet, quam in rem salarij nomine ducentos florenos habeat. Absentes Deputati salario careant. c. 43.

Sig. Crac. 1588. Processus.

Actiones Quartæ iudicẽt Deputati, ad rebellium Iudicia Constitutione anni præsentis designati pro vna vice ad proximum Conuentum. c. 43.

Sig. 3. Warsz. 1590. Sposob.

Causæ Quartæ partis in Comitijs non decisæ ad Iudicia Tribunalis Regni pro hac vice remittuntur, inter causas officij, in quibus Instigator à memoriali liber esse & citati omnes ex Citationibus Conuentionalibus respondere Lublini debent. Excepta Quarta de oppidis Woyn & Lomazy. c. 22.

Idem ibidem. O Quártcie.

Reuisores ad bona non reuisa Rex dare debet, pro annis tamen præteritis respondere nemo debet. Causæ Quartę partis sine mora iudicẽtur, neq; vltra secunda Comitia protrahantur. Alioquin in tertijs Comitijs respondere nemo tenebitur. Damnum verò Thesaurarius si Instigatori nõ detulerit, vel Instigator si id neglexerit, resarciat. Retenta ex decretis tàm Regijs quàm Tribunalis, non alibi quàm Rauæ conferantur. Successores quoq; Ioannis Dulski Thesaurarij Regni, de Quarta ex decretis illi reddita rationem faciant. c. 22.

Sig. 3. Warsz. 1590. Quártá.

Quarta in Palatinatu Wolhyniæ, & Capitaneatibus Luceoriensi, Wlodimiriensi, Krzemenecensi, Braczlauiensi & Winniczensi conceditur non derogando summis ante Vnionem super bonis Regalibus inscriptis. Capitanei quoq; & omnes incolæ Palatinatuum Wolhynẽsis & Braczlauiensis exequutioni Statuti Regis Alexandri, & Constitutionibus de eadem exequutione, ante & post Vnionem sancitis, non subiaceant. Quinimò ab omnibus citationibus, processibus & decretis, si quæ eo nomine intercesserunt, liberi sunto. c. 23.

Sig. 3. Warsz. 1591. Pozwolenie Quárty.

Quarta duplex ad annos tres concessa est ex bonis Regalibus liberis, videlicet ab anno 1591. ad annum 1593. c. 7.

 quarum

quarum vna more ſolito pro defenſa Regni, altera pro vſu Regis cedere debet.

Sig. 3. Warſ. 1591. O Reuizorach.

Ad videnda loca deuaſtata in Capitaneatibus Trebovvlienſi, Camenecenſi, Barenſi, Sniatinenſi, aliiſq; tenutis & bonis Regalibus, deſignantur Reuiſores, qui inter feſta Paſchatis & Penthecoſtes id perficiant, & iuxta eorum atteſtationes, Quarta Rauæ à Capitaneis locorum illorum exigatur. C. 8.

C. 20.

Sig.3.Warſ.1591 Deputaci.

Commiſſarij ad exigendam Quartam Anni 1591. Rauam deputantur. C. 10.

Sig. 3. Warſ. 1593. Declaratia.

Bona reformationis Reginæ Senioris, puta Bielsk, auena Kleſczelouienſis, Tykoczynenſis, Raygrodenſis, Auguſtouienſis, Pontis & molendinorum Warſſouienſium, à Quarta liberantur, ad vitam Reginæ, & citati eo nomine abſoluuntur. C. 12.

Sig. 3. Warſ. 1593. Libertatia.

Milites pro Quarta ex Oeconomijs Samboriẽſi & Oziminenſi citati abſoluuntur. Oeconomiæ verò nunquã poſtea obligentur, neq; confœderationibus, inuaſionibuſq; quarumcunq; perſonarum vexentur, ſub pœna peculatus. C. 13.

Sig.3.Warſ.1593 Deputaci.

Deputati ad exigendam Quartam Rauę pro anno 1593. deſignantur. C. 19.

Sig.3.Warſ.1598 Deputaci.

Deputati ad exigendam Quartam partem Rauam deſignantur ad annum 1598. C. 44.

Aug. Petr. 1562. O pozwoleniu Czwartey części.

Reuiſores prouentuum Regalium inſtituuntur, qui per totum Regnum Inuentarium prouentuum conſcribant, exceptis bonis ante Statutum Alexandrinum inſcriptis vel obligatis. HP. 52. C. 12.

Idem ibidem. O Reuiziey.

Reuiſio literarum exequutioni ſubiectarum, differtur ad alium Conuentum. C. 15.

Aug. Warſ. 1563. Rewizorowie.

Reuiſores iterum nominantur, & iam de facto mittũtur, vt prouentus omnes Regales connotent. C. 18.

Sì quis ex illis abſentiæ iuſtam cauſam habeat, liceat Regi alium ſubſtituere. C. 19.

Capitanei & Tenutarij Notarios, Sculteros, Villicos & alios eiuſmodi ſeruos adiungant, qui Reuiſores de omnibus doceant.

Hoc idem faciant Zupparij & Teloneatores.

Reuiſores tamen obedientiam ſubditorum non impediant.

Si quis in Reuiſores peccauerit, in Regiam perſonam peccaſſe iudicetur.

Ibidem. Stymárki. — Iidem Reuiſores commutationes etiam bonorum Regalium vnà cum Capitaneis, eorumúe Vicecapitaneis videant. — C. 20.

Aug. Petr. 1565. O Reuizorach. — Reuiſores in Terras Pruſsiæ deſignati, officijs ſuis ſatisfaciant, & ad proximum Conuentum referant. — C. 53.

Aug. Ibidem. Reuizia áby odlożona. — Actus & Concluſio Reuiſionis ad futurum Conuentum differtur. — Ibidem. C. 54.

Reuiſionem literarum quas Ciuitates ſuper ſua Emporia produxerunt, habes in Conſtitutione Anni 1565. Fol. 59.

Aug. Lub. 1566. Reuizia. — Reuiſionis Actus in parte perficitur, in parte verò ad futurum Conuentum reijcitur. — C. 69.

Ibidem. Niedopuszczenie Reuiſiey. — Reuiſionem qui cum tenerentur non admiſerunt, ſubiaceant Conſtitutioni, citentur ad Conuentum. — Ibidem.

Aug. Petr. 1567. Decreta. — Decreta in Reuiſione & exequutione lata approbantur. — C. 74.

Ibidem. Reuidowánie. — Reuiſio ſi in aliquibus bonis facta eſt, vbi fieri non debuit, hoc iuri poſſeſſorum non præiudicet. — C. 77.

Aug. Lub. 1569. Ciż Luſtrátorowie. — Priuilegium in Conuentu Anni 1563. oblatum & approbatum, ſi quis perdidit, Cancellaria aliud ſimile det. — HP. 58. C. 108.

Steph. Crac. 1576. Reuizia Podláſka. — Reuiſio in Terra Podlachiæ perficitur, & Reuiſores ad eam deſignantur. — C. 165.

Aug. Petr. 1562. O Luſtrácjey. — Luſtratio bonorum Regalium, quolibet quinquennio inſtituitur, vt ſciatur, vtrum prouentus Regales, aucti an diminuti ſunt. Similiter & Quarta, vt inde vel augeatur vel minuatur. — HP. 56. C. 13.

Huius

Aug. Lub. 1569. Lustratory.

HP. 56. C. 107.

Huius Constitutionis vigore Lustratores per totum Regnum designantur, ita vt vno mortuo, vel ex iusta causa absente, alter substituatur. Ii videant diligenter, vt Quartæ parti (nisi fortè propter casus fortuitos) nihil decedat, sed potius quantum fieri potest accedat. Impediantur etiam à nemine, quominus sub iuramentis subditorum omnia inquirant, iuxta præscriptum Constitutionis Reuisorialis, quæ & Lustratoribus per omnia seruiat.

Iidem bona Regalia libera & per Reuisores non conscripta, prȩsertim ex quib⁹ Quarta pars debetur, cōnotent. Possessores tamen eorum bonorum Quartæ nomine non turbentur, & si qui citati sunt absoluuntur, modo iuxta Inuentaria Lustratorum pro retentis satisfaciant, posteaquam bona reuisa fuerint. Si quid ex prouentibus per casus fortuitos decessit, ad Conuentum referatur, & ibi rationabiliter ex Quarta remittatur.

Iidem Lustratores bona itidem Regalia libera, eorūq; prouentus, per Wolhyniam, Podlachiam, & Kiouiam reuideant, & Inuentaria eorum conficiant.

Quam diu Lustratio finem nō accipiat, possessores bonorum Regalium iuxta Regestra Quartam inferant.

Iidem Lustratores reuideant loca deserta, quæ vel hæreditario vel feudali Iure distribui debeant per Wolhyniam, Kiouiam & Podlachiam, eaq; omnia connotent, & ad Conuentum referant.

Est hic error in verbo per Podlachiam, Podoliam rectius.

Item bona igni hostili consumpta, in eisdem Terris & per Russiam reuideant, saluo iure cuiuslibet.

Item vias publicas conscribant; & in latitudinē decem vlnarum emensurent.

Sig. 3. Warſ. 1598. Lustrátia.

C. 6.

Lustratio bonorum Regalium in exequutionem deduci debet, in proximo Conuentu, statim peractis Senatorum votis, & Lustratores ibidem asignentur, qui iurati esse debent.

Adui-

Sig. Petr. 1538. Aduitalitatum. Aug. Petr. 1550. A iż wiele. Aug. Petr. 1562. O dożywo-ćiach ná ſtrá-conych ſum-mach.

S. b 4. P. 382. HL. 7. HP. 43. C. 3.

Aduitalitates in bonis Regalibus conceſſæ approbántur, niſi ſint Iuri contrariæ.

HP. 45. C. 10.

Si quis aduitalitatem in bonis Regalibus habens, eorundem bonorum perpetuam donationem impetrauit, quæ deinde iudicio exequutionis ſublata eſt, nihilominus circa aduitalitatem relinquatur.

Idem. O dożywoćiach.

HP. 43. C. 11.

Aduitalitas in bonis antiqua ſumma oneratis conceſſa valet. Quod ſi patri cum filijs data eſt, quamuis filij non ſint ſpecificati, Pater verò ante Conuentum Anni 1562. deceſſerit, vnus ex filijs aduitalitate gaudeat.

Aduitalitas duobus pluribuſúe fratribus, coniunctim vel diuiſim conceſſa, vbi quilibet pro ſorte ſua poſsidet, tandemq; vnus moritur, reliqui non in ſortem ipſius, ſed in ſummam duntaxat ſuccedant, ſors verò defuncti exemptioni ſubiaceat. Aduitalitas tamen eiuſmodi non cenſetur ſolidum neq; expectatiua.

Patri quoq; cum filio ſi aduitalitas eſt conceſſa, Pater verò ante determinationem eiuſdem Cõuentus, filio ceſſerit, nõ debet cenſeri pro expectatiua, exceptis locis cum iuriſdictione, quæ perſonas ætate & intelligentia bene vigentes, tempore ipſo ceſsionis requirunt.

Idem cenſetur de aduitalitate, duobus fratribus coniunctim & ſæparatim data, vbi alter alteri ante determinationem eiuſdem Conuentus, iure ſuo ceſsit.

Aduitalitas Marito cum Vxore data, etiamſi alter deceſſerit ſuperſtiti ſeruiat.

Si quid bonorum Regalium conceſſum eſt cuipiam, ad certum temporis ſpacium, totum illud tempus, ad vitam duntaxat vnius perſonæ ex nunc poſsidentis computari debet.

Ibidem. O Arendach dożywotnych.

C. 12. HP. 43.

Arendæ aduitales bonorum Regalium, ſaluis aduitalitatibus augeantur. Liceat tamen Tenutario, ſi velit, omiſſa aduitalitate Regios prouentus poſsidere, & rationem de

nem de illis facere. Ii quoq; qui aduitalitates in summis exequutione sublatis habent, nihilominus ad vitam possideant, modo quidpiam in Thesaurum inferant.

Aug. Pet. 1565. Dożywocia na starych summach.

HP. 45. C. 48.

Aduitalitas in bonis Regalibus nemini concedatur, nisi prius aliquid ex summa in illis bonis inscripta remiserit, vel extenuationem susceperit.

Aug. Lub. 1566. O Dożywociach.

HP. 44. C. 70.

Quod ita postea declaratum est, vt is qui aduitalitatem impetrat, quartam partem summæ remittat.

Sig. Crac. 1588. O starych summach.

C. 42.

Hæc autem quarta pars ita computari debet, vt tota summa in quatuor partes distincta, vna pars remittatur, ita vt quælibet summa post quatuor aduitalitates extinguatur; quint⁹ verò possessor ad Thesaurū respondeat, & Quartam soluat, exceptis possessorib⁹ modernis, qui post Constitutionem eo nomine sancitam quinto loco Aduitalitates habent.

Aug. Petr. 1565. Nabycie pieniedzy.

C. 58.

Aduitalitas super bonis, in summa ad rationem Quingentorum millium, vigore Constitutionis accepta, obligatis, non valet.

Aug. Petr. 1562. O Frymarkach.

HP. 50. C. 11.

Commutationes cum detrimento Reipub. factæ tollantur. Reuisores speciales mittentur, qui illas videant, & ad Conuentum referant. In posterum verò contract⁹ commutationum in bonis Regalibus non aliter celebrētur, nisi præmissis Reuisoribus, authoritate Conuentus, cum consensu omnium Ordinum. Quod si quis pro perpetua bonorum Regiorum donatione, bona hæreditaria, vel summam bonam antiquam Regi concessit, atq; illa donatio iudicio exequutionis subsistere nō potuit, etiamsi idipsum in literis donationis expressum non sit, posteaquam probatum fuerit, ex eo capite bona in potestatem Regiam concessisse, bona vel summa illa restitui petitori debent, qua de re Iudicium in Conuentu suscipiatur.

Aug. Warʃ 1563 Frymarki.

HP. 51. C. 20.

Commutationum Reuisioni adsint Capitanei, vel eorum Vicecapitanei.

Aug. Petr. 1567. Szymárki.

Commutationes non reuisæ & authoritate Conuent⁹ non approbatæ non valent. Quemadmodum Cõmutatio bonorum Blizanovv & Tykadlovv approbata non est. C. 73.

Aug. Lub. 1569. Szymárki.

Commutationes ritè suo modo celebratæ, in Acta Cõuentionis inserantur, quorum vnum Exemplar in Cancellaria, aliud apud Commissarios Quartæ reseruetur, & ad Cõuentum referantur. Præterea commutans in Iudicijs Terrestribus commutationem publicet, & Ministerialem ad intromittendum impetret, saluis antea celebratis commutationibus. C. 107.

Sig. 3. Warſ. 1598. O Szymárkach.

Commutationes in Reuisione literarum vsque ad annum Sexagesimum Nonum approbatæ, in robore conseruantur, neq; in dubium vocentur. Nouæ autem iuxta præscriptum Constitutionis eiusdem anni 1569. fiant. C. 12.

Idem ibidem. Approbatia.

Commutatio cum Nobilibus Zmudzkie in Capitaneatu Chelmensi per Commissionem facta approbatur. C. 29.

Aug. Petr. 1562. O sądzeniu stárych listow.

Warſ. 1563. Przywileie stáre.

De bonis nullo iure per Regem ademptis, Iudicium in Comitijs fiat. HP. 59. C. 14. 20.

Aug. Petr. 1565. Sądzenie stárych Listow.

Cognitio de bonis nullo iure ademptis, prorogatur ad futurum Conuentum. HP. 46. C. 48.

Steph. Warſ. 1581. De bonis nullo iure.

Ii qui de bonis nullo iure ademptis conqueruntur, in Iudicijs Terrestribus causas suas publicent, & inscribant, quæ tandem per Capitaneos Regi remittantur, propter informationem Instigatoris. Bona tamen nullo iure per Regem recepta, semper repetere liceat, præscriptione nõ obstante. C. 214.

Sig. Crac. 1588. Bona nullo iure.

In actionibus bonorum nullo iure ademptorum, sicut Nobili contra Regem, ita & Regi contra Nobilem, præscriptio non prodest, sed integrum sit cuilibet, bona sua iuris ordine repetere, quibusuis præscriptionibus, processibus, perlucris, & aduitalitatibus non obstantibus. Eas verò REX cum Senatoribus & Nuncijs in C. 28.

Conuentu cognoscat, ad minus vna die in cuiuslibet septimanę.

Aug. Petr. 1567. Mlyn Mątewski.

Apud Molendinum Mantevv dictum Capitaneus Iunivvladislauiensis aquam demittat, sub priuatione officij, & decreto Regio eo nomine lato satisfiat ad festum S. Margarethæ. Molendinum verò ipsum in posterum in damnum cuiuspiam, perpetuò ne ædificetur. C. 76.

Aug. Warſ. 1563 Woytowſtwá.

Aduocatiæ, Scultetiæ, Mineræ, tàm ferrariæ quàm vitreariæ, Molendina, vbi aduitalitas non intercessit, sunt exemptibilia. HP. 343. C. 22.

Aug. Petr. 1550. A iż wiele.

Expectatiuæ iuri contrariæ, Iura patronatus quæ Spirituales in certas personas impetrant, nec non solida omnia abrogantur, saluis aduitalitatibus. HL. 92. C. 3.

Sig. Warſ. 1589. Summá.

Pensiones omnes cuilibet à Rege concessæ in Comitijs cognoscantur, vbi quilibet cum iure suo adsit, saluo interea cuiuslibet Priuilegio. C. 17.

Sig. 3. Wars. 1590. O Iurgeltách.

Pensiones annuæ per Sigismundum III. Regem concessæ non à Tenutarijs bonorum Regalium, sed ex Thesauro petantur, alioquin Tenutari9 pecuniam suo damno numerabit. Rex verò pro libitu suo, & cuiusq; meritis eas ex Thesauro distribuet. Nihilominus de omnibus pensionibus cognitio in Conuentu fiat. C. 24.

Sig. Warſ. 1589. Summá.

Summa quinq; millium florenorum Andreæ Karchovvski super Castro Sievveiß inscribitur. C. 40.

Idem ibidem.

Petro quoq; Podbielski, summa duorum millium florenorum in bonis Regalibus inscribitur. Ibidem.

Idem ibidem.

Similiter & Andreæ Wolk, duo florenornm millia in bonis Regalibus inscribuntur. Ibidem.

Sig. 3. Warſ. 1590. Rationes.

Oeconomiæ instituuntur ex Zuppis Cracouiensibus, Ilkusiensibus, Teloneis Regni, Zuppis & Teloneis Russiæ, Capitaneatibus Sandomiriensi, Samboriensi, & Mariæburgensi, Bonis Magnæ Procurationis, Rogosnensi, Derssauiensi, Portorijs Gedanensi, Elbingensi, Rigensi, Monetaria, pecunijs Poduodarum, Teloneo C. 24.

Plocensi, (saluis Iuribus Arcium Masouiæ.) Ita vt ab ijs nihil vnquam alienetur, neq; pensionibus, aduitalitatib⁹ leuibusq; arendis onerentur. Quod si quis eo nomine literas Regias impetrauerit, pœnas de non obliganda Terra Sandomiriensi sancitas incurret.

Sig. 3. Warsz. 1590. Approbátia.

Donatio summæ mille aureorum super bonis Krstenicza olim Ioanni Oborski per Regem Stephanum facta, approbatur. C. 40.

Idem ibidem. Approbátia.

Priuilegium Michaëlis Bajbuza super loca deserta fluuij Sula per Regem Stephanum datum, vnà cum concessione Alexandro Wisnievviecki facta approbatur. C. 41.

Idem ibidem. Dániná.

Loca deserta in confinijs Rex tribus personis in Priuilegio expresis conferat, hoc est Manaster Czerechczy Mirovvski, Boryzpole, Horodyseze Wlodoreckie, Wielka Sloboda, & Rokitnia, nec non Horosa & Sleporod. Ibidem.

Idem ibidem. Approbátia.

Reuisio bonorum Serebryska approbatur, & Commissarij ad diuidenda eadem bona inter Regem & hæredes, deputantur. C. 42.

Idem ibidem. Rewizia.

Reuisores ad videndam diminutionem prouentuum Arcis Lubovvla deputantur. Instigator verò ratione Quartæ Annorum 84. & 89. ad futura Comitia supersedeat. C. 43.

Idem ibidem. Dániná.

Donatio summæ duorum millium florenorũ ex Contributione Stanislao Troian facta, approbatur. Ibidem.

Sig. 3. Warsz. 1591. Postępek o resty.

Rationes de prouentibus Reipub. Quartæ & Contributionum publicarũ à tempore Coronationis Regis Stephani, Exactores, Capitanei, Dispensatores & Surrogati iuxta Regestra Thesauri faciant, retentaq; exoluant, ad Dominicam Misericordiæ Anni præsentis, alioquin ex citationibus contra eos editis vel interea edendis, Feria secunda post eandem Dominicã Misericordiæ Poloni Lublini, Lithuani Wilnæ respondeant, & illico sub pœna C. 3.

summæ

ſummæ retentæ correſpondenti ſatisfaciant. Eas actiones audient Theſaurarij, cum Deputatis ad hunc ſolum actum (ſaluis iuribus Theſaurariorum) additis. Ad eam rem Theſaurarij vel Vicetheſaurarij pro eodẽ die adſint, Inſtigatores quoq; proceſſus inſtitutos adferant. Deputãtur ad eas cauſas ex Senatoribꝰ Georgius Mniſzek Palatinus Sandomirienſis, Czerny Caſtellanus Lublinenſis, Petrus Niſczycki Caſtellanus Belzenſis, Andreas Firley Caſtellanus Radomienſis, Andreas Mendzynski Caſtellanus Wielunenſis, Ioannes Oſſovvski Caſtellanꝰ Polanecẽſis. In Lithuania Samuel Gedrucz Epiſcopꝰ Samogitię, Bogdanus Sapieha Palatinus Minſcẽſis, Nicolaꝰ Naruſevvicz Caſtellanus Samogitiæ, Martinus Stravvinski Caſtellanꝰ Minſcenſis. Ex Ordine verò Equeſtri ex ſingulis Palatinatibus vnus, quibus ſalaria in literis Vniuerſalibus contributionis aſsignabuntur, & præterea pœnarum quartam partem capient, ex cauſis duntaxat Cõtributionum, Theſaurarij Regeſtra conferant vel Notarios mittant. Succeſſores quoq; præteritorum Theſaurariorum Regeſtra tranſmittant, atque ita fideliter ſub iuramentis Theſauro præſtitis omnia retenta deferãt, nemini parcendo. Deputati ſuperiꝰ recenſiti in locis aſsignatis ſeſe ſiſtere, & iurisdictionẽ fundare debent, ſub pœna 100. marcarũ. Abſentia aliquorum non obſtante præſentes procedant, pœnas ab abſentibus coram Tribunali peremptoriè exigant & inter ſe diuidant, excepta vera infirmitate. Seſsionem incipiant Feria Secunda poſt Dominicam Miſericordiæ, & tam diu in loco maneant, donec rationes in toto perficiantur. Securi eſſe debent inſtar Iudicum Tribunalis Regni. Prima die Seſsionis coram loci illius Officio Caſtrenſi, inſtar Iudicum Tribunalis Regni iurent. Coram ijs omnes in genere Theſaurariorum præteritorum Succeſſores, Diſpenſatores, Exactores, Capitanei, eorumq́; Succeſſores qui exactiones publicas retinuerũt, rationes ſufficientes faciant, ſaluis quietationibus Theſaurariorum præteritorum, ſi quando contributiones ad eos pertinebãt, quę tamẽ rationibꝰ legittimis liquidari debent,

si in legitimos vsus factæ sunt, saluis etiam quietationibus Regalibus, autoritate Conuentus datis, exceptis quietationibus de Contributione Ducatus Lithuaniæ Anni 1589. de qua non obstante quietatione, ratio fieri debet Vilnæ, coram Deputatis. Quietationes Palatinatuũ Posnaniensis, Calisiensis, & Cuiauiensis, & aliorum cum consensu Nobilitatis dispensatoribus datæ, in robore manere debent. Ex resta Contributionum Anno superiori Maiestati Regiæ ab Ordinibus donata Thesaurarius soli Regiæ Maiestati rationem faciet. Retenta tamen eiusdẽ Contributionis coram eisdem Deputatis liquidari, atque in Thesaurum inferri debent. De Quarta anni præsentis, Thesaurarius cum Deputatis Quartæ, ibidem rationẽ faciant: Prouisores quoque bellici anno superiori instituti, ibidem rationem sufficientem faciant. Quidquid Thesaurarios, Dispensatores, Exactores, Capitaneos eorumque Successores, ex rationibus debere constiterit, ibidem ad man⁹ Thesaurariorum cum scitu Deputatorum, reddi debet, sub pœna duplicis pensionis & bannitionis. Quod si quis ex ijs pro tempore asignato non comparuerit, is ad instantiam Instigatoris ad Tribunal Polon⁹ Lublinense, Lithuanus Wilnense post determinationẽ rationum citari debet, atq; semotis dilationibus, citationisq; defectibus, peremptoriè comparere, respõdere, & sese iustificare sub pœna bannitionis in instãti decernẽda, absens verò in pœna duplici & bannitionis in instanti condemnari debet, Condemnato sublatio non seruiet donec satisfaciat. Si ignorantiam allegauerit in instanti sese iustificet, quæ omnia Instigator prosequi & ad exequutionem sine intermisione deducere debet. Sumptus in processus iudiciarios ex eisdem retentis fiant. Pecuniam exactam & pœnas Deputati cum scitu Thesaurariorum recipiant, & ad Contributionem anni præsentis adiungant, quæ verò ad Regem propriè pertinebunt, Thesaurarijs reddãtur. In eisdem causis tàm Tribunal quàm Notarius nihil accipiant, sub pœna priuationis officij. Ex ijs quæ ad REMPVBLICAM non ad REGEM pertinebunt,

 mili-

militibus iuxta ordinationem anni præſentis ſatisfiat, ſi quid ſuperfuerit, in redemptionem bonorum Regalium conuertatur. Ex ijs omnibus Deputati præfati, ſub initium Conuentus proximè futuri, rationem reddent, ſub pœna confiſcationis bonorum. Eos qui Reipublicæ ſatisfecerint, Deputati cum ſcitu Theſaurariorum quietent. Idem obſeruari debet in Ducatu Lithuaniæ, vbi pecunia poſt ſolutionem ſtipendiorum remanens, & in vſus Reipublicæ non extradita, apud Theſaurarium ſeruari debet, qui eam iuxta conſenſum Ordinum in Comitijs conuertet, & non alibi, ſub pœna dupli de ſuo pendenda, & apud Tribunal ad inſtantiam cuiuſcunq; Nobilis exigenda. Coram eiſdem Deputatis Notarij Cãpeſtres tàm Regni quàm Ducatus Lithuaniæ ſub iuramẽto quod fideliter & abſque fauore militem conſcribebãt, rationes facient, vt ex ijs conſtet quibus ſatisfactum eſt quibus non. Quod ſi apud aliquem pecunia remanſerit, eum Inſtigator ad Tribunal citare debet. Iidem Deputati propter adminiſtrationem Iuſticiæ de militibus, & propter ſolutionem ſtipendiorum, iuxta ordinationem anni præſentis, pro feſto S. Michaëlis Lublinum conueniant. Pro aſſeruanda pecunia, Capitaneus Lublinenſis, locum tutum in Arce Lublinenſi, aſsignare debet: Similiter & pro Iudicijs. Officium Caſtrenſe integrum Deputatis aſsidere debet, ſimulq; cum illis Iudicia exercere, Decreta eorum Notarius Caſtrenſis in Acta Caſtrenſia inſerat, & partibus ſub ſigillo Caſtrenſi, cum ſubſcriptione duorum ex Deputatis extradat. Hæc omnia Capitaneus ſub pœna mille marcarũ faciat. Reſcripta non niſi groſſis tribus cum Sigillo ſoluantur: Iudicare debent omnes cauſas militares, nemine excepto, exceſſus & damna, ſtipendia quoq; ibidem in præſentia Notarij Campeſtris iuxta ordinationem anni præſentis diſtribuant. Decreta & proceſſus eorum authoritatem Iudicij Tribunalis habeant, exequutionemq; eorum Capitanei faciant, ſub pœnis in Aſſecuratione deſcriptis, Ordo cauſarum & aſsiſtentia litigantium inſtar Tribunalis ſeruetur.

Summa

Sig.3.Warſ.1593 Bezná nie ſummy.

Summa trium millium florenorum Nicolao Bavvorovvski propter deſolationem patrimonij ipſius per Tataros inſcribitur. C. 18.

Sig. 3. Warſ. 1598. Lenno.

Villæ Wiezaiecz & Giernik, tum & bona Poiurskie Woytovvſtvvo dicta, Temruko Szymkovvic, iure feudi conferuntur. C. 25.

Idem ibidem. Sániná.

Donatio arcis Bebel per Regem Stephanum Matthiæ Dembieński facta approbatur. C. 26.

CAPVT SECVNDVM.

De Salis fodinis.

Kaſ. Petr. 1451. Ex Priuilegio.

CAſimirus Magnus, Regeſtrum Ordinationis, de Zuppis conſcribi iubet, illudq́; approbat, quod etiam Caſimirus Tertius cõfirmauit, atq́; eo ipſo Regeſtro, officia eorum qui ad Zuppas pertinent, & ſalaria comprehenduntur. L. 76. P. 393. HL. 230. HP. 98.

Alb. Petr. 1496. Item licet.

Sale externo nemo vtatur ſub pœna quatuordecẽm marcarum per Capitaneum exigendá. Exceptis Terris Ruſsiæ, quæ ſal proprium habent, eadem etiam pœna puniantur per Palatinos, qui in areſtãdo ſale externo modum exceſſerint. L. 102. P. 405. HL. 237. HP. 112.

Alb. Petr. 1496. Item crebris.

Vectores ſalis minuti, illud vbiq; liberè vendant, neq; ad illius depoſitionem per Ciues compellantur, ſub pœna quatuordecem marcarum per Capitaneos exigenda. L. 104. P. 407. HL. 238. HP. 114.

Sig. Crac. 1510. Nouas admuentiones.

Capitanei leges de non admittendo ſale externo exequantur, ſub pœnis in negligentes Capitaneos ſancitis. S. 10. P. 407. HL. 238. HP. 114.

Rex co-

Sig Petr. 1511. Item promittim⁹.

Rex copiam ſalis ſuppeditet, in ijs locis ad quæ naui- bus demitti ſolet, vt autem iuſto precio vendatur, Palati- ni videant.

S. 19. P. 407. HL. 238. HP. 114.

Sig. Bidg. 1520. Etiam innitentes.

Sal externum non adferatur, ſalis verò Ruthenici, de- poſitorium Bidgoſtiæ ſit, vbi ſingula vaſa vna marca vẽ- dantur, interea tamen donec eius rei exequutio per Capi- neos fiat, vtantur loca illa ſale marino, poſt publicatam verò inhibitionem, ſex ſeptimanis, ne quis illud inferre audeat ſub confiſcatione omnium bonorum, & amiſsio- ne ſalis, ille verò qui eo vti præſumpſerit, pœna quatuor- decem marcarum puniatur. Neq; in Paluki & Krayna ſal externum inferatur, ſub eiſdem pœnis.

S. 27. P. 408. HL. 238. HP. 115.

Sig. Crac. 1532. Salis venditionẽ. Aug Petr. 1550. Soli doſtátkiem. Acżkolwiek Státuty.

Rex ſalis copiam ſubminiſtret, iuſto precio. Gedani verò vna tunna ſalis tranſmarini, ſingulis ſcaphis, propter victum Nautarum imponatur, ſaliſq; copia ſit.

S. 44. P. 408. HL. 239. HP. 116. C. 2. 4.

Aug. Petr. 1562. Jż przez Ruſ- ßne.

Sal cuius coctio Loiſijs permiſſa fuerat, abrogabitur, poſteaquam de Zuppis Ruſsiæ concluſum fuerit. In de- fectu tamen ſalis Regij, Nobilitas in vſus duntaxat pro- prios, vtatur ſale tranſmarino.

HP. 116. C. 17.

Aug. Warſ. 1563 Sol Loiſowá.

Loiſius à coctura ſalis abſtineat.

C. 20.

Aug. Petr. 1565. Sol Pruſka.

Nobilitas Maioris Poloniæ, ad proximum Conuen- tum in defectu ſalis Rutenici, vtatur ſale Prutenico, quod Rex Bidgoſtiæ vendat, ſingulas tunnas vno floreno, No- bilitas verò diſtrictuum, Srenenſis, Mlauenſis, Ciechano- uienſis, Przaſniſenſis, Rozanenſis, Makouienſis, Viſnenſis, Lomzenſis, Colenſis, Oſtrolencenſis, Wanſſoſſenſis, Zembrouienſis & Nurenſis, ipſi ſal Prutenicum vijs con- ſuetis & conſignandis vehant; Regi vero à ſingulis vaſis ſex groſſos ſoluant.

HP. 117. C. 57.

Aug. Petr. 1567. O Soli.

Salis tranſmarini vſus, in defectu ſalis domeſtici, à ne- mine impediatur. Quod ſi quis etiam prætextu alicuius Regij mandati fecerit, pœna confiſcationis bonorum,

HP. 117. C. 73.

foro Regis exigenda puniatur, cuius pœnæ dimidium Regi, reliquum Quartæ parti prouentuum Reipub. debetur. Impossessionatus verò pœnam peculatus subeat.

Ibidem. Sol ná Komorach. — In Cameris Masouiæ sal aduectum publicetur, & post publicationem quatuor septimanis nemini alteri præterquam Nobilitati in vsus domesticos vendatur. — HP. 118. C. 77.

Aug. Lub. 1569. Myto w Zupach. — Teloneum nouum in Zuppis Russiæ abrogatur, ita vt si quis prætextu literarum Regiarum, audeat illud extorquere, citatus ad quodcunq; Iudicium seu Officium, & conuictus, Teloneum restituat, & pœna 200. marcarum puniatur, parti & Iudicio totidem, citra appellationem. Si verò quis talem intercedat vel tueatur, itidem vbicunq; citatus, pœna 1000. marcarum puniatur, non recedendo à Iudicio, contra impossessionatum procedatur vigore Statuti; Reuisores ad Zuppas Russiæ deputantur, qui commoda & sumptus connotent, & ad Conuentum referant. — HP. 118. C. 109.

Aug. Lub. 1569. Soli Ruskiey. — Pro sale Ruthenico, Camera Dybouij instituitur, salua per omnia Camera Bidgostiensi, saluis etiam Constitutionibus de vsu salis transmarini in defectu salis Ruthenici, nec non salua Constitutione Anni 1567. ita vt Loisius amplius sal transmarinum non coquat, sub pœna Centum marcarum, coram quouis Officio, in termino peremptorio exigenda, toties quotiescunq; id facere præsumpserit. — HP. 118. C. 109.

Steph. Warſ. 1576. Sol Ruska. — Sal quod Zupparius Russiæ fluminibus San & Istula demittit, non alibi quam Bidgostiæ consueto precio, id est singulas tunnas vna marca vendat, sub pœna mille marcarum, ex instantia Nunciorum Regni, pro reparatione Arcis Calissiensis exigenda. Zupparium Bidgostiensem Regi liceat constituere, qui sal à Notarijs Zupparij Russiæ, cum iuramento excipiat, de quo sale tenebitur Zupparius, in Conuentu Sredensi, rationem reddere, sub pœna Centum marcarum, Officio Castrensi peremptoriè repetenda, salaria & pensiones annuæ, ex — C. 163.

sale ad

sale ad Zuppā Bidgostiensem pertinente, nemini dentur. Et si cui datæ sunt abrogantur: Nihilomin⁹ tamen in Dobrzyn & Dybovv, sal iuxta antiquum morem deponatur.

Steph. Warſ. 1581. Sol Plocka. — Zupparius ex Camera Plocensi, sal Terræ Gostinensi suppeditet, quod in loco consueto deponatur. c. 212.

Idem ibidem. O Zupach Crac. — Rex daturus est Commissarios, qui in Zuppis Wieliciensi & Bochnensi, ruinas videant & vt Nobilitati sal eodem precio, pondere, & magnitudine vendatur, sub pœna centum marcarum. c. 216.

Sig. Crac. 1588. O Zupach. — In Zuppis Wieliciensibus & Bochnensibus vt bonus ordo sit, Rex cum Thesaurario mittet Cōmissarios quolibet biennio, non derogando iuri antiquo Officialium, qui ad Zuppas pertinent. Qui quidem Commissarij, ad fodinas descendant, pericula tàm præsentia quàm futura prouideant, & bases seu sustentacula conscribant, quas nullus ex Zupparijs minuat, neq; diruat, sub honoris priuatione, & bonorum confiscatione, quo nomine in Comitijs Instigator, ex Commissariorum delatione agere debet. c. 41.

Sig. Crac. 1588. Miárá Soli. — Mensura salis, in Zuppis Rusſiæ, antiqua obseruetur, alioquin Zupparius pœnam Centum marcarum luat, Iudicio Terrestri peremptoriè exigendam. c. 69.

Sig. Crac. 1589. Solne ſkłády. — Emporia salis Zupparum Cracouiensium Lomzæ & in Rozana instituuntur. Ad quæ Zupparij Cracouienses singulis annis mille tunnas salis Wieliciensis, Bochnensis quingentas demittant. Hoc verò sal proclametur, & Nobilitas districtuum Lomzensis, Rozanensis, & Visnensis, à proclamatione per quatuor septimanas, illud emat, non lucri gratia, sed pro domestico duntaxat vsu, solui autem debent singulæ tunnæ grosſis nonaginta tribus, qui verò duas tunnas Wielicienses acceperit, Bochnensem quoq; tertiam accipiat, post decursum verò quatuor septimanarum, illud sal liberè mercatoribus vendatur. Sal autem transmarinum, ad illas oras non adducatur, sub pœna quatuordecim marcarum, officio Castrensi perem- c. 25.

ptoriè exigenda, Capitanei verò eo nomine ad instantiam Instigatoris, ex delatione Notariorum Zupparum, & factorum agant, Capitanei quoque nauigationem liberam non impediant, neq; Teloneum à sale Regio, tàm Cracouiensi quàm Rusiæ exigant, sub pœnis antea sancitis. Idem Zupparius Stezyczam quoq; sal suppeditet, iuxta antiquam consuetudinem.

Sig. Warſ. 1589. Sklad solny.

Zupparius Rusiæ singulis annis Bidgostiam, vndecim millia tunnarum salis suppeditet. Quidquid autem supra eam summam salis habuerit, id illi licebit demittere quo voluerit, & vendere cui & quanti poterit, ita tamen ne sal Rutenicum in ea loca veniat, quæ sali Cracouiensi sunt assignata. Quod si hoc idem sal, a depositione in tribus Mensibus, Nobilitati diuendi non poterit, licebit illud Zuppario Bidgostiensi, vectoribus vendere, propterea vt singulis Quartualibus Anni Zuppario Rusiæ vel pecunia, vel quietationibus satisfaciat. Ductoribus tamen salis in instanti soluat: Iis omnibus Zupparius Bidgostiensis satisfaciat, sub pœna Quingentarum marcarum, in Comitijs per Zupparium repetenda. Quod si quando Zupparius Rusiæ, vndecim millia tunnarum non suppeditauerit, priuationi Officij subiaceat, instigantibus Nuncijs Maioris Poloniæ, in Comitijs, legalium impedimentorum vbi probata fuerint ratione habita. Horum autem vndecim millium tunnarum salis, quietationes dare debet Zupparius Bidgostiensis, factoribus Rusiæ, quæ sine iuramento valere debent, Saluo Emporio Dibouiensi, & Dobrzynensi iuxta Constitutionem Anni 1576. neque in hanc vndecim millium tunnarum includendo id quod ad illa Emporia pertinet. C. 26.

Sig. 3. Warſ. 1598. Ordinatia.

Zupparius Rusiæ singulis Annis ad Depositorium Bidgostiense, vndecem millia tunnarum salis mittat, sub pœna Mille Marcarum, pro reparatione Arcis Calissiensis conuertenda, in Comitijs ex delatione Zupparij Bidgostiensis repetenda. Et nihilominus sal mitti debet. C. 16.

Quod

Quod si quis cuiuscunque Status, sàl eiusmodi, cum literis Zupparij Rusiæ, in Cameris Telonei denunciatum, impediuerit, vel ab eo, eiusúe vectoribus Teloneum exegerit, vel illud emere præsumpserit, vel si illud ex depositorio Bidgostiensi violenter receperit: Tum si quis idem sal, extra depositorium Bidgostiense diuendere, vel alibi deponere audeat, licebit illud Zuppario Bidgostiensi, ad depositorium auertere, hoc si quis impediat, pœna Quingentarum Marcarum puniatur, apud Tribunal inter causas officij exigenda: Tamen extra depositorium Bidgostiense, licebit Nobilibus, sal proprium in fluuio Istula vendere, Bidgostiæ autem, nemini alteri sal vendatur, quàm incolis Palatinatuum Posnaniensis & Calissiensis, sàluis depositorijs, Dibouiensi & Dobrzynensi, Bidgostiensi primo loco seruato, Legalibus quoque impedimentis saluis. Zupparius quoque Bidgostiensis, & eius Notarij, in instanti vecturæ nomine soluant, à singulis vasis Grossos Quindecem, pro sale verò posteaquam venditum fuerit, sub eadem pœna, apud Tribunal similiter exigenda. Quietationes verò Thesauri pro parata pecunia suscipiantur.

Sig. Warſ. 1589. Miaſto. Ciuitati Zakrocimensi pro reparatione Catarrhactæ, sex banci salis, singulis annis, ex Camera Regia assignantur. *C. 47.*

Sig. 3. Warſ. 1598. O Soli. Sal in Zuppis Cracouiensibus more antiquo Nobilitati vendatur, idque pro vsu proprio, sub pœna Centum Marcarum, post Curiam peremptoriè exigenda. *C. 11.*

Ibidem Sklad. Depositorium salis ad Istulam, in villa Suchodol, Ioannis Wituski, in Terra Gostinensi instituitur, vbi sal Nobilitati, instar aliarum Zupparum vendi debet. *C. 33.*

✠

CAPVT TERTIVM.

De vijs publicis & Poduodis.

Kaſ. Wisl. 1368. Cum itaq;.

IN vijs nihil vi accipiatur, ſed à rerum dominis ematur.

L. 39. P. 417. HL. 179. HP. 333.

Kaſ. Petr. 1442. Item prohibemus.

Mercatores, per vias conſuetas cum mercibus eant, alioquin per Capitaneos capiantur, & confiſcatione puniantur.

L. 92. P. 415. HL. 288. HP. 232.

Sig. Crac. 1507. Prouidere.

Neque Telonea declinent, ſub mercium priuatione, quod Capitanei videant.

S. 7. P. 416. HL. 288. HP. 233.

Idem ibidem. Cum nouæ.

Capitanei eorumq; Iudices, ſecuritatem itinerantium defendant.

S. 6. P. 416. HL. 288. HP. 235.

Sig. Bidg. 1520. Conſtituimus.

In Germaniam, non per Marchiam, ſed per Glogouiam cum mercibus eatur, Sale Ducis Stolpenſis excepto, ſub amiſsione mercium & equorum.

S. 27. P. 417. HL. 288. HP. 333.

Sig. Crac. 1527. Et quia.

In Sileſiam, cum mercibus aut frumentis, nemo tranſeat, ſub pœna capitis, etiamſi in itinere depræhenſus non ſit, modo teſtibus conuincatur. Capitanei tranſitum eiuſmodi permittentes, priuationi officij, & animaduerſioni Regiæ ſubiaceant. Iudices & alij vices Capitaneorum gerentes, ſi hoc idem fecerint, vel à Dominis euincantur, vel ad pœnam capitis, & bonorum confiſcationis præſententur.

S. 44. P. 418. HL. 289. HP. 334.

Sig. Petr. 1538. Ad euitandas.

In Vngariam & Sileſiam, neque cum mercibus, neq; pro mercibus eatur, ſub amiſsione mercium, Nobiles nihilominus boues ſuos pellant; Incolæ tamen Vngariæ & Sileſiæ, liberè in Regnum veniant, & merces exportent; Rex eum tranſitum non niſi in Conuentu relaxet. Literas eo nomine à Rege impetrantis, ipſo facto res omnes confiſcationi ſubiaceant.

S. 61. P. 418. HL. 289. HP. 335.

Interdi-

Sig. Crac. 1540. Pe.entibus.

Interdictum de non transiendo in Vngariam & Silesiam, cum mercibus, approbatur. Pœna in remissiores Capitaneos mitigatur, & ad Centum marcas restringitur.

P. 420. HP. 337.

Ibidem. Liceat verò.

Pauperes, baiuli, in finibus constituti, etiam extra Regnum, ad fora & molendina eant, modo tantum carnium & aliarum rerum afferant & efferant, quantum proprijs humeris portari potest.

P. 421. HL. 95.

Ibidem. Et quoniam.

Mercatores, si extra Regnum cum mercibus eunt, iurent merces suas non esse, alioquin merces eiusmodi non dimittantur, sub amissione earum.

P. 420. HL. 166. HP. 337.

Ibidem. De illis verò.

Qui inter Cameras Teloneatorum habitant, non tenentur ad Cameras descendere, sed Teloneatores videāt, ne merces extra fines euehantur, vel educantur. Quod non de ijs qui ad vsum proprium quidpiam emunt, se de ijs, qui lucri intentione id faciunt, intelligi debet; Teloneatores verò si quempiam turbauerint priusquam Cameram præterierit, & recepta restituant, & pœnam iuxta Statutum Petricouiense luant.

P. 421. HL. 277. HP. 337.

Sig. Crac. 1543. Cum de occlusione.

In Silesiam & Vngariam, ingressus tam diu prohibeatur, donec de iniurijs vtrinq; cognoscatur, quod Capitanei videant, sub priuatione officiorum. Vectores quoq; Poloni, merces Germanis non ducant, confiscatorum medietas Capitaneo intercipienti debetur.

P. 421. HP. 289.

Lex annalis.

Aug. Petr. 1567. Goścince.

Vias insuetas in Vngariam Capitanei claudant.

C. 75.

Aug Lub. 1569. Goścince.

Quod facere debent tàm Capitanei quàm Nobiles in fundis suis, sub pœna Centum marcarum, Iudicio siue Terrestri siue Castrensi peremptoriè exigenda.

C. 109.

Sig. Petr. 1538. Prohibemus.

Cutes elaboratas, Cerdones extra Regnum non euehant, neq; extraneis vendant, sub amissione cutium & pœna Regali.

S. c 2. P. 419. HL. 70. HP. 336.

Ibidem. Interdictum.

Equireæ seu greges equorum, extra Regnum non pellantur.

Ibidem. HL. 90.

Aug. Petr. 1550. Konie przez Rupce.

Neq; cutes, neq; equi è Regno ducantur, alioquin per Capitaneos detineantur.

P. 419. HL. 70. HP. 336. C. 3.

Equi

Aug. Warſ. 1557 Woy Konie.

Equi extra Regnum ne ducantur, ſub amiſsione illorum. Quod Capitanei & Teloneatores animaduertant, ſub pœna Centum marcarum. Notarius verò Teloneatoris ſi id permiſerit, duodecim ſeptimanis turri includatur.

HL. 90. HP. 540. C. 6.

Ibidem. Konie.

Equi, qui ad Nundinas pelluntur, in vijs non vendantur.

HP. 542. C. 7.

Sig. Crac. 1539. De via quoq;.

Rex mandabit Arcium & Ciuitatum Præfectis, vt adiunctis ſibi duobus Equeſtris Ordinis Viris, latitudinem viarum iuxta præſcriptum Statuti conſtituant.

P. 416. HL. 288. HP. 332.

Aug. Lub. 1569. Cis Luſtratorowie.

Luſtratores Regni, vias publicas circumſcribant, & latitudinem earum decem vlnis emenſurent, propter vectorum & boum tranſitum.

HP. 59. C. 108.

Steph. Warſ. 1578. O Przekupniach.

In Vngariam, ad coëmendos equos & vinum, nemo eat, neq; cõtract' eo nomine, per ſe vel per ſubmiſſas perſonas cum externis faciat, nõ obſtantib' literis quibuſuis, ſub amiſsione rerum. Quod Capitanei & Teloneatores animaduertant, ſub pœna quatuordecim marcarũ, coram Officio Caſtrenſi illius Palatinatus, peremptorio termino exigendarum: Vicecapitanei tamen & Notarij Teloneorum, poſſunt in eodem termino per iuramentum euadere, quod id citra illorum notitiam factum eſt.

C. 190.

Sig. 3. Warſ. 1593. O Winá.

Hæc Conſtitutio non debet concernere vina Eidemburgenſia, Auſtriaca, Sancti Georgij, & alia, quæ liberè cuilibet emere etiam extra Regnum liceat.

C. 16.

Steph. Warſ. 1581. O Drogách.

Rex dabit Commiſſarios, qui vias per Samogitiã conſtituant, itineribus nouis clauſis & abrogatis.

C. 218.

Aug. Warſ. 1564. Vniuerſal.

Onera Poduodarum, ferant omnes Ciuitates & Oppida Regia, nullis exceptis, nec non Villæ ad hoc onus obligatæ.

C. 41.

Pecuniamq; Poduodarum conferant.

Superintendens ab eis liber.

Tres partes contributionis ſimplicis, Szos dictæ, pro Poduodis annis ſingulis inferantur, vbi verò Szos non datur, ſol-

tur, ſoluatur ex laneo per groſſos ſex, tum pro ducillo à quolibet vaſe quo crematur vinum, per groſſos quatuor. Propinatores verò Vini cremati & Ceruiſiæ ſingulis annis groſſos ſex.

Conferri pecunia debet pro feſto S. Martini, quam Capitanei ad Theſaurum remittant, pro feſto S. Nicolai poſt Curiam. Quæ pecunia Notario ad id deſignato reddi, & is ex ea itineraria Cubicularijs ſuppeditare debet.

In vno laneo duo equi foueantur, Officium verò tàm Ciuile quàm Caſtreñ. videat vt Poduodæ ſeptimanatim mutentur. Quod ſi extra ordinem plures equi Rege tranſeunte neceſſarij fuerint, in tempore ſignificabitur, vt equi conductitij ſubminiſtrentur.

Aduocatus itidem equos duos habeat, is à Poduodis quidem liber, ſed equos conducto ſubminiſtret.

Vijs conſuetis eatur.

Apud Aduocatum vel Proconſulem petantur Poduodæ, citra inſolentiam.

Literæ producantur.

Cubicularijs per groſſos tres, pro ſingulis miliaribus ex Theſauro detur.

Officium Ciuile, ſuper literis, diem acceptæ Poduodæ annotet.

Loca ſolita non tranſeant.

Apud itinerantes equi ne recipiantur, ſub pœna dupli, carceris & priuationis ſeruitij.

Aug. Petr. 1565. Soluatur vnus groſſus ab vno miliari, ab vno equo ductori groſſus vnus, ſi duobus equis trahitur, ſi vno medius groſſus, ductori itidem medius groſſus. C. 43.

Steph. Torun. 1578. Vniuerſal. Ciuitates & Oppida æqualiter onera Poduodarum ferant, ab vno equo pro vno miliari vnus groſſus, à curru medius ſoluatur. Pecuniam poduodarum omnes conferant ſub pœna ſimilis ſummę, quam debentn, on ſoluentes Capitaneis deferantur: Capitanei verò exequutionem C. 182.

faciant, sub pœnis Statutorum, non obstantibus literis, decretis, & Priuilegijs. Exceptis locis igne, vel incursione hostili desolatis, quæ ad quadriennium à data literarum libera esse debent.

Sig. Crac. 1588. Libertátia. — Ciuitates Cracouiensis, Posnaniensis, & Leopoliensis, à Poduodarum oneribus liberantur. C. 67.

Sig. Warf. 1589. Przemysl. — Ciuitas Præmisliensis adæquatur Ciuitatibus Cracouiensi, Posnaniensi, & Lepoliensi, tam in prosequendis iniurijs hominibus in officio constitutis illatis, quam in libertate à Poduodis. C. 44.

Sig. Warf. 1589. Krasnystaw. — Ciuitas Krasnystavv, à Poduodis & pecuniarijs & equorum ad decennium liberatur. C. 44.

Sig. Warf. 1589. Myto. — Ciuitas antiqua Warsouiensis à Poduodis liberatur. C. 46.

CAPVT QVARTVM.

De fluminibus publicis.

Cas. Pet. 1447. Inter cæteras. — FLumina Regni sint ad nauigandum libera, nec à nauigantibus siue Telonei, siue rupti obstaculi nomine quicquam exigatur. L. 91. P. 411. HL. 96. HP. 542.

Alex. Petr. 1496 Approbantes. Et quia. — Quod si quis obstaculo delectatur, ostiũ in eo faciat nauigabile. Alioquin impediens contra hoc Statutum nauigationem, puniatur pœna 14. marcarum, peremptoriè per Capitaneum exigenda, cum restitutione exactorum, Nec Regia obstacula hac lege liberantur. L. 97. P. 412. HL. 96. HP. 543

Idem. Quodq; Torunen. — Torunenses defluitationem non impediant, alioquin Rex nauigantes defendet. L. 98. P. 412. HL. 284. HP. 544.

Sig. Crac. 1507. Ne grauentur. — Fluuijs qui bona Regalia cum bonis Nobilium distinguunt, vicini ad vtramq; ripam sedentes, liberè vtantur. S. 4. P. 414. HL. 96. HP. 545.

Sig. Petr. 1511. Item licet. — Fluuij obstaculis purgentur, vel ostia satis lata habeant, quo nauigia defluitent, sub pœna sexaginta marcarum, S. 16. P. 413. HL. 97. HP. 544.

post

post Curiam peremptoriè exigenda: Eidem pœnæ subiaceant qui noua obstacula faciunt.

Sig. Crac. 1532. Postulantibus. — S. a 3. P. 413. HL. 97. HP. 544.

Nauigatio libera per Capitaneos deffendatur, qui Statuta eo nomine condita exequantur.

Aug. Petr. 1550. Rzecki wszystkie. — HL. 97. HP. 545. C. 3.

Flumina libera sint nauigantibus, iuxta Statuta eo nomine condita.

Aug. Petr. 1557. Wárta. — HP. 545. C. 7.

Warta fluuius apud Siradiam liber sit, ab obstaculis & molendinis.

Idem ibidem. Iż do tego czásu. — HL. 97. HP. 545. C. 7.

Obstacula è fluminibus omninò tollantur, excepto obstaculo Præmisliensi, sub pœna Centum marcarum, vltra priores pœnas, Officio Castrensi peremptoriè exigenda.

Aug. Petr. 1562. O Jaziech. — HP. 545. C. 17.

Idq; citra appellationem.

Aug. Wars. 1563 Iazy. — HP. 546. C. 22.

Obstacula omnia, in fluuijs nauigabilibus extructa tollantur, sub pœnis prioribus legibus descriptis, Capitanei verò, rebelles puniant, & ab inobedientibus pœnam ducentarum marcarum exigant, quam pœnam & ipsi Capitanei luant, si obstacula Regia non sustulerint, toties quoties ad quodcunq; Iudicium Citati fuerint, excepto duntaxat fluuio Bug.

Idem ibidem. — Ibidem.

Flumina Warta & Noteß, vt nauigabilia sint Rex per Commissarios apud Marchiones & Duces Pomeraniæ efficiat, & in futuro Conuentu constituat.

Aug. Pet. 1565. O Jaziech. — C. 53.

Obstacula iuxta priores Constitutiones Petricouieñ. & Warssouieñ. tollantur, secus facientes ad Officium Castrense citentur.

Aug. Petr. 1567. Iazy. — C. 74.

Obstaculis si quis delectatur, ostia in illis faciat vt nauigationem non impediant. Quod si ex occasione obstaculi alicuius, quispiam damnum cœperit, illud Dominus obstaculi, coram Officio Castrensi, in primo termino peremptorio, iuxta iuramentum damnum passi, citra vllam appellationem resarciat.

Aug. Lub. 1569. Wieprz Rzeká. — C. 111.

Fluuius Wieprs, à Ciuitate Krasnystavv, vsq; ad Istulam, ad nauigandum purgetur, quam in rem Capitanei per quorum tenutas defluit subditos dent.

Steph. Warſ. 1578. Jazy.

Obſtacula omnia tollantur, iuxta priores Conſtitutiones. C. 190.

Steph. Warſ. 1581. Moſt ná Bugu.

Pons ſuper fluuio Bug, inter bona Dorohuſt, Pauli Orzechovvski, & Beresciany Regalia, iuxta antiquam conſuetudinem ædificetur, perpetuis temporibus. Stet autem arbitrio eiuſdem Pauli Orzechovvski, vtrùm malit pontem extruere, vel catarrhactam facere, tàm per ipſum fluuium quàm per omnem ſyluam, iuxta ipſius Priuilegium, modo id fiat ſine inſigni inundatione agrorum. C. 216.

Sig. Crac. 1588. Potwierdzenie Praw.

Per Wolyniam fluuij publici & præſertim Bug, nullis aggeribus impediantur, quominus nauigia liberè defluitent, Sokalium vſq;, ſub pœnis ducentarum marcarum, coram Tribunali, vel quouis Iudicio ſui diſtrictus peremptoriè repetendis. C. 48.

Sig. Warſ. 1589. Rzeká Bug.

Eadem Conſtitutio in robore conſeruatur, ita vt ageres & obſtacula in eodem fluuio, ad feſtum S. Martini amoueantur, quod in bonis Regijs incipere debet, ſub pœnis in legibus deſcriptis, ſaluis Statutis de oſtijs in obſtaculis faciendis. C. 28.

Steph. Warſ. 1581. Niewiazá.

Portus in Kieidany in fluuio Nievviaza, liber ſit, neq; aggere impediatur, iuxta Conſtitutionem Grodnenſem 1568. C. 220.

Sig. Warſ. 1589. Rzeká Wartá.

Fluuius Warta, vt ſit nauigabilis, ita prouidetur. Primum vt Marſchalcus Regni Opalenski, cum Pomeraniæ Ducibus, eo nomine agat, qui ſi ad tranſactionem tardi fuerint, conſtituetur Emporium frumentarium aliorumq; omnis generis mercium in oppido Skvvirzyn, Emporio Poſnanienſi ſaluo. Peracto autem in quamcunq; partem hoc negotio, idem Marſchalc⁹ Regni, vnà cum Succamerario Poſnanienſi, cõductis artificib⁹ fluuium purgent, & à Ciuitate Poſnanienſi, vſq; quo opus fuerit nauigabilẽ effiaiát, quam in rem pecuniã in Prętorio Poſnanienſi in eos vſus depoſitam conuertant. Quod ſi hac ipſa pecunia res peragi nõ poſsit, in Iuridica Poſnanienſi facto calculo, reliquum Nobilitas ad proportionem conferat. Eam Contributionẽ, ſi qui non ſoluerint, contra illos nõ ſecus procedatur, atq; in actionibus publicarum Regni contributionum procedi ſolet. C. 27.

Ii qui

sig. Warſ. 1589. Rzeká Wieprz.

Ii qui in fluuio Wieprz molendina habent, inſtrumẽta quoq; habeant, quibus homines defluitantes, per aggeres ſine vllo damno traijciant, exceptis molendinis bonorum Koczko, vbi etiam oſtium parari debet, ſub pœna Centum marcarum, officio Caſtrẽſi quocunq; peremptoriè exigenda. Hæc autem Conſtitutio, ad proximum tantùm Conuentum valeat, vt ſi quis illi ſatis non fecerit, iam de facto aggeres remouere teneatur, ſub pœna 500. marcarum Officio Caſtrenſi repetenda. c. 28.

Sig. Warſ. 1589. Rzeká Wyſłok

Fluuius Wyslok, nauigabilis ſit, ab ipſis limitibus villæ Staromieścíe, obſtaculiſq; omnibus liberetur. Quod ſi quis obſtaculo vtetur, oſtium in eodem faciat; Porro hic fluuius aſcribitur iuribus, pœnis, & libertatibus aliorũ fluuiorum Regni. At quoniam purgatione opus habet, ideò incolæ ad ripas eius fluminis exiſtentes, id faciant ſuis ſumptibus, alioquin Rex certis perſonis permittet, vt id ſuo ſumptu faciant; Ratione autem impenſarum, Teloneũ in taberna Rzeſzouienſi exigant, à nauigio Skuta dicto frumẽto omnis generis, farina, cinere repleto, florenos 4. à ſeminauigio earundẽ rerum florenos 2. A mercib⁹ ſyluestrib⁹ à ſingulis nauigiis Travvty dictis, per florenũ vnum, donec id recipiant, quod expoſuerint. Quam purgationẽ & Telonei exactionem nemo impediat (non derogando iuri hæreditario, imo cum conſenſu Illuſtris & Magnifici Ioannis Zamoſcij Supremi Cancellarij) ſub pœna 300. marcarum, cui⁹ medietas Capitaneo, alia verò illi qui fluuium purgaturus eſt, debebitur, coram Officio Caſtrenſi Præmiſlienſi peremptoriè ſine appellatione repetenda. c. 28.

Sig. Warſ. 1589. Woiewodztwo.

Palatinus Siradienſis, in repararationem fluuij Pilcza, groſſos quatuor à ſingulis manſis contribuat, cui contributioni etiam bona Regalia ſubſint. Pecunia ad manus Theſaurarij Terræ Siradienſis tradatur, non ſoluentes, iure publicarum Cõtributionum compellantur, ſaluis Cõſtitutionibus, de tranſitibus per obſtacula. c. 29.

Sig. Warſ. 1589. Moſt.

Iacobus Zabicki, pontem in fluuio hac extruat, & aggerem reparet, ita tamen, vt prouentus eiuſdem pontis ad Theſaurum Regni pertineant, quod tamen reuidere prius c. 31.

debent Officiales, ad id designati, incolæ verò illorum locorum in Conuentu particulari Lomzensi, pontale Teloneum constituant, quod vbi per Nuncios illius Terræ, ad Conuentum relatum fuerit, tum demum Priuilegium eidem Zabicki dabitur.

Sig. Wars. 1589. Swięta.

Fluuium Svvienta, si quis purgare voluerit, postea- C. 39. quam id ad Conuentum retulerit, Rex permittet.

Sig. 3. Warſ. 1598. Rzeki.

Fluuij nauigabiles, Istula, Niepr, Stryi, Styr, Narevv, C. 13. Dunaiec, Bug, Wieprs, Tysmienicza, San, Brda, Nida, Prosnia, Noteß, liberi esse debent à quibusuis aggeribus, catharrhactis, molendinis, & quibusuis ædificijs nauigationem impedientibus, (exceptis quatuor molendinis pensilibus, in bonis Oppidi Koczko, per commutationem antiquitûs alienatis & taxatis,) neq; ea in posterum, ab ijs locis quæ nauigabilia sunt quisquam extruat, & extructa ad festum S. Martini deportet, sub pœna ducentarum marcarum, apud Tribunal inter causas Officij ad instantiam cuiusuis repetenda: In eisdem fluuijs Teloneum nullum, etiam Regale & Quartæ obnoxium, à Nobilibus exigatur, sed ad solos mercatores pertineat, alioquin citatus ad Tribunal, & iuramento Actoris conuictus, pœnam ducentarum marcarum succumbet, ibidem inter causas officij peremptoriè repetendam, cuius medietas Regi, altera delatori debebitur.

Sig. 3. Warſ. 1598. Rzeká Wártá.

Ad perficiendam nauigationem fluuij Warta, depu- C. 13. tantur legati ad Principes vicinos, quibus facultas conceditur, eum tractatum finaliter concludendi. Iidem legati, peractis tractatibus, eundem fluuium per artifices idoneos purgari curent, à Ciuitate Posnaniensi incipiendo, vsque quò necessitas postulauerit, idq; ex pecunia, in Prætorio Posnaniensi sub Sigillo Stanislai Alberti Chlapovvski Iudicis Calissiensis deposita, qui eam pecuniam, legatis prædictis, ad quietationem illorum extradere debet.

CAPVT QVINTVM.

De Vectigalibus & Teloneis.

Kaſ. Pet. 1443. Telonea. — L. 90. P. 423. HL. 271. HP. 95.

TElonea omnia, poſt mortem Regis Wladiſlai Iagellonis inſtituta, abrogantur.

Idem. Item de his. Alex. Rad. 1505. Quoniam. — L. 91. 118. P. 423. HL. 271. HP. 96.

Telonea nemo ſibi temerè inſtituat, niſi cum conſenſu Regio, & Conſiliariorũ Regni, in Conuentione generali, ſub amiſsione illorum bonorum in quibus Teloneum temerè exigeretur.

Alb. Petr. 1496. Item licet. Item fit. — L. 100. 104. P. 425. HL. 272. HP. 262.

Nobiles eorumq; ſubditi, ab omnibus Teloneis & foralibus liberantur, ita vt ſi quis ab eis ratione rerum, in domos aut è domibus illorum ductarum, nomine Telonei aut foralium, quidquam exegerit, Iudicio Terreſtri conueniatur, & pœna Statuti puniatur, literis Regalibus non obſtantibus, Teloneatores citati exacta reſtituant.

Sig. Petr. 1523. Quia Nobilitas. — S. 29. P. 432. HL. 273. HP. 263.

Foralia vero à rebus domeſticis & victualibus, non recipiantur, niſi à rebus lucri cauſa emptis, & reuenditis; à rebus quoq; mæchanicorum, foralia moderatè iuxta cõſuetudinem exigantur.

Abrogata eſt hæc lex Anno 1538. de quo infra eodem Capite.

Alex. Petr. 1504. Cum frumentis. Sig. Crac. 1510. Teloneum autem. Idem Petr. 1511. Item ſtatuimus. Sig. Petr. 1550. Poniewaz. — L. 114. S. 10. 17. P. 430. HL. 93. HP. 269. C. 2.

Factores Spiritualium & Sæcularium, per terram & aquam, cum mercibus euntes, iurent illas merces non eſſe lucri gratia emtas, ſed proprij laboris & domeſticas, quo facto, abſq; Telonei ſolutione dimittantur, quod iuramentum Teloneatores obſeruent ſub pœna Regali.

Sig. Crac. 1540. Nolentes. — Ibidem.

Semel tamen iurato factori vbiq; credatur.

Sig. Crac. 1507. Deinde Statut. — S. 2. P. 426. HL. 273. HP. 264.

Telonea ſi quis iniuſtè exegerit, pœna duplici puniatur, quam Sæculares à Sæcularibus, coram Capitaneo, Spiri-

Spirituales verò à Spiritualibus per censuras repetant, Capitanei quoq; Telonea temerè exigentes, in Capitaneatibus obligatis, pœna Centum marcarum, in liberis priuationis officij puniantur, & nihilominus in duplum condemnentur.

Sig. Crac. 1510. Ambiguitates.

Teloneum nisi expressè literis Regijs inscribatur, iuri Regio reseruatur. *S. 15. P. 424. HL. 272. HP. 97.*

Sig. Crac. 1510. Cum in eos.

Insoluto Teloneo, si quis boues expellat, cutes aliasq; res efferat, pœna peculatus puniatur, ad arbitrium Regis. Eadem pœna irrogari debet ijs, qui consilio, auxilio, vel conniuentia transgressores iuuerint. *S. 14. P. 433. HL. 276. HP. 97.*

Sig. Crac. 1510. Grauioribus.

Sublato hoc Statuto, cautum erat ad futurum Conuẽtum, vt is qui in soluto Teloneo, merces in Vngariam vel Silesiam exportasset, bouesúe egisset, in tantum mulctetur, quanti boues vel merces constarent. Negans verò se exportasse, vel abegisse, Nobilis cum duobus testibus Nobilibus euadat, Plebeius verò per Teloneatorem conuincatur. *P. 419. HL. 277. HP. 336.*

Sig. Petr. 1519. Non habentes.

Qui literas super Teloneum antiquum non habet, vel illas amisit, gratiam Regis quærat. *S. 24. P. 423. HL. 271. HP. 96.*

Sig. Crac. 1527. Cæterum.

Suspensio quinquennalis libertatum à solutione Teloneorum relaxatur. *P. 431. HL. 276. HP. 270.*

Idem Crac. 1532. Permoti iniurijs.

Teloneatores, insoluto Teloneo, neminem dimittãt, alioquin non soluti Telonei nomine, in foro competenti agant; Regi verò ipsi satisfaciant, litispendentia eiusmodi non obstante. *S. a 4. P. 431. HL. 276. HP. 270.*

Sig. Petr. 1538. Quoniam.

Sublatis omnibus Teloneis, post Priuilegium Ludouici Regis concessis, & alijs partim reiectis, partim approbatis, constitutum est, ne quis deinceps, vigore Priuilegij cui semel derogatum est, quicquam exigat, nisi literas præsentis, vel futuri Conuentus habeat, sub bonorum amissione, Literas quoq; suas, quilibet ad Conuentum adferat, & Iudicio Regis subijciat. *S. a 2. P. 426. HL. 273. HP. 265.*

Ibidem. Quia verò.

Nobiles & eorum subditi, cum rebus laboris proprij iter facientes, liberi sint à solutione Teloneorum, pontalium, aggeralium, & aliorum eiusmodi. *Ibidem.*

Telone-

Ibidem. Statuimus. — S. a 2. P. 431. HL. 274. HP. 266.

Theloneorum exactores sint Nobiles possessionati, & Christiani, exceptis locis, in quibus Capitanei & Tenutarij, curam Theloneorum habent, ij enim ipsi pro exactoribus reputantur. Exactor verò iniqui Telonei, vbicunq; siue Terrestri, siue Castrensi Iudicio, tanquam pro articulo Officij conueniatur; conuictus exactum restituat, & in pœna quatuordecem marcarum iniuriam passo, trium verò Iudicio condemnetur.

Ibidem. In his verò. — Ibidem.

Nobilis Telonei exacti accusatus, per iuramentum euadat, quod nihil iniquè exegit.

Ibidem. Similiter. — Ibidem.

Statuta de iniquis Teloneorum Exactoribus, etiam ad Capitaneos pertineant.

Ibidem. Quoniam autem. — Ibidem.

Pontem declinare atq; vado transire, cuilibet liceat, nec propterea molestari, aut Telonei exactione vexari debet.

Ibidem. Quod si Præfectus. — S. a 3. P. 428. HL. 275. HP. 267.

Exactorem dominus statuat, & pro illo caueat, victumq; si soluendo non sit, iniuriam passo in instanti tradat, si verò eum non statuerit, ipse pro illo respondeat, & sine exceptionibus appellationibusq; satisfaciat.

Ibidem. Item in arbitrio. — Ibidem.

Actor in causa axacti Telonei, optionem habeat, vtrum velit Exactorem Plebeium ad euasionem iuratoriam admittere, an ipse conuincere.

Ibidem. Probatio verò. — Ibidem.

Probatio seu expurgatio exacti Telonei ita fiat, vt Nobilis iuxta quantitatem summæ iuret, Plebeius verò pro summa decem marcarum met secundus, pro maiori met septimus.

Ibidem. Ciuitatum etiam. — Ibidem.

Ciuitates eidem iuri subiaceant, & exactores suos statuant, atq; pro illis satisfaciant, citra exceptionem fori declinatoriam, & Priuilegiorum oppositionem.

Ibidem. Ad coercendam. — Ibidem.

Foralia à pecudibus, & rebus proprijs, non exigantur, iuxta Statutum Ioannis Alberti, non obstante Statuto Anni 1523. de rebus mæchanicis, quod quò ad hunc articulũ tollitur.

Ibidem. Quia frequenter. — S. a. 3. P. 429. HL. 275.

Damnum si quis ex transeuntibus, vel pecora agentibus dederit, illud Ministerialis cum Nobilibus, vel ad

minus duo villani conſpiciant, & æſtiment, & damnum paſſus, illud iuxta eorum æſtimationem exigat; Vocatus verò propterea in Iudicium, iuramento euadat, modo teſtimonium eius rei habeat.

Sig. Crac. 1539. Quoniam. — Literæ Vectigalium, per Commiſſarios inſpiciantur, & iuſtæ conſeruentur, iniuſtæ tollantur. — P.424.HL.271. HP. 96.

Sig. Crac. 1543. Teloneatores literæ. — Hoc autem intelligi debet, de literis ad Regis beneplacitum, vel ad vitam alicuius conceſsis, non verò de perpetuis. — P.424.HL.272.

Lex annalis.

Sig. Crac. 1540. Omnes regnicolæ. — Nouum Theloneum, non niſi à rebus extra Regnum elatis, vel actis debetur, non autem ab his, quæ intra Regnum venduntur vel mactantur. Tranſgreſſores tamen eius Telonei, rerum priuatione puniantur. — P. 433. HL.276. HP. 97.

Sig. Crac. 1507. Ad ſupplicationẽ. — Nobilitas Ruſsiæ, inſtar Nobilitatis Poloniæ, à Teloneis & foralibus libera ſit. — S.7. P.432.HL. 276. HP. 695.

Aug. Pet. 1550. Poniewaz Stan Rycerſki. — Teloneum nouum à bobus, extra Regnum actis, qui in Nobilium & Spiritualium domibus educantur, vel empti frumentis illorum ſaginantur, non exigatur, quod tamen iuramento factoris, qui boues agit probetur, inſtar mercium per aquam defluitantium. Idem de boario tributo, alias povvolovvczyznie cenſeri debet. — P.433.HL.277. HP.271. C.2.

Aug. Petr. 1562. Cia Mieſtowe. — Teloneorum abrogatio, & cognitio libertatum, tàm per Ciuitates, quàm per priuatas perſonas impetratarum, differtur ad proximum Conuentum & Reuiſionem literarum. — C. 17.

Aug. Warſ. 1563 Cia. — Telonea omnia poſt mortem Wladiſlai Iagelonis inſtituta abrogantur, vbi verò neceſſaria fuerint, Reuiſores Regni videant & ad Conuentum referant. — HP. 96. C. 20.

Sig. Pet. 1538. Statuimus. Aug. Pet. 1565. Zeby Cel. — Iudæi Zuppis, Teloneis, Arendis, non præficiantur, quod Palatini prohibeant in ſuis Palatinatibus, ſub pœna Centum marcarum per Inſtigatorem repetenda. — S. a 2. P.423. HL. 135. HP.378. C.53.

Aug. Petr. 1565. Cia mieſtowe. — Cognitio de pontalibus, aggeralibus, Teloneis, nec non de eorum libertatibus, ad proximum Conuentum reijcitur. — C. 53.

Aug. Petr. 1567. Cia. — Hoc idem fit in Conuentu Anni 1567. ita tamen vt poſt deciſionem factam publicetur. — C. 73.

Telo-

Aug. Lub. 1569. Rázmáczamy.

Telonea, pontalia, aggeralia, post mortem Regis Wladislai instituta, Succamerarij, Vexilliferi & Tribuni, in suis districtibus reuideant, & ad Conuentum referant.

HP. 58. C. 108.

Ibidem. Takze tez.

Reuisores verò dabuntur ad videnda loca Teloneorũ in Palatinatibus Wolyniæ, Podlachiæ, & Kiouiæ, & ad præscribendum modum reparationis viarum.

Ibidem.

Aug. Lub. 1569. Myto w Zupach.

Teloneum nouum in Zuppis Rusſiæ constitutum abrogatur, ita vt si quis illud exigere præsumpserit, Citatus vigore Statuti Anni 1538. ad quodcunq; Iudicium seu Officium, illud cum pœna ducentarum marcarum parti & Iudicio totidem restituere teneatur. Si verò quis exactorem intercedere audeat, pœna mille marcarum illico puniatur, possessionatus ad loci Capitaneum remittatur pro exequutione, contra impossessionatum procedatur vt iuris est, citra appellationes.

HP. 118. C. 108.

Steph. Crac. 1576. O Przysiedze ná Clech.

Teloneatores à factoribus alia iuramenta non exigant, quàm leges Regni volunt, & sufficit, vt is, qui cum frumento defluitat, iuret illud esse proprium, non emptum. Qui verò boues agit, quod sunt proprio frumento saginati. Idem de Syluestribus mercibus.

C. 162.

Steph. Warſ. 1578. O Clech.

Telonea omnia, tàm Aquatica quàm Terrestria, post Statutum Casimiri Tertij impetrata abrogantur, vbi verò noua propter reparationem locorum difficilium necessaria sunt, ea Succamerarij, Tribuni, & Vexilliferi, sub officiorum priuatione, præmissa quatuor septimanis antea publicatione eodem anno reuideant, & ad Conuẽtum referant, Constitutio verò anni 1538. de extorsione Telonei sancita, referri debet ad cuiuscunq; status homines, & ad eos qui iuramentum contra præscriptum Statuti Alexandrini Anni 1504. in Cameris exigunt, vel illud denuò præstare cogunt, posteaquam semel coram Officio præstitum fuerit, ij omnes ad quodcunq; Officium Regni citati, Centum marcarum pœna mulctentur: In finitimo tamen Teloneo iuxta consuetudinem veterem iuretur.

C. 189.

Steph. Warſ. 1581. Mytá.

Ad connotandas Inſtructiones exactionis Theloneorum, per Wolyniam, Podlachiam, Podoliam, & Pokuczie, dabuntur Reuiſores eodem anno, qui & Teloneum inZuppis Ruſsiæ videant. C. 212.

Ibidem. Ciá od Zboż Slacheckich.

Iuratus ſemel coram officio Caſtrenſi famulus, ad iterationem iuramenti proprietatis frumenti, vel ad ſolutionem Telonei ne cogatur, ſub pœna centum marcarum, coram quouis Iudicio vel Officio exigenda, Notarius verò recognitiones iuramenti præſtiti ne det, ſi iuramentum factum non eſt, ſub pœna ducentarum marcarum, cuius medietas delatori cedit, altera fiſco, quo nomine poſt Curiam reſpondebit. C. 212.

Ibidem. Cio od Slachty.

A bobus & equis, ad vſum domeſticum Nobilitatis Pruſsiæ emptis, Teloneum non exigatur, modo in Camera iuretur, quod non lucri gratia empti ſint, idem de reliquis pecudibus. C. 214.

Ibidem. Ciá y mytá.

Nobilitas Ducatuum, Oſvviencimenſis & Zatorienſis, inſtar Nobilitatis Regni à Theloneis libera. Ibidem.

Ibidem. Rewidowánie Cel.

Telonea per Officiales, iuxta priorem Conſtitutionē reuideantur, ſed nō augeantur, aliâs iniuſta auctio, etiamſi literis Regijs approbata ſit, nullitati ſubiaceat, ſi qui legaliter impediti adeſſe non poterint, Rex alium Officialem Terreſtrem ſubſtituat. Omnes autem, qui Telonea habent, in ſecundis terminis Terreſtribus, poſt Comitia ſeſe manifeſtent, ſub amiſsione Telonei. C. 216.

Sig. Warſ. 1589. Reuidowánie.

Eiuſdem Conſtitutionis exequutio, denuò Officialibus pro debito Officiorum demandatur. C. 19.

Steph. Warſ. 1581. Ciá od Wołow.

Boues tributarij, vel proprio frumento ſaginati, liberè abſq; Teloneo dimittantur, ſub pœna Centum marcarum, Nobiles verò, & eorum famuli, itidem Nobiles, à iuramento non arceantur. C. 221.

Sig. Crac. 1588. O Mytach.

Frumenta & aliæ merces ſylueſtres, in fundo Nobilium hæreditario natæ, non autem coemptæ, liberæ ſint ab omnibus quibuſcunq; Teloneis, & exactionibus, dum defluitant, præſtito ſiue per dominos, ſiue per factores iuramento, ſub pœna quingentarum marcarum iuxta priores Conſtitutiones exigenda. Quod verò mercatores attinet, C. 42.

tinet, debet Instigator omnes Teloneorum exactores, specificè autem Tarnouiensem, Zegrzensem, Rymarzeuiensem, Dybouiensem, pro iurium cognitione, ad Comitia vocare. Quod nisi ille fecerit, quilibet alius idem faciat. Notarij quoq; à quietationibus nihil exigant, sub pœna inique exacti Telonei, coram Iudicio Tribunalis vel alio quocunq; exigenda.

Sig. Crac. 1588. Myt Podlá- skich.

Telonea omnia, per Podlachiam abrogantur, in perpetuum; Ita vt si quis ea innouare vel impetrare, ausus aliquando fuerit, pœnam mille marcarum, peremptoriè in Iudicio Tribunalis, vel quocunq; alio luat; Mercatores tamen, more antiquo in Cameris Regijs Telonea soluant. A mercibus verò, à quibus in Regno Teloneum solutum non est, & in Podlachiam deferuntur, ibiq; remanent, Teloneum semel tantum soluatur. C. 54.

Telonea tamen ea quæ abrogata sunt in ijsdem locis pro Rege & Regno exigantur ad triennium.

Sig. 3. Warf. 1590. Clá Podláſkie.

Constitutio Anni 1588. de abrogandis Teloneis Podlachiæ approbatur, ita vt post expirationem trium annorum ibidem specificatorum, neq; Rex neq; Respub., neq; quisquam priuatus in ijs commodum quærat, sed neque Quarta vnquam ex illis petatur. C. 7.

Sig. Crac. 1588. Spraw mieyskich.

Pro malè obtento processu, in causis per Ciues in Iudicio Tribunalis Regni occasione Teloneorum iniquè exactorum institutis, non agatur, nisi coram Iudicio Tribunali, Citationes verò post Curiam contra Ciues editæ exequutionem non impediant. C. 67.

Sig. Warf. 1589. Wolnosc.

Teloneatores Lithuaniæ tàm Terrestres quàm Aquatici, à frumentis & rebus Nobilitatis, vtriusq; gentis, iuramento corã officio Castrẽsi quocũq;, vel in prima Camera Telonei pręmisso, nihil exigant sub pœna 100. sexagenarum Lithuanicarũ, coram Tribunali, vel quocunq; alio officio, etiam post Curiam exigenda. Notarij quoq; Teloneorũ à quietationibus non amplius accipiant, quam duos grossos. C. 38.

Sig. Warf. 1589. Podwyßßenie.

Teloneum pontale Ciuitatis Cracouiensis augetur, vt vnus grossus, à singulis equis vectorum, à pecudibus verò maiorib9 medius grossus soluatur. C. 42.

Sig. Warſ. 1589. Cło Krákowſkie. — C. 43.

Teloneum perpetuum Cracouienſibus datur, ita vt omnes mercatores extranei, ab omnibus mercibus, iuxta æſtimationem, à qualibet marca dimidium groſſum ſoluant.

Sig. Warſ. 1589. Cło Káźimiev. — C. 43.

Teloneum Caſimirienſe, ita augetur, vt vltra antiquum Teloneum, à ſingulis equis & pecudibus maioribus, dimidius groſſus exigatur.

Sig. Warſ. 1589. Myto. — C. 45.

Teloneum tàm Terreſtre, quam aquaticum, per Reginam Ciuitati Warſſonienſi ad certum tempus datum, eidem Ciuitati perpetuò approbatur, exceptis rebus Nobilium. Quod ſi antea Quarta Rauam ex eodem Teloneo dabatur, eam illi quoq; dare debent.

Sig. 3. Warſ. 1590. Reuizia. — C. 27.

Officiales Terræ Belzenſis, in reuidendis Teloneis Conſtitutioni Conuentus proximè præteriti ſatisfaciant, ante futura Comitia ſub pœnis ibidem expreſsis.

Sig. 3. Warſ. 1596. O Cłech. — C. 8.

Telonea vltra inſtructiones manu Regia ſubſcriptas non exigantur, Inſtructiones Regiæ in Cameris publicè affigantur. Qui in Camera principali Teloneum ſoluit, ad ſolutionem eius in alijs Cameris, producta quietatione non adigatur. Vltra Inſtructiones Telonea exigentes, coram quocunq; Iudicio & Officio peremptoriè reſpondeant, proceſſu impoſſeſsionatorum cõueniantur, & pœnas prioribus Conſtitutionib⁹ ſancitas luant. Teloneum aquaticum apud Novvodvvor, Fordan, Dybovv, Stavvek & Torunium, circa Contributionem laudatum, non niſi ad vnius anni decurſum, à die qua exigi cœpit exigatur. Pro impedimentis eiuſdem Telonei citati abſoluuntur.

Sig. 3. Warſ. 1598. Moderátia. — C. 6.

Telonea iuxta inſtructiones Regias Cracouiæ Anno 1596. Typis excuſas, & in Conuentu correctas exigantur. Inſtructiones denuò recudantur, & in Cameris in tabulis appendantur, ſub pœna Centum marcarum in Tribunali repetenda.

Idem ibidem. Miáſto. — C. 24.

Ciues Warſſouienſes, à ſolutione Teloneorum, tàm Terreſtrium quàm aquaticorum, liberi eſſe debent.

Idem ibidem. Opráwá. — C. 33.

Pro reparatione riparum, Ciuitati Caſimirienſi, certa penſio conceditur, à quolibet nauigio mercatorum per vnum florenum.

Idem ibidem. Pozwolenie. Teloneum à Mercatoribus, pecuniam in Valachiam, Moldauiam & Turciam efferentibus, à singulis decem florenis grossi sex, ad decennium instituitur, pro extructione arcis Sniatynensis. C. 36.

Idem ibidem. Pozwolenie. Simile Teloneum instituitur, à mercatoribus pecuniam in Moscouiam efferentibus pro extructione arcis Kaniovv. C. 36.

Idem ibidem. Budowánie. Teloneum pontale Ciuibus Luceoriensibus in reparationem pontium conceditur. A quo Nobiles eorumq; subditi liberi esse debent. C. 37.

Sig. 3. Warſ. 1598. Opráwá. Teloneum pontale Sandecense instituitur. C. 37.

CAPVT SEXTVM.

De Moneta.

Caſ. Wiſ. 1368. Cum sub vno. Moneta per totum Regnum vna sit, & bona. L. 32. P. 435. HL. 161. HP. 78.

Sig. ad Cerw. 1422. Inprimis. pollicemur. Idem in Iedl. 1433. Item promittimus. Aug. Petr. 1550. Chcąc się tez. Rex monetam sine consensu communi non cudat, & cudentes puniat. L. 48. C. 2. P. 435. HL. 161. HP. 78.

Caſ. Petr. 1447. De minuta. Minuta pecunia, vbiq; recipiatur, alioquin Nobilis per Capitaneum pignoretur, Mercator mercibus priuetur, Kmetho turri inijciatur. L. 91. P. 436. HL. 163. HP. 79.

Falsorum verò nummorum, si duo grossi in vna marca apud quempiam reperti fuerint, marcam perdat, si sex, Capite puniatur, quod Capitanei exequantur sub pœnis Regalibus.

Caſ. Pet. 1451. Ex literis vniuersalibus. Brachata pecunia, vbiq; recipiatur, quam si Spiritualis pro decima non receperit, decimã perdat, Nobilis prima vice, secunda & tertia decem, quarta triginta marcis mulcte-

Moneta

mulctetur; Ciuitates eidem pœnæ ſubiaceant. Mercatores idipſum recuſantes, mercium amiſsioni ſint obnoxij, Cmethones fertone, Tabernatores media marca puniantur; Falſorum autem nummorum, ſi in vna marca duo groſsi reperti fuerint, marcam perdat, ſi ſex groſsi reperti fuerint, puniantur iuxta priores Concluſiones, quod Capitanei exequantur ſub pœnis Regalibus.

Alb. Petr. 1496. Item cum cerneremus.

Aureus nummus triginta groſsis recipiatur, ſub pœna triginta aureorum.

L. 103. P. 438. HL. 12.

Alex. Rad. 1505. Cum ex auri.

Tandem groſsis triginta duobus æſtimatus eſt.

L. 118. P. 438. HL. 12.

Sig. Crac. 1527. Et quia moneta.

Moneta Svvidnicenſis proſcribitur, ita vt pœna quatuordecem marcarum puniantur, apud quos reperta fuerit, Capitanei hæc animaduertant.

S. 43. P. 439. HL. 163. HP. 82.

Ibidem.

De falſa moneta accuſatus, & confeſsione duorum Nobilium eiuſdem criminis reorum, & plexorum conuictus, capite mulctetur; ſi verò ignobiles fuerint, vel Nobiles quidem, ſed confeſsionem morte non confirmauerint, euadet accuſatus cum decẽ octo teſtibus quos Rex eliget ex quinquaginta quatuor per Regem præſentandis. Reſpondere autem hoc nomine debet coram Rege.

Ibidem.

Sig. Crac. 1539. Sed ex eo.

Ciuitates Pruſsiæ, monetam vel ſub ſignis antiquis cudant, vel omninò ab eo abſtineant.

P. 442. HL. 165. HP. 84.

Sig Crac. 1543. De monẽta.

Moneta Ducis & Ciuitatum Pruſsiæ, ad iuſtum valorem deponatur & æſtimetur, ſine damno Reipub.

P. 442. HL. 165.

Aug. Pet. 1550. Okolo monety.

Palatini cum Capitaneis & Monetarijs, videant ne Moneta efferatur.

P. 436. HL. 162. C. 5.

Aug. 1567. Moneta.

Moneta arbitrio eorum qui eius rei periti ſunt cudetur, Taleri verò non accipiantur, niſi prout literis Vniuerſalibus æſtimati fuerint.

C. 75.

Steph. Wars. 1578. Moneta.

Moneta tàm in Regno quàm in Ducatu Lithuaniæ cudatur, alia proſcribatur, alia taxetur ita vt id fiat ex re Reipublicæ.

C. 192.

Sig. Crac. 1588. O Monecie.

Moneta Silesica, Brandenburgica, Saxonica, & alia quæuis non æquiualens, in Regnum non inferatur, illata verò ante dimidium Anni expendatur, exceptis solidis Vngaricis, & grossis quintuplicibus. Quod animaduertere debent Ciuitates, Gedanensis, Elbingensis, & aliæ quæ portus habent, sub amissione monetæ, & pœna arbitraria, Moneta Lithuanica approbatur. C. 43.

Sig. 3. Wars. 1598. O Menicy.

Aurei Vngaricales boni non nisi grossis quinquaginta octo, Taleri verò itidem boni, non nisi grossis triginta sex, accipiantur & tradantur, neq; valor eorum eleuetur sub amissione pecuniæ & mercium per Capitaneos pro Thesauro Regio confiscandarum. Aurei verò & Taleri suspecti, tum & minutior pecunia, non nisi iuxta æstimationem monetariorum, per Regem publicandam recipiantur, sub eisdem pœnis, quod itidem Capitanei ex delatione Thesaurariorum animaduertant, Moneta verò Regni cudatur, iuxta ordinationem Diui Stephani Regis, valore in Monetaria Ilkusiensi antiquitûs vsitato, donec alia Ordinatio in Comitijs subsequatur. C. 7.

CAPVT SEPTIMVM.

De Contributionibus.

Ex Priuilegio Lod. Kasi. 1374. Cas. Nieß 1454. Item pollicemur.

INcolæ Regni ab omnibus datijs, laboribus, tributis, immunes sint, duobus duntaxat grossis, de singulis laneis, Regi in signum dominij solutis; Hostium tamen insultus pro viribus sustineant. L. 40. 93. P. 443. HL. 111. HP. 85.

Ex Priuilegio Iag. ad Czerw. 1422.

Quæ exactio grossis Pragensibus vel communi Moneta solui debet. L. 49. P. 443. HL. 81. HP. 85.

Ex Priuilegio Iag. in Iedl. 1433. — L. 51. P. 444. HL. 102. HP. 86.

Cmethones Nobilium omnes, à quibuſuis exactionibus & oneribus liberi ſint, duos groſſos tamen de ſingulis laneis ſoluant, Sculteſis, Molitoribus, Cauponibus, Hortulanis & ſeruis qui agros non colunt exceptis.

Si quæ villa hanc exactionem à feſto S. Martini, ad feſtum S. Nicolai non ſoluerit, vno boue pignoretur, quem niſi quatuordecima die liberauerit, duobus bobus mulctetur, citra ſpem reſtitutionis, Ciues in Ciuitatibus & Oppidis reſidentes, ab hac exactione liberi ſunt, Suburbani verò ſoluant.

Iag. in Iedl. 1433. Memoratus etiam. Caſ. in Korcz. 1451. Item volumus. Sig. Petr. 1511. item ſtatuimus. — L. 51. 88. S. 19. P. 446. HL. 260. HP. 89.

Deſcriptionalia alias Spizne, in exigendis Contributionib⁹ non exigantur.

Caſ. Nieſs. 1454. Item ſtatuimus. — L. 95. P. 446. HL. 260. HP. 89.

Alioquin exactor iniquus, impoſſeſsionatus, per Burgrabium aut Proconſulem areſtetur, donec exactum reſtituat, & pœnam trium marcarum iniuriam paſſo luat.

Caſ. Nieſs. 1454. Item ſtatuimus. — L. 94. P. 446. HL. 180. HP. 88.

Pignorationes ſiue ex decreto Iudicij Terreſtris, ſiue pro exactione Regali, ita fiant, vt pignus quantitatē ſummæ debitæ, non excedat, pignoratores verò, pignorationibus priuatis abſtineant.

Alb. Petr. 1496. Item ſtatuimus. — L. 104. P. 445. HL. 102. HP. 87.

Fumalia, non de ſingulis domibus aut agris, ſed duntaxat de integris laneis poſſeſsionatis exigantur, & moneta mediorum groſſorum accipiatur.

Sig. Crac. 1507. Licet vniuerſi. — S. 6. P. 446. HL. 102. HP. 88.

Palatini, & Caſtellani, loco Palatinorum Caſtellanatus obtinentes, liberi ſunt à fumalibus, Dignitarijs tamen Maſouiæ, ita ſalaria ſoluantur, vt tempore Ducum ſoluebantur.

Sig. Crac. 1510. Ambiguitates. — S. 15. P. 445. HL. 102. HP. 88.

Fumalia, niſi expreſsè alicui inſcribantur, Regia ſunt.

Sig. Petr. 1511. Item grauaminib⁹ — S. 19.

Villæ Monaſteriorū, non ſecus fumalia ſoluant, quam villæ Nobilium.

Steph. Crac. 1576. O Podymne. — C. 163.

Fumalia retenta ad Feſtum S. Margarethæ exoluantur.

Idem Warſ. 1581. O wybiera. Poradl. — C. 214.

Nec niſi iuxta præſcriptum Statutorum, à Nobilibus exigantur.

Terræ

Iag. in Iedl. 1433 Item omnes. Terræ Cuiauiensis & Dobrzynensis, post decem annorum decursum, liberæ sint à Tributo auenario. L. 52. P. 455. HL. 12. HP. 261.

Idem ibidem. Item pollicemur. Auenam sola Russia ad vitam Regis Iagelonis contribuat. Ibidem.

Sig. Petr. 1511. Item statuimus. Agri, Horti, & Scultetiæ desertæ Contributiones nō soluant. Ex molendinis iuxta antiquas quietationes soluatur. Libertationem ex aliqua causa impetrantes, durante libertate, ad solutionem Contributionis (exceptis ducillis) non adigantur. S. 17. P. 949. HL. 63. HP. 89.

Sig. Petr. 1511. Item volentes. Iniqui exactores, coram Episcopo, Palatino, vel Castellano respondeant, & decretis illorum pareant. S. 17. P. 950. HL. 64. HP. 90.

Sig. Petr. 1511. Quia Nobilitas. Nobilis, si pro vsu suo priuato, citra fraudem, Ceruisiam in Ciuitate coquit, ducillum non soluat. S. 17. P. 949. HL. 38.

Alb. Petr. 1496. Item in exigen. Intra tempus libertatis, ab annuis censibus concessæ, contributiones non exigantur. L. 104. P. 445. HL. 63. HP. 88.

Sig. Crac. 1532. Prospicientes. Contributiones dominus à subditis exigat, & exactori deferat, quietationes verò vtrinq; dentur. S. 62. P. 950. HL. 63. HP. 94.

Aug. Warß. 1563 Niewydánie Poborow. Pro Contributione non soluta, reus deferatur Capitaneo, qui exequutionem faciat citra appellationem. HP. 94. C. 22.

Aug. Lub. 1566. Poborce. Exactores rationem in Conuentu faciant, defectus ex suo impleant. Rex quoq; de accepta Contributione rationem reddat, & quod vltra summam Quingentorum millium, illi à Repub. concessam, nihil accepit ostendat. C. 70.

Aug. Petr. 1567. Annaty. Annatæ in Regno maneant pro defensa Reipub. C. 75.

Steph. Crac. 1576. O sobliwie to wárujemy. Contributiones & Telonea, non nisi in Conuentu instituantur, Monopolia non admittantur. C. 161. 149.

Sig. Crac. 1588. Libertátia. Capitaneus Wschovvensis probet in futuro Conuentu, se certas pensiones & Stationes à Nobilitate illius districtus iure exigere, id si probauerit, ipse tantùm, non verò successores, in eorum vsu conseruetur, si non probauerit, Nobilitas illa ex nunc ab ijs omnibus liberatur. C. 49.

Sig. Crac. 1588. Poprawá. In reparationem Ciuitatis Posnaniensis, Contributio ducillorum ad decennium conceditur, non obstante Cōtributi- C. 68.

tributione Regni, eam verò reparationem Generalis Maioris Poloniæ, Castellanus & Succamerarius Posnaniensis, reuideant, rationes ad Festum S. Martini audiant, & ea ad Conuentus particulares referant.

Sig. Warſ. 1589. Odpuſzczenie

Contributio Szos Ciuitati Cracouiensi, ad quatuor exactiones condonatur. c. 41.

Sig. Warſ. 1589. Sroda.

Ciuitati Sredensi Cōtributiones quatuor exactionum remittuntur. c. 45.

Sig. Warſ. 1589. Odpuſzczenie.

Contributio quoq; ducillaris duarum exactionum, in reparationem Ciuitatis Cracouiensis conceditur, saluis iuribus Braxatorum Cracouiensium, de quibus cognitio in Comitijs post determinatione vtriusq; exactionis futura est. c. 41.

Sig. Warſ. 1589. Odpuſzczenie.

Ciuitati Casimiriensi Contributio Szos ad quatuor exactiones remittitur, Contributio verò ducillaris, eius anni in reparationem eiusdem Ciuitatis conceditur. c. 43.

Sig. Warſ. 1589. Szos.

Ciuitati Clepardiensi itidem Cōtributio quatuor exactionum remittitur, Contributio verò ducillaris eius anni in vsus Ciuitatis donatur. c. 44.

Sig. Warſ. 1596. Obronie.

Contributio in ijs Palatinatibus qui eam anno superiore non extradiderint decernitur; tum & Contributio Capitalis Iudæis imponitur, idq; pro defensa finium Regni & milite. c. 4.

Sig. 3. Warſ. 1598. Szafunek.

Contributio in Conuentu Anni Millesimi Quingentesimi Nonagesimi Octaui laudata, ita distribui debet. Primum Regi pro viatico Suetico trecenta millia florenorū numerari debent. Deinde ex eadem Contributione, & retenta Palatinatuum Posnaniensis & Calissiensis, Clenodia Regis, in Centum quinquaginta quatuor millibus florenorum pro stipendijs militaribus oppignorata redimātur. Reliquum conuerti debet in redemptionem bonorum Regalium, in summa quingentorum millium florenorum obligatorum. Quam pecuniam Thesaurarius nō in alium vsum, quam in eum asseruare debet, sub pœna cōfiscationis bonorum, in Comitijs proximis, ex instantia Nunciorum Terrestrium decernenda. Exemptio verò ita fieri debet. Possessores omnes in futuris Comitijs c. 5.

cum

cum literis & Priuilegijs suis compareant, sexta die ab incœptione Conuentus, sub pœna in Constitutione Anni Millesimi, Quingentesimi, Sexagesimi, Septimi descripta. Rex verò, absolutis Senatorum votis, primo loco cum Nunciorũ Terrestrium deputatis, instar Quartæ eas causas audiat. Ex bonis redemptis, medietas quinq; partium prouentuum Rauam conferatur, in ærarium, sub eisdem cautionibus sicut Quarta soluitur, alia medietas ad possessores modernos ad vitam cuiusq; pertineat. Post eorum decessum Rex eis disponet. Dispensatio eius pecuniæ & ærarij fieri debet autoritate Conuentus, cum consensu Ordinum.

Sig. 3. Wars. 1598. Naznáczenie. — Debitum Myskovvskim soluatur ex prima Palatinat⁹ Cracouiensis Cõtributione ad quietationem eorum propriam. Alioquin exactor ad Tribunal inter causas Officij respondeat, & pœnam Centum Marcarum luat parti & Iudicio. — C. 23.

Sig. 3. Wars. 1598. Assecuratio. — Solutio mille Quingentorum florenorum in milites erogatorum Floriano Gomolinski ex Contributione Palatinatus Siradiensis promittitur. — C. 40.

Contributiones laudatæ sub Sigismundo Primo.

Bidgostiæ Anno 1520. Capitaliss. — P. 956. HL. 64.
Cracouiæ Anno 1527.

Sub Sigismundo Augusto.

Warssouiæ Anno 1564. — C. 36.
Petricouiæ Anno 1565. — C. 64.
Petricouiæ Anno 1567. — C. 78.
Lublini Anno 1569. — C. 113.

Sub Interregno.

Varsſouiæ Anno 1573. C. 122.
Andreouiæ Anno 1576. C. 137.

Sub Stephano.

Ad Gedanum Anno 1577. C. 177.
Leopoli Anno 1578. C. 194.
Warsſouiæ Anno 1580. C. 202.
Ibidem Anno 1581.

Sub Sigiſmundo Tertio.

Cracouiæ Anno 1588.
Warsſouiæ Anno 1589.
Ibidem Anno 1590. Turcica.
Ibidem Anno 1591.
Ibidem Anno 1593.
Cracouiæ Anno 1595.
Warsſouiæ Anno 1598.

CAPVT OCTAVVM.

De fundorum Nobilium libertate.

Kaſ. Wis. 1368. Franciſcus.

MOlendinator multorum fratrum, ſeu dominorum, communis, omnibus ſeſe iuſtificet. L. 21. P. 335. HL. 160. HP. 344.

Ex Priuilegio Lod. Kaſ. 1374.

Nobiles eorumq; ſubditi, liberi ſunt ab omnibus tributis, & oneribus, duobus groſsis de ſingulis laneis relictis. L. 40. P. 454. HL. 101. HP. 260.

Rex

Iag. ad Czerw. 1422. Item vt gratia. Idem in ledl. 1433. Nulli autem. Kas. Nieß. 1454. In primis igitur.

Rex neminem captiuet, nec cuiquam bona recipiat, nisi iure victo.

L. 48. 52. 92. P. 270. HL. 168. 193. HP. 240.

Ex Priuilegio Lod. Kas. 1374. Iag. in ledl. 1433. Item pollicemur.

Stationes nullas Rex apud Nobiles faciet.

L. 41. 51. P. 455. HL. 261. HP. 261.

Alb. Pet. 1496. Fit plerumq;.

Nobiles eorumq; subditi, liberi sint ab omnibus Teloneis, & foralibus, liberèq; Ceruisiam aliosq; liquores, vndecunq; adducant, propinent, braxent, & conficiant.

L. 104. P. 460. HL. 38. HP. 263.

Alex. Rad. 1505. Terrigenis.

Etiam Bidgostiæ, Nobilitas frumenta liberè vendat, neq; ab oppidanis impediatur, sub pœna quatuordecem marcarum iuxta literas Regias, per Capitaneum exigẽda.

L. 119. P. 324. HL. 100. HP. 262

Conf. Crac. 1505. Item in tabernam.

In molendinum & tabernam, intromissio ne detur, nisi alia bona desint.

L. 112. P. 335. HL. 160. HP. 344.

Sig. Crac. 1510. Sæpenumero.

Sculteti & molendinatores, Scultetias & molendina non alienent, sine dominorum suorum consensu, sub amissione summæ pro qua oppignorauerint.

S. 15. P. 334. HL. 160. HP. 342.

Sig. Petr. 1511. Quia Nobilitas.

Nobilis in Ciuitate, pro vsu duntaxat proprio Ceruisiam coquens, ducilla non soluat, modo dolus absit.

S. 17. P. 460. HL. 38. HP. 271.

Aug. Lub. 1569. Slachta Bracz.

Nobilitas Braczlauiensis eorumq; subditi mel liberè vendant cui volunt, neq; cogantur ad vendendum illud Iudæis.

C. 109.

Idem. Item quia.

Bona sua sterilibus alienare integrum sit.

S. 18.

Sig. Crac. 1532. Suadente.

Neq; Capitanei, neq; Ciuitatum Officiales, prohibeant, quo minus Nobiles liberè frumenta sua etiam externis vendant, vel extra Regni fines vehant, nisi vsus Reipub. aliud suaserit.

S. a 4. P. 324. HL. 100.

Sig. Petr. 1532. Querela. Idem ibidem. 1538. Ad literas.

Literas super bona hæreditaria, coram Capitaneo producere nemo tenetur, nisi omninò appareat, bona illa esse Regalia, causa tamen perplexa per Regem in Conuentu decidatur.

S. b 2. b 4. P. 384. HL. 151. HP. 69.

Sig. Crac. 1540. Grauiter.

Gedanenses doceant Priuilegijs quod Nobilitas illis frumenta sua vendere teneatur.

P. 458. HL. 100.

Sig. Crac. 1540. Terrarum Podoliæ.

Stationes militum, in bonis Nobilium, fiant ex arbitrio Capitanei generalis Exercituum.

Ex ipsis Originalibus.

De qui-

De quibus Stationibus habes plura infra Parte Quinta.

Steph. Warſ. 1576. Aby wątpliwość.

Nobilitas, omnes vtilitates ex fundis ſuis liberè recipiat, etiam mineras quærat & fodiat. C. 148. 160.

Ibidem. Także.

Bona hæreditaria pro feudalibus non cenſeantur, niſi expreſsè cautum ſit, ea in feudum collata fuiſſe, quam in rem allegationes Iuris externi non admittantur. De quo plura ſupra Cap. 1. C. ibidem.

CAPVT NONVM.

De Patria poteſtate.

Caſ. Wiſ. 1368. Ex communi.

PVeri matre orbati, bona materna à patre ne repetant, antequam ad ſecunda vota tranſeat, niſi ſubſtantiam dilapidet. L. 26. P. 467. HL. 154. HP. 285

Iag. Crac. 1423. In quadam.

Sed etiamſi nubat, niſi ſit prodigus, bonis maternis puerorum donec vixerit vtatur, eo duntaxat pueris aſsignato, quod dotis nomine ad eum cum matre illorum peruenit. L. 43. P. 467. HL. 154. HP. 286.

Iag. Crac. 1423. Declarantes.

Diuiſio per patrem inter liberos duplicis Coniugij facta, rata ſit. L. 43. P. 476. HL. 83. HP. 278.

CAPVT DECIMVM.

De Teſtamentis.

Sig. Crac. 1510. Pietatem ſanctã.

TEſtamenta non de immobilibus, tàm hæreditarijs quàm obligatorijs, ſed duntaxat de mobilibus condantur; Bona tamen Regalia Regi teſtamento legari poſſunt. S. 11. P. 463. HL. 283. HP. 290.

Alioquin

Sig. Crac. 1519. Testamentum. — S. 23. P. 463. HL. 283. HP. 290.

Alioquin Testamenta contra hoc Statutum facta, nulla sunt, etiamsi confirmata fuerint.

Sig. Crac. 1543. Roznice sądu. — P. 463. HL. 283. HP. 156.

Causæ Testamentorum, coram Rege aut quocunq; officio, vel Iudicio Sæculari conditorum, ad Sæculare Iudicium pertinent, nisi quid ad pias causas legatum est, legari tamen bona Terrestria non debent.

Coram Notario verò publicè, vel coram testibus cõdita, vel manu scripta (quod solis Nobilibus integrum esse debet) mixti fori sunt.

Lex annalis.

Sig. Warf. 1589. Ordinatio. — C. 33.

Illustri & Magnifico Ioanni Zamoscio Regni Cancellario, propter egregia ipsius in Rempub. merita, permittitur, & lege in æternum non abroganda cauetur, vt liberè iuxta voluntatem suam, de bonis suis mobilibus & immobilibus Testamentum condere & hæredem scribere possit; Quæ Ordinatio perpetuis temporibus valebit, nulla præscriptione obstante, etiamsi possessionis traditio subsequuta non sit, ita vt bona in ea specificata, tàm in toto quàm in parte, per hæredes non alienentur, neq; debitis & reformationibus oneretur, Iurisdictione Terrestri in alijs rebus salua. Eam verò ad Acta Tribunalis Regni Lublini referat, facultate immutandi & corrigendi, quoad vixerit eidem reseruata.

Sig. Warf. 1589. Confirmatio. — C. 35.

Ordinatio inter Nicolaum, Christopherũ, Albertũ & Stanislaum Radzivvilones, Duces in Olika & Niesvvieß, de successione certorum bonorum Paternorum, videlicet Olika, Niesvvieß, Kleczk, Mir, Grodek, Davvidovvski, & aliorum ad hæredes tantùm ex parte gladij, remotis filiabus, pertinente, facta, & per Regem Stephanum approbata, authoritate Conuentus approbatur perpetuò.

Sig. Warf. 1590. Approbatio. — C. 27.

Ordinatio Illustris & Magnifici Ioannis Zamoyski Cancellarij Regni de bonis suis hæreditarijs ex lege publica coram Iudicio Tribunalis Regni facta, approbatur, cum facultate mutandi & corrigendi.

CAPVT XI.

De pupillis & tutoribus.

Caſ. Wiſ. 1368. Infantibus.

MInorennes vbi annos attigerint, pro iniurijs agant, præſcriptione non obſtante, quę tamen ab annis diſcretionis incipiat.

L. 24. P. 473. HL. 159. HP. 288.

Caſ. Wis. 1368. Si impuberes.

Pupilli, ſicut reſpondere ante legittimã ætatem non tenentur, ita quoq; præſcriptione ſub tempore orphanitatis illorum quæſita, ſeſe tutari non poſſunt.

L. 31. P. 470. HL. 159. HP. 286.

Idem ibidem. Cum pater.

Tutor bona pupillorum, neq; vendat, neq; alienet, neq; limitet.

L. 33. P. 471. HL. 285. HP. 287.

Minorennibus autem citatis, annos Iudex computet, qui tamen in tribus caſibus reſpondeant. Primum in cauſa exemptionis bonorum patri obligatorum. Secundo ſi quis pro patre illorum fideiuſsit, & viuente illo hoc nomine in Iudicium tractus eſt. Tertio ſi pater viuens pro aliqua hæreditate impetitus fuit.

Caſ. Wiſl. 1368. Multoties.

Tutor non niſi de cenſibus & iumentis rationem reddat.

L. 33. P. 474. HL. 285. HP. 289.

Abrogata eſt hæc lex Conſtitutione 1565. vt infra.

Iag. Crac. 1423. Orphanitati.

Pupilli maſculi ante quindecimum, fœminæ ante duodecimum annum in Iudicio ne reſpondeant, ſed cum matre tutori à Patre dato ſubſint, quem neq; conſanguinei, à tutela remouere poterint.

L. 43. P. 470. HL. 159. HP. 286.

Idem ibidem. Aſtutiæ.

Virginem nubilem, ſi tutor elocare neglexerit, ipſa poterit virum eligere, cum amicorum conſenſu, etiam contra voluntatem tutorum, quibus lex de raptis Virginibus ſancita obeſſe non debet.

L. 43. P. 474. HL. 291. HP. 276.

Conſ. Crac. 1505 Item cum.

Pro Patre euictionem promittente pueri teneantur, ad annos non prouocando.

L. 120. P. 471. HL. 159. HP. 288.

Ibidem. Item quemadmodum.

Pupilli, quamuis bona sua post annum quintum decimum, à tutoribus vendicare possunt, alienare tamen ea, absque amicorum consensu, ante vigesimum quartum annum non possunt.

L. 120. P. 473. HL. 285. HP. 289.

Aug. Petr. 1565. O opiekunach

Tutores non tantùm de censibus & iumentis, sed etiã de omnibus bonis mobilibus & prouentibus, rationem etiam coram Iudicio Terrestri faciant.

HP. 289. C. 54.

Sig. Crac. 1543. Iż iest sprawá.

Officium Castrense, pupillis ius dicat, actione violentę expulsionis, si bona illorum alienârunt tutores.

P. 545. HL. 222.

Lex annalis.

Sig. Crac. 1588. De minorennib⁹.

Minorennes, qui iuris alicuius prætextu, bona iureuicti possident, in causa complicitatis & potioritatis iuris prouocare ad annos discretionis non possunt. Quod si processus obtentus est contra ipsos minorennes, cum specificatione tutoris, non autem ex actione parenti viuo instituta, eo casu non minorennibus, sed ipsi tutori, ignorantiæ processus probatio incumbit. Quod nisi fecerit, debet causa super minorennibus eorumq; bonis obtineri, & exequutioni tradi, saluo beneficio per ignorantiam euadendi, & pro malè obtento agendi, minorennibus reseruato cum adoleuerint.

C. 36.

Si vero tutor pupillorum nomine successioni renunciet, & suspensione ad annos impetrata, nihilominus per se vel per submissas personas intromissionem in bona impediat, eo casu is qui impedit, complicitatis nomine, potest in Iudicium Castrense vocari.

Si Pater debitum contraxit, & super bonis assecurauit, quod vel ex præsenti pecunia, vel ex prouentibus exolui non possit, vadia autem nondum lucrata sint, potest Tutor ante litem, bona minorennium in summa inscripta dimittere. Idem faciet si in quocunq; iuris gradu, lis patri inchoata stetisset. Quod sanè intelligendum est, de ijs bonis, quæ in minorennium vel Tutorum possessione sunt.

CAPVT XII.

De diuisione inter Fratres & familia herciscunda.

Cas. Wis. 1368. Quamuis negotia.

FRater diuisus nominatim, indiuisi generaliter citentur, quod si diuisus causam perdit, reliqui sua minorennitate restitutionẽ petere non possunt, nisi pro suo interesse, si verò sint indiuisi, & generaliter omnes ad illa bona aliquod ius se habere prætendentes citantur, causaq; cadunt, nullus illorum rem iudicatam infringere potest.

L. 19. P. 476. HL. 98. HP. 290.

Idem ibidem. Falco pro hæreditate.

Seniore fratre propter præscriptionem causam perdẽte, minor eam ne reuocet.

L. 20. P. 477. HL. 99. HP. 293.

Idem ibidem. Cum omnis dissensionis.

Diuisio inter fratres, per amicos etiam absq; Iudicij authoritate facta, trium annorum & totidem mensium silentio ratificatur, nisi quid iure præscriptionẽ impediat.

L. 30. P. 475. HL. 80. HP. 292.

Iag. Crac. 1423. Declarantes.

Filij prioris matrimonij, filias secundi matrimonij elocent dotentq;, bonis tamen maternis saluis, Diuisio verò per patrem inter liberos, ex duabus vxoribus susceptos facta, rata sit.

L. 43. P. 476. HL. 83. HP. 278.

Cas. Petr. 1447. Inprimis.

Frater Senior bona fratrum minorennium, ne alienet, debita inscripta ex bonis paternis communibus, ad proportionem debiti, cum amicorum consilio venditis, minutiora verò debita ex censibus exoluat, reliquum cum fratribus æqualiter diuidat, quidquid contra hoc Statutũ factum fuerit irritum esto.

L. 89. P. 472. HL. 98. HP. 298.

Conf. Crac. 1505 Primo cum.

Actio diuisionis Castrensis est.

L. 121. P. 230. HL. 220. HP. 210.

Steph. Wars. 1578. De illegitima prole.

Illegittima proles etiam subsecuto matrimonio non succedit, nec vnquam legittimatur.

C. 189.

CAPVT

CAPVT XIII.

De Statu mulierum & iure dotali.

Cas. Wisl. 1368. Item Statuimus.

L. 29. P. 485. HL. 83. HP. 276.

VIrgo dote coram amicis assignata contenta sit, bona hæreditaria illi coram Rege assignentur, per fratres germanos dotetur, si fratres nulli sint germani, tunc hæreditas filiabus debetur, quam patrueles si volunt, præmissa taxatione possunt redimere, pecuniam tamen infra annum, à die taxationis soluant, alioquin perpetuò sileant.

Idem ibidem. Statuimus.

L. 33. P. 486. HL. 83. HP. 276.

Virgo à patre dotata, nihil petat à fratribus, Filia Palatini cui dos per patrem data non est, si possessiones sint amplæ Centum marcarum dote sit contenta, sin paucæ taxentur bona. Filia verò Nobilis quadraginta marcarū dotem habeat, possessionibus multis extantibus; si possessiones fuerint paucæ, taxentur bona, si fratres germani non sint, neq; vterini, neq; patrueles, quilibet eiusdem stirpis, potest dote data virgini, hæreditatem retinere. Bona verò sororis paterna fratres possideant donec elocetur, dote autem accepta nullam successionem fraternam expectet.

Sig. Crac. 1588. O posadzeniu

C. 29.

Hæc lex ita postea correcta est, vt dotem sorori per patrem indotatæ, assignent fratres, infrà vnum annum post mortem paternam, ex consilio duorum ex linea paterna, duorum ex materna coniunctorum, quam dotem infra vnum annum, post desponsationem, eidem reddant, vel sortem bonorum, dotis nomine in possessionem dent, Fratres verò honestam educationem sororib[9] dent. De quibus omnibus coram officio Capitaneali iure agi potest.

Sig. Crac. 1588. Na dobrach. — C. 30.

Bona dotis nomine obligata, vel ex perlucris in possessionem accepta, itidem & ea, quæ in vim reemptionis inscripta sunt, pro hæreditate ne vsurpentur, præscriptione etiam longissimi temporis interueniente, sed semper redemptioni obnoxia sunto.

Iag. Crac. 1423. Declarantes. — L. 43. P. 487. HL. 154. HP. 278

Filij prioris Vxoris mortuo patre, filias secundæ Vxoris maritent, & dotent saluis bonis maternis. Pueris verò prioris vxoris à patre diuisis, & portionem suam tenētibus, portio secundæ vxoris pueris integra debetur.

Iag. Crac. 1423. Vt viam dubijs. — L. 43. P. 486. HL. 95. HP. 278.

Filia, vbi fratres germanos non habet, ipsa hæreditat, non obstante pacto, inter maritum & eius Tutorem de non petenda hæreditate facto.

Iag. Crac. 1423. Astutiæ. — L. 93. P. 474. HL. 291. HP. 276

Virginem nubilem, si Tutor elocare negligit, potest ipsa cum scitu Consanguineorum nubere.

Cas. Wis. 1368. Statuimus. — L. 35. P. 489. HL. 81. HP. 281.

Fuga & crimina mariti, dotalitium vxoris non viciant.

Alex Rad. 1505. Dotium solutionem. — L. 119. P. 492. HL. 82, HP. 282

Vxor si prius moriatur, maritus de dote & reformatione successoribus respondeat, si verò vir prius moriatur, vxore in possessione bonorum reformatorū relicta, eadem possessio debetur successoribus, absq; iuris strepitu per Capitaneum danda.

Cons. Crac. 1505 Item vxor. — L. 121. P. 488. HL. 306. HP. 278

Vxor viro absq; amicorum consensu, nihil inscribat, alioquin inscriptio nulla.

Cons. Crac. 1505. Item dum aliquis. — L. 121. P. 491. HL. 81. HP. 280.

Indotatis vxoribus Triginta marcæ soluantur, vel possessio assignetur, quæ trium marcarum prouentū habeat.

Sig. Pet. 1523. Si vero quis. — S. 38. P. 490. HL. 82. HP. 280.

Perlucris super viro obtentis, non subest vxoris dotalitium, sed ipse pro Golotha censebitur.

Sig Pet. 1523. Et si venditor. Crac. 1543. Si verò is. — S. 44. P. 489. HL. 306. HP. 279.

Si maritus alienat bona, doti & dotalitio vxoris obnoxia, id faciat cum consensu vxoris, & duorum de paterna linea amicorum ipsius.

Sig. Petr. 1523. Forma inscript. — S. 47. P. 488. HL. 121. HP. 279.

Aduitalitium tamen vsum bonorum inscribere non prohibetur vxor.

Cas. Wisl. 1368. Statuimus. — L. 29. P. 491. HL. 287. HP. 281.

Vidua dotata, donationem, dotem, & clenodia, vestesq; tollat, cui decedenti, pueri in ijs succedant. Quod si ad secunda vota transeat, bona paterna pueris relinquat, cum sorte eos concernente.

Iag. Crac. 1423. Ad abolen. Vidua dote & dotalitio ſit contenta, alia verò bona pueris dimittat. L. 42. P. 491. HL. 287. HP. 281.

Idem ibidem. Licet etiam. Vidua mortuo marito, parafernalibus duntaxat ſit cōtenta, theſauris, pecunijs, argento, equis, armis, equireis ad pueros deuoluendis, pecora tamen & alia quæ doti & dotalitio obnoxia fuerint, vnà cum equis quibus vehebatur, retineat, veſtes verò & equos minoris precij, id eſt trium marcarum, cum pueris diuidat. Ibidem. P. 492.

Sig. Pet. 1523. Cum primum mulier. Vidua ſecundò nubens, ad Terminos Terreſtres vel poſitionem actorum citata compareat, dotem tollat; bonis cedat, fideiuſſores de dotalitio, hæredibus mariti poſt mortem ſuam reſtituendo det, primus tamen terminus non ſit peremptorius. Quod ſi neq; in ſecundo termino compareat, Iudex pecunia in Cancellaria relicta, poſſeſſionem redemptori aſsignet, donec illa eundem adcitet, & præſente illo fideiuſſorem det. S. 37. P. 493. HL. 82. HP. 383.

Sig. Crac. 1588. Ꝙ Sioſtrach. Sorores & amitæ indotatæ, quæ maritis nupſerunt, ex ijs bonis, quæ fratres vel nepotes debitis onerauerunt, per Creditores, iuxta Cōſtitutionem eiuſdem anni dotari debent, qua in re Creditor ad Euictorem non prouocet, ſed illi ſaluum ius contra Euictorem reſeruabitur. Iis autem quæ non nupſerunt, infra anni decurſum poſt elocationē dotem dent Creditores, inſcriptis dotibus ſaluis. C. 37.

Virgo antequam nubat prouideri debet ex ſorte eius, quam prouiſionem quiuis poſſeſſor non deneget aſsignata illi manſione competenti, licebit illi tamen vbi voluerit, ex amicorum conſilio manere, prouiſione ſalua.

Domina dotalitialis, quæ in bonis iureuictis priorem habet reformationē, quā ius Creditorum, in poſſeſſione reformatorum bonorum conſeruetur, ea verò ſi moriatur, hæredes dotalitij exemptioni Creditoris ſubiacebūt. Idem fiet, ſi poſt mariti mortem, ad ſecundas nuptias cōuolauerit, contradote cautione aſſecurata.

De præſcriptione mulierum habes infra Parte eadem Cap. 17.

De raptoribus quoq; earum habes Parte Quarta Cap. Tertio.

CAPVT XIIII.

De Contractibus & obligationibus.

Caſ. Wiſl. 1368. Cum omnes.

CItatus pro hęreditate aut pecunia obligata, ſi in termino peremptorio non comparuerit Actor lucratur pecuniam aut hæreditatem, pecunia reo reſtituta.

L. 8. P. 513. HL. 92. HP. 522.

Caſ. Wiſl. 1368. Finem litibus.

Mercatores ſi quid Nobilibus citra literalem obligationem mutuò dant, probent idipſum per teſtes, alioquin negans citatus per iuramentum euadat.

L. 16. P. 370. HL. 166. HP. 308.

Sig. Crac. 1540. Statutum de regeſtris.

Mercatores debita in Regeſtris connotent, atq; à Nobilibus ante triennium repetant, alioquin reum iure communi conueniant.

P. 310. HL. 156. HP. 309.

Caſ. Wiſl. 1368. Conradus à Dominico.

In bonorum venditione, etiam conſanguinei teſtimonium dicunt, plerumq; enim compoſitores, ex ſanguine ſunt.

L. 18. P. 501. HL. 287. HP. 513.

Caſ. Wiſl. 1368. Franciſcus vendidit.

Venditor villæ, etiamſi maiorem precij partem non percepit, reuocare tamen venditionis contractum, poſt tres annos & tres menſes, non poteſt.

L. 19. P. 501. HL. 188. HP. 513.

Caſ. Wiſl. 1368. Franciſcus Gregorio.

Frumentum mutuatum intra quatuor annos repetatur.

L. 19. P. 505. HL. 101. HP. 526.

Idem ibidem. Nicolaus depoſuit.

Equus in vſum alicuius accomodatus, læſuſq; per cômodantem duabus ſeptimanis ſine vllo labore ſeruetur, & niſi conualuerit, accommodans cum commodatore rem componat.

L. 21. P. 505. HL. 90. HP. 540.

Idem ibidem. De cætero ſtatuimus.

Emptor hæreditatis contra propinquos & creditores triennio & tribus menſibus præſcribit.

L. 33. P. 501. HL. 188. HP. 513.

Idem ibidem. Cum ob graue.

Debitori ſolutio in decem octo ſeptimanis iniungatur.

L. 37. P. 518. HL. 71. HP. 525.

Idem ibidem. Franciscus. Iag. Crac. 1423. Quamuis præscriptio. — L. 18. 44. P. 512. HL. 173. 189. HP. 521.

Bona obligata, infra triginta annos redimi possunt, modo obligatio quolibet quinquennio vel decennio innouetur.

Idem ibidem. Ad præcludendū. — L. 44. P. 513. HL. 183. HP. 522.

Hæres pro obligatorio impetitus, ad probationem hæreditatis & possessionis admittatur, vbi litteris nihil probatur contrariū, vel vbi vtriusq; partis iura dubia sunt.

Idem ibidem. Ex Consuetudine. — L. 44. P. 500. HL. 287. HP. 512.

Venditor hæreditatis, vocatis vicinis, limites emptori ostendat, eumq; tribus annis totidemq; mensibus tueatur, quo tempore elapso, emptor impetitus, ad probationem admittitur cum testibus, & præscriptione iuuabitur.

Alb. Petr. 1496. Eandem autoritatem. — L. 98. P. 512. HL. 92. HP. 523.

Redemptionē bonorum obligatorum Notarius cum Camerarijs Iudicat, primo termino peremptorio, pecuniamq; non obstante renitentia citati, ad se recipiat & parti redimenti possessionem adiudicet.

Sig. Crac. 1588. O wykupnie. — C. 29.

Appellationes quę in causis redemptionis bonorū obligatorū interueniunt non expectato proprio Palatinatu, inter causas officij in Iudicijs Tribunalis decidantur, ijs verò, quæ sub tempore Tribunalis interponuntur, terminus sex septimanarum præfigatur.

Sig. Crac. 1588. Na dobrách. — C. 30.

Bona dotis nomine obligata vel ex decreto Iudicij in possessionem data, itidem & ea, quæ in vim redemptionis inscripta sunt, pro hæreditate ne vsurpentur, præscriptione etiam longissimi temporis interueniente, sed semper redemptioni obnoxia sunto.

Conſ. Crac. 1505 Item homini. — L. 123. P. 513. HL. 11. HP. 523.

Circa redemptionem bonorū homini possessionato, pecunia ne arestetur, nisi minorem habeat possessionem.

Conſ. Crac. 1505 Item si aliquis. — L. 123. P. 505. HL. 166. HP. 525

Pro mutuo non inscripto citatus, per iuramentum euadat.

Idem ibidem. Item dum aliquis. — L. 120.

Inscribens se de transportatione inscriptionis, si id suo tempore non fecerit, faciat luita pœna trium marcarum, parti & Iudicio totidem.

Cons. Crac. 1505 Item cum aliquis. — L. 124. P. 519. HL. 71. HP. 525.

Debitor si in debito non inscripto, offert intromissionē in bona, Creditor eam suscipiat; quod si ad inscriptionē conuenitur & inscriptione intromissioni renunciauit, non aliter Creditor intromissionem oblatam accipiat,

nisi luita per debitorem pœna ter trium marcarum, quod actor hoc modo suscipere tenetur.

Sig. Crac. 1523. Etsi venditor. Crac. 1543. Si verò is.

Venditor vxorem reformationem in bonis venditis habentem, cum amicis ad renunciationem doti constituat.

S. 44. P. 489. HL. 306. HP. 512.

Sig. Crac. 1532. Pluries.

Census perpetui, solo annexi, contra instantiam Nobilitatis ratificantur, & sola possessione diuturna, atq; mentione in inscriptionibus facta probentur.

S. b 2. P. 504. HL. 38.

Sig. Crac. 1540. Consiliarijs.

In Maiori Polonia, Tenutarius bonorum, etiam coram Iudicio vel officio Castrensi, ad redemptionem conuenitur.

P. 513. HL. 173. HP. 522.

Sig. Crac. 1507. Sæpè contingit.

Inscriptionem perpetuam non esse in fraudem factam, probatur iuramento, cum sex testibus, temporalem cum duobus.

S. 5. P. 536. HL. 116. HP. 520

Sig. Crac. 1510. Ambiguitates.

Literæ & inscriptiones, ita interpretari debent, vt si species apposita generalitati fuerit, siue illa sequatur, siue præcedat, ad speciem duntaxat inscriptio referatur, & vbi specialis mentio in litteris facta non est de Teloneo, de iure patronatus, de fumalibus, de statione, iuri Regio reseruatur, Generales tamen inscriptiones omnia complectuntur.

S. 15. P. 381. HL. 26.

Sig. Petr. 1511. Item antiqui Statuti.

Procurator inscriptiones absente principali non faciat, neq; pecuniam tollat.

S. 18. P. 537. HL. 117, HP. 521.

Alb. Petr. 1496. In libris.

Inscriptiones Castrenses, nisi infra annum ad Acta Terrestria transferantur euanescunt.

L. 97. P. 209. HL. 116.

Sig. Petr. 1510. Decernimus.

Inscriptiones tamen coram officio Castrensi Posnaniensi & Calissiensi factæ perpetuæ sunt.

S. 11. P. 210. HL. 116. HP. 198.

Sig. Crac. 1519. Inscriptiones.

Itidem coram officio Siradiensi & Lanciciensi.

S. 24. P. 210. HL. 116. HP. 198.

Sig. Crac. 1540. In terra Gostinē.

Et in Terra Gostinensi.

Ibidem.

Aug. Warſ. 1557 Sá prosbam.

Et Petricouiæ.

HP. 198. C. 7.

Sig. Crac. 1588. Grod Ciechănowſkí.

Et in Ciechanovviensi.

C. 53.

Sig. Warſ. 1589. Przełożenie.
In Terris Warſſouienſi & Czernenſi. C. 22.

Sig. Warſ. 1589. Actá Grodzkie.
Cracouienſi. C. 19.

Idem ibidem. Grod wieczny.
Rozanenſi & Makouienſi. C. 23.

Sig. Warſ. 1590. Grody.
Et in toto Palatinatu Sandomirienſi. C. 28.

Idem ibidē. 1590. Grody.
In Terris Zakrocimenſi, Liuenſi, & Zembrouienſi. C. 30.

Idem ibidem. 1593 Grod wieczny.
Et Sochaczouienſi. C. 18.

Idem ibidē. 1598. Grody.
Nurenſi, Kamenecenſi, Oſtrouienſi, & Lomzenſi. C. 28.

Idem ibidem. Wieczność.
Sandecenſi & Biecenſi. C. 29.

Sig. Petr. 1523. Notandum.
In Inſcriptionibus Iudices diligenter conſiderent ætatem, diſcretionem, valetudinem recognoſcentis. S. 44. P. 585. HL. 115. HP. 509.

Sig. Petr. 1523. Et ſi talis.
Inſcriptioni reemptionali, expreſſè verba reemptionē ſeu Widerkauff ſonantia addantur. S. 44.

Sig. Crac. 1532. Vt deinceps.
Literas ſuſpectas producens, in proximis terminis eas cum Actis conferat, quod ſi non conuenerint, cum ſex teſtibus ex decemocto eligendis euadat, quod iuſtè & legitimè eas obtinuerit. Si verò cum Actis conuenerint, obijciens falſitatem in quatuordecem marcis parti & in tribus Iudicio condemnetur. Quod ſi Actorum copia non ſit, vtpote ſi deperdita ſunt, producens cum duobus teſtibus, probet veritatem literarum. Literas autem terreſtres, Notarius Terreſtris, Caſtrenſes verò Capitanei vel eorum Iudices ſubſcribant. S. 43. P. 534. HL. 150. HP. 271.

Sig. Petr. 1538. Ad præcluden.
Literis ex Actis per oblatam emanatis, nihil probatur, niſi originales producantur. S. b 3. P. 534. HL. 152. HP. 273.

Sig. Crac. 1539. Multas & magnas.
Neq; in Acta aliter ſuſcipiantur, niſi ante Actis aliquibus inſertæ fuerint, ſub pœna nullitatis. P. 534. HL. 150. HP. 272.

Sig. Crac. 1538. Quia impunitas.
Alterius nomine, falſam recognitionem faciens, pœna inuaſionis domus puniatur. S. c 3. P. 536. HL. 116. HP. 520.

Sig. Crac. 1543. Ad effugiendas. — P. 534. HL. 117.

Obligationes omnes, fiant iuxta formulas in Statuto descriptas, vxores ad consentiendum inscriptioni mariti adducantur. Tuitio sub pœna consensu partiumconstituta, inscriptioni addatur. Contra obligationum tenorem, nihil fiat, nihil dicatur, excepta sola dilatione ad quietationem.

Lex Annalis.

Aug. Petr. 1550. Zábiegáiąc. — P. 585. HL. 117. C. 4.

Ad ægrotos, Rex tantum admittat, ad suscipiendas inscriptiones.

Sig. Crac. 1588. O ważnośći. — C. 38.

Inscriptionem priorem habens in bonis, præfertur illi qui posteriorem habet, etiamsi ad posteriorem perlucra accedant, nisi quis triennio possederit, vel nisi alicuius inscriptio, de iure nulla esse cognoscatur. Quare omnes inscriptiones, in alienis Actis recognitæ, ad Acta Castrensia vel Terrestria loci illius, in quo bona recognoscentis consistunt, siue per debitorem, siue per creditorm siue per vtriusq; seruitorem referantur. Potioritas autem & prioritas iuris, computari debet, ab eo tempore, quo in foro proprio inscripta est obligatio.

Ibidem. — Ibidem.

Ratione inscriptionis in fraudem Creditorum factæ, liceat semper iure agere, ijs creditoribus, quibus illa inscriptio damnosa est.

Plura de inscriptionibus habes Parte 3. Cap. 13.

CAPVT XV.

De Fideiussionibus.

Cas. Wisl. 1368. Nicola⁹ Matthiæ. — L. 29. P. 528. HL. 94. HP. 527.

SI fideiussor allegat solutionem debiti, factam esse per Principalem, probet.

Cas. Wisl. 1368. Præterea statuimus. — L. 38. P. 528. HL. 94. HP. 527.

Fideiussor Principalem debitum negantem cõuincat, pro viginti marcis solus, pro quadraginta met secund⁹, pro maiori summa met tertius, sed fideiussor pro principali, equum bouemue non obliget, alioquin damna resarciet.

Idem ibidem. Quia ex facilitate.

Fideiussor propter non factam solutionem, damna principali non inferat, sed pro parua summa pignus, pro maiori bonorum possessionem apprehendat.

L. 38. P. 529. HL. 94. HP. 527

Idem ibidem. Ex iure diuino.

Cmetho non pignoretur propter fideiussoriam domini.

L. 39. P332. HL. 94. HP. 348

CAPVT XVI.

De possessione & præscriptionibus.

Cas. Wis. 1368. Cum præscriptio.

POssessor hæreditatis, tribus annis totidemq; mensibus, pacis tempore præscribit, nisi probetur facultatē conueniendi non fuisse.

L. 13. P. 539. HL. 189. HP. 530.

Idem ibidem. Si verò aliquis.

Obligatorum bonorum præscriptio, triginta annorum est. Rumpiturq; protestatione, singulis annis repetita, quæ si per annos quindecem intermittatur præscriptio terminatur.

L. 18. P. 512. HL. 189. HP. 521.

Iag. Crac. 1423. Quamuis præscriptio.

Liceat tamen contractus, singulo quinquennio vel decennio renouare.

L. 44. P. 512. HL. 173. HP. 521.

Sig. Crac. 1588. Ná dobrách.

Bona dotis nomine obligata, vel ex decreto Iudicij in possessionem data, itidem & ea quæ in vim reemptionis inscripta sunt, pro hæreditate ne vsurpentur, præscriptione etiam longissimi temporis interueniente; sed semper redemptioni obnoxia sunto.

C. 30.

Cas. Wisl. 1368. Mulier maritata.

Mulier maritata si infra decennium hæreditatem non petit, perdit eam.

L. 18. P. 539. HL. 187. HP. 284.

Cas. Wisl. 1368. Vidua.

Vidua sexennio præscribit. Præscriptiones autem tempore pacis duntaxat currunt, tempore tumultus non valent, neq; contra captiuos.

L. 18. P. 494. HL. 187. HP. 284.

Idem ibidem. Franciscus deposuit.

Seps in alieno fundo posita, neq; biennio impugnata præscribit.

L. 19. P. 539. HL. 241. HP. 530.

Idem ibidem. Franciscus Neptim.

Virgo Orphana, post desponsationem sui, tribus annis & tribus mensibus, nihil contra tutorem suum agens, per præscriptionem causa cadit.

L. 19. P. 473. HL. 291. HP. 283

Idem ibidem. Franciscus vendidit.

Contractus venditionis etiam precio integrè non numerato, trium annorum totidemq; mensium silentio firmatur.

L. 19. P. 501. HL. 187. HP. 513.

Idem ibidem. Franciscus Gregorium.

Frumentum mutuatum quadriennio præscribit.

L. 19. P. 505. HL. 101. HP. 526.

Idem ibidem. Mulier maritata. Cum realis.

Viri tantum triennio præscribunt, viduæ sexennio, maritatæ decennio.

L. 18. 31. P. 539. HL. 188. HP. 284.

Idem ibidem. Vt calumnijs. Aug. Petr. 1550. Præscriptio.

Præscriptio agendi pro capite triennio terminatur.

L. 31. P. 288. HL. 187. HP. 255. C. 3.

Cas. Wisl. 1368. Si impuberes infantibus.

Pupilli sicut non respondent, ita neq; præscribunt.

L. 31. P. 470. HL. 159. HP. 287

Idem ibidem. Cum omnis.

Diuisio bonorum per amicos inter fratres facta, trium annorum & trium mensium silencio roboratur.

L. 30. P. 475. HL. 80. HP. 292

Idem ibidem. De cætero statuimus.

Emptor hæreditatis triennio & trimestri, contra propinquos & Creditores præscribit.

L. 33. P. 501. HL. 188. HP. 513.

Idem ibidem. Quicunq;.

Mulier oppressa, infrà triduum de oppresione conqueratur, & clamorem excitet, alioquin ille euadet, & ipsa pœnas calumniæ dabit.

L. 34. P. 214. HL. 292. HP. 275

Cas. Wis. 1368. Præterea.

Cmetho profugus, à prima notitia domini de se, vno anno præscribit.

L. 36. P. 338. HL. 142. HP. 348

Idg. Crac. 1423. Ad præcluden.

Vbi actoris & rei iura dubia sunt pro possessore iudicatur.

L. 44. P. 539. HL. 183. HP. 522.

Idem ibidem. Ex consuetudine.

Venditor hæreditatis, tueatur emptorem, tribus annis & tribus mensibus, intra quod tempus, nisi vicini quęstionem limitum moueant, deinceps eam mouere non poterint, præsertim si per Ministerialem ad limites conspiciendos vocati fuerint.

L. 44. P. 500. HL. 287. HP. 512.

Kaſ. Nieß.1454. Item cum infideles.

Iudæi tribus annis, quoad obligationes præſcribunt.

L. 96 P.365. HL. 134. HP. 374.

Alb. Petr. 1496. In libris. Sig. Crac. 1507. Inprimis.

Inſcriptiones Caſtrenſes infra annum in acta Terreſtria non relatæ, præſcriptione euaneſcunt.

L. 97. P. 209. HL. 116. S. 1.

Alb. Petr. 1496. Item dubia.

Actorum tàm Terreſtrium quàm Caſtrenſium præſcriptiones, iuxta Statuta obſeruentur.

L. 109. P. 587. HL. 188. HP. 436.

Alex. Rad. 1505. Querebantur.

Præſcriptio recentis criminis anno & ſex ſeptimanis terminatur.

L. 116. P. 230. HL. 188. HP. 209.

Conſ. Crac. 1505 Item aliquis.

Actor intra annum poſt condemnationē in pœna Contumaciæ, vel poſt lapſum terminum non adcitans, cauſa cadit, præſertim non ſilentibus iuribus.

L. 122. P. 650. HL. 4. HP. 495.

Sig. Petr. 1519. Præſcriptio.

Monialibus viginti annorum præſcriptio currit, à tempore profeſsionis.

S. 23. P. 150. HL. 161. HP. 155

Sig. Crac. 1532. Præſcriptiones.

Præſcriptiones eædem in Terris Ruſsiæ.

S. b 1. P. 539. HL. 188. HP. 531.

Sig. Crac. 1540. Statutum de Regeſtris.

Debita mercatorum triennio præſcribunt.

P. 310. HL. 156. HP. 309.

Idem ibidem. Sæpè fieri conſueuit.

Præſcriptio verbalis fideiuſsionis, Actis non inſcripta anno terminatur.

P. 529. HL. 94. HP. 528.

Proceres. 1573. Steph. Crac. 1576. Præſcription.

Præſcriptio ſub interregno non currit.

C. 152. 120.

Sig. Crac. 1588. De præſcriptionibus.

Hæc Conſtitutio ita declaratur, vt perpetuò ſub omnibus interregnis ſeruetur.

C. 57.

Sig. Warſ. 1589 Præſcriptio.

Eadem propter peſtem anni illius ad vnum annum prorogatur, ita vt fatalia & præſcriptiones, à biennio à data Conuentus Coronationis Sereniſsimi Regis Sigiſmundi Tertij, computari incipiant ſaluis prioribus Conſtitutionibus.

C. 32.

Sig. Warſ. 1588 Ná dobrách.

Bona dotis nomine obligata, & ea quæ ex perlucris in poſſeſsionem accepta ſunt tum & in vim reemptionis inſcripta, pro hæreditarijs vſurpari non poſſunt, etiam lōgiſsimi temporis præſcriptione interueniente, ſed ſemper redemptioni obnoxia ſunto.

C. 30.

Exequu-

Praxis. Exquutio rei iudicatæ, per triennium & tres menſes non continuata euaneſcit. P. 667.

Praxis. In bona quocunq; modo acquiſita, per Miniſterialem poſſeſsio apprehendatur, ab ea enim titulus & dominium incipit. HL. 123.

Ex Stat. Maſouiæ Et Kaſ. Wis. 1368. Priuilegio ſi quis non vtitur per trienniũ, illud amittit. L. 23. P. 533.

Sig. Warſ. 1589. Præſcriptio. Præſcriptiones & fatalia earum cauſarũ quæ ad officiũ vel Iudicium Capitanei Bobrovvnicenſis ad tempus vſq; præſentis Conſtitutionis remiſſæ erant, tum & proceſſus omnes contra eos in Contumaciam obtenti qui iuriſdictionem Capitanei non agnoſcebant, penitus abrogantur: Caueturq; ne cui iuris fatalia, & non proſecutio cauſæ fraudi ſit. C. 30.

Prom-

PROMPTVARII

STATVTORVM OMNIVM ET CONSTITVTIONVM REGNI POLONIÆ,

PARS TERTIA.

DE IVDICIIS.

CAPVT PRIMVM.

De Iudicijs Comitialibus.

Decretum Sig. Crac. 1539.

IN CITATIONE VERBA honorem tangentia non ponantur, sub pœna sessionis Turris per octiduum.

P. 48. HL. 38. HP. 25.

Cas. Wis. 1368. Statuimus.

In causis Criminalibus, absente Actore, neq; Rex, neq; Capitaneus, iudicet, nec quenquam condemnet, nisi confessum aut conuictum.

L. 37. P. 50. HL. 4. HP.

Alb. Pet. 1496. Item quoniam.

Citatio ad Conuentum debet habere terminum, sexta

L. 106. P. 49. HL. 39. HP. 25.

 die

die post ingressum Regium, ad locum Comitiorum, sub pœna trium marcarum.

Idem ibidem. Cum frequentius.

Criminaliter calumniosè accusans, antequam turri includatur, Rex scrutabitur de facto, & de calumnia, tandemque calumniatorem infamem pronunciet & cauteriset.

L. 106. P. 217. HL. 124. HP. 205.

Alex. Rad. 1505. In maiori Polonia.

Neq; coram Rege, neq; coram Capitaneo vllus terminus primus est peremptorius, nisi quis sibi spontè legem imposuerit.

L. 116. P. 49. HL. 280. HP. 26.

Sig. Pet. 1523. Casu verò.

A sententia Iudicis Terrestris vel Castrensis, licet cuilibet verbo appellare, vel ad Cōuentum vel ad colloquia.

S. 37. P. 228. HL. 9. HP. 501.

Abrogata est hæc Lex per institutionem Iudiciorum Tribunalis Regni.

Sig. Petr. 1538. Consentimus.

Causæ ad Conuentum deuolutæ, quarta & sexta ferijs qualibet septimana iudicentur, facta verò conclusione Conuentus, nihil iudicetur quod ad Conuentum pertineat.

S. 64. P. 52. HL. 37. HP. 28.

Sig. Crac. 1540. Cum visum esset.

Rege in Maiori Polonia degente, citatio contra incolam Minoris Poloniæ, ponatur quatuor septimanis ante terminum, & è conuerso, alioquin duæ sufficiunt.

P. 49. HL. 39. HP. 26.

Aug. Petr. 1550. Scrutinia.

Scrutinia Regi reseruantur, scrutatores verò iurati sint, & à iuratis testimonia recipiant.

P. 218. HL. 250. C. 4.

Aug. Warſ. 1557 Scrutinium.

Scrutinium de homicidio, ex partis instantia, Palatinus in Colloquijs faciat, cum Iudice terræ illius, vel Capitaneus in defectu colloquiorum. Potest autem tàm Palatinus quàm Capitaneus, Nobilem possessionatum, loco sui substituere, posteaquam verò cōstiterit de homicida, citatur reus ad Regem pro sessione turris.

HL. 112. HP. 254 C. 6.

Correctum est hoc per posteriores Constitutiones de quibus infra.

Aug. Petr. 1565. O rzeczach ktore sie pecżcziwośći dotyczą.

Citans aliquem in causa criminali, ita sit paratus, vt in eo nihil desideretur, itidem & Citatus. Scrutinia quoq; in Colloquijs peragantur, vbi tàm dignitarij & officiales quàm

HP. 492. C. 54.

quàm aliæ Nobiles personæ sub conscientia testimonium deponant, in defectu colloquiorum, si citatio ad scrutinium intercesit, Rex scrutatores det, & tandem vel conuictionem, vel euasionem decernat. Quod si cognitum sit, actorem calumniosè reum in Ius vocauisse, illico pœnam Centum marcarum & litis impensas per euocatum liquidandas, numeret, à Iudicio non recedeñ., & sessione turris, per duodecim septimanas, in suo districtu puniatur. Huic tamen legi, non subiacent, causæ ex iure antiquo coram Iudicijs Castrensibus & Terrestrib⁹ institutæ, etiamsi criminales sint.

Steph. Wars. 1578. Co sądzić máią. — *C. 186.*

Si quis ex Ciuili causa criminalem faciat, pœna sessionis turris, & Centum marcarum puniatur, & damna refundat.

Idem ibidem. Scrutinium. — *Ibidem.*

In causis criminalibus scrutinia parte vocata, in primis terminis Terrestribus vel Castrensibus, illius districtus, vbi crimen patratum est, post obductionem patrati criminis deducantur.

Ibidem. — *Ibidem.*

Conuentus generalis die literis præfixa à propositione incipiat, dictis autem per Senatores, pręsentibus Nuncijs, sententijs, criminales causæ tota integra septimana, postea verò ferijs quarta, sexta, & Sabbato iudicentur, ita tamen ne & aliæ quoq; causæ Comitiales moram patiantur, præsertim causæ nullo iure & quartæ.

Sig. Crac. 1588. O trzecząch. — *C. 35.*

Pœna pecuniaria Constitutione Anni Millesimi Quingentesimi Sexagesimi Quinti, contra calumniatores sancita, ad ducentas marcas protenditur, quæ ibidem decerni debet cum pœna Turris, & damnorum refusione. Si tamen quis per iuramẽtum crimen diluit, eam pœnam non petat.

CAPVT SECVNDVM.

De Iudicijs post Curiam.

Kaſ. Wisl. 1368. *Quia ex multiplicitate.* Sig. Petr. 1538. *Iudices.*

IVdex & Subiudex Regi aduenienti adſint, cauſas audiant & decidant, terminos vltra tres ſeptimanas nemini præfigant, hæreditarias quæſtiones Regi referant, qui eas cum Baronibus audiat, vel impeditus, quatuor ad minus Baronibus committat, qui vnà cum Iudice & Subiudice eas decidant.

S. 64. L. 10. P. 56. 578. HL. 124. HP. 355.

Sublatum hoc eſt Conſtitutione Iudiciorum Tribunalis Regni, ſeruatur tamen in Iudicijs Conuentionalibus quoad præſentiam Iudicis Terreſtris.

Kaſ. Wis. 1368. *Præterea.*

Inopinatè citato, cauſa ſcriptis exponatur, & dilatio ad deliberandum concedatur. In curia verò citatione; pro hæreditate, vel ſumma quadraginta marcarum, terminus trium ſeptimanarum præfigatur, pro minori verò ſumma vel iniuria in craſtinum.

L. 12. P. 54. HL. 40. HP. 28.

Abrogata eſt hæc Lex per poſteriores Conſtitutiones de proceſſu iuris ſancitis, de quibus infra.

Conſ. Crac. 1505. *Item pro granicicbus.*

Citatio curialis ſeu verbalis, neq; in cauſa limitum, neq; in cauſa hæreditatis locum habet.

L. 121. P. 54. HL. 40. HP. 29.

Conſ. Crac. 1505. *Item dum aliquis.*

Tactus in Iudicio, ſi receſſerit, condemnari debet in lucro, quod ſi pro pœna tactus eſt, & recedit, ſuccumbet pœnam trium marcarum, parti & Iudicio totidem, pro qua ibidem debet condemnari in lucro.

L. 121. P. 55. HL. 40. HP. 30.

Hæc areſtatio ad impoſſeſſionatos tantum pertinet.

Sig. Crac. 1519. *Quia terminus.*

Poſt Curiam, incolæ Minoris Poloniæ, citatione Curiali non citentur, pro ſumma in Statutis deſcripta, Rege in Maiori Polonia exiſtente, & è conuerſo: cauſæ verò poſt Curiam non determinatæ, ad terminos proprij diſtrictus remittantur.

S. 21. P. 53. HL. 40. HP. 28.

Et hoc abrogatum eſt per Conſtitutionem Tribunalis.

Sig. Petr. 1538. *Citationes.*

Citatione Curiali nemo citetur, niſi iuxta præſcriptũ Statuti.

S. 63. P. 55. HL. 40. HP. 29.

Sig. Crac. 1540. Cum visum. — P. 49. HL. 39. HP. 26.

Rege in minori Polonia degente, Nobilibus ex Maiori Polonia citatis, terminus quatuor ſeptimanarum pręfigatur, & è conuerſo: alioquin duæ ſeptimanæ ſufficiunt.

Sig. Crac. 1540. In grauamen. — P. 59. HL. 174. HP. 33.

Cauſæ officij, ad Regem per motionem deuolutæ, quamprimum expediantur, neq; cum alijs terminis Regalibus ſuſpendantur, ſuſpenſiones verò terminorum Regalium publicentur.

Aug. Pet. 1550. Iż też práwem. — P. 50. HL. 3. C. 2.

Actiones coram Rege ventilatæ, quæ ad Iudicia Terreſtria pertinent, in Acta Terreſtria inſcribantur, reliqua Actis Cancellariæ, iuxta Statutum Anni Milleſimi Quingenteſimi Trigeſimi Octaui inſerantur.

Idem ibidem. Iż w Niemieckich. — P. 58. HL. 222. HP. 32. C 4.

Referendarij cauſas Theutonicas audiant, & Regi præſentibus partibus cum Cancellarijs referant.

Aug. Warſ. 1557 Naprzod zábiegáiąc. Idem ibidem. 1562. O Rátániu wyſtępnych. Idem ibidem. 1567. Fiſcus. — HL. 25. HP. 448. C. 6. 14. 75.

Inſtigator neq; ad inſtantiam ſui, neq; ex delatione cuiuſquam, poſt Curiam citet, niſi in cauſis ad præeminentiam, prouentus, & bona Regalia pertinentibus, ſub pœna Centum marcarum. Si verò quis bona aliqua Regi inſcripſerit, vel donauerit, ea Rex non alio iure quàm acquiſito repetat, idq; in Conuentu, id tamen de futuris donationibus intelligi debet, non de præteritis.

Aug. Warſ. 1557 Przyśięgi ktore. — C. 6.

Iuramenta in Iudicio Regio decreta, ad diſtrictum remittantur, niſi pars ibidem velit illud præſtare.

Sig. 3. Warſ. 1598. O Pozwiech. — C. 7.

Nobiles poſt Curiam non citentur pro alijs bonis niſi quæ fuerint liquidi iuris Regij, hoc eſt quæ in Reuiſione literarum pro Regalibus bonis cognita fuerint, & quorum Reuiſiones & Luſtrationes interceſſerunt, vel quæ in ſummis obligata ſunt, ſiue antiquis, ſiue ad rationem quingentorum millium florenorum inſcriptis. Tum de Aduocatijs, Sculteijs, Mineris, Molendinis, Tabernis & alijs de iure exemptioni obnoxijs. Pro bonis verò in Reuiſione non cognitis, tam Inſtigator, quam donatarius Regius, non niſi in Comitijs agat. Contrauenientes huic Conſtitutioni delatores (qui in omnibus Citationibus poni expreſſè debent) quingentis

marcis puniantur apud Tribunal inter causas officij exigeñ. Ducatum Lithuaniæ hæc Constitutio non afficiat. Excipiuntur quoq; ab hac lege Sculteti, Molitores, & Vasalli Prussiæ, qui seruitijs oneribusq́; Capitaneorum subsunt, nisi fortè quem Capitaneus tanquam rebellem & inobedientem, vel propter commodum Regium detulerit. Decreta tamen Regia, de bonis vel Regalibus, vel iuris caduci lata, in robore maneant, neq; in dubium vocari debent, sub eadem pœna. In Palatinatib⁹ verò Wolyneñ. Kiouieñ. & Braczlauiensi, tam Instigator quàm delator pro bonis hæreditarijs, quę Regalia esse putantur, non nisi in Comitijs agat, sub eadem pœna.

CAPVT TERTIVM

De Iudicijs Terrestribus.

Cas. Wisl. 13686 Quia ex multiplicitate. Sig. Petr. 1538. Iudices. Cas. Wisl. 1368. Quia plerumq;.

IVdex vnus sit in qualibet Terra, & cum Subiudice Regi aduenienti adsit iudicaturus.

S. b 4. L. 10. P. 56. 578. HL. 124. HP. 390.

Iudicia in locis certis & consuetis celebrentur, alioquin tanquam à non suo Iudice facta, pro infectis reputentur.

L. 12. P. 584. HL. 127. HP. 412.

Cas. Wisl. 1368. Cum sub vno. Iag. Czer. 1422. Idē in Iedl. 1433. Ex priuilegio.

In Regno Poloniæ omnes vno eodemq́; iure iudicentur, alioquin quidquid contra Statuta Regni iudicatum fuerit, nullitatis vitio subiacet.

L. 32. 49. 52. P. 588. HL. 139. HP. 438.

Idem ibidem 1368 Prima consuetudine.

Iudicia manè, sobriè, ad horam duntaxat meridiei celebrentur, & si omnes actiones absolui non possunt, in aliam diem differantur.

L. 11. P. 630. HL. 129. HP. 456

Idem ibidem. Et vt facilius.

In Iudicijs causæ ordine iuxta Regestrum vocentur, & iudicentur, ordinem actionum Notarius ne confundat, sub priuatione officij, absentes remoueantur, non

L. 11. P. 630. HL. 128. HP. 456.

con-

condemnentur tamen, reliqui interea audiantur, quod si Iudice surgente absens iterum ter vocatus non paruerit, condemnetur. Ad Iudicium quoq; nemo accedat, præterquam petendæ citationis gratia, sub pœna trium marcarum.

Idem. Adijcientes. — Iudex interrogatus de iudicato, vel statim responde-at vel in crastinum deliberet. — L. 32. P. 664. HL. 122.

Sig. Crac. 1423. De terminis. — Iudicia Terrestria semel in Mense olim celebrabantur, ad quæ & Camerarij Palatinales, & alij ita pertinebant, vt sine illis Iudex cum Subiudice iudicare nō potuerint. Qui tamen causas nullas nisi proprias procurare debebant. Iudici etiam & Subiudici consulitur, vt præsentes cum possint Iudicijs adsint. — L. 45. P. 579. 582. HL. 280. HP. 392.

Sed hoc correctum est per posteriores Constitutiones de quibus infra eodem Capite.

Iag. Iedl. 1433. Item Notarij. — Notarij Terrestres per se Iudicijs assideant, vicarios non habeant, nisi à Nobilitate & Iudicibus susceptos, & aprobatos, negligentes verò Notarij, officio priuentur, neq; illos vlla leuis causa nisi sit ardua excuset. — L. 52. P. 581. HL. 169. HP. 401.

Cas. Korcz. 1451. Item volumus. — Iudicia Terrestria quater per annum celebrentur. — L. 87. P. 582. HL. 280. HP. 410.

Quod de temporibus Iudiciorum Statutum est, postea habes infra eodem Capite.

Sig. Crac. 1532. Quamuis sciam⁹. Sig. Petr. 1538. Ne subditi. — Termini post publicationem non reclamentur, sed peremptoriè & temporibus debitis iudicentur, sub pœna Centum marcarum, cuius medietas Fisco Regio, alia parti hac perendinatione læsæ debetur. — S. a 4. P. 574. HP. 414.

Cas. Korcz. 1451 Item decernimus. — Iudices per se non per Camerarios præsideant, olim tamen pro parua tantum summa, etiam Iudices iudicabant. — L. 88. P. 589. 585. HL. 125. HP. 415.

Sig. Petr. 1523. Volumus autem. — Sed iam omnes etiam maximas causas iudicandi habent facultatem. — S. 33. P. 586. HL. 128. HP. 415.

Cas. Nieß. 1454. Item Statuimus. — Iudiciorum decreta Actis inscribantur, propterea vt similes casus simili iure decidantur. — L. 93. P. 589. HL. 6. HP. 434.

In Iu-

Idem ibidem. Huiusmodi.

In Iudicijs ex libro Statutorum iudicetur.

L. 94. P. 589. HL. 129. HP. 438

Caſ. Nieß. 1454. Vacante autem.

Notarij Terreſtres à Nobilitate inſtar Iudicum eligã-tur, & ex quatuor perſonis electis confirmentur.

L. 94. P. 580. HL. 169 HP. 399

Alb. Petr. 1496. In primis quoniam.

Iudicia quater in anno celebrentur, ad quæ ſi Dignitarij & Officiales eorumq; Camerarij non venerint, Iudex nihilominus cum Subiudice & Notario iudicet. Quod ſi neq; horum aliquis venerit, pœnam quatuordecẽ marcarum Regi luat, vera infirmitate & abſentia Reipub. cauſa, exceptis.

L. 96. P. 579. 582. HL. 126. HP. 393.

Idem ibidem. 1496. Terminos.

In defectu terminorum, eodem die & loco, Notarius cum Actis & Camerarijs præſto ſit, & inſcriptiones ſuſcipiat, atq; extradat.

L. 97. P. 660. HL. 170. HP. 408.

Idem ibidem. Pro fugitiuis. Eandem autoritatem.

In eadem Actorum poſitione, Notarius cum Camerarijs iudicare debet, pro Cmethone profugo, & pro exemptione bonorum obligatorum, ita vt pecuniam ad ſe accipiat, & poſſeſsionem redimenti adiudicet.

L. 98. P. 512. HL. 169. HP. 408.

Alb. Petr. 1496. Item cum nonnulli.

Iudices in ſuis Terris reſideant, & Iudicia perſonaliter celebrent, alioquin poſt vnius anni decurſum, quo ſeſe Iudex abſentauerit, non ſecus ac ſi defunctus ſit, alius eligatur.

L. 105. P. 578. HL. 125. HP. 391.

Sig. Crac. 1543. Camerarij.

Notarius cum Camerarijs exemptionem bonorum Regalium iudicet, etiam ſub tempus Comitiorum.

P. 660.

Lex Annalis.

Alex. Rad. 1505. Officiales.

Officiales Iudicij in Conuentibus eligantur, electi iurent, nec ſubſtituant alios, excepta infirmitate, ſub amiſſione officiorum.

L. 118. P. 578. HL. 125. HP. 391.

Alex. Rad. 1505. Quamuis.

Conſuetudines Terræ Cracouienſis, pro iure ſint.

L. 120. P. 589. HL. 62. HP. 439.

Sig. Petr. 1510. Querelis.

Palatini ſicut in reliquis, quæ ad officium illorum pertinent, diligentes eſſe debent, ita non minus animaduertere, ne Iudicia iuſtis temporibus intermittantur.

S. 9. P. 584. HL. 176. HP. 175.

Sig. Petr. 1519. Notarij terreſtres.

Notarij circa Actorum poſitionem præſentes ſint, ſub pœna Statuti, alioquin Palatinus cum Nobilitate alium eligat.

S. 21. P. 660. HL. 168. HP. 401.

Iudices

Sig. Petr. 1519. Iudices Terrestres. Sig. Crac. 1532. Iudices Terrestres.

Iudices Terrestres & Castrenses, Subiudices & Notarij, in primis Terrestribus terminis iurent, Terrestres coram Palatino vel Castellano illius Terræ, Castrenses verò coram Capitaneo vel Vicecapitaneo, sententia tamen illorum si retracta fuerit, honori ipsorum nō nocet.

S. 24. b 1. P. 578. HL. 126. HP. 392.

Sig. Petr. 1523. Debebit autem.

Iudex ante prolationem sententiæ, à partibus, inquirat an aliquid habeant, quod causæ illorum seruiat, integrumq; sit partibus, documenta omnia ad causam necessaria, ante sententiæ prolationem inferre.

S. 32. P. 652. HL. 240. HP. 394.

Sig. Petr. 1523. Insuper ordinauimus.

In Russia termini Terrestres sexies per annum celebrētur, Præmislienses verò termini vna septimana post Leopolienses peragantur.

S. 42. P. 582. HL. 280. HP. 411.

Et huic Constitutioni derogatum est per posteriores Constitutiones, de quo infra eodem Capite.

Sig. Crac. 1532.

Notarij ipsi officia sua exequantur, præsentes tamen possunt admittere eos, qui illos duntaxat in scribendo adiuuent, sed rescripta ipsi subscribant.

S. b1. P. 581. HL. 170. HP. 401.

Sig. Petr. 1538. Petitionibus. Aug. Petr. 1550. Jz káżdy v ε z ą d.

Spirituales neq; Notarij sint Terrestres, neq; Vicenotarij.

S. b. 4. P. 580. HL. 169. HP. 399. C. 4.

Sig. Petr. 1538. Quoniam abusu.

Iudicia Terrestria, vbiq; vsq; ad Conuentum particularem celebrentur, literis Comitialibus non obstantibus.

S. c 3. P. 583. HL. 280. HP. 412.

Sig. Wars. 1589. Sądy Ziemskie.

Finitis verò Comitijs, Iudicia tàm Terrestria quàm Castrensia non prius incipiant, quàm post duas septimanas.

C. 31.

Sig. 3. Wars. 1590. Roki.

Constitutio anni superioris de celebrandis iudicijs in duabus septimanis post Comitia non afficiat Terras Podlachiæ. Capitanei verò Branscensis, Drohiciensis, & Mielnicensis areas pro domibus Iudicij ostendant.

C. 32.

Sig. Crac. 1543. Visum est nobis.

Termini Terrestres ter in Anno celebrētur, quarta parte Anni Colloquijs data, idq; propterea, vt Colloquia in Terra Sandomiriensi ter singulis annis celebrentur, in locis diuersis puta Sandomiriæ, Radomij, & Wisliciæ, incipiendo à feria secunda post festum Sancti Francisci, similiter

P. 583. HL. 47. HP. 420.

militer & in reliquis Palatinatibus fieri debet, Itidem & in Terris Rusſiæ, prima Iudicia feria quarta poſt feſtum Epiphaniarum, ſecunda feria quarta poſt S. Adalberti, Tertia feria quarta poſt S. Margarethæ, ſimiliter & in alijs diſtrictibus. Colloquia verò Leopolienſia feria quarta poſt Exaltationis Sanctæ Crucis, quæ eodem modo in alijs quoq; diſtrictibus, puta Præmiſlienſi & Halicienſi continuentur. In diſtrictu verò Chelmenſi colloquia debent poſterius colloquijs Halicienſibus celebrari, In Belzenſi Terra quoq; ter Iudicia Terreſtria, in locis conſuetis, quarto verò in Busko celebrentur. Coloquia tamen non niſi Belzæ ſint poſt feſtum Exaltationis Sanctæ Crucis. Hæc autem Colloquia literæ Comitiales non impediant. Si verò Iudices, Subiudices vel Notarij, ad terminos non venirent, ita vt per illorum abſentiam termini intermitterentur, in proximis terminis iurare debent, ſuper veram infirmitatem, ſimiliter & Dignitarij, atque Officiales, ſi ſe à Colloquijs propter veram infirmitatem abſentauerint, ſuccedant in locum Palatini, primus Caſtellanus illius Palatinatus, in locum verò Caſtellani Nobilis idoneus, in proximis tamen terminis iurent, antequam ſua loca cœperint, quod vera infirmitate impediti erant, abſentia tamen Reipub. cauſa, non minus quàm infirmitas, illos excuſabit.

Sig. Crac. 1588. Sendomierskie. — C. 61.

Hæc Conſtitutio ita poſteà declarata eſt, quoad terminos Sandomirienſes, vt quoniam illi termini, qui feria ſecunda poſt feſtum Sancti Franciſci celebrari debuerunt, propter Colloquia tunc incidentia non celebrabantur, nunc ſemper celebrentur, quotiens Colloquia non celebrari contigerit, iuxta antiquam conſuetudinem.

Ibidem. — Ibidem.

Viſlicenſia quoq; Iudicia etiam per totam hebdomadam celebrentur, donec abſoluantur, quos Pilſnenſia in ſequenti ſeptimana ſubſequantur.

Sig. 3. Warſ. 1590. Roki. — C. 29.

Termini Terreſtres Leopolienſes Primi celebrentur Leopoli feria quinta poſt Epiphaniarum Domini. Deinde Zydaczouienſes tribus ſeptimanis cum media poſt Se-

cundi

cundi termini Leopolienses, feria quinta post Dominicam Lætare. Zydaczouienses, feria secunda post conductus Paschæ. Tertij Leopoli feria quinta post Natiuitatis Sancti Ioannis Baptistæ. Zydaczouienses tribus septimanis cum media post. Si interea Palatinatus Rusiæ in Tribunali inciderit, positio Actorum celebratur sed non nisi ad suscipiendas inscriptiones. Quarti termini Leopoli feria quinta post Michaëlis. Zydaczouienses feria secunda post Heduigis. Hæc autem Iudicia Terrestria tàm Leopoli quàm in Zydaczovv in Arce celebrentur.

Aug. Petr. 1567. Roki halickie. — Termini Terrestres Colomień. terminis Haliciensibus adiuncti & incorporati. — HP. 430. C. 75.

Sig. 3. Wars. 1593. Roki. — Termini Terrestres Halicienses, celebrentur primi feria secunda post Purificationis Mariæ. Secundi post Cōductus Paschæ. Tertij feria secunda post Natiuitatis Mariæ. Quarti feria secunda post festum Sancti Martini. Quos semper Trembovvlienses in duabus septimanis subsequantur. — C. 20.

Sig. 3. Wars. Sądzenie. — Termini Terrestres Camenecenses Podoliæ vltra priores quarti instituuntur feria quinta post festum Natiuitatis Mariæ. — C. 42.

Sig. Crac. 1543. — Termini tàm Terrestres quàm Castrenses non transponantur, neq; suspendantur, citra partium consensum, sub pœna in Statutis descripta. Ideoq; Capitanei, Vicecapitanei, eorumq; Iudices, possesionati esse debent, sub pœna priuationis, contra quos Nuncij agere debent. — P. 232. HL. 280. HP. 498.

Aug. Petr. 1550. Niedoyźrzeniem. — Notarij per se non per Vicarios Iudicijs asideant, sub priuatione officij, nisi Reipub. causa absint vel ægrotent. — P. 581. HL. 170. HP. 401. C. 3.

Idem ibidem. Wiec á iż. — Iudex in vna causa vnam pœnam Kocz dictam petat, & personaliter in Colloquijs sententiam suam defendat. — P. 675. HL. 50. HP. 418. C. 3.

Idem ibidem. Iż káżdy v. rząd. — Officiales Iudicij Terrestris, officia Castrensia simul non teneant, Iudex quoq; Castrensis & Vicecapitaneus possesionati sint. — P. 208. HL. 125. HP. 394. C. 4.

Idem ibidem. Przestrzegánie.

Neq; Notarij, neq; Vicenotarij causas procurent in illo Iudicio cui præsident.

P. 595. HL. 170. HP. 407. C. 4.

Idem ibidem. Aby we wßem.

Iudex, Subiudex, & Notarius, per Nobilitatem eligantur. Rex verò non alium quàm vnum ex quatuor electis & per literas declaratis confirmet.

P. 580. HL. 126. HP. 391. C. 4.

Sig. Crac. 1588. Obieránie sędu.

Iudicij Terrestris Officiales, antiquo more eligantur. Electioni post cessum vel decessum eorum, in sex septimanis Palatinus Conuentum indicat, hoc negligente perficiat Castellanus. Eodem modo Succamerarij eligantur, qui ex nunc possessorib⁹ modernis exceptis iurati esse debent. Conuentus verò eiusmdoi, tam securi sint, sicut Cōuentus qui in electione Iudicū Tribunalis Regni fiunt.

C. 28.

Aug. Warſ. 1557. Ktoby pozwał.

Qui Commissarios, vel aliud quodcunq; Iudicium, seu Officium citauerit, propter prætensum aliquem excessum, & cognitum fuerit, id perperam factum esse, luet singulis citatis ibidem pœnam bis quatuordecē marcarum, & parti totidem si & ipsa citata fuit.

HL. 52. HP. 76. C. 6.

Idem ibidem. Kiedy się trási.

Iudex & quilibet Officialis, in propria causa, potest loco sui Nobilem possesionatum substituere, citra Regiam surrogationem, qui ita substitutus iurare non tenetur, excepto Succamerario, qui in causa limitum sui fundi, surrogationem Principis habere debet, alioquin eam Nobilis vicinus cum illo rem habens obtineat, quam Cācellaria denegare non debet.

HL. 127. HP. 234. HP. 395. C. 6.

Idem ibidem. 1557. Sądy Szadkowskie.

Iudicia Szadkouiensia duabus septimanis celebrentur.

HP. 433. C. 7.

Aug. Petr. 1563. Sądy Grodzkie.

Iudicia Terrestria & Castrensia in Stezyca, præteritis Comitijs instituta, & inter Constitutiones referri neglecta approbantur.

C. 22.

Sig. Warſ. 1589. Roki Ziemskie

Termini Stezyczenses, qui post Dominicam Rogationum incidebant, transferuntur ad Dominicam Conductus Paschæ.

C. 20.

Sig. 3. Warſ. 1598. Przełożenie.

Termini Terrestres Stezycenses post Egidij celebrati transferuntur ad feriam secundā post festum S. Mathæi.

C. 41.

Aug. Petr. 1565. Rozdawánie Gospod.

Ad Iudicia & Conuentus venientibus, hospitia Capitaneus distribuat.

HP. 260. C. 45.

Iudicia

Idem ibidem. Sodzenie Rokow.

Iudicia Terreſtria ter in Anno celebrentur, quartò verò Colloquia, in locis & temporibus conſuetis, Statutis deſcriptis, exceptis Palatinatibus, qui ſua tempora ſpecialiter ſibi conſtituerunt. Quamuis autem termini ter nõ celebrentur, Colloquia tamen celebrari debent, quæ neq; Palatini abſentia impediat, Caſtellanus enim cum reliquis Dignitarijs nihilominus ea iudicet.

HP. 423. C. 45.

Quoad Colloquia ea Iudicijs Tribunalis ſublata ſunt.

Idem ibidem. W Woiewodztz: Krak.

Iudicia Terreſtria Cracouienſia, ita celebrentur, vt cum die Lunæ incipiant, ad diem Sabbathi continuentur, Die Dominico in Proſzovvice eatur, ibiq; à die Lunæ ad diem Mercurij iudicetur. Die Mercurij in Ksianz eatur, ibiq; ad diem Lunæ iudicetur. Die Lunæ Lelouiam eatur, vbi à die Martis ad diem Veneris iudicetur. Lelouia Cracouiam eatur, ibiq; ad diem Sabbati Acta ſcribantur. Finitis Actis die Dominico Czchovvam eatur, vbi à die Martis ad diem Veneris iudicetur. Tandem die Sabbati in Biecz eatur, ibiq; à die Lunæ ad diem Mercurij iudicetur. In reliquis verò Palatinatibus Notarij Terreſtres in loco Iudiciorum Acta perficiant, ſub pœnis legalibus.

HP. 423. C. 45.

Aug. Lub. 1569. Sądy Bieckie.

Biecen̄. & Czchovven̄. Iudicia quæ ad feſtum Paſchatis celebrantur, translata ad Feriam ſecundam poſt Conductus Paſchæ.

HP. 433. C. 110.

Sig. Warſ. 1589. Roki.

Termini Terreſtres Cracouienſes eo tempore celebrẽtur quo Colloquia celebrari debuerint. Idem in alijs locis fiat, præſertim vbi Iudicia ad feriam ſecundam poſt S. Michaëlis feſtum incidunt iuxta Conſtitutionem Anni 1565.

C. 18.

Sig. 3. Warſ. 1590. Roki.

Termini Terreſtres Cracouienſes ita celebrentur. Primi Cracouię feria ſecunda poſt Circumciſionis Domini. Deinde in diſtrictib⁹ iuxta Ordinationem Anni Milleſimi Quingenteſimi Sexageſimi Quinti vſq; ad terminos Lelouienſes. Peractis Lelouienſibus non expectata Actorum conſcriptione feria tertia iuxta eandem Ordinationem in

C. 28.

Czchovv iudicetur. Similiter in Biecz. Secundi termini Terrestres feria secunda post Dominicam Inuocauit Cracouiæ, eodemq; ordine in Lelovv, Czchovv, & Biecz. Tertij termini Terrestres feria secunda post festum SS. Trinitatis eodem ordine quo supra. Quarti termini Terrestres feria secunda post festum Sancti Michaëlis itidem eo ordine. Isti tamen tunc celebrari debent, si colloquia generalia sub idem tempus non celebrabuntur. Licebit tamen Notario peractis omnium districtuum Iudicijs, Cracouiæ Acta perficere.

Sig. Crac. 1588. Mieysce Sąd. Ziem. — C. 59.

Iudicijs Terrestribus Cracouiensibus celebrandis, Magnus Procurator mansionem assignet, aliam pro seruandis Actis & rescriptis peten. Idem obseruandum in alijs quoq; districtibus, vt in vno loco seorsiuo Acta præsentibus Camerarijs aperiantur.

Aug. Petr. 1565. W Bełskim Woiewodz. — HP. 424. C. 45.

In Palatinatu Belzensi Iudicia quater in anno celebrentur, semper feria secunda, videlicet post festa Epiphaniarum, Adalberti, Trinitatis & Bartholomæi, Grabovvecensia verò Iudicia in duabus septimanis post Belzensia, Hrodlensia feria sexta post Grabovvecensia celebrentur. Colloquia verò in loco solito in toto Palatinatu semper feria secunda post S. Francisci festum celebrentur.

Sig. Crac. 1588. Bełskie. — C. 62.

De eisdem terminis sic postea sancitum est, vt primi termini Belzenses feria secunda post Epiphaniarum celebrentur. Tandem Grabovvecenses in duabus septimanis. Post incœptionem verò Grabovvecensium feria quinta eiusdem septimanæ Hrodlenses. Buscenses verò vna septimana post incœptionem terminorum Belzensium. Secundi termini Belzenses feria secunda post festum S. Adalberti. Tertij feria secunda post festum S. Ioannis Baptistæ. Quarti feria secunda post festum S. Heduigis celebrentur, quos semper Grabovvecenses, Hrodlenses, & Buscenses modo suprascripto subsequantur.

Aug. Petr. 1565. W Wielgiey Polszcze. — HP. 425. C. 46.

In Maiori Polonia propter Palatinatuum amplitudinem, bis tantum Iudicia Terrestria celebrentur.

Iudicia

Idem ibidem. Poznáńskie.

Iudicia Terrestria Posnaniensia, prima duabus hebdomadibus post Pascha, secunda feria secunda post Natiuitatis Mariæ celebrentur, Iudicia verò in Koscian, duabus itidem hebdomadibus semper subsequantur, sub pœnis Statutorum. Colloquia autem Posnaniæ sint feria secunda ante festum Sancti Martini. Ibidem.

Sig. Crac. 1588. Roki Poznáńskie.

Eadem lex ita declarata est, vt termini Terrestres Posnanienses feria secunda post Bartholomæi celebrentur, eos Costenses in duabus septimanis, hos verò Wschovvenses octo diebus sequantur. Posnanienses in Prætorio Posnaniensi, Costenses bis in anno celebrentur. C. 60.

Sig. Warś.1589. Roki Poznáńskie.

Hæc Cõstitutio ita rursus correcta est, vt termini Terrestres Posnanienses qui ante ipsum Conuentum electionis Iudicum Tribunalis Regni celebrari solebant, non intermittantur. Eosq́ Costenses & Wschovvenses more antiquo sequantur. C. 30.

Idem ibidem. Iuridica.

Andreas Opalinski Regni Marschalcus, à iuridica Posnaniensi iudicanda ad triennium absoluitur. Ad Iudicia tamen generalia Posnaniensia & Calissiensia surrogatos Nobiles possessionatos habeat. C. 30.

Sig. Warś. 1588. Kczyńskie.

Termini Terrestres Kczynenses per vnam septimanã celebrentur, eos verò Naklenses, in alia septimana sequãtur, quæ die Lunæ incipere debent. C. 60.

Aug. Petr. 1565. Káliskie.

Iudicia Terrestria Calissiensia, feria secunda post Trinitatis & post S. Michaëlis festa celebrentur, quos aliorum districtuum Iudicia sequantur, iuxta consuetudinem, Colloquia feria secunda post festum S. Martini. HP. 425. C. 46.

Sig. 3. Warś. 1593. Sądy.

Terminis Terrestribus Calissiensibus quibus eo anno Conuentus generalis obstitit, quo minus iuxta leges Regni feria secunda post festum SS^mæ. Trinitatis celebrarentur, assignatur aliud tempus pro hac vice, videlicet feria secunda post Visitationis Beatæ Mariæ Virginis Calissij, vbi noui Officiales coram Palatino vel Castellano iurare debent. Quos terminos alia Iudicia more solito ibidem & in Konin sequi debent. C. 17.

Iudicia

Aug. Petr. 1565. Sieradzkie.

Iudicia Terrestria Siradiensia, feria secunda post Epiphaniarum, Conductus Paschæ, & Natiuitatis Mariæ festa. In Szadek verò & in alijs districtibus more solito, iuxta ordinationem Petricouiensem celebrentur. Colloquia feria secunda post festum Sancti Lucæ.

HP. 425. C. 46.

Sig. 3. Warſ. 1590. Roki.

Termini Terrestres Siradienses post Conductum Paschæ pro hac vice celebrentur, non obstante Constitutione anni proximè præteriti.

C. 29.

Aug. Petr. 1565. Łęczyckie.

Termini Terrestres Lancicienses feria secunda post Agnetis, Ascensionis & Michaëlis festa celebrentur, quos termini Brzezinenses duabus septimanis, Orlouienses hos itidem duabus septimanis subsequantur, iuxta consuetudinem. Colloquia feria secunda post festum Omnium Sanctorum.

HP. 425. C. 46.

Steph. Warſ. 1581. Roki Łęczyckie.

Termini Terrestres Lancicienses iuxta Constitutionē Anni 1565. celebrentur, neq; transponantur.

C. 214.

Idem ibidem. Brzeskie.

Primi Termini Brestenses, tribus septimanis post Penthecostes, Secundi duabus septimanis post S. Bartholomæi celebrentur, quos Wladislauienses vna septimana subsequantur. Colloquia Brestensia duabus septimanis post S. Martini, quæ Wladislauiensia duabus septimanis subsequantur.

Ibidem.

Steph. Warſ. 1581. Roki Kuiáwskie.

Termini Terrestres Cuiauienses secundi, vtriusq; Palatinatus, qui in duabus septimanis post festum S Bartholomæi celebrari solent, semper feria tertia indicentur. Quod si festum S. Bartholomæi in alium quàm feriæ tertiæ diem inciderit, incipere debent prima feria tertia post decursum duarum septimanarum à festo S. Bartholomæi, Brestæ. Tandem Iuniuladislauiæ post octiduum, itidem feria tertia, in alijs verò districtibus more solito.

C. 214.

Sig. Crac. 1588. Brzeskie.

Hoc ita postea declaratum est, vt termini Terrestres Brestenses feria tertia post festum S. Ioannis Baptistæ, alij feria tertia post Natiuitatis Mariæ celebrentur. Vtraq; hæc Iudicia termini Iuniuladislaueñ. octiduo sequantur, in alijs

C. 60.

C.46. in alijs districtib⁹ horum Palatinatuum antiquo more iudicetur. Quod si in vno districtu ex aliqua causa non celebrantur, in alijs nihilominus celebrari debent.

Sig. 3. Warſ. 1593. O Rokach Brzeſkich. Termini Terrestres Brestenses tertij, celebrari debent c. 18. feria tertia post festum S. Agnetis, Iunivvladislavień. octiduo post, & sic aliorum districtuum, vtriusq; Palatinatus more solito. Quod si in vno districtu ex quacunq; causa non celebrabuntur, in alijs nihilominus celebrentur.

C.46. Sig. 3. Warſ. 1596. Roki. De terminis Terrestribus Palatinatuum Bresteń. & c. 11. Iunivvladislauiensis abrogatis omnibus Constitutionibus sola Anni Millesimi Quingentesimi Octuagesimi Octaui, quoad tempora Iudicijs assignata in robore conseruatur cum ea declaratione, quod si quando Iudicia in districtibus primarijs, puta Brestensi & Iunivvladislauiensi non celebrabuntur, neq; in alijs minoribus celebrentur.

Aug. Petr. 1565. Wieluńſkie. Termini Wielunensis Terræ feria secunda post Puri- HP. 426. c. 45. ficationis, post Rogationum, & post Francisci celebrentur, quos duabus septimanis Ostrzeßouienses sequantur. Colloquia feria secunda post Martini.

Aug. Petr. 1567. Wieluńſkie Sądy. Termini Wielunenses duabus septimanis sequantur HP. 426. c. 77. terminos Siradienses. Ostrzeßouienses verò illos vna septimana.

Aug. Petr. 1565. Dobrzyńſkie. In Terra Dobrzynensi Iudicia Terrestria more solito, HP. 426. c. 45. Colloquia quoq; singulis annis celebrentur.

Idem ibidem. Płockie. Termini Terrestres Plocenses, feria secunda post Epi- Ibidem. phaniarum, Conductum Paschæ, & Natiuitatis Mariæ celebrentur, quos sequantur Iudicia reliquorum districtuum more solito.

Idem ibidem. Zawkrzeńſkie. Termini Terrestres Zavvskrzynenses feria secunda Ibidem. post Purificationis Mariæ, post Rogationum & S. Francisci in Szrzem celebrentur, quos alij termini reliquorum districtuum subsequantur.

Ibidem. Colloquia Palatinatus Plocensis feria secunda post Ibidem. Omnium Sanctorum sint.

Idem ibidem. Mázowieckie. — HP. 428. C. 47.

Iudicia per Palatinatum Masouiæ in quolibet districtu in quatuor septimanis celebrentur, post Conuentum tamen & bellum primi termini erant incerti, reliqui certi. In terris verò, Visnensi, Ciechanouiensi, Lomzensi, Zembrouiensi & Nurensi, quia aliquando vltrà quatuor septimanas Iudicia continuantur. Ideo post determinationem Iudiciorum in vno loco, in alio in quatuor septimanis incipiant, exceptis Vacantijs & Comitiorũ tempore, quod à Conuentu particulari intelligi debet, Iudex quoq; & Subiudex, terminos ne transponant, sub pœna Centum Marcarum, pro qua pars grauata agat, excepto legali impedimento. Termini quoq; maiores singulo biennio per Palatinum celebrentur, sub eadem pœna. Præsentiæ quoq; tribus in locis semper iudicentur, in tempore publicentur, neq; transponantur, sub eadem pœna Centum marcarum.

Sig. 3. Warſ. 1598. Sądy. — C. 43.

Iudicia Terrestria Lomzensia in Ostrolenka, post decessum modernorum Iudicum Zembrouiensium celebrentur, ita vt primi termini Ostrolencenses, post Dominicam Conductus Paschæ, Secundi feria secunda post Margarethæ, Tertij feria tertia ante Nicolai iudicentur.

Aug. Petr. 1565. Rawskie. — HP. 428. C. 47.

Termini Rauenses & Colloquia more solito celebrẽtur.

Idem ibidem. Sochaczewskie. — Ibidem.

Termini Sochaczouienses feria tertia post Inuocauit, Trinitatis, & post Assumptionis celebrentur. Colloquia feria tertia post Martini. Acta & seruentur & ponantur, iuxta Statutum instar aliorum districtuum.

Ibidem. Sądzenie. — HP. 430. C. 57.

In Prætorio verò Sochaczouiensi iudicetur si Priuilegia Ciuitatis non obstant.

Sig. Warſ. 1589. Roki Ziemskie. — C. 23.

Termini Terrestres Sochaczouienses qui post festum Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis incidebant, transferuntur ad feriam tertiam post festum S. Heduigis.

Aug. Petr. 1565. Gostyńskie. — HP. 430. C. 47.

Termini Terrestres Gostinenses, feria secunda post Oculi, post Octauas Corporis Christi, & post Bartholomæi, celebrentur, quos Gambinenses octo diebus sequantur, Colloquia feria secunda post S. Lucæ.

Termini

Sig. 3. Warſ. 1598. Roki.

Termini Terreſtres Goſtinenſes feria ſecunda poſt Bartholomæi celebrati, in feriam ſecundam poſt Michaëlis transferuntur. Quos Gambinenſes octiduo ſubſequi debent. C.43.

Aug. Petr. 1565. Piſárſtwá Ziemſkie.

Notarij Terreſtres in Zebrovv & Nier promiſsi, electioque eorum libera inſtituta, modernis poſſeſſoribus ad vitam relictis. HP. 402. C.56.

Aug. Petr. 1567. Roki Przeworskie.

Termini in Przevvorsko, tribus ſeptimanis terminos Præmiſlienſes, à die inſcripti actus computando, ſequantur. HP. 430. C.74.

Idem ibidem. Roki y Wiecza.

Termini Terreſtres in terra Dobrzynenſi ita celebrentur. Primum in Dobrzin feria tertia poſt S. Matthiæ. Deinde in Lipno feria ſecunda proximè ſequenti. Tandem in Rypin feria ſecunda per octiduum. Secundi termini in Dobrzyn feria tertia ante S. Ioannis, Lipnenſes & Rypinenſes vt ſupra. Tertij termini in Dobrzyn feria tertia, poſt S. Bartholomæi, Lipnenſes & Rypinenſes, vt ſupra. Colloquia Terræ Dobrzynenſis in Lipno, feria ſecunda poſt S. Andreæ celebrentur, ad quæ omnes Caſtellani, Dignitarij & Officiales conueniant, neq; inde diſcedant, niſi finitis Iudicijs, ſub pœna Centum marcarum, pro qua coram officio Caſtrenſi Bobrovvnicenſi reſpondebunt, ſine prouocatione. HP. 427. C.76.

Sig. 3. Warſ. 1593. Roki Dobrzyńskie.

Termini Terreſtres Dobrzynenſes primi celebrentur in Dobrzyn feria tertia poſt Dominicam Inuocauit, quos Lipnenſes & Rypinenſes octiduo ſequi debent. Secundi in eiſdem diſtrictibus more ſolito. Tertij in Dobrzin feria tertia poſt feſtum S. Matthæi, quos feria ſecunda proxima ſequi debent Lipnenſes & Rypinenſes. C. 20.

Aug. Pet. 1567. Roki Czerskie.

Termini Terreſtres Czernenſes per biduum celebrentur, puta ferijs ſecunda & tertia, poſtea in Grodziec, ferijs quarta & quinta, in alia ſeptimana. In Warka ferijs ſecunda & tertia, in Garvvolin, quinta & ſexta. HP. 431. C.77.

Aug. Lub. 1569. Opátrznie to.

Iudicia Terreſtria in Terra Czernenſi, non tranſponãtur, ſub pœna Centum marcarum, ſed ſemper feria ſecunda poſt Epiphaniarum, poſt Conductus Paſchæ, & poſt HP. 431. C.111.

Trinitatis celebrentur, quos solito more in alijs districtibus, Iudicia sequantur. Colloquia etiam iuxta Constitutionem præsentis Conuentus celebrentur.

Sig. 3. Warſ. 1590. Roki. — C. 30.

Termini Terrestres Czernenses Primi feria secunda post Dominicam Misericordiæ. Secundi feria secunda Post festum S. Ioannis Baptistæ. Tertij feria secunda post festum S. Francisci celebrentur. Causæ verò ex Regestro iuxta Parochias proponantur.

Aug. Petr. 1567. Roki w Szeroczcu. — HP. 431. C. 77.

Termini Terrestres & Castrenses in Szyroczec celebrentur, ad quos ex Parochiæ pertinent quæ antiquitùs pertinebant.

Aug. Lub. 1569. Roki ziemſkie, Woiewodztwá. — HP. 428. C. 109.

Termini Terrestres in Palatinatibus Posnaniensi, Calissiensi, Lanciciensi, Brestensi, Iunivvladislauiensi, Plocensi, si temporibus in Constitutionibus expressis, per legitimam causam celebrari non poterint, Iudicium Terrestre aliud tempus illis assignet, quod quatuor septimanis ante publicetur, idq; fieri debet toties, quoties per annum Iudicia celebrari debebant.

Idem ibidem. 1569. W ziemi Chelmskiey. — HP. 424. C. 109.

Termini Terrestres Chelmenses, primi feria secunda ante festum S. Agnetis. Secundi feria secunda post festum Philippi Iacobi. Tertij feria secunda infra Octauas Corporis Christi. Quarti feria secunda ante Natiuitatis Mariæ, quos semper termini Crasnostauienses in duabus septimanis sequantur. Colloquia Terræ Chelmensis feria secunda ante Simonis Iudæ in loco solito celebrentur.

Idem ibidem. Roki Ziemskie Kiowskie. — HP. 433. C. 110.

Termini Terrestres Kiouienses, primì Kiouiæ feria secunda post festum S. Georgij. Secundi in Zytomirz, feria secunda post Circumcisionis. Tertij in Rucz, feria secunda ante Bartholomæi celebrentur. Colloquia verò feria secunda ante Simonis Iudæ.

Idem ibidem. Roki Ziemskie. — Ibidem.

Tempus Iudicijs Podlachiæ assignâtur, videlicet vt primi termini in Drohiczyn, feria secunda post S. Michaëlis. Secundi in Crastino Circumcisionis. Tertij feria secunda post Conductum Paschæ celebrentur. In Mielnik verò primi feria secunda ante S. Michaëlis. Secundi in crastino

ſtino S. Agnetis. Tertij in Octaua S. Gregorij. In Bielſcẽſi verò districtu eiſdem temporibus Iudicia celebrentur. Poſt determinationem Iudiciorum, liber Terreſtris duabus ſeptimanis ponatur. Iis verò omnibus peractis Colloquia in craſtinò feſti S. Ioannis Baptiſtæ, ſingulis annis in Drohiczyn celebrentur. In quibus Colloquijs adeſſe debent omnes Caſtellani & Officiales Terreſtres, qui hunc ordinem obſeruabunt, vt primo loco ſit Palatinus, deinde Caſtellanus, deinde Succamerarius, Vexillifer, Iudex, Subiudex, Tribunus, Dapifer, Subdapifer, Notarius ſequantur. In eiſdem Colloquijs terminentur cauſæ vulnerum, Kmetonis profugi, fideiuſſoriæ, exciſionis Syluarum, depaſtionum, piſcationum, defalcaſtrationum, graminis, exuſtionis ſepis, dimeſsionis frumentorum, & abacti atq; interfecti pecoris.

Steph. Warſ. 1578. Roki Lubelskie. — Terminis Terreſtribus Lublinenſibus additur biduum, Vrzendouienſibus verò feria quinta, feria ſexta & Sabbatum aſsignantur. — C. 190.

Sig. Crac. 1588. Lubelskie. — Termini Terreſtres Lublinenſes qui ad feſtum S. Ioannis Baptiſtæ incidebant, tranſlati ſunt ad feriam ſecundam poſt vndecem millia virginum, ſi Colloquia hoc tempore non celebrabuntur. Vrzendouienſes verò termini illos decem diebus ſequantur. — C. 62.

Sig. 3. Warſ. 1590. Roki. — Terminos Terreſtres Lublinenſes ſi quis temerè impediuerit citatus ad Tribunal tàm ad inſtantiam Iudicij, quàm ad inſtantiam cuiuſlibet, iniuriam exinde paſsi, inter cauſas officij, iuxta qualitatem & quantitatem exceſſus, iudicari debet. — C. 29.

Sig. 3. Warſ. 1598. Ordinatia. — Termini Terreſtres Lublinenſes. Primi feria ſecunda poſt Purificationis Mariæ. Secundi feria ſecunda poſt Exaltationis S. Crucis. Tertij feria ſecunda poſt Andreæ celebrentur. Qui Lublini per duas ſeptimanas, poſtea in Vrzendovv more ſolito, iudicari debent. Poſitio verò actorum Terreſtrium, ſingulos terminos antecedat, tàm Lublini quàm Vrzendovviæ iuxta veterẽ conſuetudinem. — C. 42.

Steph. Warſ. 1581. Roki Vrzedowskie. — Termini Vrzendouienſes qui feria quinta magna celebrabãtur, tranſlati ad feriam quintam poſt feſta Paſchatis. — C. 215.

Steph. Warſ. 1578. Roki y wiecża.

Termini Terreſtres Warſſouienſes ita celebrentur, Primi in Blonie feria ſecunda poſt feſtum Purificationis Mariæ. Secundi ibidem ſecunda poſt Trinitatis. Tertij ibidem feria ſecunda poſt Bartholomæi, quos ſemper Warſſouienſes & Tarcinenſes immediatè ſequantur, neq; differantur, niſi peragantur. Colloquia Palatinatus Maſouiæ feria ſecunda poſt Martini celebrentur. C. 193.

Sig. Warſ. 1589. Przełożenie.

Termini Terreſtres Blonenſes, primi feria ſecunda poſt SS. Trinitatis, ſecundi feria ſecunda poſt S. Franciſci, tertij feria ſecunda poſt Dominicam Inuocauit, ſingulos autem Warſſouienſes & Tarcinenſes iuxta antiquam cōſuetudinem ſequantur. Acta verò Caſtrenſia Warſſouienſia & Czernenſia perpetua ſint. C. 22.

Sig. 3. Warſ. 1590. Roki.

Iudicia Caſtrenſia Warſſouienſia propter Notaruim ſub terminis Terreſtribus non celebrentur. C. 31.

Steph. Warſ. 1578. Sądy ziemie.

Termini Terreſtres Zakrocimenſes feria ſexta poſt Dominicam Reminiſcere, poſt Trinitatis, & Matthæi celebrentur. C. 193.

Idem ibidem. Sądy ziemie.

Termini Terræ Ciechanouienſis, Primi in Sanchocin, feria ſecunda poſt Philippi Iacobi. Secundi feria ſecunda poſt Bartholomæi. Tertij feria ſecunda poſt Epiphaniorum celebrentur, quos ſemper Ciechanouienſes, proxima feria quinta, Praſniſenſes verò ab actu Terminorum Ciechanouienſium in quatuor ſeptimanis ſequantur. C. 193.

Sig. 3. Warſ. 1593. Roki.

In Palatinatu Maſouiæ, in Terris videlicet Ciechanouienſi, Lomzenſi, & Rozanenſi, ſi quando propter Comitia termini Terreſtres non celebrarentur, debent Officiales aliud tempus pro iudicijs aſsignare, illudq; quatuor ſeptimanis ante publicare. Ita vt ſingulis annis toties Iudicia celebrentur, quoties de iure celebrari debent. C. 17.

Steph. Warſ. 1581. Roki Mazow.

Termini Terreſtres Sanchoczeñ. transferuntur ad feriam ſecundam poſt S. Matthæi, quos Ciechanouienſes & Przaſniſenſes ſequi debent iuxta Conſtitutionem ſuperiorem. C. 215.

Termini verò Rozaneñ. primi in Rozan poſt Inuocauit. Secundi feria ſecunda poſt Trinitatis. Tertij feria ſecunda poſt Michaëlis celebrentur, quos ſemper Makouienſes quatuor ſeptimanis ſequantur.

Hoc

Sig. Crac. 1588. Rozánskie. — C. 61.

Hoc ita postea declaratum est vt illa Iudicia quæ ad feriam secundam post Trinitatis incidebant, ad feriam secundam post Corporis Domini festum transferantur, Makouienses verò eos tribus septimanis sequantur, Iudicari autem debet ex Regestro.

Sig. 3. Warf. 1590. — C. 31.

Iudicia Castrensia Makouiensia nocere non debent iuri Andreæ Noßkovvski Capitanei Rozanensis eiusq; vxoris. Iudicentur autem in domo per eundem Capitaneum demonstranda.

Steph. Warf. 1581. Tykoczyńskie. — C. 216.

Termini Terrestres Tykoczynenses instituuntur, saluis seruitijs qui ad ea tenentur.

Sig. Crac. 1588. Podlaskie. — C. 63.

Constitutione hac Anni Millesimi Quingentesimi Octuagesimi Primi de terminis Tykocinensibus abrogata. Termini qui iuxta Constitutionem Anni Millesimi Quingentesimi Sexagesimi Noni, in crastino Circumcisionis Domini incidebant, pro feria secunda post hoc idem festum Circumcisionis transferuntur, qua die semper termini Terrestres in Drohicensi & Bielscensi districtibus incipiant. Ii autem, quoniam antea duobus tantum locis celebrabantur, videlicet in Bransk & Suraß, nunc in tertio quoq; celebrentur, in Tykoczyn, hoc ordine; Primum in Bransk, incipere debent, temporibus descriptis, deinde in Suraß. Tum post determinationem Parochiarum, quę illuc pertinent in Tykocin iudicentur, quo pertinebant Parochiæ Raygrodensis, Goniandzensis & Tykocinensis donec absoluantur, singulos terminos Terrestres, per tres dies, Actorum positio sequatur; Deinde in Bransk & Suraß per duas septimanas, vbiq; libri Terrestres ponantur, quam positionem Notarius cum Camerarijs, iuxta Statutum Regis Alberti Anni Millesimi Quadringentesimi Nonagesimi Sexti celebret. Iudicari autem debet ex Regestro iuxta Statutum Casimiri Regis. Hæc autem lex derogare non debet rebus in Bransk, Suraß & Tykocin post Constitutionē Anni Millesimi Quingentesimi Octuagesimi Primi iudicatis, quæ omnes in robore conseruantur.

Termini

Steph. Varſ. 1581. Roki Mielnickie.

Termini Terreſtres Mielnicenſes translati ad feriam ſecundam poſt S. Staniſlai in Maio. C. 216.

Idem ibi dem. Roki Plockie.

Termini Terreſtres Plocenſes, feria ſecunda poſt Rogationum, poſt Michaëlis & ante Agnetis celebrentur, in alijs diſtrictibus more ſolito, in Racianz feria quarta poſt Penthecoſtes, in Plonsko feria ſecunda poſt Trinitatis. C. 216.

Steph. Warſ. 1581. Roki Zawſkrzewſkie.

Termini Terreſtres Zavvkrzynenſes, feria ſecunda poſt Corporis Chriſti, Lucæ & Inuocauit, in Srzensko celebrentur. C. 216.

Ibidem. Roki Wyſzogrodzkie.

Termini Terreſtres Wyſſogrodenſes feria tertia poſt feſta Agnetis, Conductus Paſchæ & Michaëlis celebrentur. Ibidem.

Sig. Warſ. 1590.

Termini Terreſtres Wyſſogrodenſes iuxta conſuetudines Maſouiæ per Parochias iuxta Regeſtrum iudicentur. Pro extruenda verò teſtudine, pro Actis ſeruandis aream Capitaneus oſtendat. C. 31.

Sig. Crac. 1588. Wyſkie.

Primi termini Terreſtres Wiſnenſes feria tertia poſt Dominicam Conductus Paſchæ, Secundi feria tertia poſt S. Egidij celebrentur, ſingulos verò Wanſſoſſenſes in duabus ſeptimanis, hos item Radzilouienſes, itidem in duabus ſeptimanis ſequantur. C. 61.

Sig. Warſ. 1589. Roki Ziemskie.

Sed hoc poſtea immutatum eſt vt primi Termini Wiſnenſes feria tertia poſt S. Staniſlai in Maio, Secundi feria tertia poſt Sancti Mathæi, Tertij feria tertia poſt Trium Regum celebrentur, ſingulos autem Wanſſoſſenſes in duab9 ſeptimanis, hos item Radzilouienſes itidem in duabus ſeptimanis ſequantur, ita tamen, vt quoties Tribunal ſub tempore tertiorum terminorum, Palatinatum Maſouiæ iudicauerit, termini tertij omittantur. C. 21.

Steph. Warſ. 1581. Roki Ziemskie.

Termini Terreſtres Præmiſlienſes qui feria tertia poſt feſtum S. Iacobi incidebant, tranſlati ad feriam tertiam poſt S. Bartholomæi, quos Przevvorſceñ. tribus ſeptimanis ſequantur. C. 216.

Termini

Sig. Crac. 1588. Przemyskie. Termini Terrestres Præmislienses qui ad festum S. Stanislai in Maio incidebant, transferuntur ad feriam tertiam, post omnium Sanctorum. Quos tribus septimanis termini Przevvorsczenses sequantur, alijs Iudicijs saluis. C. 26.

Sig. Warf. 1598. Roki. Termini Terrestres Præmislienses, temporibus infrascriptis iudicentur: Primi Præmislienses feria tertia post Agnetis, Przevvorscẽses verò feria tertia post Dorotheæ. Secũdi Præmislienses feria tertia post conductũ Paschę, Przevvorcenses feria tertia post Dominicam Cantate. Tertij Præmislienses feria tertia post Margarethæ, Przevvorscenses feria tertia post Petri Vinculati. Quarti Præmislienses feria tertia post S. Lucæ Euangelistæ, Przevvorscẽses feria tertia post festum S. Martini. C. 41.

Sig. Crac. 1588. Sanockie. Termini Terrestres Sanocenses, qui ad festa Penthecostes celebrabantur, ad feriam tertiam post S. Laurentij transferuntur. Incipere autem debent feria tertia post S. Michaẽlis. C. 62.

Sig. Warf. 1589. O Sądziech. Hæc ambiguitas ita postea declarata est quod termini Sanocenses, qui inter Paschæ & Penthecosten incidebant traslati sunt ad feriam tertiam post festũ S. Michaẽlis, alijs terminis omnibus saluis. C. 20.

Idem ibidem. Roki ziemskie. Termini Terrestres Camenecenses, qui post festum S. Petri ad vincula incidebant, transferũtur ad feriam quintã post omnium Sanctorum. C. 21.

Idem ibidem. Roki ziemskie. Termini Terrestres Lomzenses, Primi Lomzæ feria secunda post Dominicam Reminiscere. Colnæ verò feria quinta post Dominicam Lætare, Secundi Lomzæ in crastino SS. Trinitatis. Colnę verò feria quinta post festum S. Ioannis. Tertij Lomzæ post festum S. Mathæi. Colnæ verò feria quinta post festum S. Lucę. Termini verò Zembrouienses, Primi feria quinta post festum Epiphaniarum Domini, Ostrolecenses feria tertia post Dominicam Reminiscere. Secundi Zembrouienses, feria quinta post festum Penthecostes, Ostrolecenses feria tertia post festum Petri & Pauli. Tertij Zembrouienses feria quinta ante Heduigis. Ostrolecenses feria tertia ante festũ S Nicolai. In quibus terminis actiones ex Regestro iudicentur. C. 21.

Steph. Warſ. 1578 Roki Liwſkie. Termini Liuenſes in Prætorio celebrentur feria quinta poſt feſta Trinitatis, Heduigis & Agnetis. C. 19.

Sig. Warſ. 1589. Przywołánie. In Terra Liuenſi, ſi propter aliquod legale impedimentum termini non celebrentur, Iudex cum Subiudice alios in eum locum quatuor ſeptimanis ante publicet & proclamet. Quoniam verò Prætorium Liuenſe igne abſumptum eſt, ideò Iudicia interim in Nouæ Ciuitatis Liuenſis Prætorio celebrentur, donec Prætorium in antiqua Ciuitate reparetur. C. 23.

Sig. Warſ. 1590. Przywołánie. Huius Conſtitutionis Titulus corrigitur, quod videlicet de Liuenſibus terminis intelligi debet (in Conſtitutionib⁹ enim Terra Warſſouiẽſis pro Liuenſi poſita eſt.) C. 31.

Sigiſ. Warſ. 1589 Roki Ziemſkie. Termini Terreſtres Sochaczouienſes qui poſt Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis incidebant, transferuntur ad feriam tertiam poſt feſtum S. Heduigis. C. 23.

Idem ibidem Roki Ziemſkie. Termini Terreſtres Wyſſogrodenſes, qui poſt feſtum S. Agnetis incidebãt, transferuntur ad feriam tertiam poſt Octauas Corporis Chriſti, iudicari autẽ debẽt in Prætorio. C. 24.

Idem ibidem. Roki Ziemskie Termini Terreſtres Nurenſes, primi in Nur feria tertia poſt Circumciſionis Domini, Camenecenſes feria ſecunda poſt Purificationis Mariæ, Oſtrouienſes feria tertia poſt Dominicam Lætare. Secundi in Nur feria tertia poſt Dominicam Conductus Paſchæ, Camenecenſes feria ſecunda poſt SS. Trinitatis, Oſtrouienſes feria tertia poſt Ioannis Baptiſtæ. Tertij in Nur feria tertia poſt S. Bartholomæi, Camenecenſes feria ſecunda poſt Simonis, Oſtrouienſes poſt feſtum S. Eliſabeth. Iudicari autem debet per Parochias ex Regeſtro. Notarius quoq; Terreſtris, Vicenotarium cum Actis Cameneciam mittat duabus ſeptimanis ante terminos. C. 24.

Sig. 3. Warſ. 1590 Termini Terreſtres Nurenſes feria tertia poſt Bartholomęi incidẽtes, transferũtur ad feriã tertiã poſt S. Matthęi. C. 31.

Sig. 3. Warſ. 1590 Sądzenie. Iudicia omnia Terreſtria Caſtrenſia, & Querelarum vna ſeptimana, ante Conuentum particularẽ ne celebrentur ſub pœna nullitatis, præter poſitionem actorum Terreſtrium, ſub quam exemptiones tantum bonorũ cognoſcantur, idq; etiam ſub Conuentione generali. C. 28.

CAPVT

CAPVT QVARTVM.

De Iudicijs Colloquialibus.

QVamuis Iudicia Colloquialia, institutione Iudiciorum Tribunalis Regni, antiquata quodammodo esse videntur, tamen quia expressè abrogata non sunt, neq; certò scire possumus, si nobis aliquando vel Tribunalium pertæsis, vel nouis rebus delectantibus, non sit ad ea redeundum, prætermittenda non esse existimaui.

Cas. Wisl. 1368. Insuper statuimus

Iag. Crac. 1423. Peruersa consuetudo.

IVdex in Colloquijs, aut Regis præsentia iudicans, argui de malè iudicato non potest.

L 32. P 679. HL 50. HP 505.

In colloquijs, primus terminus differebatur simplici infirmitate, secundus vera, absque tamen Sacerdotis testimonio, & ita, vt in sequentibus terminis, per iuramentum probetur, Tertius itidem vera infirmitate & continuata. In quarto verò pareat aut causa cadat.

L 42. P 678. HL 50. HP 412.

Idem in terminis Particularibus obseuari debet, Actor tamen non aliter causam proroget, nisi primum terminũ vera infirmitate, in terminis verò particularibus semel simplici infirmitate.

Abrogatum hoc est per processum nouum Sigismundanum de quo suo loco infra.

Iag. Crac. 1423. Et quia Barones.

Cum coram Iudicio Colloquiali causæ hæreditariæ agantur, sententiæ eius, vim Regiorũ decretorũ habeant, & resignationes bonorum admittantur, æquum est vt liber Actorum Colloquialium, sub tribus clauibus, puta Iudicis, Subiudicis & Notarij Terrestris seruetur. Iudex tamen ante vnam septimanam positionem actorum publicet.

L 45. HL. 6. P 675. HP 433.

Cas. Pet. 1447. Aßidua.

Dignitarij & officiales qui ad Colloquia pertinent, cõueniant, nisi ægrotent, aut ablegentur, quibus casibus, integrum sit illis, loco sui alium substituere, alioquin temerè

L 90. P 674. HL 48. HP 415.

ſeſe abſentans, ad Regem citatus, ei qui hoc nomine damna paſſus eſt, damna refundat, quæcunque propter abſentiam illius accepit.

Caſ. Korcz. 1451. Item volumus. Termini & Colloquia non reclamentur, ſed ſtatis diebus celebrentur peremptoriè. L 87. P. 678. HL 50. HP. 414.

Caſ. Korcz 1451. Item Colloquia. Colloquia non obſtante vnius vel duorum ex Dignitarijs morte, vel abſentia, celebrentur, in quorum locum à Nobilitate alij ſubſtituantur, donec vacantia officia diſtribuantur. L 88. P. 676. HL 48. HP. 418.

Caſ. Nieſſ. 1454. Item Statuimus. Sig. Crac. 1523. Caſu verò. Colloquia, ter in anno celebrentur, eiſque omnes officiales qui ad ea pertinent interſint, Palatinus tamen & Capitaneus, publicis curis impediti, poſſunt alium loco ſui ſubſtituere, reliqui ſint perſonaliter, niſi infirmitate aut legatione impediantur. L 93. S 37. P 677. HL 49. HP 419.

Sig. Pet. 1511. Item quia. Sig. Pet. 1523. Poterit autem. Palatini Colloquia iudicent, præmiſſa in binis præcedentibus terminis proclamatione. S 18. P. 677. HL 49. HP. 420.

Auguſt. Pet. 1550. Wiecza. A ſententia Colloquiali ad Regem appellatur. S 37. P 675. HL. 3 HP. 417. C 3.

Sig. Crac. 1532. De appellationib. Appellationem ad Colloquia interpoſitam licet vtrique parti proſequi, ſiue in Colloquijs, ſiue in Conuentione Regni generali, quod horum prius poſt interpoſitam appellationem celebrabitur. S. b 1. P 675. HL 10. HP 417.

Sig. Pet. 1538. Statuta de Colloq. Statuta de Colloquijs exequutioni mandentur. P 680. HL 51. HP 423.

Sig. Crac. 1540. De Terminis. Colloquia pro vna vice, bis per annum celebrentur, & decreta non obſtante interpoſita appellatione exequutioni demandentur, ita tamen vt ſi in aliqua cauſa, Rex ſententiam in Conuentu retractauerit, bona cum omnibus fructibus reſtituantur, & damna iuxta iuramentum paſsi refundantur. P 679. HL 50. HP 422.

Sig. Crac. 1543. Ab acceſſoriis. Aug. Pet. 1550. Wieca iż znamy. Colloquia, Palatini ſingulis annis iudicent, neque ea tranſponant, ſub pœnis Statutorum, ab acceſſorijs verò ad Colloquia appellans, ibidem in principali negotio experiatur, ab acceſſorijs tamen, quæ principalis negotij amiſſionem non continent, appellatio non admittatur. A colloquiali verò decreto, quod vel acceſſorium non ſit, vel P 675. HL 3. 49. C 3.

vim principalis negotij habeat, ad Conuentum appelletur. Quod si quis pœnam dictam Kocz in Colloquijs soluit, denuò eam in Comitijs non soluat, neque sit in vna causa nisi vna pœna Kocz. Causæ vero officij absente Rege à Regno, ad Colloquia deuoluantur.

Sig. Crac. 1543. Visum est nobis. — P. 677. HL. 47. HP. 420.

Termini Terrestres, ter in anno celebrentur, quarta verò anni pars, Colloquijs detur, absentes dignitarij & officiales, in sequentibus Colloquijs, antequam loca sua occupent, iurent se vera infirmitate impeditos ad Colloquia non venisse, exceptis absentibus Reipub. causa, tamen in locum Palatini Castellanus, in Castellani Nobilis substituatur, sed colloquia non transponantur, neque suspendantur inuitis partibus, sub pœnis legalibus.

Lex Annalis.

Aug. Lub. 1569. Wiecza. — HP 421. C1.

Colloquia in terra Sandomiriensi ita celebrentur, Primo anno Sandomiriæ, Secundo Radomij, Tertio Wisliciæ, semper feria secunda post festum S. Francisci.

CAPVT QVINTVM.

De Iudiciis Tribunalis Regni.

Aug. Pet. 1563. Ordinācia — C18.

IVdicia vltimæ instantiæ, pro vna vice sunt instituta, cum ea securitate, vt is qui armatus in Ciuitatem sub tempus Iudiciorum venisset, quinquaginta marcarum pœna, si quē euntem vel redeuntem ante & post duas septimanas occidisset, vel Iudicia violasset, pœna capitis,

 si vul-

ſi vulneraſſet, pœna, Centum marcarum & ſeſsionis Turris puniatur, ſi euaſiſſet bannitioni erat obnoxius. Exceptis cauſis perſonam Regiam tangentibus, criminalibus, famoſis, calumniæ, officij, vbi quis ex officio deliquiſſet, tales enim coram Rege erant conueniendi. Fundi Regalis, quæ in Conuentu non poſt Curiam iudicari dedebant. Fiſci, vbi prouentus Menſæ Regiæ non ſoluerentur. Exemptionis bonorum Regalium pro perſona Regia, vel à Commiſſarijs inter pares, quæ niſi infra fines Regni iudicari debebant. Quod ſi quis Regi quippiam donauerit, in Conuentione id non alio niſi donatario iure Rex repetere debuit. Exceptis etiam cauſis nonnullis ſpecificatis.

August. Warſ. 1564. Decret. — C. 31.

Decreta eorundem Iudiciorum approbantur, & ratificantur, ſi qui propter malè iudicatum citati ſunt, abſoluuntur, ſi verò quis temerè cauſam eiuſmodi proſequatur, pœna Centum marcarum puniatur, quam ibidem reponere debet, ſub pœna quatuordecim marcarum, cuius pœnæ medietas fiſco Regio, medietas parti debetur; Procurator verò ad ſeſsionē Turris per octiduū condemnetur.

Steph. Warſ. 1574. Sprawiedliwość. — C. 149.

Iudicia quæ Palatinatus Regni ſibi conſtituerunt, approbantur; & permittitur, vt ea iuxta placitum Nobilitatis vlterius inſtituantur.

Steph. Warſ. 1576. O Sądach. — C. 163.

Iudicia vltimæ inſtantiæ in Palatinatu Rauenſi non celebrentur, donec Generalia Iudicia inſtituantur, quidquid verò ſub titulo Henrici Regis, poſt diem duodecimam Maij iudicatum eſt, & lucratum, irritum eſto. Exceptis cauſis debitorum ad inſcriptiones.

Steph. Warſ. 1578. — C. 184.

Iudicia Generalia Tribunalis Regni inſtituuntur, ad quę in omnibus Palatinatib⁹ Regni, in particularib⁹ Conuentibus, Iudices Feria ſecunda poſt feſtū Natiuitat. B. Mariæ Virginis, viri idonei, probi, iuriſperiti, & poſſeſsionati eligantur, in maioribus Palatinatib⁹, videlicet Poſnanieñ. Sandomirieñ. Caliſsien. Ploceñ. Ruſsiæ, Maſouiæ, duo; in reliquis & in terris Wieluneñ. vnus, Dobrzineñ. vnus, Oſvviecimeñ. & Zatorieñ. vnus.

Si quis ex Iudicibus quorumcunque ſubſelliorum electus fuerit, in cauſa ab eius Iudicio per motionem deuoluta, ſententiam non dicat, neq; alios dicentes audiat.

Autoritas Deputatorum, non niſi ad alia Iudicia duret, & tandem alij in locum illorum eligantur.

Secundò idem ante quadriennium non eligatur, niſi omnes nemine contradicente in id conſentiant.

Iudice, ex aliquo Palatinatu deputato, infirmo vel mortuo, reliqui iudicent, non obſtante abſentia collegarum.

Iurent iuxta formulam iuramenti Iudicis Terreſtris, in Statuto deſcriptam, eo addito, quod in cauſis non ſunt conſulturi, munera non accepturi, & quod citra omne ſtudium ſint in Iudices electi.

Iuſtè & ordine, iuxta Regeſtrum, per Palatinatus iudicent, à iure ſcripto non diſcedant, Deum & iuſtitiam præ oculis habeant, ſententiã per duos vel tres ex illis ſubſcriptam, ex ſcripto ferant. In diuerſitate vel paritate ſententiarum iterum & tertio dicant, & tandem maior pars concludat.

Cauſas Spiritualium, ſex Sæculares, cum ſex Spiritualibus perſonis iudicent, Maior pars concludat. Si verò pares fuerint ſententijs, ad Conuentum cauſam remittant. Hunc tamẽ paritatis caſum, licebit in conuentu proximo vel abrogare vel emendare.

Decimæ ex bonis hæreditarijs in eodem ſtatu permaneant, quo nunc ſunt, commoto nemine, ad compoſitionem vſq;.

Decreta eius Iudicij, paria ſint authoritate Decretis Conuentionalibus, contrauenientes verò illis, & hoc nomine ſiue in Conuentu ſiue poſt Curiam negotium faceſſentes, tanquam contemptores decretorum Regiorum puniantur.

Perlucra contra Spirituales interea obtenta, ſuſpendantur, donec de illis in Conuentu cognitio fiat.

Iudicabunt omnes & ſingulas cauſas, à Iudicijs Terreſtribus, Caſtrenſibus, Succamerarialib⁹, Colloquialib⁹, Commiſſarialibus, (in cauſis diuiſionis bonorum) per motio-

motiones, appellationes, remiſsiones, limitationes, & alio quouis modo ad Conuentum, vel poſt Curiam deuolutas, tàm ab officijs, quàm ex officijs, occaſione non factæ exequutionis decreti, vel decretorum Iudicij generalis Tribunalis Regni, huius vltimæ inſtantiæ, in his rebus, quæ Iudicio huius Tribunalis iudicañ. incumbunt, & iudicatæ fuerint, & aliorum grauaminum, ex Iudicijs ſiue officijs Capitaneorum, & eorum officialium circa adminiſtrationem iuſticiæ illatorum, tum & omnes cauſas iudicatas & ad locorum Capitaneos pro exequutione remiſſas, vbi debitæ exequutioni demandatæ non ſunt, nec non cauſas ex Iudicijs nouis, vltimæ inſtantiæ propendẽtes, aliaſq; omnes ex Citationibus & Adcitationibus, nouis & antiquis incidentes, & ad hoc Iudicium pertinentes, cum conſeruatione omnium terminorum.

Exceptis cauſis merè criminalibus, in Conuentu iudicandis, ita vt ſi quis cauſam Ciuilem, criminaliter inſtituerit, Victus hoc nomine pœnam ſeſsionis Turris, & Centum marcarum, cum refuſione damnorum luat, & cauſa ad forum remittatur. In cauſis tamẽ & articulis criminalibus Iudicij Caſtrenſis ad Tribunal appelletur.

Exceptis etiam cauſis fiſci, iuxta Conſtitutiones Anni Milleſimi Quingenteſimi Sexageſimi Secundi, & Milleſimi Quingenteſimi Sexageſimi Septimi, tum & exemptionis bonorum Regalium.

Quod ſi quis Capitaneum vel Tenutarium, ratione fundorum Regalium citauerit, ex quibus Quarta ſoluitur, vel qui reuiſioni & luſtrationi ſubſunt, vel qui in ſummis antiquis obligati ſunt, ad Conuentum remittatur. Licebit tamen Regi pro bonis ſuis iuxta præſcriptum Statutorum ſemper agere, eaq; repetere.

Ratione Quartæ & bonorum nullo iure receptorum, in Conuentu agatur.

Cauſæ quoq; Iuris Magdeburgenſis & Culmenſis, ſaluis caſibus in Statuto deſcriptis, Regali Iudicio reſeruãtur, de

tur, de perlucris verò interea per Ciues & contra Ciues obtentis, idem quod de perlucris Spiritualium.

Locus Iudicij huius, Palatinatibus Maioris Poloniæ qui sunt Posnaniensis, Calissiensis, Siradiensis, Terra Wielunensis, Lanciciensis, Brestensis, Iunivvladislauiensis, Masouiæ, Plocensis, Rauensis, & Terra Dobrzynensis, Petricouia, Minoris verò Poloniæ Palatinatibus, qui sunt Cracouiensis, Sandomiriensis, Russiæ, Podoliæ, Lublinensis, Belzensis, & Podlachiæ Lublinum. Ita vt peractis primum Petricouiæ Maioris Poloniæ Iudicijs, Lublinum eatur.

Ad hoc Iudicium nemo accedat nisi causam Iudiciariam habeat. Vocatus verò ex ordine sine tumultu ad Iudicium veniat, cum vno duntaxat Procuratore & duobus amicis. Si verò quis temerè introiërit, nec monitus exiuerit, vel clamores in domo Iudicij excitauerit, pœna duplici quatuordecem marcarum puniatur, illico sub alia simili pœna numeranda.

Dum sententiæ dicuntur, nemo adsit, præter eos qui ad hæc iudicia iurati pertinent.

Ad locum electioni Iudicum, & celebrationi horum Iudiciorum designatum, armatus nemo veniat, præter ensem.

Si verò cum pixidibus, & alijs insuetis armis venerit, vel cum illis obambulauerit, pœna quinquaginta marcarum, in instanti puniatur, sub pœna quatuordecem marcarum luenda.

Si quis in loco Electionis, vel tribus septimanis ante & post celebrationem eorum Iudiciorum personam Nobilem vulnerauerit, vel occiderit, non secus puniatur, ac si id in Conuentione Regni generali perpetrasset.

Incipiant autem hæc Iudicia Petricouiæ, feria secunda post festum S. Martini, Lublini feria secunda post Dominicam Conductus Paschæ. Iudicia tamen inferiorum subselliorum etiam sub tempus Tribunalis celebrentur.

Sub tempore quoque Comitiorum nihilominus Iudicia Tribunalis Regni celebrentur.

Decreta Petricouiæ, sub Sigillo Terrestri Siradiensi, Lublini sub Sigillo Terrestri Lublinensi extradantur.

Decreta eorum eius sint autoritatis, vt si quis ad cuiuscunque instantiam, hoc nomine ad derogandum huic decreto, citatus fuerit, à Citatione ipso facto liber sit. Si verò ille nihilominus instaret, vel aliquid in contumaciam obtineret, pro infecto reputetur, neque exequutioni detur, quod si citatus personaliter compareat, pœnam Centum marcarum illico super actore, vel eius Procuratore obtinebit, sub pœna quatuordecem marcarum, cuius pœnæ medietas fisco, medietas parti euocatæ debebitur. Nihilominus Procurator ad vnam septimanam in fundum Turris inijciatur.

Iudex, Subiudex, & Notarius Terrestres, illius Palatinatus adsint præsentes, ad secreta Iudicij iurent, & alia faciant, quæ in Iudicijs Conuentionalibus, vel Regalibus facere debebant. Pœnas dictas Kocze exigant, & Iudicibus locorum remittant, sententiam tamen non dicant.

Citationes ad hoc Iudicium sub titulo Regio extradantur, sub sigillo Terræ illius in qua residet citandus, ponantur verò duabus septimanis ante terminum.

Inscriptiones, Protestationes, Recognitiones, Relationes, coram hoc Iudicio factæ, eius sint vigoris, cuius Terrestres vel Conuentionales esse solent.

Capitanei decreta eorum exequantur, sub pœnis in Statuto descriptis.

Iudices salarij loco, à singulis decretis grossos quindecem habeant, rescripta iuxta Statuta soluantur, Spirituales verò suis deputatis, de victu prouideant. Reformatio horum Iudiciorum, libera sit Nobilitati in Conuentu, communi omnium consensu.

Steph. Mars. 1581 Sp... Causa Capitanei Liuensis in integrum restituitur. C.231.

Sig. Warſ. 1589. Liteſpdzenie. C.20.

In actionibus & Iudicijs Terreſtribus Præmiſlienſibus, Przevvorſcenſibus, Halicienſibus, Trembovvlienſibus, Kolomienſibus, Iudicium Tribunalis Regni dilationes ad munimenta pro hac vice ijs concedat, qui eis opus habent, etiamſi id ſecundò fiat.

Idem ibidem. Sądy. C.16.

Iudicia vltimæ inſtantiæ Tribunalis, Palatinatib' Wolynenſi & Braczlauieſi conceſſa, ab omnibus obſeruentur. De quibus ſpeciali Conſtitutione cautum eſt, hoc autem quia ad ius Wolynenſe pertinet hic omiſſum eſt.

Sig. Warſ. 1589. Porządek. C.22.

Appellationes Terrarum Maſouiæ, in Tribunali per Diſtrictus audiantur, hoc ordine, primũ Terræ Czernenſis, deinde Warſauienſis, Wiſnenſis, Wyſſogrodenſis, Zakrocimenſis, Ciechanouienſis, Lomzenſis, Rozanenſis, Liuenſis, Nurenſis, quæ omnes ex ordine Regeſtri proponantur, & eodem ſalario quod Lublini accipitur, vtantur, temerè appellans parti appellatæ pœnam Kocz iuxta Conſuetudines Regni luat. Palatinatus quoq; Rauenſis, per Diſtrictus iudicetur cum adiudicatione pœnarum vt in Regno.

Terræ Pruſsiæ, Iudicia Tribunalis Regni ſuſceperunt, de quibus habes infra Parte 6. Cap. 3.

Sig. Warſ. 1596. Seymik. C.11.

Terra Dobrzynenſis habeat Conuentum pro eligendo deputato ad Tribunal ea die qua reliqui Palatinatus idem faciunt.

Sig. 3. Warſ. 1598. Obieránie. C.12.

Palatinatus Siradienſis duos deputatos ad Tribunal die in Conſtitutionibus expreſſo eligat. Diſtrictus quidem Siradienſis & Szadkouienſis Siradiæ, Diſtrictus verò Petricouienſis & Radomienſis Petricouiæ.

Idem ibidem. O Gospodách. C.30.

Marſchalci Tribunalis Regni, Capitaneos in diſtribuendis hoſpitijs non impediant, neque precia rebus imponant, neque vllos prouentus, vltra ſalaria Iudicijs ſibi vſurpent, neque priuata Iudicia in hoſpitio tractent.

CAPVT SEXTVM.

De Iudiciis Commissarialibus & limitum inter bona Regalia & Nobilium.

Ex Priuileg. Iag. ad Czerw. 1422. Idem in Iedl. 1433. Item promittimus. Cas. Nies. 1454. Præterea pollicemur.

REX non negabit neq; differet dislimitationem, Nobili vicino, modo id per vim non exprimat.

L. 48. P. 385. HL. 52. HP. 72.

Olim duo Dignitarij seu Officiales, & Succamerarius ad bonorum dislimitationes dabantur.

L. 93. P. 386. HL. 52. HP. 72.

Albert. Pet. 1496 Item cum inter.

Nunc verò duo Dignitarij, duo Officiales, & Succamerarius, ad ea pertinent. Capitaneus verò vel Tenutarius bonorum Regalium, limitationi adsit, & Commissarios expensis prouideat, si bona possidet libera. Commissarij verò vbi ad distinguenda bona conuenerint, primum & præcipuè senes per iuramenta audiant. Qui si inter se concordes fuerint, eos sequantur, sin secus, Commissarij iuxta quod illis æquũ videbitur, statuant; Discordibus verò Commissarijs, pluralitati sententiarum stetur, Capitanei contradictione non obstante.

L. 107. P. 386. HL. 53. HP. 73.

Alex. Rad. 1505. Autoritatem.

Commissiones non nisi ad bonorum Regalium distinctionem, diuisionem inter fratres, & ex consensu partium dentur, alioquin nihil valeant.

L. 112. P. 385. HL. 52. HP. 72.

Sig. Crac. 1532. Commißiones.

Dentur tamen etiam inter remotos, par ius successionis habentes, de iuris tamen potioritate, non Commissarij, sed Iudicium Terrestre decernat.

S. b. 2. P. 386. HL. 52. HP. 72.

Quamuis secundum legis istius tenorem causæ familiæ herciscundæ ad Commissarios pertinent, vsu tamen apud nos introducto, iam ferè factæ sunt Castrenses, atque in Querelarum terminis proponi solent, iuxta antiquius Statutum quod est inter Consuetudines Terræ Cracouiensis. De quo habes supra Partæ 2. Cap. 12.

Sig. Crac. 1567. Ne grauentur. Ad vſum fluminis, bona Regalia cum bonis Nobilium diſtinguentis, Nobilitas adiacens admittatur. S. 4. P. 389. HL. 96. HP. 75.

Sig. Pet. 1511. Item quia. Capitaneus, ſi ad limites vocatus, non venerit, pœna viginti octo marcarum puniatur, cuius medietas Regi, reliquum parti debetur. S. 20. P. 388. HL. 34. HP. 74.

Sig. Pet. 1519. Quia multæ. Limites bonorum, non ſecundum literas, vel ſigna in eis deſcripta, ſed ſecundum teſtimonia ſenum fiant. S. 22. P. 390. HL. 151. HP. 75.

Sig. Crac. 1532. Declaramus Statut. Id tamen de literis antiquatis, vel in abuſum collapſis vel re oculis non ſubiecta emanatis, incertiſq; intelligi debet, literis enim Commiſſarialibus, per Regem approbatis, vel Succamerarij ex libris Terreſtribus emanatis credendum eſt. S. b. 1. P. 390. HL. 51. HP. 75.

Sig. Pet. 1519. Capitanei. In limitibus, Capitanei & Tenutarij, vim Nobilitati non inferant, nec limites per Commiſſarios factos violẽt. S. 22. P. 391. HL. 11. HP. 76.

Sig. Pet. 1523. Quoniam impedire. Pro iniurijs limitum, Capitaneus coram Rege reſpondeat, Rex verò ad limites faciendos, Commiſſarios det, quos nullis inhibitionibus impediat, neq; illis Reuiſores, Concommiſſarios, Aſſeſſoreſúe, poſt factos limites adiungat, ſed quidquid ipſi decreuerint ratum ſit. Venientibus verò Commiſſarijs ad locum limitum, ſiue Capitaneus Tenutariuſúe exiuerit, ſiue non, ſiue ſenes dederit, ſiue non, Commiſſarij nihilominus procedant, nulla contradictione, appellatione, abſentiaúe obſtante, Commiſſarij tamen duabus ſeptimanis ante, per ſuas literas, & Mandatum Regium, per Miniſterialem & duos Nobiles, Capitaneum de loco & tempore certiorem reddant. Quod ſi in eodem diſtrictu Dignitarij haberi non poterint, ex vicino vel remotiore Palatinatu, petantur, modo in illa terra vbi limites facturi ſunt, poſſeſsionati ſint. S. 30. P 387. HL. 26. HP. 74.

Sig. Pet. 1538. Petitionibus. Commiſſariorum literæ, de bonorum limitatione emanatæ, confirmatione Regia non egent. S. b 2. P. 391. HL. 151. HP. 77.

Idem ibidem. Liberum erit. Liceat tamen volentibus, eas ad Acta Cancellariæ inſcribere, quarum reſcriptum Cancellarij negabunt nemini, vna ſexagena Salarij nomine accepta.

Idem ibidem. Cæterum. Porro in diſlimitandis bonis primum DEus, deinde ſigna, & ſenum teſtimonia, aliaque poſsibilia indicia ſpectentur. S b 2. P 390. HL 149. HL. 76.

Sigiſ. Crac. 1539. Conſtituimus.

Commiſsiones, non Capitanei ſed Nobiles obtineant, Capitanei tamen bona Regalia defendant, vſq; ad diſlimitationem.

P. 385. HL. 27. HP. 71.

Sigiſ. Crac. 1543. Statutũ & ſancitũ eſt.

Commiſſarij, in cauſis ad ſe vigore Statutorum pertinentibus, puta limitum, exemtionis bonorum Regalium, nec non diuiſionis inter fratres, metas officij non tranſcendant, neque vllas informationes audiant, alioquin facta pro non factis reputabuntur.

P. 386. HL. 52.

Lex Annalis.

Idem ibidem.

Commiſſarijs, limitationi bonorum intentis, ſi Plebeius improperauerit, ſeſsione Turris ad dimidium anni puniatur, ſi arma vibrauerit, etiamſi neminem vulnerauerit, capite plectatur. Nobiles verò in eiuſmodi exceſsibus, iuxta Statutum puniantur.

P. 392. HL. 53.

Lex Annalis.

Aug. Pet. 1550. Iʒeśmi winni.

Commiſſarij ad diſtinguendum Regnum, cum Vngaria, Marchia, Sileſia, Pomerania, Lithuania, Pruſsia, deſignantur.

C. 3.

Aug. Pet. 1550. Aby ieʒ ci taʒ

In bonis per Commiſſarios diſtinctis, Capitanei & Tenutarij iniurias vicinis non inferant, ſed etiam ſubditi fundis Regalibus diſtinctis abſtineant, neque apiſteria in illis habeant.

P. 391. HL. 149. HP. 76. C. 4.

Aug. Warſ. 1557. Ktoby poʒwal

Commiſſarios, vel aliquod officium ſi quis iniuſtè citauerit, conuictus iniquę euocationis, in viginti octo Marcis, ſingulis Commiſſarijs & parti, ſi & ipſa euocata eſt, condemnetur.

HL. 52. HP. 76. C. 6.

Aug. Warſ. 1557. Dla ʒáſtánowienia.

De iniurijs inter bona Regni, & Magni Ducatus Lithuaniæ illatis, Commiſſarij ad petitionem iniuriam paſsi dentur, coram quibus quilibet accuſatus, ſine diffugijs reſpondeat.

HL. 54. HP. 76. C. 7.

Aug. Warſ. 1562. Statut okolo vſypánia.

Capitanei limites diſiectos ad feſtum S. Ioannis reſtituant, ſub priuatione officij, vel tenutæ. Citati verò omnes ex delatione Tenutarij, propter limites conſtitutos abſoluuntur.

HP. 77. C. 15.

Con-

Aug. Pet. 1567. Granice. C. 75.

Constitutio superior in robore conseruatur, & perpetuatur, pœna Centum marcarum apposita, coram Rege, etiam à successoribus repetenda.

Step. Wars. 1578. Granice. C. 192.

Limites per Commissarios inter bona Regalia factos, Capitanei ne violent, quod si qui post annum Millesimum Quingentesimum Sexagesimum Secundum violati sunt, ad festum S. Ioannis Baptistę restituantur, cum pœna Centum marcarum, toties quoties conuicti fuerint. Quod si subditi Regij Plebij, inuito Capitaneo id fecerint, pœna quinquaginta marcarum puniantur, & nihilominus eorũ sumptu, Capitaneus limites per Commissarios restituat, infra duodecem septimanas.

Sig. Crac. 1588. O Commissiach. C. 26.

Commissiones ad faciendos limites ex Cancellaria dentur; Comissarij verò, Succamerario, vel eius Camerario adiuncti, etiam ex vicino Palatinatu dari possunt, quãuis in illo Palatinatu, vbi granities instituuntur, possessionati non sint. Qui Commissarij posteaqnam literas innotescentiæ subscripserint, adsint sub pœna Centum marcarum, in Iudicio Tribunalis Regni repetenda, infirmorum iure saluo. Quod si Commissio vna die perfici nequit, sequentibus diebus perficiatur. In Commissariali Actu, tàm Capitaneo, quàm Nobili, non plures personæ assistant, quàm triginta, cum amicis & Seruis, Subditorum verò viginti, propter ostendenda signa & erigeñ. scopulos. Ne autem periuria fiant, ante omnia Commissarij signa per senes ostensa videant, & ad conscientiam examinent, atque eos senes qui potiora signa ostenderint, ad probationem admittant, quod si vtrinque dubia signa fuerint, à neutra partium iuramenta suscipiant, sed conscientiam & æquitatem sequuti, rem ex Statutorum præscripto diffiniant.

Capitanei in bonorum Regalium defensione, eum modum obseruent, ne labores proprios & segetes conculcent, vel ædificia diruant, ea præsertim quæ per vnum annum, sine eorum contradictione steterunt, sed tantum vsum suum continuent, vel iure Terrestri agant.

Quod

Quod si Capitaneus iniuriosus sit, damnumúe alicui dederit, eo nomine in Iudicio Terrestri, vbi bona illa sita sunt respondeat, si in illo districtu possessionatus non sit, exequutio fiat in bonis, vbicunq; ea habuerit, iuxta Constitutionem Anni Millesimi Quingētesimi Sexagesimi Secundi. Quod si nusquam sit possessionatus, procedatur contra eum iuxta Constitutionem Anni Millesimi Quingentesimi Octuagesimi Octaui, de processu contra impossessionatos. Si summam in bonis Regalibus habeat, in ea exequutio fiat. Integrū quoq; erit Capitaneis, pro damnis & iniurijs tam in Regalibus quàm Capitanealibus prouentibus illatis, iure Terrestri contra iniuriosos agere, vbi & iurare tam pro se, quam pro Rege poterint, salua appellatione ad Tribunal, vbi sine vlla remissione, tales actiones decidantur. Subditi ex villis Regijs, iniurias suas iure cum Capitanei assistentia prosequantur. Ciues tamen sine assistentia, more solito agere possunt. Si bona litigiosa limites non habent, decernatur vt Nobilis sine intermissione Commissionem perficiat. Quod si post distinctionem Commissarialem, Nobilis vicinus fundos Regales vsurpet, & eo nomine Iure Terrestri conueniatur, tenebitur Iudicium Terrestre, vel ipsum exire, vel iuratos Camerarios, cum Ministeriali mittere, & fundo oculis subiecto, in proximis Iudicijs, sententiam ferre, & damna passo satisfactionem adiudicare, iuxta iuramentum & liquidationem ipsius.

Sig. Warſ. 1589. Rozgranicżenie.

Ad distinguendos & consignandos limites Palatinatuum Russiæ, Wolyniæ, Podoliæ, Belzensis, Lublinensis, Braczlauiensis & Kiouiensis, nec non Magni Ducatus Lithuaniæ, & Masouiæ, cum Terra Podlachiæ, Terrarumq; Nurensi & Kiouiensi, Commissarij ex Cancellaria dabuntur, qui ad festum S. Bartholomæi, id perficiant, nec discedant, nisi limitibus constitutis. C. 31.

Nescio vbi sit ista Terra Kiouiensis, quæ postremo loco ponitur si non de Palatinatu Kiouiensi cuius superius mentio fit istud est intelligendum, nisi fortè sit aliqua Terra Kiouiensis Nurensi Terræ contigua, in qua ego fortaßis non fui.

Rex

Sig.3.Warſ.1598 Naznaczente Commiſſa-rzow.

Rex curabit apud Imperatorem & Principes vicinos, vt ſingulis annis Commiſſarij, tàm ex parte Regni, quàm ex parte Imperij, Regni Vngariæ, Sileſiæ, Marchiæ & Pomeraniæ conueniant, iuſtitiamq; vtrinque iniuriam paſsis adminiſtrent, coram quibus omnes vocati comparere & ſeſe iuſtificare debent. C 7

Sig.3 Crac. 1595.

Commiſsio certa in eo Cõuentu inſtituta eſt & Commiſſarij ſpecialibus literis aſsignati, quarum exemplaria ſex tradita ſunt, Primum Archiepiſcopo Gnæſnenſi, alterũ Illuſtri & Magnifico Regni Supremo Cancellario, Tertium Regni Vicecãcellario, Quartum Regni Theſaurario, Quintum Theſaurario Ducatus Lithuaniæ, Sextum Marſchalco Nuntiorum. C 3

Idem ibidem

Comitia generalia Warſouiæ indicuntur abſq; literis deliberatorijs, publicatis tantũ literis vniuerſalibus. Poſt quam publicationem Conuentus particulares tribus ſeptimanis, & tandem alijs tribus Cõuentus generales celebrentur. Qui tamen non niſi duas ſeptimanas durabit, neq; in eo quidquam aliud præter res ad Commiſsionem prædictam & defenſam Regni ſpectantes tractari debent. Idq; pro hac vice tantum. C 4

Sig. Warſ. 1596.

Commiſſarij iterum deputantur ad tractat⁹ cum Principibus Chriſtianis. C 3

Sig.3 Warſ.1598 Wárunek.

Citationes omnes contra Commiſſarios, & cõtra partem adhærentem in cauſis limitum inter bona Regalia & hæreditaria tàm ad Comitia quàm poſt Curiam editæ caſſantur, & in poſterum actus Commiſſariales per integrum numerum Commiſſariorum in Statutis Regni ſpecificatorum vt iuris eſt peracti in dubium non vocentur. C 12

Idem ibidem. Commiſsia.

Ad diſtinguendum Capitaneatum Braczlauienſem in Lithuania, à Ducatu Curlandiæ, nec non ad iuſtitiam vtrinq; adminiſtrandam, deputantur certi Commiſſarij pro die vigeſima Octobris qui iurati eſſe debent, vbi Dux quoque Curlandiæ pari numero Commiſſarios mittere debet. Alioquin alterius partis Commiſſarij negotium perficiant. C 18

Idem ibidem. Commissarie.

Ad recuperandos fundos à præfectura Syluarum & Tenuta Iurborgensi, ad Ducatum Prusiæ ademptorum, deputantur Commissarij, qui vnà cum Commissarijs Ducis Prusiæ vsque ad fluuium Svvięta limites renouent, fundos ademptos restituant, iustitiamq; petentibus administrent. C 19.

CAPVT SEPTIMVM.

De Iudiciis finium Regundorum inter bona hæreditaria.

Cas. Wisl. 1368. Crebra altercatione.

L 8 P 258. HL 267. HP. 229

SVccamerarius, in limitibus constituendis ante omnia naturalem limitem, puta riuũ, flumen, eiusq; alueum, nouum vel antiquũ spectet. Et attendat si riuus naturaliter & spontè, an per industriam auersus est, si spõtè antiquus alueus pro limitibus esto, si verò per industriã auersus est, nouus alueus limites faciat, antiquus verò totus ad illum pertineat in cuius hæreditate situs est.

Notandum hic est quod Statutum Ioannis Laski eum habet sensum, qui hic positus est, Statutum verò paruum Casimirianum cuius exempla satis pauca apud nos reperiuntur, hoc loco hæc verba continet: Secus autem dicimus, si fluxus fluminis, à primo meatu per reparationem hominis retrahatur. Tunc enim decursus fluminis antiqui pro terminis semper est habendus.

Cas. Wisl. 1368 Cum aliquis.

L. 28. P. 260. HL. 268. HP. 231.

Succamerario iniquè moto pœna sex marcarum, Camerario eius sex Scotorum debetur.

Idem ibidem. Cum pater.

L. 33. P. 253. HL. 285. HP 285

Actio finium reguntorum, in bonis pupillorum, Tutori non competit.

Idem ibidem. Statuimus. Succamerarius olim pro vna die, duas vel tres hæreditates, inter eosdem limitans, mediam marcam, pro pluriũ verò dierum labore, tres marcas, duas secures, & duo fossoria tollebat. L.37.P.261. HL.268.HP.233

Alb. Pet. 1496 Item de salarijs. Iam verò eidem & illius Camerario, à singulis limitibus, tres marcæ debentur. L.103.P.261. HL.269.HP.233.

Iag. Crac. 1423 De limitibus. Succamerarius, eum qui ad minus tres scopulos, vel in syluis signa crucis in arboribus, vel in campis notabiliora signa ostenderit, sub fide & honore, ad probationem admittat, vbi verò vtrinq; nulla signa sint, Actori probatio deferatur, cum testibus. L.44.P.259. HL.268.HP.227

Idem ibidem. Ex constitutione. Pro limitibus venditæ hæreditatis, vicini ad venditionem vocati, infra triennium & trimestre agant, alioquin actorem iuuabit præscriptio. L.44.P.259. HL.287.HP.512.

Alb. Pet. 1496 Item cum plerũq; Succamerarius, partibus terminum ne proroget, nisi consentiant, aut causa subsit, sub pœna quatuordecẽ marcarum per Regem exigenda. L.108.P.259. HL.268.HP.227

Sig. Pet. 1523 Et licet. In actionibus finium Regundorum, talis processus obseruetur. Primum actor ad Iudicium Terrestre reum citet simpliciter, pro actoratu, absq; vlla appositione taxæ. Si reus in primo termino non comparuerit, in pœna contumaciæ condemnetur. Secundo non comparens, in lucro condemnetur, vbi actor lucratur actoratum, & ad campũ cum parato actoratu remittitur. Tandem per Succamerarium reus per literas innotescentiæ vocatur, ad attentandum actorem iurare cum testibus super ductione limitũ. S.39 P.254 HL 266. HP 218

Sig. Pet. 1523. In quo quidem. In termino innotescentiæ, reus ad nullam de actoratu controuersiam admittitur, sed actor pro libitu suo officium ducit, & scopulos erigit, non obstantibus quibusuis probationibus, & quantumuis euidentibus signis, Citati, ita tamen vt in vltimo aciali scopulo, actor cum sex testibus iuret, se nihil vicino ademisse. S39.P256 HL 267.HP 230

Idem fiet, si neq; in campo reus comparuerit, Succamerarius verò post præstitum iuramentum, decernat limites robur perpetuum habere debere.

Ibidem. Cuius decreti, totiusq; processus seriem, Succamerari⁹ S 40.P 260 HL 268 HL.31.

sub suo Sigillo, ad terminos Terrestres remittit, qui ibidem actis inseratur.

Ibidem. Dilationes in campo aliæ non habent locum, nisi veræ infirmitatis & pro maiori. S 40 P 258 HL 267 HP 231

Sig. Pet. 1523 Testium alicui, si ignobilitas in campo obijciatur, reliqui testes de illo testimonium perhibeant, quod sit possessionatus & pro Nobili inter vicinos habetur, atq; bellicas expeditiones cum Nobilitate seruit, quo facto ad iuramentum limitum admittatur. Succamerarius tamen sibi cum inculpatore saluam actionem reseruet in foro fori. S 41 P 260 HL 284 HP 231

Ibidem. Collaterales ad eundem terminum, cum principali citentur, & simili processu contra illos agatur. S 40 P 254 HL 266 HP 228

Idem ibidem. Si quis autem. Erectos scopulos vel signa metalia, si quis disijciat, corrumpatue, à quolibet scopulo aciali sex marcis, ab alijs verò sex scotis puniatur. Et nihilominus officium Succamerarij intra octo septimanas, post auisationem Ministerialis & Nobilium, ad restaurandos limites educat, sub pœna quatuordecem marcarum, parti & Iudicio totidem. Et nihilominus in alijs octo septimanis, idem faciat, sub eadem pœna, toties quoties id neglexerit, singulis octo septimanis luenda. S 41 P 262 HL 250 HP 232

Idem ibidem. Et si quis. Scopulos si quis priuatim erigat, ab aciali tres marcas, à reliquis per sex scotos luat, & officiosè eosdem tollat, contra quem ita procedi debet, sicut contra disiectorem. S 41 P 262 HL 250 HP 232

Idem ibidem. Si verò plures. Si minorennes ad actionem limitum pertineant, nihilominus in causa procedatur, reseruata illis pro forte duntaxat cuiuslibet contradictione, postquam adoleuerint, si se grauatos existimauerint. S 41 P 263 HL 158 HP 254

Aug. 1557 Kiedy sie trafi Si cum ipso Succamerario actio limitum intercedat, Surrogationem à Rege petat, si noluerit, actor illam obtineat, quam ei Cancellaria dare tenetur. HL 127 HP 234. C. 6.

Aug. Lub. 1569 Podkomorzowie. Succamerarij olim iurare ad officia non tenebantur, siquidem fide & honore obligati sunt, Camerarij tamen illorum iurent & possessionati sint. Sed hoc postea immutatum est de quo habes supra Par. 1. Cap. 7. HP 234. C. 109.

Praxis. Actio finium regundorum euasione non sistitur. P 664. HL. 3.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM.

De Iudicijs Castrensibus.

Cas. Wisl. 1368 Statuimus.

NEq; Rex, neq; Capitaneus, in causis criminalib9, in absentia actoris cognoscat, nec quenquam condemnet, nisi iureuictum vel confessum. L 37. P 225. HL 4. HP. 208.

Iag. Crac. 1423 Relat. est nobis Cas. Nieß. 1454 Item statuimus.

Capitaneus eiusq; Iudex, vltrà quatuor articulos, puta stuprum, deprædationem viæ, incendium, & inuasionem domus, nihil iudicet. L 45. 93. P 213. HL 33. HP 201.

Cas. Nieß. 1454 Item statuimus.

Capitanei in sex septimanis iudicia sua celebrent, vna tamen hebdomada antea, & iudicia & locum iudiciorum publicent. L 93. P 223. HL 33. HP 206.

Alb. Pet. 1496 Item ad tollen.

Capitanei non nisi in locis consuetis iudicia sua celebrent, quæ tamen vltrà quatuor articulos non extendant, sub pœna nullitatis. L 97 P 223 HL 33 HP 201

Hos quorum articulos habes supra, & in Titulo de Capitaneis.

Sig. Crac. 1532 Volumus.

Etiam si quis extra forum non comparuerit, vel per ignorantiam iurisdictionē Capitanei prorogauerit, Iudicium, nullum esto. S 61 P 214. HL 33 HP 203.

Alb. Pet. 1496 Hæc autē Iudicia.

Capitanei ipsi iudicent, aut Nobilem possessionatū & peritum substituant, sub amissione officij, vbi propter priuatam causam Iudicia intermiserint, nisi negotijs publicis impediantur. L 97 P 223. HL 33 HP 206.

Idem ibidem, 1496. Item quoniam Alex. Radom. 1505. Capitanei. Aug. Pet. 1550 Chcac vstrзedз.

Capitanei & Burgrabij, ab intromissione nihil exigant, nec munera accipiant, Ministeriales verò solarijs suis sint contenti. L 109. 216. P 240. HL. 123. HP. 211. C. 4.

Neq; coram Rege, neq; coram Capitaneo, primus terminus est peremptorius, nisi quis vltrò id ferat. L 116 P 226. HL 280. HP. 26.

Alex. Rad. 1505 In maiori Polon. Item ibidem Occurrebant.

Capitanei, ad querelam, non nisi pro expulsione Dominæ dotalitialis, & pro recenti crimine, quod est annus & sex hebdomadę iudicent. L 116 P 230. HL 220. HP. 209

Conf. Crac. 1505 Primi cum. Sig. Crac. 1507 Præterea statuim9

Et pro violenta expulsione, de tenuta, & pacifica possessione, nec non diuisione inter fratres. S. 2 P 230. HL 220 HP 210.

Alex. Rad. 1505. Conformantur. | L. 116. 4P, 22. HP. 207.

Ad Iudicia Castrensia, citationes, sub Sigillo & titulo Capitanei, emanare debent.

Conf. Crac. 1505. Item Terminus. | L. 123. P. 552. HL. 11. HP. 536.

Terminum facionatum, qui vnius septimanæ esse debet, Capitaneus iudicat.

Steph. Warf. 1578 O licewnym zoku. | C. 190.

Tamen talis terminus, non nisi pro furto ablatis rebus, præfigi debet.

Conf. Crac. 1505. Si impossessionatꝰ | L. 122. P. 221. HL. 113. HP. 360.

Impossessionati & Odardi, in Iudicio Castrensi, cuilibet respondeant, qui si apud possessionatum arestantur, statui coram Capitaneo, infra vnam septimanam debent, fideiussores daturi, vel detinendi, alias possessionati, pro arestatis respondebant.

Ibidem. | Ibidem.

Contra impossessionatum verò qui arestari non potest, in Parochia, in qua erat possessionatus, citationes ponantur, Clamante Ministeriali, citra damnum hæredis illius villæ.

Sig. Crac. 1588. De impossessionat. | C. 35.

Impossessionatus, posteaquam ei in Iudicio Castrensi satisfactio iniungitur, debet sese vel parata pecunia eliberare in duabus septimanis, vel fideiussores dare quod satisfaciet in sex septimanis, quod nisi fecerit citari debet ad banniendum, & cum bannitus fuerit, capi & detineri debet vsq; ad satisfactionem. Citatio verò contra illum vel in Parochia in qua possessionem habuit, vel in qua natus est, poni, vel eidem in manus tradi potest. Arestatos autē ij tantum ad Castrense officium statuere debent, qui eos in domibus proprijs arestatos, in instanti non extradiderint, vel ab eis non recesserint, eosúe domo sua non eiecerint.

Conf. Crac. 1505. Item Aliquis. | L. 121. P. 226. HL 208. HP 445

Insufficiens Procuratorium, si quis coram Castrensi Iudicio produxerit, sex scotorum pœna puniatur.

Ibidem. Item Terminis. | L 122. P 642 HL 55. HP 297.

Vt in Terrestribus, ita & in Castrensibus Iudicijs, actores in fine Iudicij condemnentur, alioquin condemnato non nocebit condemnatio.

Sig. Crac. 1507. Vt Officiales. | S 3. P 241 HL 32. HP 218

Negligentium Capitaneorum pœna ea est, vt Centum marcis mulctetur, si obligatum habeat Capitaneatum, sin liberum priuatione officij.

Idem ibidem Capitanei. | S 6. P 242 HL 34. HP 213.

Capitanei & eorum Burgrabij victos ad solutionem pœnarum compellant.

Termini

Sig. Pet. 1519. Termin. & querel.

Termini Querelarum Castrensium, non transponantur, sed in duabus septimanis iudicentur, neque dilationes habeant, præter vnam, id est, vt in secundo termino peremptoriè iudicetur.

S 22. P 232 HL 220. HP 209

Idem ibidem. Iudices Terrest.

Sententiæ retractatio, Iudicem tàm Terrestrem quàm Castrensem non infamat.

S 24. P 229 HL 240. HP 209

Sig. Pet. 1523. Debebit autem.

Officium Castrense paratum semper esse debet, in recenti crimine, in ministranda iustitia, & exequutione rei iudicatæ, non expectatis terminis Castrensibus, diebus festis exceptis.

S 36. P 214 HL 173. HP 207

Idem ibidem. Similis processus.

In articulis Castrensibus, ex termino concitato, astito, ritè vadia triplicata interponuntur, cum additione Ministerialis.

S 36 P 228. HL 202. HP 222

Sig. Crac. 1532. Vt deinceps.

Literas Castrenses Capitanei vel eorum Iudices subscribant.

S 43 P 229 HL 150. HP 273

Sig. Pet. 1538. Quia verò.

A sententia Iudicis Castrensis, omisso Capitaneo recta ad Comitia, in causis verò officij simpliciter ad Regem appellatur.

S 6 2 P 229 HL 10. HP 209

Istæ appellationes iam ad Tribunal fiunt.

Sig. Crac. 1539. Crebris.

Capitanei vltra quatuor articulos nihil iudicent, & memoralia instar Terrestrium Iudiciorum exigant, neq; Nobiles extra suos districtus euocent.

Ex originalibus

Sig. Crac. 1543. Statuimus.

Iudicium Castrense, semel ad proximos terminos Castrenses deliberet, officium verò ad quindenam, sub pœna trium marcarum, vbi libuerit iniuriam passo repetenda. In termino verò deliberationis nullæ amplius controuersiæ audiantur.

P 227. HL 77 HP 498

Lex Annalis.

Idem ibidem. Repositio.

Termini sicut Terrestres ita & Castrenses, ne transponantur, sub pœnis legalibus, pro quibus Nuncij agant, & propterea officiales Castrenses possessionatos esse oportet.

P 232. HL 280 HP 499

Lex Annalis.

Aug. Warsz. 1557 Za prosbą.

Petricouiæ Iudicia Castrensia celebrentur, sicut Siradiæ, vnus tamen Capitaneus vtraq; celebret.

HP 398. C 2

Capi-

Aug. Pet. 1562. O Sądziech Stárośćich.

Capitanei, ipsi per se iudicent, iuxta Statutum Fol. 9. nisi ita sint occupati, sicut illud Statutum disponit, sub pœnis priuationis; quod si aliter iudicauerint, tali iudicio nulla præstetur obedientia, exceptis modernis possessoribus.

HP 225. C 15.

Si Typographi error hanc Constitutionem non excusat, satis perplexa est. In nullo enim Statutorũ Exemplari Folio Nono quidquam eiusmodi reperio ad quod hoc pertinere possit. Folio quidẽ Tertio in Statutis Ioannis Laski video formulam antiquam Exequutionis rei iudicatæ. In Sigismundanis verò pœnam tantum in negligentes Capitaneos sancitam. Ita vt sensum istius Constitutionis sic intelligendum esse existimem, vt Capitanei personaliter iudicent iuxta Statutum Regis Ioannis Alberti quod incipit. Hæc autẽ Iudicia, &c. Et continetur fol. 97. in editione Lascana, alias vt & Iudicio nulla præstetur obedientia, & Capitanei iuxta Statutum Sigismundi Regis quod in eius Statuti folio tertio continetur puniantur.

August. Pet. 1565. Przysięgá Pisárz.

In Maiori Polonia, Notarij Castrenses sint iurati & possessionati, In Palatinatibus tamen Posnaniensi, Calissiensi, Brestensi, Iunivvladislauiensi, iurati duntaxat esse debent, etiamsi non fuerint possessionati.

HP 400. C 55.

Idem ibidem Sądy Grodzkie.

Iudicia Castrensia in Wasoš, Zebrovv, & Ostrovv instituta quæ Capitanei locorum iudicent, instar Iudiciorũ Siradiensium & Petricouiensium.

HP 398. C 56

Proceres 1573. Ktokolwiek sie.

Ad inscriptionem citatus coram officio Castrensi, etiã sub interregno, pro illa vice respondere tenebatur.

C 120

Steph. Warſ. 1578 Sądy Krakowskie.

Iudicia Castrensia Cracouiensia, per totum illum Palatinatum, manè celebrentur, vsque ad horam vigesimam primam.

C 190

Steph. Warſ. 1581 Grod Latyczow.

Iudicia Castrensia in Laticzovv instituta, Capitaneus Camenecensis iudicet.

C 214

Sig. Crac. 1588. Nowoletnie.

In Terris Nurensi, Ostrouiensi, & Kamenecensi in Masouia, actiones more antiquo celebrentur, Acta & inscriptiones Surrogati per Regem defunctum in locum Philipouij dati, approbantur,

C 53

Acta

Sig. Crac. 1588. Akta grodzkie Wiſkie.

Acta Caſtrenſia Wiſnenſia, quæ poſt mortem Regis Stephani ad Coronationem vſq; Sigiſmundi tertij, tàm ea quę tempore Pauli Kozakovvski Surrogati, quàm ea quę tempore Ioannis Rakovvski, eiuſq; ſubdelegati, ſcripta ſunt approbantur. C. 54.

Sig. Warſ. 1589. Rzeka wieprz.

Officio Caſtrenſi, repeti debent pœnæ non reparatorum, vel non amotorum aggerum, in fluuio Wieprz. C. 28.

Idem ibidem. Rzeka Wyſlok

Officium Caſtrenſe Præmiſlienſe, de pœna ratione prohibitæ purgationis, vel Telonei in fluuio Wiſlok, iudicet peremptoriè. C. 28.

Idem ibidem. O Slachectwie.

Ementitus Nobilis, etiam Caſtrenſi Iudicio conueniri poteſt, ſi eſt impoſſeſsionatus. C. 18.

Sig. Crac. 1588. O Bydle.

Pro abacto pecore, coram officio non Iudicio Caſtrenſi agendum eſt, pro damnis verò Iudicio Terreſtri. C. 39.

Sig. Crac. 1589. Beſpieczeńſtwo.

Pro mercibus in via vi receptis, coram officio Caſtrenſi agi poteſt. C. 25.

Idem ibidem. Grodwieczny.

Acta Caſtrenſia Rozaneń. & Makouień. perpetua ſint, vbi etiam Iudicia noui anni ita celebrentur, ſicut per Maſouiam celebrari ſolent. Iudicia verò Caſtreń. & querelæ Makouień. ibi iudicentur, vbi iudicari ex antiquo ſolebant. C. 23.

Idem ibidem. Roky Grodzkie.

Termini Caſtreń. & querelarum Wyſſogrodeń. more ſolito celebrentur, excepto legali impedimento ſub pœnis legalibus. C. 24.

Sig. III. Warſ. 1598. Sądy.

Capitaneus Nurenſis Iudicia Caſtrenſia, in Kamieniec in Curia Regali, diebus Lunæ celebret, iuxta conſtitutionem Anni Milleſimi Quingenteſimi Nonageſimi Tertij. C. 28.

Idem ibidem. Roki.

Iudicia Caſtrenſia & officij Zakrocimenſis, antea feria ſexta celebrata, in feriam quartam transferuntur. C. 42.

Idem ibidem. Rok.

Iudicia Caſtrenſia & querelarum Bobrovvnicenſiū Capitaneus non in Arce, ſed in Curia Regali iudicet, & acta ibidem intra muros ſeruentur. C. 43.

Plura de Iudicijs Caſtreń. habes ſupra Par. 1. de Capitaneis.

CAPVT NONVM.

De Iudiciorum & Conuentuum ſecuritate.

Caſ. Wiſ. 1368. Et ad facilius. — L 11 P 609. HL 129 HP 452.

SI quis inuitis Iudicibꝰ ad Iudicium accedat, (niſi pro petenda citatione) pœna trium marcarum puniatur.

Idem ibidem. 1368. Plerunq; fit. — L 13 P 609. HL 129 HP 452

Eadem pœna mulctetur is, qui cum ſtrepitu & tumultu ad Iudicium accedit.

Idem ibidem. Poßibilitas. — L 15 P 609. HL 157 HP 452

Iudices in alijs cauſis per Miniſteriales citent, pro violentia verò iudicij, id licitè per quemuis famulum facient.

Idem ibidem. Vt itaq;. — L 15 P 610. HL 114 HP 453

Pœna quatuordecem marcarum fiſco applicatur, vbi quis in facie iudicij gladium ſtrinxerit.

Idem ibidem. Statuimus. — L 39 P 610. HL 129 HP 453.

Extrahens gladium coram Iudicio, abſq; vulnere, ſit in gratia Regis, ſi vulnerauerit, pœna quatuordecem marcarum puniatur, illi verò quem deſpexit pœnam trium marcarum luat.

Caſ. Korcz. 1451. Vt violentiæ. — L 87 P 610.

Inuaſor & violator Iudicij, pœnis Statutis in cauſa ſua puniatur, & carceribus duodecem ſeptimanarum mancipetur.

Alb. Pet. 1496. Poſt præmiſſa. — L 106 P 610. HL 127 HP 453.

Arma ſi quis in domum iudicij intulerit, pœna quatuordecem marcarum puniatur, & arma perdat, ſi ea vibrauerit, pœnam ſexaginta marcarum luat, ſi quem vulnerauerit, capitis pœnam ſubeat. Capiatur autem per Capitaneum vel Burgrabium, donec ſatisfecerit.

Conſ. Crac. 1505. Item ſi quis. — L 122 P 609. HL 129 HP 452

Inhonorans Iudicium, vel in menſa cubans, pœnam trium marcarum luat, non recedendo ab Iudicio, ſub pœna quatuordecem marcarum.

Sig. Crac. 1507. Quamuis.

Ad Iudicia & Conuentus, si quis cum armis seditionem præseferentibus venerit, capitali pœna puniatur, si fugerit, bona confiscentur, hoc autem Statutum quamuis omnes afficiat, præsertim tamen Capitaneos.

S 5 P 611. HL 127. HP 454

Sig. Crac. 1510. Item contra.

Si quis Dignitarios, officiales, & Nuncios, ad Conuentus siue Generales siue Particulares, euntes & domum redeuntes, quatuor septimanis ante & post Conuentum violauerit, criminis læsæ Maiestatis reus esto, idem incurrit is, qui Commissarios & quosuis alios publicos officiales violare præsumpserit.

S 13 P 611. HL 171 HP 77.

Abrogata est hæc lex. De quo supra sub titulo. De Rege. Par. 1.

Sig. Pet. 1519. Nemo deinceps.

Pacis tempore, nemo pixidibus vtatur, exceptis Terris Rusiæ.

S 24 P 613. HL 182 HP 574

Sig. Bidg. 1520. Statuto hoc.

In Conuentibus si quis seditiose gladium strinxerit, pœnam viginti marcarum, si vulnerauerit, pœnam anterioris Statuti, si occiderit, pœnam capitis luat, si aufugerit, infamis esto, de quibus Capitanei inquisitionem & exequutionem faciant, sub pœna Centum marcarum.

S 26 P 612. HL 51 HP 455.

Sig. Pet. 1538. Ad præcluden.

Octiduo ante, & totidem post Iudicia, si quis aliquem ad Iudicia venientem vel domum redeuntem violauerit, pœnam violati Salui conductus Regij incurrat.

Sc. 2. P 612. HL 128 HP 455.

Sig. Crac. 1539. Quoniam.

Hoc Statuto Sublato, restringitur hic excessus ad Constitutionem Anni Millesimi Quingentesimi Septimi Cracoviæ factam, de quo superius eodem titulo habes.

P 612 HL 128. HP. 455.

CAPVT DECIMVM.

De processu Iudicij antiquo Terminorum obseruatione dilationibus & iure deliberandi.

PRocessum iudiciarium habemus alium antiquum alium nouum, vterq; tamen ita connexus est, vt multa quæ ad antiquum processum pertinere videbantur, in nouo reperias, ita vt neq; ille omninò sublatus, neq; iste satis sufficiens esse videatur. Nos itaq; alios sequuti, vtrumq; perstringemus, sed ita quidquid ex toto Statutorum corpore, ad Iudicij processum, ante Regem Sigismundum primum, atq; adeò ante annum Domini 1523. quo nouus processus institutus est, sancitum erat, antiquo processui tribuamus. Eas verò leges quæ post annum Domini 1523. ad eam rem latæ sunt, nouo processui ascribamus, non vt eos qui in Statutis siue condendis, siue promulgandis elaborârunt, reprehendamus, sed quod nobis propter faciliorem & memoriam & promptitudinem, ita faciendum esse existimauimus.

Cas. Wisl. 1368. Quia victus. — L. 9. P. 227. HP. 497.

VIctus, illicò victori in manus tradi debet, ligatus, qui si potestatem ei⁹ effugerit, absoluatur ab omni nexu debiti, præter debitum furti, quod semper condemnatus soluere tenetur.

Cas. Wisl. 1368. Vt in rapinis. — L. 9. P. 634. HL. 180. HP. 505.

Iudices pignora in pœnis recepta seruẽt æstate per duas septimanas, Hyeme per octiduum, alioquin si ea citiùs distraxerint, soluant iuxta valorem iuramento pignorati comprobandum.

Idem Ibidem. Experientia. — L. 14. P. 634. HL. 181. HP. 507.

Pro contumacia Dominus in duobus bobus, subditi in vno pignorentur, idem fiet pro secunda contumacia. Quod si tertiò citatus non comparuerit, causam perdat. Pignora verò æstate post duas septimanas, hyeme post octiduum distrahantur, Pignorationem verò non admittens, pœna trium marcarum puniatur, & nihilominus pignora, sub alia pœna extradat, qui si per potentiam Iudici sese opposuerit, pœnam quatuordecem marcarum Regi luat.

Absen-

Idem ibidem. Cum graui. Absentibus terminus octodecem septimanarum præfigi debet, qui nisi comparuerint decernatur. L 14 P 518. HL 71 HP 494.

Idem ibidem. Præterea. Pignorãdi gratia, duo tantum famuli, cum Ministeriali mittantur, non confessus neq; conuictus, non pignoretur, pignora ad cautionem petentibus dentur, innocenti restituantur. Pignoratores verò iniqui, pœna trium marcarum puniantur. L 15 P 635. HL 181 HP 506.

Idem ibidem. Item Vbi Curiæ. Vbi Curiæ Regis remotæ sunt, ad Curiam Palatini vel Castellani pignora pellantur. L 32 P 636. HL 180 HP 508.

Cas. Nieß. 1454. Item statuimus. Pignora non excedant valorem summæ in qua fit pignoratio. L 94 P 636. HL 180 HP 508

Cons. Crac. 1505 Cum aliquis. Reus contra quem perlucra obtenta sunt, bis pignoretur, pro intromissionis duplici denegatione, & nihilominus intromissio per Capitaneum fiat, & vadium interponatur. L 121. P 636. HL 182. HP 508.

Cas. Wisl. 1368. Poßibilitas. Iudex non nisi per Ministerialem citet. In causa tamen violati Iudicij id faciat per quemuis familiarem. L 13 P 609. HL 157 HP 452 L 15 P 664.

Cas. Wisl. 1368. Vt it aq;. Condemnat⁹ ad satisfaciendum, si non satisfacit pœnam quatuordecem marcarum Regi demeretur. HL 114 HP 203

Idem ibidem. Actor faciat. Actor in termino non comparens causam, reus verò duos boues perdit. L 15 P 636. HL 5. HP 414.

Idem ibidem. Licet in pluribus. Non comparens in tertiò peremptorio termino, in hæreditaria quæstione causam perdit, & actor in eius possessionem mitti debet. In causis verò pignoraticijs, si agitur ad redemptionem pignorum, citatus verò non comparet, actori distractio pignoris infra certum tempus adiudicetur, quod si pignus minoris cõstiterit, quàm debebat citatus, & actor simpliciter pignus absq; vlla cautione recepit, iam pignore contentus esse, & sibi imputare damnum debebit. Si verò inter contrahentes de pignore cautum fuit, si id maioris minorisúe constiterit, tunc demum ita procedendum est, vt vel debitor defectũ pignorum suppleat, vel creditor residuum debitori restituat. L 16 P 518. HL 62. 71. HP 523.

Cas. Wisl. 1368. Decernimus. Non tantũ Rex sed etiam Capitane⁹, & Palatin⁹, & Iudex, & Subiudex, & Officialis Wozny, Ministerialẽ ad citãdum dare possunt. Nemo tamẽ iure gaudẽs citetur, nisi p literas. Pręsente tamẽ Curia regali, potest citari verbali citatione, sed extra Curiam, citatio nõ in domo militis, sed L 37 P 224. HL 39. HP 207.

apud

apud Wladarium vel Sculterum ponatur, Actore vel eius Nuncio præsente, & causa citationis exposita, atq; termino legitimè assignato, Citatus verò primò & secundò non comparens, octo scotorum pœnam luat, tertiò verò non comparens causam amittat cum pœna. Quod si actor in primo termino non comparuerit, causa cadat cum pœna septem marcarum.

Nescio qui erant isti Officiales quos hic Weżne vocat, apparet enim eos quidpiam magis potuisse quam Ministeriales quos hodie Woźne vocamus, ea tamē lex per nouum processum est correcta.

Idem ibidem. Cum ob graue.

Debiti magni solutio, in octodecem septimanis decernatur. Totidem temporis concedi debet ijs, qui sunt extra Regnum si sunt citandi.

L. 37 P 518. HL 71 HP 525.

Iag. Crac. 1423. Peruersa consuet.

Terminus per infirmitatem olim quater differebatur. Primò & secundò per allegationem simplicis infirmitatis, Tertiò per allegationem veræ infirmitatis, iuramento comprobandæ, absq; tamen Sacerdotis testimonio, quartò itidem veræ infirmitatis diuturnitate, si eam citatum habere contigerit, per certū Nuncium allegandam, sub amissione causæ.

L 42 P 639 HL 281 HP 413

Et hoc abrogatum est nouo processu.

Cas. Korcz. 1451. Item decernimus. Idem Nieß. 1454. Huiusmodi autem

Repositiones termini seu dilationes, aliȩ non concedantur, nisi vera infirmitate & pro maiori.

L 88. 94 P 639. HL. 281 HP 413.

Idem Nieß. 1454. Item Statuimus.

Controuersiæ in Iudicijs, ante directam responsionem excitentur, post responsionem non audiantur, sed decernantur in causa.

L 94 P 651. HL 281 HP 496

Existimo eas controuersias de accessorijs intelligi debere.

Conf. Cra. 1505. Item statuimus.

Iudex Terrestris ad tertios terminos, Castrensis verò ad sedecem septimanas deliberationem expediat, partes autem interrogationi non intersint.

L 121 P 654. HL 77 HP 498.

Abrogatum hoc est postea, de quo infra sequenti titulo de processu iuris nouo.

Conf. Cra. 1505. Item aliquis.

Malum Procuratorium producens in Iudicio Terrestri, trium marcarum, in Castrensi, sex scotorum pœna mulctetur.

L 121. P 226. HL 208 HP 445

Tactus

Ibidem Cum aliquis.

Tactus in Iudicio, & recedens, in lucro condemnetur, si verò pro pœna tactus fuerit, aliam pœnam trium marcarum succumbet, parti & iudicio, pro qua ibidem in lucro condemnetur.

L 221 P 55. HL 40 HP 29.

Idem ibidem. Item si aliquem.

Citatus cum coadiutoribus, si non dicet in tempore se coadiutores sui similes, & dissimiles non intercedere, & interea ab actore præuentus fuerit, luat pœnam à quolibet coadiutore sibi simili, tres marcas, dissimili sex scotos tàm Terrestri quàm Castrensi Iudicio.

L 122 P 616. HL 47 HP 458.

Et hæc lex iam in vsu non est, imò noua lege de complicibus cautum est, de quo infra Parte 4. de Homicidijs.

Cons. Crac. 1505. Item dum actor.

Actore sese ad comprobandum trahente, reo verò simpliciter negante, proprior est actor ad probandum, sed si reus sese quoq; ad euasionem trahit, euadat, exceptis causis, in quibus ex præscripto iuris, actori cedit probatio.

L 122 P 651. HL 5. HP 495.

Ibidem. Item in terminis.

Actores in fine Iudiciorum sunt condemnandi, alioquin condemnatio nulla.

L 122 P 642 HL 55 HP 497.

Ibidem Item si aliquis.

Qui sese obligat terminum non differre, talis eum simplici infirmitate differre non potest, vera tamen potest.

L 122 HL 281. HP 414.

Ibidem Simplici.

Simplici rescripto nihil probatur in Iudicio, nisi fuerit obligatum, vel nisi ipsa Acta adferantur.

L 122 HP 405.

Ibidem Concitatus.

Concitatus ad satisfaciendum, ostendat lucrum iniustè esse obtentum, vel quod aliud nomen erat in citatione positum, aliud in concitatione. Quod vbi probauerit reus, actor amittit pro quo citauerat.

L 122.

Cons. Crac. 1505 Si impossessionatus

Impossessionati coram Iudicio Castrensi respondeant, si verò apud possessionatum arestati fuerint, coram Capitaneo constituantur, alioquin pro illis respondeat, apud quem sunt arestati. Si arestari non poterint, citationes cõtra illos in Parochia ponantur, citra damnum possessoris.

L 122 P 221. HL 113 HP 360.

Ibidem Item aliquis.

Actor si causam suam, siue post pœnam contumaciæ, siue post terminum lapsum, non reuiuificat infra annum

L 122 P 650. HL 4 HP 495.

annum & sex septimanas, amittit id pro quo citauerat, excepta terminorum suspensione, si quæ ex iusta causa acciderit.

Ibidem.
Item si quis.
Ibidem.
Item si quis.

Citationem super Citationem, si quis pro vna re posuerit, luita pœna trium marcarum, parti & Iudicio totidem, vnam deserat.

L 122 P 622.
HL 45 HP 461

Renuncians proprio districtui, illic respondeat, vbi se responsurum inscripsit, super quo si perlucra obtenta fuerint, Capitaneus loci illa exequatur.

L 123 P 605.
HL 222 HP. 449

Idem ibidem.
Item si aliquis.

Si quis aduersarium in Iudicio prouocat pro corylo, prouocatus optionem habet, vtrum velit pacisci, pro tribus marcis, vel pro sex scotis, siue pro nihilo.

L 123 P 651.
HL 69 HP 496

Hæc lex nouo processu antiquata esse videtur, & in vsu apud nos esse desijt.

Ibidem
Item homini.

Homini possessionato, pecunia in Iudicio non arestetur, nisi minorem possessionem habeat, quàm pecunia de qua agitur, tunc enim fideiussores dare debebit.

L 123 P 513.
HL 11 HP 523.

Ibidem
Item dum aliquis.

Citato propter malam citationem petente decerni & euasionem & pœnam, pœna duntaxat est decernenda.

L 124 HL 55.

Ibidem
Item cum aliquis

Debitor, si in debito non inscripto, offert intromissionem in bona, creditor eam accipere tenetur, quod si inscriptione tali oblationi renunciauit, non aliter creditor intromissionem oblatam accipiat, nisi luita per debitorem pœna ter trium marcarum, qua pœna soluta creditor intromissionem accipiat.

L 124 P 519.
HL 71 HP 525.

Ibidem
Item dum aliquis.

Dilationem pro maiori impetrans, nisi literis autenticis probauerit, se pro illa die alibi habuisse actionem maioris importantię, causam perdet.

L 124.

Ibidem
Item dum aliquis.

Iniustè condemnatus, condemnationem arestare debet, & restituto actori memoriali, ad causam admittatur, quod si renuerit actor, & hoc nomine citatus fuerit, pœnam luet trium marcarũ, & condemnationem delebit. Sed si citatus condemnationem non arestauit, tunc condemnans id faciet, sine pœna.

L 124 P 642.
HL 54 HP 496.

Sig. Pet. 1511
Item ad abollen.

Captiones omnes ex defectu literæ, aut dictionis, vel pœnæ nomine à coadiutoribus inferri solitæ abrogantur.

S 20.32 P 617.
HL 199 HP. 457.

CAPVT

CAPVT XI.

De Processu Iudicij nouo.

Sig. Pet. 1511 Quod ad diuersitat.

PRocessus Iudiciarius per Commissarios corrigatur, & ad vnam formulam certam redigatur, ad Terras singulas mittatur, & tandem in Conuentu proponatur & approbetur. S. 16.

Formula processus noui.

Sig. Pet. 1523 In primis igitur. S 32 P 616 HL 199 HP 457.

PRimum in Citatione sufficiat ponere de titulo Regis, Sigismundus Dei gratia Rex Poloniæ, &c. & non plus.

Idem Ibidem Item quod

Deinde, vt Citatio sit sigillo Terrestri illius districtus munita.

Idem Ibidem. Item ut in ea.

In qua nomen actoris, & res, pro qua citatur reus, disertè exprimatur.

Idem ibidem Vbi autem.

Quam si non intellexerit reus, tenetur actor iudicialiter declarare propositionem suam.

Idem ibidem. Et si quis.

Quod si quis in citatione, omiserit nomen Actoris, vel Rei, aut si citatio sigilli adulterini sit suspecta, actor soluta sex Scotorum pœna parti, & Iudicio totidem, poterit ex eadem citatione proponere. Omnes autem aliæ pœnæ accessoriæ abrogantur.

Sig. Pet. 1523 Debebit autem. S 32 P 652 HL 240 HP 394

Iudex ante prolationem sententiæ, à partibus inquirat, an aliquid habeant, quod causæ illorum seruiat, integrumq; sit partibus, omnia ad causam suam necessaria, ante sententiæ prolationem inferre.

Idem ibidem Et protestationes S 32 P 673 HL 199 HP 459

Protestationes quoque memorialium captiosæ abrogantur, memorialia verò, tantum à decreto principali soluantur. Liceat verò vtriq; parti omnia ad causam necessaria allegare ante sententiæ prolationem.

Sig. Pet. 1523. Debet autem.

Ministerialis, propter mortem suam, cum vno Nobili, in persona actoris misso, citationem ponere debet, vel in Curia Citati, vel apud Vladarium, Kmethonem, aut hortulanum, positionem tamen publicet, vel villanis notificet.

S 32 P 628. HL 158 HP 459

Idem ibidem. In villis verò.

In villis verò desertis, si possessionatæ desunt, citatio in lignum recisum, Terræ infigatur, & in villa vicinori, vel in Parochia publicetur, præcedat tam... atio terminum, vna septimana.

S 32 P 628. HL 199 HP 459

Idem Ibidem. Citatus.

Citatus, si pœnam Contumaciæ euadere vult, poterit differre terminum simplici infirmitate.

S 33 P 637. HL 199 HP 460

Idem ibidem. Item secundum.

Secundum terminum potest citatus differre vera infirmitate, idque per Nuncium Nobilem, in illo districtu possessionatum. Iurare tamen in proximis terminis debet citatus, quod tunc verè infirmabatur, cum duobus sibi similibus compurgatoribus.

S 33 P 640. HL 282 HP. 460

Idem ibidem. Si verò citatus.

Post repositionem termini vera infirmitate, si reus condemnatur in lucro, & postea in termino concitationis comparet, negatq; se repositionem illam commisisse, debet id mettertius iuramento comprobare. Præstito verò iuramento, ibidem in instanti, super citationem actoris respondeat. Quod si vel non iurauerit, vel in termino iuramenti sese absentauerit, succumbet.

S 33 P 640. HL 200 HP 460

Idem ibidem. Vlteriores.

Vlteriores dilationes eiusdem infirmitatis, omninò abrogantur.

Praxis.

Sub genus infirmitatis, referuntur etiam & aliquando in Iudicijs admittuntur, legalia impedimenta, vt sunt aquarum tempestates, fracturæ pontium, pestis, funus domesticum, insultus latronum, carcer publicus vel priuatus, & alia huiusmodi, quæ impedire solent, quominùs quis sese ad iudicium pro termino assignato sistat, modo id legitimè probetur.

P 640.

Idem ibidem. Item volumus.

Actori quoq; idem permittendum est, præter simplicem infirmitatem, nam huic semper terminus est peremptorius. Dilatio tamen ad munimenta ei negari nõ debet.

S 33 P 640. HL 200 HP 460

Sig. Pet. 1523. Volumus autem.

Ad iudicium, liceat etiam pro maxima summa citare, neq; citatus magnitudine summæ, sese excusare potest, quo minùs respondeat, cum liceat cuique appellare.

S 33 P 587. HL 128 HP 461

Citatus

Sig. Pet. 1523. Et Citatus.

Citatus si in termino secundo non comparuerit, in lucro condemnetur, & citatio in condemnationem inseratur.

S 33 P 652. HL 200 HP 461

Idem Ibidem. Post hæc debebit.

Tandem reus concitatur, ad satisfaciendum pro condemnatis. In quo termino si non comparuerit concitatus, Actor contrà eum astitionē termini faciet, ibidemq; ex eadem astitione, obtinebit damna, iuxta æstimationem suam, sine iuramento quæ cum summa principali coniungentur. Ibidem actori addatur Ministerialis, ad intromittendum eum in bona iureuicti, tàm in summa, quàm in pœnis, damnisq;, & datis literis perlucrorum actori, causa remittetur ad loci Capitaneum.

S 34 P 665. HL 200 HP 461.

Liceat tamen citato, in termino concitatorio comparere, & actorem super damna iurantem audire, quæ ille minuere quidem poterit, augere non poterit.

Quod si concitatus negat, se de sui citatione sciuisse, Casu quo Ministerialis actori ad testificandum deesset, negans iuret, quod illi citatio ad notitiam non deuenit, & nihilominùs, mox ibidem respondeat, quod si postulauerit ab actore citationem, tenebitur eam illi communicare.

Sig. Pet. 1523. Si verò citatus.

Si verò citatus personaliter, siue in primo, siue in secundo termino comparens, responderit, & satisfacere iussus temerè discesserit, ex tunc cōdemnari debet in pœna quatuordecem marcarum, in qua pœna Ministerialis addendus est, ad intromittendum actorem in bona iureuicti, tàm in summa & damnis, quàm in pœna prædicta.

S 34 P 664. HL 200. HP 462.

Reliquum eius processus, qui ad exequutionem rei iudicatæ pertinet, habes infrà sub titulo de re iudicata.

Sig. Per decretum Crac. 1537.

Pœna duorum boum, quæ olim pro contumacia recipi solebat abrogatur, quandoquidem in vsu nunquam fuit.

P 637 HL 62.

Sig. Crac. 1543.

Semel tantum Iudex deliberet, post deliberationem verò factam, nullas controuersias audiat. Statutum quoq; de inferendis allegationibus, ante sententiæ prolationem

P 654 HL 77. HP 498.

intelligi debet, quod id facere integrum est antequam Iudex deliberet.

Sig. Pet. 1523. Idem motu proprio.

Motu proprio olim Iudex, causas inter partes differebat.

S 43 P 654. HL 231 HP 498

Sig. Cra. 1543. Repositio.

Sed iam suspensiones & prorogationes causarum, non nisi ex partium consensu fiunt. Alioquin, si Iudex generaliter omnes causas & terminos distulerit, Nuncij illum accusare debent, & priuationem eius vrgere. Quod si vnam causam tantum distulit, pars iniuriam passa id faciat.

Ibidem.

Hæc tamen lex annalis est.

Sig. Crac. 1543. Cum iam super.

Pars quælibet, potest ad consultandum cum amicis recedere, interea verò aliæ causæ audiantur. Procuratore qui vult careat. Controuersiæ ita suscipiantur, vt vltra propositionem, responsionem, replicam, duplicam, triplicam, quadruplicam non extendantur, presertim in causis facilioribus, Controuersiæ autem, decreta, & inscriptiones, si quis ita mauult, Polonicè scribātur, Iudexq; quoque à partibus ante sententiæ prolationem perquirat, vtrum adhuc aliquid habeant, quod causæ illorum seruiat.

P 651.

Lex Annalis.

Aug. Lub. 1569. Potym teš.

Controuersias infra triduum Procuratores adferant, alioquin non suscipiantur.

C H.

Praxis.

Terminus pro non administrata iustitia, primus est peremptorius, alioquin in secundo termino, cum pœna trium marcarum reus illam ministrabit.

P 638.

Praxis.

Duobus actoribus, nemo respondere tenetur, pro vna eademq; re, donec inter se experiantur vel conueniant.

P 622 HL 5.

Praxis.

Actor tamen terminum amittens, non obstante nouo emergente actore, potest meliori citatione, causam suam renouare, eamq; continuare, non obstante intercepto re actionis.

P 622. HL. 5.

Hæc consuetudo cum illa superiori de duobus diuersis actoribus conferenda & vix non concilianda est, ne sint sibi contrariæ.

Si ci-

Praxis. Si citatus metu pœnarum, vadij vel damnorum, det aut faciat, quod dandum aut faciendum est, hoc illi cum pœna trium marcarum, facere sit integrum, decerni tamē debet satisfactio in quindena, & in defectu satisfactionis, terminus debet conseruari. P 653.

Praxis. Veniente actione aliqua in Iudicium, si citatus antequā terminus aduenerit moriatur, Actor tenetur infra annum & sex septimanas, adcitatione successorum causam reuificare, quod nisi fecerit, eam perdet. Idem de actoris morte, & de pluribus actoribus, pluribusque reis censendum est. Mortuo enim aduersario quocunque, debet causa adcitatione per eum cuius interest innouari, neque eam debet prosequi absque adcitatione, alioquin cum laruis certabitur. P 621 HL 5.

Sig. Cra. 1588. O przypozwiech. Mortuo tamen Rege vel Iudice adcitationes reuisificatoriæ necessariæ non sunt, tàm in Terrestri iure quàm in Ciuili. C. 57.

Praxis. Si quis ab aduersario, in decisa priori lite, nouam iniuríam nouamúe violentiam passus est, liceat ei pro ea, ex noua citatione proponere, neque id oberit priori actioni. In citatione tamen addendum est, eam iniuriam stante priori lite factam esse. P 623. HL. 45.

Praxis. Actiones finium regundorum, & redemptionis bonorum, condemnatione & euasione non sistuntur. P 664. HL. 3.

Sig. Crac. 1588. O Znoßeniu. Si quis super bonis, quæ alter posſidet, processum continuet, possessor pro deportatione citationis iure agat ante anni & sex septimanarum decursum, nisi quis de processu nesciuerit, quod tamen per iuramentum probandū est, saluo iure sexus & ætatis, quoad præscriptiones. C. 38.

Sig. Crac. 1588. Aresty. Aresta à condemnatis, eadem die, ad horam vigesimā tertiam suscipiantur, excepta vltima die Iudiciorum, ab aresto autem Nobilis vnum grossum soluat. C. 58.

Plura quæ ad Iudicij processum pertinent, habes suis locis, & præsertim infra de exceptionibus, & dilationibus, de actis, Procuratoribus, foro competenti, &c.

CA-

CAPVT XII.

De exceptionibus & dilationibus.

Caſ. Wiſl. 1368. Contingit etiam. — L 13 P 647. HL 90 HP 493.

NOminatio mandantis, non habet locum in criminalibus, etiam ſi quis ſpecialiter eo nomine ſit Priuilegiatus.

Idem ibidem In hæreditarijs. — L 13 P 648. HL 91 H 494.

In hæditarijs verò actionibus, ſi euictor forum declinauerit, nec citatum interceſſerit, citatus cauſam amittit.

Idem ibidem Cum aliquis. — L 14 P 648. HL 3 HP 494.

Abſentia cohæredis, ſi reus ſeſe excuſet, in eminenti vel publico loco abſens clametur, & terminus ei præfigatur, tandem ad ſententiam diffinitiuam procedatur.

Idem ibidem. Statuimus. — L 37 P 647. HL 4 HP 492.

In cauſis criminalibus, abſente actore non iudicetur.

Idem ibidem Quotteſcunq́;. — L 38 P 648. HL 90 HP 494

Euictorem in cauſis iniuriarum ſtatuens, liberatur, tamen niſi Euictor ſatisfec erit, ipſe reſpondeat.

Conſ. Crac. 1505. Item cum aliquis. — L 121 P 628. HL 158 HP 467

Reus ne reſpondeat, niſi viſo Miniſteriali, quem ſi actor in promptu non habeat, poterit dilationem impetrare ad ſtatuendum eum, ad proximos terminos.

Ibidem. Si alicui. Sig. Cra. 1543. Miniſterialis. — L 123 P 628. HL 158 HP 467.

Relatio tamen eius, etiam ex alio diſtrictu allata, vim habet recognitionis perſonalis.

Conſ. Cra. 1505. Si aliquis. — L 122 P 650. HL 4 HP 495.

Litem inſtitutá, ſi actor infrà vnum annum, & ſex ſeptimanas, proſequutus non fuerit, amittit eam perpetuò, niſi Iudicia vacent.

Ibidem. Item ſi aliquis. — L 122 P 622. HL 45 HP 462.

Si citatio ſuper citationem importata ſit, non reſpondeat citatus, niſi actor cum pœna alteram deſerat.

Sig. Cra. 1543. Ad effugien. — P 524 HL 117.

Contra inſcriptiones, exceptionibus & dilationibus locus non eſt, niſi dilationi ad producendam quietationem, ad proximos terminos.

Lex Annalis.

Si ap-

Praxis. Si appareat ex munimentis, reum posse habere euictorem, petenti detur dilatio, ad conueniendum eum, ad terminos per terminos, qui nisi in termino compareat, onusque causæ in se suscipiat, in reum est actio dirigenda. Si verò compareat, & onus causæ suscipiat, actor tamen principalem non obmittat, in quantum in euictore defecerit. P 648 HL 91.

Praxis. Audita propositione, reus potest (quod & actori licet) visionem petere, ad quam additur Ministerialis, & in proximis terminis, in causa proceditur. Si ostensa fuerit iniuria in fundo dubiæ proprietatis, suspendatur iniuriarum actio ad dislimitationem. Post visionem citatio oppugnari non potest, si discrepet ostensio loci iniuriæ, à citatione, actor causam amittit. Non comparens in termino visionis, cadit ab actione, violans verò aduersarium in visione, punitur ac si Iudicium violasset, Actor quoque si in visione non ostendit, quod ostensurus erat, causam perdit. P 647.

Sig. Crac. 1588. O Silacich. Dilatio visionis, in causis simplicium iniuriarum & proprij laboris, ampliùs non concedatur, nisi in causis hæreditarijs, fundum tangentibus, in quibus visionis securitas Iudicij obseruari debet, & partes non maiori comitatu eam peragant, quàm decem personarum, sub pœna dupli quatuordecem marcarum. C 58.

Dilatio quoque ad munimenta simplicia in causis simplicium iniuriarum, cædis, & sanguinis, concedi non debet, nisi ad munimenta specificata, causam perimentia, si ea pars aliqua vti velit.

Praxis. Kmetho pro retibus, vel alijs rebus in fundo controuerso acceptis agere non potest, quia est actio hæreditaria. P 623, HL 145.

CA

CAPVT XIII.

De Actis & ſuſpicień. recognitionibus.

Idg. Crac. 1423. Et quia Barones. Caſ. Nieß. 1454. Item Statuimus.

LIber actorum Terreſtrium ſeruetur ſub tribus clauibus, quarum vna ſit penes Iudicem, altera penes Subiudicem, Tertia Penes Notarium, Terreſtres. Peracto verò Iudicio in loco Iudicij tribus diebus cuiuis pateant.

L 45. 94. SC. 3. P 586. HL 6. HP. 433.

Idg. Crac. 1423. Decernimus.

Poſitio illorum publicetur, & etiam ſub Comitijs celebretur.

L 45. HL. 6.

Caſ. Nieß. 1454. Item Statuimus.

Vnus ſit liber actorum, in quolibet diſtrictu, in quē decreta inſcribantur, vt ſimiles cauſæ, ſimilibus decretis decidantur.

L 93. P 586. HL 6. HP 434.

Alb. Pet. 1496. Item Statuimus.

Inſcriptiones, quibus bonorum Terreſtrium poſſeſsio, ad hominem Plebeum transferenda ſit, non ſuſcipiantur.

L 105. P 456. HL 46. HP 302.

Idem ibidem. Item dubia.

Acta Terreſtria & Caſtrenſia, præſcriptiones habeāt iuxta Statuta.

L 109. P 587. HL 188. HP 436

Idem ibidem. Verum quia.

Libri actorum Caſtrenſium, vacante Capitaneatu ex illo loco non efferantur, ſed in Prætorio ſub clauibus Palatini, Iudicis, & Capitanei pro tempore exiſtentis ſeruentur.

L 109. P 211. HL 6. HP 435.

Idem ibidem. Quoniam autem.

Rex libros antiquos actorum Caſtrenſium conquiret, & ad Prætoria, ſub clauibus Palatini, Iudicis, & Capitanei reponet, qui in terminis Terreſtribus aperiantur, & ex illis reſcripta ſub titulis modernorum Capitaneorum extradantur, Salarij verò nomine, non ampliùs recipiatur, quàm à recentioribus actis exigi ſolet.

L 109. P 211. HL 7 HP 435.

Sig. Crac. 1510. Errores vetustos. — S.11 P 212. HL 7. HP 436.

Acta Castrensia Maioris Poloniæ, in Prætorio Posnaniensi seruentur, Præteritorum verò Capitaneorũ successores, acta antiqua, ante festum S. Ioannis Baptistę, ibidem conferant, sub pœna Centum marcarum, quæ si se habere negauerint, per iuramentum euadant, de quo inquisitionem faciat modernus Capitaneus Maioris Poloniæ generalis.

Idem ibidem. Ambiguitates. — S 15. P 381. HL 26. HP 68.

Inscriptiones in bonis Regijs ita intelligi debent, vt species adiuncta generi deroget, & omnis obligatio ad speciem referatur, vbi autem specialis mentio facta non est de Teloneo, de curru bellico, de exactione duorum grossorum, de statione, de iurepatronatus, iuri Regio reseruantur. Inscriptiones tamen generales omnia complectuntur.

Sig. Pet. 1519. Iudex cum Subiudice. — S 23. P 671. HL 121 HP 395.

Iudices & Subiudices videant, vt Notarij inscriptiones diligenter actis inseribant, quod & parti attendere liceat.

Sig. Pet. 1523 Notandum. — S 44. P 585. HL 221. HP 509.

Iudices in recognoscentibus considerent ætatem, discretionem & sanitatem.

Sig. Pet. 1538. Ad præcluden. — S b 3. P 587. HL 152.

Literæ ex actis descriptæ, non aliter fidem faciant, quã in originali productæ.

Sig. Cra. 1539. Multas & magnas. — P 534. HL 150. HP 272.

Neque ad acta aliter suscipiantur, quàm actis aliquibus antea insertæ.

Sig. Pet. 1538. Quoniam magna — S b 3. P 202. HL 31. HP 195.

Libris Cancellariæ, quoad bona, nihil probatur.

Idem ibidem 1538. Cæterum. Quod si aliquis. Verum vbi. — S b 3. P 202. 203. HL 31. HP. 196.

In libros Cancellariæ, Notarij iurati inscribant Priuilegia, Decreta, Recognitiones & alia. Quod si quis literas amiserit, aliæ ex actis eidem dentur, suspectæ verò, producentis iuramento declarentur.

Idem ibidem. Liberum erit. — S b 2. P 391. HL 152. HP. 77.

Literas Commissariales super limites, liberum sit vnicuique in Acta Cancellariæ inserere, & exindè descriptas accipere, soluta vna sexagena.

Idem ibidem. Priuilegia. — S c 1. P 382. HL 26. HP 69.

Priuilegia publica & priuata, non in alium sensum interpretentur, quàm in se sonant.

Sig. Crac. 1543. Termini Terrest. — P 52. HL 6.

Positio actorum, etiam sub Conuentu celebretur.

Lex Annalis.

Aug. Pet. 1550. Zábiezáiąc.

Ad ægrotos nulli officiales mittent, causa inscriptionis aut recognitionis, nisi Rex. P. 585. HL. 8. C. 4.

Aug. Petr. 1565. Chowánie. Ksiąg.

Libri actorum Terrestrium Terræ Gostinensis, in testudine sub tribus clauibus seruentur. HP. 434. C. 57.

Idem ibidem. Wracánie Oryginału.

In Terra Gostinensi, inscriptionum originales literæ, inducentibus restituantur. HP. 407. C. 57.

Aug. Lub. 1569. Js Ksiegi.

Acta antiqua Lanciciensia transcribantur, seruentur tamen. C. 111.

Proceres 1573. Inscriptiones.

Inscriptiones sub interregno factæ firmæ. C. 120.

Steph. Cra. 1576. Cancell. Lomzē.

Cancellaria Lomzensis muro extruatur, locum verò eidem Reuisores deligant. C. 166.

Idem Warſ. 1578 Cancell. Lomzen.

Tandem idem locus datur perpetuò cum libertatibus iuris communis, ad quas etiam domus Iudicialis Lomzensis pertineat. C. 191.

Idem Warſ. 1581. Zapiſy Bielskie.

Inscriptiones Bielscenses tàm Terrestes quàm Castrenses approbantur. C. 216.

Idem ibidem Przeniesienie.

Transportationes Inscriptionum in Acta Terrestria per Podlachiam etiam in absentia recognoscentis factæ approbantur. C. 216.

Sig. Crac. 1588. Grod Ciechánowski.

Acta Castrensia Ciechanouiensia perpetua sint, instar Actorum Maioris Poloniæ, officium verò Castrense, ab inscriptionibus vno grosso cum dimidio sit contentum, memorialis nomine, ab extractu verò duobus grosis, Notarius quoq; Terrestris, vel ipse semper præsens Actis Castrensibus adsit, vel Vicenotarium iuratum & ibidem possessionatum habeat. C. 53.

Idem ibidem. Nowoletne.

In Terris Nurensi, Ostrouiensi, & Camenecensi in Masouia, actiones more antiquo celebrentur, acta & inscriptiones Surrogati per Regem defunctum, in locum Philipouij dati, approbantur. C. 53.

Idem Ibidem. Actá Grodzkie Wiſkie.

Acta Castrensia Wisnensia, quæ post mortem Regis Stephani, ad Coronationē vsq; Sigismundi tertij, tàm ea quæ tempore Pauli Kozakovvski Surrogati, quàm ea quæ tempore Ioannis Rakovvski eiusque subdelegati, scripta sunt, approbantur. C. 54.

Dd

Acta

Idem ibidem. Rzecz Checinensi, Chęcinensi. — C. 59.

Acta Terrestria Chęcinensia, in Ecclesia Chęcinensi, cum consensu Episcopi Cracouiensis seruentur.

Idem ibidem. Trybunalskich. — C. 59.

Acta Tribunalis Regni, & Terrestria Lublinensia, in Monasterio Sancti Stanislai Lublini seruentur, ratione loci autem, singulis annis eidem Monasterio decem marcas dent Teloneorum Præfecti, ex Teloneis Lublinensibus, ad festum Purificationis B. Mariæ Virginis, sub pœna Centum marcarum, Iudicio Tribunalis Regni repetenda.

Sig. Warſ. 1589. Mniszy. — C. 41.

Teloneator verò, quietatione Monasterij contentus sit, quæ in Thesauri rationibus accipiatur.

Idem ibidem. Lezenie. — C. 18.

Positio actorum Terrestrium Cracouiensium, in qua iuramentum Notarius præstitit approbatur, in posterũ tamen Notarij, & alij officiales Terrestres, non in positione, sed in terminis iurent iuxta Statuta.

Idem ibidem Actá Grodzkie. — C. 19.

Acta Castrensia Cracouiensia, perpetua sint, instar actorum Maioris Poloniæ. Notarij verò iurati sint & possessionati.

Idem ibidem. Qwity. — C. 20.

Quietationes coram actis Castrensibus quibusuis recognitæ, eiusdem roboris esse debent, sicut Terrestres perpetuis temporibus.

Idem ibidem. Plác. — C. 24.

Pro Nurensi Cancellaria extruenda, conceditur area in Ostrovvia.

Sig. Crac. 1589. Przełożenie. — C. 23.

Acta Castrensia Warssouiensia & Czernensia perpetua sint.

Idem ibidem. Grod wieczny — C. 25.

Acta Castrensia, Rozanensia & Makouiensia perpetua sint.

Idem ibidem. Actá Grodzkie. — C. 19.

Et Ciechanouiensia.

Sig. 3. Warſ. 1590. Grody. — C. 28.

Acta Castrensia in toto Palatinatu Sandomiriensi perpetua sunto. Notarij tamen iurati sint & possessionati, & vigorem suum incipiant in sex septimanis post Conuẽtum anni præsentis.

Sig. 3. Warſ. 1590. Grody. — C. 30.

Acta Castrensia Zakroczimensia, Liuensia, & Zembrouiensia perpetua sint, sed Vicecapitanei & Vicenotarij iurati sint & possessionati, sub pœna Centum Marcarum.

Sig. 3. Warſ. 1593. Grod wiecżny

Acta Caſtrenſia Sochaczouienſia perpetua ſint ſicut in Maiori Polonia. Quod incipere debet quatuor ſeptimanis poſt determinationem Conuentus præſentis. c. 18.

Idem ibidem. Reuizia.

Ad reuiſionem Actorum Terreſtrium & Caſtrenſium Zakroczimenſium deputantur, Capitaneus, Vexillifer, & Dapifer Zakroczimenſis, & Valentinus Zlotopolski. c. 21.

Sig. 3. Warſ. 1598. Plác.

Locus pro Cancellaria Terreſtri in arce Czerneñ cōceditur. c. 27.

Idem ibidem. Chowánie.

Pro aſſeruandis actis Terreſtribus & Caſtrenſibus Capitaneus Wiſſegradenſis teſtudinem concedat. c. 27.

Idem ibidem. Cáncellária.

Contributio Terræ Liuenſis pro extruenda Cancellaria Terreſtri laudata, approbatur. c. 28.

Idem ibidem. Grody.

Acta Caſtrenſia Nurenſia, Camenecenſia, Oſtrouienſia, Lomzenſia, & Colnenſia perpetua ſint. c. 28.

Idem ibidem. Cáncellária.

Locus pro extruenda Cancellaria Terreſtri Zembrouienſi conceditur, & ab omnibus oneribus liberatur. c. 28.

Idem ibidem. Cáncellária.

Contributio Terræ Waſſoſſenſis, pro emenda & extruenda domo Cancellariæ Terreſtri approbatur, & domus ab oneribus liberatur. c. 28.

Idem ibidem. Wiecżność.

Acta Caſtrenſia Sandecenſia & Bieczenſia, perpetua ſint, inſtar Actorum Caſtrenſium Cracouienſium. c. 29.

Idem ibidem: O Przepiſániu.

Acta Terreſtria Palatinatus Belzenſis antiqua tranſcribantur, & nihilominus aſſeruentur, ad quod Nobilitas duos ex medio ſui, Iudicio Terreſtri addat. c. 41.

Idem ibidem. Reuizia.

Ad reuidenda Acta Caſtrenſia Luceorienſia, propter corrigendos errores certi Commiſſarij deputantur. c. 33.

Idem ibidem. Dwor.

Domus pro Cancellaria Terreſtri in Kolno, in veteri area extruatur, & alia itidem pro manſione Vicecapitanei. Si verò quis eas areas occupauit, in duodecem ſeptimanis deoccupet. c. 42.

INSCRIPTIONVM VARIÆ FORMÆ.

De forma ac validitate omnium obligationum in genere.

Sig. Crac. 1543. HL. 117.

AD effugiendas difficultates, in inſcriptionibus & citationibus (quas vafri homines, & eorum Procuratores, in longum inutiliterq; trahere, ſimplicitatem verò iuris ac iuſtitiam impedire ſolent) conſtituimus: quia inſcriptiones reemptionales, commutatoriæ, donatoriæ, obligatoriæ ad certum tempus, & debitorum in certam diem fieri ſolitæ, bonorum vtendorum inter Coniuges, aduitalitates, & arendarum, aliæq; huiuſmodi obligationes, ſint iuxta formulas ipſarum inſcriptionum, in Statuto conſcriptas: ita vt ſi etiam breuiter in Actis ſcriberẽtur, debent tamen valere. Et hoc ita: vt quilibet, vendendo ſua bona, vel quocunq; modo inſcribendo, aut oppignorando, comparens coram Iudicio recognoſcat: Quia bona ſua, hoc eſt, hanc vel illam villam, vendit huic vel illi Nobili, & ſucceſſoribus eius, hac vel illa pecunię ſumma: cum omni iure, proprietate, & dominio: ſicut eandem ſolus habuit: atq; dat realem intromiſsionem perpetuò per Miniſterialem hunc vel hunc, hoc adiecto: (ſicut latiùs in formula Statuti deſcriptum eſt) Quod ſi prædictus venditor, inſcriptor, alienatorúe bonorum haberet vxorem: tunc eam tenebitur cum amicis ſuis adducere: vt cedat; de reformatione dotis & dotalitij ſui, & hanc receſsionem faciet, & recognoſcet, iuxta formulam venditionis, ſuperius in Statuto contentam, cum conſenſu amicorũ ſuorum. Quarum quidem inſcriptionum tuitionẽ ac defenſionẽ, vnicuiq; liberum erit facere,

 ſub da-

ſub damnis terreſtribus, vel ſub vadio : prout ſcilicet inter partes contrahentes fuit conuentum. Contra tales verò inſcriptiones, obligationum & oppignorationum quarumuis, iam nullus locus, nulli hominum, ne Procuratoribus quidem ad dicendum erit reliquus : nec quiſpiam controuerſiam, atq; contradictionem, contra eaſdem inſtituet, ac faciet ; ſed duntaxat eiſdem inſcriptionibus ſatisfacere, & eaſdem implere, iuxta obligationem tenebitur, nullam motionem Iudicis faciendo : pro quibuſcunq; tandem debitis inſcripræ, & quacunq; tandem tuitione roboratæ fuerint. Sed neq; vllam dilationem, atq; procraſtinationem debitor habebit, niſi fortaſſe coram certo Iudicio demonſtraret, & allegaret quietationem ſui, ratione ſatisfactionis pro eodem debito inſcriptam. In tali enim caſu, ſemel ad futuros terminos beneficio dilationis vti debet. Quam quidem ſatisfactionem & quietationem ſui, tenebitur comprobare in futuris terminis, ex eiſdem actis, ad quæ ſe receperit, ſub amiſsione ſuæ cauſæ.

Inſcriptio cõmutationis bonorũ.

COmparentes perſonaliter coram Iudicio Nobilis N. hæres de N. ex vna, & Nobilis N. de N. partibꝰ ab altera, ſani mente & corpore, cõpoteſq; rationis exiſtẽtes, publicè & per expreſſum recognouerũt: talem inter ſe feciſſe bonorum hæreditariorũ, perpetuam & irreuocabilẽ cõmutationẽ : dantes ſibi inuicẽ bona pro bonis, & terrã pro terra : quod videlicet prædictꝰ N. dedit & cõmutauit bona ſua hæreditaria, videlicet villam N. cum ipſius villæ totali hæreditate, cum omni iure, dominio, & proprietate, ac titulo hæreditario, cum prędicto N. de N. qui ꝑ eiuſdẽ N. hęreditarijs bonis, videlicet villa N. etiã cũ totali ipſiꝰ villæ hæreditate, illi dedit & cõmmutauit bona ſua hæreditaria præfata, videlicet villam N. cum ipſius villæ totali hæreditate, cum omni iure, dominio & proprietate, ac

titulo

titulo hæreditario: ita quod præfatus N. prædicta bona videlicet villam N. cum suis successoribus tenebit, habebit,& hæreditariè possidebit: ita latè, longè, circumferentialiterque: prout dicta bona, seu hæreditas, præfatæ villæ N. in suis metis & limitibus ab antiquo est distincta, & limitata: cum omnibus ad ipsa bona spectantibus, & pertinentijs: nihil excipiendo. Et similiter prædictus N. prædicta bona sua, videlicet villam N. cum ipsius villæ totali hæreditate: cum omni iure dominio & proprietate, tituloq; hæreditario: & cum legitimis suis successoribus tenebit,habebit, & hęreditariè possidebit: ita latè, longè, circumferentialiterque: prout dicta bona, seu hæreditas villæ N.in suis metis N.& limitibus ab antiquo est distincta, & limitata: cum omnibus pertinentijs ad ipsa bona spectantibus:nihil excipiendo. Et iam præfati cōmutantes dederunt sibi inuicem,in præfata bona commutata realem intromissionem, & actualē possessionē:& debent tenebunturq;,se & eorum successores, inuicem occasione præmissorumbonorum tueri, defendere, & inuicem se eliberare, pacificareq; ab omni impetitione iuridica, ab omnibus personis per præscriptiones Terrestres:prout ad aliquam personam præscriptio pertinet: sub damno Terrestri, toties quoties alteri ipsorum commutantium, vel eorum successoribus opus fuerit.

Inscriptio venditionis bonorum.

COmparētes personaliter corā Iudicio Nobilis N. hæres de N. sanus mente & corpore existens, publicè & per expressum recognouit:Quia bona sua hæreditaria,videlicet villā N.cum totali ipsi⁹ villæ hæreditate,& omnibus ad eam pertinentibus, & quouis modo spectantib⁹ & prouenientibus, nihil iuris, dominij & proprietatis, & quorumuis vsu fructuū,prædictus N. in præfatis bonisN. pro se & suis successorib⁹reseruādo,seu excipiēdo,ita latè, & longè,circūferentialiterq;, prout præfatorū bonorum

villæ

villæ N. hæreditas, ſe in ſuis metis & limitibus extendit: Nobili N. de N. pro centum marcis pecuniæ, monetæ & numeri Polonicalis, vendidit perpetuè & in æuum: ita prout ſolus habuit, tenuit, & poſſedit, nullis excluſis: per præfatum N. & eius ſucceſſores, cum omni iure, dominio & proprietate, ac titulo hæreditario, perpetuè & in æuum tenenda, poſsidenda, & ad vſus beneplacitos conuertenda. Et iam ex nunc prædictus N. præfato N. dedit realem intromiſsionem, & actualem poſſeſsionem per Miniſterialem Terreſtrem N. de N. in prædicta bona videlicet villam N. & eius hæreditatem totalem, & debet prædictus N. & eius ſucceſſores, præfatum N. cum ſuis ſucceſſoribus, occaſione præmiſſorum tueri, euincere, & eliberare, pacificareq́;: ab omni impetitione iuridica, ab omnibuſq́; perſonis per præſcriptiones Terreſtres prout ad quamlibet perſonam præſcriptio pertinet: toties quotiens ſibi N. opus fuerit, ſub damno Terreſtri, nulla re exquiſita ipſum euadēdo. Pro quibus damnis ſeu vadio, &c. vt ſupra. Et ſi venditor haberet vxorem: cuius reformatio extenderet ſe ad talia bona vendita: conſtituetur per maritum ad Acta: & cum conſenſu amicorum, ad minus duorum, ex linea paterna conſanguineorum, conſentiet ad talem inſcriptionem: quoad eius reformationem.

Inſcriptio cenſus in vim reemptionis alias Na VViderkauff, perſonis.

COmparens perſonaliter coram Iudicio Nobilis N. de N. hæres, mente ſanus & corpore, publicè per expreſſum recognouit: Quia Honorabilibus viris N. de N. &c. Manſionarijs Eccleſiæ Cathedralis Cracouienſis, modernis & pro tempore exiſtentibus, duodecem marcas pecuniæ cenſus annui, pro trecentis marcis pecuniarum, monetæ & numeri Polonicalis, perpetuè & in æuum in vim tamen reemptionis, alias Na Widerkauff vendidit, & in-

& inscripsit: & vendit & inscribit: in & super bonis suis hæreditarijs: videlicet villa N. ac Cmethonibus, tabernatoribus, & alijs quibusuis incolis, præfatæ villæ N. Quas quidem duodecim marcas pecuniarum, prædictus N. & eius successores, tenebitur seu tenebuntur singulis annis, pro festo S. Martini, præfatis Honorabilibus viris Mansionarijs N. & N. modernis & pro tempore existẽtibus, per proprium nuncium mittere: & ab illis etiam quottannis, post solutionem, quietationem recipere. Et tenebitur, præsentibusq; se obligat præfatus N. cum Cmethonib⁹ eiusdẽ villæ incolis, ad Acta Spiritualia, Vicarij siue Officialis in Spiritualib⁹ Cracouiensis, pro festo S. Andreæ proximo stare, & se ad solutionem cum præfatis Cmethonib⁹ præfati census annui 12. marcarum, sub censuris Ecclesiasticis obligare. Etiam præfatus N. obligat se & suos successores, occasione præfati census, ab omnib⁹ inscriptionib⁹ prioribus, si quæ sunt, & omni impetitione iuridica, prędictos mansionarios modernos, & pro tẽpore existẽtes tueri, euincere & eliberare: ab omnib⁹ personis: ita quod præfati Mansionarij moderni, & pro tempore existentes, possent pacificè & integrè, quolibet anno prę-fatum censum duodecim marcarum, sic vt præmissum est percipere, sine quouis impedimento. Quæ omnia superius expressa, & in præsenti inscriptione contenta, præfatus N. tenebitur, & sui successores tenebuntur complere: sub vadio Centum vel N. marcarum, prædictis Mãsionarijs, & eorum successoribus soluendo. Pro quo vadio citatus, vel successores eius citati, in primo termino tanquam peremptorio, stare debet, siue debent: nulla re exquisita siue iudiciaria, siue extraiudiciaria illos euadendo, vel terminum differendo: sub amissione suæ causæ: sed in eodem termino tenebitur & tenebũtur prædictos Mansionarios, ab omnibus impedimentis euincere, eliberare: & omnibus in præsenti inscriptione contentis satisfacere. Quod si noluerit, aut neglexerit, vel eius successores neglexerint: extunc in instanti, pro præfato vadio satisfacere tenebitur, siue tenebuntur. Et

ſatisfaciendo pro præfato vadio, vtiq; omnia contenta in præſenti inſcriptione, complere debebit, totiens,quotiens præfati Manſionarij cenſum præfatum, ad tempus prædictum habere non poſſent: & illis dedit realem intromiſsionem, in præfatum cenſum per Miniſterialem Terreſtrem N. de N.

Formula donationis perpetuæ.

COmparês perſonaliter coram Iudicio Nobilis N. hæres de N.ſanᵒmente & corpore exiſtens,publicè & per expreſſum recognouit. Quia bona ſua hæreditaria,videlicet villam N. cum totali ipſius villæ hæreditate, ac cum omni iure, dominio, & proprietate, tituloq; hæreditario nec non cum omnibus ad ipſa bona pertinentibus, & quouis modo ſpectantibus, & vtilitatibus vniuerſis, nihil iuris, dominij, & proprietatis, & quorumuis vſufructuum ac vtilitatum in prædictis bonis, pro ſe & ſuis ſucceſſoribus, reſeruando, ſeu excipiendo: ita latè & longè, circumferentialiterq; , prout præfatorum bonorum hæreditas ſe in ſuis metis & limitibus extendit: & prout ea ſolus tenuit, habuit, & poſſedit: Nobili N. de N. nepoti ſuo ex fratre germano, dedit, donauit, perpetuè & in æuum, irreuocabiliterq; : per præfatum N. & eius ſucceſſores, tanquam veros & legitimos hæredes, prædicta bona tenenda,habenda,& perpetuè poſsidenda,ad vſuſq; beneplacitos conuertenda. Et iam prædictus N.prædicto N. ex nunc dedit realem intromiſsionem, & actualem poſſeſsionem, per Miniſterialem Terreſtrem N.de N.in præfata bona.

Forma obligationis cum traditione poſſeſsionis.

Compa-

COmparens perſonaliter coram Iudicio Nobilis N. de N. hæres, publicè & per expreſſum recognouit. Quia Nobili N. de N. bona ſua hæreditaria, videlicet villam N. in trecentis marcis pecuniæ bonæ monetę numeri Polonicalis obligauit, inſcripſit: & præſenti inſcriptione inuadiat, obligat, & inſcribit, ad feſtum Natiuitatis Chriſti proximè venturum: & à feſto Natiuitatis Chriſti proximo, in defectu exemptionis, & ſummæ præfatæ ſolutionis, ad aliud feſtum Natiuitatis Chriſti: & ſic ab anno ad annum, annis ſe ſequentibus: vſq; ad plenariam & integram præfatæ ſummæ trecentarum marcarum exolutionem: & prædictorum bonorum N. exemptionem, per ipſum N. de N. prædicta bona N. tenenda, habenda & poſsidenda: cum omni iure, dominio, & proprietate, modo obligatorio: nihil iuris, dominij, & quorumuis vſufructuum vel vtilitatum, in præfatis bonis N. pro prędicto N. & eius ſucceſſoribus vſq; ad debitam exequutionem, penitus reſeruando ſeu excipiendo: ſed ita latè, & longè, prout ſolus prædictus N. tenuit, habuit, & poſſedit. Et iam ſibi prædictus N. dedit, & dat exnunc in prędicta bona N. realem intromiſsionem & actualem poſſeſſionem, per Miniſterialem Terreſtrem N. de N. Et debet tenebiturq; præfatus N. & ſui ſucceſſores tenebūtur ipſum N. & eius ſucceſſores, occaſione prædictorum bonorum, ab omni impetitione Iuridica, & quibuſuis inſcriptionibus & iuribus prioribus tueri, defendere, euincere, & eliberare: totiens quotiens ſibi aut eius ſucceſſoribus opus fuerit: vſque ad exemptionem bonorum prædictorum. Nec debet prædictus N. & eius ſucceſſores, prædicto N. & eius ſucceſſoribus, in præfatis bonis obligatis iniuriari: aut quouis modo pacificam poſſeſsionem præpedire: ſub vadio aliarum trecentarum marcarum: pro quo vadio ſi ſe citari permiſerit, aut ſucceſſores permiſerint: in primo termino, tanquam peremptorio, parere tenebitur & tenebuntur. Et in illo termino intercedere, euincere, eliberare: iniuriamq; per ſe, vel per ſubmiſſas perſonas, in præfatis bonis, illatam reſarcire.

cire. Quod si in præfato termino intercedere, euincere, eliberare, damnumque resarcire noluerit, aut neglexerit: extunc pro præfato vadio satisfacere tenebitur, in eodem termino, nulla re exquisita, nec colore excogitato: nec iudicialiter neq; extraiudicialiter, abrenunciando omnibus iuris remedijs, & dilationibus: nullisque euasionibus, modis, vel cautelis, Terminum præfatum differendo: nec quouis modo ipsum N. vel eius successores euadendo. Quod vadium, debet conuerti, in summam essentialem, sine corporali iuramento: nec poterit quicquam in auxilium sibi contra ipsum N. & eius successores accipere, sub amissione suæ causæ: videlicet solutionis præfati vadij: quo soluto: vtiq; Inscriptioni præsenti & in ea contentis satisfacere: totiens, quotiens sibi N. & eius successoribus opus fuerit.

Inscriptio inscribendi debiti ad certum diem obligati.

COmparens personaliter coram Iudicio Nobilis N. de N. publicè & per expressum recognouit: Quia Nobili N. de N. Centum marcas pecuniarum certi & liquidi debiti, siue mutuatæ pecuniæ, monetæ & numeri Polonicalis, tenetur, præsentibus obligatur, hinc ad festum Natiuitatis Christi proximè venturum, soluere & complere. Casu quo non soluerit, aut soluere neglexerit: extunc in crastino eiusdem festi Natiuitatis Christi proximè venturi, debebit, tenebitur, præsentibusq; se obligat, sibi N. dare realem intromissionem & pacificam possessionem, in villam suam hæreditariam, siue obligatoriam dictam N. per Ministerialem quemcunque sibi præfatus N. elegerit: etiam sine alicuius additione officij. Et data sibi intromissione, & pacifica possessione, debet & tenebitur ipsum tueri, & defendere, & eliberare: ita quod præfata bona, pacificè, & quietè ab omni impetitione Iuridica, quarumcunq; personarum posset tenere & possidere;

dere: quæ tenebit, habebit, poſsidebit, modo obligatorio, in præfatis Centum marcis, à præfato feſto Natiuitatis Chriſti: vel potius ab acceptione poſſeſsionis, ad aliud feſtum Natiuitatis Domini proximè venturum: & à feſto Natiuitatis Chriſti proximè venturo, ad aliud, annis ſe ſequentibus, vſque ad plenariam ſolutionem prędictarum Centum marcarum: cum omni iure, dominio, & proprietate: ac cum omnibus vtilitatib⁹ ex eiſdem bonis, ſeu villa prædicta, prouenientibus: nihil excipiendo. Et tenebitur dictus N. præfatum N. occaſione præmiſſorum tueri, defendere, & eliberare, ſub vadio aliarum Centum marcarum. Quod ſi tueri, & defendere, & eliberare noluerit, aut neglexerit: vel in præfatis bonis, per ſe, vel ſubmiſſas perſonas, quouis modo iniuriatus fuerit: & ſe occaſione præmiſſorum, pro præfato vadio citari permiſerit: vel ſui ſucceſſores permiſerint: extunc in primo termino parere tenebitur, & tenebuntur: & in illo termino tueri, euincere, eliberare, bonaque præfata pacificare, ab omnibus perſonis, prout ad aliquam perſonam præſcriptio pertinet. Quod ſi in præfato termino præmiſſa non fecerit, ſeu facere neglexerit: aut iniuriam ſi quam intulerit, reſarcire nollet: extunc in eodem termino, pro præfato vadio, ſatisfacere tenebitur, & tenebuntur: nulla exquiſita, nec colore excogitato: neque iudicialiter neque extraiudicialiter, terminum præfatum differendo: neque quouis modo ipſum vel eius ſucceſſores pro præfato vadio euadendo: quod vadium debet conuerti in ſummam eſſentialem, ſiue principalem, ſine corporali iuramento, nec quicquam ſibi contra ipſum aut eius ſucceſſores, recipiendo, ſub amiſsione ſuæ cauſæ. Nihilominus ſoluto vadio, præſenti obligationi, & in ea contentis, ſatisfacere eidem N. & ſucceſſoribus eius tenebitur: totiens, quotiens ſibi & ſuis ſucceſſoribus opus fuerit.

Inſcriptio locationis & conductionis ſeu Arendæ.

COmparens perſonaliter coram Iudicio Nobilis N. de N. hæres ſiue Tenutarius, publicè & per expreſſum recognouit: Quia bona ſua hæreditaria ſiue obligatoria, videlicet villam N. Nobili N. de N. pro decem marcis pecuniæ, bonæ monetæ, & numeri Polonicalis arendauit, ad tres duntaxat annos, à feſto Natiuitatis CHRIſti proximo, continuè ſe ſequentes: quas decem marcas, præfatus N. prædicto N. tenebitur ſoluere ad quodlibet feſtum Natiuitatis Chriſti, ſeorſum in loco N. Et præfatus N. tenebitur præfatum N. quietare, ad Acta Caſtrēſia diſtrictus illius: & ſic quolibet anno vſque ad expirationem præfatæ arendę. Quæ quidem bona pręfata, videlicet villam N. prędictus N. arendator tenebit, poſsidebit: illiſque vtifruetur, vigore præfatę arendę: & nullo alio iure: cum omni iure, dominio, omnibuſque vſufructibus, ad prædicta bona quoquo modo ſpectantibus: & vtilitatibus ex illis prouenientib⁹: vſque ad decurſum trium annorum, à receptione poſſeſsionis, vel potius ad certum tempus prout ſupra. Et iam præfatus N. dedit ſibi arendatori, realem poſſeſsionem in præfata bona: tenebiturque ipſum tueri, protegere, in præfatis bonis arendatis, ab omni impetitione Iuridica, vſque ad expirationem pręfatę arendę, ſub damno Terreſtri. Et hic idem ſtans præfatus arendator N. etiam recognouit ſe arendaſſe prædicta bona, apud pręfatum N. iuxta continentiam præſentis inſcriptionis. Quæ bona recognouit, non alio genere tantummodo iure arendę prędictę, ſe tenere & poſsidere.

Inſcriptio inter Coniuges ad tempora vitæ.

COmparentes perſonaliter coram Iudicio Nobiles N. de N. & N. de N. Coniuges, ſani mente & corpore exiſtentes, & vſi amicorum conſilio, publicè & per expreſſum recognouerunt: quia omnium bonorum ſuorum hæreditariorum, & obligatoriorum, mobilium & immobilium quæ nunc habent, & in poſt habebunt, inuicem & mutuò conceſſerunt ſibi vſufructum, ad tempora vitæ: Tali videlicet modo: quod ſi præfatum N. priuſquam prædictam N. mori contigerit, extunc ipſa N. bona omnia tàm mobilia quàm immobilia prædicti N. obtinebit & poſsidebit: cum omni iure, dominio, & proprietate, nihil excipiendo illiſq; vti fruetur, ad tempora duntaxat vitæ ſuæ. Poſt mortem verò prædictæ N. bona præfata tàm mobilia, quàm immobilia, totaliter, pleno iure, ad ſucceſſores prædicti N. deuoluentur: ſine quouis impedimento, & contradictione ſucceſſorum præfatæ N. Et ſimiliter ſi contigerit prædictam N. prius mori quàm ipſum N. extunc præfatus N. bona omnia tàm mobilia quàm immobilia præfatæ N. obtinebit, & poſsidebit: cum omni iure, dominio, & proprietate: & omnibus eorundem bonorum pertinentibus: illiſq; vti fruetur ad tempora vitæ duntaxat ſuæ. Poſt mortem verò prædicti N. bona præfata quæcunq; ipſam N. concernebant, ad ſucceſſores prædictæ N. totaliter deuoluentur, ſine quouis impedimento, & contradictione ſucceſſorum præfati N.

Inſcriptio verò ceſsionis hæc eſt.

COmparẽs perſonaliter corã Iudicio præſenti Nobilis A. de B. ſpontè, publicè, ac expreſsè recognouit: quia de omni iure ſuo ac inſcriptionib⁹ ſuis perpetuis (vel obligatorijs in Actis quicũq; cõtentis, à quibuſcunq; perſonis, quacunq; ex cauſa, in & ſuper bonis) habitis, vna cum tuitione in eodem iure, ac inſcriptionib⁹ contenta, latius in ſe ca-

ſe canente, nihil iuris, dominij, & proprietaris, ac vſuum fructuum, ex eiſdem iuribus ac bonis prædictis, ſibi & ſuis ſucceſſoribus relinquendo, ſed prout ea ſolus habuit, tenuit, & poſſedit Nobili D. E. & eius ſucceſſoribus ceſſit; prout iam ex nunc cedit, & reſignat: aliaq; omnia ipſius iuris ac inſcriptionum ſuarum beneficia, bonorũq; dominium, ac vtilitates vniuerſas, in eundem D. & eius ſucceſſores trãsfudit, perpetuo & in æuum. Et iam ipſe A. eidem D. dat realem intromiſsionem, & actualem poſſeſsionem, tàm in hoc ipſum ius ſeu Inſcriptiones, quàm in bona prædicta per Miniſterialem Terreſtrem, quemcunq; iam ex nunc de iure additum, ad intromittendum in præfata bona C. vigore ipſius iuris ceſsi, ac inſcriptionum originalium, tenenda, habenda, & vtifruenda, perpetuò ac in æuum (vel alioqui vſq; ad exemptionem eius vel ſucceſſoribus ipſius realiter faciendam.)

CAPVT XIIII.

De Procuratoribus.

Caſ. Wiſ. 1368. Vt dominarum.

MVlieres in hoſpitio Procuratorem conſtituere poſſunt, præſente Nuncio Iudicis, & aduerſario.

L. 10. P. 595. HL. 207. HP. 444.

Idem ibidem. Quia cuilibet.

Qui vult Procuratore vtatur.

L. 10. P. 594. HL 207. HP 44[illegible]

Caſ. Nieß. 1454. Si quis verò.

Ignaris & egentibus Procurator detur.

L. 94. P. 594. HL 207 HP 443

Sig. Crac. 1543. Omnis.

Cauſam ſuam agat qui vult, quem à captionibus defendat Iudex.

P. 595. HL. 207.

Lex annalis.

Sine

Caſ. Wis. 1368. Præterea. Sine certo Actore nemo agat, neq; procuret: ſub pœna trium marcarum. L. 14. P. 596. HL. 4. HP. 444.

Iag. Crac. 1423. De terminis. Camerarij cauſas ne procurent niſi proprias. L. 45. P. 595. HL. 30. HP444.

Aug. Pet. 1550. Przeſtrzegáiąc. Neq; Notarij, neq; Vicenotarij, apud ſuum Iudicium in quo officio funguntur. P. 595. HL. 170. HP. 407. C. 4.

Sig. Petr. 1538. Petitionibus. Neq; Spirituales, niſi cauſas proprias. S. b 4. P. 595. HL. 208. HP444.

Conſ. Crac. 1505. Item aliquis. Inſufficiens mandatarius, punitur in Iudicio Terreſtri, trium marcarum, in Caſtrenſi ſex ſcotorum pœna. L. 121. P. 597. HL208. HP445.

Sig. Petr. 1511. Item ne prædicti. Procuratorium mandatum tribus groſsis venit. L. 16. P. 596. HL208. HP. 444.

Idem ibidem. Item antiquum. Procurator ſiue ſit poſſeſsionatus, ſiue non, modo habeat mandatum, poteſt in Iudicijs comparere, omniaq; agere, quæ ad principalem pertinent, citare, appellare, modo inſcriptiones non faciat, neq; quietet, nec pecunias tollat, abſq; principali. S. 18. P. 599. HL. 209. HP. 446.

Sig. per decretum. Crac. 1539. Procuratores, in citationib⁹ verba criminalia non ponant, ſub pœna ſeſsionis Turris, vnius ſeptimanæ. P. 48. HL. 38. HP. 25.

Sig. Crac. 1538. Quia impunitas. Procurator & quiuis alius, falſam inſcriptionem procurans, punitur pœna inuaſionis domus, conuictus. S. c 3. P. 597. HL. 93. HP. 445

Sig. Crac. 1543. Procuratores. Procuratores ſint iurati, quod iniuſtas cauſas non ſint ſuſcepturi, æſtimationes in citationib⁹ moderatè ponant, imò immoderata taxa puniatur pœna inordinata citationis. Rebellis Procurator ad Regem remittatur, inobedienti officio interdicatur, exceptis ijs qui iure amicitiæ ducti, cauſas agunt. P. 593. HL. 208.

Lex annalis.

Aug. Petr. 1548. Edicimus. Procurator ex Regeſtro ad cauſas vocatus, præſto ſit, cauſas non extrahat, ſi verò principalem condemnari patiatur, ibidem atq; ſeruus Domino reſpondeat, etiam ſi ſit poſſeſsionatus. P. 598. HL. 208. HP. 445.

Aug. Lub. 1569. Wtym tez. Procuratores infra triduum cõtrouerſias ſuas reddant, alioquin Iudex eas accipere non tenebitur. C. 110.

CAPVT XV.

De foro competenti.

Cas. Wisl. 1368. Cum actor. REconuentioni in Regno Poloniæ non est locus, sed Actor sequatur forum Rei. L. 23. P. 605. HL. 4. HP. 448

Idem ibidem. Statuimus. Contra suum Priuilegium nemo citetur, alioquin sexagenam quam ille à productione Priuilegij Iudici dederit, illi restituat, aut iuret se nesciuisse quod fuerit Priuilegiatus. L. 24. P. 605. HL. 199. HP 448

Bodzanta. 1369. Præterea volumus Ad Iudicium Spirituale nemo vocetur, nisi in causa Spirituali, vel Spirituali annexa vel de debito pro decimis. P. 57. P. 602. HL. 91. HP. 447.

Alb. Pet. 1496. Ad iudicia. Euocator pœna sex marcarum puniatur, & nihilominus forum Rei sequatur. L. 97. P. 605. HL. 91. HP. 449

Alex. Rad. 1505. Quamuis. Spirituales, causas sæculares non iudicent. L. 117. P. 602. HL. 91. HP. 447

Conf. Crac. 1505. Item si quis. Qui verò se responsurum in aliquo Iudicio inscripsit, ibidem respondeat. L. 123. P. 605. HL. 222. HP 449

Praxis. Hæredes tamen obligati, neq; extra districtum euocari, neq; peremptoriè condemnari possunt, nisi antecessor viuens, ad aliquod Iudicium ad inscriptionem citatus fuerit. P. 638.

Conf. Crac. 1505. Si impossessionatus. Impossesionati, coram Iudicio Castrensi respondeant, quomodo autem arestantur habes supra Cap. 8. L. 122. P. 221. HL. 113. HP. 360

Sig. Pet. 1511. Item Statuimus. Aug. Pet. 1550. Acz to iuz. Præter Regiam & officij causam, (quæ districtum non habet) nemo alium de districtu euocet, sub pœna quatuordecem marcarum. S. 18. P. 605. HL. 91. HP. 449. C. 4.

Sig. Crac. 1510. Concordiam. Sig. Pet. 1519. Vt ordo. Sig. Cra. 1532. Prospicientes. Sæcularis si Sæcularem ad Iudicium Spirituale euocauerit, pœna viginti octo marcarum plectatur, cuius medietas fisco, alia parti debetur, Iudicio Castrensi repetēda. Pœna verò contra Spirituales euocantes, in Synodo S. 11. 21. br. P. 603. HL. 91. HP. 447.

erat

erat constituenda, Genera quoq; causarum Spiritualium, conscripturi erant iurium correctores.

Hæc omnia compositione steterunt suspensa.

Aug. Warʃ. 1557 Naprzod zábiegáiąc. — Hi. 25. HP. 448 C. 6.

Instigator neq; ad sui instantiam, neq; ex delatione quenquam citet, nisi pro rebus personæ, bonis, & supereminentiæ Regiæ attributis. Euocans verò contra hoc Statutum, pœnam Centum marcarum luat.

Aug. Petr. 1562. O Karániu wystep: Idem 1567. Fiscus. — C. 14. 75.

Instigator citare non debet nisi eum qui ex prouentibus Regalibus satis non fecerit.

Steph. Warʃ. 1578. Co ſądzić máią. — C. 185.

Capitaneus vel tenutarius bonorum Regalium, si in Iudicio Terrestri ratione bonorum quartæ subiectorum, vel antiqua summa obligatorum conueniatur, ad Conuentum causa remitti debet.

Rex verò liberè semper bona sua iure recuperet.

Ratione quartæ, & causæ bonorum nullo iure receptorum in Conuentu agatur.

Causæ quoq; Iuris Magdeburgensis & Culmensis, Iudicijs Tribunalis non subiacent.

Sig. Cra. 1588. O Bydle. — C. 39.

Ratione pecoris abacti in officio, non Iudicio Castrẽsi, pro damnis vero Iure Terrestri agendum est.

Idem ibidem. O Opáctwach. — C. 40.

Ratione Abbatiæ, contra iuris præscriptum obtentæ, in Comitijs agendum ad cuiuscunq; instantiam.

Idem ibidem. O dobrách. — C. 41.

Ratione bonorum Ecclesiasticorum iniustè alienatorum, Iudicio Terrestri agendum est.

Sig. Warʃ. 1589. Bespieczeństwo. — C. 25.

Pro mercibus in via receptis, Teloneoúe à mercatoribus exacto coram quocunq; officio Castrensi agendum est.

Idem ibidem. O Cudzoźiemcach. — C. 15.

In Iudicio Tribunalis conueniri possunt externi in Prussia bona Terrestria possidentes.

Sig. Warʃ. 1589. O Sláchectwie. — C. 18.

Ementitus Nobilis cõueniri potest in Tribunali inter causas officij. Impossessionat⁹ verò vel Iudicio Castrẽsi vel Iudicio Tribunalis indifferenter.

CAPVT XVI.

De Citationibus

Cas. Pet. 1451. Item volumus.

Citationes falsæ non admittantur, & officiales Iudiciorum in earum autores animaduertant. L. 88. P. 646. HL. 30. HP. 491.

Alex. Rad. 1505. Conformare.

Ad Iudicium Terrestre, citationes sub sigillo Terrestri, ad Castrense verò sub Capitaneali dentur. L. 116. P. 224. HP. 207.

Conf. Crac. 1505. Item si aliquis.

Olim pœnæ etiam à coadiutoribus soluebantur. L. 122. P. 616. HL. 41. 47. HP. 458.

Ibidem. Item dum aliquis.

Et Citationes propter intercisas causas viciabant. L. 24. P. 616.

Sig. Petr. 1511. Item ad abolen. Sig. Pet. 1523. Omnes autem.

Sed iam omnes hæ captiones, & aliæ pœnæ abrogatæ sunt, exceptis pœnis post decretum negotij principalis decerni solitis. S. 20. 32. P. 617. HL. 41. HP. 458

Conf. Crac. 1505. Itẽ in cõcitatione.

In concitatione scribatur in fine satisfacturus. L. 124. P. 665. HP. 491.

Dec. Sig. 1539.

In citatione verba honorem tangentia non ponantur, sub pœna sessionis turris per octiduum. P. 48. HL. 38. HP. 25.

Conf. Crac. 1505. Item pro data.

Per errorem datæ, tituli, vel proprij nominis, in citatione cõmissum nemo causam perdit, sed pœna luita trium marcarum, denuò citare potest, error tamen abecedarius citationem non viciat. L. 121. P. 646. HL. 45.

Idem ibidem. Item si quis.

Citationem super citationem si quis importauerit, soluta trium marcarum pœna, parti & Iudicio totidem, vnam citationem deserat, ex altera proponat. L. 122. P. 622. HL. 45. HP. 462.

Ibidem. Si impossessionat

Impossessionatus, qui arestari non potest, citari debet in Parochia. L. 123. P. 221. HL. 113. HP. 360

Sig. Petr. 1523. Item si actor.

Si Actor amiserit citationem, potest sine pœna citare denuò, ad amissam citationem, etiamsi à priori discrepet, modo essentia & taxa conueniant. Quod si eam habuerit a-

rit acticatam, poteſt ea liberè vti, nec tenetur originalem exhibere. Si verò citatus amiſerit citationem, tenebitur actor illi ſuam commodare, vt ex ea reſpondeat, quam poſt reſponſionem actori reſtituat.

Sig. Crac. 1523. Igitur pro conſuet. In citatione ſufficiat tituli Regij prima pars, puta: Sigiſmundus Dei gratia Rex Poloniæ, &c. & Sigillo Terræ illius ſignata, exprimaturq; nomen actoris, & rei, & eius pro quo reus conuenitur. Actor autem tenetur citato declarare citationem, ſi eam non intellexerit. S. 32. P. 616. HL. 199. HP 457

Idem ibidem. Et ſi quis. Inſufficienti citationi, ſex ſcotorum mulcta poteſt ſubueniri, idq; ſi nomen actoris, vel rei omiſſum, vel ſigillum adulterinum fuerit. S. 32. P. 616. HL. 199. HP 457

Sig. Crac. 1539. Crebris. In citationibus mos ſcribendi præſertim abrogatur. P. 544.

Sig. Crac. 1540. Cum viſum eſt. Rege in Maiori Polonia exiſtente, terminus citationis quatuor ſeptimanarum fit, contra incolam Minoris Poloniæ, alioquin duæ ſeptimanæ ſufficiunt. P. 49. HL. 39. HP. 26.

Aug. Pet. 1550. Pozwy pozwatne. De falſis & calumnioſis citationibus, Iudicium illud coram quo exhibentur cognoſcat. P. 646. HL. 30. HP. 492. C. 4.

Conſuetudo. In citatione ſi quis errat in perſona poſſeſſoris, luita pœna poteſt denuò citare. P. 622. HL. 44.

Praxis. Si quis inchoata lite pro vna iniuria, aliam paſſus eſt, poteſt & pro illa poſteriori agere, modo in citatione ponat quod id factum eſt ſtante priori citatione. P. 622. HL. 45.

Conſuetudo. Si quis alio quam proprio nomine ſe triennio vocari paſſus eſt, non poteſt obijcere defectum nominis. P. 622.

Praxis. Citationem Regiam Cancellatam producens, pœnam trium marcarum luat, licet tamen in termino ex citatione delere quod actor voluerit. P. 48.

Sig. Crac. 1588. O Pozy pozwiech. Poſt mortem Regiam, & omnium Iudicum adcitationes non ſunt neceſſariæ, tàm in Terreſtri quàm in Ciuili iure, niſi vbi pars litigans moriatur. C. 57.

Idem ibidem. O Commiſſeiach. Subditi ex villis Regijs, cauſas ſuas cum Capitaneorũ aſsiſtentia proponant, quæ tamen Ciuibus neceſſaria non eſt. C. 26.

FORMVLÆ CITATIONVM.

Citatio pro debito inſcripto.

Sig. Pet. 1523.

S. 50. P. 618. HL. 42. HP. 485

SIgiſmundus Dei gratia Rex Poloniæ, &c. Tibi Nobili N. hæredi de N. mandamus quatenus in terminis Terreſtribus in N. proximè celebrandis, ad inſtantiam Nobilis N. de N. compareas: qui te citat pro eo: Quia tu non vis ſibi ſoluere centum marcas pecunię certi debiti: quas debuiſti ſibi ſoluere ad tempus iam præteritum: & non ſoluiſti: prout de hoc inſcriptio in actis Terreſtribus N. latius canit: & in totidem ipſum damnificaſti iudicialiter reſponſurus: Datum, &c.

Pro debito non inſcripto.

PRo eo: Quia tu non vis ſibi ſoluere Centum marcas pecuniæ, monetæ & numeri Polonicalis, certi debiti quas debuiſti ſibi ſoluere ad tempus iam præteritum & non ſoluiſti: & in totidem ipſum damnificaſti iudicialiter reſponſurus.

Pro exciſione Gaij, aut Syluæ, aut Mericæ.

PRo eo: Quia tu violẽter excidiſti, ſibi robora in Gaijo ſiue ſylua ipſius in hæreditate N. valoris decẽ marcarũ: &in totidem ipſum damnificaſti iudicialiter reſponſurus.

Pro arboribus fructiferis.

PRo eo: Quia tu excidiſti ſibi violenter decem arbores fructiferas: videlicet N. & N. in hæreditate ipſius villæ N. valoris quinq; marcarum, aut prout Iudicium decernet: & in totidem ipſum damnificaſti iudicialiter reſponſurus.

Pro

Pro vulneribus.

PRo eo: Quia tu fecisti super ipso initium litis & intulisti sibi violenter tria vulnera cruenta & duo liuida: quæ Ministerialis Terrestris N. de N. cum Nobilibus in tempore vidit: quæ vulnera pensat sibi ad quadraginta marcas pecuniæ: vel prout ius decernet: pro quibus vult te conuincere iudicialiter responsurus.

Pro capite occiso.

PRo eo: Quia tu occidisti patrem ipsius Nobilem N. de N. quam occisionem Ministeriali Terrestri N. de N. & Nobilibus obduxit & super te protestatꝰ est: quod caput patris sui præfati pensat sibi ad Centum viginti marcas: & ad pœnam carceris: aut prout Iudicium decernet, & vult te pro eodem conuincere iudicialiter responsurus.

Pro propinquitate.

PRo eo: Quia tu possedisti & tenes propinquitatem ipsius, videlicet villam N. & eius hæreditatẽ ad quam ipse est propinquior quam tu post Nobilem olim N. patruum suum germanum: quæ bona præfata æstimat sibi ad ducentas marcas pecuniæ & in totidem ipsum damnificasti iudicialiter responsurus.

Pro diuisione.

PRo eo: Quia tu non vis cum ipso diuidere bona hæreditaria N. quorum medietas ipsum N. concernit: & ipse tecum vult quod sibi pensat ad Centum marcas pecuniæ & totidem damni iudicialiter responsurus.

Pro

Pro redimendis bonis obligatorijs.

Citat te ad recipiendũ pecunias quas te in bonis ipsius hæreditarijs videlicet villa N. prætendis habere inſcriptas: & ideò vt ſtares: & inſcriptiones tuas coram Iudicio oſtenderes & pecunias reciperes: ſibiq́ue tanquam hæredi de bonis ipſius præfatis iudicialiter condeſcenderes. Datum.

Citatio ſupraſcripta poteſt fieri etiam ad actorum poſitionem, non expectata celebratione terminorum: & hoc fiet in arbitrio actoris.

Pro Kmethone profugo ſiue quouis alio ſubdito.

PRO eo: Quia tu non vis ſibi extradere laborioſum N. Cmethonem ipſius de villa N. ad villam tuam N. profugum: quem apud te in villa tua præfata N. areſtauit per Miniſterialem Terreſtrem N. de N. quem ſibi penſat ad decem marcas & totidem damni iudicialiter reſponſurus.

Pro cautione fideiuſſoria.

PRo eo: Quia tu ſibi fideiuſsiſti: pro Nobili N. de N. ſoluere viginti marcas pecuniarum ad temp⁹ iam præteritum: quas viginti marcas: nec ipſe N. principalis: neq; tu tanquam pro eo fideiuſſor ſoluiſtis: pro quibus te citat: & in totidem ipſum damnificaſti: iudicialiter reſponſurus.

Pro receptione fœni & frumentorum.

Pro

PRo eo: Quia tu recepisti sibi violenter decem cassulas fœni in prato ipsius hæreditario villæ N. laboris ipsius: quod fœnum pensat sibi ad viginti grossos & totidem damni iudicialiter responsurus.

Pro conculcatione & depastione frumentorum.

PRo eo: Quia tu immisisti de industria & violenter familiam tuam cum equis & pecoribus in & super hæreditatem ipsius N. & conculcasti sibi frumenta diuersi generis laboris ipsius: quæ sibi pensat ad triginta marcas pecuniarum: & totidem damni iudicialiter responsurus.

Citatio ad paratam citationē post mortem patris: aut cuiusuis antecessoris cui nondum venerat terminus.

QVI te concitat alias przypozyvva ad paratam citationem Nobilis olim N. patris prædicti Nobilis N. legitimi, qua te præfatus olim N. pater ipsius citauerat, videlicet pro eo.

Et inseratur citatio patris & taliter concludatur. Et præfata actio concernit prædictum N. tanquam filium legitimum prædicti N. Ideò ad præmissa prædicto N. tanquam successori iudicialiter responsurus.

Dum pater aut filius antecessor lite contestata siue scripto termino aut condemnato reo mortuus fuerit.

QVI te concitat alias przypozyvva ad paratam citationem & actionem: & ad paratum terminum. Si terminus est translapsus tunc scribatur ad translapsum terminū qui sibi translapsus est in termino, &c. Et ad omnes actus iudiciarios Nobilis olim N. patris prædicti N. Et ad eum punctum in quo cessauit causa morte prefati Nobilis olim N. patris prędicti N. ad quam actionem ipse N. est propinquior: & eum concernit tanquam filium post patrem: prout citatio & processus causæ ipsius in actis Terrestribus N. latius disponit: videlicet occasione summæ Centum marcarum: Ideo te concitat alias Przypozyvva: ad attentandum ipsum procedi ad vlteriores gradus & processus Iudiciarios. Si nondum erat lis contestata concludatur: ad præmissa iudicialiter responsurus. Sed si post condemnationem in lucro: vel post latam sententiam: extunc ita concludatur. Ad præmissa iudicialiter attentaturus procedi ipsum contra te ad vlteriores gradus.

Citationis translapsæ adcitatio.

QVI te concitat alias przypozyvva ad paratam citationem translapsam: quæ sibi est translapsa in terminis Terrestribus in N. iam præteritis: qua te citauerat pro eo, &c. Et eo inseratur citatio, & concludatur, iudicialiter responsurus.

A Kmethone siue alio quouis subdito.

AD instantiam laboriosi N. de N. Cmethonis & subditi Nobilis N. de eadem N. hæredis: qui te citat pro eo: Quia tu recepisti sibi violēter bouem valoris trium marcarum pecuniæ & ipsum in totidem damnificasti: iudicialiter responsurus: & dominus ipsius præfatus N. stat pro pœna sua trium marcarum, iuxta præfatum N. subditum suum. Datum.

Grani-

Granicierum.

QVI te citat ad faciendum granicies seu limites inter bona ipsi⁹ N. hæreditaria villæ N. ab vna : & tua etiam hæreditaria villæ N. partibus ab altera : & ad attentandū sibi N. decerni actoratum vigore præsentis citationis iudicialiter responsurus.

Pro non administratione iustitiæ.

PRo eo : Quia tu non vis sibi iustitiam ministrare cum laborioso N. Kmethone & subdito tuo de villa tua N. qui sibi excidit robora diuersi generis, in Gaio ipsius in hæreditate villæ N. quam non administrationem iustitiæ pensat sibi ad decem marcas pecuniæ & totidem damni.

Secundæ citationis post cōdemnationem in pœna Contumaciæ.

CItat te secundò prout te condemnauit in termino primo in terminis Terrestribus in N. iam præteritis in pœna contumaciæ iuxta suam primam citationem, qua te citauit pro eo, &c. Et inseratur citatio originalis & cōcludatur iudicialiter responsurus.

Concitationis alias Przypovviastu post condemnationem in lucro.

Qui

QVI te concitat alias przypowviesćza ad soluendum & satisfaciendum pro his omnib⁹ pro quibus te condemnauit in termino peremptorio in terminis Terrestribus in N. iam præteritis iuxta suam citationem in lucro; pro toto qua te citauerat pro eo, &c. Et inseratur citatio & concludatur loco responsurus: iudicialiter satisfacturus.

Citatio ex officio Succamerarij ad campum post condemnationem Citati in lucro in Iudicio Terrestri.

TIbi Nobili N. hæredi de N. mandamus quatenus coram nobis aut Camerario nostro feria secūda post festum Sancti N. nunc instans proxima: in loco campestri inter bona hæreditaria Nobilis N. dicta N. & tua etiam hæreditaria dicta N. vbi videlicet præfatus N. actor: nos seu nostrum Camerarium locabit: ad attentandum & videndum ipsum ducere nos siue officium nostrum, ducereq; & sipare granicies: scopulos de terra erigendo: & alia signa metalia siue granicialia faciendo: attentaresq; & aspiceres ipsum cum testibus præstare iuramentum, tanquam actorem, super vera & iusta ductione & sippatione præfatarum granicierum: prout præfatum actoratū contra te obtinuit: condemnando te in lucro actoratus, in Iudicio Terrestri N. in terminis iam præteritis: cum quo actoratu ad nos siue nostrum officium ad campum est remissus, præmissa iudicialiter attentaturus. Datum.

Citatio Castrensis ad querelam.

N. de N. Capitaneus N. Tibi Nobili N. de N. Innotescimus Nobilem N. de N. contra te coram nobis in que-

in querela depoſuiſſe: quomodo tu ipſum de pacifica poſſeſsione bonorum N. violenter expuliſti & depercuſſiſti: quare vigore Regio & noſtri officij Capitaneatus mandamus: quatenus coram nobis aut officio noſtro Caſtrenſi N. feria ſecunda poſt feſtum N. in Caſtro N. compareas: querelis præfati N. & ad alia protunc tibi obijciendà reſponſurus: Quod ſiue comparueris ſiue non: nos ad ea quæ noſtrum officium ſpectant procedemus. Datum in Caſtro N.

Concitatio alias Przypovviaſt poſt latam ſententiam pro re decreta.

QVI te concitat alias przypovvieſzcza ad ſatisfaciendum & ſoluẽdum ſibi Centum marcas per Iudicium Terreſtre N. in terminis Terreſtribus in N. proximè præteritis ſibi ſuper te decretis, & ad attentandum ipſum iurare ſuper damnis exinde ſequutis: ideò vt ſtares & pro præmiſsis omnibus, & pro pœnis ſatisfaceres. Datum.

Citatio à minorennibus adultis contra tutorem.

Praxis. CItat, ſeu citant te, quia tu exiſtens ipſius iure naturali, ſeu inſcriptionis paternæ, aut datiuo tutor, non feciſti ſibi rationem de bonis mobilibus & immobilibus, veſtibus videlicet, auro, argento, pecunia, ſupellectili domeſtica, equis, bobus, vaccis, ouibus, capris, prædijs, &c. poſt olim A. B. patrem ipſius legitimum in tuam tutelam & adminiſtrationem aſſumptis, quorum etiam omnium rerum, publicum &ꝗ authenticum Inuentarium non feciſti in damnum ipſius actoris, ſeu quondam pupilli

P. 619. HL. 43.

pupilli tui. Quæ omnia penſat ſibi contra te ad C. D. Marcas pecuniæ & totidem damni vel prout ius decernet, quæ tibi latius in termino declarabuntur iudicialiter ſis reſponſurus.

Citatio pro redimendis bonis à propinquo venditis.

Praxis. CItat te pro eo: quia tu tenes & poſsides bona A. B. à Nobili C.D. fratre, vel patruo alioúe propinquo ipſius tibi vendita, ad quam tenendam ille eſt Iure naturali propinquior quàm tu, ideo vt ſtares, inſcriptiones tuas legitimas oſtenderes, pecuniam ab eodem reciperes, & de bonis eiſdem ipſi condeſcẽderes, iudicialiter ſis reſpõſurus. Datum. *Ibidem.*

Citatio pro debito inſcripto ſi vadium obligationi ſit appoſitum.

Praxis. QVI te citat pro eo: Quia tu non attenta tua inſcriptione A. B. qua te ipſi C. D. inſcripſiſti & obligaſti cum tuis poſteris ſoluturum, vel ad Acta E. F. repoſiturum G. H. Marcas pecuniæ, ad tempus I. K. proximè præteritum, idq; ſub vadio totidem ſummæ facere debuiſti, & non ſoluiſti neq; repoſuiſti, prout de eo tàm tua Inſcriptio, quàm Proteſtatio ipſius C. D. eo nomine in Actis præfatis facta latius in ſe teſtificantur. Propter quod vadium præfatum L. M. in inſcriptione contentum eidem ſuccubuiſti ad ſoluendum: pro quo te citat, & prout tibi latius in termino hæc omnia declarabuntur, iudicialiter ſis reſponſurus. *P. 620. HL.*

Adci-

Adcitatio ad paratam Citationem patris, fratris, vel cuiuscunque antecessoris mortui, cuius citationis terminus nondum venerat.

QVI te concitat aliàs Przypozyvva ád páratam citationem Nobilis olim A. patris prædicti Nobilis B. legitimi, qua te præfatus olim A. pater ipsius citauerat videlicet pro eo.

Et inseratur Citatio patris & taliter concludatur. Et præfata actio concernit prædictum B. tanquam filium legitimum prædicti A. ideò ad præmissa prædicto B. tanquã successori iudicialiter responsurus.

Ibidem. *ibdem.* Quod si è contrario pars Citata moritur pendente & indecisa causa, actor tenetur contra pueros & successores eius Citationẽ & causam per concitationem reuiuificare infra annum & sex hebdomadas. Alioqui si id actor facere neglexerit, causam totam pro qua actio inter eos vertebatur vt supra scriptum est, perdet in perpetuum secundum consuetudinem Terræ antiquam.

ibidem. *ibidem.* Si verò plures fuerint actores & similiter rei in vna citatione: Et si aliquis eorum pendente citatione ex vtraq; parte moreretur, vel plures aut omnes morerentur: extunc actores superstites à se & successoribus defunctorũ participum suorum, vel successores actorum, contra reos etiam viuentes, aut hæredes, & contra successores defunctorum, citationẽ huiusmodi & causam reuiuificare tenentur, totiens quotiens id acciderit, vsque ad finem causæ. Nam si quis moritur in citatione existens, moritur citatio sua & actio, nisi fuerit reuiuificata per Citationem contra hæredes, & successores mortui.

Si au-

Ibidem. Si autem pars habens actionem ad quodcunq; Iudicium pendentem moritur intra terminos, vel eo die quo dicta actio debuit iudicari: extunc pars aduersa siue sit actor, siue reus: non debet prosequi causam huiusmodi propter mortem partis suæ, in eisdem terminis & Iudicio vbi pendebat: nisi præmissa concitatione contra successores mortui iuxta consuetudinem Terræ. Si verò in tali casu attentaret terminum, & causam prosequeretur cōtra defunctum: hoc partem prosequentem non releuabit, quin cum laruis, hoc est, cum mortuis luctari videbitur.

Ibidem. Quandocunq; aliquis citauerit alium pro aliqua re, aut bonis aliquibus, aut debito: & alia pars eundem similiter citauerit pro eadem re, citatus non tenetur, nec debet cogi ad respondendum vtriq; citationi, & Partibus diuersis, donec partes actoreæ de iure suo prius inter se experiatur: quæ illarum sit propinquior, & maius interesse habeat ad huiusmodi debitum, aut bona, & res alias, pro quibus dictæ citationes vertuntur, & interea citatus pacem habere debet, à prædictis citationibus, aut vtraq; pars Actorea ad vnam Citationem se inscribat, & vnum actorem se contra prædictum Citatum faciat, nec alio modo citatus ad responsionem dictis partibus, & citationibus earum debet compelli.

Ibidem. Quicunq; in tempore à Iure concesso ponit citationē in aliquibus bonis contra possessorem pro aliquo debito aut onere in illis bonis inscripto, vel reuocando aliqua bona prædicta propinquitate, credens illum possessorem esse & hæredem prædictorum bonorum: si per hæredem verum, aut per Citatum talis citatio impugnaretur, eo quod actor errauit in proprio nomine veri hæredis: non nocet iuri suo error huiusmodi, etiamsi talis citatio fuerit secunda: quin luendo pœnam solitam propter citationis importationem illicitam poterit causam incœptam citatione alia meliori contra verum hæredē illorum bonorum prosequi, & continuare iuxta iuris formam.

Si quis alio nomine seu cognomine quam proprio, quod sibi in Baptismo impositum est, per triennium vocare-

caretur: talis poterit in citationibus scribi isto cognomine, & in testimonium quodcunq; tanquam proprio nomine absq; omni obiectione & iactura causæ.

Forma Citationum ex officio.

Praxis. HL. 41.

SIgismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masouiæ, Samogitiæ, &c. Dominus & hæres. Tibi A. B. C. nostro D. ex officio tuo C. D. deq; omnibus bonis tuis, mobilibus & immobilibus, vbilibet in Regno nostro habitis & possessis, iuribus aliarum personarum in eisdem nihil nocendo, mandamus: vt Cracouiæ, vel vbi tunc cum Curia nostra feliciter constituti fuerimus, coram nobis, Consiliarijsque nostris, nobis protunc lateri nostro assessuris, feria tertia proxima ad instantiam G. H. legitimè ac personaliter compareas. Citat te pro eo: Quia tu præsidens in loco Officij tui, H. D. à Nobis tibi credito & commisso, in causa iudiciali, inter eundem G. H. actorē ex vna, & inter I. K. citatum ex altera, partibus, occasione L. M. mota, latius in se canente, eundem G. H. actorem, circa horam N. O. contra Iuris & Iudiciorū formulā, nō expectato scilicet tēpore debito, quo iuxta Statuti dispositionem, actores euadi debent, neq; etiam præmissa solenni vocatione sui per Ministerialem, loco etiam ac forma Iuris incompetenti, in euasione ipsi I. K. cōdemnare: sed neq; arestare eidem ipsam condemnationē, motionēq; ab ea interponere, & in acta scribere permisisti: in magnum grauamen, & præiudicium ipsius, prout de eo acta tua G. D. vel alioqui protestatio ipsius G. H. coram Ministeriali Terrestri P. Q. & Nobilibus multis facta, & in recēti coram actis R. S. latius vereq; recognita, canunt & testificantur. Quam iniuriam pensat sibi contra te, ad T. V. marcas pecuniarum, numeri & monetæ Polonicæ, & totidem damni, prout hæc omnia tibi latius, in termino de-

clarabuntur. Iudicialiter sis responsurus. Datum X. feria V. proxima, Anno Domini.

Cum verò Magistratus citatur.

Praxis. Similisq; citatio ipsius Magistratus fieri solet ab reo: si è contrario Iudex, præter tempus, locum, ac solennitates iuris, illum condemnari in lucro permitteret, vel alioqui si causam suam, ad forum de iure communi non pertinentem, exceptione ipsius rei non obstante, iudicaret: aliquidúe aliud in officio sedens, contra iuris præscriptum, & bonos mores, contra alterutram partem faceret: Exceptiones videlicet allegationes, motiones, protestationesúe facere, aut scribere prohiberet: secusúe quàm factæ auditæq; fuerant, scriberet: & alia huiusmodi, abusus sui officij autoritate, præter iuris præscriptum & æquitatem designaret. Ibidem.

Farrago Citationum Regiarum ad instantiam Instigatoris Regij seu Fisci Procuratorum.

Praxis. Citat te: quia tu postpostposito boni Ciuis, & fidelis subditi officio, hoc vel illud, in & contra personam Nostram Regiam dixisti: vel (quod absit) machinatus es: per quod hanc vel illam pœnam Statuti commeruisti: prout tibi in termino latius declarabitur, vel prout hoc aut illo Nobili occiso, pœnam carceris nobis & Reipub. debitam, non sustinuisti: Iudicia, Commissarios, Conuentus, vel Legatos nostros violasti: bonis Fisci, his vel his, hoc vel illud damnum intulisti: ex illisúe pecunias à nobis tolli solitas exactiones censuum de bonis nostris, vel pen- Ibidem.

vel pensionem retinuisti: sal præter prohibitionem nostram publicam, huc vel illuc intulisti: mare nostrum Pyratis armasti: res ad littus eiectas occupasti: flumina nauigabilia impediuisti: vias nostras insedisti, coarctasti, interclusisti, inundasti, deteriorasti, auertisti: equireas vel boues, extra Regnum, præter publicum decretum, egisti: vectigalia, & telonea noua instituisti: ex commissoq; ad nos deuoluta, vi accepisti: monetam falsam cudisti: vel intulisti: has vel illas pœnas, ex iudicato nobis & fisco nostro prouenientes, non soluisti: vel ob crimen peculatus, famosorum libellorum, vel ob aliud facinus, incurristi: Virginem, Viduam, vel Vxorem huius vel illius, rapuisti & violasti: literas publicæ fidei, huic vel illi per nos datas, missas, Conuentus, belliúe denunciatiuas, retinuisti & accepisti: fidem sponsione obligatam fregisti: collecto exercitu, castrum huius vel illius, hostiliter, turbandoq; pacem Regni publicã expugnasti: vel illum ad hostem Regni, præterúe decretum Comitiorum, extra Regnum eduxisti: statione profugisti. Consilia tibi credita, tormenta, arma, pixidarium puluerem, exercitum, castraúe, aut oppida nostra hostibus prodidisti in publica expeditione, vel stipendio accepto non meruisti, & id genus alia.

CAPVT XVII.

De Ministerialibus.

Cas. Wis. 1368. Quoniam.

Sig. Petr. 1523. Debet autem.

OLim Ministerialis tangẽdo portam & clamando citabat.

L. 12. P. 627. HL. 157. HP. 456

Iam verò Ministerialis, cum vno Nobili, ponat citationẽ, in Curia rei, vel apud Aduocatũ, Kmethonem, aut Hortulanum.

S. 32. P. 638. HL. 158. HP. 459.

Ibidem. In villis verò. | Ibidem. HL. 199 P. 628. HP. 459

In desertis verò villis, citatio in lignum recisum posita terræ infigatur.

Cas. Wis. 1368. Flebili querela. | L. 12. P. 626. HL. 157. HP. 465

Ministerialis irrequisito Iudice neminem citet, sub pœna priuationis & adustionis.

Idem ibidem. Possibilitas. | L. 13. P. 626. HL. 157. HP. 452

Iudex non nisi per Ministerialem citet, nisi sit recens crimen.

Idem ibidem. Consuetudine. | L. 23. P. 280. HL. 156. HP. 255.

Ministerialis ab inspecto occiso, vno grosso sit contentus, exuuias verò ne tollat.

Idem ibidem. Item vbi Curia. | L. 32. P. 625. HL. 157. HP 464

Ministeriales Palatini instituant, & iudicent, & propter illorum iniurias, pœnas exigant.

Idem ibidem. Statuimus. | L. 37. P. 629. HL. 158. HP. 468

Ministerialis à testibus quatuor scotos, à pœna trium marcarum bouem, pro furto verò pignorans, bouem mediocrem recipiat.

Abrogatum hoc est.

Idem ibidem. Item si officiales. | L. 32. P. 629. HL. 158. HP. 468

Ministerialis, si aliter iuramentum prædixerit, atque debuit, priuatione perpetua puniatur.

Idem ibidem. Decernimus. | L. 37. P. 53. HL. 39. HP. 207

Ministerialem ad citandum, vt Rex, ita & Palatinus, & Capitaneus, & Iudex, & Subiudex, & Officialis dare potest.

Cons. Crac 1505. Item cum aliquis. | L. 121. P. 628. HL. 158. HP. 467

Reus respondere non tenetur, nisi viso Ministeriali.

Ibidem. Si alicui. Sig. Crac. 1543. Relatio Ministerialis. | L. 123. P. 628. HL. 156. HP. 467.

Relatio tamen eius, ex alio districtu allata, vim habet, personalis recognitionis.

Lex annalis.

Cons. Crac. 1505. Item dum Actor. Sig. Petr. 1523. Debet autem. Steph. Crac. 1576 O Woznych. | L. 123. P. 629. HL. 158. HP. 459 467. S. 32.

Ministeriali cum quid protestatur, duo Nobiles adsint, quando verò citationem ponit, vnus Nobilis sufficit.

C. 162.

Ministerialium relationes suscipiantur sub pœna Centum marcarum. Ministerialis verò respondeat coram Rege, vel coram Iudicio vltimæ instantiæ, vbi peremptoriè sese iustificent.

Steph. Vars. 1578. Woznych bespie. | C. 190.

Ministerialem dum officio suo fungitur, si quis occiderit, vulnerauerit, vel percusserit, pœna violationis Iudiciorum puniatur. Ministeriales verò respondeant coram Palatino loci illius, vbi excesserint.

CAPVT XVIII.

De Inhibitionibus.

Cas. Korcz. 1451 Item decernimus. — L. 88. P. 606. HL. 115. HP. 450

NEque Rex inhibitiones det, nisi in causis eorum qui in bello sunt, vel negotia publica gerunt.

Cas. Nieß. 1454 Item pollicemur. — L. 93. P. 606 HL. 115. HP. 450.

Inhibitiones etiam à Rege impetratæ, nullæ sint neq; audiantur.

Alb Petr. 1496. Item viam. — L. 108. P. 606. HL. 114. HP. 450

Spirituales Iudicia sæcularia inhibitionibus non turbent, nisi causa sit Spiritualis.

Idem ibidem. Cancellarij autem Sig. Crac. 1532. De inhibitionibus — S. b 2. P. 606 L. 113. HL. 115. HP. 451.

Cancellaria inhibitiones ne det, censentur enim pro literis iuri contrarijs.

Sig. Petr. 1538. Volumus. Aug. Petr. 1550. Okolo inhibiciey. — S. 4 5. P. 607. HL. 114. HP. [illegible] C. 3.

Qui literas inhibitorias produxerit, vel Iudex qui eis paruerit, pœna quatuordecem marcarum puniatur. Exceptis causis seruitijs Reipub. vel bello occupatorum, quæ tamen non nisi ad vnius anni decursum, literis specialibus Regijs suspendantur.

Plura de Inhibitionibus militaribus habes infra Parte 5. Cap. 1.

CAPVT XIX.

De probationib⁹ & trãsactionibus.

Cas. Wisl. 1368. Per experientiam — L. 17. P. 657. HL. 283. HP. 479.

TEsti producto, si excommunicatio obijciatur, producens verò alios non habeat, debet ab eo qui excommunicauit, peti absolutio, ad actum illum, quam si ille temerè denegauerit, deponantur testimonia citra præiudicium causæ.

 In pro-

Idem ibidem. Conradus.

In probatione bonorum venditorum, consanguinei admittuntur ad testimonium.

L. 18. P. 501. HL. 284. HP. 499.

Cons. Crac. 1505. Item dum actor.

Reo sese ad euasionem non trahente, actor ad probationem, si se ad eam trahit admittatur, vbi verò vterq; sese trahit, alter ad probandum alter ad euadendum, reus propior est vt euadat, exceptis causis quibus probatio actorem sequitur.

L. 122. P. 651. HL. 5. HP. 496.

Idem ibidem. Item simplici.

Simplici rescripto nihil probatur, nisi sit sub sigillo, vel nisi ipsa Acta adferantur.

L. 122. HL. 243.

Praxis.

Qui non probat, id quod se fuisse probaturum obtulit, causa cadit.

P. 658. HL. 37.

Ex Priuil. Iag. in Iedl. 1423.

Lite pendente, si quis concordiam tentauerit, ab omnibus pœnis absoluitur.

L. 52. P. 242. HL. 150.

Praxis.

Arbitris & compositoribus, transactionem in Iudicio recognoscentibus absq; iuramento fides adhibeatur, præsertim vbi iudicialiter dati sunt. Si verò extraiudicialiter accepti sunt, pars autem aliqua transactionem negat, arbitri audiri debent, & iurare instar aliorum testium, præsertim vbi vadium non est appositum, tunc enim Actor seu allegans transactionem illam probat arbitris suis & testibus, eorumq; iuramento, ad quod testimonium etiam consanguinei admittuntur.

P. 659.

De literarum probationibus habes plura supra Parte secunda Cap. 14. de Contractibus.

CAPVT XX.

De Appellationibus.

Kas. Wisl. 1368. Petrus agebat.

SEntentia à qua appellatum non est transit in rem iudicatam.

L. 20. P. 668. HL. 10. HP. 501.

Idem ibidem. Cum aliquis.

A sententiæ redargutione Castellano Cracouiensi Pelliceus Hermelinus, Sandomiriensi & Lublinensi & cuilibet Palatino Mustellinus, Iudici Cracouiensi & Sandomiriensi Mardurinus, Subiudici Vulpinus, Succamerario, sex mar-

L. 28. P. 670. HL. 240. HP. 503.

ſex Marcæ: Camerario ſex ſcoti, Iudici Caſtellani media marca, Notario Terreſtri pelliceus vulpinus, reliquis Caſtellanis & Iudicialibus ſex ſcoti, debentur.

Abrogatum hoc eſt.

Idem ibidem. Cum in cauſarum.

Appellare cuilibet liceat, appellationem tamen proſequens, tres marcas Iudici ante omnia numeret, quas illi Iudex (ſi retracta ſententia fuerit) reſtituat, cum pœna trium marcarum.

S. 32. P. 670. HL. 241. HP. 503.

Idem ibidem. Statuim⁹ inſuper.

In præſentia Regis vel Baronum, Iudex de malè iudicato redargutus, conuinci debet ſex teſtibus, ſibi ſimilibus, redarguens tamen non audiatur, donec eidem tres marcas, vel pelles mardurinas dederit.

L. 32. P. 670. HL. 126. HP. 505.

Idem ibidem. Similiter.

Subiudicis ſententiam redarguens, tres ferrones, vel tres pelles vulpinas, eidem det, Iudici verò Caſtellani tres pelles agnellinæ debentur.

L. 32. P. 671. HL. 241.

Caſ. Korcz. 1451. *Item ſi quis.*

Iudex motus illam duntaxat cauſam in qua motio intercesſit, non iudicet, ſed alias omnes iudicet.

L. 87. P. 670. HL. 126. HP. 504.

Sig. Petr. 1519. *Iudices Terreſtres*

Retractatio ſententiæ Iudicem non infamat.

S. 24. P. 229. HL. 240. HP. 209.

Sig. Petr. 1523. *Item volumus.*

In proſequutione appellationis, ſi ſententia Iudicis retractatur, appellanti tres marcæ, quæ Iudici debebantur, reſtitui debent. Si verò approbata fuerit, eas Iudex accipiat.

S. 37. P. 670. HL. 240. HP. 504.

Idem ibidem. Caſu verò.

Olim à Iudice Terreſtri vel Caſtrenſi verbo appellabatur ad Comitia, vel ad terminos generales, abſq; motione Iudicis.

S. 37. P. 669. HL. 9. HP. 506.

Sig. Petr. 1538. *Quia iudicum.*

Deinde verò motio reſtituta eſt ſuo loco cum formula mouendi Iudicis.

S. c 2. P. 669. HL. 168. HP. 508.

Sig. Petr. 1538. *Quia nonnulli.*

Olim à Iudicio Caſtrẽſi omiſſo Capitaneo ad Conuẽtum, ab officio verò poſt Curiam motio interponebatur.

S. b 2. P. 59. HL. 10. HP. 209.

Steph. Varſ. 1578. O Sądziech Trib.

Iam verò Iudices Terreſtres & Caſtrenſes mouentur ad Iudicia Tribunalis Regni.

C. 184.

Sig. Crac. 1543. *Ab acceſſorijs.* Aug. Warſ. 1557. Aby tym prędſza.

Ab acceſſorijs, quæ amiſsionem cauſæ non ferunt, Iudex non moueatur, in ijs verò quæ cauſam perimunt, ita moueatur, vt appellans in negotio principali in illa inſtãtia, ad quam prouocat, procedere ſit paratus.

P. 675. HL. 32. HP. 417. 502. C. 6.

Appellans

Aug. Petr. 1558. Wiecza tż znaamy. Praxis.

Appellans in accessorio ad Colloquia ibidem in principali procedat.

P. 675. HL. 48. HP. 417. C. 3.

Motio non admittitur in causis.

P. 670. HL. 166.

Iniquè exacti Telonei.

Administrationis iustitiæ.

Redemptionis bonorum obligatorum.

Ad inscriptionem.

Vltra ea quæ hic de appellationibus habemus, vsum quoq; eum retinemus, quod non admittente Iudice appellationem Ministeriali protestamur, & tandem ad superiorem Iudicem ad quem prouocabamus Iudicem illum pro denegata appellatione, & partem aduersam ad prosequendam eandē appellationem per literas citationis vocamus, & ita ad prosequutionem appellationis admittimur.

Sig. Crac. 1588. O wykupnie.

Appellationes quæ in causis redemptionis bonorum obligatorum interueniunt, non expectato proprio Palatinatu, inter causas officij in Iudicijs Tribunalis decidantur. Iis verò quæ sub tempore Tribunalis interponuntur, terminus sex septimanarum præfigatur. C. 29.

Idem ibidem. De accessorijs.

A decretis in accessorijs latis, citati soluant, etiamsi contra illos decernatur. Appellationes quoq; in accessorijs, quæ tantum terminum aut citationem tangunt, iuxta Constitutionem Anni Millesimi Quingentesimi Quinquagesimi Septimi, non admittantur, nisi sit tale quod amissionem causæ sapiat. Iudex verò ratione præmissorum, pro damnis ex officio non citetur, sub pœna dupli-ci quatuordecem marcarum, nisi ad prosequendam appellationem. C. 57.

Sig. Crac. 1588. Prosequutio.

Appellans in accessorio, iam reuocare appellationem non potest, sed eam prosequi coram Tribunali, & ibidē in principali procedere tenetur. Dilationes in termino motionis nullæ concedantur, excepta veræ infirmitatis in actione personali, si ea pars nondum vsa est, quæ tamen non C. 58.

men non nisi ad quindenam concedatur, cui ibidem satisfieri debet, cum vlteriori causæ processu, etiamsi actiones illius Palatinatus determinentur.

Sig. 3. Warſ. 1598. O Rocach. Pœnæ iudiciales dictæ koce, Succamerarijs, eorumq; Camerarijs, Capitaneis, eorumq; Vicecapitaneis, in causis ab eorum officijs deuolutis, in Tribunali reddantur. C. 13.

CAPVT XXI.

De re iudicata eiusque exe quutione.

EXequutio rei iudicatæ sicut ex processu iudiciario propendet, ita quoq; vix non vno eodemq; Titulo comprahendi deberet. Verum quia hæc apud nos habet suos terminos, suumq; processum, iure circumscriptum, ideò sub speciali titulo eam adnotauimus. Porro sicut ipsam processus formulam, aliam habemus antiquam, aliam nouam, ita & exequutionis, eamq; talem, vt antiquam Maior, nouam Minor Polonia retineat, quam tamen vtramq; maiori ex parte nobis vsus & consuetudo interpretatur. Cum itaq; non ipsa Statuta condendi, vel corrigendi, sed duntaxat Promptuariolum eorum quæ in Statuto continentur comparandi nobis esset animus, vtramq; formulam exequutionis hic breuiter perstringemus, posteaquam ea quæ ex antiquioribus legibus ad eam rem pertinere videbuntur attigerimus.

Alex. Rad. 1505. RES iudicata obtinetur aut per sententiam, & ex partium controuersia, aut in contumaciam. Per sententiam itidem dupliciter nascitur, vel citato personaliter præsente, vel absente quidem sed per Procuratorem agente. Si Citato præsente sententia lata est, tunc aut in instanti satisfacit, aut temerè discedit, si satisfacturus est faciat id aut per cautionem, aut per obligationē, aut per pignorum traditionē, si temerè discedit, tunc primum per actorem condemnatur, in pœna trium marca- L. 2. P. 663. HL. 203. HP. 470.

rum, parti & Iudicio totidem, eodem actu condemnabitur quoq; in pœna quatuordecem marcarum Cameræ Regiæ, Ministerialisq; addatur ad pignorandum victum. In alijs terminis Ministerialis recognitione peracta, additur denuò Ministerialis ad intromittendum actorem in bona citati, in perlucris. Si intromissio non admittitur, tunc in alijs terminis causa remittitur, ad Brachium Regale ad loci Capitaneum. Quod si per Procuratorem citatus defensus est, additur terminus concitatorius ad satisfaciendum pro conuictis. In quo termino citatus si comparuerit, debet satisfacere, si temerè discedit, procedi debet contra illum, sicut supra scriptum est, vsque ad remissionem ad brachium Regale.

Cas. Wisl. 1368. Petrus agebat. — L. 20. P. 668. HL. 10. HP. 501.

Sententia à qua appellatum non est; transit in rem iudicatam, neq; Iudex malè iudicati accusari potest, imò accusato pœna debetur.

Alex. Rad. 1505 Propter differentias. Sig. Crac. 1507. Vt officiales. — S. 3. P. 241. L. 119. HL. 32. HP. 212.

Capitanei rem iudicatam exequantur, sub pœna Centum marcarum, si Capitaneatum obligatum habent, sin liberum, priuationis officij.

Sig. Petr. 1523. Quod si aliquis. — S. 36. P. 241. HL. 202. HP. 212.

Hæc autem Centum marcarum pœna, antea inter Regem & actorem diuidebatur.

Sig. Petr. 1538. Quia Capitanei. — S. c 3. P. 241. HP. 213.

Sed iam ea tota actori debetur.

Cons. Crac. 1505 Item si quis. — L. 123. P. 239. HL. 222. HP. 449.

Renuncians proprio districtui, si victus fuerit, illic vbi se responsurum esse obligauit, remitti debet ad Capitaneum loci, in quo domicilium habet victus, pro exequutione rei iudicatæ.

In Maiori Polonia exequutionis rei iudicatæ Formula hæc est.

Primum

Alex. Rad. 1505

L. 3. P. 243.
HL. 214.
HP. 218.

PRimum, posteaquam à Iudicio Ministerialis ad intromittendum in bona iureuicti additus, & in defectu ad missæ intromissionis, causa ad loci Capitaneum remissa fuerit, tunc Capitaneus præsentatis sibi per victorem perlucrorum literis, Ministerialem cum Nobilibus ad bona iureuicti dirigit, qui victorem in bona iureuicti intromittunt, atque obedientiam Kmethonibus indicunt, vadiumque perlucris correspondens interponunt, eiusq; rei relationem faciunt, hoc autem vadium ad actorem pertinet, non ad officium neq; ad Regem. Hanc possessioné si iureuictus violauerit, citetur ad Iudiciū Castrense, pro vadio, quod ibidem siue compareat victus siue non, debet sine dilationibus decerni.

Tandem Capitaneus denuò mittit Ministerialem cum Nobilibus ad intromittendum victorem in bona victi, eodem modo quo suprascriptum est, tàm in perlucris, quàm in vadio, dataq; intromissione duplicabitur vadium.

Quod si & hanc intromissionem violauerit, victus iterum citatur, & similiter vadium duplicatum, super illo sine cunctatione decernitur.

Vlterius si victus ex temeritate sua nihil remittit, Capitaneus manu armata contra illum mouetur, atq; victorem potenter intromittit, vadiumq; triplicatum ibidem relinquit, pro quo si opus fuerit ita procedit, sicut & pro superioribus processit. Id tamen facere potest Capitaneus, tàm per se quàm per alium, modo id fiat in præsentia Ministerialis & Nobilium.

In consignanda verò possessione, id obseruabit, vt in singulis decem marcis perlucrorum, tradat vnum laneum possessionatum, de quo vna marca annuatim proueniat, vel in defectu laneorum possessionatorum, & censualium, tantum agri quantum duodecim coretis siliginis, conseminari consueuit. Si verò & agri deficiunt, extunc victus capi debet, & tamdiu detineri donec victori satisfiat.

Hæc omnia Capitaneus circa intromiſsionẽ primam, ſecundam, & tertiam, ad notitiam victi & Kmethonum deducat, literaſque perlucrorum eis coram Miniſteriali publicet, verbis in Statuto expreſsis, ibidemq; victorem in pace relinquat victo eiecto.

Si verò victus iſtis omnibus non pareret, neq; intromiſsionem admitteret, Capitaneus nullam violentiam in eo, vel ſubditis eius faciat, ſed ipſe victus, cum famulis & coadiutoribus capiatur, atq; pro infami cenſeatur, in corpore iuxta arbitrium Regis puniendus, & detinendus donec victori ſatisfiat.

Quod ſi capi non poterit, tunc citetur pro vltimo vadio, quod ſoli Capitaneo cedere debet, nec non ad vidẽdum eum de Regno banniri. Quo bannito complices eius capiantur, quo nomine Rex dabit literas vniuerſales ad officiales vt tales capiant, atq; ſuis Capitaneis tradant. Si autem nulla alia bona habet, tunc per edictum citari debet, ipſe & complices eius. Quod ſi in primo termino (qui peremptorius eſſe, & nullam dilationem habere debet) comparuerit, extunc in vadio ſententietur, bonaque ei recipiantur, & ipſe detineatur. Si verò non comparuerit, tunc proſcribi debet, ipſe & ſui familiares, omneſque alij dantes ei auxilium, conſilium, & fauorem, vel in domibus ſuis eum conſeruantes, qui tanquam proſcripti captiuandi ſunt, & infames pronunciandi, quo nomine Rex literas Vniuerſales dabit, ſicut præmiſſum eſt.

Per minorem verò Poloniam & Terras Ruſſiæ, hæc formula exequutionis rei iudicatę obſeruatur.

Poſte-

Sig. Per. 1523. In formula processus.

POsteaquam per decretum Iudicij, Ministerialis ad intromittendum victori additus, causaque ad brachium Regale remissa fuerit. Tunc victor mittit Ministerialem cum duobus Nobilibus in bona iureuicti, ad intromittendum victorem in eadem bona, in summa iure lucrata, quod si iureuictus intromissionem eiusmodi admittit, Ministerialis relationem eius faciet, & ita possessionis illius defensio, iam ad Capitaneum pertinebit.

S. 34. P. 248. HL. 200. HP. 220.

Si verò intromissioné eiusmodi vict⁹ denegauerit, tum Ministerialis ex decreto Iudicij additus, coram officio Castrensi, relationem denegatæ intromissionis faciat. Tandemque victus literis innotescentiæ, ad officium Castrense citetur. In quo termino si victus comparuerit, & metu pœnarum intromisionem se daturum esse obtulerit, extunc loci Capitaneus Ministerialem addit, & vadia triplicata interponet, ne victus victorem in pacifica possessione, tàm per se quàm per submissas personas impediat. Si verò nihilominus intromisionem non admiserit victus, tunc Capitanus vadia triplicata super ipso decernet, & contra victum manu forti & armata mouebitur, eumque de bonis eijciet. Idem faciet si victus in termino innotescentiæ non comparuerit, quod videlicet victoré cum vadijs triplicatis in bona intromittet, eiusq; vadij medietas ad Capitaneum, alia verò ad victorem pertinebit. Quapropter Capitaneus, nomine intromisonis ab actore nihil exigat.

Si victus est adeò fortis, vt per Capitaneum cohiberi non posit, tunc ad Iudicem Castrensem citetur, ad banniendum. In quo termino si comparuerit, debet satisfacere pro vadijs, & officio & parti, & nihilominus possessionem admittere, sub eisdem pœnis. Itidem & complices palam victo patrocinantes, citentur & proscribantur. Impossesionati verò per officium Castrense capiantur, ex Regis arbitrio puniendi.

Quod si bannitus bona sua defenderet, debet vniuersa Nobilitas Terræ, districtus illius, vnà cum Capitaneo loci

loci moueri, cum apparatu bellico, victumq; bonis eijcere, & repellere. Qui si capi poterit, vita illius sit in gratia Regis, similiter & complicum ipsius, si cum illo capti fuerint.

Sig. Petr. 1523. Similis processus.

Idem processus obseruari debet in Iudicio Castrensi in articulis Castrensibus, vbi tamen statim ex termino concitato, astito, additur Ministerialis cum triplicatis vadijs.

S. 36. P. 228. HL. 202. HP. 223.

Idem ibidem. Debebit autem.

Officium Castrense debet esse semper paratum, in recenti crimine, in ministranda iustitia, & in exequutione rei iudicatæ, non expectatis terminis Castrensibus, exceptis diebus solennibus.

S. 36. P. 224. HL. 173. HP. 207.

Aug. Petr. 1562 Statut okolo.

In causis Spiritualium Capitanei non aliter exequutionem faciant, quàm iuxta Statutum Regis Iagellonis Fol. 50. alias Iudicium nullum erit.

HP. 224. C. 15.

Aug. Petr. 1565. o duchownych.

Capitanei hoc nomine à Spiritualibus citati absoluuntur.

HP. 225. C. 53.

Praxis.

Exequutio rei iudicatæ si per triennium & tres menses intermittitur, euanescit. Deniq; si victus bona hæreditaria non habet, sed tantum vsumfructum, exequutio rei iudicatæ, potest in vsumfructum ita extendi, vt ex illo victori satisfiat, citra damnum hæredis.

P. 667.

CAPVT XXII.

De Salario & taxa rescriptorum.

Cas. Wisl. 1368. Licet pro redimen.

MEmorialis nomine, Iudex non nisi quatuor grossos, in causis maioribus, in minoribus duos exigat.

L. 19. P. 672. HL. 227. HP 40[illegible]

Iag. Crac. 1423. Officiales.

Maiores causæ, eæ sunt, quæ excedunt marcas Triginta, minores quæ sunt infra.

L. 45. P. 673. HL. 227. HP. 40[illegible]

Ibidem. Prouisum est.

Etiam si sint plures personæ in causa, ab vna tamē propositione, vnum memoriale exigatur.

Ibidem.

Notarij

Cas. Wis. 1368. Statuimus.

Notarij, à testibus producendis, si dicta illorum notent, tres grossos accipiant, ab inscriptione termini peremptorij medio grosso sint contenti.

L. 37. P. 672. HL. 227. HP. 403.

Prilusius in sua editione habet Notarium posse istum medium grossum exigere ab vtraq; parte, sed hoc in nulla alia editione reperio.

Ibidem. Item volumus.

Officiales verò à testibus quatuor Scotos recipiant.

L. 37. P. 629. HL. 284. HP. 468.

Iag. Crac. 1423. Terestres Nuncij. Cas. Nicss. 1454. Item statuimus.

Ab inscriptione cuiuslibet causæ, id est à notis totius causæ, Notarij accipiant vnum grossum, vel in principio causæ medium grossum, in fine totidem, à lectura verò nihil exigant.

L. 45. 94. P. 672. HL. 226. HP. 402.

Sig. Petr. 1511. Item ne prædicti.

Literæ in Cancellaria Regia ita soluantur à Nobilitate: à citatione nihil, à procuratorio grosi tres, à commisione cum mandato grosi decem, à cõsensu super bona Regalia floreni duo, à literis clausis grosi sex, à literis perpetuis in Pargameno floreni decem, à communibus inscriptionibus floreni quatuor.

S. 16. P. 204. HL. 32. HP. 195.

Ciues verò, Iudæi, & extranei, soluant iuxta arbitriũ Cancellarię.

Idem ibidem. Item Quia. 1523. Item volumus.

Notarij Terrestres, pro labore quærendi in actis, nihil accipiant, pro literis verò pargameneis, cum appensis sigillis, decem grosis sint contenti, ex quibus sex Iudici, duo Subiudici, Notario duo debentur. A papyreis verò literis, sub sigillis Iudicis & Subiudicis, grossum vnum, à condemnatione in pœna contumaciæ grossos duos, à condemnatione in lucro grossos quatuor, à memoriali quoq; grossos quatuor accipiant.

S. 19. 38. P. 671. HL. 226. HP. 404.

Sig Petr. 1510. Sig. Bidg. 1520. Sig. Petr. 1538. Aug. Petr. 1550.

Sapientes. Statutum. Decernimus. Cancellaria.

Statuta de salarijs seruentur.

S. 12. 27. d. 4. P. 673. HL. 228. HP. 405. C. 4.

Sig. Crac. 1519. Notarij Terrestr. Sig. Petr. 1523. Item volumus. ibidem. Et quia multæ.

Notarij pro membranis, non nisi medium grossum accipiant, sub pœna quatuordecem marcarum, à minutis verò non sigillatis, grossum vnum.

S. 23. 38. P. 671. HL. 228. HP. 405.

Ab vna causa & vna controuersia, grossum vnum Notarij exigant, super vnam citationem.

S. 38. P. 672. HL. 226. HP. 402.

Memo-

Ibidem. *Item volumus.* — S. 38. P. 673. HL. 227. HP. 404.

Memorialis nomine à quolibet decreto quinq; grosſi ſoluantur, quorum tres Iudici, vnus Subiudici, vnus Notario debentur.

Ibidem. *Item pro litera.* — S. 38. P. 673. HL. 228. HP. 405

Pro litera Iudiciali ſub ſigillis Iudicis & Subiudicis grosſi decem.

Ibidem. *Quod ſi Notarius* — S. 38. P. 673. HL. 228. HP. 406.

Notarius aliquem depactans, reſtituere debet cum pœna trium marcarum, parti & Iudicio totidem, in inſtanti, ſub pœna quatuordecem marcarum.

Ibidem. *Proteſtationes.* — S. 38. P. 673. HL. 227. HP 459

Proteſtationes memorialium captioſæ abrogantur, & pro ſententia tantum principali: memoriale ſoluatur.

Sig. Crac. 1532. *Quo ſalario.* — S. 61. P. 672. HL. 227. HP. 404.

Notarij vltra Statuta nihil exigant, à dilatione verò veræ infirmitatis, & caſſatione inſcriptionis, vno groſſo ſint contenti, ſub pœnis Statutorum.

Sig. Crac. 1539. *Capitaneale.* — P. 674. HL. 228. HP. 408.

Capitaneale Iudicium, non plus exigat ſalarij nomine, quàm Iudicium Terreſtre.

Aug. Warſ. 1557. Wóiewodztwo. — HP. 407. C. 7.

Palatinatus Rauenſis à memoriali liber, ſed in Iudicio ſoluatur iuxta veterem conſuetudinem.

Sig. Crac. 1543. *Quinimo.* — P. 673. HL. 227.

In termino concitatorio, ab aſtitione termini, additione Miniſterialis, & remisſione, tantum grosſi quinq; exigantur, ſub pœna quatuordecem marcarum, parti & Regi totidem.

Lex annalis.

Aug. Petr. 1565. Wzdánia. — C. 55.

In Maiori Polonia à lucro non niſi grosſi quinq;, in Iudicijs Caſtrenſibus ſoluantur.

Idem ibidem. Chowánie Xiąg. — HP. 407. C. 57.

In Terra Sochaczouienſi, ſalarij nomine, à decreto tres grosſi recipiantur, inter Iudicem & Subiudicem diuidendi, iuxta Statutum Anni Milleſimi, Quingẽteſimi, Vigeſimi Tertij. Notarius verò ſolito ſalario ſit contẽtus.

Sig. Crac. 1588. Grod Ciechánowſki. — C. 53.

Acta Caſtrenſia Ciechanouienſia perpetua ſint, inſtar Actorum Maioris Poloniæ, Officium verò Caſtrenſe ab inſcriptionibus vno groſſo, cum dimidio, ſit contentum, memorialis nomine, ab extractu verò duobus grosſis. Notarius quoq; Terreſtris vel ipſe ſemper præſens Actis Caſtrenſibus adſit, vel Vicenotarium iuratum, & ibidem poſſeſsionatum habeat.

PROM-

PROMPTVARII

STATVTORVM OMNIVM ET CONSTITVTIONVM REGNI POLONIÆ,

Per PAVLVM SCZERBICZ Secretarium S. R. M. conscripti.

PARS QVARTA. De Delictis.

CAPVT PRIMVM.

De violentijs, tàm in Ciuitatibus, quàm in vijs, commissis.

Cas. Wis. 1368. Vt itaq;.

ACCVSATVS PRO VIOlentia, in via publica commissa, si in expurgatione sui defecerit, pœnam quatuordecem Marcarum Fisco Regio soluat.

L. 15. P. 560. HL. 292. HP. 547.

Ibidem. Præterea.

Virum bonæ famæ violentiæ accusans, probet quod asserit, alioquin Reus euadat proprio iuramento.

L. 16. P. 560. HL. 292. HP. 550.

Ibidem. Item si quis de inani bello.

Rem etiam suam, vi nemo repetat, alioquin eam cum pœna sex marcarum restituat.

L. 28. P. 544. HL. 292. HP. 550.

Prilusius huic legi ascripsit, vt de proprietate rei violẽter acceptæ, salua actio partibus in foro fori reseruetur: sed hoc alia exemplaria non habent.

Cas. WB. 1368. Item cum pauper.

Diues à paupere pro violentia accusatus per testes euadat, alias puniatur.

L. 28. P. 561. HL. 290. HP. 550.

Idem ibidem. Martinus de pera

Pro spolio in via publica, die forensi facto, accusatus, cum duodecim testibus euadat.

L. 30. P. 560. HL. 260. HP. 549.

Idem ibidem. Cum itaq;.

Violenter nihil accipiatur, tàm in via quàm in villis,& in tabernis.

L. 39. P. 417. HL 174. HP. 333.

Alb. Petr. 1496. Verum quia. Sed idem.

Insidias in via publica alicui tendens, si ab eodem in defensa occisus est, homicida euadat cum sex testibus, & absq; sessione Turrica sexaginta Marcis numeratis absoluatur. Is verò qui via obsessa aliquem sub communi securitate occidit, centum viginti Marcas soluat, & turrim sustineat.

L. 107. P. 283. HL. 108. HP. 548.

Sig. Pet. 1519. Nemo deinceps.

Pixides nemo deferat, exceptis terris Rußiæ.

S. 24. P. 704. HL. 182. HP. 564

Sig. Crac. 1523. Quod ad violen.

Nobilis aliquem in Ciuitate violans, capi per Ciues potest, Iudicari tamen absque officio Capitanei non potest.

S. a 5. P. 272. HL. 290. HP. 241.

Sig. Petr. 1538. Statuimus. Aug Petr. 1550. W Statucie.

Quod si officium Capitaneale cum Ciuili conuenerit, de violentia puniatur: si dissenserint, detineatur ad informationem Regiam. Si Rex dignum pœna iudicauerit, puniatur, sin secus, absoluatur, & Ciues detentionem sexaginta Marcis compensent; Si Ciues secus fecerint, per Capitaneum ad pœnam capitis condemnentur.

S. a 4. P. 272. HL. 290. HP. 241. 243. C. 3.

Steph. Warſ. 1578. De violentijs.

Vt violentiæ externorum, præsertim ex Silesia & Vngaria, cohibeantur, Rex curabit, alioquin permittet vti Statuto Anni 1532. Violatores verò externos nemo foueat, sub pœna de Guerris sancita.

C. 193.

Aug. Warſ. 1557 Ktoby sie tego.

Pixides instructas in Ciuitatib⁹ nemo deferat sub pœna quatuordecim Marcarum, & amisionis pixidis, quam nisi dederit duplici pœna puniatur, pro qua Capitaneus agere debet. Imposseßionati verò in turri tàm diu detineantur, donec pro pœna satisfecerint.

HL. 182. HP. 574. C. 6.

Pixidi-

Steph. Wars. 1581. Rußnic vżywa. Pixidibus nemo vtatur sub Iudicijs Nobilium neq; in Conuentibus, neq; in actibus Iudiciarijs, neq; in Conuiuijs, foris, Nundinis, sub pœna 14. Marcarum, pro qua poterit quilibet citare seu ad Castrense seu ad Terrestre Iudicium. Itidem & Capitaneus, iuxta Constitutionem Anni 1557. peremptoriè, citra appellationem: saluo Statuto Anni 1507. de armis seditionem præ se ferentib⁹, pœna autem prædicta debetur Actori. Impossessionatus in illo districtu remittatur pro executione ad illud officium vbi est possessionatus. C. 213.

Sig. Crac. 1588. Gwałcenie. Portarum Ciuilium violatores Statuto Torunen. subsint. C. 68.

Sig. Wars. 1589 Bespieczeństwo. Mercatori siue suo siue externo, si quis merces vi receperit, teloneumúe iniustum extorserit, citari potest ad quodcunq; officium, tanquam in causa iniusti telonei, vbi citatus in primo termino, coram quocũq; officio Capitaneali comparere, & pœnam de teloneis in Statutis descriptam, reponere, teloneumq; exactum restituere. Quod si merces interceptę sunt, eas reddere tenebitur, cum pœna Ducentarum Marcarum, toties quoties citatus fuerit, nec recepta restituerit. C. 28.

De tumultibus sub absentiam Regis, vide Parte 1. de Interregno.

CAPVT SECVNDVM.

De inuasione domus.

Cas. Wis. 1368. Petrus deposuit. ACcusato pro vulneribus, circa inuasionem domus, & vulnerationem domesticorum, inuasori illatis, si Ministeriali ostensa est obuulneratio domus, negante hęc Ministeriali, liceat producere testes facti. L. 17. P. 217. HL. 124. HP. 205.

Alb. Petr. 1496. Item cum frequẽtius. Inuasor domesticus vbi aliquem ex domesticis enormiter vulnerauerit vel occiderit, ad Iudicium Castrense L. 106. P. 217. HL. 124. HP. 205

Citatus, sex testibus, in illo districtu possessionatis, ex decem octo eligendis conuincatur, & capite plectatur, Cõplices antiquo iure iudicentur, scrutinium præmittatur, calumniosè hoc nomine accusans, infamis sit, & cauterisetur, si fugerit violator, & inuasor domus, infamis pronuncietur, capite vbi eius copia fuerit plectendus.

Alb. Petr. 1496. Cum verò. Tales autem. — L. 107. P. 218. HL. 124 HP. 206

Famulus alicuius domum alterius inuadens & quempiam occidens, apud Dominum arestetur, cum quo Dominus ius dicat vel pro illo respondeat. Si verò famulus non arestatus fugerit, Domin' cum duobus testibus euadat, id factum esse sine suo scitu & voluntate, & quod occasionem fugiendi non dedit.

Sig. Crac. 1532. Crebrò iam. — S. 42. P. 219. HL 242. HP 378

Citatus pro eo quod iussu eius famulus quidpiam fecerit, iusticiã cum seruis ministrabit, posteaquam arestati fuerint: In defectu verò iusticiæ, Dominus non nisi pro his respondeat, & sese purget, quæ violentiam, domus inuasionem, necem, aut vulnerationem Nobilis attinet. Pro ijs verò quæ ad inuasionem non spectant, puta vulneratione plebei, frugum depastione, & similibus, seruus impossessionatus, apud Dominum arestetur, de arestato dominus iusticiam administret, possessionatus verò in foro suo conueniatur.

Steph. Warf. 1578. De inuasione. — C. 190.

Post conuictionem inuasionis scrutatores non dentur conuict' puniatur, tamen ante conuictionẽ scrutinia fiant.

CAPVT TERTIVM.

De Raptoribus & Oppressoribus mulierum.

Cas. Wis. 1368. Quicunq; vera. — L. 39. P 214. HL 292. HP 293.

Mvlier oppressa infra triduum ad villã viciniorem currat, clamorem excitet, de violentia protestetur, signa oppresionis ostendat, tandemq; iuramento violatorem conuincat, cuius vita sit in gratia Regis, & amicorũ oppressæ. Quod si mulier aliquem calumniosè accusa-

accuſauerit, ille quidem cum ſex teſtibus euadat, ſed ipſa puniatur.

Alb. Pet. 1496. Item de raptorib. — L. 107. 479. HL. 221. HP. 275

Raptor ſit infamis, rapta verò raptori conſentiens, dotem perdat & omnia bona hæreditaria.

Sig. Crac. 1532. Ad ſubmouen. — S. 44. P. 479. HL. 221. HP. 275

Raptor tum demum pro conuicto habetur, & honore priuari debet, poſteaquam mulier rapta, in præſentia Regis conſtituta, recognouerit ſe raptam & violatam fuiſſe, præter ſuam voluntatem, vbi verò rapta confeſſa fuerit, ſe non per vim ſed cum ſua voluntate fuiſſe raptam, raptor abſoluatur, mulier verò priuatione omnium bonorum tàm dotalium quàm hæreditariorum mulctetur.

CAPVT QVARTVM.

De Vulneribus captiuatione & duellis.

Caſ. Wisl. 1368. Accepimus. — L. 17. P. 275. HL. 304. HP. 246.

VLneratꝰ propter vindictã, antiqui rancoris, proprior eſt ad probandum ſuper vulnera.

Idem ibidem. Querellã Petrus. — L. 17. P. 277. HL. 305. HP. 248

Accuſatus pro vulnere ſi dicat Actorẽ ſe ipſum vulneraſſe & factum id eſſe in contentione conſtiterit, Citatus euadat. Si verò extra contentionem Actor probet ſuper vulnera.

Caſ. Wisl. 1368. Petrus conqueſtus. — L. 20. P. 275. HL 304 HP 246

Pro mutilatione Actori incumbit probatio etiamſi poſt anni vnius decurſum agat.

Idem ibidem. Vt violentor. — L. 22. P. 275. HL 304 HP 244

Miles militem mutilans 30. Marcas, ſimpliciter verò vulnerans 15. Marcas ſoluat.

Idem ibidem. Quamuis. — L. 22. P. 275. HL 304. HP 244

Mutilatio in pede vel naſo quindecim, in police octo, in digito alio tribus marcis, cum pœna trium marcarum compenſatur.

Ibidem. — L. 22. P. 328. HL 305. HP 345.

Kmethoni pro vulnere vna marca debetur. Domino autem (ſi eiuſdem Domini vterq; fuerit) alia marca ſi duorum Dominorum fuerint Marcam diuidant.

Idem ibidem. Egidius. — L. 24. P. 277. HL. 37. HP. 247

Accuſatus pro incitatione canis ad morſum per iuramentum negans euadat, niſi Actor probauerit,

Idem ibidem. Querelam Egidius.

Si quis candelam in contentione extinxerit, & interea alter incerto autore vulneratur, si vulneratus iuramento probauerit, se tunc esse vulneratum, neq; scire autoré, debet extinctor pro vulnere satisfacere.

Ibidem. HL. 305.

Idem ibidem. Vt pœnarum.

Pœnarum pro vulneribus Kmethonum, vna pars Iudicio, duæ læso cedunt.

L. 27. P. 328. HL. 305. HP. 346

Idem ibidem. In percussionibus.

Pro ictu absq; sanguinis effusione Nobili tres Marcę, Plebeio verò vna, Kmethoni sex scoti debentur.

L. 27. P. 275. HL. 304. HP. 245. 346.

Idem ibidem. Militi.

Nobili pro vna plaga vel pluribus à Kmethone factis, pœna trium marcarum debetur, & Iudicio totidem, pro vulnere verò baculo cruētato sicut pro gladiali, pro capite verò Militis famosi marcę sexaginta, Scartabelli triginta, militis creati de kmetone vel sculteto quindecim marcæ, Militi Slachcie pro vulnere decem marcæ, Scartabello quinq; , sculteto vel kmethoni militi facto tres sufficiant.

L. 29. P. 276. HL. 304. HP. 245.

Dubitatur ex hac lege quis sit miles famosus, quis miles Slachta, quis Scartabellus. De illis duobus prudentiorum declarationem expectaueris. Scartabellos autem ego eos semper fuisse ex plerisq; nobilissimis senibus intellexi, qui nati nobiles bonis Terrestribus venditis in Ciuitatem transeunt & victum ibi quærunt: quibus ego magis credo quàm Prilusio, Scartabellum ex Græco & Latino verbo compositum esse asserẽ. siquidem simplicitas illius sæculi quam vel Stylus ipse indicat, multum aberat à vocabulis ex Græco & Latinò componendis.

Cas. Wis. 1368. Item Bartoldus.

Etiamsi iocando lædas pro vulnere tamen satisfacias.

L. 29. P. 277. HL. 305. HP. 247

Idem ibidem. Item statuimus.

Famulus pro Domino pugnans, si aliquem vulnerauerit culparì non debet.

L. 38. P. 278. HL. 242. HP. 246

Idem ibidem. Insuper statuimus.

In præsentia Regis vel Capitanei aliquem vulnerans, sine gratia puniatur, si verò gladium extraxerit neq; vulnerauerit quenquam sit in gratia Regis.

L. 39. P. 22. HL. 303. HP. 9.

Ibidem.

Corã milite aliquẽ vulnerãs perforatione manꝰ puniatur, si verò gladiũ dũntaxat strinxerit, sit in gratia militis.

L. 39. P. 279. HL. 105. HP. 246

Kas. Nieß. 1454 Item statuimus.

Olim Ministerialis vulnera cõspiciebat, quæ per testes probabantur, deficiens in probatione pœnam luebat Regi & accusato.

L. 94. P. 274. HL. 303. HP. 248

Sig. Petr. 1538. Præterea.

Iam verò nõ Ministeriali sed officio Castreñ. aut Iudicio Terrestri vulnera ostenduntur, circa quorũ rescriptũ Actor Reum in Iudicio Terrestri mettertius conuincit.

S. c 3. P. 274. HL. 303. HP. 243.

Cas. Nieß. 1454. Item statuimus.

Pro vulneribus & homicidijs Nobilium, eorumque subditorum Ius Polonicum in Ciuitatibus ministretur.

L. 95. P. 274. HL. 303. HP. 244

Sig. Pet. 1538. Decernimus.

Sub pœna 14. Marcarum Iure terrestri exigeñ.

S. a 5. P. 274. HL 304. HP. 244

Plebeius

Sig. Crac. 1532. Plebeius Nobilem

Plebeius occidens vel vulnerans Nobilem capite puniatur, vbi Nobilis occasionem vulnerandi non dedit, quod Nobilis iuramento probet, deficiens in probatione pœnam tàm acerbam exigere non potest.

S. a 3. P. 276. HL. 304. HP. 245.

Lex Triennalis.

Sig. Crac. 1539. Decretum.

Quæ tandem ad vnum annum est prorogata.

Ex originali.

Sig. Crac. 1532. Probatio.

Probatio vulnerum & homicidiorũ fiat iuxta Statuta.

S. b 1.

Steph. Varſ. 1581. O mężoboyſtwie Plebei:

Vulnera plebeiorum in duplo soluantur.

C. 213.

Sig. Crac. 1588. O poimániu.

Nobilis nobilem violẽter captiuans & in priuato carcere detinens, pœna centum viginti Marcarum, & sessionis turris per annum puniatur, & triplum temporis illius insuper in carcere detineatur, per quod sibi æqualem ipse detinuit, sub infamiæ pœna, damna quoq; iuramẽto Actoris liquidata refundat, & pro vulneribus si illata sunt satisfaciat. Eas verò actiones Iudicium Terrestre ex scrutinio cognoscat, nihilo tamen minus ad personæ detentæ liberationem, integrum sit cuilibet amico vel consanguineo, itidem & seruo & Domino, coram Iudicio Castrẽ. agere, vbi citatus peremptoriè comparere tenebitur. Capitaneus verò decernat eliberationem captiui, citra vllam appellationem, eiusq; prosequutionem, sub pœna bannitionis. Insuper ad eliberandũ captiuum, Capitaneus officium suum cum Ministeriali mittat. Idem de Capitaneis censendũ, vbi quempiam prætextu officij captiuauerint, excepto iure victo & recẽti crimine. Excipiuntur ab hac lege famuli, fures manifesti, & Patriæ proditores, qui vbiq; capi poterint.

C. 30.

Sig. 3. Warſ. 1598. O Sługach.

Hæc cõstitutio anni 1588. de incarceratione Nobilium ita declaratur, vt Domini seruos conductos & stipulatos, furti aut perfidiæ reos captiuantes, eidem constitutioni non subiaceant.

C. 33.

Sig. 3. Crac. 1588 De duellis.

Ad duellum ne quis alium prouocet, alioquin prouocatus impune non pareat, nisi Rex id permittat, secus faciens dimidium anni in turri detineatur & Marcas 60. luat, conueniri autem debet Terrestri Iudicio.

C. 31.

Vulnera

Sig. Crac. 1588. O ránach. Vulnera Nobilium in duplo soluantur, id est, sanguineum, Marcis viginti, liuidum, marcis, sex cum pœna Iudicij. Vulnus sanguineum in facie, & amputatio cuiuslibet digiti, marcis triginta: excussio dentis cuislibet Marcis viginti. Mutilatio in manu, pede, oculo, naso, soluatur dimidio precij capitis, iuxta Constitutionem anni 1588. Vulnus verò ex ictu bombardæ inflictum, in duplo solui debet. Præscriptio vulnerum triennalis esto. C. 31.

CAPVT QVINTVM.

De Homicidijs.

Cas. Wisl. 1368. Item vt Palatini. PRo capite olim Castellani iudicabant. L. 11. P. 280. HL. 107. HP. 248.

Sed hoc abrogatum est per posteriores leges.

Idem ibidem. Licet antiquitus. Kmetho Kmethonem occidens, Castellano quatuor, pueris occisi sex marcas soluat, si non sit soluendo capite puniatur. L. 21. P. 329. HL. 111. HP. 34

Idem ibidem. Sed si plures. De homicidio vnus conuincatur, complices verò euadant. L. 21. P. 28 HL. 107. HP.

Idem ibidem. Item quacunque. De illis verò qui fortuito casu intereunt nulla quæstio moueatur, & si author homicidij ignoratur, Reum non Castellanus, sed successores quærant. L. 22. P. 28 HL. 107. HP. 248.

Idem ibidem. Vt violentorum. Miles militem occidens, sexaginta Marcas pro capite det, pro mutilatione verò triginta, pro simplici vulnere 15. Marcas. L. 22. P. HL. 107. HP. 249.

Correctum postea, vt infra.

Idem ibidem. Laurentius. Filio etiam illegitimo, matris caput est soluendum. L. 22. P. HL. 95. P.

Idem ibidem. Et licet lex. Fratricidæ, Parricidæ, Sororicidæ, in bona occisorum non succedant, & infames sint. L. 22. P. HL. 99. P.

Militem

Idem ibidem. Quamuis.

Militem occidens 30 Marcas successoribus det: occidens verò Kmethonem quatuor marcas Domino sex pueris soluat, si ad duos Dominos pertinebat diuidant inter se dictas quatuor marcas.

L.22.P. 282. HL. 107 HP249

Idem ibidem. Militi.

Kmetho occidens militem Sexaginta, Scartabellum triginta, militem creatum de Sculteto quindecem marcas soluat.

L.29.P. 228. HL.108. HP255.

Cas. Wis. 1368. Vt calumnijs.

Causa occasione homicidij infra triennium instituatur.

L.31.P. 288. HL. 112.HP. 255. C. 2.

Cas. Wis. 1368. Quotiescunq;.

Autorem criminis si quis statuit liberatur, euictor verò respondeat, alioquin prior reus respondeat.

L.38.P.648. HL.90.HP.494

Cas.Nieß. 1454. Idem statuimus. Sig. Pet.1538. Decernimus.

Pro homicidijs & vulneribus Nobilium & eorum subditorum in Ciuitatibus Ius Polonicum est dicendum sub pœna 14 Marcarum Iure Terrestri toties quoties peremtoriè repeteñ.

L.95.P. 274. HL 303HP244. S.a 5.

Alb.Pet. 1496. Itē de homicidijs.

Homicida centum viginti marcas soluat, & per annum & sex septimanas in turri sedeat, siue concordiam fecerit siue non, si fugerit, infamis esto.

L.107. P.283. HL 108.HP249

Alb. Pet. 1496. Itē de homicidijs.

Occidens aliquem viam obsidentē, in sui defensione, sex testibus euadat, & soluta sexaginta marcis liber sit, absq; turris sessione, Homicida tamen in via aliquem interficiens, 120 marcas soluat & turrim sustineat.

L.107. P.282. HL 108 HP254.

Idem ibidem.

Occidens aliquem in defensione sui, vel suorum 120 marcas soluat absq; turri.

L 107.P.283. HL108.HP 254.

Sig.Crac. 1510. Homicidia.

Homicida per Capitaneum Regi ante sex Menses deferatur, post Curiam peremtoriè (termino sex septimanarum assignato) citetur, ad turrim condemnetur, expleto Anno 120 marcas consanguineis soluturus, vel in bona æquiualentia possessionem admissurus, si non comparuerit, bona ad Fiscum recipiantur, & post satisfactionem restituantur. Impossessionatus homicida, in Parochia citetur, nisi comparuerit, infamis pronuntiandus, & pro hoste Patriæ iudicandus. Si in carcere moriatur homicida, à solutione 120 Marcarum liberatur. Capitanei non deferentes homicidas, nisi iurent se nesciuisse puniantur, vbi Capitaneatus obligatos habent 100 Marcis, vbi liberos priuatione. Casualis homicida arbitrio Regis iudicetur.

S.12. P.283. HL 108 HP. 249

Quinquennale eſt hoc Statutum.

Sig. Pet. 1523. Quia poſt.

Hoc idem ſtatutum ad quatuor annos prorogatur.

S. 30. P. 285. HL. 190. HP. 251.

Sig. Crac. 1532. Nuncijs omnium.

Deinde ad tres annos.

S. b. 11.

Sig. Petr. 1538. Ad refrenã.

Et poſtea ad vnum annum cum ſeſsione turris.

S. c. 1. P. 258. HL. 109.

Sig. Crac. 1593. Petierunt à nobis

Abrogatur tandem hæc lex tota & reſtituitur Statutum Ioannis Alberti Anni 1496.

P. 286. HP. 252. HL. 109.

De quo ſupra eodem Capite.

Sig. Crac. 1543. Tametſi.

Homicida ex præſcripto ſtatuti Ioannis Alberti puniatur.

P. 286. HL. 111.

Tutores minorenniũ agant pro Capite & conuincant, rationem tamen de pecunia, pro Capite accepta pueris adultis faciant, ſi homicida moritur, ſucceſſores à Turri duntaxat liberantur, ſed ſi pater viuens hoc nomine Citatus fuit, citra allegationem minorennitatis, pro Capite ſatisfaciant, termino primo peremtorio homicida autem ipſe conuictus, in fundo turris ſine miſericordia ſedeat, Dignitarij verò in colloquijs ſcrutentur de culpa & innocentia Citati, tum etiam vtrum homicidium in defenſa vel in domo vel in hoſpitio factum ſit. Denique ſi ipſe homicida præſens fuerit nec ne? factoq; eiuſmodi ſcrutinio decernatur quod decerneñ. eſt & homicida ad Turrim condemnetur, Famulus tamen propter litem Domini, & ex ea ortum ſanguinem non culpetur.

Lex Annalis.

Aug. Petr. 1550. A iż ſię zgbiezaly.

Homicida conuictus iuxta ſtatutum Ioannis Alberti & Sigiſmundi puniatur, in fundo turris ſedeat, & Capitanei, ſi conniueant, iuxta ſtatutum Anni 1540. puniantur, præſcriptio tamen pro capite ſit iuxta ſtatuta.

P. 287. HL. 111. HP. 252. C. 2.

Hanc pœnam Capitaneorum inter Conſtitutiones Anni 1540. non reperio, ſed vix non crediderim Calgographi errore hunc numerum poſitũ eſſe pro numero Anni 1543. vel Anni 1510. quæ lex de homicidijs lata Capitaneis etiã homicidis conniuentibus pœnam irrogat, quod tamen ſtatutum quoad reliqua ſublatum eſt de quo ſupra.

Scruti-

Aug. Petr. 1550. Scrutinia.

Scrutiniũ Regi reseruatur Scrutatores iurati sint, atq; à iuratis testimonia audiant. HL. 250. C. 4.

Aug. Warſ. 1557 Scrutinium.

Scrutari de homicidio debet in colloquijs Palatinus, in suo Palatinatu cum Iudicio Terrestri, in defectu colloquiorum Capitaneus cum eodem Iudicio, in terminis Terrestrib⁹, potest tamen Palatinus possessionatum Nobilem, & Capitaneus suum ViceCapitaneũ, in locum suũ substituere, cum autẽ de homicida constiterit, potest per Regem citari ad sessionem turris. HL 112. HP. 254 C. 9. HP. 256. C. 9.

Idem ibidem. Gzeby kto

Qui occisum asserit nobilem fuisse cum non fuerit, & hoc nomine actionem instituat, pro capite illo nihil lucretur, quin imo 120. marcarum atq; sessione turris per vnum annum puniatur, idem de vulneribus censendum est.

Idem ibidem. Ktoby sie tego

Si quis ex pixide aliquem vulnerauerit, vel occiderit duplici pœna puniatur. Pro homicidio scrutinium instituatur. Pixides verò instructas nemo deferat sub pœna 14. marcarũ cõtrauenientib⁹. Capitanei pixides accipiant cũ pœna prædicta quam si dare noluerit duplici pœna plectatur quam Capitaneus exigat. Si impossessionatus Nobilis vel Plebeius id fecerit in turrim inijciatur donec satisfaciat. HL. 182. C. 6.

Aug. Petr. 1562. O. glownikach

Citati ad instantiam Instigatoris ad sessionem turris, remittuntur ad districtus, ad noua Iudicia, vbi Instigator prosequi easdem causas debet. HP. 253. C. 17.

Aug. War. 1563. Decret na sądy. nowe.

Qui in Iudicijs nouis Anni 1563. propter homicidia ad turrim condemnati sunt, decretis satisfaciant, ad festa Penthecostes, alioquin per Capitaneos capiantur, & capite plectantur, sub pœna 300. marcarũ, literis Regijs non obstantib⁹. Capitanei verò processus õnes pro homicidijs in eisdẽ Iudicijs institutos, Instigatori remittant, qui sub officij priuatione, tenebitur iure cõtra homicidas procedere. C. 31.

Aug. Petr. 1565. O. glownikach

De homicidijs constitutio Anni 1563. exequutioni mandetur. HP. 253. C. 53.

Step. warſ. 1578 Siedzienie, glownikom.

Turris in fauorem homicidæ non reparetur, neq; carceres homicidis per Capitaneos adornentur, sub pœna 400. marcarum Iudicio Terrestri peremtoriè repetenda liceat verò ei cuius interest, uidere toties quoties õpus fuerit, qualiter homicida detinetur quod Capitanei denegare non debent, sub eadem pœna. C. 188.

Step. Warſ. 1578. De iniurioſis.

Parentibus ſi quis diffidat vel vulneret, non ſecus iudicari debet, ac ſi ſaluum Conductum Regium violaſſet. C.19.

Sig. Crac. 1588. O odpowiedzy.

NobilisNobili ſi diffidauerit, conuict⁹, ad refuſionẽ damnorum, iuxta iuramentum Actoris, cum pœna centũ marcarum cõdemnetur. Is verò qui criminaliter citat⁹ diffidatione quam ante facin⁹ miſit, ſeſe excuſat, eius diffidationis tunc ratio habenda eſt, ſi eã idem Citat⁹ per Miniſterialem & duos Nobiles fecit, eamq; ad Acta Caſtreñ. loci illius in quo aduerſarius degebat, inſcribi perſonaliter curauit. Poſt inſcriptionem autem eiuſmodi diffidationis nihil violenti attentare debet diffidans, ad ſex ſeptimanarum decurſum, alioquin illũ diffidatio, in criminis excuſatione nõ iuuabit qua in re ſcrutinia obſeruentur. C.30.

Step. Warſ. 1581. O mężobóy. cądź. plebe.

Qui Plebeium Ruſticanum occiderit, triginta marcas ſoluat, quarum medietas Domino occiſi, alia pueris cedat. C.213.

Sig. Crac. 1588. O mężobóyſtwo. cądź.

Pro capite interfecti Nobilis, nemo ita componat, vt homicida turris ſeſsionem eludat, ſed cõſanguinei occiſi, ad maximum infra duodecem ſeptimanas, homicidij proteſtationẽ ad Acta Caſtreñ. illius loci, ſub cuius iuriſdictione homicidium patratũ eſt, fideliter referant, & iure competenti, iuxta exceſsũ ſine intermiſsione agant. Quod ſi tam longè abſint, vt ante hoc tempus id facere non poſsint, faciant tamen mox poſt primam noticiam, ſolutio capitis, vltrà pœnã turris, quæ publica eſt, ſit in duplo, hoc eſt, caput gladio vel aliás manu, interfectum, ducentis quadraginta Marcis ſoluatur, ex pixide verò, quadringẽtis & octoginta. Quam ſummã homicida ſucceſſoribus refundat, priuſquam è turri exeat. Quod ſi in turri moriatur ex bonis tamẽ eius, hæredib⁹ occiſi ſatisfiat, ſi verò quis conuictus turrim ad tempus aſsignatum non ſubeat, vel inde ante tempus exeat, infamis eſto ipſo facto, & talis per Capitaneum loci, præmiſſa vnica Citatione, ad Iudicium Caſtreñ. ſine dilationibus & exceptionibus publicetur & proclametur, & ſiue per Capitaneum ſiue per partẽ, capiatur & decolletur, bona verò æquiualentia parti tradantur, ad exolutionem vſq; Capitis. Idem exiſtimandum eſt, ſi quis in cauſa criminali, ratione inſidioſi homicidij, vel alterius cuiuſuis criminis, decreto conuentionali, vel Iudicio Caſtreñ. in articulis Caſtreñ. condemnetur. Quod ſi proximior conſanguineus interfecti, vel cũ homicida cõponat vel eundẽ cõuincere noluerit, id facere poterit quiuis remotior, ex quacunq; linea, & nihilomin⁹ C.32.

tàm

tàm ille qui concordiam fecit, quàm homicida, pœna suprascripta puniantur quod remotiores prosequantur. Ijs verò deficientibus, officium Castreñ. in Iudicio Tribunalis Regni, pro turri agat, præcedente tamē proclamatione officiosa, eadem pœna extendi debet in tutores interfecti, concordiam ineuntes ita vt si tutores pro capite agere nolint, à tutela remoueantur, quæ debetur ei qui actionē prosequutus fuerit. Si verò tutores conuincere nolint, conuictio ad annos minorennium suspendatur, statuta tamen de homicidijs in defensa vitæ suæ patratis, in robore conseruantur, vbi id ex scrutinio apparuerit. Homicidia quoq; casualia ea sunt, si quis casu fortuito interficiat eum, cum quo illi antea nullæ contentiones, rixæ vel odia intercedebant. In Ciuitate tamen vel circa domum, itidem & in campo lato, ex pixide interficientem, casus allegatio non iuuabit, scrutinia præmittantur, tàm in Criminalib⁹ quàm in Ciuilibus causis, ratione capitis interfecti, & transactionis, in terminis primis post obductū crimē, Terrestribus vel Castreñ. loci illius, vbi patratum est, hoc modo, Actor homicidam ad deducendum scrutiniū citet, terminumq; eidem duarum septimanarū assignet, vbi vtraq; pars scrutinia deducat, iuramento præmisso, quod suos testes non corrupit, neq; conduxit, testes autem sint fide digni, & rei illius optimè gnari. Pars quoq; Citata, ad suam citationē nō prouocet, testes verò, Iudices ipsi, non per substitutos examinent diligenter, examinatos, cum non examinatis non coniungant. Si quis ex testibus est informatus, vel fauorisans, vel varians notent, quàm proximè ad rei veritatē accedant. Primo loco oculati testes considerentur, pluralitas eorum præsertim qui auriti sunt non curetur, nisi dignum consideratione quidpiam attulerint. Neutra partiū plures testes adducat quam duodecim, ij verò non ex scripto deponāt, sed oretenus dicant testimonia. Quicunq; ad dicendam veritatē citati fuerint, cōpareant peremtoriè, & vel iurent, vel si iurare nolint, sub conscientia & fide veritatem fateantur, Domini quoq; subditos suos, citati statuant, sub centum marcarū pœna, quæ ibidem contra contumacē vel testimonium dicere nolentē decernatur, cum remissione ad loci capitaneum, pro exequutione facieñ.

Quod si obijciatur, aliquem non omnes subditos adduxisse, iurent subditi reliqui, absentes in fundo illo non esse, neq; eos citationem præuenisse. Idem faciant Ciues, coram suis officijs, sub eisdem pœnis. Quod siquis ex alio Palatinatu ad testimoninum citatur, ille verò propter itineris longinquitatem venire noluerit, integrum illi erit coram suo officio Castreñ. In Prussia verò coram officio Ciuili, testimonium suum dicere, talia tamen testimonia nisi oculata sint, & nisi citatione præmissa, non valeant. Hæc omnia occluso rotulo partibus tradantur. Turres vbiq; Capitanei reparent, vt æquales sint & vbiq; duodecem cubitis à fenestra, per quā rei demittuntur profundæ sint, quod fieri debet ante S. Michaelis festū, sub pœna ducentarum marcarum, pro quaCapitanei coram Tribunali respondeant. Si verò in aliquo districtu turris nō est id fieri debet in turri primariæ Ciuitatis illius Terræ.

Sig. Crac. 1588. O. Pomocnik. kach. — C. 35.

Contra complices in causis criminalibus scrutinia vtrinq; deducantur, sicut & contra Principales, vbi verò cōstiterit aliquem voluntarie complicem fuisse, eadem pœna qua & Principalis puniri debet, post conuictionem.

Sig. Crac. 1588. De homicidis. — C. 70.

Famulus Plebeius si occidatur, cuius propinqui nescirentur Dominus potest pro capite agere, deficiente verò Domino hæredes Domini actionem continuent.

De scrutinijs in causis homicidiorum habes supra parte 3. Cap. 1. de Iudicijs Comitialibus

CAPVT SEXTVM.
De proscriptis & Infamibus.

Alex. Rad. 1505. Quanquam. — L. 115. P. 564. HL. 168. HP. 554

TEr Regestris maleficiorum notat⁹, non censetur bonæ famæ, ideoque capi & detineri absq; iuris processu potest vbiq;.

Stg. Crac. 1507. In statutis. — S. 2. P. 564. HL. 168. HP. 554.

Hæc lex ad biennium prorogatur.

Sig. Petr. 1505. Statut. Sereniss. — S. 13. P. 564. HL. 168. HP. 554

Tandem ad quinquennium, ita tamen vt Capitanei Regestra examinum Regi præsentent.

Aug. warf. 1557. podnieśienie. — HL. 13. C. 6.

Sublationis bannitionis prorogationem impetrans, ad Iudicium Castreñ. partem vocet, & doceat se nihil omisisse quo minus de malè obtento ageret, id nisi fecerit prorogatio nulla.

Infa-

Aug. Warſ. 1593. Decret na Sądy. C. 3.

Infames in Regno locum non habeant, imo per Capitaneos capiantur & capite plectantur, in instanti, sub pœna 300. marcarum Actori succumbeñ. & Iudicio Terrestri, sine exceptionib⁹ dilationibus & appellationib⁹ repeteñ. atq; solueñ. sub pœna 14 marcarum.

Ibidem. Ibidem.

Bona banniti infra octo mẽses sublationem non impetrañ. & de malè obteñ. non ageñ. Capitane⁹ apprehendat donec actori satisfiat. Ex prouentibus verò illorum, Castrum ædificet, & nihilominus sub pœna 300. marcarum proscriptũ capiat, cui⁹ vita sit ex causa criminali bannitus fuerit, in gratia Regis sit, si verò ex Ciuili iuxta Statuta.

Sig. Crac. 1588. O imaniu. C. 36.

Bannitos & Præscriptos, Capitanei in Nobiliũ Curijs nõ capiant inuitis Dominis, qui etiamsi in captionẽ consenserint, ea tamen citra omne damnũ fiat. Quod si capi bannitum nobilis nõ permiserit, debet officiũ eo nomine protestari, & iure tandem agere. In alijs verò omnibus locis, liceat bannitũ detinere, & in fundum turris inijcere donec parti satisfaciat. Quod & ipsi iureuincenti integrũ esse debet, qui captũ Capitaneo præsentari debet. Porro ij qui proscriptos asseruant, vel eis cõsilio & auxilio sunt cũ eisq; iuris cõmunis leuipendiũ cõmunicant ad Iudiciũ Castreñ. citari, & pœna complicitatis puniri debent, salua euasione citati.

Sig. Crac. 1588. O relaxaciei. C 39

Bannito, si cũ parte iureuincente componat, & quietur relaxatio ex cancellaria dari debet, quã infra duodecẽ septimanas post quietationẽ petere debet, interea verò vbiq; standi & inscriptiones faciendi locũ habebit, Iureuictus in qualibet instantia, & iam in ipso bannitionis termino malè obtentum deducere tenetur, ad specialẽ actionẽ malè obtenti nõ prouocã. Quo casu appellatio ad Tribunal admitti debet quod si tribunal bene obtentũ esse processũ adinuenerit, & iureuictũ proscripserit, sublatio sic proscripto nõ dabitur habebit tamen post bannitionẽ tẽpus duodecẽ septimanarum, ad tentandã transactionẽ cũ iureuincente, sub quo tempore, recognitionis alienationesq; bonorum ad compositionẽ illi⁹ negotij seruiẽ. facere poterit, alioquin nisi rem composuerint, Capitaneus ad exequutionem procedat. Quod si bannitio in contumaciam facta sit poterit bannitus, vocato ad Tribunal Capitaneo, & parte adhærente, ea sese liberare, per iuramentum etiamsi

subla-

ſublationem non habeat. Si etiam per ſententiam definitiuam, bannitione quis liberetur, ei relaxatio neceſſaria non erit. Bannitio in contumaciam obtenta ſi cuipiam obijciatur, probet ſe de ea neſciuiſſe, & locum ſtandi habeat, deinde verò nihilominus, bannitione modo ſuprà ſcripto ſe liberet.

Sig. Warſ. 1589. Exequutio. — Exequutio Decreti contra Samuelem Sborovvsky lati, approbatur, Actus omnes in præteritis Conuentibus, eo nomine inſtituti abrogantur, & perpetuum ſilentium omnibus imponitur. C. 13.

Sig. Warſ. 1589. Infames. — Infames proſcripti, & Banniti, legitimè condemnati, ſicut Polonici in Lithuania, ita & Lithuanici in Polonia, locum non habeant, imò Officia executionem in illos extendant. Exceptis cauſis in deliberatione penden. C. 37.

CAPVT SEPTIMVM.
De prædis ac furtis.

Caſ. Wis. 1368. Quta victus. — FVres etiamſi captiuitatem effugiant rei manent. L. 9. P. 562. HL 103. HP 497

Idem ibidem. Si aliqui. — Contra vicinum eiuſdem Parochiæ, infra annum de furto agen. alioquin anno elapſo reus per teſtes euadat. L. 16. P. 561. HL 104 HP. 551

Idem ibidem. Cum furta. — Actio furti præſcribit vno anno, ſi vterq; id eſt accuſans & accuſatus fuerit de vna Parochia, ſin ſecus infra triennium. L. 31. P. 561. HL 104. HP 551

Idem ibidem. Nageth. — Vicini inuocati ad proſequendum furem, ſi noluerint perſequi ad ſolutionem furti condemnentur. L 20. P. 567. HL 103. HP. 550.

Idem ibidem. Sunt nonnulli. — Vagi rapinas exercentes, bonis priuentur, quod ſi Regi reconcilientur, nihilominus infames ſint. L. 22. P. 562. HL 160. HP. 360.

Idem ibidem. Vt viri. — Vir integræ famæ, furti accuſatus, proprio iuramento euadat. L 24. P. 562. HL 103. HP 552.

Idem ibidem. Egidius. — Inuito Domino, res alienas attrectans, ſi in parte neget, in parte fateatur, accuſantis iuramento conuincatur. L 24. P. 561. HL 104. HP. 551.

Fures-

Idem ibidem. Sæpius contingit.

Fures & prædones, si de Regno fugerint, & tandem Regi reconcilientur, nihilominus læsis satisfaciant, & infames sint, vna cum illis, qui eis hospitia prębent, vel prędam cum eis partiuntur.

L. 26. P. 552. HL. 209. HP. 552

Idem ibidem. Insuper statuimus.

Furans res minutas in curia Regis, auris periculo sit obnoxius.

L. 39. P. 22. HL. 103. HP. 10.

Idem ibidem. Et licet Canonica

Frumentorum nocturni fures, si deprehenduntur, equos & omnia quæ secum habent perdent, in retinentia, impune occidi possunt. Si verò illi defensorem vulnerauerint, vel interfecerint soluant, Dominus verò de cuius fundo exiuerint, in pœna trium Marcarum Regi condemnetur.

L. 27. P. 546. HL. 101. HP. 532.

Idem ibidem. Præterea Statuimus.

Furtum in villa, possessione, fœno, frumento, campis, lacu, piscina, vel flumine faciens, satisfaciat cui damnum intulit, & Domino fundi pœnam luat, depascens verò gramina in tunica pignoretur.

L. 38. P. 547. HL. 94. HP. 532.

Cas. Wiß. 1368. Statuen. declaramus.

Furti & spolij ter conuictus, etiamsi ablata restituat, infamis esto. Dum tamen furtum abjurans, in vno teste deficit, non infamatur modo satisfaciat.

L. 34. P. 563. HL. 103. HP. 553

Idem ibidem. Dicit scriptura.

Pater & frater, pro excessu filij & fratris, non punitur, & è conuerso, nisi sit particeps criminis.

L. 39. P. 564. HL. 177. HP. 555.

Ex Priuil. Iag. Crac. 1433.

Fures manifesti, etiam non victi iure, capiantur.

L. 51. P. 563. HL. 103. HP. 553

Iag. Pet. 1447. Licet cuncta.

Infamatus pro præda ac furto, non secus euadat, ac si nobilitatem esset probaturus, alioquin pro fure reputetur. Accusatus verò quarto pro furto, legibus plectatur, Is quoque qui sese pro furto expurgat, non cum tumultu sed duntaxat cum compurgatoribus suis ad Iudicium veniat, illi verò, qui vltra compurgatores secum venerint, infames sint. Furti autem & spolij accusatorum, & sese bis absentantium, bona confiscentur, quæ Capitanei apprehendere debent.

L. 89. P. 563. HL. 104. HP. 553

Alex. Rad. 1505. Quanquam.

Ter in Regestris maleficorum notatus, non censetur esse bonæ famæ, & capi potest.

L. 115. P. 564. HL. 168. HP. 554.

Sig. Crac. 1507. In statutis.

Hæc lex ad biennium prorogatur.

S. 2. P. 564. HL. 168. HP. 554

Sig. Pet. 1510. Statut.

Et deinde ad quinquennium, quę tamen vsu retenta est.

S. 13. HL. 168. HP. 554.

Alex. Rad. 1505. Cum hac tempestate.

Serui, iubentibus Dominis, furem non insequentes, infames sint, insequentibus verò, nemo detrahat, sub eadem pœna infamiæ.

L. 116. P. 567. HL. 143. HP. 358

Sig. Crac. 1532. De incendijs.

Prædones Silesiæ, per Militem coherceantur, & Regi Romanorum deferantur, alioquin vim vi repellere liceat, non obstantibus legibus de bello non inferen.

S.4.4. P. 951. HL.186.HP.548

Sigis. Pet. 1538. Quoniam verò.

Iudæus, pro re furtiua euictorem non statuens, suspendatur.

S.4.6.P 567. HL.135.HP.375.

Sig. Crac. 1543. Ius commune.

Templa non defendunt segetum nocturnos damni datores, sicarios, vel viarum deprædatores, fures proclamatos, vel ter notatos, incendiarios, & violatores Ecclesiasticarum libertatum.

P.564.HL.379.

Lex annalis.

Aug. Pet. 1557. Zachowniącz.

Pro furtis Walachicis subditos accusatos, Nobilitas Podoliæ, coram Capitaneo Cameneceñ. statuat, pro domesticis verò ipsi ius dicant.

HL. 104.C.7.

August. Pet. 1567 Rączenie pro furto.

Nobilitas Podoliæ, subditos coram Capitaneo Cameneceñ. constituat, in quatuor Septimanis à delatione furti, & dispercussionis viæ & ibidem cum Capitaneo Iustitiam administret sine appellatione, quæ lex ad beneplacitum Nobilitatis illius Palatinatus durare debet.

C.76.HP.549.

Step. Wars. 1581. O sprawiedliwość.

Hac Constitutione sublata alius modus administrañ. eius Iustitiæ repertus est, ad proximum duntaxat Conuentum duraturus de quo posteriores Constitutiones habes infra Par. 6. Cap. 2.

C. 217.

CAPVT OCTAVVM.

De falsarijs & calumniatoribus.

Cas. Wiß. 1368. Quicunq;.

MVlier calumniosè aliquem stupri accusans puniatur.

L.34.P.214. HL.292.HP.20

Cas. Rozc. 1451 Item volumus.

Falsarij Citationum, & Calumniatores per Iudices puniantur.

L.88.P.646. HL.30.HP.491

Cas. Nieß. 1454. Cum omnes.

Calumniator calumniato sese purganti pœnam trium Marcarum luat, & Iudicio totidem. Purgatio verò calumniatoribus, ter duntaxat concedi debet, quartò autem naribus præcidatur & infamis sit.

L. 94. P.569. HL.30.HP.491.

Calu-

Alex. Pet. 1496. Item cum frequẽtib.

Calumniosè aliquem inuasionis domus accusans, ex scrutinio in calumnia repertus, pœna infamiæ & cauterisationis in facie puniatur.

L.106. P.217. HL.30. HP.205.

Sig. Crac. 1507. Quia p osset.

Falsarij pannorum, puniantur pœna falsi, & amissione pannorum quorum tertia pars Palatino, reliquum Regi cedere debet.

S.4. P.318. HL.177. HP.313

Sig. Pet. 1538. Quia impunit. Aug. Pet. 1550. Pozwy po: zwarnic.

Falsator inscriptionũ, pœna inuasionis dom⁹ puniatur.

S.c.3. P.597. HL.93. HP.520.

Citationes calumniosæ in illo Iudicio cognoscantur, in quo producuntur, dum pars id expetierit, appelletur autẽ ad Regem.

P.646. HL.30. HP. 492. C.4.

Constitutiones de calumniatoribus Annorum 1565. & 1578. habes supra sub titulo de Iudicijs Comitialibus.

Sig. Crac. 1588. Orzeczęch/ rc.

Pœna pecuniaria, constitutione Anni 1565. contra calumniatores sancita, ad ducentas Marcas protenditur, quæ ibidem decerni debet, cum pœna turris & damnorũ refusione, si tamen quis per iuramentum crimen diluit, eam pœnam non petat.

C.35.

CAPVT NONVM.

De Incendiarijs.

Cas. Wiß. 1368. Vt itaq;.

PRo incendio accusatus, si sese expurgare non poterit, pœnam quatuordecim Marcarum Fisco luat.

L.15. P.219. HL.114. HP.203

Idem ibidem. Ex lege imperiali.

Incendiarij & exustores voluntarij, morte crudeli puniantur, quos neq; Ecclesia defendit, neq; Ciuitates, aut villæ in iure Teuthonico locatæ, imò ex illis trahi, & iure Polonico iudicari & puniri debent.

L.23. P. 216. HL.113. HP.204.

Iag. Crac. 1423. Ac latũ est nobis.

Pro incendio Capitaneus iudicat.

L.45. P. 213. HL. 33. HP.201.

Idem ibidem. Frequenter.

Per Auripirium syluam incendens, iure Polonico iudicetur, sicut incendiarius, & quamuis infamis non est, conuictus tamen si fuerit kmetho, & non est soluẽ. redimat vitam 10. Marcis.

L.47. P.216. HL.113. HP.204

Iag. Iedl. 1433. Ille tamen.

Incendiarius vbiq; capiatur.

L.51. P.271. HL.114. HP. 553

CAPVT DECIMVM

De violenta expulsione.

Cons. Crac. 1505. Primo cum.

Causas violentæ expulsionis, iudicat Capitaneus ad querelam.

L.121.S.2.P.230 HL.220.HP.210

Sig. Crac. 1539. Crebris.

Pro violēta expulsione de particula fundi Capitaneus non iudicat.

P.544.

Sig. Crac. 1543. Quia negotium.

Expulsi infra mensem adeant officium Capitaneale, protestationem (si volunt) faciant, & ibidem expulsores citent, officium verò ad bona descendat, de possessione antiqua perquirat, (quæ testimonia à nobilibus sub Conscientia, à kmethonibus sub iuramento exigi debent) & iuxta indagatam veritatem decidat. Exceptis pupillis quorum bona tutores alienarunt, quibus præscriptio nocere non potest, Citatus ad munimenta dilationem habeat ad proximos terminos illorum actorum, ad quę prouocat, nominare tamen debet munimenta, ad quę dilationem petit. Si nihil ad causam attulerit, causa cadat, Pro damnis verò Iudicium Terrestre cognoscat.

P.545.HL.222.

Hæc lex Annalis erat, sed reasumpta Anno 1588. vt infra.

Sig. Crac. 1588. Ogwalt wybi

De violentis expulsionibus stetur statuto Regis Sigismundi Anni 1543.

C.30.

Idem Wars. 1598 Causæ.

Causę expulsionis apud Tribunal, inter causas officij iudicentur instar causarum de Exemptionibus bonorum.

C.29.

CA-

CAPVT XI.

De iniurijs, damnis, & inuentis.

Caf. Wiß. 1368. Quidam.

QVercum ad axem valentem excindens, vel minoribus quercubus alijsúe lignis currum implens, pœna trium marcarum puniatur. Arbor verò fructifera quælibet 12. grosſis ſoluatur cum pœna trium marcarum.

L. 26. P. 548. HL. 220. HP. 533

Idem ibidem. Statuimus.

Plantationes ſi quis euulſerit, etiam proprias (earum enim medietas fundo debetur) ſex marcis puniatur.

L. 27. P. 547. HL. 183. HP. 533.

Idem ibidem. Si quis excoliat.

Qui violenter colit aut ſeminat agros alienos, ſeminibus careat cum pœna trium marcarum.

L. 28. P. 546. HL. 8. HP. 532.

Idem ibidem. Pro curru.

Currus fœni, vi raptus, tribus ſcotis ſoluatur cum pœna trium Marcarum parti, & Iudicio totidem.

L. 28. P. 546. HL. 93. HP. 532.

Caf. Wiß. 1368. Item pro vna caſſula.

Pro vna Caſſula frumenti, parti tres, Iudicio ſex Marcæ debentur, ſi verò ea noctu recepta ſit furtum eſt.

L. 28. P. 546. HL. 101. HP. 532.

Idem ibidem. Bartoldus.

Prati demeſſor, ſi dicat ſe illud apud Wladarium defunctum emiſſe ad probationem admittatur.

L. 29. P. 548. HL. 186. HP. 531.

Caf. Wiß. 1368. Statuimus etiam.

Si quis tranſgreſſus limites, ligna inciderit, primo in ſecuri, ſecundò in tunica, tertiò in bobus vel equis pignoretur. Pignorans verò vno boue vel equo pro ſe relicto, alium ad fideiuſſoriam dimittat, ſignato loco damni in arbore. Pro quercu vna vel duabus furtim cœſis, per ſex ſcotos, pro tribus tres fertones debentur, cum pœna triū Marcarum parti & Iudicio totidem, ſi verò propagines tantum inciderit, quatuor ſcotis liberetur, idem de quercubus aquaticis. Pro quercu in merica cœſa, duo ſcoti ſoluantur, ſi ramos duntaxat inciderit, pignoretur tantum. Pro arbore cum apibus vna marca, pro arbore verò ſine apibus, apta tamen apibus media marca & Iudicio totidem debetur.

L. 34. P. 548. HL. 220. HP. 533

Idem ibidem. Statuimus etiam.

Porcos in sua sylua reperiens prima vice vnum, secunda duos mactare potest, signo in loco damni facto, tertia verò vice omnes potest recipere & ad Curiam Regalem pellere, cum Rege eas diuisurus. Si verò pars neget in illo loco damnum fuisse factum, pignorans ostendet signum, & probabit iuramento porcos illic repertos fuisse.

L.35. P.549. HL.183. HP.535.

Cas. Wiß. 1368. Statuimus.

Porcos ad glandes nemo pellat per bona vicini, sed per viam quæ ducit ad syluam, Dominus verò per cuius syluã pellendi sunt porci triginta vlnis ab vtraque parte vice, glandem amoueat.

L.35. P.549. HL.243. HP.535

Idem ibidem. Præterea.

Depastor vel incisor graminis in tunica vel pallio pignoretur.

L.38. P.547. HL.94. HP.532.

Sig. Crac. 1523. Primaria.

Preciosorum lignorum excisor capiatur & detineatur, donec fideiussores det.

L.46. P.549. HL. 244. HP. 534.

Cas. Pet. 1443. Nonnullorum.

Iniuriam suam nemo vlciscatur, neque guerras excitet, bellumúe citra Regium consensum inferat, alioquin damna omnia hoc nomine accepta refundet. Si verò soluendo non fuerit in corpore punietur.

L.91. P. 362. HL.105. HP.557

Ex confœderat. Korczyn. 1438

Si quis aliquas inobientias, contra ius commune, vel guerras Regi & Regno damnosas moueat, in iure Terrestri non contentus, vel hæreses seminet, contra talem omnes consurgere debent, in eius destructionem sub fide & honore, neque illi consilio auxilioúe patrocinari, etiamsi sit Consanguineus vel amicus.

L.76. P.171. HL.106. HP.161

Sig. Crac. 1532. Crebro iam.

Pro damnis in campis, pratis, & segetibus, per seruos alicuius datis, si sint impossessionati serui, & arestati, dominus requiratur, ad iustitiæ administrationem, si possessionati ipsi conueniantur.

S.4. 2.P.349. HL.242. HP.358

Cas. Wiß 1368. Item Martinus.

Inuentor si neget se rem pro qua culpatur inuenisse iuramento euadat.

L.30. P.558. HL.124. HP 549

CA-

CAPVT XII.

De Abigeis,& si quadrupes pauperiem fecerit.

Cas. wis. 1368. Nicolaus.

EQuus in accommodatione læsus, per duas Septimanas curetur, nisi curatus fuerit, accommodans de damno componat.

L. 21. P. 505. HL. 90. HP. 540.

Cas. wis. 1368. Vt quilibet.

Damnum per pecora maiora datum si ea abacta fuerint, resarciatur, quarta denariorũ à quolibet pecore.

L. 23. P. 552. HL. 178. HP. 536.

Quartum denariorum vnum grossum intelligi debere ex lege eiusdem Regis de vsuris quæ folio 26. statuti Lascani continetur conycio.

Item ad euitan.

Pecora abacta, per noctem seruata in crastinum ad forestam Regiam vel ad Curiam Castellani aut Iudicis depellantur.

L23. P. 552. HL. 178. HP. 536.

Cas. wis. 1368. præterea.

Pastor, asserens se ouem cum alio pecore in villam reduxisse, iuramento probet.

L. 35. P. 553. HL. 177. HP. 538.

Idem ibidem. Cum alieni.

Boues alienos si quis vi receperit, passus verò iniuriam protestatꝰ fuerit, recipiens pro neglectis laboribꝰ quatuor boum, soluere debet qualibet Septimana quatuor Scotos, cum pœna trium marcarum parti & Iudicio totidem.

L28. P. 551. HL. 29. HP. 535.

Idem ibidem. Vbi Curiæ

Vbi Curiæ Regales sunt remotæ, possunt pecora ad curiam Castellani aut Palatini, ibidem commorantis pelli.

L. 32. P. 554. HL. 180. HP. 539.

Idem insuper statuimus.

Interficiens iumentum indomitum quatuor marcas soluat. Poledrus tribus marcis ictus verò vel plaga iumento inflicta vna marca cum dimidia soluatur, pro Poledro verò, tertij quarti vel quinti anni, soluatur iuxta æstimationem, iuramento iniuriam passi imponendam.

L. 34. P. 554. HL. 179. HP. 536.

Idem ibidem. Statuimus. Iumenta à ferijs diui Alberti, ad ferias diui Martini sub custodia pascantur, alias conuictus pœnam luat vnius marcæ, sed pecora abacta ad domum propriam non pellantur. L.35.P.553. HL.179.HP.537

Idem. Statuimus. Passus damna per furtum vel spolium, in pecoribus vel rebus minutis, infra annum, pro iumentis verò & equis, vi vel furto ablatis, infra biennium agat, alioquin post biennium, sine testibus agere non poterit. L.38.P.554. HL.88.HP.538.

Cas. Nieß. 1454. Item statuimus. Tenutarij bonorum Regalium, si pecus abegerint, neq; illud ad fideiussoriam cautionem dederint, eidem iuri eisdemq; pœnis sicut alij nobiles subiaceant. L.95. P.553. HL.179.HP.537

Conf. Crac. 1505. Item terminus. Facionatus terminus, dari debet vna septimaná, aresto præmisso, idq; Iudicium ad Capitaneum pertinet. L.123.P.551. HL.11. HP.536.

Ibidem. Item si aliquis. Pecora propter damnum abacta, ad fideiussoriam dentur, si verò detentor noluerit, monitus per Ministerialem & duos Nobiles, citetur ad Iudicium Castreñ. & soluta pœna trium marcarum det ad fideiussoriam, pro qua pœna Capitaneus iudicet, damna verò in Iudicio Terrestri cognoscantur. L.123. P.552. HL.179.HP.537

Ibidem. Item si aliquis. Pecus propter damnum abactum, intra triduum ad Forestam Regiam præsentetur, & si præsens fuerit dominus pecoris, ad fideiussoriam eidem detur, alioquin abactor illud effideiubeat, & iterum in duabus Septimanis illud præsentet, sic & tertio, singulis autem vicibus soluat Burgrabio grossos 12. Si verò interea dominus pecoris venerit, & pecus fideiusserit, recipiat illud, pro damnis verò ad Iudicium Terrestre remittantur. Sed si neq; tertio dominus pecoris veniat, inter abactorem & mensam Regiam diuidatur, sumptus verò in eam rem factos, abactor ex sua portione repetat. Ibidem.

Ibidem. Si aliquis. Pecus in damno abactum, si quis ad tertiam diem ad Forestam Regiam non dederit, & arestatum apud eum fuerit, Citatus ad Castrum illud restituat, cum pœna trium Marcarum, Iudex tamen Castreñ. pro damnis non Iudicet, sed ad Iudicium Terrestre remittat. L.123.P.552. HL.178.HP.537

Sig. Pet. 1538. Interdicitur. Equi & equireæ, extra Regnum non pellantur. Sc.2. P.419. HL.90.HP.336.

Aug. Pet. 1550. Konie przez kupcze. Equi extra Regnum ne ducantur, quod Capitanei animaduertere debent iuxta statuta. HL.90.HP.540 C.3.

Equi

Aug. Warſ. 1557 Aby Konie.

Equi extra Regnum ne ducantur, ſub amiſsione, quod videant Capitanei & Teloneatores ſub pœna ducentarum Marcarum. Notarius verò Thelonei, eos dimittens, 12. Septimanis Turrim ſuſtinere debet.

HL. 90. HP. 540 C. 7.

Aug. Warſ. 1557 Kone ktore.

Neque in vijs vendantur, dum ad nudinas pelluntur. Capitanei verò liberam, emptionem eorum, Nobilibus non impediant, ſub pœna centum marcarum, pro qua coram Rege vel officio Caſtreñ. reſpondere, in primo peremptorio termino debent, ibidemq; ſatisfacere, ea autem pœna inter Regem & Actorem diuidi debet.

HL. 90. HP. 540 C. 7.

Sig. Crac. 1588. O Bydle.

Pro pecore abacto, & per triduum ad Foreſtam non dato, coram officio, non Iudicio Caſtreñ. ageñ. A fideiuſſione verò pecoris, non amplius, quàm groſsi duodecem ab omni pecore exigantur, pro damnis verò vt Iuris eſt Terreſtri Iudicio ageñ. eſt.

C. 39.

CAPVT XIII.

De feris animalibus, venationibus, & apibus.

Caſ. Wiß. 1368. Petrus taxit.

ACcuſatus pro furto apium, vel mellis, ſi bonæ famę eſt, & aſſerit proprium mel ſe tuliſſe iuramẽto euadat, pręſertim vbi Actor per viſum furtum non probat.

L. 17. P. 556. HL. 9. HP. 539.

Caſ. Wiß. 1368. Statuimus. Si quis autem.

Cum apibus arborem ſuccidens, vnam marcam paſſo damnnm ſoluat, Iudicio alteram; ſine apib⁹ verò, aptam tamen apibus ſuccidens, paſſo mediam marcam, & Iudicio totidem ſoluat.

L. 35. P. 557. HL. 9. HP. 539.

Reg. Crac. 1423. Mellificia.

Cmethones ſub alio Domino mellificia habentes, tributa Domino nemoris ſoluant, alioquin pignorentur, citra iniuriam Domini illorum qui & ius dicere de eis tenebitur.

L. 46. P. 556. HL. 9. HP. 539.

Idem. Cum autem

Lepores venari in fundo alieno nemini licet, à feſto

L. 47. P. 556. HL. 148. HP. 541

S. Adalberti ad deportationem omnium frugum sub pœna trium marcarum.

Iag. Crac. 1423. Nonnullæ.

Ceruum, aprum, onagrum, ante canes alterius, vi vel clam rapiens pro pœna tres Marcas, aliâs verò tres ei cui fera debebatur luat.

L. 47. P. 556. HL. 38. HP. 541

Diuersam habent statutorum anthores eius legis lectionem. Prilusius legit aut canes alterius, &c. Lascus verò & Herbortus in Polonica editione habent ante canes & sic fortaßis melius.

Aug. Warf. 1557 Statuimus.

Vulpeculas nemo ex foueis colligat, sub pœna decem Marcarum.

HL. 306. HP 542 C. 7.

CAPVT XIIII.

De saluo conductu.

Cas. Wiß. 1368. Statuimus.

ACcusato de aliquo crimine, & ad declarañ. innocentiam non admisso Episcopus Cracouieñ. vel Palatinus Cracouieñ. aut Sandomirieñ. saluum conductũ ad duos menses det, & interea gratiam Regiam quærat, aliâs eum ad limites Regni deducet, infra vnum annum gratiam petiturum absq; infamia. Profugorum tamen maliciosè, & damna inferentium bona confiscentur, & immobilia fisco addicantur, mobilia verò inter Regem & Barones diuidantur, dotalitio vxoris saluo.

L. 35. P. 572. HL. 228. HP. 555.

Alb. Pet. 1496. Item Qvoniam.

Saluus conductus timentibus dandus est, ad expurgañ. sese & iusticiam peteñ.

L. 100. P. 573. HL. 229. HP. 556

Alex. Rad. 1505. Conquirentibus.

Capitanei subditis contra dominos, saluos conductus ne dent.

L. 116. P. 573. HL. 229. HP. 556

Sig. Crac. 1539. Vt in vtramq;.

Nullius salui conductus pœna incurratur, nisi qui fuerit publicatus.

P. 574. HL. 229 HP. 557.

Sig. Crac. 1543. Ex mutuo. — P.HL.HP. Ibidē.

Saluus conductus non detur subditis, nec famulis, contra dominos; neque ciuibus contra Nobiles tantum inter Ciues.

Lex annalis postea approbata vt infra.

Aug. Pet. 1550. Gleity. Sig. Crac. 1588. O mędząglei su. — P. 573 HL: 229. HP. 557. G. 3. C. 25.

Saluus conductus non nisi iuxta statuta detur.

Statutum Anni 1543. de non dandis salui conductus literis ciuibus, contrà Nobiles, approbatur, dentur tamen ciuibus & subditis, contra Capitaneos, & Tenutarios, vadia quoque Nobili contra Nobilem, & ciui contra Nobilem (modò de nomine specificetur) dari possunt, ratione verò vadij forum in Iudicio Terrestri, salua appellatione ad Tribunal Regni. Literæ denique moratoriæ, ciuibus & Iudæis, contra Nobiles non dentur; inter ciues verò, ex iustis in iure descriptis rationibus concedantur.

CAPVT XV.

De Hæreticis.

Ex Priu. Iag. Wis. 1424. — L. 75. P. 169. HL. 106. HP. 161.

HÆretici, eorumq; fautores, vbiq; per Capitaneos & officia ciuilia capiantur. Venientes de Bohemia, per Inquisitores Hæreticæ prauitatis examinentur. Qui infra festum Ascensionis Domini, de Bohemia non redierit, pro conuicto hæretico reputetur, bona ipsius confiscentur, exhæres esto, infamisq; perpetuò, cum patribus & progenitoribus, successoribusq; suis, nec vllo Priuilegio nobilitatis gaudeat.

Ex cōfœderatione Korczyn. 1438. — L. 76. P. 171. HL. 106. HP. 162.

Si quis iure communi non contentus, guerras excitet, vel hæreses promoueat, contra talem omnes consurgere debent, nec eidem vllo verbo, consilioúe auxilium ferre, sub fide & honore, etiamsi sit sanguine iunctus, Iuribus Regni saluis.

Sig. Crac. 1543. in eo cum Consiliariis.

Vnicuique liberum sit extra Regnum studiorum causa proficisci modo ne hæreses discat, vel adferat.

P. 172. HL. 3-7.

Idem Ibidem. Inprimis.

Hæreseos Iudicium pertinet ad Spirituales.

Ibidem.

Vtraq; hæc lex Annalis

CAPVT XVI.

De Rebellibus.

Sig. Crac. 1588. *Processus contra rebelles.*

OMNES qui tumultuum sub inaugurâtione Regia excitatorum rei sunt, per Instigatorem citentur. Terminus in citatione quatuor septimanarum sit, positio Citationis in officio Castreñ. publicetur. Citati peremtoriè compareant, qui comparuerint per Regem cum octo Senatorib⁹, & totidem deputatis, ex ordine Equestri, vnius duorum vel trium absentia non obstante, iudicentur, contra absentes in Contumaciam procedatur, decreta omnia Capitanei locorum exequantur. Nobilitas omnis contra tales moueatur. Si oppugnans aliquis sit, id fiat per militem mercenarium. Si verò ipse Capitaneus, eius criminis reus sit, vicinior Capitaneus, in eum executionẽ extendat. Via ad quærendam gratiam Regiam omnibus pateat, si qui ante terminũ per exercitus Regni in conflictu comprehẽdantur, vel interficiantur, ij pro hostibus patriæ declarantur, bonaq; eorũ confiscantur, quæ in recompensam damnorum, ijs qui ea passi sunt cõferantur. Qui verò neq; armis, neq; vlla praxi violenta, Rempub. turbabant, quamuis diuersæ sententiæ fuerint, absoluuntur. Etiamsi Rex alicui pepercerit, priuatis tamen contra illos actiones de damnis & illatis iniurijs pateant, quo nomine vel in Comitijs vel coram Tribunali respondere tenebuntur, pœnæ ratione expeditionis ad Wisliciam laudatæ, & ratione denegatæ

C. 43.

negatæ electionis peditum, omnibus remittuntur. Senatores omnes vtriusq; status, (exceptis Episcopis & Palatinis, ad quos Secrearij missi sunt,) itidẽ Diguitarij, Officiales, Capitanei, & bonorum Tenutarij, infra quatuor septimanas in officio Castreñ. proprio vel viciniori; in Prussia verò, coram Palatinis, fidem & obedientiam iurent. Ad quem actum non nisi vno amico, vel seruitore concomitentur, idq; sine pixidibus, quod iuramentum omnes faciant, sub pœna de expeditione bellica sancita, & sub priuatione Regaliũ bonorum. Exceptis ijs, qui extra Regnũ sunt vel Regi seruiunt, qui tamen post reditum in duabus septimanis, idem faciant, ab ijs iuramentis Notarij nihil exigant. Si quis eam constitutionem violasset, pœnis suprascriptis sit obnoxius. Is processus seruetur ad futura Comitia, in ijsdem iudicijs proponantur caussæ quartam partem tangeñ. & ea retenta, ita dispensentur, sicut exactio anni præsentis.

Sig. Warʃ. 1589. Adhærentowie.

Hæc constitutio ita postea mitigata est, & primùm omnia acta & gesta Illustris & Magnifici IOANNIS Zamoscij exercituum Ducis, approbantur, nec minus gratiæ illi aguntur, quod parta ad Byczinam victoria, modestissimè vsus sit, sanguiniq; ciuili & Christiano pepercerit. Ii itaq; omnes, quicunq; partes Archi Ducis Maximiliani sequuti sunt, circa honorem, vitã, & bona terrestria, tàm immobilia, quàm mobilia, quibus iure belli priuati non sunt, conseruantur, Dignitatum & Regalium bonorum collatione, ex eorum commisso, vigore proximè præteriti conuentus, cuicunque facta salua. Porrò ad Regis gratiam ita admissi sunt, vt in eodem conuentu in facie Reipub. fidem & subiectionem iurent, eodemque iuramento caueant, quod imposterum pacificè victuri sint, turbas & machinationes nullas in Rempub. faciant, simultates & inimicitias quas cum Senatoribus, Magistratibus, & Ciuibus Regni habent, deponant, & eodem iuramento idipsum affirment, quod eas tam per se, quàm per submissas personas nunquam renouabunt, sed pacem & tranquillitatem colent.

Hæc autem iuramenta Actis terrestribus Warsauiensibus inserantur. Insuper vadiū inter eos omnes, inter quos simultates erant, interponitur, ducentorum millium florenorum primo termino peremtoriè aſsignan̄. Deniq; ijs qui detenti erant cautum est, ne contra illos præscriptio vlla currat. De ijs verò qui vel in potestatē non venerunt, vel fide non seruata ex detentione sese subduxerunt, vel iure decernatur vel gratiam Regis quærant. Porro ij qui in gratiam recepti fuerint, simile iuramentum præstent, & eidem vadio subiaceant. Quæ verò actiones in præsenti conuentu finem suum sortitæ non fuerint, in futuro conuentu cognoscantur. Interim verò tales, neq; practicent neq; ad exteras nationes eant, neq; mittant neq; vllā cointelligentiā cum externis habeant, siue per se, siue per alios, imò cum omnibus sese pacificè gerant, sub pœna capitis, infamiæ, & vadijs prædictis. Ij quoque qui ciuiliter pro damnis & alijs iniurijs ad moderna comitia citati sunt, remitttuntur ad Tribunal, vbi inter causas officij terminū habebunt peremtoriū, post determinationē conuent9 in sex septimanis, ex eisdē citationib9; eas verò actiones in quib9 processus factus est in conuentu, licebit cuilibet in eodem Tribunali prosequi, adcitatione præmissa. Qui etiam Cracouien̄. in contumaciam condemnati sunt, ijs via non præcluditur, quæren̄ suis modis gratiæ Regiæ.

Executio decreti contra Samuelem Zborovvsky lati, approbatur.

Sig. Warſ. 1589. Exequutia.

Actus omnes in præteritis Conuentibus eo nomine instituti abrogantur, & perpetuum silentium omnibus imponitur. C. 13.

Sig. 3. warſ. 1591. Restitutio.

Christopherus Zborovvsky pristino honori restituitur, decreta Regis Stephani contra illum in causa criminis læsæ Maiestatis, & alijs duabus criminalibus causis lata abrogantur, ita tamen vt in Poloniam ad annorum viginti decursum, ex nulla occasione & prætextu veniat, alioquin in idem recidet. C. 9.

Tum

Tum vt contra ſubditos Regis & Regni nihil vnquam mali per ſe vel per ſubordinatas perſonas moliatur ſub eadem pœna. Eo tamen exemplo alijs decretis Regijs non derogetur, quæ ſacroſancta permanere debent.

Sig. 3. warſ. 1593 Approbatio.

Saluus conductus Chriſtophoro Zborovvski datus approbatur ad duas ſeptimanas poſt determinationem conuentus, ſaluis conſtitutionibus Annorum 1589. & 1591. perſonam, & familiam ipſius tangentibus. C. 14.

PROMPTVARII

STATVTORVM OMNIVM ET CONSTITVTIONVM REGNI POLONIÆ,

Per PAVLVM SCZERBICZ Secretarium S. R. M. conscripti,

PARS QVINTA.

CAPVT VNICVM.

De bello, expeditionibus, & disciplina militari.

Cas. Wiß. 1368. Ius militare.

QVilibet sub certo vexillo militet, neq; stationes seorsiuas faciat, aliâs per Succamerarium capiatur, & Regi præsentetur, cui⁹ equi Succamerario debentur.

L. 8. P. 899. HL. 24. HP. 572.

Cas. Wiß. 1368. Quia onus.

Sculteti omnes tàm Spiritualium quàm secularium militent.

L. 10. P. 867. HL. 249. HP 560

Cas. Wiß. 1368. Cum in iure Bo[illegible]z: Clerici verò.

Clericus bona hæreditaria posidens militet aut bonis cedat, alioquin confiscabuntur.

L. 10. 57. P. 867. HL. 70. HP. 559.

Euntes

Caſ. wiſ. 1368. Expedit Reipub. — L.25 P.893. HL.17.HP.564.

Euntes ad expeditionẽ, in campis non in villis ſtationes faciant, moderatè ſumptis pro ſe & equis pabulis ſint contenti, ædificia ne ex ſyluis Nobiliũ extruant, alioquin damna paſsis, iuxta illorum iuramentum ſatisfaciant cum pœna trium marcarum parti, & Fiſco Regio totidem.

Caſ. wiſ. 1368. Sed quia. — L.33. P.865. HL.15. HP.558.

Nobiles ſecundum quantitatẽ ſuorum bonorum arma limitent modò bona habeant libera, extra metas tamẽ Regni non militent niſi illis ſatiſfiat rogatis.

Idem Hoc ſtatutũ. — L.38 P.934. HL.81. HP.572.

Donatio in bello facta, morteq; donatarij, aut donatoris confirmata etiam ſine priuilegio valet.

Idem cum itaq;. — L.39. P.893. HL.174. HP.564.

Pabula vi non recipiantur, vendere nolentibus, ſed re ſua quilibet liberè vtatur.

Ex Priu. Lod. Caſ 1374. Ex Priu. — L.40.50. P.866. HL 16. HP.558.

In expeditione captis vel damna paſsis extra Regnum Rex ſatiſfaciat.

Iag. in ſedl. 1433.

Inſultus tamẽ hoſtiles, Nobilitas ſuo ſumptu propellat

Idem ibidem. — Ibidem.

Rex pro quolibet captiuo Nobili det militibꝰ per vnã ſexagenã, Plebeis verò ipſi capientes depacẗent vt volunt.

Idem ibidem. & Caſ. Nieß. 1454. item polliceemur. — Ibidem. L.92.

Nobili in expeditione bellica fines Regni tranſeunti, Rex quinq; marcas ſuper haſtam det, quod ſi poſt diſtributã pecuniam per biennium Rex bellum non continuauerit. Nobiles ratione illius pecuniæ, nihil debeant, neq; eam reſtituere teneantur. Si verò intra bienniũ ad bellum eatur, nihilominus pecunia penes Nobilitatem maneat.

Iag. per Edictum. — L.63. P.894. HL.17. HP.565.

Milites ad expeditionem euntes in Ciuitatibus, Oppidis, villis, allodijs, ſtationes ne faciant, ad victum ſoluant bouem media marca, vaccam groſsis 16. porcum groſsis 12. mutonem groſsis 2 duas aucas groſſo vno, ſex pullos groſſo vno, capetam tritici groſsis 2. capetã ſiliginis groſſo vno, capetam auenæ groſſo vno.

Caſ. Petr. 1474. Edict. in Comitijs — L.68. P897. HL.18 HP.568.

Tranſgreſſores huius ſtatuti pœna 14. marcarum puniantur, cum refuſione damnorum, iuxta iuramentum iniuriam paſsi taxandorum, quod iuramentum, Epiſcopi remotiores, per Procuratores facere poſſunt, pro quibus damnis liceat damnum paſſo quo velit citare, vel ad Spirituale, vel ad Seculare iudicium.

Cas. Petr. 1447. Nonnullorum.

Iniuriam suam nemo vlciscatur, neq; bellum sine consensu Regio inferat, neq; cum domesticis guerras excitet, alioquin damna omnia hoc nomine accepta refundet, si verò soluen. non fuerit, in corpore punietur.

L. 91. P. 862. HL. 105. HP. 557

Cas. Nieß. 1454. Item statuimus.

Filium vel fratrem indiuisum, adultum & armis aptū habens, potest eum, etiā absq; Regia licentia ad expeditionem in locum suum mittere, modò ita eum expediat, sicut solus ire debuit.

L. 95. P. 868. HL. 16. HP 561.

Cas. Nieß. 1454. Item pollicemur. Sig. Crac. 1527. Quia tamen.

Bellum non nisi in comitijs decernatur, vbi tamen necessitas ingrueret, Rex expeditionem iubeat.

L 95. HL. 13. P 890. HP 16.

Cas. in Opatowiecz. 1474. per Edict.

Spirituales per milites damna passi, coram Capitaneo agant, tanquam pro articulo Castren. ad probationem, si volunt, admittantur, si verò reum malint admittere ad iusiurandum, stet illorū arbitrio. Liberum quoque sit Spiritualibus, coram Rege hoc nomine agere, vbi citra prouocationem ad districtum iudicetur, minores & miseriores Spirituales, agant in Iudicio Spirituali, excommunicent, & exequutionem contra excommunicatos petant.

L 68. P. 897. HL 18. HP 568.

Sig. Pet. 1538. Bellicam exped.

Conuentus particulares, in locis solitis, præcedant expeditionem bellicam, neq; ad eam immutandam, conuentus indicantur.

Ibidem.

Alb. Pet. 1496. Item considerātes.

Stipendarij milites, si damna dederint Spiritualibus, ad satisfactionem compellantur. Præfecti verò illorū in turrim inijciantur.

L 109. P 953. HL 26. HP 569

Sig. Crac. 1510. Quod abusu.

Castellani exercit⁹ suos ducant, & ab inferendis damnis cohibeant, alioquin damna resarciant, & pœnam 14. Marcar. Regi luant. Palatini verò cum Castellanis district⁹ ordinent, quos Castellani ducant, quatriduo tamen in loco certo expectent, tandem ad locum restibus assignatum venientes, Palatino districtum tradant.

S. 9. P. 898. HL. 36. HP. 570.

Sig. Bidg. 1520. Item statuimus.

Si verò Castellanus morbo, aut aliqua causa impeditus absit, Nobilem in locum suum substituat.

S. 27. P. 898. HL 36. HP. 570.

Sig. Crac. 1510. Statuto vetusto.

In diuersis terris bona habens, ex ijs bonis ipse militet, in quibus eum restium literæ præuenerunt. Ex alijs verò per alium vices suas expleat.

S. 14. P 868. HL 16. HP 561.

Sig. Pet. 1519. Quocunq.

Pecuniam ad seruitium bellicum accipiens, & nō seruiens per Capitaneum absque citatione capiatur, & illud tempus

S. 23. P. 954. HL 24. HP. 573.

tempus quo seruire debuit, carere expleat, pecuniamque restituat, siue sit possessionatus siue non. Qui verò diem præstitutam neglexerit, arbitrio Regis, & campiductorum puniatur.

Sig. Bidg. 1520. Item Statuimus. — S. 25. P. 891. HL. 14. HP. 563.

Æger qui in bellum ire non potest, Castellanis præsentetur, cum quatuor testibus super vera infirmitate iuret, nisi iurauerit, bona ipsius alteri donentur, & ille nihilominus expeditionem faciat.

Sig. Bidg. 1520. Statuimus. — S. 25. P. 891. HL. 13. HP. 562.

Literę restium ternæ bello præmittantur.

Aug. Pet. 1550. Wtéy iedne. — P. 891. HL. 223. HP. 563. C. 3.

Vnæ tamen pro binis non dentur, nisi ita in Conuentu sit constitutum.

Sig. Pet. 1523. Quia milites. — S. 29. P. 953. HL 265. HP 574.

Milites mercenarij in Russia, damna illata, acceptis stipendijs resarciant.

Sig. Pet. 1528. Item vt expeditio — S. 29. P. 898. HL. 36. HP. 570.

Castellanus ad bellum iturus, tres vel quatuor dies in certo loco expectet. Nobiles verò qui ad Castellanũ opportunè non venerint, si ipsi absq; Castellano damna dederint in duplo soluant. Castellanus quoq; cum districtu suo procedens, statiua in villis non habeat, kmethonibus commeatum negantibus, per familiares suos recipiat, & inter omnes diuidat. Parata pecunia autem omnia soluantur, fœnum quantum vnus equus ferre potest, vno grosso, quantum duo duobus, quantum tres tribus, quantũ quatuor quatuor. Cassula siliginis tribus grossis, bos media marca, iuuenca grossis 16. porcus gl. 12. aries gl. 3. anseres pulli iuxta statuta.

Sig Crac. 1532. De militibus. — S. b. 2. P. 899. HL 37. HP. 571.

Capitaneus generalis exercituum cum Palatinis & Castellanis prouideat, ne milites mercenarij damna inferant, illata verò persoluant. Si verò reuertentes vel reuersi damnum alicui dederint, Rex iusticiam faciet, vel eius Officiales.

Sig. Crac. 1527. Quilibet autem. — S. a. 3. 953. HL. 265.

Præfecti Palatinatuum non per substitutos, sed per se ducant cohortes, & prospiciant ne damna inferantur, aliâs ipsi ea refundere tenebuntur, ideoq; partem stipendij retineant, ex qua pro iniuriante satisfaciant, discessuri verò duabus septimanis ante expirationem stipendij eant, vt faciliùs militem in obedientia retineant.

Videtur hæc lex facta esse pro vna illius anni expeditione.

Sig. Pet. 1538. Cauebimus. Aug. Pet. 1550. Wiecy tedne.

Ab expeditione nemo liberetur, nisi ægroti, senio confecti, negotia Reipub. obeuntes, & Vicecapitanei arcium, vbi Iudicia celebrantur, & earum quæ sunt in confinio.

S. b. 4. F. 891. HL. 14. HP. 563. C. 3.

Sig. Crac. 1540. Ita postulan. Aug. Pet. 1550. Slubem zade

In expeditione bellica, & exercitio rei militaris, Nobilis sponsione fidei obstringi potest.

P. 271. HL. 260. HP. 573. C. 3.

Sig. Pet. 1538. Visum est. Aug. Pet. 1550. Iz gdzie ludzi

Spirituales probent in proximo conuentu, quod sculteti illorum sint exempti ab expeditione bellica, aliâs militent.

S c. 1. P. 867. HL. 249. HP. 56[illegible]

Aug. Pet. 1562. O okazowaniu.

Lustratio bellica instituitur.

HP. 574. C. 17.

Aug. Warſ. 1563. Okazowaniu.

Tandem & perficitur.

HP. 575. C. 23.

Aug. Pet. 1565. Okazowanie.

Cui tempus præfigitur, aulici verò & milites excipiuntur, donec redeant.

C. 58.

Aug. Pet. 1562. O Sluzeniu O sluzbie Soltysow.

Vtrum spirituales eorumque sculteti ex fundis Terrestribus bellum seruire teneantur, deliberatur ad futurũ conuentum, & literarum reuisionem.

C. 16.

Aug. Pet. 1567. Zolnierze.

Milites cum Rege ad bellum euntes à Iudicijs liberi, exceptis ijs qui ad inscriptionem, vel pro violentijs citantur.

C. 77.

Steph. War. 1578 Zolnierze.

Literas autem testimoniales è Cancellaria habeant.

C. 193.

Idem Warſ. 1581 Exẽptis Zolnie.

Qui verò literas tales accipiunt, nec bellum seruiunt, causam amittant.

C. 220.

Steph. War. 1581 A iż poparcie Item vniuersalib. literis.

Hoc idem repetitum est postea & ita declaratum, vt illi qui pro violentijs per illos propriè illatis, vel ad inscriptiones recentes, non antiquatas (antiquatæ autem sunt decennales) citati sunt respondeant, seruitio non obstañ. aliâs non, etiamsi alicuius procurator, ad vlteriorem processum iudicialiter adactus sit. Eadem prærogatiua gaudere debent vxores militum. Hæc autem lex Palatinatus Crac. & Sandomirieñ. non afficiat.

C. 211.

Rex

Proceres Andreio wie. 1576. Steph. Cra. 1576. O Woinè albo Steph Cra. 1576. p. 39 3 wolcnie woiny.

Rex expeditionem absq; conuentu non indicat. C. 147.

Nobilitas concessit, vt literæ restium vnæ pro tribus sint, pro vna vice, à qua tamen expeditione liberantur illi, qui studiorum gratia sunt extra Regnum, modò per idoneas personas vices suas obeant. C. 153.

Ibidem.

Contra internos hostes, & perduelles declaratos, Capitanei districtus moueant, eosque puniant, contrà potentiores, viciniores Capitaneos in auxilium accersant. Eam verò exequutionem faciant Capitanei, posteaquam eo nomine à Rege moniti fuerint. Ibidem.

Steph. war. 1578 Piessy.

Pedites ex ciuitatibus, oppidis, & villis Regijs iuxta numerum laneorum colligantur. C. 193.

Sig. Crac. 1588. Assecuratia.

Quicquid Illustriss: & Magnificus Ioannes Zamoiski, exercituum Dux à tempore electionis Regiæ, ad tempus modernæ constitutionis in patriæ defensionem per se, & per alios fecit, & quicquid inde aduersi hominibus tam Regiarum quàm aduersarum partium, siue in personis, siue in bonis accidit, id omne æternæ obliuioni datur, & ne eo nomine vnquam molestia ei à quocunque exhibeatur, cautum est. C. 47.

Sig. Crac. 1588. Nagroda.

Iis qui sub tumultu anni 1587. tam per conflagrationem ædificiorum, quàm per ereptionem rerum damna passi sunt: satisfiat ex bonis rebellium, qui causam damni dederunt. Si verò quis à milite priuato, citra mandatum Ducis iniuriam passus est, iure cum eo agat, assecuratione salua. C. 48.

Sig. Crac. 1588. Potwiezprâw.

In terra Wolyneñ. milites in bonis Nobilium & Spiritualium stationes nullas habeant, ijs verò quos in Ciuitatibus Regijs esse contigerit, ex bonis Nobilium nulla victualia neq; Poduodas exigant, sed ex foro viuant. Si verò miles cuipiam iniurias fecerit, eo iure conueniatur, quod incolæ Wolyneñ. ipsi ante futura comitia constituerint. Interea verò de militibus iniuriosis Dux militiæ infra duas septimanas à querela facta ius dicat, & ipse decreta sua exequatur. Quem administrandæ Iusticiæ modum Centuriones quoque obseruent. C. 49.

Sig. Crac. 1588. O Zolnierzach.

Milites stationes in bonis Nobilium, per totum Regnũ non habeant, sed ex foro viuant. Qui verò iniuriosi sunt C. 56.

ſunt, & Dux militiæ vel Centurio de eis ius non dixerit, Notarius Campeſtris illi, vel centurioni eius pecuniam detineat, donec quietationem ab iniuriam paſſo proferat. Subditi tamen Nobilium victualia militibus pro pecunia vendāt, vel ad forum vehant, nulla libertatione ſeſe tuēdo.

Sig. Warſ. 1589. Ozolnierzách

C. 33.

Miles ſi alicui damnum vel iniuriam intulerit, ſiquidem ille Centurio fuerit, citari debet ad proximū officium Caſtreñ. vbi ſine vlla exceptione reſpondere, reiq; iudicatæ ſatisfacere tenebitur. Idem fiet ſi non Centurio, ſed alius quiſpiam Centurionis familiaris fuerit, ſi Centurio de illo iuſticiā denegauerit. De reliquis omnibus impoſſeſsionatis vel plebeis, vel ſeruis, Centurio in inſtanti ius dicat; niſi dixerit, itidem ad officium Caſtreñ. citetur, vbi vel ipſe pro accuſato ſatisfaciat, vel iuret, accuſatum tunc in ſua poteſtate non fuiſſe cùm Iuſticia peteretur. Citationes verò ita poni debent, vt ſiquidem citandus poſſeſsionatus ſit, in illo Palatinatu vbi ſtationem habuit, in bonis citatio ponatur, ſi non in hoſpitio, vel ſtatione eiuſdem hoc fiat. Proceſſus verò coñ. ſic citatum obteñ. non tantum bona mobilia & immobilia, ſed etiam ſtipendia eius afficiat, quæ apud Notarium areſtari poterint, & Notarius areſtum ſuſcipere tenebitur. Ne autem milites propter citationes ſeſe excuſent, cautum eſt, ſi quis ſuper citationem militarem condemnatus fuerit, in vlteriori verò proceſſu literis militiæ Ducis probet, ſe tunc fuiſſe in ſeruitio Reipub. debet ab illa condemnatione abſolui, ſuper citationem tamē ibidem reſpondeat, ſuperioribus conſtitutionibus ſaluis.

Sig. Warſ. 1590. Deputáci.

C. 5.

Conſiliarij bellici contra Turcam inſtituuntur, modus acquirendæ pecuniæ declaratur. Munitio arcium Crac. & Luboulen. inſtituitur. Ducibus belli de indemnitate cauetur. Diſciplina militaris reparatur. Milites à iudicijs eximuntur. Pedites ex bonis Regalibus colliguntur. Serui profugi iudicio Ducum ſubijciuntur. Victualia taxantur. Modus defendendarum arcium declaratur. Inſolentia kozàkorum compeſcitur. Modus reddēdæ pro hac vice quartæ partis prouentuū inſtituitur. Sed hæc omnia effectum ſortita non ſunt, imò in proximis comitijs abrogata ſunt.

Solutio

Sig. 3. Mar. 1591
Assecuratio.
Zapłáciu.

C. 1.

Solutio retenti stipendij militaris promittitur, & assecuratur, quæ per Commissarios Notario Campestri additos fieri debet, inter festa S. Michaëlis & S. Martini hoc modo. Primùm satisfieri debet militi Biczineñ. & qui super Oeconomia Samborieñ. cautionem habent, intra duas Septimanas à festo S. Michaëlis. Reliquo tempore soluatur reliquo exercitui. Solutio fieri debet ex contributione anni præsentis, ex arbitrio Commissariorum ad eandem solutionem, & ad redemptionem bonorum mensæ Regiæ in quingentis millibus floreñ. obligatorum designatorum. Quod si citiùs quàm festum S. Michaëlis venerit, vel thesaurus vel Magnific⁹ Georgius Mnißek Palatinus Sandomirieñ. pecuniam aliunde conquiret, satisfiat militi, qui in bonis Samborieñ. statiua vsurpauit, quæ pecunia illo ipso tempore, quo militi numerari debuit, ex eadem contributione reddatur. Milites autem ad summũ infra duas Septimanas à publicatione constitutionũ conuentus præsentis, ex omnibus bonis Regalib⁹, & alijs Secularibus & Spiritualib⁹ decedant, nullis exceptis. Discedentes quilibet seorsim suos ducat suis sumptib⁹ sine damno cuiusquam: Deinde verò pro tempore assignato Lublinum singuli vel soli veniant, vel seruos mittant. Circa quam quidẽ solutionem, violentiæ, neces, incendia, & damna quælibet, legitimè probata, ex cuiuslibet stipendio, ex sententia Commissariorũ & Dispensatorũ, ante omnia solui & puniri debent, peremtoriè sine vlla citatione. Ita videlicet, vt primùm victualia in seruitio legitimo recepta soluantur, iuxta æstimationem anno præterito per supremum exercituum Ducem factam, idq; in bonis Regalibus. Vbi verò de iure statiua habere non potuerunt soluantur, iuxta cursum fori communis, idq; in bonis Nobilium Spiritualibus & secularibus. De violentijs verò & necib⁹ ciuiliter accusati, corã eisdem deputatis iuramentis instar Iudicũ Tribunalis Regni obstrictis terminũ habebunt peremtorium. Idẽ fiet de alijs omnib⁹ excessibus ciuiliter propositis pro quibus respondere debent milites sine dilationibus, & appellatione etiã ad quietationem

non

non prouocan̄. In criminalibus tamen vbi de honore vel capite ageretur poterint appellare ad Comicia, saluo scrutinio, si stipendium alicuius non corespondeat damnis debet ex bonis proprijs mobilibus & terrestribus, nec non de persona ex decreto deputatorum ad officium fori sui pro exequutione remitti. Qui verò iam stipendia sunt assecuti, tum & ij qui ad repetenda ea non uenerint, etiamsi iam antea pro violentijs & damnis apud Capitaneos exercituum accusati fuerint, coram Tribunali fori proprij peremtoriè respondeant, inter causas officij & satisfaciant sub pœna bannitionis in termino concitario decernenda. Probationes violentiarum, necium, incendiorum, damnorum, & omnium iniuriarum, Nobiles in proprrijs causis soli facere debent; subditi verò hoc modo. In quolibet oppido & villa vbicunq; milites damna & violentias intulerunt vel victualia non soluerunt, debent subditi corā Domino vel Tenutario suo veram inquisitionem facere eamq̄; sub sigillo Domini vel Tenutarij ad iudicium deputatorum præfatorum & ad iudicium Castreñ. loci illius ad festum S. Michaelis, per duos ex communitate transmittere. Qui internuncij pro iniurijs & damnis, nomine iniurias passorum agant, & vbi ad probationem iuratoriā Actor admitti debet, iurent, satisfactionem recipiant & nomine principalium quietent. Qui autem ad probationem proprior esse debet? vtrum videlicet actor an reus? id fieri debet iudicio deputatorum, vbi maior pars concludere debet. Non derogando processibus tàm coram Ducibus belli, quàm coram officijs Castreñ. eo nomine institutis, qui ibidem Lublini ad exequutionem deduci debent. Super ijs qui pro peteñ. stipendio eo venerint idē processus seruari debet coram Tribunali contra eos qui eò citati fuerinit. Quod si quis tam proteruus fuerit, qui præsenti laudo obsequi noluerit, & confœderationi militari, contra leges et libertates Regni factæ (quæ tamen nec fieri debuit, nec imposterū fieri debet) vel in minimo adhæreat, neq; ex bonis tam Regalibus quàm priuatorū statim decesserit, turmamq̄; aut manipulum suum non dimiserit talis pro

infami

infami & hoste patriæ iam ex nunc declaratur. Qui citatus ad instantiam instigatoris officij, ex delatione iniuriam passi ad officium Castreñ. stationi illi' proximum per Capitaneum publicari & idem Capitaneus exequutionē facere debet more: solito per literas vniuersales suas non expectatis informationibus vel literis Regijs. Quod si terra vel Palatinatus ille sufficere non poterit, adiuuent vicini Capitanei, Castellani Palatini & Nobiles vocati, & obdestinati per Ministerialem & Nobiles literis vniuersalibus Capitanei illius. Quod facere omnes tenentur, & more bellico exequutionem eiusmodi adiuuare sub pœna de expeditione bellica sancita. Quod si adeò fortes fuerint, vt neque terræ & Palatinatus vicini illis resistere valeant, indicetur publica expeditio contra tales. Et pro pecuniis insolutionem stipendiorum assignatis, milites contra eos conquirentur, qui tales inobedientes cohercebunt, siquidem iam ipso facto, non tantum stipendia, & bona omnia, sed etiam honorem amissuri sunt, tàm ipsi, quàm omnes complices coadiutores & adhærentes eorum. Quod si aliquis Capitaneus eiusmodi exequutionem, siue in publicañ. infamia, siue in alijs rebus ad summum ad proximos terminos Castreñ. iuridice, post tempus superius dimissioni militum assignatum, incidentes, protraxerit, subiacebit priuationi Capitaneatus. Quo nomine citatus post Curiam, sine dilationibus peremtoriè respondebit, & inposterum ad nullas bonorum Regalium tenutas admitti debet perpetuis temporibus, sub pœna bannitionis quam incurret (si bona Regalia impetrauerit) ex instantia nunciorum Terrestrium in conuentu.

Sig. 3. Mar. 1592 Disciplina. | Disciplina militaris talis sit. Primum pro defensa ordinaria, ex quarta instituta Centuriones seu RotMagistri debent esse Nobiles possessionati in re militari exercitati, ex omnibus Palatinatibus ęqualiter suscepti, quantum sese pecunia quartæ extendit, ita vt eorum nullus vltra centum equos habeat. Substitutos & commilitones habeant, ex eisdem terris & Palatinatibus, ex quibus ipsi fuerint, circa turmas semper præsentes sint, quod si propter arduā C. 5.

aliquam necessitatem recedere voluerint, id faciant cum scitu Ducis exercituum vel campiductoris, & quàm primum ad turmam redeant, quod attendere debent, tàm generalis exercituum Capitaneus, quàm campiductor. Notarius campestris qui militem conscribet, & examinabit iuratus esse debet. Nullus Senator neque Capitaneus cum iurisdictione turmas ducat, neque plures milites suscipiantur, quàm quarta sese extendit. Bellum offensiuum & conscriptio militis in periculis Reipub. fieri non debet, nisi prius in conuentu proponatur, repentinis tamen periculis Rex obuiam ire debet, ex consilio Senatorum. Miles ex quarta conscriptus, per æstatem in Castris statiua habeat, in fundis Regalibus in locis arbitrio Ducis exercituum assignandis. Victualia autem ex propinquioribus oppidis & possessionib⁹, parata pecunia iuxta cursum fori emere & suo sumptu deferre debet, hybernas quoq; stationes Dux ex arbitrio suo in bonis tantũ Regalibus assignet. Milites damna, iniurias, violentias, & præiudicia nemini inferant, tàm in eundo & redeundo quàm in statiuis, neq; vecturas, stationes, & victualia exigant, sed omnia pecunijs emant sub pœna quatuordecim marcarũ, pro singulis iniurijs & refusione damnorum per Actorem taxandorum in excessibus ciuilibus. In criminalibus verò excessibus, exercituum Dux, iuxta iura & consuetudines antiquas, ex centurioribus eorumq; locum tenentibus, quos habere poterit, iudicio collocato, accusatos iudicet & puniat, quos tamen pars læsa etiam in comitijs cõuenire poterit. Commilitones eorũq; famuli regimini centurionũ subesse debẽt, totus verò exercit⁹ Duci generali, eiusq; campiductori iuxta articulos militares per eum publicandos, qui etiam, vel officium illius, cuilibet iusticiam in instanti peremptoriè facere debet. Si Centurio officiosè requisitus de commilitone vel eius familia iusticiam non administrauerit, ex officio ad Tribunal citatus peremptoriè inter causas officij respondeat, & in eodem termino de suo satisfaciat, alioquin processus, ibidem contra eum ad pœnam vsque bannitionis

conti-

continuari debet omnibus dilationibus semotis, nisi forte tunc in aciem ducatur. Post pugnam tamẽ in sex septimanis vlterius procedat. In contumaciam absens in primo termino condemnetur & post terminũ satisfactionis, statim ad pœnam bannitionis citari debet, quorum omnium Capitanei executionem faciant, sub amissione Capitaneatus. Talem processum condemnati, non nisi ignorantia tollere poterint, idq; in Tribunali vel in officio Castreñ. vbi causa pro executione remissa fuerit. Nihilominus post præstitum iuramentum ibidem iuxta decretum Tribunalis satisfacere debet sub pœna bannitionis in instanti decernenda Citatio poni debet vel in bonis, vel in statiuis, ita vt Citato innotescat, cuius Citationis relatio in officio Castreñ. bonorum vel statiuorum proprio, fieri debet, terminus quatuor Septimanis à positione Citationis præfigatur, Duces, Centuriones, & Commilitones, in negotijs tàm suis quàm amicorum neq; in conuentibus milite, insigni aliquo numero, non vtantur, sub pœna bannitionis. Eidem pœnæ subiacere debent omnes, qui statiua in bonis Nobilium spiritualium & seculariũ habuerint, nisi forte in itinere, in quo tamen à stationibus, damnis & vecturis abstinere debent, sub eadem pœna in Iudicijs militaribus, de quibus supra, etiamsi capitis quis damnatus fuerit, id in dubium vocari non debet, absens tamen honore priuari non debet nisi in comitijs. Meritorum militarium Rex rationem habebit, ex Ducum commendatione.

Sig.3.warſ.1591. Currus bellici. Currus bellicos cum equis & victualibus Rotmagistri omnibus à quibus recepti sunt restituant, post determinationem conuentus præsentis in octo Septimanis, sub pœna centum marcarum coram Iudicio Tribunalis Regni exigeñ. C. 7.

Idem ibidem. Exemptio. Propter imminens anno superiori bellum Turcicum tàm milites quàm Aulici & alij voluntarij, à Iudicijs exempti, propter causarum suspensiones damnum nullum sentiant, neq; ad probationes vllas expeditionis arctentur, C. 7.

ſiquidem bellùm non eſt effectum ſortitũ,ſed ex illis ipſis ſuſpenſionibus in cauſis procedatur.

Sig. 3. warſ.1591 Bnieſtenie nie- ktory.

Conſtitutiones anni ſuperioris puta contributio in capita, & in laneos. Aſſecuratio Ducum, diſciplina militaris, Prouiſores deputari ad conſilium bellicum, prouiſio Cracouiæ & Lubovvla, Aſſecuratio Prouiſorum, lex de ſeruis, æſtimatio victualium. Prouiſio arcium & monitionum rationes exactorum & diſpenſatorum eorumq; aſſecuratio. Exemptio à iudicijs, lex de milite pedite ex bonis Regalibus ſelecto. Conſiliarij bellici, tanquã temporanea & neceſsitate iminentis periculi expreſſa, abrogantur tàm in Regno quàm in Ducatu Lithuaniæ. C 9.

Sig. 3. warſ.1593 Obroná ẜwárty.

Milites Quartenſes per omnia ſeſe gerant iuxta conſtitutionem Anni 1591. & inſuper Rotmagiſtri & comilitones iurent, quod Regi fidem ſeruabunt, & nullis priuatis negotijs vel tumultibus ſeſe admiſcebunt. Iidem per hyemem in bonis Regalibus propè fines Regni hybernabũt, citra cuiuſquam præiudicium, quod animaduertet Campiductor, non derogañ. iuribus Capitanei generalis. Per æſtatem verò miles ſit in caſtris, victualia in oppidis boniſq; Regalibus ſoluat, iuxta æſtimationem per Regem ſubſcriptam. Caſtra ingreſſuri pecuniam pro duobus quartualibus à Rotmagiſtris accipient. Rotmagiſtri videant vt commilitones in caſtris de victualibus ſibi benè prouideant, iuxta articulos bellicos ſeſe conſeruent. Rotmagiſtri turmis ſuis ſemper adſint præſentes neque diſcedant abſque literis Ducis ſub pœna infamiæ. Turmatim per Regnum non eant, ſed quilibet ſeorſim tanquam priuatus veniat ad conſcribeñ. ſub pœna centum marcarum coram Tribunali repetenda. Capitaneus generalis de militibus ius dicat. Si iniuriam paſſus decreto Capitanei non acquieuerit licebit ei Rotmagiſtrum coram Tribunali conuenire iuxta conſtitutionem Anni ſuperioris. C. 8.

Sig. 3. warſ 1593 Declárácia.

Conſtitutio Anni 1591. de diſciplina militari ſic declaratur, quod generali Capitaneo in iudicijs militaribus integrum eſſe debet auditis ſententijs Rotmagiſtrorum & commilitonum, iuxta quod illi conſcientia dictauerit C. 10.

ex diſci-

ex disciplina militari insolentes & inobedientes punire. Quod si quid tali repente acciderit, quod in pugna damnũ vel moram aliquam inducat hoc etiam absque Rotmagistris & commilitonibus punire poterit. Milites verò in retinen. fide, & obedientia, constantes, atque in defenden. Regno meritos, præcipuè & ipse Dux obseruabit & Regi commendabit, salua per omnia constitutione prædicta, & cautione de retinen. fide & subiectione Regi per ordines datã iuramento militari confirmañ. Ad fluuium Dniepr certus numerus militum suscipiatur, qui prohibeat ne per aquam homines insolentes in ditiones vicinas irruant ijs ex publico stipendia soluantur. Capitanei qui victualia ex antiquo in arcem Camenecen. conferre tenentur id sine mora faciant alioquin per instigatorẽ conueniantur, tanquam pro prouentibus Regijs. Quæ quidem victualia ad manus dispensatoris per Regem assignati reddantur, œconomiam Samborieñ. hoc non afficiat. Ciues Cameneceñ. liberè mercaturam exerceant saluis iuribus aliarum ciuitatum.

Sig. 3. warʃ. 1593. O Kozakach. — C. 11.

Kozaci & alij insolentes homines si congregati violẽtias aliquas & inuasiones fecerint, vel fines Regni transire voluerint pro hostibus patriæ censeri debent, contra quos sine omni iuris processu miles Quartensis moueatur. Domos quoque suas ab eorum impetu defendere cuilibet liceat. Et si interim quis ex illis interficiatur hoc nomine neque Nobilis qui sese defendebat, neque ij qui eum adiuuerunt conueniri debent. Idem de præteritis inuasionibus circa quas interempti iure vindicari nõ possunt tàm in Regno quàm in Ducatu Lithuaniæ.

Idem ibidem. Exemptij. — C. 13.

Legati extra Regnum missi, & omnes Senatores aulici, seruitoresque Regij qui Regem in Sueciam sequentur, ab expeditione bellica omnibusque iudicijs & commissionibus liberi esse debent, exceptis causis ad inscriptionem. Similiter & milites domi seruientes, sed ij ab expeditione tantùm.

Sig. 3. Crac. 1595 O Wybrańczách. — C. 4.

Pedites selecti alias Wybrancy ex bonis Regalibus puta Capitaneatibus & venaturis Magni Ducatus Lithuaniæ instituuntur instar peditum Regni, ita vt vigesimus quisq; militem agat decemnouem pro eo laborent. Quod Capitanei & venatores impedire non debent sub pœna centum marcarum. Rotmagistri tamen eo nomine iniurias nullas inferant subditis. Redeuntes ex bello Capitaneis subsint, modo sint liberi iuxta Priuilegia. Tartari quoq; incolæ Ducatus Lithuaniæ, cum Duce belli expeditionem eant, & ij qui ab eis bona emerunt.

Sig. 3. warſ. 1596 O Kozákách. — C. 8.

Contra Kozakos & homines insolentes in finibus Regni tumultuantes constitutio anni 1593. in exequutione deducitur, & vt ei satisfiat Duci exercituum mandatur. Donationes fundorum Zelechymirovv & Boryspole abrogantur, eaque bona mensæ Regiæ restituuntur. Constitutio quoque anni 159 o. contra eosdem sancita in robore reseruatur.

Idem ibidem. O Rázowánie — C. 12.

Lustratio bellica permittitur Palatinatibus Cracouień. Lanciciең. & Raueń. pro die S. Michaëlis. In quibus tamen nullæ consultationes neq; tumultus fieri debent. Et securitas constitutione Anni 1593. laudata ad eam spectare debet.

STA-

PROMPTVARII

STATVTORVM OMNIVM ET CONSTITVTIONVM REGNI POLONIÆ,

Per PAVLVM SCZERBICZ Secretarium S. R. M. conscripti,

PARS SEXTA.

DE DVCATIBVS REGNI.

CAPVT PRIMVM
De Magno Ducatu Lithuaniæ.

Ex Priu. Iag. & Witoldi in Hrodlo.

L.125. P.686
HL.293. HP.656

LITHVANI AD FIDEM Catholicam sunt opera Regis Polonorum conuersi.

Concedit REX Poloniæ Lithuanis, velut nouis Christianis Priuilegia, gratias & libertates, Catholicis dari solitas.

Magnus

Magnus Ducatus Lithuaniæ, cum alijs terris sibi annexis Regno Poloniæ est incorporatus, vt communibus viribus, hostibus communibus faciliùs ac fortius resistere possint.

Ecclesiæ Lithuaniæ Catholicæ, in libertatibus & immunitatibus suis conseruantur.

Barones & Nobiles Lithuaniæ, Romanæ Ecclesiæ subiecti, eadem libertate cum Polonis, à quibus insignia sumpserunt gaudebunt.

Nobiles Lithuaniæ Catholici, succedant in bona paterna eodem iure quo & Poloni.

Resignatio bonorum seu commutatio, cum consensu Principis est facień.

Morte parentum sequuta, liberi non priuentur bonis suis hæreditarijs, Lithuani dotalitia in bonis suis possunt vxoribus assignare, Filias & Sorores, viris duntaxat Catholicis, maritabunt. Ad tributa tamen, & alia consueta soluenda astringantur, libertate non obstante.

Lithuani fidelitatem suis principibus sub iuramento seruent.

Lithuani, Aduersarijs Regis Poloniæ consilia & auxilia ne dent.

Lithuani pro se & suis posteris iurent.

Dignitates prout in Poloniæ regno instituendæ.

Ad Dignitates non nisi Catholici eligantur, & ad consilia admittantur.

Lithuani Regi Poloniæ, & Duci Lithuaniæ perpetuo adhæreant. Nullum Principem nisi per Regem Poloniæ electum pro Domino suscipiant.

Poloni, Rege sine liberis decedente, non debent sibi Regem sine consilio Lithuanorum eligere.

Cultores fidei Christianæ duntaxat libertatibus concessis gaudeant.

Literæ circa Coronationem Lithuanis concessæ, per Wladislaum confirmantur.

Conuentiones necessarias in Lublin, aut Parczovv Poloni cum Lithuanis celebrent.

Eligun-

Eliguntur, & nominibus proprijs specificantur Proceres Lithuaniæ, de quibus armis & domibus nobilium Poloniæ insignia sumsere.

Ex Pri. Iagel. Wilnæ. 1401. — Lithuani per Polonos eruditi, & ad consortium Catholicum recepti sunt. — L. 128. P. 690. HL. 296. HP. 662.

Lithuani Polonis auxilia in omnibus necessitatibus præbeant, Alexander alias Witonudus, Dux Magnus Lithuaniæ, per Wladislaum Regem Poloniæ constituitur, Pocuius morte sequuta, Lithuani Wladislaum Regem Poloniæ in Ducem suum suscipient. Ducatumq; Lithuaniȩ Regno Poloniæ incorporabunt.

Rege Poloniæ sine prole decedente, non debent Poloni Regem sine Lithuanis eligere nec è contra.

Wilnæ 1499. — TEMPORE IOANNIS ALBERTI REGIS POLONIÆ & Alexandri Magni Ducis Lithuaniȩ, Barones & Cōsiliarij Magni Ducatus Lithuaniæ, confirmant inscriptiones, per Antecessores eorum cum Rege Polonorum factas adscribuntq; se Regno Poloniæ. — L. 130. P. 693. HL. 298. HP. 666

Communes hostes & amicos, Poloni cum Lithuanis habeant.

Arctissimum vinculum Polonorū cum Lithuanis, Religionis vnitas.

Se & suos posteros Lithuani obligant supra & infrascripta tenere sub iuramento.

Non debent Lithuani Magnum Ducē, sine scitu, Consilio, & consensu Polonorum, è conuerso Poloni Regem Poloniæ absque scitu consilio & consensu Lithuanorum eligere.

Non sunt tenendæ inscriptiones quæ communem læderent honestatem.

Sig. Crac. 1510. Prouidentes. — Rex dabit Commissarios qui Lithuaniā à Masouia distinguant. — S. 7. P. 703.

Sig. Wilnæ 1516. — Terræ Drohicieñ. & Bielsczeñ. Regno ascribuntur. — P. 698. HL. 300.

Aug. Warf. 1563 Vnia y Seymy. — Tractatus de vnione Ducatus Lithuaniæ cum Regno differtur ad aliud tempus, cuius rei gratia conuentus Lithuanicus & Regni indicitur. — C. 21.

Aug. Warſ. 1564 Declaratia o vniei.

Rex renunciat iuri hæreditario, quod illi ad Ducatum Lithuaniæ competebat, ita tamen vt Regis ſucceſſor ſi in Regem electus non fuerit, habeat pro ſua dignitate prouiſionem. c. 24.

ibidem.

Ducatus Lithuaniæ, cum Regno vna ſit reſpub. ijdem conuentus, eadem conſilia, Iudicia tamen diuerſa. c. 25.

ibidem. Warſ. 1564. Receß Seimu

Tractatus vnionis continuatur, & antequam concludatur ea conſtituta ſunt. c. 25.

Primum vt ex gente vtraque ſit vna eademque reſpub. vnum corpus, quod Rex vnus ab vtraque gente pariter electus gubernet, ſucceſſione ſua Rex omnino cedit, Senatus idem ſit, Nuncij Lithuanici Nuncijs Regni pares, Moneta vna ſit, & pacta cum exteris eadem, Dignitarij iurent Regi, cõfirmatio iurium Regni & Ducatus Lithuaniæ ſub vno contextu ſit & ſigillo Regni muniatur. Reliquorum articulorum tractatio, ad Conuentum reiecta eſt.

Aug. warſ. 1564 Receß Seimu

Thelonea tam per Regnum, quàm per Ducatum Lithuaniæ abrogantur ita vt ab illis Nobilitas, à rebus proprijs libera ſit, modò mercatores, ſub ſuis libertatibus nõ promoueant. c. 30.

ibidem.

Statuta Ducatus Lithuaniæ, quæ acquiſitionem bonorum Polonis prohibebant abrogantur. ibidem.

Aug. Lub. 1569. Przywilet o. kolo vniei.

Vnio perficitur & ex vtraq; gente vna Reſpub. conſtituitur, ita, vt vtriq; vnus idemque Rex imperet, Electione Ducis Lithuaniæ abrogata, Rex electus, ſimul & in Ducem Lithuaniæ inauguretur, ſucceſſione ſua Rex iterum cedit, modò ſucceſſor prouideatur, abſq; vlla tamen diſmembratione. Confirmatio iurium eodem contextu perficiatur, conuentus ijdem ſint vtriq; genti, iura & Priuilegia Lithuanorum integra, iuramenta Dignitariorum in Regia poteſtate, deinceps tamẽ Regi iuretur, auxilia mutua ſint. Fœdera cum externis eadem, moneta vna, Thelonea abrogantur, à quibus nobilitas abſoluitur, modo ne mercatores promoueat, ſtatuta Lithuanica, de non acquirendis per Polonos bonis, abrogantur. Reliqui articuli Priuilegij Alexandrini approbantur, titulus Regius integer ſit, Conuentus ijdem, Dignitarij iurati ſint, Exequutio c. 99.

bonorum

bonorum Regalium ad Lithuanos non pertinet, vſque ad vnionem, tamen Rex, neque in Lithuania amplius quicquam alienet, præter ea, quę iure Caduco, vel ſimili ad Regem deuoluantur. Recuperata à Moſcho dominis reſtituantur.

Idem ibidem. 1569.
Vnionis acta, authoritate Conuentus approbantur. C. 102.

Volinia, Podlachia, & Kiouia ad Regnum reſtituitur, Conuentus Regni Warſouiæ celebrentur, niſi neceſsitas ſecus tulerit, Ordo Senatorum vtriuſque gentis inſtituitur, Liuonia pariter à Polonis & à Lithuanis defendatur.

Aug. 1569. Za proźbą.
Ad correctionem iuris Lithuanici certæ perſonæ deputantur quibus victum per Contributionem prouideat Lithuania. C. 112.

Item Slachta tegoſ.
Nobilitas Lithuaniæ, quæ ſeſe ob defenſam Dominis dedidit, iure ad libertatem prouocet, Rex verò decernet. Ibidem.

Idem Mieśczá.
Loca ad extruendas domos Iudiciorum, Capitanei locorum per Lithuaniam aſsignent. Ibidem.

Idem Za potrzebą.
Contributiones Lithuanicæ Anni 1565. vſque ad Annum 1568. perficiantur. Ibidem.

Ibidem Takze
Hreor Chodkievvicz, rationem de Contributionibus faciat. Ibidem.

Idem Pozwalamy.
Milites per Lithuaniam victualia exoluant. Ibidem.

Ibidem.
Dignitarij & Officiales per Lithuaniam poſſeſsionati ſint & iurati. Ibidem.

Steph. warſ. 1578 X. Lith. Sądy
Iudicia Lithuanica iuxta antiquum morem celebrentur, ſtatuta tamen emendentur, & ad conuentum referantur. C. 188.

Idem ibidem.
Capitaneus Breſteñ. locum pro extruenda domo Iudiciali dimenſuret. Ibidem.

Ibidem.
Articuli ad ſtatuta Lithuanica adiecti, qui hîc omiſsi ſunt, quia ad Leges Lithuanicas pertinent. C. 188.

Idem 1581. Artykuly.
Iudicia Tribunalis in Magno Ducatu Lithuaniæ conſtituuntur, ſtatutorum emendatione ſalua. C. 219.

Conſtitutio de non dandis vni perſonæ duabus Dignitatibus ſalua.

De absentibus & bello occupatis non iudicandis constitutiones saluæ.

Loca pro domibus Iudiciorum ostendantur.

Idem Niewaza — In fluuio Nievvaza, portus liber sit, penes kieidany. — C.220.

Idẽ o Strogach — Emporium kovvneñ. approbatur, ad ostendeñ. verò itinera Nobilitati de Samogitia in Prussiam Commissarij dabuntur. — C.220.

Sig. Warſ. 1589. Stárostwa. — Capitaneatus cum iurisdictione, & arces in confinijs sitas non pueris, sed viris idoneis & in Repub. meritis conferantur, quod si quis contra eam constitutionẽ quidpiam postea impetrauerit, collato officio priuetur. — C.36.

Dubitari potest si quis titulum istius legis inspiciat, vtrum hoc ad solum Lithuaniæ Ducatum vel ad totum Regnum pertineat,

Sig. Warſ. 1589. Summy. — De summis pecuniarijs super bona Regalia in Magno Ducatu Lithuaniæ, post vnionem, præsertim interregni tempore impositis, præmissa in conuentibus denunciatione, cognitio fiat absq; vlla Citatione in Comitijs proximè futuris, vbi quilibet cum iure suo compareat. — C.37.

Idem Rex criminalia. — In Comitijs, vna die singulis hebdomadibus quæ erit dies Martis, causæ Comitiales Lithuanicæ audiantur. — C.37.

Sig. Warſ. 1589. Infames. — Infames, proscripti & banniti, legitimè condemnati, sicut Polonici in Lithuania, ita & Lithuanici in Polonia, locum non habeant, imò officia exequutionem in illos extendant, exceptis causis in deliberatione pendeñ. — C.37.

Sig. Warſ. 1589. Wolność. — Theloneatores Lithuaniæ, tam terrestres quàm aquatici à frumentis & rebus nobilitatis vtriusque gentis, iuramento coram officio Castreñ. quocunque, vel in prima Camera thelonei, præmisso nihil exigant, sub pœna centum Sexagenarum Lithuanicarum, coram Tribunali, vel quocunq; alio officio, etiam post Curiam exigenda. Notarij quoque theloneorum, à quietationibus non amplius accipiant quam duos grossos. — C.38.

Sig. Warſ. 1589. Ordinatio. — In Lithuania, Grodno, Szavvle, Presta, Kobrin, Mochilovv, Olyta, cum omnibus attinentijs, nec non antiqua

thelonea

thelonea, libera esse debent semper, ita vt eorum prouentus ad thesaurum Lithuaniæ inferatur, saluo iure cuiuslibet moderni possessoris.

Sig. Warſ. 1589. Rozgránicze- niá. — C. 38.

Ad distingueñ. Palatinatum Podlachiæ, cum Palatinatu Bresteñ. dabuntur Commissarij in pari numero, ex vtraque gente.

Idem ibidem. Gránicza. — Ibidem.

Idem fit de Palatinatu Kyouieñ. & districtu Mozyreñ.

Sig. warſ. 1589. Dom. — C. 39.

Domus Iudicij in Pinsk, iuxta constitutiones Annorum 1578. & 1581. extrui permittitur.

Idem ibidem. Dom. — Ibidem.

Itidem in Novvogrodek datur locus ad extruendam domum Iudicij & actorum seruandorum.

Sig. 3. warſ. 1589 Causij. — C. 39.

Actiones de bonis, per Commutationem Regiam, ad nobilitatem pertineñ. ipse Rex in Lithuania iudicet, officia verò tales causas ad Regem remittant.

Sig. 3. warſ. 1590 O Summách. — C. 36.

Cognitio summarum in bonis Regalibus inscriptarum in Magno Ducatu Lithuaniæ ad futura Comitia differtur.

Idem ibidem. Pozwolenie. — C. 36.

Summa sexaginta quinq; millium florenorum ex contributione anni 1589. pro conducendo milite in defensam Reip. ex Magno Ducatu Lithuaniæ conceditur.

Idem ibidem. Quarta. — C. 37.

Ex bonis Regalibus in Magno Ducatu Lithuaniæ quarta pro vno anno in Reipub. defensam conceditur. Quam conferre debent Vilnam pro festo S. Ioannis Baptistæ Senatores & Tenutarij mediante iuramento factorum, minores verò sub proprio iuramento vel iuxta reuisiones thesauri sub pœna dupli. Præfectura Grodneñ. & Bresteñ. aliaque bona ex quibus absq; arenda rationes in thesauro redduntur, nec non bona reformationi Reginæ subiecta, hæc constitutio afficere non debet.

Idem ibidem. Exequutia. — C. 37.

Exequutionis processus de retentis Contributionis in Magno Ducatu Lithuaniæ prorogatur ad festa Pentecostes.

Idem ibidem. — C. 38.

Limites Palatinatus Polocensis per Succamerarios reformentur.

Idem ibidem. Sądy. — C. 38.

Iudicia Terrestria Grodnæ in Arce celebrentur, pro quibus stuba assignetur. Liceat verò incolis illius districtus domum Iudicialem extruere.

Sig. 3.warſ.1590 Sądy.

Pars Iudiciorum Wilkomirień. à fluuio Piena ad fines Liuoniæ in Onixty celebretur. C. 38.

Idem ibidem. O Piſarzu.

Capitaneus Oſmianenſis in Miadzele iuratum Notarium habeat, qui proteſtationes & relationes iniuriarum ad Acta ſuſcipiat. Reſcripta verò ſub Sigillo Capitanei cum ſubſcriptione eiuſdem Notarij extradantur. C. 38.

Idem ibidem. Sądy.

Locus pro extruenda domo Iudiciali Braczlavvień. concedetur, interim in arce iudicetur. L. 38.

Idem ibidem. Zámiana.

Pro præfectura Surazenſi dantur iure commutationis Magnifico Leoni Sapiha Cancellario Lithuaniæ eiuſque fratribus Gregorio & Andreæ ſortes in bonis eorum hæreditarijs Polna, Czera, Lemnica, Bieſieiovv, Olexincze, Biereczvviecz, Czeplaki, & Biala, dictæ Skorvvinskie, iuxta Priuilegium ipſorum. C. 39.

Sig. Crac. 1595. O Wybrańcach.

Pedites ſelecti aliâs Wybrancy ex bonis Regalibus puta Capitaneatibus & venaturis Magni Ducatus Lithuaniæ inſtituuntur inſtar peditum Regni, ita vt vigeſimus quiſque militem agat, decemnouem pro eo laborent. Quod Capitanei & Venatores impedire non debent, ſub pœna Centum Marcarum. Rotmagiſtri tamen eo nomine iniurias nullas inferant ſubditis. Redeuntes ex bello Capitaneis ſubſint, modò ſint liberi iuxta Priuilegia. Tartari quoque incolæ Ducatus Lithuaniæ cum Duce belli in expeditionem eant, & ij qui ab eis bona emerunt. C. 4.

Idem ibidem. Approbatia.

Priuilegium Regis Stephani ciuitati Nieſvvieß datum & per Regem modernum, confirmatum per omnia approbatur. C. 5.

Sig. 3.warſ.1596 Warunek.

Nobiles Palatinatuum Novvogrodeń. & Minſceń. in Lithuania qui literas Ducis exercituum Lithuaniæ & Regias ſequuti contra perduelles in acie ſteterunt, ab omnibus proceſsibus interea obtentis abſoluuntur. C. 10.

Sig. 3.warſ.1598 O Poborzech.

Ordines Magni Ducatus Lithuaniæ Centum Millia florenorum Regi donant. Exactores verò, Arendatores & Officiales theſauri ab Anno 1591. retenta omnia pro prima Iunij ad theſaurum Lithuaniæ inferant, & rationes coram deputatis faciant, quod theſaurarius Lithuaniæ, ad Comitia futura referat. C. 14.

Inobe-

Inobedientes coram Tribunali peremptoriè conueniantur,& cum pœna dupli, alijsq; pœnis duplicib⁹ & refusione expensarũ soluant sub pœna bannitionis. Quietationes Deputatorũ eius valoris esse debent ac si in Comitijs datæ essent,Salariũ Deputatis iuxta literas Vniuersales Anni 1591. assignatur .Pecunia inde collecta,vltra centũ millia, Regi donata,propter vsus Reipub.asseruetur. Restę quoque exactionis medij floreni antea Regi donatæ, tum & Ducilla & theloneum Aquaticum Regi reddantur, quæ Arendator Regius apud Tribunal sub absentiam Regiam repetat.

Idem ibidem. O Bannitiách — Bannitiones & Subleuationes Cancellarij Lithuaniæ in absentia Regis,irrequisito Rege extradant,similiter vadia, Commissiones, & alias literas quæ de iure dari possunt, exceptis Ciuitatibus Priuilegiatis quæ iudicio Regio reseruantur. C.16.

Idem ibidem. Przyczynienie. — Palatinatui Vilnensi ad iudicandas causas in Tribunali vltra tres septimanas eidem asaignatas duæ adduntur. C.16.

Idem ibidem. Czas. — Causæ Palatinatus Bresteñ. in Lithuania ad Tribunal Vilnense transferuntur. C.16.

Idem ibidem. O wybrańcách. — Milites selectos,alias Wybrancy, in Magno Ducatu Lithuaniæ Capitanei & Tenutarij concedant, & singulis annis conscribant,iuxta ordinationem Regis Stephani,& constitutionem anni 1590. C.17.

Idem ibidem. Rozgraniczenie. — Palatinatus Podlachię,à districtibus Brestensi & Grodnensi distinguant Succamerarij locorũ ad diem 20. Octobris. In locum Succamerarij Mielnicensis Surrogator, vel Succamerarius Lublinensis aut eius Camerarius Lublinensis aut eius Camerarius deputatur. Partes quarum interest,vltra equos triginta (includendo Commissarios eorumq; seruos) & subditos triginta non habeât sub pœna Mille marcarum, apud Tribunal inter causas officij repetenda.Commissarij si dissentiant,causam ad Comitia remittant,interim ex Ducatu Lithuaniæ in Regnũ nemo euocetur, alioquin processus nullius sit valoris. Idem de districtibus Grodnensi & Mozerensi cum Regno. C.17.

Ad

Sig. 3. warſ. 1598 Commiſsia.

Ad diſtinguendum Capitaneatũ Braczlavvieñ. in Lithuania, à Ducatu Curlandiæ, nec non ad iuſticiã vtrinq; adminiſtrandam deputatur certi Commiſſarij pro die 20. Octobris qui iurati eſſe debent, vbi Dux quoq; Curlandiæ pari numero Commiſſarios mittere debet, alioquin alterius partis Commiſſarij negocium perficiant. C. 18.

Idem ibidem. Commiſſarze.

Ad recuperandos fundos à præfectura ſyluarum & tenuta Iurborgenſi, ad Ducatum Pruſsiæ ademptorum deputantur Commiſſarij, qui vnà cum Commiſſarijs Ducis Pruſsiæ, vſque ad fluuium Svvietha limites renouent, fundos ademptos reſtituant, iuſticiamq; petentibus adminiſtrent. C. 19.

Idem ibidem. O Rolo drog.

Conſtitutioni Anni 1581. de viis & depoſitorijs Samogitiæ ſatisfiat, ad quod Commiſſarij deputantur qui etiam per purgationem fluuij Nievviaza curent, atq; omnia ad proximè futura Comitia referant. C. 19.

Idem ibidem. Commiſsia.

Ad diſlimitañ. diſtrictum Mozereñ. cũ Palatinatu Kyouieñ. deputantur Commiſſarij pro feſto S. Bartholomæi. C. 20.

Idem ibidem. O Poſelſtie.

Nuncijs Magni Ducatus Lithuaniæ pecunia in diſtrictibus conceſſa pro tempore aſsignato extradatur, alioquin citatus ad officium Caſtreñ. cum pœna decem Sexagenarũ id faciet, Senatores ad comitia proficiſcentes cum bonis ſuis & bona Regalia huic legi non ſubiacent. C. 20.

Idem ibidem. Inteſtente.

Succeſſores Ioannis Wavvrzeczki exactoris Vilneñ. de reſtantibus duobus millibus florenis abſoluuntur. C. 20.

Idem ibidem. O Pozwiech.

Nobilitas Lithuaniæ poſt Curiam non citetur, niſi in cauſis in ſtatutis Lithuaniæ & inſtitutione Tribunalis expreſsis. Quod ſi quis Nobilem citauerit, aſſereñ bona ipſi9 eſſe caduca, vel iuris Regij, id abſq; mora iudicari debet, ſi verò citatus ius ſuum ſufficienter deduxerit, Actor illi pro euocatione ducentas Sexagenas numeret, & damna iuxta iuramentum ipſi9 reſarciat, ſi euocatus voluerit poterit eo nomine in Tribunali agere. Extra diſtrictum ſi euocant nõ facta ſolutione diſceſſerit, ſatisfiat ex bonis, ſi eſt poſſeſsionatus immobilib9, ſin ſecus, ſatisfiat ex mobilibus, & ex perſona, Cancellarij & Notarij videant ne citationes contra Nobiles extradantur, donec delator ius Re- C. 21.

ius Regium deduxerit. Tum ne Citationes absq; specificato delatore edantur. De bonis tamen quæ sunt liquidi iuris Regij, & de prouentibus Regijs, Instigator etiam absque delatore agere potest.

Sig.3.warſ.1598 Pot Rzecki. — In fluuio Duna, à mercibus Nobilium proprijs, thelonea nulla exigantur, quibus tamen mercatores subsint. — C.22.

Idem ibidem. Przeczyśćzenie. — Paulus Monuid Porohostaiski in fundo suo fluuium Styr expurget, quo nomine propter sumptus theloneum habeat, ad quod instituen. ad proportionem sumptuum Commissarij deputantur. — C.22.

Idem ibidem. Jarmarki. — Nundinæ Trocen. Grodnen. Caunen. Novvogroden. Witebscen. Bresten. & Minscen. approbantur. — C.22.

Idem ibidem. Mieiscze. — Tivvon Trocen. ante omnes Officiales Terrestres in conuentibus locum habeat. — C.22.

CAPUT SECUNDUM.

De Ducatu Russiæ & Terris Podoliæ.

Ex Priu. Iag. in Iedl. 1433. — RVsia vno iure cum Regno gaudeat. — L.52. P.704. HL 224. HP 696

Sig. Crac. 1507. Ad supplicationē. — Omnibusque Regni libertatibus fruatur. — P.704. HL.224 S.7. HP. 695.

Aug. Pet. 1567. Kraie Podolskie. — Ad viden. loca deserta per Rusiam & Podoliam Commissarij & Reuisores deputantur, qui & damna per hostes illata videant, pasi verò damna, liberantur à quarta parte, & alijs Regalibus prouentibus. — C. 74.

Steph. Crac. 1576 O Commissarzach. — Ad viden. loca, in hæreditatem conferen. & per Tartaros vastata, propter diminutionem & moderationem quartæ, Commissarij mittuntur. — C. 162.

Sig. Warſ. 1589. Reuizia. — Ad eadem loca consignan. iterum Reuisores deputantur in futuris Comitijs relationem facturi. — C. 29.

Steph. Crac. 1576 Feuda. Feuda in terris Rusiæ non nisi à statuto Alexandrino exequutioni subiaceant. C. 163.

Sig. Crac. 1588. Feuda. Feuda terrarum Rusiæ & Podoliæ ante statutum Alexandrinum collata, & per Constitutiones Regis Stephani in hæreditatem conuersa, in dubium amplius non vocentur, etiamsi quis ijsdem bonis sine consensu Regio disposuisset, vel ea inscripsisset. C. 15.

Steph. Crac. 1576 O spráwiedliwośći. De limitibus constitueñ. Commissarij Rusici videãt. idq; inter Palatinatus Wolyneñ. Rusiæ, Podoliæ, & Belseñ. Rex quoq; curabit, vt modus iusticiæ, inter eosdem Palatinatus instituatur. C. 153.

Idem o Stárośćie Kamienieckim. Nobilitas Podoliæ, subditos coram Capitaneo Cameneceñ. statuat, vt de illis Iusticia Walachis fiat. Ibidem.

Idem ibidem. De Ecclesijs. Ecclesiæ Cathedrales Rusiæ, plebeios non suscipiant. Ibidem.

Steph. Warś. 1580 In literis contributionis. Insolentes plebeios & impossessionatos, in confinibus, capiant Capitanei, Duces, Senatores, & Nobiles, quod nisi fecerint, ipsi post Curiam respondeant, & puniantur, sed hoc ad futurum tantùm Conuentum. C. 212.

Idem Warś. 1581 Feuda. Feuda in Rusia, ante Alexandrum collata, pro perpetuis donationibus censeantur. C. 216.

Idem ibidem. Spráwiedliwość. Constitutio de subditis coram Capitaneo Cameneceñ. statueñ. abrogatur, modus verò Iusticiæ fecieñ. instituitur ad futurum Conuentum tantùm. C. 217.

Sig. Crac. 1588. Zámknienie. Exequutione in terris Rusiæ & Podoliæ, nemo inquietetur, exceptis bonis litigiosis. C. 24.

Sig. Crac. 1588. Spráwiedliwość. Latrocinia in terris Rusiæ sic iudicentur. Primùm vt Dominus subditum, latrocinij, spolij, & deprædationis accusatum, posteaquam citatione præuentus fuerit, (quo casu dominus negans ipse per iuramentum euadat, in bonis verò absentium, & alibi domicilia habeñ. dominorũ, id faciat bonorum procurator cum Sculteto) coram officio Castreñ. proprij districtus in querelarum Iudicijs, in termino secundo constituat, de illoque ipse dominus, per se, vel per amicum, ibidem possessionatum, ius vnà cum officio Castreñ. dicat, quod si in vnam sententiam concordes fuerint, illicò exequutio fiat, præsertim, si pro reo Iudicatus fuerit Actori ad Iudicia Tribunalis prouocare liceat, C. 52.

liceat, antequam verò appellatio decisa sit, vel si inter se dominus cum officio dissenserint, subditus per officium Castreñ detineatur, ad decisionem vsque, quem Domino in fidem suam recipere integrum erit, ita tamen vt ea cautione, criminalis actio, in Ciuilem non transeat. Eodem iure conuenieñ sunt, in similibus, Capitanei apud viciniores Capitaneos.

Hæc autem lex ad beneplacitum Nobilitatis illarum terrarum valere debet.

Sig. Crac. 1588. Sprawiedliwość. — C. 52.

Modus administrañ. per Podoliam iusticiæ, de subditis furti & spolij accusatis, ab incolis eius Palatinatus institutus, & in acta Castreñ Cameneceñ relatus, approbatur ad beneplacitum incolarum.

Sig. Warſ. 1590. Approbátia. — C. 30.

Ordinatio capiendorum & puniendorum malefactorum pro Palatinatu Podolię in proximè præteritis Comitijs facta, approbatur ad beneplacitum eiusdē Palatinatus.

Sig. 3. warſ. 1589 Záchowánie. — C. 35.

Homines insolentes Palatinatuum Russiæ & Podolię, qui vltra fines Regni violentias exercent, pacta cum vicinis sancita violant, & pericula Patrię parant, per Commissarios Regios, ad proximè futurum Conuentum, ita iudicentur, vt Plebeij ad supplicia Capitis condemnentur, quos domini ipsorum, vel ij, apud quos arestati fuerint statuant, vel iurent se aufugiendi occasionem non dedisse, neque de illis scire, neq; eos arestum & Citationem apud se præuenisse. Nobiles possessionatos legibus de guerris sancitis puniant. In difficilibus causis præsertim possessionatorum Nobilium, pro informatione ad Regem mittant, impossessionatos sine vlla informatione iudicent & puniant. Quod si impossessionatus Nobilis non comparuerit, ad Comitia pro publicañ. infamia remittatur. Eam verò regulam administrandæ iusticiæ, non tantùm in casibus præteritis, sed etiam futuris obseruent, ad futurum Conuentum vbi perpetuus modus retineñ in illis locis tranquillitatis constituetur.

Sig. 3. warſ. 1593 o Kozakach. — C. 11.

Kozaci & alij insolentes homines si congregati violentias aliquas & inuasiones fecerint, vel fines Regni transire voluerint, pro hostibus Patriæ censeri debent, contra quos sine omni iuris processu miles Quartensis moueatur.

atur. Domos quoque suas ab eorum impetu defendere cuilibet liceat, & si interim quis ex illis interficiatur, hoc nomine, neq; Nobilis qui sese defendebat, neq; ij qui eum adiuuerunt conueniri debent. Idem de præteritis inuasionibus, circa quos interempti, iure vindicari non possunt, tàm in Regno, quàm in Ducatu Lithuaniæ.

Sig. 3. warſ. 1593 — C. 21.

Limites Palatinatuum Rusſiæ, Belzensis, Podoliæ ab vna, & Wolineñ Braczlauieñ, atque in Kiouiensi Mozyrensi ex altera, constituāt certo circumscripto modo Succamerarij, Iudices, & Tribuni, absentia vnius vel duorum non obstante.

Sig. 3. warſ. 1598 Commiſſarze. — C. 9.

Ad videñ loca in Podolia, & parte Rusſiæ, iure hæreditario confereñ. & ad taxañ arcem Laticzouieñ deputantur Commisſarij, qui rem totam ad Comitia futura referre debent.

Idem ibidem. Rozgranicżenie. — C. 10.

Dislimitatio Palatinatuum Rusſiæ, Podoliæ, Belzeñ & Wolyneñ, Brzuslauieñ, tum Kyouieñ. & district⁹ Mozireñ determinari debet, iuxta constitutionem anni 1593. feria tertia post festum S. Bartholomæi. Commisſarij adsint sub pœna Centum marcarum, ad instantiam cuiuslibet Nobilis, apud Tribunal repeteñ, adduntur Commisſarijs Palatini locorum.

Idem ibidem. Commiſſota. — C. 48.

Ad administrandam Iusticiam finesq; regundos inter terram Walachię, & Palatinatus Rusſię & Podolię Commisſarij specialibus literis deputantur.

De Iudicijs Terrestribus Rusſiæ habes suprà Par. 3. Cap. 3.

CA-

CAPVT TERTIVM.

De Terris ac Ducatu Prussiæ.

PActa inter Wladislaum Regem Poloniæ, & Conradum de Iungingen Magistrum Prussiæ hæc in se continent.

Ex Priuil. Iag. 1404.

Magister Ordinis, debet seruare perpetuã pacem cum Rege Polonię, & suis successoribus Christi fidelibus.

L. 132. P. 708. HL. 209. HP. 696.

Non debet cum quoquam inire ligam, contra Regem Poloniæ & suos successores Catholicos.

Limites & termini inter terras Ordinis, & terras Russiæ & Lithuaniæ, distinguuntur & consignantur.

Renunciat Magister & Ordo, alijs terminis & omnibus bonis ad Nouograd pertinentibus.

Homines de Rusia & Lithuania, liberè mercari possunt, absq; theloneis in terris Magistri Ordinis.

Ordo quandocunq; cum Rege Poloniæ pro tempore existeñ in communi expeditione fuerit, quoscunq; captiuauerit pro suis habebit.

Excessus per homines Regis, qualitercunq; perpetratos, Capitaneus exercitus iudicabit.

Excessus per homines hinc inde communiter commissi, per Capitaneum vtriusq; exercitus iudicandi.

Armigeri, Milites, Vasalli, & aliâs quicunq; hominũ in damnũ Regũ non permittẽtur transire, per terras Ordinis.

De Regno Poloniæ banniti, per Magistrum in suis terris ne foueantur.

Per terras Rusiæ & Lithuaniæ Catholicorum, Magister Ordinis non ducet exercitum, contra quemcunque absque consensu Regio.

Sanguine iuncti Regi, fugientes ad terras Ordinis, per quos Regnum posset molestari, non debent ab Ordine suscipi & foueri.

Ex Priui. wladis. Potest. 1436.

Damna resarciantur, & decimæ Prælatis Poloniæ per Magistrum soluantur.

L. 133. P. 713. HL. 211. HP. 700.

De non ferendis ſuppetijs & auxilijs, contra Regnum Boleſlao Svvidrigal, & è conuerſo, de non ferẽdo auxilio per Polonos, contra Magiſtrum cauetur.

Drvvancza medius fluuius, limes inter Regnum & terras Ordinis.

In loco Lubicz non ſit molendinum.

Medium Wiſlæ, limes inter Regnum Poloniæ & terras Ordinis, vbi Drvvancza influit, deſcendendo per Wiſlam, Caſtrum Iaſiemec pro Ordine.

Nieſsovva Caſtrum cum villis Murzinovvo, Orlovvo, Novva Wies alijſq; attinentijs & molendinis pro Regno reſeruantur, ſaluo iure cuiuſlibet, ita tamẽ vt ſi quem REx tolerare noluerit, iuxta taxam antiquam redimatur.

Tranſitus mercatorum in terras Ordinis liber ſit.

Concordia ſuper limitibus tentanda, & ſortes mittendæ, ſex perſonæ iurent ſuper limites pro parte, quam ſors non tangit.

Pons in fluuio Dravva, per Regem reſtauretur, Magiſtro negligente.

Compoſitores & teſtes, caſu quo ſors Magiſtrum & Ordinem tetigerit, nominantur.

Piſcatura libera per medium miliare ſuprà & infrà.

In medio fluminis Birzvvennik & Notes perpetuò inter Regnum & terram Nouæ Marchiæ, limes eſto, theloneo & ponte pro Magiſtro & Ordine relictis.

In Birzvviennik, nullum fortalitium erigatur.

Epiſcop' Lubuceñ pro Iudice per vtrãq; partẽ eligatur.

Theloneum per Magiſtrum ablatum reſtituatur.

Liber tranſitus incolarum hinc inde fiat.

Coadiutores Magiſtro diffidantes liberi dimittantur.

Apoſtatæ à Regno Poloniæ pellantur.

Mercatores ratione culpæ alienæ ne areſtentur.

Pœna vectorum thelonea non ſoluentium.

Sylua Babsko per Regnum redimi poteſt.

Exactio Funtom Czol, per mercatores ſoluatur.

Si ciuitates maritimæ à theloneo liberæ ſint, mercatores Regni Poloniæ, eadem libertate potiantur.

Nomine thelonei recepta, mercatoribus reſtituantur, ſi theloneum abrogabitur.

Ex-

Exactio Lobegal & Firken non exigatur.

Theloneum nouũ in Regno Polonię non instituatur.

Thelonea antiqua salua permaneant.

Prouentus nauigij apud Torunium communis. Ad quem Collector ex vtraq; parte eligatur annuatim, vicibus alternatis, qui solutione famulis, & nauium reparatione detracta, reliquum æqualiter diuidat.

Ad id seruita alternis septimanis impendantur & expensas quilibet in sua septimana pro fouẽdis seruitijs ꝓuideat.

Capitaneus super Iusticia exequenda negligens, officio priuetur, aliâs iuramento euadat.

Commendator negligens ab officio deponatur, substitutus Iusticiam facturus.

Requisitus de Iusticia ad damni solutionem compellatur.

Propter excessum vnius pax perpetua nõ est infirmãda.

Delinquens per Capitaneũ ad satisfacieñ compellatur.

Duo Commendatores, & duo Palatini eligantur, pro Iudicibus & officijs remissis puniendis.

Vno anno in Thorun, alio in Niesovva conuenturi.

Limites de quinquennio in quinquennium innouẽtur.

Transitum mercatores, per terras & flumina liberum habeant.

Damna & iniuriæ, hinc inde sopiantur & extinguantur.

Noué millia & Quingentos florenos Magister soluat.

Consuetudo vetus per omnia obseruetur.

Controuersia super demolitione domus Episcopalis ante Gedanum sopiatur. Magister & ordo curet vt Magister Generalis Alemaniæ sigillum maius pactis apponat. Quod si facere noluerit & hoc nomine bella mouerit ex nunc ei suppetit per Magistrum & Ordinem Prussiæ & Liuoniæ non ferantur, aliâs subditi à iuramentis præstitis absoluantur.

Oppidum Arnsvvald Magistro restituatur.

Castrum Niesovva cum districtu Regi restituatur.

Iuramentum super Concordia facta præstetur.

Literæ per Nobiles & Ciues hinc inde dentur.

Omnes violationes Trengaurum &c. inter partes pri^9 facta cassantur.

Magister

Mariæbur. 1438 Magiſter Pruſsiæ promittit pacem ſeruare cum Regno Poloniæ perpetuam. L.141. P.724. HL 219. HP 716

Erunt liberi ſubditi Ordinis, ab omnibus homagijs, iuramentis & ſubiectione, ſi Rex pacem perpetuam non ſeruauerit.

Caſ. Torun. 1466 Subſequuta eſt deinde tranſactio de terris Pomeraniæ Culmeñ. & Michalouieñ. cuius tranſactionis capita ſunt hæc: L. 142. P. 724. HP. 717.

Terræ Pomeraniæ, Culmeñ. & Michalouieñ. ad Regnum Poloniæ pertineant, quibus Magiſter renunciat.

Ad Magiſtrum piſcatura in Hab & thelonea antiqua pertineant, & tota Nergia, in qua tota reſeruatur pro Regia Maieſtate venatio.

Caſtrum & ciuitas Mariæburg, cum duabus Inſulis ad Regnum Poloniæ pertineant.

Elbing vtraque, cum diſtrictu villarum, limitibus & iure ad Regnum Poloniæ ſpectare debent.

Magiſter & Ordo renunciant omnibus iuribus, proprietatibus & dominijs, in Caſtris & Ciuitatibus enumeratis, ſibi competeñ. Reliqua Caſtra Ciuitates & diſtrictus pro Magiſtro & Ordine ſpectent.

Arendæ ſuper piſcaturis, alias Remitel ſub ſigillo Regni Poloniæ & Magiſtri faciendæ ſunt.

Magiſtri & Commendatores, in Conſiliarios Regni Poloniæ aſſumuntur.

Magiſter poſt ſex menſes ab electione ſui ſeſe præſentet, & iuramentum fidelitatis præſtet.

Locus Magiſtri in Conſilio Regis Poloniæ prior à ſiniſtris.

Pruteni vna gens cum Polonis ſint, quibus etiam contra omnes hoſtes aſsiſtere teneantur.

Magiſter nullos Contractus, ſeu fœdera facere, nulla etiam bella mouere, ſine Regis Poloniæ conſenſu debet.

Torunij. Anno 1466. Ludouicus Magiſter pro ſe & ſucceſſoribus Sereniſſimo Kaſimiro Regi & ſucceſſoribus ſuis Regibus & Regno Poloniæ iurauit.

Epiſcopatus Culmeñ. Eccleſiæ Gneſneñ. ſubijcitur.

Epiſco-

Epiſcopatus etiam Warmieñ ad Regnum pertineat.

Magiſter iuri & proprietati in Epiſcopatu Warmieñ. renunciat.

Epiſcopatus Culmeñ. in titulum, & Pomezanieñ. in commendam per Vicentium Kielbaſa tenendus.

Caſtra, ciuitates, & oppida, Eccleſijs & Pontificibus reſtituantur.

Captiui hinc inde liberi dimittantur.

Mercatores liberum tranſitum per terrã & aquas habeant.

Noua thelonea hinc inde non inſtituantur.

Poloni ad Ordinem aſſumantur, citra medietatem.

Magiſter idoneus eligendus, qui ſine merito, ſcituque Regio, deponi non debet.

Iuramentum præſtitum ſuper fidelitate nõ rumpatur.

Mercatores aduenæ coram proprio iudice conueniantur.

Delinquens in loco delicti poteſt conueniri.

Similiter in contractu recenti.

Ruſtici & Coloni fugitiui, tempore guerræ, reſtituantur.

Nullus ratione delicti alterius, eſt areſtandus, ſeu turbandus.

Vectores conductitij, ad thelonei ſolutionem obligantur.

REX propter culpam vnius non violetur.

Caſtra quomodocunq; intercepta ſunt, viceuerſa Regno Poloniæ per Magiſtrum reſtituantur.

Caſtra & ciuitates Schum, Nouum forum, Chelmno, Brodnica, Kriſburg Regi reſignantur.

Offenſæ ciuibus remittantur, & iura antiqua per Regẽ confirmentur.

Venditiones & alienationes caſtrorum & ciuitatum abrogantur.

Profugis & ſpoliatis in Pruſsiam redeuntibus bona reſtituantur.

Ss Indigna-

Indignatio remittatur, & licentia transeundis in colis integra sit.

Iuramentum Magister ordo cæteriq; subditi vniuersi præstent.

Apostolica cõfirmatio super Concordia facta petatur.

Ex Priuil. Alex. Bona vniuersa quarumuis Ecclesiarum, in terris Ordinis existentia, debent esse salua. L.152. P.743.

Limites inter Masouiam & Prussiam constituantur.

Terræ Samogitiarum penes Regnum sint.

Limites Samogitiæ & Prussiæ constituuntur.

Limites inter Liuoniam, Samogitiam, & Russiam describuntur.

Exactio Funtomczal, per mercatores soluatur, si ciuitates quoque maritimæ eam soluerint.

Exactio Lobegal & Firken nullatenus imponatur.

Liber transitus mercatoribus sit, per flumina & mare suprà & infrà.

Fugitiui suscipiantur per Magistrum & Iusticiæ exponantur, causa fugæ per litteras R. M. allegata.

Actor sequitur forum Rei.

Malefactores ad Regnum confugientes capiantur & puniantur.

Diffidantes, periuri, & violatores alterius partis, per alteram non foueantur, sed qui antea Magistro & Ordini, propter Regem & Regnum diffidabant, propterea à Magistro non impetantur.

Apostatæ non foueantur.

Mercatores causa delicti alieni non arestentur.

Limites inter Ducem Stolpeñ & Magistrum fiant.

Litere reuersales hinc inde dentur.

Consiliarij super damnis hinc inde exortis conueniant & decidant.

Cassantur omnes violationes pacis, & fœderis.

Ex Priuil. Cas. 1554. Nobiles & Ciues Prussiæ in iure eorum conseruentur. L.156. P.751.

In locum Priuilegiorum amissorum alia noua dentur.

Exactio Fundczal vulgariter dicta abrogatur.

Thelonea abrogantur.

Datia quæ aliâs Marsard dicitur, abrogatur.

Res

Res & bona naufragia, semper ad dominos vel eorum successores pertineant, nisi prorsus nullus successor extaret ex tunc eæ ad Regem pertinebunt.

Dignitates & officia incolis Prussiæ conferantur.

De causis notabilibus cũ Consiliarijs Prussię tractetur.

Literæ Prussiæ, perReges in sua integritate conseruentur.

De Iure suo quisq; in aliud, quod vult, transeat.

Moneta in quatuor locis cudatur, tempore guerræ, sed pacis tempore per Regem.

Gubernator habeatur in terris Prussiæ.

Libertas mercandi in Regno, Prutenis conceditur, & transitus mercatum ad externa.

Ex Priuil. Iagel. 1424. Via debet esse libera omnibus mercatoribus, Poloniæ, Lithuaniæ, Masouiæ, Russiæ, & Samogitiarum, per terras Ordini subiectas, nec tantùm per terras, sed etiam per maria & quæcunque flumina. L.156. P.751.

Possunt cum frumentis, alijsq; rebus, absq; omni impedimento incolæ Regni Poloniæ & Masouiæ & Lithuaniæ ire, quorsum eis placuerit. Mercatores & incolæ Regni Poloñ Masouiæ, Lithuaniæ & Samogitiæ non tenentur ad solueñ. Pfundzol.

Mercatores & incolæ Regni Poloniæ, Lithuaniæ, Masouiæ & Russiæ à solutione Lobigeldt, quæ à frumento Gedani percipiebatur, perpetuò esse debent liberi.

Mercatores & incolæ Ordinis Cruciferorum, in Regno, in terris duntaxat Dobrzineñ, Cuiauieñ, Lancicieñ, Siradieñ, & in Regno in CiuitateGnesneñ, tantùm in nundinis annalibus possunt pannos vlnatim vendere, pecora verò & frumenta, & quascunque alias res inforis septimanalibus emere & ducere.

Iag. Pet. 1479. Capitulum Ecclesiæ Warmieñ, Regem Poloniæ pro tempore existeñ. recognoscit suum verum esse Dominum, obligat se & successores suos Episcopus Warmieñ vniuersosq; subditos suos, tanquam vnitus Regno Poloniæ ad tuendos articulos infrascriptos. L.159. P.754.

Quilibet Episcopus Warmieñ. pro tempore existens,

 à die

à die receptionis suæ ad Ecclesiam, infra tres menses, tenebitur iurare Regi Poloniæ, pro tempore existenti, in manibus vel Regiæ Maiestatis, vel alicuius Episcopi, à Rege ad id deputati, idq; Margeburgi. Licet subditis mensæ Episcopalis Warmień. ab obedientia dicti Episcopi resilire, & Regi Poloniæ adhærere, si idem Episcopus Regi non iurauerit.

Omnes etiam Vasalli & subditi, Ecclesiæ Warmień. iurare debent R. M. perpetuis temporib9, infra quodlibet decennium.

Absq; consensu Regio, Capitulum Warmień. non debet eligere Episcopum.

Quilibet Prælatus & Canonicus Ecclesiæ Warmień. infra vnum mensem debet iurare Regi, in manibus Consiliarij superioris in Prussia.

Aduocatus Ecclesiæ Warmień. tenetur iurare Regi.

Episcopus Warmień. debet esse auxilio & consilio Regi, non modò contra Magistrum & Ordinem, sed etiā contra quemlibet hostem.

Episcopus Warmień. non debet aliquas facere ligas, absq; scientia & consensu Regiæ Maiestatis.

Omnis beneficiatus in Diœcesi Warmień. tenetur iurare Regi Poloniæ, deseruań. fidelitate, in manibus Episcopi sui.

Tàm Episcopalis quàm Capitularis mensæ Warmień. subditi, in causis omnibus secularibus, debent appellare ad R. Maiestatem.

Subditus Ecclesiæ Warmień. appellans ad Regem, & non prosequens appellationem, amittit causam, & soluere debet expensas aduersæ parti.

Pax perpetua inter Sigismundum Primum Regem & Regnum Poloniæ, & Magistrum Prussiæ, eiusq; Ordinem Cruciferieum Crac. 1525. confecta. P. 763.

Crac. 1525. Rex Sigismundus, terras Prussiæ, dat in feudum Alberto Duci Prussiæ. P. 770.

Ibidem. Rex dabit Alberto Duci Prussiæ 4000. florenorum, Nobilitas cum ciuitatibus approbat concordiam. P. 773.

CON-

CONSTITVTIONES TERRARVM PRVSSIÆ PER SERENISSIMVM OLIM SIGISMUNDUM PRIMUM REGEM POLONIÆ GEDANI, ANNO 1526. SANCITÆ.

Gedani. 1526.

P. 778.

PAlatini Priuilegij Prusiæ exemplum habeant, illudque volentibus communicent, & secundum illud, Rex, Dignitates, Officia, & Capitaneatus, solis indigenis conferat.

Ad conscriben̄ ius Culmen̄, certæ personæ designantur, qui illud conscribant, & typis excudant.

Iudicia Terrestria, in singulis Palatinatibus, bis in anno celebrentur, videlicet in Palatinatu Culmen̄, prima iudicia, feria tertia post Dominicam Quasimodogeniti. Altera feria tertia post S. Lamperti. In alijs Palatinatibus iuxta consuetudinem. Ab ijs Iudicijs appellationes ad Conuentus Prusiæ, tandem ad Regem deuoluantur.

Appellans à Iudicio Terrestri ad conuentum, tres marcas numeret. A conuentu verò ad Regem sex, quę si sententia approbabitur, Iudicio cedant, sin secus appellanti restituantur.

Palatini causas Terrestres non iudicent, nisi partium consensus accedat, leuiores causas quæ marcas decem non excedunt, iudicio de plano cognoscant. In causis sanguinis & recentis criminis ius dicant, pœnas non exigant nisi per sententiam iudicij adiudicatas, quarum tertia pars iudicio Terrestri, duæ Palatino cedant.

Palatini & Capitanei, in iudicio Terrestri, & in conuentu Prusiæ, citati respondeant, exceptis bonis Regalibus. Capitanei autem sint indigenæ & possessionati, & ex eisdem possessionibus, in iudicio Terrestri conueniantur.

Notarius Terrestris sit Nobilis possessionatus, linguarum peritus, is solus secretorum consilijs & Conuentuum Iudicijs interfit, acta conscribat, munimenta partium in Iudicio producta custodiat.

Commissarij in Prussia non dentur, nisi in causis limitum, cum bonis Regalibus, neque causa ad eosdem Commissarios à quibus appellatum est, remittatur.

Conuentus publici bis in anno celebrentur, videlicet ad diem S. Stanislai in Maio Dirsauiæ, & ad diem S. Michaelis Graudenti. Conuentus verò particulares ex arbitrio Regio fiant.

Ad Conuentum ab omnibus Iudicijs Terrestribus & Ciuilibus prouocetur. A conuentu verò ad Regem appellans, nisi appellationem infra annũ prosequatur, transeat sententia in rem iudicatam.

Ante Conuentũ publicũ Palatinꝰ Conuentũ particularẽ iudicat, vbi nuncij ad conuentũ publicum eligantur. Vocatus verò non veniens duabus marcis puniatur, quarum medietas Palatino, altera ærario publico cedat.

Rei iudicatæ nemo contraueniat, alioquin eam Palatini exequantur, adiuncto si opus est Capitaneo, & Nobilibus illius districtus, nec non Vasallis, qui sub amissione feudorum adesse debent. Si verò maiori potentia opus fuerit, ad Regem referatur Palatini remissiores, quinquaginta floreñ Vngaricalium pœna puniantur, cuius medietas ad partem, altera ad ærarium pertineat. Resistentes violenter exequutioni, pœnę bannitionis, & bonorum confiscationis subiaceant. Ex confiscatis primum parti satisfiat, reliquum Fisco applicetur.

Violentię, incursiones, insidię, capitali pœnâ puniantur.

Nobilis ex decreto Palatini, aut Iudicij Terrestris detentus, non ad ciuilem carcerem detur, sed Palatino præsentetur. In Ciuitatibus verò quæ arces non habent, si Nobilis in carcerem Ciuilem conijciatur, in potestate Iudicis sui non Ciuitatis maneat, per fideiussoriam liberandus nisi causa sit criminalis.

Neque Ciues, Nobiles, eorumq; subditos, neque Nobiles Ciues authoritate propria capiant, vel arestent, sub pœna

pœna viginti florenorum Vngaricalum cuius medietas Palatino, altera parti læsæ cedat, sed vnusquisque in foro suo conueniatur.

In fluuijs nauigalibus, præsertim Fehres, Bree, Bda, Rede, obstacula non ponantur, neque nauigatio impediatur, nisi quis eo nomine priuilegium habeat.

Nobiles Priuilegia in lacubus Regijs piscandi habentes, & possessionem piscaturæ testibus probantes, & ij quorum fundus stagnis Regijs adiacet, paruis duntaxat retibus piscentur, idq; pro mensa sua tantùm, Hyeme Capitanei primos tractus habeant, tempore verò quo piscis, Klescz Polonicè ductus, semen emittit, nemini liceat in lacubus Regijs piscari.

Bona Terrestria & Feudalia, pro Ecclesijs, absq; consensu Regio non emantur, priuatim verò empta, & non alienata ad Propinquos deuoluantur.

Ciues & Plebeij bona Terrestria non emant. Ex illis verò qui emerunt, in personis suis bellum seruiant, Rustici, feras non venentur, nec laqueos ponant, canesúe aut retia habeant, alioquin tàm bombardæ, quàm retia, & canes, per dominos eorum auferantur, & contrauenientes interdicto dominorum decem marcis puniantur, fossas tamen pro capieñ lupis cum consensu dominorum habeant. Palatini quoq; Capitanei & Nobiles, in fundis alterius inuito domino non venentur nec feras capiant, sub amissione equorum curruum & retium. Bombardis verò nemo prorsus vtatur, tàm in suis quàm in alienis Syluis, sub pœna centum florenorum Vngaricalium, cuius medietas Regi, altera ærario Prussiæ cedat.

In Conuentibus generalibus Prussiæ, Consiliarij precia rebus imponant, & in mensuras atq; pondera animaduertant.

Palatini & Capitanei, fines Prouinciæ obseruent, & prædones coërceant.

Rustici inermes incedant nisi ad venationem à dominis vocati fuerint.

Poloni ad artificia suscipiantur, non obstantibus Priuilegijs, sub pœna Quinquaginta aureorum, fisco Regio applicanda.

Offi-

Officiales, præsertim Tucholień. prætextu inhibitionis Regiæ, ſal ijs, qui fines transgreſsi non fuerint, non adimant.

Nobiles diſtrictus Sluchouień. ad ruſtica ſeruitia non cogantur, ſalua veteri, conſuetudine.

Ceruiſiam Nobiles pro vſu coquant, ſi quid ſupereſt ad ſuas tabernas vendant, ſed negociationem ceruiſiæ nō exerceant. Tabernatores quoq; priuilegiati vno miliari à ciuitatibus, & oppidis diſtantes, ceruiſiam coquant, ad vſum ſuæ tabernæ, ſed eam tunnis vel medijs tunnis non vendant, ſub pœna decem marcarum

Mercatores exotici, mercaturam in villis & pagis non exerceant, neq; in eis quidquā emant, ſed ſubditi res ſuas & Dominorum, ad ciuitates ducant, ibiq; eas vēdant, ſub amiſsione rerum & equorum.

Palatini, detētores decimarum, aratralium, & prouentuum Eccleſiaſticorum, excommunicationem ſuſtinentes, ad ſolutionem compellant.

Moneta veteri ſublata, noua cudatur triplex, ſub inſignijs Pruſsiæ, videlicet groſsi, ſolidi, & oboli, viginti groſsi marcam, duæ marcæ florenū vngaricalem, tres ſolidi groſſum, ſex oboli ſolidum conſtituant, ea verò tota moneta, correſpondeat monetæ Regni in valore, & recipi debet vbiq; in Regno, in Maſouia & in Lithuania.

Sig. Pet. 1528. — Rex admonet conſiliarios Pruſsię, vt decimas Epiſcopo Vladiſlauień pendant. — P. 783.

Sig. Pet. 1528. Crac. 1543. — A Duce Pruſsiæ ad Regem appelletur, qui etiam ſaluos conductus det. — P. 785.

Sig. Crac. 1543. Ducatus Pruß. — Rex curabit vt Ducatus Pruſsiæ, non tantùm contra Turcam, ſed contra quemuis Regni hoſtem, vires cum Regno coniungat. — Ex original.

Aug. Pet. 1567. Roki y wiecza. — Kmethones profugi, in Pruſsia præuenti, extradantur ſub pœna 100. marcarū, pro qua pœna, citatus ad Palatinū, vel eius officium, ibidem ſatisfacere debet, & nihilominus ſubditum extradere ſub ſimili pœna. Palatinus verò exequutionem ſine dilationibus & appellationibus faciat, ſub pœna mille marcarum, pro qua coram Rege peremptoriè reſpondebit & ſatisfaciet. Idem intelligendum — C. 76.

eſt de

est de Kmethonibus. Prusiæ in Regno repertis, quod similem Iusticiam administrare debent Capitanei.

Steph. warſ. 1578 Prußy. — Terras Prusiæ, non Iudicium Tribunalis Regni, sed Rex iudicabit. — C. 188.

Sig. warſ. 1589. Przystępienie. — Sed postea & terræ Prusiæ, ad Iudicia Tribunalis Regni ita accesserunt, vt illis integrũ sit, vel perpetuò ad Tribunal pertinere, vel ad Regia Iudicia redire, qua de re ad futurum Conuentum deliberare debent. — C. 13.

Ibidem. Obiczaï. — Itaq; causæ Palatinatus Prusiæ, Petricouiæ in Iudicijs Tribunalis audiantur, ad quæ Iudicia, ex singulis Palatinatibus, duo Iudices deputentur, qui hoc idem iuramentum præstabunt, quod reliqui Iudices Tribunalis præstare solent, vbi omnes causæ, ex quibuscunq; terminis inciden̄, audiantur, & iuxta ius & consuetudines terrarum Prusiæ iudicentur, exceptis causis merè Criminalibus, fisci, exemtionis bonorum Regalium, Ciuilibus, & alijs in constitutione anni 1578. expresis. Videre autem Iudices debent, vt quàm proximè ad iura & consuetudines Prusiæ accedant, in omnibus tamen actionibus, instar Tribunalis Regni maior pars concludat.

Sig. warſ. 1589. Sądziente. — Spiritualium ex Prusia causæ, ita iudicentur, sicut in Tribunali Regni iudicari solent, ad quę duo deputati Spirituales, ex Prusia admittantur, ita tamē vt tam ex Regni quàm ex Prusiæ deputatis, sex tantùm sententias dicant. — C. 14.

Ibidem Salaria. — Salaria Iudices eadem habebunt quæ & nostri. — Ibidem.

Ibidem. Czas y mieiscze. — Tempus electionis Iudicum ad hæc Iudicia, feria secunda post Natiuitatis B. Mariæ Virginis. Locus verò Palatinatuum Culmen̄, Radzini, Marieburgen̄, Sthumæ, Pomeraniæ, Starogardæ, qui electionis Conuentus, eisdem legibus assecurati sint, quibus Conuent⁹ Regni gaudent. — Ibidem.

Ibidem Bespieczeństwo. — Ministeriales in Prusia, ita sint securi sicut in Regno. — Ibidem.

Sig. warſ. 1589. Correcturá. — Correctionem iurium suorum liberá habeant Pruteni, quam tamen antè futurum Conuentum faciant, vt ibidem de illa censura instituatur, quam in rem conuenire debent Graudenti, duabus septimanis post festum SS. Trinitatis. — C. 15.

Idem ibidem. O ziadżść. — Palatini in Prusia possesionati esse debent, quilibet in suo Palatinatu. — C. 15.

Idem ibidem. O Czudzo ziemcách.

Extranei homines, & transmarini, qui bona Terrestria in Prussia, siue hęreditariè, siue obligatorio iure possidēt, ea ante triennium vendant, sub amissione bonorum. Si verò quis extraneꝰ inposterum idipsum audeat, in instanti & bona & pecuniam amittat, quæ thesauro Regni debebuntur, eo verò nomine cui libet in Tribunali agere licebit peremptoriè inter causas offficij. C. 16.

Idem ibidem. Causæ.

Causæ ex officio Prussiæ, in Tribunali eodem modo audiantur, quo in Tribunali Regni audiuntur. C. 16.

Idem ibidem. O przypozwách.

Ad prosequeñ. causas Prutenicas in Tribunali, nullis adcitationibus opus est. Ibidem.

Sig. 3. warſ. 1590 Prorogácia.

Terræ Prussiæ, correcturam iurium ad proxima Comitia adferant, & ibidem sese declarent, vtrum velint Tribunal Regni suscipere, quam in rem Conuentus illis indictus est, pro festo S. Ioannis, Marieburgi. C. 26.

Sig. 3. warſ. 1591 Commissárze.

Ad distinguendum terras Prussiæ, à Palatinatu Masouiæ, Commissarij deputantur, qui in Crastino S. Ioannis Baptistæ officium suum faciant. C. 9.

Sig. 3. warſ. 1598 Záwárcie.

Exequutio Statuti Alexandrini, de non alienandis bonis Regalibus terras Prussiæ, ampliùs afficere non potest, in bonis hucusq; non abiudicatis. C. 25.

Idem ibidem. Práwá.

Correctio iuris Prutenici approbatur, & inposterum permittitur quo ad Iudicia, modò fiat authoritate Conuentus. C. 26.

CAPVT QVARTVM.
De Ducatu Masouiæ.

Ex Statut. Maso. Sig. Pet. 1540. Cum omnia iura.

IVra Ducatus Masouiæ & libertates, confirmantur. P. 799

Ibidem.

Et adscribitur Maiori Poloniæ. Ibidem.

Sig. Crac. 1529. Nuncij ex Terris.

Ratio tamen certa Masouiorum ac Polonorum, haberi non potuit, donec sese iuribus Polonicis adscriberent. P. 800. HL. 155

Iudicio

Ex Statut. Maso sig. Pet. 1538. Causæ. — P. 51. HL. 155. HP. 27.

Iudicio Assessorum in causis Ducatus Masouiæ, adsint duo Consiliarij, aut Officiales Masouiæ.

Idem ibidem. Vne constitut. — Ibidem.

Causæ ad Comitia ex Ducatu Masouiæ deuolutæ, olim iure Masouiæ iudicabantur.

Steph. Crac. 1576 Mazowszá práwa Pol. przyięćie. — C. 164.

Sed iam Ducatus Masouiæ, iuri Terrestri Regni Poloniæ, sese adscripsit, exceptis certis consuetudinibus (de quibus infrà) ita tamen, vt causæ iure antiquo ceptæ, in quibus decreta lata sunt, eodem iure terminentur.

August. Pet. 1562 O Statut. Alexan. — HP. 41. C. 10.

Ducatus Masouiæ ab eo tempore exequutioni subiaceat, quo Priuilegia à Rege Sigismundo accepit.

Aug. Pet. 1565. Sądy Grodzkie Mazowieczkie. — C. 55.

Ad Iudicia Castreñ, per Masouiam, si quis vocetur, in causa illa Iudicio non competenti, ibidem pœna 14. Marcarum puniatur, quam si Capitaneus non decreuerit, Iudicio Terrestri exigatur, nisi quis ad inscriptionem citetur, quas causas Capitanei citra exceptiones & excusationes iudicent, si verò Capitanei extra forum quidpiam iudicent, vel obtenta per lucra exequantur, in damnis iuramento Actoris æstimañ condemnentur.

Aug. Pet. 1565. Vkroczenie. — C. 56.

In Masouia processus iudiciarius abbreuiatus est, quæ abbreuiatio hîc intermissa est, ideo quòd subsequenti tempore Masouiæ iuri Regni sese addixit, de quo infrà eodem Capite.

Idem Pet. 1567. Vkroczenie. — C. 77.

Hanc abbreuiationem etiam terræ Czerneñ & Warsouieñ susceperant.

Idem ibidem. Causæ officij Vicesgerens. — C. ibidem.

Vicesgerens Masouiæ, causas officij post suam curiam non trahat, sed eas in locis constitutione specificali iudicet.

Aug. Lub. 1569. Graniczę. — C. 110.

Limites in Masouia per commissarios facti approbantur, & si qui Nobiles hoc nomine, à Tenutarijs citati sunt, absoluuntur.

Aug. Lub. 1569. Iż nie sądzeniem. — HP. 421. C. 111.

Colloquia in Masouia singulis annis Palatinus celebret, vel Castellanus in absentia Palatini, sub priuatione officij, à quorum sententia, in manifestis appellatio non admittatur, ad ea autem conuenire debent Officiales terrarum, sub amisione officij, excepto legali impedimento, quo casu Nobilis idoneus absenti substituatur.

Steph. Crac. 1576 Vicesgerentia. — C. 165.

Vicesgerentia Masouiæ abrogatur, & Palatinus alijs Palatinis Regni adæquatur.

Steph. Torun. 1576. Zwyczáie/étc.

Consuetudines Masouiæ specialiter exceptæ approbantur, quæ in se continent articulos infrascriptos.

Ad terminos Terrestres & Castreñ, non nisi tres Citationes simul ponantur, adcitationes omnes sub sigillo Terrestri extradantur.

In causis Criminalibus, in conuentu primus terminus sit peremptorius.

Memorialia non nisi à sententijs definitiuis per sesquialterum grossum exigantur, itidem & ab inscriptionibus vulnerum, & violentiarum obductionibus, & oppignorationibus, sub pœna 14. marcarum, in Iudicio vltimæ Instantiæ peremptoriè exigeñ.

Appellationes liberæ sint, non motiones, quæ ad Tribunal dirigantur, posteaquam institutum fuerit.

Notarius Terrestris & Castreñ, acta scribat, aut ad ea Nobilem possesionatum habeat, rescripta tamen Capitaneus vel Vicecapitaneus subscribat, Terrestria verò Notarij Terrestres. Inscriptiones quoq; Castreñ. transferantur, infra vnius anni decursum. Quod si Iudicia vacent, in proximis id fiat, citationes Castreñ, sigillo Terrestri sub titulo Regio sint.

Notarius vbiq; habeat iuratum Vicenotarium, vbi Iudicia Castreñ sunt, quo delinquente, læsus agat, vel cum ipso Notario, vel cum Vicenotario, coram vltima instantia pro damnis & pœnis. Acta verò Terrestria in quibus perpetuæ inscriptiones, intromisiones & limites scribuntur, seorsiua sint, obligationum quoq; seorsiua & actionũ quę acta Notarius asseruet, sed in ea nihil scribat, nisi quod Iudex Terrestris, & Subiudex, aut officium Castreñ subscribat.

Notarij pro membranis, vnius Citationis dimidium grossum, à decreto itidem, & à simplicibus recognitionibus, à perpetuitatibus grossum vnum, ab intromisione dimidiũ grossum: à querela cũ deputatione officij grosũ vnum, à controuersijs, à qualibet interlocutione officij dimidiũm grossum, à lucro grossum vnum, à contumacia dimidium grossum, pœnam verò ratione contumaciæ nullam Iudices exigant. Inscriptiones iuxta formulam

ſtatuti ſcribantur, pro labore quærendi inſcriptionem annalem, nihil accipiatur, ſed quod ante annum factum eſt, groſſus vnus, pro reſcriptis papireis groſſus vnus, à lectura Priuilegiorum & aliorum nihil ſoluatur, quod ſi fuerint acticanda groſsi duo, à literis pargamenis groſsi duodecim, quorum Iudex quatuor, ſubiudex quatuor, Notarius quatuor tollat.

Si actor reum, vel reus actorem verberet, aut vulneret, cauſam amittat, & pro vulneribus ſatisfaciat.

Teſtes non ſint conſanguinei, neq; affines, niſi in cauſa honoris, ſi verò alter alteri teſtem à iuramento deterreat, ille cum reliquis iuret, quòd ſi omnes repellat, & in eo conuincatur cauſam amittat.

Iniurioſi erga parentes, per Capitaneos, turri puniantur, ad placitum parentum. Quod ſi patre vel matre ſecundò nubente, pueri portionem ſuam repetant, & eis quid eiuſmodi accidat, puniantur inſtar aliorum vicinorũ.

Is qui pecora aliena, in damno retinet, ad fideiuſſoriam ea dimittat, damnum fideiuſſoribus oſtendat, qui æſtiment, adhibito per partem vno Nobili, aut duobus, vel Miniſteriali, quod ſi inter eos de taxa non conueniat, damnum verò fuerit maius decem ſexagenis, actor iuramento probet, quod ſi eam ſummam non excedat, factor ipſius iuret modo ſit Nobilis. Si damnum fideiuſſoribus non oſtenderit, neq; pecora dimiſerit, parti læſæ tres marcas, & Iudicio totidem luat, & fideiuſſor liberatur, ſi fideiuſſor negat fideiuſſoriam, conuincatur ijs, qui præſentes fuerunt. Si verò dominus pecoris neget damnum, à ſuo pecore factum, probet hoc damnum paſſus, aut partem ad iuramentum admittat. Idem cenſetur de equis & ſecuribus in ſyluis receptis.

Ratione non dimiſsi pecoris ad fideiuſſoriam coram Capitaneo agatur, vſque ad finalem exequutionem, pro damnis verò ad Iudicium Terreſtre partes remittantur.

Pecunia homini poſſeſsionato ne areſtetur, niſi minorem habeat poſſeſsionem quàm conuenitur. Si verò areſtum admittitur continuetur ibidem, ſi verò per ſex ſeptimanas intermittitur, euaneſcat.

Ministerialis si quid falsè recognoscit, vel perperam negat, victus sex testibus deponatur, & cauterisetur, recognitio verò illius nihil valeat. Si verò præsentem habeat in aliquo actu Camerarium, Succamerarium, & Nobiles, qui vnà cum illo visionem expediebant, & recognoscebant, non potest eo nomine conueniri. Quod si is qui falsitatem Ministeriali obijcit, deficiat in probatione, luat illi decem sexagenas.

Ministerialem si quis dum officium suum peragit, vulneret, in duplo pro vulneribus instar Nobilis satisfaciat, etiamsi sit plebeius, & vulnerans 60. marcis per Regē vel Capitaneum mulctetur. Si verò occidatur duplicē Verigeldum Nobiliū soluat homicida, & absq; misericordia, anno & sex septimanis turri includatur. Si autē Ministerialis quid interea, dum officium suum obijt, peccauerit, & ita percussus sit, agat pro sua conditione de vulneribus, neq; solarij plus accipiat, quàm à singulis miliarib⁹ à positione Citationis gl. 1. à protestatione, obductione, iuramento, testibus, intromissione, & reliquis actibus gl. 1. sub pœna superiùs expressa.

Terminum visionis si quis negligit, causam perdit, si verò officium ipsum non venerit, decernatur denuo visio, si verò alter alterum in visione violauerit, officium illud quod est præsens, pœnas decernat, & tandem rem ad Iudicia referat, vbi violator sine vlla visionis petitione, respondere tenetur, Officiales tamen & Ministeriales à visione vltra 3. gl. non exigant.

Post visionem Citatio non impugnetur, si tamen Citatio cum visione pugnet, amittitur causa, idem fiet, si Actor post visionem Citationem emendauerit, nisi iuret se non emendasse.

Cum accusatus pro coarratione, vel simili iniuria, siue ante, siue post visionem negat, se iniuriam fecisse, euadat, sed locus ille actoris remaneat.

Quilibet Nobilis tenetur, per bona sua, iter admittere vicinis, ad Ecclesiam, ad forum, ad molendinum, ad traiectum, & publicas vias non auertat.

Bona

Bona non distincta semper distinguantur, si verò quis plus possidet, quàm debet possidere, fundo æquiualenti id compenset, nisi quis æquiualentiæ renunciet. Si etiam quis minorem, sed meliorem fundum cepit, stetur pacto, inter illos, per amicos constituto. In causa verò diuisionis, quæ in Iudicio Terrestri forum habet, appellatio non admittatur, nisi intercedat disputatio de validitate inscriptionum, vel qualitate iuris.

Bonorum Commutationes, vbi inscriptionibus roboratæ sint, nunquam infringantur.

Inscriptiones bonorum, extra districtum proprium non fiant, alioquin nullæ sunt. Exceptis actis Cancellariç, & Conuentus.

In bona vendita vel inscripta, intromissio per Ministerialem accipiatur, & accepta publicetur solenniter, à qua publicatione præscriptio incipiat. Eam si quis impugnat, coram actis id faciat, circa relationem intromissionis, aut in secundis vel tertijs iudicijs, deinde citet partem & cũ illa experiatur. Quod si in primis, secundis vel tertijs terminis non fecerit, intromissio robur acquirit, impugnatio verò euanescit. Ijs verò qui intromissiones ab anno 1531. non habent, præscriptio nõ prodest, sed possunt redemptione per proximos remoueri, cùm tamẽ mulieres bonis renunciant, fratrib⁹ intromissio necessaria non est.

Bona in dote perlucris vel pœnis aliquibus concessa, præscriptione non onerantur. Si verò fratres sorori bona aliqua simpliciter in dote non determinata concesserint, taxentur bona, & iuxta taxam redimantur. Præscriptio verò omnium iniuriarum sit triennalis, criminalium annalis, & si infra annum causa criminalis continuata non fuerit, in ciuilem transit.

Si quis alterum in Templo, Cœmeterio, vel hospitio vulnerat, aut occidat, iudicetur tanquam inuasor domus, idem fiat, si id in domo cuiuspiam Kmethonis, aut oppidani fecerit. Pro inuasione verò, etiam hospes cuius dom⁹ violata est, si est Nobilis agere potest, saluo Scrutinio.

Inuaſor domeſticus, honore & bonis priuetur, coram Capitaneo conueniatur, qui inquiſitione per Miniſterialē facta, ad conuictionem actorem admittat, ex conuicti verò bonis, primùm læſo ſatisfiat, reliquum fiſco cedat.

Inuaſor molendini ita puniatur, ac ſi id feciſſet circa operas.

Si Nobilis Nobilem circa operas ruſticas vulnerauerit, vel occiderit, in duplo, quod ſi ex pixide fecerit, in quadruplo ſatisfaciat, & Iudicio Terreſtri conueniatur, ſaluo Scrutinio, ex quo ſi conſtiterit, vulnera extra operas illata fuiſſe, Actor ſatisfactionem pro vulneribus amittat. Cum tamen de capite agitur, ſoluat ſimplicē verigeldum, ac turrim iuxta ſtatutum ſuſtineat, ſi non comparuerit, vel profugerit, proſcribatur, & tandem per Capitaneum captus capite plectatur, bona verò Actori iuxta valorem verigeldi tradantur, ſaluo iure vxoris, ſi quod illi ante factum competebat.

Si plebeius circa operas vulneretur, conuincat eum quinque teſtibus reum, conuictus verò, decem marcas vulnerato, & totidem Domino ipſius luat, ſi occiderit in duplo ſoluat. Idem cenſetur de inuaſione domeſtica plebei.

Si Nobilis Nobili membrum aliquod tyrannicè amputauerit, in duplo ſatisfaciat, & dimidio anni turrim ſuſtineat.

Quod ſi id in Kmethone perpetrauerit, iuret ſe id non tyrannicè feciſſe, & nihilominus pro vulneribus iuxta præſcriptum iuris ſatisfaciat.

Si quis patrem, matrem, fratrem, ſororem, patruum, vxorem, maritum, occiderit, conuictus coram Rege vel Capitaneo, atrociùs, quàm reliqui homicidæ puniatur, & in bona occiſi non ille neq; liberi ei⁹, ſed proximiores ſuccedant. Si verò id accidat inter vxorem & maritum, cadit occiſor, ab omnibus, donationibus, dotibus alijſque beneficijs.

Citatio contra talem peremtoria ſit, & in bonis ipſi⁹, quatuor ſeptimanis ante terminum ponatur, & tandem in ſex

in ſex ſeptimanis actor teſtes inducat; ſi profugerit, infamis eſto. Si verò coram Capitaneo conueniatur, & capiatur, capite plectatur. Complices vbi in euaſione iuridica defecerint, actori in triginta, Iudicio in tribus marcis condemnentur, & per 12. ſeptimanas turrim ſuſtineant. Quòd ſi & ipſi vulnera inflixerint, per actorem conuincantur & ſatisfaciant.

Nobilis ſi in taberna cum ruſticis biberit, ibidemque ab illis verberatus fuerit, non poteſt agere pro vulnerib9, exceptis Nobilibus, qui in ciuitatibus & oppidis, propter Iudicia vel Conuent9 verſantur, vel ad diuerſorium itinerantes deſcenderint. Si verò Nobilis negat, id in taberna accidiſſe, ruſticus cum quinque teſtibus iuret.

Si quis fideiuſſores, in rebus ruſticis miſſos, aut Iuſticiam petentes violauerit, in duplo ſatisfaciat, & nihilominus in pœna 14. marcarum Regi, Iudicio verò in pœna 3. marcarum condemnetur, cum amiſsione cauſæ. Idem ſi actor reum, aut reus actorem, in termino adminiſtrationis Iuſticiæ deſignato violat.

Qui per extinctionem ignis occaſionem dederit vulneri, vulneratus verò neſciat, à quo eſſet læſus, extinguens pro vulnere ſatisfaciat.

Verbales contractus, præſertim de bonis hæreditarijs, non habent locum in Iudicio.

Inquiſitores ſalis transmarini, ampliùs in Maſouia non ſint. Capitanei tamen locorum Pruſsiæ, videant ne ſal in Maſouiam inferatur. Quod ſi apud quempiã repertum fuerit, in aquam proijciatur; ille verò 14. marcis Regi mulctetur.

Succamerarius iuxta conſuetudinem antiquam, ipſe, aut eius Camerarius, viſionibus aut limitibus interſit, & ea omnia ad Iudicium referat, quo præſente, partes controuerſias ſuas faciant, Iudicium verò decernat, acta tamen Succamerarius non habeat.

In cauſis finium regundorum, vbi limites nulli ſunt, ſed poſſeſsio ſola, Iudiciũ Terreſtre, Officiales terreſtres deputet, coram quibus qui illorum potiora iura & ſigna

ostenderit, possessionem pacificam probauerit, huiꝰ probationi stetur, si verò neutra partium signa ostenderit, Citatus ductionem habet, quam iuramento comprobet.

Si quis vicinum citauerit, pro limitibus renouandis, & in citatione signa & scopulos specificauerit, atque se ea iuramento probaturum obtulerit, is primum ad ductionem & probationem testium admittatur, quam probationem si officium terrestre susceperit, quamuis pars altera ei contradicat, iuramento confirmare debet, & ita scopuli constituantur, de quo relatio apud Iudicium terrestre fiat, & tandem cum parata rota iuramenti, ad bonorum limites remittantur, quæ omnia conscribantur, & ad acta referantur. Si quis Priuilegium aliquod, aut inscriptiones, literasúe habuerit, super certa loca, is prior erit in probatione limitum, iuxta illa munimenta, idq; si illis per posteriores limites derogatum non est.

A limitibus verò soluantur Succamerario triginta, Capitaneo totidem, Ministeriali verò sex grosi, vbi verò ex consensu partium limites constituuntur, ab vtroque illorum duntaxat 30. gl. dentur, Ministeriali tres.

Actiones de bonorum diuisione inter fratres, aut cohęredes, nõ obstantibus appellationibus, terminentur, nisi intercedat quæstio de munimentis, vel genealogia. Mensor verò, à singulis mansis Culmeñ per grossos duos exigat, quod si in diuersis locis sulcos dimensuret, a singulis sulcis solidum vnum exigat sub pœna 60. marcarum.

Dotalicium si vidua vendiderit, possunt hæredes mariti, illa bona, solutione duntaxat dotis, absque dotalicio liberare, præscriptione non obstante.

Vxor si marito consentiat ad inscriptionem bonorum, dotem in bonis illis perdit, sed si sunt marito alia bona, dos vxoris ad medietatem illorum transfertur. Idem censetur de bonis oppignoratis, cum consensu vxoris, summa tamen dotis non minuatur.

Fideiussoria subditorum, in Masouia abrogatur, sed quilibet ratione subditi aut Kmethonis, aut serui, vtriusq; sexus, tenetur respondere, coram officio Castreñ peremtoriè, citra motionem & appellationem.

Nemo

Nemo autem ausit kmethonem, aut seruum vtriusq; sexus suscipere, nisi literas à Domino suo absolutorias habuerit, quòd si apud quempiam talis præuentus fuerit, is coram officio Castreñ respondeat, cum pœna centum marcarum, & in damnis condemnetur, cui legi etiam ciuitates, & oppida, tàm Regalia, quàm Nobilium & Spiritualium subiaceant.

Steph. Crac. 1578 O Kmieciach.

Constitutio de profugis seruis & Kmethonibus, in Masouia, à morte Sigismundi Augusti locum habeat, idque inter incolas sub pœna 14. marcarum, per medium, parti & Iudicio diuideñ, causæ tamen ante mortem Regis Sigismundi Augusti ceptæ, eodem iure terminentur, quo ceptæ sunt.

C. 190.

Sig. 3. warſ. 1590 De termino.

In causis Criminalibus Palatinatus Masouiæ, primus terminus non sit peremptorius.

C. 30.

Sig 3. warſ. 1593 O Przysiedze.

Officiales Terrestres Masouiæ, in absentia Palatini, aut Castellani iurent, super officia, corã Officialibus & Nobilitate illius terræ in terminis terrestribus.

C. 21.

Sig. 3. warſ. 1598 O Pozwiech.

In Ducatu Masouiæ de bonis, per Duces Masouiæ colcollatis, iura Nobilium, etiamsi Priuilegia non habeant, modò dispositiones Antecessorum suorum habeant, salua & integra conseruẽtur, iuxta confirmationem generalem, Ano 1529. factam, & iuxta constitutionem anni 1562. ita vt si quis eo nomine aliquem molestauerit, pœna quingentarum marcarum corã Tribunali inter causas officij peremtoriè exigeñ, à Iudicio non recedeñ puniatur. Eadem pœna interponitur cõtra Capitaneos, si decreta cõtra Cõstitutionem præsentem, siue in Contumaciam, siue ex con trouersia partium, lata, exequi voluerint. Causæ Prazniovvskich de bonis, & aduocatia villæ Nieporeth, ex hac Constitutione exeipiuntur, quæ tamen in proximis Comitijs finaliter decidi debent.

C. 7.

Idem ibidem. Porzodek.

Electio deputatorum ad Tribunal in Palatinatu Masouiæ eo ordine fiat, vt primo anno vnus ex terra Czerneñ, alter, ex Warsouieñ. secundo vnus ex Wizneñ alter ex Wißogrodeñ. tertio vnus ex Zakroczimeñ alter ex Ciechanouieñ. quarto vnus ex Lomzensi, alter ex

26.

Rozanensi. Quinto vnus, ex Liuensi, alter ex Nurensi terris eligantur, quę electio Varsouiæ celebrari, & totius Palatinatus Nobilitas, ad eam pertinere debet.

Sig. 3. warf. 1598 Seymiki. — C. 27.

In electionibus deputatorum nunciorum, Succamerariorum & Iudicum Terrestrium, in Palatinatu Masouiæ, per pluralitatem suffragiorum concludatur, ad quod Senatores cum Officialibus Terrestribus, & Nobilitate pariter pertineant. Ad eosdem actus Marschalcus itidem ex pluralitate votorum eligatur.

Idem ibidem. Bespieczeństwo — C. 34.

Securitas Iudiciorum, Officiorum, Commissionum & Conuentuum, in Palatinatibus, Plocensi, Masouiensi, Podlachiæ & Rauensi, instar securitatis Iudiciorum Tribunalis instituitur, & forma processus contra violentos circumscribitur. Plebeis vsus bombardarum sub pœna capitis interdicitur, sed hæc omnia non nisi ad reditum Regium ex Suecia.

Idem ibidem. O mężeboistwie. — C. 35.

In eisdem Palatinatibus, processus contra homicidas, ex pixide occidentes, instituitur, & pœna perpetuæ bannitionis eis imponitur, sed & hæc ad reditum duntaxat Regium.

Reliqua omnia quæ tam de Iudicijs quàm alijs rebus Masouiæ, post susceptionem iuris Communis subsequuta sunt, habes inter constitutiones Regni suis locis.

CAPVT QVINTVM

De Ducatu Osvviecimeñ & Zatorieñ.

August. Pet. 1563. O Księstw. Oświęć. — HP. 756. C. 32.

DVcatus Osuiecimeñ & Zatorieñ Regno vnitur, & incorporatur, & Palatinatui Cracouieñ ascribitur, saluis per omnia suis iuribus, ita vt onera communia, cum incolis Regni ferant, & iure Regni iudicentur, exceptis infrascriptis.

Iudi-

Iudicia Terrestria & Castreñ ibidem sunto, eorumq; Officiales possessionati sint.

Electionem Iudicis Subiudicis & Notarij Palatinus indicat, quod si is impeditus fuerit, perficiat hoc Osvvie-cimeñ Castellanus Rex confirmet.

Dum Iudicia in Osuiecim celebrantur, Iudex Sato-rieñ illis loco subiudicis assideat, & è conuerso, dum Za-torij iudicatur Iudex Osuiecimeñ vices agat Subiudicis, ea Iudicia bis singulis annis celebrentur.

Ii qui Priuilegijs Regijs specialiter erant iuri Poloni-co ascripti, nunc cœteris ęquantur, causas tamen iure anti-quo ceptas, eodem iure Capitaneus perficiat.

Decreta, inscriptiones, resignationes, protestationes, controuersiæ, lingua Polonica scribantur.

Iudicia Castreñ in vno loco puta Osuiecimij semper celebrentur. Ad Conuentus particulares, vnus nuncius ex vtroque Ducatu eligatur.

Ab oneribus antiquis incolæ liberantur, bellum tamen seruiant, & contributiones conferant, instar incolarum Regni.

Nonnulli articuli suprascripti declarantur.

Aug. warſ. 1564. Wtory Przywilei.

Primo vt Nobilitas eorum Ducatuum sit habilis ad Dignitates & Officia Palatinatus Cracouieñ. HP. 761. C.

Electionem Iudicis indicat Cracouieñ Palatinus, eo verò occupato Castellanus Osuiecimeñ, cum Capitaneo Osuiecimeñ & Zatorieñ id faciat.

Iudicia Terrestria in Zator celebrentur, singulis die-bus Veneris angariarum.

Chirographa & fideiussoriæ, in robore conseruantur, ex quorum præscripto fiant quæ fieri debent, iuxta anti-quam consuetudinem.

In expeditione bellica incolæ eorum Ducatuum sub vexillo terræ Cracouieñ militent, & locum Capitanei sub hoc tempus teneat Tribunus.

Limites inter bona Nobilium constituat Succamera-rius Crac. qui Camerarium illius terræ Nobilem, posses-sionatum & iuratum habeat.

Reliqui Dignitarij & Officiales, parem habeant per omnia potestatem in eisdem Ducatibus, cum incolis terrę Cracouiensis.

Stеph. warſ. 1581 Seimik o ſwiećim. — Conuentus particularis in Zathor instituitur, in quo vnus nuncius eligatur, ad Conuentum generalem, nunciũ suum Rex illuc non mittat, sed duntaxat informationem ad Capitaneum Osuiecimeñ. transmittat, literæ verò eius Conuentus Cracouiam, vel Osuiecimum mittantur. — C. 214.

Idem Cźła y mytha. — Nobilitas eorum Ducatuum libera sit, ab omnibus theloneis, tam aquaticis quàm terrestribus. — Ibidem.

Sig. 3. warſ. 1598. O rokoiemſkich. — Literæ fideiussoriales in Ducatu Osuiecimeñ, & Zatorieñ abrogantur. Quæ verò ante constitutionem præsentem factæ sunt, infra annum ad acta Castreñ Cracouieñ vel Osuiecimeñ inserantur, sub pœna nullitatis, Chirographa tamen super debita in robore conseruantur. — C. 30.

CAPVT SEXTVM.

De Ducatu Kiouiensi.

Aug. Lub. 1569. O Ks. Kiowſkim. — HP. 764. C. 92.

DVcatus Kyouieñ, ad Regnum ad quod semper pertinebat restituitur, & ad omnes libertates admittitur.

Incolæ eius Ducatus bellum seruiant, & contributiones soluant, cum suo, & suorum Nunciorum consensu laudatas, instar incolarum Regni.

In limitibus antiquis conseruatur.

Liberantur incolæ ab omnibus oneribus, præter fumalia, quæ per duos grossos, de singulis laneis emensis, vbi verò emensi non sunt, per grossum vnum de singulis fumis possessionatis. Boiari etiam Putni, qui militant, per grossum vnum soluant, hortulani ab eo tributo liberi sint.

Executio

Executio bonorum Regalium, incolas Kyouień non afficiat, vsq; ad præsens Priuilegium, sed ab eo tempore, ampliùs Rex nihil alienet, neque illi literas super bona sua producere sint astricti coram Rege, & coram quouis Magistratu.

Iure Lithuanico causæ Kyouień incolarum iudicentur, ex quo tamen articulus de bello reijcitur, salua eiusdē statuti emendatione.

Acta & controuersiæ idiomate Rutenico, in causis verò iuris Magdeburgeń Polonico scribantur.

Duces & Nobiles eius Ducatus, coram Iudicijs Terrestribus, & Castreń respondeant, & causas instituant. Dignitates & officia non minuantur, sed integra conseruentur, dum autem vacabunt, non nisi incolis dabuntur possessionatis, qui locum inter Dignitarios, & Officiales Regni, itidem & nuncij inter nuncios Regni habeant.

In bello, acies suas, instar aliarum partium Regni constituant, & Conuentus instar aliarum terrarum celebrent, nunciosque eligant, quibus etiam pro victu, pecunia dabitur, instar aliorum nunciorum Russiæ.

Insignia habeant Aquilæ.

Aug. Lub. 1569. Roki Kiiowskie

Tempus terminis Kyouień præfigitur, de quo suprà par. 3. Cap. 3. C. 110.

Steph. 1578. Urzędy.

Sit ibidem Pincerna, Dapifer, Subpincerna & Subdapifer. C. 192.

Sig. Crac. 1588. Potwierdz práwa.

Palatinatibus Kyouień, Wolyneń, & Braclauień, iura & Priuilegia omnia, etiam ea, quæ vnionis Lithuanicæ tempore data sunt, approbantur. Quæ Priuilegia neque pro priuatis censeri, neq; aliter quam sonant interpretari debent, correctionem iuris integram habeant. C. 49.

Arces Kyouień, Braclauień & Winniceń, quam primùm reparentur. Iidem Palatinatus à pœnis expeditionis bellicæ, ad Wisliciam laudatæ, liberantur, & constitutionibus de reformando, processu iudiciario ad præsens non subiaceant.

Ad

Sig. Warſ. 1589. O Rozgránicżeniu.

C. 31.

Ad diſtinguendos, & conſignandos limites Palatinatuum Ruſsiæ, Woliniæ, Podoliæ, Belzeñ, Lublineñ, Braclauieñ, & Kyouieñ, nec non Magni Ducatus Lithuaniæ & Maſouiæ, cum terra Podlachiæ, terrarumque Nureñ, & Kyouieñ, Commiſſarij ex Cancel. dabuntur, qui ad feſtum S. Bartholomæi id perficiant, nec diſcedant niſi limitibus conſtitutis.

Neſcio vbi ſit iſta terra Kyouienſis quæ poſteriori loco ponitur, ſi non de Palatinatu Kyouienſi cuius ſuperiùs mentio ſit, iſtud eſt intelligendum, niſi fortè ſit aliqua terra Kyouienſis Nurenſi terræ contigua, in qua ego fortaſsis non fui.

Plura de hoc Ducatu habes infrà de terris Wolyniæ.

CAPVT SEPTIMVM.

De Terra Belzenſi.

Caſim Breśćia 1462.

P. 704. HL. 225. HP. 776.

TErra Belzeñ Regno adſcribitur.
Rex nihil terræ Belzeñ alienet.
Neque ea terra cuiquam obligetur.
Capitaneus ſit terrigena.
Dignitates integræ.
Incolæ ad alios diſtrictus non euocentur.
Colloquia ſtatis temporibus celebrentur.
Nullus niſi iure victus capiatur.
Tantùm fumalia ſoluant.
Limites incolis cum bonis Regalibus non negentur.
In expeditione cum incolis Ruſsiæ eant.

Sig. Crac. 1588. Wiecżnośćł.

C. 43.

Bona per Duces Semouitum, Wladiſlaum, & Kazimirum, incolis Palatinatus Belzeñ inſcripta, in dubium non vocentur, pro hæreditaribus cenſeantur, & liberè ſine conſenſu Regis alienentur.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM.

De Terra Podlachiæ.

Aug. Lub. 1569. Przywil. przywrocenie.

TErra Podlachiæ Regno restituitur, & de iure Lithuanico, in ius & iurisdictionem Polonicam transfertur.

HP. 782. C. 84.

Incolæ Podlachiæ liberantur ab omnibus oneribus, & contributionibus, exceptis fumalibus.

Exequutio non afficiat Podlachiam.

Donationes, inscriptiones, Commutationes Regales omnes approbantur.

Commutationes omnes tempore Gastaldi, Palatini Vilneñ in terra Bielsceñ facta approbantur.

Expeditionem suam in curia, habeant in Cancellaria Regni.

Iudicia Terrestria & Castreñ in suis distructibus celebrentur instar Iudiciorum Regnij, à quibus appellatio sit, vel ad Conuentum vel ad Iudicia vltimæ instantiæ, non secus quam in Regno.

Causæ iuris Magdeburgeñ, per Officiales Curiæ expediantur Consiliarij & nuncij earundem terrarum, loca sua teneant inter Consiliarios & nuncios Regni.

Dignitates & officia integra, & non nisi incolis possessionatis conferantur.

Incolæ circa iura, Priuilegia, & libertates per omnia conseruentur.

Officiales Podlachiæ Regi iurent.

Insignia Aquilæ ferant.

Aug. Lub. 1569. Za prozbą.

C. 110.

Ad causas Podlachiæ in conuentu Rex deputabit Senatores, ad Iudices Terrestres à quibus ad Regem appelletur.

Ibidem.

Idem Za prozbą.

Causæ terræ Podlachiæ à Iudicijs tàm Castreñ quàm Terrestribus ad colloquia deuoluantur, causæ verò officij post Curiam Iudicentur.

Idem. vstawiamy. Iudex & ViceCapitaneus in Podlachia, sint possessionati Nobiles, alioquin impossessionatis, nulla præstetur obedientia, & facta illorum pro infectis reputentur. Ibidem.

Mensuræ quoque, vlnæ & pondera æqualia sint, sicut Warsouię, quod Palatinus animaduertat, vel eius vice Palatinus qui & iam possessionatus esse debet.

Steph. 1576. Reuisia podlaska. Reuisio bonorũ Regalium per Podlachiã perficiatur. C. 165.

Steph. warſ. 1578. vrzędy. In Palatinatu Podlachiæ sit Pincerna Dapifer, sub pincerna & subdapifer. C. 192.

Idē. 1578 wiecza podlaſky. Colloquia Podlachię in Drohiczin celebrentur. C. 193.

Idem. 1581. lezenie. ksiąg. Positio librorum in Podlachia, in defectu terminorũ celebretur iuxta Constitutiones Anni 1569. C. 216.

Idem. przenie sienie. Transportationes inscriptionum, in acta Terrestria per Podlachiam etiam in absentia recognoscentis factæ, approbantur. C. 216.

Sig. Crac. 1588. Myt podlaſkich. Telonea omnia per Podlachiam abrogantur in perpetuum, ita vt si quis ea innouare, vel impetrare ausus aliquando fuerit pœnam mille marcarum, peremtoriè in Iudicio Tribunalis vel quocunque alio luat, mercatores tamen more antiquo in cameris Regijs telonea soluant, à mercibus verò à quibus in Regno teloneum solutum non est, & in Podlachiam deferuntur, ibiq; remanent, teloneũ semel tantùm soluatur, thelonea tamen ea quę abrogata sunt in ijsqem locis pro Rege & Regno ad triennium exigantur. C. 54.

Sig. 3. warſ. 1590 Cła podlaſkie. Constitutio Anni 1588. de abrogandis theloneis Podlachię approbatur, ita vt post expirationem trium annorũ ibidem specificatorum, neq; Rex, neq; Respub. neq; quisq; priuatus in ijs commodum quærat, sed neque quarta vnquam ex illis petatur. C. 27.

Sig. Crac. 1588. Podnieſienie. Citationes contra Nobilitate Podlachię, ad ostenden. iura editæ abrogantur. Priuilegium eius terræ, incorporationis Regno approbatur, & ita declaratur, quod nullus Nobilis illius Palatinatus ad ostendendum iura sua, super bona hęreditaria teneatur, sed quomodocunq; illa ex antiquo posſidet, ea perpetuò posſideat, cum successoribus suis, excepto eo, si quis post Priuilegium incorpora- C. 55.

porationis, ex bonis Regalibus aliquid vsurpauerit, vel apud Reges impetrauerit. Ad iurisdictionem quoque, & alias angarias, Nobilitas illa non cogatur. Quod si Instigator ex cuiuspiam delatione, Nobilem pro bonis hæreditarijs citauerit, vel si quis bona hæreditaria pro Regalibus impetrauerit, delator pœna mille marcarum puniatur, & donatio illa Nobili obesse nō debet, etiamsi decreta aliqua, vel iuris processus, siue in contumaciam, siue ex controuersia partium intercesserint.

Capitanei quoq; talia decreta non exequantur, sub eadem pœna, quouis Iudicio exigeñ.

Excipiuntur ex hac lege Boiari, qui cum literis à Capitaneis mitti solent, & ij omnes qui à Boiaris eiusmodi bona acquisiuerunt.

Sig. 3. warſ. 1591 O Commisſiet Podlaſkiei. — C. 8.

Ad dissimitañ. Palatinatus Podlachiæ à Brestensi, nec non à districtu Grodnensi deputantur Commissarij pro festo S. Bartholomæi, in anno præsenti negotium perficere debent. Si quis ex Commissarijs subscripta innotescentia non venerit, pœna centum marcarum puniatur.

Sig. 3. warſ. 1596 Rozgraniczenie. — C. 9.

Ad dissimitandos Palatinatus Podlachiæ & Bresteñ. atq; terræ Grodneñ, iterum Commissarij deputantur. Qui ex Commissarijs subscripta Commisione non venerit, nisi vera infirmitate impeditus fuerit, pœna 200. marcarum puniatur apud Tribunal repeteñ. si ex vna parte Commissarij non venerint, ex altera venientes limites perficiant, quod fieri debet ad diem 15. Octobris.

Sig. 3. warſ. 1598 Rozgraniczenie. — C. 17.

Palatinatus Podlachiæ, à districtibus Brestensi & Grodnensi distinguant Succamerarij locorum, ad diem 20. Octobris. In locum Succamerarij Mielnicensis surrogator, vel Succamerarius Lublineñ, aut eius Camerarius deputatur. Partes quarum interest, vltra equos triginta (includendo Commissarios eorumq; seruos) & subditos triginta non habeant, sub pœna Mille marcarum apud

Tribunal, inter causas Officij repetenda. Comissarij si dissentiant, causam ad Comitia remittant, interim ex Ducatu Lithuaniæ, in Regnum nemo euocetur, alioquin processus nullius sit valoris, idē de districtib⁹ Grodneñ. & Mozerensi cum Regno.

De terminis Podlachiæ habes suprà Parte 3. Cap. 3.

CAPVT NONVM

De Terra VVolhyniæ.

Aug. Lub. 1569. O Ziemi Wołynskiej.

TErra Wolhyniæ, ad Regnum & ad omnes libertates Regni restituitur. HP. 788. C. 88.

Bellum incolæ seruiant, & contribuant instar incolarum Regni.

Terræ & Palatinatus Wolhyniæ, & Braczlauieñ. in suis limitibus conseruentur.

Incolæ ab omnibus oneribns liberi, præter fumalia instar Kyouieñ.

Exequutio non afficiat Wolhyneñ.

Statuto Lithuanico iudicentur, abrogato articulo de bello.

Inscriptiones Terrestres & Castrenses, & literæ Cancellariæ Regiæ, non nisi Ruthenico idiomate, in causis verò iuris Magdeburgeñ. Polonico scribantur.

Duces & Nobilitas corã Iudicijs Terrestribus & Castreñ. respondeant & iure agant.

Dignitates & Officia, non augeantur neq; minuantur, nec nisi incolis possessionatis conferantur.

Consiliarij & Nuncij Wolhyneñ. inter Consiliarios & Nuncios Regni, loca sua teneant, & Conuentus particulares, instar aliarum terrarum celebrent.

Insignia Aquilę ferant.

Steph 1578. Woiewodztwá Kiowskie. Iudicia vltimæ instantiæ, in Palatinatibus Kyouień, Wolhyneń & Braczlauień, ex præscripto Iudicij Tribunalis Regni celebrentur, ad proximũ Conuentum, Constitutio Iudiciorum Tribunalium Rutenicè extradatur, liberumq́; sit illis, vel Tribunal sibi constituere, vel Iudicio Regio se subijcere. C. 187.

Idẽ O zbiegách y cżłopách. De subditis & seruis fugitiuis, in Iudicio Castreń. agendum est, in ijs Palatinatibus, itidem & de interceptione, aliâs o Grabiezy, peremptoriè sine diffugijs iuxta statutum Lithuanicũ, negans iuret, nisi iurauerit citatus, Actor super damna iuret. Ciuitates illorũ Palatinatuum, eidem iuri subsint, cum pœna centum marcarum, Capitanei hoc nomine in proximis castris conueniantur, itidem peremptoriè, vicinior vero Capitaneus Iusticiam non neget sub priuatione officij. C. 191.

Idem ibidem. Sprawiedliwość. Inter Palatinatus Belzeń, Russiæ, & Podoliæ, ab vna, & Wolkyneń. atq; Braczlauień. ex altera, pro Kmethone aut seruo fugitiuo, & de spolio, vulgo o Grabiez, citetur Reus ad Officiũ Castreń. illius districtus, in quo delictum factum est, peremptoriè, vbi vel restituatur fugitiuus, vel iuxta taxam soluatur. Præscriptio à triennio ante constitutionem currat. Capitanei exequutionem contra negligentes faciant, alioquin & ipsi conueniantur iuxta constitutionem præsentis Conuentus. C. 191.

Ad limites inter eosdem Palatinatus facieñ. Rex deputet Commissarios.

Pro omnibus alijs iniurijs, agatur iure Terrestri, Ministeriales quoq;, absq; additione citationes ferant.

Ibidẽ Vrzędy. In Palatinatu Kyouień, Wolhyneń, Braczlauień, sint Pincernæ, Dapiferi, SubPincernæ & SubDapiferi. C. 192.

Steph. 1576. O potrzebách. In Wolhynia Palatinus & Castellanus, Capitaneus ne sit, exceptis modernis possessoribus, Ministerialis quoq; absq; additione officium suum obeat, excepto homicidio, vulneribus, & inuasione. C. 164.

Conuentus particularis in Luzko celebretur.

Incolæ Wolhyneń, liberi ab omnibus theloneis à rebus proprijs.

Spirituales in Wolhynia dentur ritus Græci.

 Ad limites

Steph. 1581. O Comiſsiach

Ad limites conſtituendos, inter Palatinatus Wolhyneñ & Rusſiæ atque Belzeñ, Commiſſarij deſignantur. C. 214.

Sig. Crac. 1588. Potwierdz praw.

In terra Wolhyneñ. milites in bonis Nobilium & Spiritualium, ſtationes nullas habeant. Ii verò quos in ciuitatibus Regijs eſſe contigerit, ex bonis Nobilium, nulla victualia, neq; poduodas exigant ſed ex foro viuant. Si verò miles cuipiam iniurius fuerit, eo iure conueniatur quod incolæ Wolhyneñ ipſi antè futura Comitia conſtituerint. Interea verò de militibus iniurioſis, Dux militiæ, infra duas ſeptimanas à querela facta ius dicat, & ipſe decreta ſua exequatur. Quem adminiſtrañ. iuſticiæ modũ, Centuriones quoque obſeruent. C. 49.

Eadem terra Wolhyneñ, ad maximũ, infra decurſum vnius anni limitib⁹ diſtinguantur, quam in rem Commiſſarij dabuntur, interea verò, antequam hoc fiat, incolę terræ illius, ad extraneos diſtrictus non euocentur. Quòd ſi proceſſus aliqui, contra quempiam extra proprium diſtrictum, prouocante illo ad forum competens, obtenti ſint, tales iniuriæ ad diſlimitationem differantur. Hoc idem de incolis Palatinatus Braczlaueñ. cenſendum eſt.

Fluuij publici & præſertim Bug, nullis aggeribus impediantur, quo minus nauigia liberè defluitent, ſokalium uſq;, ſub pœnis ducentarum marcarum, coram Tribunali vel quouis iudicio ſui diſtrictus peremtoriè repeteñ. C. 28.

Sig. warſ. 1589. Rzeká Bug.

Eadem conſtitutio in robore conſeruatur, ita vt aggeres & obſtacula in eodem fluuio, ad feſtum S. Martini amoueantur, quod à bonis Regijs incipere debet, ſub pœnis in legibus deſcriptis, ſaluis Statutis de oſtijs in obſtaculis faciendis. C. 16.

Sig. warſ. 1589. Sądy.

Iudicia vltimæ inſtantiæ Tribunalis, Palatinatib⁹ Volhineñ. & Braczlaueñ. conceſſa, ab omnibus obſeruentur, de quibus ſpeciali Conſtitutione cautum eſt, hoc autem quia ad ius Wolyneñ. pertinet, hîc omiſſum eſt. C. 31.

Sig. warſ. 1589. Mieiścza.

Officiales Terreſtres Palatinatuum Braclaueñ. & Wolyneñ, poſteaquam locis illis dabuntur, inſtar Palatinatuum Regni loca ſua teneant, hoc ordine Succamerarij, Vexilliferi, Iudices, Dapiferi, Pincernæ, Venatores, Subiudices, SubPincernæ, Gladiferi, Theſaurarij, Tribuni.

Idem

Sig. warſ. 1589. Correctura.

Idem Palatinatus, ad S. Iohannis Baptiſtæ feſtum, in loco Conuentuum particularium, iura ſua corrigat, eamq; correcturam, ſub cenſuram correctorum iurium Regni Lublinum ad feſtum S. Martini mittat. C. 32.

Sig. 3. warſ. 1590 Tribunal.

Palatinatus Kyouienſis, inſtar Palatinatuũ Wolkyneñ. & Braczlauien. ad Tribunal Regni acceſsit. C. 32.

Idem ibidem. Roky.

Termini Terreſtres in Palatinatu Wolkyneñ. & Braczlauien. ita celebrentur, primum in Luczko tempore in Statuto deſcripto ſemper iudicentur, poſt Luceorienſes verò terminos, in trib⁹ ſeptimanis Wlodomirenſes, poſtea itidẽ in tribus ſeptimanis Krzemeneceñ. celebrẽtur. In Palatinatu verò Braczlauienſi vſus antiquus in Statuto deſcriptus ſeruetur. C. 32.

Idem ibidem. Poprawa.

Nobilitas Palatinatuum Wolkyneñ. & Braczlauieñ. Correctores iurium ſuorũ deſignent, qui cum Correctoribus Regni Lublini ſimul deliberent. Hæc correctura Ruthenico idiomate concipiatur, quæ ſi Lublini effectum ſuum ſortita non fuerit, ad Comitia adferatur. C. 33.

Idem ibidem. Declarowanie

Proceſſus executionis rei iudicatæ in Palatinatib⁹ Kyouienſi Wolkynen. & Braczlauien. ita declaratur, vt poſt ſententiam latam Miniſterialis, cum duobus Nobilibus ad intromittendum mittatur. Quam intromiſsionem ſi pars impugnauerit, non eſt opus vt pro vadio ad Officiũ Caſtren. citetur, ſed Iudex cum Subiudice vel Notario acceptis duobus Miniſterialibus & Nobilibus. In cauſis verò exequutionis decretorum Regiorum vel Commiſſarialium, Capitaneus aut Iudex Caſtrenſis cum Vicecapitaneo, aut Notario Caſtreñ, adiuncto ſibi Miniſteriali cũ Nobilibus ad exequutionẽ iuxta præſcriptũ conſtitutionis Tribunalis procedant. C. 34.

Idem ibidem. Odklad.

Ad diſlimitandas terras Palatinatuum Wolkynieñ. & Braczlauienſis deputantur ſpecialibus literis certi Commiſſarij. C. 34.

Sig. 3. warſ. 1593 O kocach.

Mulctæ & pœnæ iudiciales, Peroſudi & koce dictæ, in cauſis Palatinatuum Kyouieñ. Wolkynien. & Braczlauieñ. abrogantur, ſed tantùm pro decreto apud Tribunal ſexagena Lithuanica, & pro temeraria appellatione duæ ſexagenæ Iudicio numerari debent. C. 16.

Sig. 3. warſ. 1598 Odpuſczenie.

Fumalia Nobilitati Palatinatuum Kiouieñ Wolyneñ & Braclauieñ. condonantur, inpoſterum tamē ea ad Capitaneos conferant, idq; pro feſto S. Martini, alioquin coram Capitaneo reſpondeant. Si quando hoſtis irruptionem fecerit, bona deſolata, ad annos quatuor libera ſint, fumalia aut Capitanei in theſaurum vel vbi Rex iuſſerit, reddant.

C. 31.

Idem ibidem. Przenieszienie.

Iudicia, acta Terreſtria, & Caſtrenſia, & tota iurisdictio, nec nō Conuentus particulares, Braczlauieñ. Vinnicam transferuntur. Quæ omnia in Curia Regali celebrari debent. Acta quoq; in Caſtro Winicenſi ſeruentur, ſaluis inſcriptionibus Braczlauiæ factis.

C. 32.

CAPVT DECIMVM
De Terris Liuoniæ

Sigiſ. warſ. 1589. poſtanowienie ziemie. Iſlantſkiet.

CON trouerſia, quę Polonis cum Lithuanis, de terris Liuoniæ intercedebat, ita tandem tranſacta, complanata, & ſub iuramētis in vnionis Lithuanicæ tractatu præſtitis, confirmata eſt.

C. 4.

Inprimis Capitaneat⁹ Rigeñ, Wendeñ, Dunemundeñ, Kokenhauſeñ, Pernauieñ, Felineñ, Derpateñ, Nouogrodeñ, Mariēburgeñ, Runborgeñ, Haſeleñ, Vberpolñ, Reſiteñ, Kierpeten, Laiſceñ, Askęeradeñ, Dunemburgeñ, Segguoleñ, Faureñ, Orleñ, Seſvvieñ, Gemoneñ, Freideñ, Lemzeleñ, Sanceleñ, Straneburgeñ, & poſtea Reualen, Narueñ Bialokamione, cumñ omnibus ad eos pertinen. integri ita conferantur, vt ſemper par ſit numerus Capitaneorū Polonorum & Lithuanorum. Quoniam autem ad præſens plures ſunt Poloni quàm Lithuani, ideo poſt deceſsū Polonorum, non niſi Lithuanis arces conferentur, donec numerus coæquetur. Inpoſterum verò deceden. Polono Lithua-

Lithuanis arces conferentur, donec numerus coæquetur. Inposterum verò decendeñ. Polono, Lithuano arx debebitur, & è contra Lithuano decedeñ. Polonus præponatur. Arx tamen Derpateñ. & alia quæpiam, post modernorum possessorum decessum, in œconomiam transibit, quæ nihilominus alternatim Polonis & Lithuanis demandabitur. Eum verò ordinem, non tantùm ipsi Reges in confereñ. obseruabunt, sed etiam Cancellarij, tam Regni quàm magni Ducatus Lithuauiæ, cauebunt, ne post decessum Poloni, Polono, vel post decessum Lithuani, Lithuano quid piam conferatur, sub pœna priuationis officij. Is verò, qui contra eum ordinem quidpiam impetrauerit, & bona illa, & honorem ipso facto amittat.

Quo nomine, agere in comitijs criminaliter, cuicunque liberum sit. Rex verò causas eiusmodi, ante omnes alias causas criminales iudicabit, Actori autem, integrum erit, in eiusmodi causa citationem, ex quacunque Cancellaria petere, quæ etiam sub vno sigillo valebit.

Sig. Warſ. 1589. Odpráwa.

Literæ & Priuilegia omnia, sub vtroq; sigillo Regni & Ducatus Lithuaniæ, in Liuonicis rebus dentur, alioquin nihil valebunt. C. 5.

Idem ibidem. Seimikt.

Conuentus Liuoniæ, Cancellarij sub vtroque sigillo indicent. C. 6.

Idem ibidem. Opátrzenie.

Prouentus omnes Liuoniæ, Capitanei & Tenutarij, vno anno ad thesaurum Regni, altero ad thesaurum Lithuanicum conferant, sub amissione tenutæ. Thesaurarij verò alter cum alterius consensu, ijs dispensent, iuxta Regis & vtriusque gentis Senatorum, in Curia præsentium, voluntatem, rationes autem ambo thesaurarij, in comitijs faciant, sub interregno, ambo thesaurarij sine consensu vtriusque gentis non dispensent, sub pœna Peculatus, quo nomine quilibet eorum in comitijs citatus respondeat. Hi autem prouentus per certos Reuisores, vel lustratores æstimabuntur, & in tres partes distribuentur, quorum vna pars alternatim in thesaurum Regni, vel Lithuaniæ inferetur, altera in defensam eiusdem prouin- C. 6.

ciæ remanebit: Tertia pro ſuſttentatione Capitanei aſsinabitur. Ex ea autem tertia parte, Capitaneus pacis tempore arcem curabit & cuſtodiet. Itaque inpoſterum, eas duas partes, quæ ad theſaurum, & ad defenſionem prouinciæ pertinent, Rex nemini conferet, & ſi quis eas impetrauerit, ipſo facto tenutam amittat.

Idem ibidem. Przyſiegá.

C. 7.

Capitanei Liuoniæ iurent, quod tempore interregni arces & ciuitates in vtriuſque Reipub. damnum, nemini tradent, niſi Regi Poloniæ & Magno Duci Lithuaniæ liberè electo & coronato quod vtrique Reipub. fideles ſunt futuri.

Idem ibidem. Summy.

C. 7.

Summas in arcibus & tenutis Liuonicis obligatas, ſi quis habet, in proximè futuris comitijs eas oſtendat, vbi Iudicium de illis, vtrum iuſtæ fuerint, inſtituetur. Quod ſi interea aliquis, ex ijs, qui bonas ſummas habent, deceſſerit, ſucceſſorque eiuſdem tenutæ, eam ſummam Anteceſſoris hæredibus numerauerit, is iure ſuo vtatur, donec illi ex theſauro ſatisfiat.

Idem ibidem. Práwo.

C. 7.

Liuonia iure Saxonico, vel Magdeburgeñ. vtatur, & Iudicia inſtar terrarum Pruſsiæ exerceat.

Idem ibidem. Obroná.

C. 8.

Expeditio bellica in Liuonia, etiam citra expeditionem Regni, & Lithuaniæ Ducatus inſtitui, pro illius prouinciæ vſu & neceſsitate poteſt, itidem & auxilia extraordinaria, in conuentibus particularibus vtriuſq; gentis, etiam abſq; generali conuentu imponantur, & iniungantur.

Idem ibidem. Márßalkow.

C. 8.

Si Regem in Liuoniam venire contigerit, Marſchalcuſque Lithuaniæ præſens ſit ſolus, authoritas penes ſolùm erit. Sed ſi Regni quoq; Marſchalcus adſit, officia ſua ita obibunt, ſicut in comitijs iuxta Regis Auguſti ordinationem.

Idem ibidem. O wládzei.

C. 8.

Tempore belli, ſi vtrumque Campiductorem, tam Regni quàm Lithuaniæ Ducatus, ſiue præſente, ſiue abſente Rege, in Liuonia eſſe contigerit, Poloni ſuo, Lithuani quoq; ſuo ſubſint. Interregni tempore, vterq; Dux, de defenſione Liuoniæ, cum Senatoribus vtriuſq; gentis conſilio deliberet, Liuones verò præfectum ſuum, ab vtroq;

troq; Duce instituen. habeant. Expeditionis quoq; tempore, vbi vterq; Dux adsit, pars Liuoniæ, Campiductori Polono, pars Lithuano pareant.

Absentes Campiductores, officia sua per locum tenentes substitutos exerceant, alter tamen alteri, vbi opus fuerit cedat. Iidem Campiductores à centurionibus militibus & Pixidarijs arcium Liuonicarum, iuramenta talia exigant, qualia Capitaneis præscripta sunt. C 9.

Idem ibidem. Vznánte.

Debita militaria, in tenutis Liuonicis retenta, cognoscantur, & iuxta Priuilegia, ijs qui cum conditione respondendi bona possident, defalcentur. Inposterum verò, bona Liuoniæ, nullis summis onerentur, nisi cum consensu vtriusq; nationis, in comitijs. Prouentus autem eorum Capitaneatuum, qui non cum vsufructu, sed cum respondendi conditione collati sunt, ita distribuantur, sicut supra descriptum est, iuribus eorum, quibus bona cum toto vsufructu concessa sunt, saluis.

Sig. Warſ. 1589. Dzierzáwy.

Arces & bona, vltra superius recensitas, Liuonibus benemeritis conferantur, alia verò minutiora bona, militibus tam Polonis quàm Lithuanis & Liuonis benemeritis, in vsum ad vitalem concedantur. C 9.

Idem ibidem. Sániny.

Priuilegia Liuonica omnia, vsq; ad Marchion. Guilhelmum, Archiepiscopum Rigen. approbantur. Postea verò, quicunq; motus aliquos in Liuonia ciebant, vel perfidiæ notati sunt, iura sua ipso facto amittant. Alij omnes, in futuris comitijs peremptoriè iura sua producant, illaque Iudicio Reipub. submittant. Quod de ijs solis districtibus censeri debet, qui sese Sigismundo Augusto dediderant. C 10.

Idem ibidem. Reuiſorowie.

Reuisores authoritate conuentus in Liuoniám assignantur. C 10.

Idem ibidem. Xieſtwo.

Ducatus Curlandiæ, si quando ad Regnum deuoluatur, pari iure vtriq; genti debebitur, eodem modo, sicut de Liuonia cautum est. C 10.

Idem ibidem. Vrzędnicy.

Officiales quoq; mensæ Regiæ alternatim in Liuonia seruiant. C 10.

Sig. 3. marʃ. 1590 Rewiʃia. — C. 24.

In Liuoniam Reuiſores bonorum Regalium mittuntur, qui etiam ſcrutinium generale de perfidis perficiant, & ad futura Comitia adferant.

Sig. 3. marʃ. 1590 O Sumach. — C. 35.

Cognitio Priuilegiorum & ſummarum in Liuonia ad futura Comitia prorogatur.

Sig. 3. marʃ. 1598. Ordinacia. — C. 37.

Ordinatio Iudiciorum & ſubſelliorum in Liuonia, iuxta voluntatem Regis Stephani in Anno 1589. promulgata approbatur.

Iudices & Officiales, ſi incolæ non elegerint, Rex eliget, vel Commiſſarij, Palatini tres, totidemq; Caſtellani, ex tribus nationibus inſtituuntur, qui locum in Senatu, Palatini infra Palatinos Regni, Caſtellani verò infra Caſtellanos Regni, habere debent. Ius Liuonicum ex legibus Polonicis, Lithuanicis, & veteri iure Liuonico, cum ſcitu Commiſſariorum, Nobilitas conſcribat, & pro approbatione ad Comitia adferat. His iudicijs & iure prouinciali omnium trium nationum homines, bona hæreditaria, vel Regalia, ibidem habentes ſubſint, Conuentus particularis illius prouinciæ, vnus tantùm ſit Vendæ, qui omnes Conuentus particulares Regni antecedere debet, inſtructio verò ad eum Conuentum, ad Epiſcopum Venden. mitti debet, ad eum Conuentũ omnes pariter pertineant, & nuntios ex ſingulis nationib⁹ duos eligant. De adæquandis Liuonibus in conferendis arcibus Liuoniæ genti Polonicæ & Lithuanicæ, Commiſſarij agere, & Rex tandem in Conuentu approbare debet. Citationes tam ad Comitia quàm poſt Curiam ſub ſigillo Terreſtri editæ, eiuſdem valoris eſſe debent ſicut Regales. De diſtribuendis bonis iure hæreditario, in Liuonia ad futura Comitia deliberatur, interim Commiſſarij bona Regalia & Priuilegia reuideant, & in Comitijs futuris relationem faciant, ex qua Rex donationes conferet. Iidem Commiſſarij diligenter inquirere debent, de proditorib⁹ & perfidis, de quibus ſi in futuris Comitijs, cognitio aliqua facta non fuerit, iam perpetuum ſilentium eo nomine imponitur. Querelis tamen nationis cuiuſlibet, contra alteram natione locus ſemper dabitur. Iidem Commiſſa-

missarij, res ad statum & ordinem prouinciæ pertinentes constituant, & querelas de bonis violenter ademptis, alijsque iniurijs audiant, spoliatosque absque dilationibus & appellationibus restituant, cognitione de iuris proprietate Regi reseruata. Iidem Commissarij, curare debent vt Episcopus Vendeñ. iuxta fundationem Regis Stephani, integrum Episcopatum possideat, saluo iure aduitalitio Capitanei Derpateñ. & aliorum Nobilium. Iidem Commissarij, prouentus bonorum Regalium conscribant, & limites eorum constituant, reuisionesque suas, sub siglllis, ad Thesauros, tam Regni quàm Lithuaniæ reddant. Modum exactionis & contributionis instituant, & alia sibi in instructione iniuncta peragant.

INDEX
RERVM ET VERBORVM PROMPTVARIVS Statutorum & Conſtitutionum Regni Poloniæ ſingulari ſtudio & diligentia eiuſdem PAVLI SCZERBICZ Secretarij Regij elaboratus.

M. DC. IV.

INDEX
RERVM ET VERBO-RVM PROMPTVARII

Statutorum & Conſtitutionum Re-
gni Poloniæ ſingulari ſtudio & di-
ligentia eiuſdem PAVLI
SCZERBICZ Secretarij
Regij elaboratus.

M. DC. IV.

INDEX.

A.

INDEX.

INDEX

INDEX.

Bona

INDEX.

Bona

C.

INDEX.

INDEX.

Infir-

INDEX.

Columba-

INDEX.

INDEX.

D.

Decreta

INDEX.

Diuisi

INDEX.

E.

INDEX.

Exequu-

INDEX.

INDEX.

Fluuius

INDEX.

Homicidia

INDEX.

Inscri-

Quomodo

INDEX.

INDEX.

Ad

INDEX.

K

INDEX.

L.

Libros

INDEX.

M.

Manda-

INDEX.

Merca-

contra

INDEX.

N.

INDEX.

Notari-

INDEX.

P

INDEX.

Poena

INDEX.

Pœna

INDEX.

Poe-

INDEX.

INDEX.

Positio-

INDEX.

INDEX.

Ibidem

INDEX.

actiones

S.

INDEX.

Seruus

INDEX.

T.

Thelonea

INDEX.

INDEX.

INDEX.

INDEX.

Voly-

INDEX.

Z.

Zboro-

INDEX.

FINIS.